

KALLELSE

Nämnd Kommunstyrelsen

Datum och tid 2015-11-17 Klockan 08:15

Plats SR Gräsö, kommunkontoret, Östhammar

Besök	Nr	ÄRENDELISTA	Föredragande
	1	Information från Strategienheten om slutförvaret	
	2	Information om medlemskap i Regionförbundet, de gemensamma nämnderna och de kommunala bolagen	
	3	Information från kommunstyrelsens förvaltning	
	4	Budgetuppföljning	
08:45	5	Intern kontrollplan för kommunstyrelsen 2016, antagande	Gilbert Klerks
09:15	6	Förslag till ny internationell policy för Östhammars Kommun	Stefan Edelsvärd
09:35	7	Yttrande över SKB:s ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen – utbyggnad och fortsatt drift av SFR	Johanna Yngve Törnqvist Marie Berggren Barbro Andersson Öhrn
	8	Yttrande över SKB:s ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen till anläggning för slutförvaring av använt kärnbränsle i Forsmark	Johanna Yngve Törnqvist Marie Berggren Barbro Andersson Öhrn
	9	Förslag till ny slutförvarsorganisation, antagande	Marie Berggren
	10	Ansökan om LONA-medel för grönstrukturplan	Marie Berggren
	11	Bildande av naturreservatet Holmskatan i Östhammars kommun, remissvar	Marie Berggren
	12	Samråd om förslag till ny översiktsplan och innerstadsstrategi för Uppsala kommun	Marie Berggren
	13	Utvecklingsgruppernas reglemente, antagande	Marie Berggren

	14	Överenskommelse kommunernas krisberedskap, LEH, antagande	Lars-Erik Falk
Marie Berggren
	15	Räntekostnad ESF-projekt	
11:00 ca	16	E-delegationens slutbetänkande En förvaltning som håller ihop, remissvar	Marianne Pauhson
Peter Nyberg
	17	BRIS region Mitt, ansökan om bidrag	
	18	Handlingsplan, inventering och analys kring personer med psykisk funktionsnedsättning i Östhammars kommun, antagande	Peter Nyberg
	19	Arbetsordning för kommunfullmäktige, revidering, antagande	Inger Modig Lind
	20	Arkivreglemente för Östhammars kommun, antagande	
	21	Sammanträdesdagar för 2016, fastställande	Inger Modig Lind
	22	Ersättning daglig verksamhet 2016, fastställande	Peter Nyberg
11:30	23	Skolinvesteringar, Frösåkersskolan, Diskussion	Lisbeth Bodén
Roger Lamell
Annika Bexelius
Gilbert Klerks
	24	Biblioteksplan för Östhammars kommun 2016-2017, antagande	
	25	Svar på motion gällande framtida kommunal hantering av mervärdesavtalet i Östhammars kommun	
	26	Anmälningsärenden	
	27	Delegationsbeslut	

Sekreterare Inger Modig Lind

Ordförande Jacob Spangenberg (C)

1

Dnr KS2015-48

Dpl 904

Information från Strategienheten om slutförvaret

Handling A

Rapport om aktuellt från strategienheten, slutförvarsfrågor för perioden 2015-10-20 - 2015-12-31 föreligger.

Kommunstyrelsens beslut

2

Dnr KS2015-47

Dpl 904

Information om medlemskap i Regionförbundet, de gemensamma nämnderna
och de kommunala bolagen

Kommunstyrelsens beslut

3

Dnr KS2015-46

Dpl 904

Information från kommunstyrelsens förvaltning

Kommunstyrelsens beslut

4

Dnr KS-2015-49

Dpl 042

Budgetuppföljning

Handling B

Investeringsbudgetuppföljning och driftbudgetuppföljning, september 2015 föreligger.

Arbetsutskottets beslut

5

Dnr KS-2015-823

Dpl 003

Internkontrollplan för kommunstyrelsen 2016, antagande

Chefsekonom Gilbert Clerks föredrar ärendet.

Kommunstyrelsens beslut

6 Dnr KS 2015-284 Dpl 003

Översyn av Internationell policy för Östhammars kommun

Handling F

Syftet med policyn är att skapa en sammanhållen och gemensam syn på det internationella arbetet i Östhammars kommun.

Kommunen ska stödja en fredlig och demokratisk utveckling. När människor från olika länder och kulturer möts, jämför och diskuterar, uppstår en förståelse för varandra. Kommunen ska aktivt verka för att ungdomar får möjlighet att träffas och utbyta tankar och idéer. Detta leder till kunskap om andra kulturer, ger nya vänner och insikter om rådande likheter och olikheter. En solidaritet uppstår mellan människor och är en bra grund för framtida fredsarbete.

Internationell samordnare Stefan Edelsvärd föredrar ärendet.

Arbetsutskottets beslut 2015-04-15

Kommunchef Peter Nyberg får i uppdrag att genomföra en översyn av den Internationella policyn.

Förslag till ny Internationell policy ska presenteras i kommunstyrelsen, senast 20 oktober 2015.

Förslag till Internationell policy för Östhammars kommun 2016-2021 föreligger.

Internationell samordnare Stefan Edelsvärd föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2015-11-03

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att anta föreliggande internationell policy för Östhammars kommun.

Internationell samordnare Stefan Edelsvärd föredrar ärendet.

Kommunstyrelsens förslag

7

Dnr KS-2015-5

Dpl 531

Yttrande över Svensk Kärnbränslehantering AB:s (SKB) ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen – utbyggnad och fortsatt drift av SFR (slutförvaret för låg- och medelaktivt radioaktivt avfall)

SSM2015-1640

Handling A, KSAU 2015-10-27

Östhammars kommun har mottagit en remiss från Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) angående Svensk Kärnbränslehantering AB:s (SKB) ansökan om utbyggnad och fortsatt drift av SFR. Eventuella synpunkter lämnas till Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) senast den 30 september 2015. Östhammars kommun har begärt och meddelats förlängd svarstid till 24 november 2015.

Strategienhetens förslag till yttrande daterat 2015-10-19 föreligger.

Utredare Johanna Yngve Törnqvist föredrar ärendet. Chef för strategienheten Marie Berggren medverkar.

Arbetsutskottets förslag 2015-10-27

Östhammars kommun lämnar yttrande över remissen i enlighet med skrivelse från strategienheten daterad 2015-10-19.

Utredare Johanna Yngve Törnqvist föredrar ärendet. Chef för strategienheten Marie Berggren och ordförande i säkerhetsgruppen Barbro Andersson Öhrn medverkar.

Kommunstyrelsens beslut

8

Dnr KS-2011-112

Dpl 531

Yttrande över Svensk Kärnbränslehantering AB:s ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen till anläggning för slutförvaring av använt kärnbränsle i Forsmark, Östhammars kommun.

SSM2014-1683

Handling B, KSAU 2015-10-27

Med anledning av SKB:s beslut den 3 juni 2009 att välja Forsmark som plats för en ansökan om att få bygga och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle införde Östhammars kommun en organisation som har till uppgift att, ur ett kommunalt perspektiv, informera om och granska de handlingar, som rör slutförvar av använt kärnbränsle, som SKB löpande presenterar.

Strategienhetens yttrande daterat 2015-10-19 föreligger.

Utredare Johanna Yngve Törnqvist föredrar ärendet. Chef för strategienheten Marie Berggren medverkar.

Arbetsutskottets förslag 2015-10-27

Östhammars kommun lämnar yttrande över remissen i enlighet med skrivelse från strategienheten daterad 2015-10-19.

Utredare Johanna Yngve Törnqvist föredrar ärendet. Chef för strategienheten Marie Berggren och ordförande i säkerhetsgruppen Barbro Andersson Öhrn medverkar.

Kommunstyrelsens beslut

9

Dnr KS-2015-625

Dpl 001

Förslag till Ny slutförvarsorganisation, antagande

Handling A, KSAU 2015-11-03

I samband med platsvalet 2009 skapade Östhammars kommun en organisation för att ha en bättre beredskap för SKB´s arbete med att ta fram en ansökan för tillstånd till ett slutförvar för använt kärnbränsle. Ansökan att få uppföra och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle lämnades in 2011 till mark- och miljödomstolen samt strålsäkerhetsmyndigheten och prövningen pågår för närvarande.

Under 2015 lämnade SKB även in ansökan för att få bygga ut slutförvaret för låg- och medelaktivt kortlivat driftavfall (SFR) till att bli ett slutförvar även för rivningsavfall samt också vara mellanlager för långlivat radioaktivt avfall i avvaktan på konstruktionen av ett slutförvar för denna typ av avfall. Konceptstudier har påbörjats för ett framtida slutförvar för långlivat avfall (SFL) och kommer utvecklas över tid mer och mer i FUD-programmen. Fler politiska partier i kommunen har tidigare inte haft representation i MKB- och SÄK - gruppen.

Dessa förändringar innebär att en ny beredskap behövs i den slutförvarsorganisation som finns idag:

Domstolsförhandlingar-kommunen går in i ett annat skede som innebär förhandlingar i skarpt läge, kommunen behöver ha en god villkorsberedskap.

Regeringens fråga till kommunen kommer sannolikt under den närmaste fyraårsperioden. Hela kommunfullmäktige behöver ha höjd beredskap och kunskap inför frågan.

Ny platsvalsprocess inför ett SFL behöver ha en strukturerad kunskapsöverföring av alla de lärdomar som befintlig organisation har erövat. Med hela kommunfullmäktige involverat i referensgruppen sker ett naturligt ledamotsbyte med ungefär en tredjedel i anslutning till val, referensgruppens engagemang kan också inspirera ledamöterna till engagemang även i MKB- och SÄK-gruppen.

Missiv organisationsförändring 2015-08-26 föreligger.

Chef för strategienheten Marie Berggren föredrar ärendet. Praktikant Madeleine Eriksson medverkar.

Arbetsutskottets beslut 2015-09-08

Ärendet remitteras till kommunfullmäktiges presidium.

Chef för strategienheten Marie Berggren och kommunchef Peter Nyberg föredrar ärendet.

Arbetsutskottets beslut 2015-10-13

Arbetsutskottet har tagit del av informationen.

Förslag till ny slutförvarsorganisation 2016-2018 föreligger.

Chef för strategienheten Marie Berggren föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2015-11-03

Slutförvarsorganisationen i Östhammars kommun föreslås förändras till följande:

Miljökonsekvensbeskrivningsgrupp (MKB) Säkerhetsgrupp (SÄK)

Ordf. Centerpartiet

Ledamot (C)
Ledamot (S)
Ledamot (S)
Ledamot (S)
Ledamot (S)
Ledamot (V)
Ledamot (M) v. ordf
Ledamot (M)
Ledamot (BOA)
Ledamot (KD)
Ledamot (LPO)
Totalt 11 ledamöter

Adj. representant från bygg- och miljö-
nämnden

Ordf. Socialdemokraterna

Ledamot (S)
Ledamot (S)
Ledamot (S)
Ledamot (C)
Ledamot (C)
Ledamot (M) v. ordf
Ledamot (M)
Ledamot(Mp)
Ledamot(Fp)
Ledamot (SD)
Totalt 11 ledamöter

Arbetsutskottets beslut 2015-11-03

Ärendet skickas till samtliga partier representerade i kommunfullmäktige för nominering av ledamöter. Partierna kan komma överens om annan fördelning av mandaten för partier som ej har representation i båda grupperna.

Nomineringar ska vara kommunkansliet tillhanda senast 27 november 2015.

Val av ledamöter behandlas på extra kommunstyrelse sammanträde 2015-12-08, klockan 17:30.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Chef för strategienheten Marie Berggren föredrar ärendet.

Kommunstyrelsens förslag

10 Dnr KS-2015-787 Dpl 901

Ansökan om LONA-medel för grönstrukturplan, diskussion

Handling C

Kommuner och andra kan söka Lokala naturvårdsmedel (LONA) för olika projekt. Strategienheten arbetar med två pågående projekt (Upptäck Gräsö och Ökad tillgänglighet till Vällen). Båda i samarbete med Upplandsstiftelsen och lokala föreningar/organisationer.

Kommunen kan också söka medel för egna projekt. Eftersom vi precis inlett arbete med en grönstrukturplan, skulle vi kunna räkna upp vår budget för detta år 2016 och 2017 med upp till 50 % (vår medfinansiering i form av tid och medel). Eventuellt kan även Upplandsstiftelsen gå in med tid/medel. Sista ansökningdag är 1 december 2015.

Chef för strategienheten Marie Berggren föredrar ärendet.

Arbetsutskottets beslut 2015-11-03

Arbetsutskottet ställer sig positiva till att ansöka LONA-medel för grönstrukturplan.

Strategienheten får i uppdrag att presentera ett förslag till finansieringsmodell för kommunstyrelsen 2015-11-17.

Strategienhetens skrivelse 2015-11-11 föreligger.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen ansöker om LONA-bidrag för arbete med grönstrukturplan för Östhammars kommun. Östhammars kommun bidrar med medfinansiering i form av arbetstid för tjänstemän inom Strategienheten och andra berörda förvaltningar enligt budget.

Chef för strategienheten Marie Berggren föredrar ärendet.

Kommunstyrelsens beslut

11

Dnr KS-2015-723

Dpl 225

Bildande av naturreservatet Holmskatan i Östhammars kommun, remissvar
511-4294-12

Handling G, KSAU 2015-11-03

Länsstyrelsen har utarbetat ett förslag till beslut och skötselplan för det blivande naturreservatet Holmskatan i Östhammar kommun. Förslaget översänds för kännedom och eventuellt yttrande.

Yttrandet ska vara Länsstyrelsen tillhanda senast den 16 november 2015. Östhammars kommun har fått förlängd remisstid till 17 november.

Förslag till yttrande, daterat 2015-10-28 föreligger.

Miljöszakunnig Camilla Andersson föredrar ärendet. Chef för strategienheten medverkar.

Arbetsutskottets förslag 2015-11-03

Kommunstyrelsen yttrar sig över förslaget till beslut och skötselplan för bildande av naturreservatet Holmskatan i enlighet med Strategienhetens förslag till yttrande, daterat 2015-10-28.

Chef för strategienheten Marie Berggren föredrar ärendet.

Kommunstyrelsens beslut

12

Dnr KS-2015-668

Dpl 313

Samråd om förslag till ny översiktsplan och innerstadsstrategi för Uppsala kommun

Handling D, KSAU 2015-11-03

Handling D

Samrådstiden är 2015-09-15 – 2015-11-15.

Kommunstyrelsen beslutade den 26 augusti att samrådsbehandla förslagen till ny översiktsplan och innerstadsstrategi, översiktsplanen visar den långsiktiga färdriktningen för hur bebyggelse, transportsystem och grönområden bör utvecklas i kommunen. Den nuvarande översiktsplanen antogs 2010. Kommunfullmäktige beslutade våren 2014 om en uppdatering med ett förlängt tidsperspektiv till 2050 och en beredskap för högre takt i befolknings- och näringslivsutvecklingen. Till översiktsplanarbetet har kopplats en fördjupning om hur Uppsalas centrum ska utvecklas. Denna ”innerstadsstrategi” visar mer i detalj hur stadens centrala delar bör utvecklas för att kunna stödja en fortsatt tillväxt med bibehållna och utvecklade kvaliteter.

Synpunkter ska lämnas på www.uppsala.se/engageradig senast 2015-11-15.

Översiktsplanerare Marie Nenzén föredrar ärendet. Chef för slutförvarsenheten Marie Berggren medverkar.

Strategienhetens förslag till yttrande daterat 2015-11-02 redovisas.

Arbetsutskottets förslag 2015-11-03

Östhammars kommun yttrar sig i ärendet i enlighet med Strategienhetens skrivelse 2015-11-02.

Chef för strategienheten Marie Berggren föredrar ärendet.

Kommunstyrelsens beslut

13 Dnr KS-2013-245 Dpl 003
Dnr KS-2015-758 Dpl 901

Utvecklingsgrupperna, reviderat reglemente, antagande

2001KS095

Handling C, KSAU 2015-11-03

Föreliggande reglemente för lokala utvecklingsgrupper antogs av kommunfullmäktige 2005-09-27, § 64.

Arbetsutskottets beslut 2013-06-18

Kommunchef Peter Nyberg får i uppdrag att genomföra en fördjupad översyn av lokala utvecklingsgruppers reglemente.

En återkoppling ska ske på arbetsutskottets sammanträde 1 oktober 2013.

Utvecklingsstrateg Ida Eklöf föredrar ärendet. Chef för strategienheten medverkar.

Arbetsutskottets beslut 2015-06-16

Strategienheten får i uppdrag att fortsätta översynen av utvecklingsgruppernas reglemente, utifrån förda diskussioner.

Förslag till reviderat reglemente för utvecklingsgrupperna, daterat 2015-08-24 föreligger.

Utvecklingsstrateg Ida Eklöf föredrar ärendet. Chef för strategienheten Marie Berggren medverkar.

Arbetsutskottets beslut 2015-09-08

Förslaget revideras, utifrån förda diskussioner och remitteras därefter till utvecklingsgrupperna i Östhammars kommun.

Kommunstyrelsen behandlar ärendet, för ett antagande vid sammanträde 2015-11-17.

Samtliga utvecklingsgrupper har fått ärendet för yttrande senast 2015-10-27. Utvecklingsgrupperna har även fått en föredragning i ärendet vid utvecklingsgruppernas möte 2015-10-05.

Skrivelse gällande Öregrunds utvecklingsgrupp daterad 2015-10-22 biläggs ärendet.

Utvecklingsstrateg Ida Eklöf föredrar ärendet. Chef för strategienheten Marie Berggren medverkar.

Arbetsutskottets förslag 2015-11-03

Kommunstyrelsen antar reviderat reglemente för utvecklingsgrupperna i Östhammars kommun.

Chef för strategienheten Marie Berggren föredrar ärendet.

Kommunstyrelsens beslut

14

Dnr KS-2015-730

Dpl 174

Överenskommelse kommunernas krisberedskap, LEH, antagande

Handling E

Sveriges kommuner och landsting (SKL) har tecknat en överenskommelse med Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap (MSB), som reglerar kommunernas ersättning för de uppgifter kommunerna har enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

Överenskommelsen preciserar vidare statens förväntningar på hur uppgifterna ska genomföras i form av målbeskrivningar och riktlinjer för hur verksamhet och ersättning ska följas upp.

Uppgifterna som beskrivs i LEH delas in i följande verksamheter:

- risk- och sårbarhetsanalyser
- planering
- geografiskt områdesansvar
- utbildning och övning
- rapportering
- höjd beredskap

Kommunen ska dessutom, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de ska hantera extraordinära händelser. Den planen ska utgöra en del i ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap.

Styrdokument för Östhammars kommuns arbete med krisberedskap

Under första året av en mandatperiod ska det upprättas och antas ett styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap.

Styrdokumentet ska reglera:

En beskrivning av det arbete och de åtgärder som ska ske under mandatperioden för att reducera eller ta bort risker och sårbarheter samt för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet.

- En beskrivning av hur kommunen avser att fullgöra åtaganden som beskrivs i överenskommelsen, samt hur ersättningen ska användas.
 - En övnings- och utbildningsplan för mandatperioden.
 - En plan för hur kommunen ska hantera extraordinära händelser.
-

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar förslag till Plan för krishanteringsarbetet i Östhammars kommun för perioden 2015-2018

Kommunstyrelsens beslut 2015-10-20

Ärendet utgår och behandlas på kommunstyrelsens arbetsutskotts sammanträde den 27 oktober och på kommunstyrelsens sammanträde den 17 november 2015.

Beredskaps- och säkerhetssamordnare Lars-Erik Falk föredrar ärendet. Chef för strategienheten Marie Berggren medverkar.

Arbetsutskottets förslag 2015-10-27

Plan för krishanteringsarbetet i Östhammars kommun för perioden 2015-2018 antas.

Beredskaps- och säkerhetssamordnare Lars-Erik Falk föredrar ärendet. Chef för strategienheten Marie Berggren medverkar.

Kommunstyrelsens beslut

15

Dnr KS-2015-767

Dpl 901

Räntekostnad ESF-projekt

Handling J, KSAU 2015-11-03

De fyra kommunerna Heby, Tierp, Älvkarleby och Östhammar har gått samman med kommunernas företagarföreningar och bildat Nordupplands Kompetenscenter ek för. Förhoppningen är att föreningen som en första aktivitet ska få stöd av Europeiska Socialfonden för att driva ett treårigt projekt, "Affärskompetens Norduppland".

En budget på cirka 31 mkr har upprättats, och en ansökan om nära 24 mkr har lämnats till ESF. Övrig budget klaras primärt genom de deltagande företagens nedlagda tid. 303 företag från de fyra kommunerna har anmält sitt intresse för deltagande.

Med anledning av att ESF:s utbetalningar erhålls i efterhand kommer föreningen att behöva en checkkredit på 2,0 mkr i bank. SKB Näringslivsutveckling AB ställer borgen för krediten. En första preliminär likviditetsbudget har upprättats, och uppvisar att det genomsnittliga behovet bör uppgå till en miljon kronor, sett över tiden. En peak beräknas komma under sensommaren år 2018, då hela beloppet behöver tas i anspråk.

ESF betalar inte räntekostnader av den här karaktären. Den behöver finansieras på annat sätt.

Kommunerna tar gemensamt ansvar för betalning. Kostnaden fördelas per företag per kommun. Den årliga kostnaden uppskattas till max 50.000 kr. Dock med reservation för höjda räntor under projekttiden och att det slutliga likviditetsbehovet kan få ett mindre gynnsamt förlopp. Det är dock inte realistiskt att tro att denna kalkylering innehåller stora fel.

Med ovanstående resonemang skulle de årliga kommunala kostnaderna i genomsnitt ligga på följande belopp (kostnad per år under tre år).

Östhammar 25.000 kr
Tierp. 18.000 kr
Heby. 5.000 kr
Älvkarleby. 3.000 kr

Förslag till beslut

Östhammars kommun – genom anslag från Tillväxtkontorets budget – täcker upp för ovanstående andel av räntekostnaden under projekttiden.

Näringslivschef Ulf Andersson föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2015-11-03

Östhammars kommun, genom anslag från Tillväxtkontorets budget – täcker upp för ovanstående andel av räntekostnaden under projekttiden.

Kommunstyrelsens beslut

16

Dnr KS-2015-669

Dpl 900

E-delegationens slutbetänkande En förvaltning som håller ihop (SOU 2015:66),
remiss

N2015/5090/EF

Handling H, KSAU 2015-11-03

Östhammars kommun har på remiss fått betänkandet *En förvaltning som håller ihop* (SOU 2015:66)

2009 beslutade regeringen att inrätta en delegation för e-förvaltning med uppdrag att samordna myndigheternas IT-baserade utvecklingsprojekt och skapa goda möjligheter för myndighetsövergripande samordning. Delegationen som antog namnet E-delegationen uppdrag har nu upphört och delegationen har nu lämnat sitt slutbetänkande som innehåller en redovisning av delegationens uppdrag, erfarenheter och rekommendationer.

Regeringens övergripande mål för e-förvaltning är att det ska vara så enkelt som möjligt för så många som möjligt att utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter. År 2011 slog regeringen fast att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliserings möjligheter. För att nå målbilden och få ytterligare fart på myndigheternas utveckling av förvaltningsgemensamma tjänster är det viktigt att undanröja de samverkanshinder som bromsar utvecklingen. E-delegationen lämnar därför i sitt slutbetänkande följande rekommendationer och ställningstaganden:

- Digitala tjänster ska, så långt det är möjligt och där det är relevant, vara förstahandsval i den offentliga sektorns kontakter med medborgare och företag.
- Regeringen behöver vidta åtgärder för att möjliggöra ett avgiftsfritt informationsutbyte mellan myndigheter.
- Regeringen behöver utreda och föreslå en långsiktigt hållbar finansieringsmodell för utveckling, förvaltning och drift av förvaltningsgemensamma lösningar.
- Regeringen behöver stärka sin förmåga att omhänderta och driva på nödvändiga författningsändringar för att skapa bättre förutsättningar för förvaltningsgemensam e-utveckling.
- Det behövs en ny genomgång av regler som kräver egenhändig underskrift eller fysiska original exemplar så att onödiga hinder mot elektroniska rutiner kan undanröjas.

- Det finns behov av att utländska medborgare ska kunna få Svensk e-legitimation eller kunna legitimera sig med en utländsk e-legitimation i svenska e-tjänster.
- Det finns utmaningar för elektroniskt informationsutbyte mellan socialnämnder och andra myndigheter vid handläggning av ärenden avseende försörjningsstöd.
- Onödiga hinder i författningsreglering mot elektronisk hantering av bygglov och planhantering vid informationsutbyte mellan kommuner och länsstyrelser behöver undanröjas.

Remissvaren ska ha inkommit till Näringsdepartementet senast 15 december 2015.

Marianne Pahlson föredrar ärendet. Kommunchef Peter Nyberg medverkar.

Arbetsutskottets förslag 2015-11-03

Östhammars kommun yttrar sig över betänkandet En förvaltning som håller ihop, i enlighet med föreliggande förslag till yttrande.

Marianne Pahlson föredrar ärendet. Kommunchef Peter Nyberg medverkar.

Kommunstyrelsens beslut

17

Dnr KS 2015-301

Dpl 993

BRIS region Mitt, ansökan om bidrag

Handling N, KSAU 2015-11-03

Bris är en politiskt och religiöst obunden barnrättsorganisation. Deras verksamhet kretsar kring stöd och hjälp till utsatta barn och unga. Deras möjlighet att hjälpa står i direkt relation till det ekonomiska stöd de får av företag, privatpersoner och fonder. Bris får även medel från kommuner och landsting, vilket är mycket viktigt för deras arbete. Målet för Bris verksamhet är att stärka barn och ungas rättigheter i enlighet med FNs barnkonvention och förbättra deras levnadsvillkor. Bris skall särskilt bistå utsatta barn och unga samt upprätta möjligheter för barn och unga att föra en dialog med vuxna. Verksamheten utgår alltid från barnets behov.

BRIS region Mitt ansöker i skrivelse 2015-03-31 om 10 kronor per barn från Östhammars kommun för år 2016. Totalt 41 650 kr för kommunens 4 165 antal barn.

Arbetsutskottets förslag 2015-11-03

BRIS region Mitts ansökan om bidrag med totalt 41 650 kronor för 2016 avslås.

Kommunstyrelsens beslut

18

Dnr KS-2015-752

Dpl 003

Handlingsplan, inventering och analys kring personer med psykisk funktionsnedsättning i Östhammars kommun, antagande

Handling L, KSAU 2015-11-03

Utifrån psykiatrisatsningen har en inventering gjorts inom målgruppen personer med psykisk ohälsa. Inventering ger ett underlag för verksamhets- och resursplanering. Kunskapen om målgruppens behov tydliggör hur gemensamma resurser ska användas på ett effektivt sätt och hur samverkansformer ska utvecklas både på övergripande nivå och på individnivå. Stödinsatser ska erbjudas utifrån individuella behov. Analysen tydliggör vilka slutsatser som kan dras, vilka problemområden som behöver prioriteras och vilka förslag till utveckling och förbättring som kan formuleras. Analysen avser kvinnor och män. Analysen är utgångspunkt för åtgärderna i denna handlingsplan.

Kommunchef Peter Nyberg föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2015-11-03

Kommunstyrelsen antar föreliggande handlingsplan, inventering och analys kring personer med psykisk funktionsnedsättning i Östhammars kommun.

Kommunchef Peter Nyberg föredrar ärendet.

Kommunstyrelsens beslut

19

Dnr KS-2015-484

Dpl 003

Arbetsordning för kommunfullmäktige, revidering, antagande

Handling G

Kommunfullmäktiges arbetsordning har reviderats. Ändringar och tillägg i dokumentet är markerade med röd text.

Förslag till arbetsordning har behandlats av kommunfullmäktiges presidium och under gruppleदारöverläggning i september.

Arbetsutskottets förslag 2015-11-03

Kommunfullmäktige antar föreliggande förslag till arbetsordning för kommunfullmäktige daterad 2015-11-03.

Kommunjurist Inger Modig Lind föredrar ärendet.

Kommunstyrelsens förslag

20

Dnr KS-2015-737

Dpl 003

Arkivreglemente för Östhammars kommun, antagande

Handling C, KSAU 2015-10-27

Förslag till arkivreglemente för Östhammars kommun daterat 2015-10-19 föreligger.

Förutom de i arkivlagen (SFS 1990:782) och arkivförordningen (SFS 1991:446) intagna bestämmelserna om arkivvård gäller för den kommunala arkivvården inom Östhammars kommun följande reglemente, meddelat med stöd av 16 § arkivlagen.

Arkivarie Robert Carlsson föredrar ärendet. Kommunjurist Inger Modig Lind medverkar.

Arbetsutskottets förslag 2015-10-27

Förslag till arkivreglemente för Östhammars kommun daterat 2015-10-19 antas.

Kommunjurist Inger Modig Lind föredrar ärendet.

Kommunstyrelsens beslut

21

Dnr KS-2015-781

Dpl 940

Sammanträdesdagar 2016, fastställande

Förslag till sammanträdesdagar för kommunstyrelsens arbetsutskott, kommunstyrelsen och kommunfullmäktige diskuteras.

Förslag

	KSAU	KS	KF
Januari	12, 19		
Februari	9	2	23
Mars	1, 15	22	
April	5, 19		26
Maj	17, 24	3, 31	
Juni	7		14
Augusti	16, 30	23	
September	6	13	27
Oktober	4, 11, 25	18	
November	1, 22	29	15
December			13

Årsbokslut behandlas i KSAU 15/3, KS 22/3 samt i KF 26/3.
Budget behandlas i KSAU 11/10, KS 18/10 samt i KF 15/11.

Arbetsutskottets beslut 2015-11-03

Förslagen tas upp på kommunstyrelsens sammanträde 2015-11-17.

Kommunjurist Inger Modig Lind föredrar ärendet.

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsens förslag

22

Dnr KS 2015-816

Dpl 024

Ersättning daglig verksamhet 2016, fastställande

Kommunstyrelsens beslut 2015-11-25

Ersättningen till utförare av daglig verksamhet uppräknas med 2,5 %. En översyn av nuvarande ersättningssystem görs med avseende på nivåindelningar, regler i samband med annat stöd, samt en omvärldsanalys som belyser samma frågor i jämförbara kommuner.

Översynen ska vara klar till nästa års fastställande, kommunstyrelsen i oktober 2015.

Förslag till beslut

Att ersättningsnivåerna räknas upp med 2,5 % i likhet med annan verksamhet inom det sociala området

Att översynen av nivåindelningar och ersättningssystemet som helhet skjuts till hösten 2016.

Kommunchef Peter Nyberg föredrar ärendet.

Kommunstyrelsens beslut

23	Dnr KS-2014-130	Dpl 262
	Dnr BUN-2014-088	Dpl 611
	Dnr BUN-2015-035	Dpl 600

Skolinvestering, ombyggnad/nybyggnation Frösåkersskolan, diskussion

Barn- och utbildningschef Lisbeth Bodén, barn- och utbildningsnämndens ordförande Roger Lamell (S), teknisk chef Annila Bexelius samt chefsekonom Gilbert Klerks inbjuds till arbetsutskottet för en diskussion i ärendet.

Arbetsutskottets beslut

24	Dnr KS-2015-7	Dpl 262
	Dnr KFN-2015-42	Dpl 012

Biblioteksplan för Östhammars kommun 2016-2017, antagande

Handling O

Biblioteksplanen ska vara ett lagstadgat och politiskt beslutat strategidokument för långsiktig utveckling av en kommuns biblioteksverksamhet. Med biblioteksplan avses en plan som anger verksamhetens inriktning och omfattning samt bibliotekets roll i den lokala utvecklingen. Utgångspunkten för biblioteksplanen bör vara att den är en gemensam angelägenhet för alla politikerområden. Vilket innebär samverkan över förvaltningsgränserna under arbetet med den nya biblioteksplanen.

2015-02-03 fick kultur- och fritidsnämnden i uppdrag av kommunstyrelsen att i samråd med kommunens övriga nämnder och förvaltningar påbörja arbete med ny biblioteksplan för Östhammars kommun.

Kultur- och fritidsnämndens beslut 2015-11-04

Kultur- och fritidsnämnden godkänner biblioteksplan för Östhammars kommun 2016-2017 och överlämnar den till kommunfullmäktige för antagande.

Kultur- och fritidsnämnden föreslår att kommunstyrelsen ger kultur- och fritidsnämnden i uppdrag att i samråd med kommunens övriga nämnder och förvaltningar påbörja arbetet med Biblioteksplan för Östhammars kommun 2018-2020.

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsens förslag

25

Dnr KS 2015-543

Dpl 913

Svar på motion från Lars O. Holmgren (BOA) gällande framtida kommunal hantering av mervärdesavtalet i Östhammars kommun

Handling H

Lars O Holmgren (BOA) har inkommit med en motion daterad 2016-06-12 gällande framtida kommunal hantering av mervärdesavtalet i Östhammars kommun

Motionären yrkar på att kommunfullmäktige beslutar

- Att upprätta en ny kommunal mervärdeshanteringsorganisation, som ger alla partier ansvar och inflytande över hur mervärdesmedlen används. Detta är enligt motionären det enda sättet att komma tillrätta med kommunal externfinansiering av detta slag för att undvika diskussioner om beroendeställning och otillbörligt gynnande, och därmed ge den demokratiska förankring som krävs för att legitimera mervärdesprogrammets intentioner.
- Kommunen omedelbart tillsätter en revisionskommitté, där alla partier har en röst och en plats, för att gemensamt upphandla en kontrollrevision av tidigare av någon part icke avtalad revisionsbyrå för verksamhetsåret 2014, för att klargöra alla kontaktytor mellan SKB och kommunen, de juridiska och ekonomiska förhållandena samt motverka fortsatt spekulation om hur mervärdesavtalspengarna använts.
- Upprätta en ny mervärdespolicy att träda i kraft och gälla f o m 2015, vilket t ex kan göras under formen av en gruppledarkonferens.

I ärendet yttrar sig Lars O Holmgren (BOA).

Kommunfullmäktiges beslut 2015-09-29

Motionen remitteras till kommunstyrelsen för beredning.

Tillväxtkontorets skrivelse daterad 2015-10-20 angående kommunal hantering av mervärdesprogrammet föreligger.

Jacob Spangenberg (C) och Margareta Widén Berggren (S) anför i skrivelse 2015-11-02 följande;

Borgerligt alternativ har genom sin gruppleddare Lars O Holmgren 2015-06-12 motionerat om att Östhammars kommun ska införa ett nytt beslutssystem för genomförandet av Mervärdesprogrammet, samt att en parlamentarisk revisionskommitté skall revidera de sedan 2009 hittills genomförda mervärdesinsatserna.

Våra kommentarer till BOA:s motion och förslag till beslut återfinns nedan:

- Mervärdesprogrammet (MV) förhandlades under perioden 2007-2009 mellan fem parter SKB, Vattenfall, EON, Oskarshamn och Östhammars kommuner. Överenskommelse ingicks i april 2009 mellan parterna och för Östhammars kommuns del konfirmerades denna genom ett beslut i april 2009, i kommunfullmäktige. MV är således ett avtal där flera parter delar på ansvaret för dess genomförande. MV är att likna vid ett sponsorsavtal vilket skapar gemensamma värden för såväl sponsor som kommun. Programmet har sedan det ingicks bidragit till en positiv utveckling i Östhammars kommun genom ett flertal beslutade insatser inom områden som till exempel näringslivs- och kompetensutveckling, infrastruktur och föreningsliv. Det formella besluten om insatsernas genomförande och finansieras, tas av en beslutsgrupp bestående av fem personer där kommunstyrelsernas ordförande enligt avtalet ingår. För Östhammars kommuns del bereds besluten av Tillväxtkontoret och tillväxtberedningen. Förslagen skall dessutom enligt beslut i kommunstyrelsen 2015-10-20 beredas i KSAU innan de går vidare till beslutsgruppen för MV.

- Samtliga handlingar gällande genomförandet av MV finns tillgängliga i kommunens diarium, liksom själva Mervärdesavtalet och flertalet viktiga handlingar finns på hemsidan. Den av BOA efterfrågade informationen finns där tillgängliga.

- En ny mervärdespolicy i likhet med den som BOA efterfrågar är liktydig med att hela avtalet måste förhandlas om av samtliga fem parter. Då Avtalet hittills inneburit stora fördelar för Östhammars kommun och kan förväntas göra det under den kommande perioden ser vi ingen anledning till en sådan omförhandling.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi att BOA:s motion avslås i sin helhet.

Arbetsutskottets förslag 2015-11-03

Motionen besvaras med Jacob Spangenberg (C) och Margareta Widén Berggren (S) anförande i skrivelse 2015-11-02.

Motionen avslås i sin helhet och anses härmed besvarad.

Kommunstyrelsens beslut om fastställande av organisation Mervärdesprogrammet, § 226/2015 bifogas ärendet.

Kommunstyrelsens förslag

26 a)

Dnr KS-2015-1

Dpl 901

Anmälningsärende/Inkomna handlingar

Handling I

Förteckning över anmälningsärenden nummer > föreligger.

Kommunstyrelsens beslut

26 b)

Dnr KS-2015-1

Dpl 901

Anmälningsärende/Uppföljning av beslut i KS och KF

Handling J

Kommunstyrelsens beslut

27 a)

Dnr KS-2015-243

Dpl 993

Delegationsbeslut/Lönebidrag

Enheten för arbete och sysselsättning har på delegation beviljat nedanstående lönebidragsanställning

4. Kommunalt bidrag om 20 % av länsarbetsnämnden godkänd lönekostnad beviljas Östhammars SK avseende en lönebidragsanställning under perioden 2015-09-23 – 2016-10-31

Kommunstyrelsens beslut

27 b)

Dnr KS-2015-179

Dpl 991

Delegationsbeslut/Lotteritillstånd

Kommunchefen har på delegation beslutat om lotteritillstånd gällande

4. Örbyhus Missionsförsamling 2015-09-25 – 2018-09-24

Kommunstyrelsens beslut

27 c) Dnr KS-2015-54 Dpl 002
Dnr BMN-2014-3064
Dnr KFN-2015-100

Kostnadsreglering för bygglov-/bygganmälan gällande ideell förening

Kultur- och fritidschef Lena Hellström har på delegation beviljat befrielse från avgift för bygglov gällande

1. IFK Dannemora-Österby Skidsektionen för utökad parkeringsyta vid skidstation, Österbybruk 1:333
2. Söderöns Hembygdsförening för uppsättande av skylt, Björnäs 2:29
3. Bygdegårdsföreningen Societetshuset Källör för ändrad användning av skola till kontor och samlingslokal, Östhammar 52:6
4. Öregrunds idrottsklubb för jordvall vid skidspår, Öregrund 5:7

Kommunstyrelsens beslut

27 d)

Dnr KS 2015-54
Dnr KS-2015-40

Dpl 002
Dpl 216

Delegationsbeslut/Tomtförsäljning

Föreligger redovisning av tomtförsäljning enligt KS § 87/2004 gällande fastigheterna Marma 1:98, Öregrund 5:26, Öregrund 8:35 samt Braxenbol 1:122.

Kommunstyrelsens beslut

27 e)

Dnr KS 2015-54
Dnr KS-2015-58

Dpl 002
Dpl 201

Delegationsbeslut/Yttranden i markfrågor

Handling K

Föreligger redovisning över delegationsbeslut gällande yttranden i markfrågor 2015 som har lämnats till bygg- och miljönämnden.

Kommunstyrelsens beslut

27 f)

Dnr KS-2015-54
Dnr KS-2015-62

Dpl 002
Dpl 148

Delegationsbeslut/Parkeringstillstånd 2015

Handling L

Föreligger redovisning över delegationsbeslut gällande parkeringstillstånd 2015.

Kommunstyrelsens beslut

27 g)

Dnr KS 2015-54
Dnr KS-2015-002

Dpl 002
Dpl 140

Delegationsbeslut/Yttranden till Trafikverket och Länsstyrelsen

Handling M

Föreligger redovisning över delegationsbeslut gällande yttranden 2015 till Trafikverket och Länsstyrelsen.

Kommunstyrelsens beslut

27 h)

Dnr KS-2015-54
Dnr KS-2015-39

Dpl 002
Dpl 285

Delegationsbeslut
Bostadsanpassning

Under perioden 2015-09-01 – 2015-10-31 har ärenden nr 97 – 146 behandlas.
Under perioden 2015-01-01 – 2015-10-31 har 2 182 400 kronor utbetalats.

Kommunstyrelsens beslut

27 i)

Dnr KS-2015-54
Dnr KS-2015-68

Dpl 002
Dpl 141

Delegationsbeslut/Tillfällig lokal trafikföreskrift

Handling N

Föreligger redovisning över delegationsbeslut gällande dispenser med mera enligt KS § 16/2015 B6.

Kommunstyrelsens beslut

Aktuellt från strategienheten, slutförvarsfrågor

Rapport till KS 2015-11-17

Perioden 2015-10-20 - 2015-12-31

Den 16 mars 2011 lämnade SKB in ansökan enligt miljöbalken och kärntekniklagen om att få bygga och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark till mark- och miljödomstolen i Nacka respektive Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM).

Alla ansökningshandlingar, som inte är belagda med sekretess (t ex det fysiska skyddet runt anläggningen), kan du läsa om du följer följande länk hos SSM:

<http://www.stralsakerhetsmyndigheten.se/Allmanhet/slutforvar/Ansokningarna/Ansokan-om-slutforvar/>

samt hos mark- och miljödomstolen:

<http://www.nackatingsratt.domstol.se/Om-tingsratten/Ansokan-om-slutforvar-for-anvant-karnbransle-mm/>

Här kan man också hitta remissinstansers yttranden över kompletteringsbehov och SKB:s bemötande av desamma.

19 december 2014 lämnade SKB in ansökan enligt miljöbalken och kärntekniklagen om att bygga ut slutförvaret för låg- och medelaktivt driftavfall, SFR.

Ansökningshandlingarna finns att tillgå på SKB:s hemsida:

http://www.skb.se/Templates/Standard_42365.aspx

Ansökningar om slutförvar

Under MKB-gruppens möte den 29 oktober informerade representanter från SKB om de kompletteringar som lämnats in till Mark- och miljödomstolen under september angående slutförvaret för använt kärnbränsle.

Information

Den 23 oktober genomfördes Kommunfullmäktiges utbildningsdag med temat Slutförvar. Representanter från Strålsäkerhetsmyndigheten, SKB, OSS, MKG samt Milkas fanns på plats för att informera.

Den 2 november mötte slutförvarsorganisationens tjänstemän representanter från Milkas samt forskaren Chris Busby som informerade om sin syn på riskerna med låga stråldoser.

Den 3 november arrangerade Kärnavfallsrådet ett seminarium på temat ”Vad blir konsekvenserna för människor och biota om dosgränsen överskrids?”

Den 4 november håller Referensgruppen öppet möte om nya rön vad gäller jordskalv efter den senaste istiden. Martin Jacobsson från Stockholms universitet föreläste om de nya fynd som gjorts i Vättern. Publiken bestod av 42 personer där ca hälften var slutförvarsorganisationens politiker och hälften var allmänhet.

Den 9-12 november kommer Marie Berggren delta i OECD/Neas konferens om Decommissioning of Nuclear Installations: Strategies, Practices and Challenges i Moskva där hon kommer att hålla en presentation om Stakeholder Involvement in the Siting Process for the Deep Geological Repository – Experience Transfer to Decommissioning.

Den 18 november kommer Stefan Edelsvärd, Johanna Yngve Törnqvist samt Anders Bergman delta i E-TRACK 2nd Open Seminar on Radioactive Waste Management: The German Case. Seminariet genomförs inom ramen för EU-projektet E-TRACK och hålls i Bryssel.

Den 1 december genomför kärnavfallsrådet sitt årliga runda-bords-möte där olika aktörer inom slutförvarsfrågan presenterar sin verksamhet inför kommande år.

	Års- budget	Period- budget	Utfall	%	Slut- prognos	Årsav- vikelse	%
Kommunstyrelsen	-152 041	-104 027	-85 267	82	-152 422	-381	0
<i>Stab och politik</i>	-23 937	-17 953	-14 838	83	-23 937	0	0
<i>Administrativ enhet</i>	-25 057	-18 793	-16 860	90	-25 022	35	0
<i>IT-kontor</i>	-9 349	-7 012	-6 871	98	-9 069	280	3
<i>EAS Enh för arbete o sysselsättning</i>	-16 895	-13 827	-14 723	106	-17 895	-1 000	-6
<i>Tillväxtenhet exkl mervärde</i>	-10 131	-7 598	-8 131	107	-10 131	0	0
<i>Mervärde</i>	1	1	6 173		1	0	-10
<i>Gemensam Räddningstjänstnämnd</i>	-22 158	-16 619	-16 733		-22 309	-151	-1
<i>Gemensam Överförmyndarnämnd</i>	-1 505	-1 129	-708		-1 050	455	30
<i>Slutförvarsenheten</i>	0	0	-285		0	0	
<i>Lokal Säkerhetsnämnd</i>	0	0	-40		0	0	
Tekniskt kontor	-43 010	-21 098	-12 252	58	-43 010	0	0
Bygg- och miljönämnd	-5 284	-4 527	-3 631	80	-5 484	-200	-4
Kultur- och fritidsnämnd	-32 866	-24 650	-22 486	91	-31 660	1 206	4
Barn- och utbildningsnämnd	-492 552	-367 986	-353 549	96	-492 552	0	0
Socialnämnd	-394 700	-298 398	-291 837	98	-390 200	4 500	1
Gemensamt	-1 458	-1 094	-9 826	899	-317	1 141	
SUMMA DRIFTSKOSTNADER	-1 078 901	-800 681	-766 596	96	-1 072 635	6 266	1
Skatter	1 098 135	823 601	817 297	99	1 094 602	-3 533	0
Räntor netto	-8 750	-6 563	-3 539	54	-4 750	4 000	46
ÅRETS RESULTAT	10 484	16 358	47 161	288	17 217	6 733	64

KS: Netto underskott ca 0,4 Mkr medan enheten för arbete och sysselsättning beräknar ett underskott på 1 Mkr pga av ökade ärenden.

BMN: beräknar ett underskott om ca 200 tkr främst pga hög personalomsättning.

KFN: Beräknar ett överskott om ca 1,2 Mkr pga budgeterade lokalkostnader för nytt huvudbibliotek från årets början.

SN: beräknar ett överskott på helårssikt med 4,5 Mkr, V o O: Överskott ca 2,4 mkr gällande överskott hyror och kapitalkostnader. Färdtjänst: Nettounderskott ca 0,5 mkr. IFO: Nettoöverskott 2,6 mkr till största delen beroende på överskott i verksamhet gällande ekonomiskt bistånd och i verksamhet gällande vuxna missbrukare.

Gemensamt: Ett överskott beräknas trots underskott för felaktigheter i 2014 års bokslut.

Skatter: Enligt SKL's skatteprognos räknar vi med lägre skatteintäkter än budgeterat.

Räntor netto: Överskott beräknas för både kostnadsräntor och intäktsräntor.

Investeringsbudgetuppföljning, netto September 2015

	Års- budget	Period- budget	Utfall	%	Slut- prognos	Årsav- vikelse	%
Kommunstyrelse	138 506	103 880	52 504	51	91 688	46 818	34
<i>varav Teknisk förvaltning</i>	<i>125 458</i>	<i>94 094</i>	<i>48 132</i>	<i>51</i>	<i>76 540</i>	<i>48 918</i>	<i>39</i>
Bygg- och miljönämnd	1 700	1 275	117	9	260	1 440	85
Kultur- och fritidsnämnd	6 767	5 075	360	7	6 767	0	0
Barn- och utbildningsnämnd	4 200	3 150	2 028	64	3 638	562	13
Socialnämnd	4 100	3 075	977	32	3 100	1 000	24
SUMMA DRIFTSKOSTNADER	155 273	116 455	55 986	48	105 453	49 820	32

Kommunstyrelse:

Teknisk förvaltning: Årsavvikelsen består av att Frösåkersskolan inte blir av i år, ca 17 Mkr. Huvudbiblioteket Storbrunn lämnar överskott med 21 Mkr eftersom kostnaden bokfördes vid inköpet december 2014 och budget för ombyggnationen tas i samband med budgetbeslut 2016-2017. Ny brandstation förskjuts i tiden och nytt budgetbeslut tas i budget 2017 innebär ca 4 Mkr lägre utfall här.

BMN: Projektet flygfoto flyttas fram i tid för bästa effekt våren 2016.

BUN: Nämnden kommer att lämna ett överskott i årets budget efter planerade åtgärder.

Internationell policy för Östhammars kommun – 2016-2020

- Inriktning och organisation

Ansvar Engagemang Öppenhet Tillsammans

Internationellt samarbete

Den ökade globaliseringen och medlemskapet i EU påverkar Östhammars kommun i allt högre utsträckning och internationella kontakter och samarbeten blir allt viktigare.

Kommunens **aktiva deltagande** i internationella samarbeten och projekt bidrar till att uppfylla kommunens mål att vara en **attraktiv** kommun att bo, leva, besöka och verka i.

Kommunens internationella arbete är ett **verktyg** som skall bidra till att uppfylla såväl kommunfullmäktiges och verksamheternas **mål**. Det internationella perspektivet skall vara en integrerad del i kommunens verksamheter och skall tillföra kompetens och erfarenheter i syfte att stödja verksamhetsutveckling.

Det internationella arbetet skapar mervärde för kommunen och invånarna och bidrar till ett **smart**, **inkluderande** och **hållbart** samhälle, som är EU:s tillväxtstrategi för 2014-20.

Östhammars kommuns nämnder och bolag ska inhämta kunskap från och lära av de bästa kommunerna och regionerna inom respektive verksamhetsområde för att utveckla verksamheten när det gäller såväl kvalitet som effektivitet.

Östhammars kommun ska vara aktiv och driva dess intressen i de organisationer och nätverk som man väljer att engagera sig i utifrån verksamhetsnyttan.

Det internationella arbetet består av följande delar:

EU:s fonder och verksamhetsutveckling

Östhammars kommuns nämnder, styrelser och bolag ska arbeta aktivt för att använda EU:s fonder för verksamhetsutveckling. Kommunens förvaltningar ska upprätthålla relevanta kunskaper i de för att kunna utnyttja de mervärden som dessa fonder kan ge.

Kunskapsutbyte och kompetensutveckling

Det internationella arbetet skall stödja kunskapsutbyte och kompetensutveckling i den kommunala verksamheten. Detta sker genom att politiker och tjänstemän träffas och utbyter kunskaper och erfarenheter inom sina verksamhetsområden. Detta leder till utveckling och nytta för de olika verksamheterna.

Internationella utvecklingsprojekt

Östhammars kommun ska delta i internationella utvecklingsprojekt vilka tillför kommunens verksamhet och/eller personal, positiva mervärden i form av kompetensutveckling och verksamhetsutveckling.

Företag, föreningar och organisationer

Företag, föreningar och organisationer ska stimuleras att söka medel från Landsbygdsprogrammet och andra fonder samt myndigheter för att utveckla sina verksamheter

Skolans internationalisering

Internationalisering av skolan är enligt läroplanen ett verktyg för skolans utveckling. Detta sker genom de nationella och/eller EU-fonderna i form av olika utbytes- och samarbetsprojekt med skolor i andra länder.

Organisation och ansvar

Kommunfullmäktige

Beslutar om internationell policy för Östhammars kommun.

Kommunstyrelsen

Ansvarar för strategisk ledning av det internationella arbetet samt för årlig uppföljning och sammanställning. Kompetens inom EU-projektekonomi och administration ska finnas som stöd till förvaltningar och bolag.

Nämnder/bolag

Ansvarar för att utvecklingsarbete genom EU:s fonder integreras i verksamheten och att samarbete och medfinansiering prövas i arbetet med att utveckla den egna verksamheten. Nämnder och bolag har eget ekonomiskt ansvar för deltagande i projekt.

En kontaktperson/-er (omvärldsbevakare) från varje förvaltning/bolag utses som ges utrymme och möjlighet att ansvara för att sprida kunskap och information inom förvaltningen och inspirera till att utvecklingsprojekt söks och genomförs.

Kontaktpersonerna skall ges möjlighet till gemensam och individuell kompetensutveckling inom området.

Utvecklingsgruppen med inriktning på EU och internationella frågor

I den ingår förvaltningarnas och bolagens kontaktpersoner. Gruppen samordnas från kommunledningsförvaltningen.

Strategienheten
Anders Bergman
Johanna Yngve Törnqvist

Datum
2015-10-19

Dnr 2015KS5

Sid
1 (7)

Strålsäkerhetsmyndigheten
Georg Lindgren
171 16 Stockholm

SSM2015-1640

Yttrande över Svensk Kärnbränslehantering AB:s (SKB) ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen – utbyggnad och fortsatt drift av SFR (slutförvaret för låg- och medelaktivt radioaktivt avfall).

Bakgrund

Östhammars kommun har mottagit en remiss från Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) angående Svensk Kärnbränslehantering AB:s (SKB) ansökan om utbyggnad och fortsatt drift av SFR. Eventuella synpunkter lämnas till Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) senast den 30 september 2015. Östhammars kommun har begärt och meddelats förlängd svarstid till 24 november 2015.

SSM efterfrågar synpunkter på såväl tillståndsansökans fullständighet som SKB:s redovisning och argumentation i sakfrågor. Myndigheten ska efter sin beredning lämna ett yttrande till regeringen om SKB:s tillståndsansökan.

Kommunens granskningsorganisation i slutförvarsärendet har bland annat till uppgift att förbereda kommunstyrelsens remissyttranden till SSM och mark- och miljödomstolen. Säkerhetsgruppen, med 11 ledamöter, granskar den säkerhetsrapport som SKB presenterar i sin ansökan och förbereder förslag till remissyttrande inom sitt ansvarsområde. Säkerhetsgruppen har granskat delar av SKB:s ansökan enligt kärntekniklagen inklusive vissa bilagor samt säkerhetsredovisningen SR-PSU del I och II med tillhörande underbilagor bland annat VOLS-bilagorna och ett antal tekniska rapporter.

SFR i Forsmark ägs och drivs av SKB. Verksamheten har pågått sedan 1988 och rymmer kortlivat låg- och medelaktivt driftavfall från kärnkraftverken men även avfall från svensk forskning, sjukvård och industri.

SKB har ansökt om utbyggnad för att i första hand rymma rivningsavfall från Sveriges kärntekniska anläggningar. Det rör sig om reaktorkomponenter, metallskrot, betong och andra byggnadsmaterial. Bolaget ansöker om slutförvaring av 171 000 m³ avfall, vilket innebär en utökning av slutförvarsvolymen med 108 000 m³, och nio reaktortankar utöver de ovan nämnda 171 000 m³. Befintlig verksamhet omfattar slutförvaring av cirka 63 000 m³ kortlivat låg- och medelaktivt driftavfall. Vidare omfattar ansökan mellanlagring av långlivat låg- och medelaktivt avfall, vilket inte omfattas av gällande tillstånd.

Bergssalarna i nuvarande SFR är belägna cirka 60 meter under havsbotten. Den planerade utbyggnationen för rivningsavfall från de svenska kärntekniska anläggningarna kommer att placeras på 120 meters djup och innehålla sex nya bergsalar varav fem med en längd på 275 meter och en med en längd på 240 meter. Ansökan omfattar också att bygga en ny nedfartstunnel från västra Stora Asphällan och ned till de nya förvarsdelarna (cirka 1700 meter). Den nya nedfartstunneln kommer att vara stor nog att transportera hela reaktortankar i. När utbyggnaden är färdigställd kommer SFR att vara cirka tre gånger så stort som i dag och, som nämnts ovan, även innehålla mellanlagring av låg- och medelaktivt långlivat avfall i avvaktan på borttransport för slutförvaring på annan plats.

Generella synpunkter

Den verksamhet som SKB ansöker om tillstånd för är av en helt annan omfattning än nuvarande verksamhet och kräver en omfattande utbyggnad med nya berggrum och en ny nedfartstunnel. Den ansökta verksamheten överskrider den befintliga anläggningens kapacitet med nästan 200 procent och omfattar tre gånger dagens verksamhet. Bolaget önskar vidare deponera rivningsavfall vilket inte omfattas av befintligt tillstånd samt mellanlagra långlivat låg- och medelaktivt avfall vilket är en helt ny typ av verksamhet än den som bedrivs i SFR idag. SKB uppger i ansökan att det finns osäkerheter kring rivningsavfallets mängd. Detta beror på att det finns begränsad erfarenhet av att genomföra rivning av kärnkraftverk i Sverige. Utöver den ökade och ändrade hanteringen av avfall, kräver den nya verksamheten ett antal nya stora anläggningar. SKB ansöker om att få anlägga ett mycket stort förvaringsutrymme på ett större djup än tidigare, en tunnel om ca 1700 m samt ett antal nya byggnader.

Östhammars kommun ser det som en allvarlig brist att huvudrapporten för säkerhetsanalysen inte fanns tillgänglig på svenska vid inlämnandet av ansökan då detta begränsat tillgängligheten till ett av de viktigaste dokumenten i ansökan.

Trovärdighet

Som tidigare nämnts, i bland annat Östhammars kommuns yttranden över Fud-programmen samt remissyttranden rörande slutförvaret för använt kärnbränsle, är det av avgörande betydelse för samtliga framtida projekt, som gäller hantering och slutförvaring av olika typer av radioaktivt material, att bibehålla en hög trovärdighet i hur man omsätter teori, modeller och laboratorieförsök i praktisk handling.

Östhammars kommun noterar att fokus i säkerhetsanalysen är uppfyllelse av riskkriteriet¹, vilket lett till att grova modeller använts vid flera beräkningar. En konsekvens av användningen av grova modeller är att den årliga risken ligger ganska nära riskkriteriet, se till exempel Figure S-5 på sidan 23.

¹ Strålsäkerhetsmyndigheten definierar i föreskriften SSMFS2008:37 innebörden av begreppet långsiktig säkerhet. Detta uttrycks i föreskrifterna som ett riskkriterium som sedan kan räknas om till en årlig stråldos motsvarande ca 1% av den bakgrundsstrålning en genomsnittsperson i Sverige utsätts för. SKB har använt grova modeller vid beräkningen av varje bergsals uppfyllelse av riskkriteriet där exempelvis den stålcontainer avfallet i bergssalen IBLA är förpackad i och dess långsiktiga utveckling inte har räknats in som en barriär.

Risikkriteriet är en av flera delar att ta hänsyn till i säkerhetsanalysen. Östhammars kommun kan se en risk i att man, vid användning av alltför grova och förenklade modeller, till exempel 1D istället för 3D-modeller för permafrost, hamnar fel vid optimeringen av anläggningen. En allt för stor fokusering på uppfyllelse av risikkriteriet kan leda till att andra områden får stå tillbaka och att anläggningen därför inte beskrivs på ett trovärdigt sätt vilket minskar förtroendet för anläggningen totalt sett.

Kvalitetssäkring

Det finns en rad olika kritiska punkter där SKB är beroende av externa leverantörer. Detta gäller bland annat för dataprogram för beräkningar i bland annat säkerhetsanalyser. Det gäller också för betongbruk, där tillsatsmedel som ingår i aktuellt recept kan fasas ut från marknaden av tillverkaren. Detta är en vanlig utvecklingstrend inom byggindustrin där nya kemiska produkter introduceras, bland annat inom cement- och betongteknologier.

Det krävs en förberedelse inom SKB:s organisation för hur utgående produkter på marknaden ska kunna ersättas med andra likvärdiga.

Dessutom är det viktigt att tydligt visa hur man kvalitetssäkrar dessa moment samt hur kraven på SKB:s organisation kommer att förändras i samband med uppförande och drift av de olika slutförvarsanläggningarna.

Hur SKB planerar att upprätthålla god kompetensförsörjning inom företaget i samband med att verksamheten förändras samt vid generationsskiften har också betydelse.

Ledning och styrning

Östhammars kommun följer även prövningen angående ett slutförvar för använt kärnbränsle och har, i yttranden över ansökan påpekat att stora krav kommer att ställas på organisationen samt dess ledning och styrning i samband med att verksamheten förändras från forskning till byggnation, drift och slutligen förslutning. Detsamma gäller för SFR som ska gå från drift/planering av utbyggnation till drift/byggnation, drift och slutlig förslutning. I underrapporterna till F-PSAR finns en rad rekommendationer som författarna tagit fram för användning i säkerhetsrapporten.

Hur många av dessa rekommendationer följs respektive inte följs i säkerhetsanalysen?

För att tydliggöra hur rekommendationerna följs anser Östhammars kommun det viktigt att den "röda tråden" för rekommendationerna beskrivs; från underrapporter till säkerhetsanalys, bygghandling, bygge och åter till underrapport.

Tidsperspektiv

Östhammars kommun noterar tidsperspektivet för säkerhetsanalysen sträcker sig 100 000 år vilket är avsevärt mycket längre än tidsperspektivet som användes i säkerhetsanalysen som låg till grund för kommunens tillstyrkan av ansökan om

befintligt SFR i samband med prövningen 1983. Vidare har också drifttiden för befintligt SFR förlängts kraftigt.

Östhammars kommun anser att ansökan ska kompletteras med en beskrivning av eventuella förändringar av konstruktionen och säkerhetsanalysen som det förlängda tidsperspektivet innebär. Vidare önskas ett resonemang om den förlängda drifttiden kan innebära konsekvenser för den långsiktiga säkerheten för förvaret.

I toppdokumentets avsnitt 4.1.2 sidan 14 framför SKB följande: ”Enligt gällande tidplan kommer kapacitet för slutförvaring av långlivat avfall (i en framtida anläggning benämnd SFL) att finnas tidigast om 30 år. En del av det långlivade avfallet, i huvudsak härdkomponenter från de nio kärnkraftreaktorerna av kokvattentyp, avses därför att mellanlagras i någon av de tillkommande bergsalarna i SFR i avvaktan på transport till SFL. Genom mellanlagringen blir det möjligt att riva kärnkraftverken innan SFL tagits i drift. Reaktortankar från kärnkraftverken av tryckvattentyp och deras härdkomponenter, kommer också att slutförvaras i SFL, men dessa kommer inte mellanlagras i SFR.”. Östhammar kommun har via tilläggsyrkandet om ökad lagringskapacitet i Clab i samband med ansökan om att få bygga ett slutförvar för använt kärnbränsle tagit del av resonemang rörande mellanlagring av styrtavar, som senare ska deponeras i SFL. I det sammanhanget lyfts tre alternativa platser; dels mellanlagring i SFR, dels mellanlagring i OKG:s bergrum där SKB hyr in sig och dels i Studsvik.

Östhammars kommun önskar en tydligare redovisning av fördelar och nackdelar med de andra alternativen samt med vilka argument dessa har avfärdats för det avfall som nu planeras mellanlagras i ett utbyggt SFR.

SKB planerar att mellanlagra delar av det långlivade medelaktiva avfall som senare ska deponeras i SFL. Det är av betydelse för kommunen att SFR inte förvandlas till ett ”permanent mellanlager” utan möjlighet till förslutning.

Ansökan om att bygga ut SFR bör innehålla en tidplan för hanteringen av det mellanlagrade avfallet baserat på olika framtida scenarier.

Östhammars kommun ser en risk i de fördröjningar som skulle kunna uppstå i samband med ansökan om att bygga slutförvaret för långlivat låg- och medelaktivt avfall som, i pessimistiskt perspektiv, skulle kunna leda till att det långlivade låg- och medelaktiva avfallet inte kan transporteras från SFR som planerat och att allt kortlivat låg- och medelaktivt avfall därför inte får plats i förvaret som förblir öppet.

Toppdokumentet

Under rubriken YRKANDEN i ansökans toppdokument framför SKB att man vill inneha och driva befintlig och utbyggd del av SFR som en integrerad anläggning för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall samt, dessförinnan, inneha och driva befintlig del av SFR som en anläggning för slutförvaring av låg- och medelaktivt avfall.

Avser SKB att så fort tillstånd erhållits för ansökt utbyggnation börja deponera kortlivat låg- och medelaktivt rivningsavfall i den befintliga delen av SFR, dvs. innan utbyggnationen är färdigställd?

På sidan 9 i toppdokumentet anges att föreskrifterna om den närmare tillämpningen av Kärntekniklagen (KTL) och Strålskyddslagen (SSL) anger att ett slutförvar för radioaktivt avfall ska bygga på "ett system av tekniska och naturliga barriärer som ska innesluta, förhindra eller åtminstone fördröja spridningen av radioaktiva ämnen." Östhammars kommun noterar att skrivningen på sidan 20 i samma dokument anger att "För SFR bygger säkerheten efter förslutning på en begränsad mängd långlivade nuklider inne i förvaret samt på att begränsa, förhindra samt fördröja frigörelse och transport av radionuklider." Östhammars kommun noterar vidare att skrivningen om "Safety principles" S2.1 i bilaga SR PSU sidan 14 inte heller hanterar inneslutning.

Östhammars kommun önskar en redogörelse för varför SKB valt att bortse från säkerhetsprincipen inneslutning vid val av slutförvaringskoncept.

Under avsnitt 4.1.1 sidan 13 i toppdokumentet framför SKB att "Till det kortlivade låg- och medelaktiva rivningsavfallet hör också de nio reaktortankarna av kokvattentyp (efter avlägsnande av interndelar och hårdkomponenter, se nedan) från de avvecklade kärnkraftverken. Utbyggnaden av SFR kommer att utformas så att reaktortankarna kan slutförvaras hela." Östhammars kommun ställer sig frågande till vad som är att anse som bästa möjliga teknik i sammanhanget med tanke på möjligheter till volymreducering, kompaktering, friklassning och återvinning av avfallet.

SKB bör motivera val av konditionering av avfallet med hänsyn till de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken samt strålskyddslagens krav på tillämpning av ALARA-principen, "As Low As Reasonably Achievable". Vidare önskar kommunen en kompletterande beskrivning av vilken roll en kompaktering av reaktortankarna skulle få för den långsiktiga säkerheten.

I kapitel 8 Villkorsdiskussion sidan 29-30 framför SKB följande: " Som villkor föreslås att SSM får godkänna förändringar i den i ansökan redovisade utformningen av anläggningen, till exempel närmare utformning av bergsalar och barriärer som påkallas vid detaljprojektering och uppförande av den utbyggda delen av SFR... Genom beskrivet förfarande uppnås en behövlig flexibilitet inom ramvillkoret för att kunna hantera ny kunskap samt eventuella förändringar i nuvarande deponeringsstrategi utan att det krävs en ny tillståndsprövning hos regeringen."

Östhammars kommun anser sig ha en befogad rätt till insyn och delaktighet i såväl pågående prövningar som eventuella prövningar i framtiden och förutsätter därför att SSM vid beredning av frågor rörande förändringar av verksamheten tillgodoser kommunens berättigade krav om delaktighet, insyn och information.

Bilaga SR-PSU Allmän del I och II

Östhammars kommun noterar, precis som tidigare nämnts under stycket Trovärdighet ovan, att fokus i säkerhetsanalysen framförallt varit att uppfylla riskkriteriet vilket resulterat i att grova modeller använts vid flera olika beräkningar. Det är av största vikt att säkerställa att riskkriteriet uppfylls, samtidigt kan Östhammars kommun se en risk i att en allt för ensidig fokusering på uppfyllelse av riskkriteriet leder till att andra frågor, som också har en stor betydelse för den långsiktiga säkerheten, får ett allt för litet fokus. Detta kan i sin tur leda till att anläggningen inte beskrivs på ett trovärdigt sätt vilket minskar förtroendet för anläggningen totalt sett.

Vid Säkerhetsgruppens genomgång av ansökan har ett antal frågeställningar väckts, dels rörande lagstiftning och dels om anläggningens utformning och långsiktiga säkerhet. Frågor gällande lagstiftning har skriftligen lyfts till SSM, se svar i bilaga 1. Frågor rörande utformning och långsiktig säkerhet lyftes under möte mellan Östhammars kommuns Säkerhetsgrupp och SKB 2015-10-05, se frågeställningar och svar i bilaga 2.

De svar SKB lämnat på kommunens frågeställningar, se bilaga 2, har lett till ett par följdfrågor:

- På sidan 71 i SR-PSU allmän del II anger SKB att man förväntar sig institutionell kontroll under 300 år. Under mötet mellan Säkerhetsgruppen och SKB framkom att SKB med institutionell kontroll menar att man förväntar sig att slutförvaret kommer att vara känt i några hundra år, se bilaga 2 sidan 35. Att man valt just 300 år beror till stor del på att detta är internationell praxis.

Informationsbevarande efter förslutning är en viktig fråga för kommunen som gärna vill ta del av den internationella praxis som ligger till grund för SKB:s förväntningar. En källhänvisning vore därför önskvärd.

- Under mötet diskuterades vilket avfall som avses deponeras i SFR. Ett avfall som skulle kunna deponeras i anläggningen men som inte finns med i ansökan är avfall från forskningsanläggningen ESS i Lund.

Inom ramen för den ansökta utbyggnationen finns ett visst utrymme för att kunna slutförvara ytterligare avfall. Kan detta utrymme komma att utnyttjas för avfall från anläggningar som idag inte finns med i ansökan, exempelvis avfall från ESS-anläggningen?

Barbro Andersson Öhrn
Ordförande Säkerhetsgruppen

Marie Berggren
Enhetschef

- Bilaga 1: Brev från Strålsäkerhetsmyndigheten: "Svar på frågeställningar från Östhammars kommun"
- Bilaga 2: Presentation från SKB: "Diskussionsmöte Projekt SFR-utbyggnad Östhammars kommun 5 okt 2015"

Strålsäkerhetsmyndigheten

Swedish Radiation Safety Authority

Östhammars kommun
Att: Anders Bergman
Box 66
742 21 Östhammar

Datum: 2015-09-15
Er referens:
Diariennr: SSM2015-1640
Dokumentnr: SSM2015-1640-16

Svar på frågeställningar från Östhammars kommun

Nedan återfinner ni svar på de frågeställningar som ni har ställt i ert e-postmeddelande den 3 september. Förhoppningsvis är svaren klagörande för er, annars går det naturligtvis bra att återkomma med ytterligare frågor.

Frågor till SSM

Kommunen har vid sitt arbete med ansökan noterat att tidsperspektivet för säkerhetsanalysen har förändrats från 500 år vid prövningen av befintligt SFR under 1980-talet till 100 000 år i dagens prövning.

Östhammars kommun skulle gärna få redovisat hur lagstiftningen har utvecklats till att omfatta så pass mycket längre tidsperspektiv samt bakgrunden till utvecklingen. Samt hur förändrade krav påverkar en befintlig anläggning som SFR-1.

SSM: Det är korrekt att tiden 500 år diskuterades i samband med tillståndsprövningen. Denna tid har sitt ursprung i det att två viktiga radionuklider (Cesium-137 och Strontium-90) i driftavfallet till stor del sönderfaller under denna tidsperiod. Båda dessa ämnen har en halveringstid på ca 30 år och efter 500 år finns endast ca en hundratusendel (1/100 000) av den ursprungliga aktiviteten kvar i avfallet. Den från strålskyddssynpunkt viktiga isotopen kobolt-60 har med en halveringstid på 5 år helt försvunnit genom radioaktivt sönderfall vid denna tidpunkt.

Detta betyder dock inte att man i samband med tillståndsprövningen bortsåg från betydelsen av mer långlivade ämnen, som olika isotoper av plutonium, liksom långlivade isotoper av jod, teknetium, nickel och kol. Samtliga dessa ämnen har halveringstider som är tusentals år eller längre. I granskningen adresserades frågor kring betydelsen av landhöjningen som kan leda till en ökad risk för exponering av närboende efter en tidsperiod om ca 1000 år och därefter. Även frågan om betydelsen av förvarets innehåll av långlivade radioaktiva ämnen diskuterades, och i yttrandet till regeringen angav dåvarande Statens kärnkraftinspektion att:

”Prövningen omfattar också ett totalt aktivitetsinnehåll i förvaret om ca 10^{16} Bq inklusive osäkerheter och med den nuklidsammansättning som anges i ansökan, särskilt vad gäller långlivade ämnen.” (Regeringsbeslut enligt Atomenergilagen 1983-06-22, samt SKI yttrande 1983-04-21, SKI dnr A.1.1 361/82)

När de tidigare myndigheterna utvecklade sina föreskrifter i slutet av 90-talet var frågan om tidsperioder en av de frågor som diskuterades särskilt. Sammantaget innebär bestämmelserna att det långsiktiga strålskyddet och säkerheten ska värderas i minst 10 000

Strålsäkerhetsmyndigheten
Swedish Radiation Safety Authority

SE-171 16 Stockholm
Solna strandväg 96

Tel: +46 8 799 40 00
Fax: +46 8 799 40 10

E-post: registrator@ssm.se
Webb: stralsakerhetsmyndigheten.se

år och fram till den tidpunkt då de största omgivningskonsekvenserna inträffar. I de allmänna råden till Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter (SSMFS 2008:37) om skydd av människors hälsa och miljön i samband med slutligt omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall anges att analysen för ett slutförvar som inte är ett slutförvar för använt kärnbränsle eller annat långlivat avfall inte behöver omfatta en längre tidsperiod än 100 000 år. Vid tillämpningen av föreskrifterna och de allmänna råden har myndigheten i enlighet med detta godtagit att konsekvensanalysen för SFR har begränsats till 100 000 år (se SSM:s granskning av den säkerhetsredovisning som inlämnades 2008, den s.k. SAR-08, 2009-12-21, SSM dnr 2008/981).

Frågan om tillämpningen av bestämmelserna efter det att slutförvaret tagits i drift diskuterades i samband med granskningen av den förnyade konsekvensanalys som SKB presenterade 2001 (se SSI rapport 2003:21, SKI rapport 2003:37). Myndigheterna framförde då att de nya föreskrifterna om strålskydd och säkerhet ska tillämpas så långt som det är rimligt och möjligt, även för äldre anläggningar.

Hur ser myndighetens föreskrifter ut när det gäller indelning av radionuklider i olika kategorier beroende på halveringstid och aktivitet.

SSM: Det finns inga fastlagda definitioner av kortlivat avfall och långlivat avfall i svensk lagstiftning. En viktig faktor, som gör att en strikt definition inte är enkel att härleda, är att avfall från t.ex. drift och avveckling av kärnkraftverk innehåller en blandning av såväl kortlivade som långlivade radioaktiva ämnen. Halveringstider upp till 30 år brukar i slutförvarssammanhang anges som en gräns mellan kortlivade och långlivade ämnen. Det skulle vara möjligt att ange en gräns utifrån mängden eller koncentrationen av långlivade ämnen i avfallet, men eftersom olika långlivade ämnen har olika farlighet skulle en sådan klassificering kunna bli omständlig och svår att tillämpa.

I stället har myndigheten valt att ställa upp villkor för avfallets innehåll av radioaktiva ämnen med utgångspunkt från regeringstillståndet för SFR och det yttrande som utgjorde underlag för detta. Regleringen förtydligades genom att dåvarande Statens strålskyddsinstitut (SSI) 2003 uppdaterade villkoren för anläggningen. Villkoren fastställer begränsningen på totalt 10^{16} Bq och anger att en eventuell omfördelning av radionuklider ska godkännas av myndigheten. I skälen för beslutet angav SSI (2003-12-08, SSI dnr 6222/3744/03) följande:

”Den myndighetsgemensamma granskningsgruppen framför att det inventarium av radionuklider som SKB betraktar som tillåtligt inte förefaller rymmas inom gällande tillstånd. Granskningsgruppen gör denna bedömning mot bakgrund av att detta inventarium har en större förekomst av långlivad aktivitet än det inventarium som låg till grund för tillståndsprövningen.

SKB anger i sin redovisning att man endast betraktar begränsningar av totalaktiviteten i förvaret och i de olika förvarsdelarna som gränssättande. SKB förefaller därvidlag ha ändrat uppfattning jämfört med vad som framförts tidigare, t.ex. i den delrapportering som SKB lämnade under framtagandet av den aktuella säkerhetsredovisningen för SFR 1 (SKB rapport R-98-44). SSI anser att det inte är acceptabelt att utan närmare analys ersätta en minskad mängd deponerad kortlivad aktivitet med en lika stor mängd långlivad aktivitet. Även om totalaktiviteten är ett av de styrande villkoren för förvaret anser SSI att det är uppenbart att tidigare angivna nuklidspecifika gränser inte kan bortses ifrån, särskilt vad gäller långlivade radionuklider. SSI bedömer att de villkor som regeringen föreskriver,

genom tillståndet meddelat för SFR 1 i enlighet med atomenergilagen (1983-06-22, dnr 1034/83), ger stöd för myndighetens synsätt.

Mot denna bakgrund anser SSI därför att det finns anledning att förtydliga de existerande begränsningarna för det utfärdade tillståndet. SSI gör detta genom att lägga fast de nuklidspecifika gränserna i den ansökan som låg till grund för drifttillståndet (tabell 5.5-4 i SKB:s slutlig säkerhetsredovisning för SFR 1, september 1987). Dessutom gäller att den sammanlagda aktiviteten i förvaret av radionuklider inte får överstiga 10^{16} Bq.

SSI bedömer att viss möjlighet till omfördelning av radionuklider inom varje förvarsdel är rimlig och i enlighet med de av regeringen meddelade villkoren. En eventuell framtida omfördelning av inventariet av olika radionuklider inom de olika förvarsdelarna i förhållande till det tillståndsprövade inventariet ska dock godkännas av SSI. En ansökan om en sådan omfördelning bör baseras på en gruppering av de ingående radionukliderna med hänsyn tagen till deras halveringstid, radiotoxicitet och mobilitet i förvarsmiljön, se även avsnitt 5.3.4 i myndigheternas gemensamma granskningsrapport (SSI rapport 2003:37). I ansökan bör dessutom en bedömning ingå om hur denna omfördelning påverkar de långsiktiga omgivningskonsekvenserna.”

Finns det någon laglig gräns för hur mycket drifttiden för en kärnteknisk anläggning kan förlängas?

SSM: Hur detta är reglerat skiljer sig åt för olika tillståndshavare. För de flesta anläggningar är tillstånden inte tidsbegränsade. Detta gäller dock inte för Westinghouse bränslefabrik eller för de olika markförvar för slutförvaring av mycket lågaktivt kärnavfall som har uppförts. För dessa anläggningar är tillstånden tidsbegränsade. För SFR finns ingen tidsbegränsning kopplad till det utfärdade tillståndet enligt Atomenergilagen. Situationen för SFR är möjligen något speciell då det vid tiden för drifttagande av anläggningen förutsågs att kärnkraften skulle avvecklas till år 2010. Den begränsning som därför i första hand togs fasta på var deponeringsvolymen och aktivitetsinnehållet i anläggningen, vilket också framgår av Kärnkraftinspektionens yttrande per den 1983-04-21.

Ett viktigt verktyg för bedömning av strålsäkerheten är det krav på Återkommande helhetsbedömning som gäller enligt 10a § Lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. Kravet innebär att den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnteknisk anläggning minst vart tionde år ska göra en helhetsbedömning av anläggningens säkerhet och strålskydd. Syftet med bestämmelsen är att tillståndshavaren, med hänsyn till utvecklingen inom vetenskap och teknik, ska värdera hur anläggningen konstruktion med tillhörande verksamhet uppfyller ställda krav, samt förutsättningarna för att kraven ska uppfyllas fram till nästa redovisningstillfälle. För SFR gäller dessutom enligt utfärdade villkor att SKB minst var tionde år ska genomföra en analys av slutförvarets långsiktiga funktion och omgivningskonsekvenserna.

På sidan 11 i kapitel 3 Konstruktionsregler i F-PSAR SFR allmän del 1 anges att ICRP har uppdaterat rekommendationen om högsta tillåtna stråldoser till olika personkategorier sedan SFR byggdes.

Avser Strålsäkerhetsmyndigheten att uppdatera sina föreskrifter till de uppdaterade rekommendationerna från 2007?

SSM: SSM genomför för närvarande ett regeringsuppdrag som inbegriper en översyn av strålskyddslagsstiftningen. Översynen har sin grund i ICRP:s rekommendationer och har utfärdats i form av ett EU-direktiv. Bestämmelserna, som kallas Basic Safety Standards, ska vara implementerade i svensk lag före år 2018. Genom denna översyn kommer ICRP:s uppdaterade rekommendationerna från 2007 att beaktas.

På sidan 41 i SR-PSU anges att storleken på dos för en stor respektive lite population skiljer sig åt.

Östhammars kommun önskar en utveckling av bakgrunden till den regleringen.

SSM: Frågan har sitt ursprung i det resonemang som fördes när dåvarande Statens strålskyddsinstitut under 1990-talet utvecklade de föreskrifter som reglerar människors hälsa i samband med det slutliga omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall, de föreskrifter som numera heter SSMFS 2008:37.

Utgångspunkten för regleringen är den dosgräns på 1 mSv/år för exponering av allmänheten från verksamhet med joniserade strålning som följer av ICRP:s rekommendationer och det ovan nämnda EU-direktivet. Enligt de resonemang som förs kan en enskild verksamhet inte ta i anspråk hela denna gräns, och exempelvis för utsläpp från ett kärnkraftverk så gäller i Sverige att dessa får uppgå till maximalt en tiondel av denna gräns. Denna begränsning ska tillämpas på dosen på det som kallas ”den kritiska gruppen”, vilken utgör den population som genom sin vistelseort och levnadsvanor erhåller den högsta dosen till följd av utsläpp från en viss anläggning.

I fråga om utsläpp från ett slutförvar bedömde SSI att det fanns anledning att skärpa kraven ytterligare. Ett slutförvar kan potentiellt ge upphov till utsläpp under mycket långa tider. Därför fanns det enligt SSI anledning att ställa krav på ytterligare begränsningar. För utsläpp som kunde drabba en region skärptes därför kraven med ytterligare en faktor 10. Kriteriet angavs som en årlig risk för skadeverkningar på 10^{-6} , vilket ungefär motsvarar en stråldos på 0,01 mSv/år. Genom att ange en sådan begränsning skulle vår generation inte omöjliggöra för kommande generationer att fortsatt bedriva verksamhet med strålning i regionen. Synsättet bedömdes därför vara i linje med ambitionen om en hållbar utveckling eftersom det gav utrymme även för kommande generationer att bedriva verksamheter som i sin tur också skulle kunna ge upphov till stråldoser till efterföljande generationer.

Det fördes samtidigt ett resonemang om att högre utsläpp skulle kunna accepteras om utsläppen bara kan förväntas drabba ett fåtal individer, vilka skulle kunna motsvara den kritiska gruppen enligt ovan. Resonemanget baserades på antagandet att det är osannolikt att en sådan grupp samtidigt är den mest exponerade gruppen för flera olika utsläppskällor i regionen.

Resonemanget utvecklades senare i de allmänna råden till föreskrifterna om skydd av människors hälsa och miljön vid slutligt omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall, som nu heter SSMFS 2008:37. I dessa står:

”Risken för skadeverkningar för en representativ individ i den grupp som utsätts för den största risken (den mest exponerade gruppen) får enligt föreskrifterna inte överstiga 10^{-6} per år. Eftersom den mest exponerade

gruppen inte kan beskrivas på ett entydigt sätt, bör gruppen ses som ett sätt att kvantifiera slutförvarets skyddsförmåga.

Ett sätt att definiera den mest exponerade gruppen är att inkludera de individer som erhåller en risk i intervallet från den högsta risken ner till en tiondedel av denna risk. Om ett större antal individer kan bedömas ingå i en sådan grupp bör det aritmetiska medelvärdet av individriskerna i gruppen användas vid prövningen mot föreskrifternas kriterium för individrisk. Ett sådant exempel är utsläpp av radioaktiva ämnen i en större sjö som kan utnyttjas som vattentäkt och för fiske.

Om endast ett fåtal individer ingår i gruppen kan föreskrifternas kriterium för individrisk anses vara uppfyllt om den högsta beräknade individrisken inte överstiger 10^{-5} per år. Ett exempel på en sådan situation kan vara om konsumtion av dricksvatten från en borrhälsbrunn utgör den dominerande exponeringsvägen. För sådana fall bör valet av individer med högst riskbelastning motiveras med information om spridningen i beräknade individrisker med avseende på antagna levnadsvanor och vistelseorter.”

Med vänlig hälsning

Anders Wiebert

Enheten för drift och avveckling av anläggningar
Avd. för radioaktiva ämnen
Anders.Wiebert@ssm.se

An aerial photograph of a large lake surrounded by a dense forest. The trees are in various shades of green and yellow, suggesting an autumn setting. The lake's surface is calm, reflecting the surrounding forest. A large, blue, rounded hexagonal text box is overlaid on the left side of the image.

Diskussionsmöte
Projekt SFR-utbyggnad
Östhammars kommun
5 okt 2015

Syftet med mötet

- Kort information kring läget i tillståndsprövningen
- Genomgång av de frågor som Östhammars kommun ställt skriftligen till SKB 2015-08-28
- Diskutera ställda frågor informellt
- Diskussion kring eventuella följdfrågor
- Eventuellt ytterligare möte

SKB:s uppgift och ansvar

SKB:s uppdrag är att ta hand om radioaktivt avfall från de svenska kärnkraftverken, industri, sjukhus och skolor. Det ska göras på ett säkert sätt för både människor och miljö.

Ett led i detta är ansökan om en utbyggnad av SFR för omhändertagande av låg- och medelaktivt avfall.

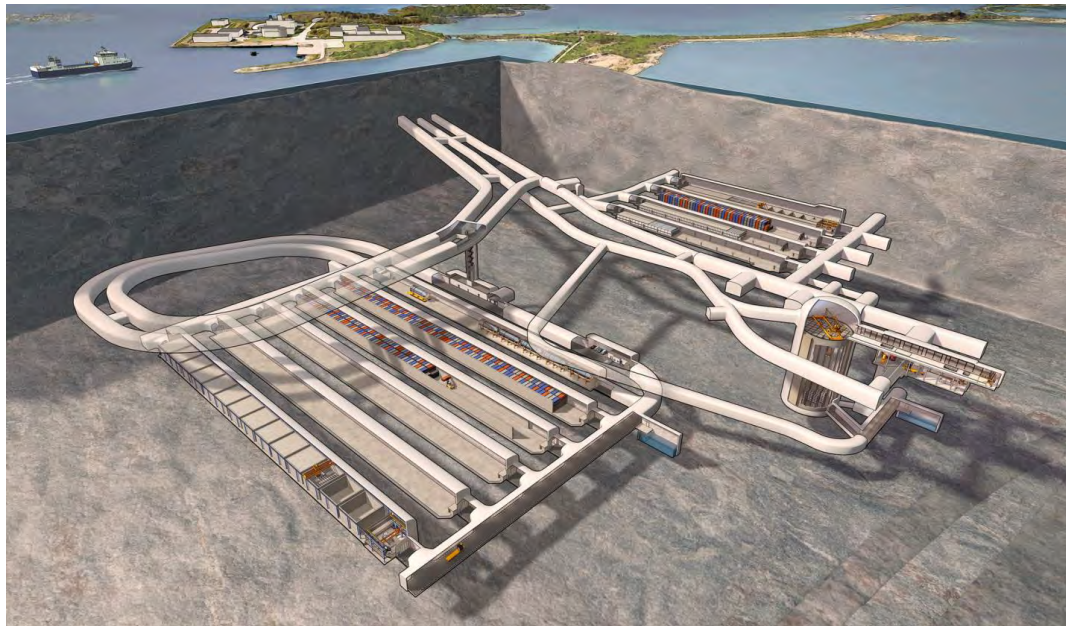

Ändamål och ramar för den sökta verksamheten

- Slutförvaring för att skydda människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av joniserande strålning från drift- och rivningsfall, nu och i framtiden.
- Säkerheten efter förslutning ska baseras på ett system av passiva barriärer.

Vad har SKB sökt för

- Bergsalsutrymme för 108 000 m³ radioaktivt avfall
- Bergssal för 9 st. BWR reaktortankar
- Mellanlagring långlivat avfall (Härdkomponenter)
- Ny tunnel för reaktortankar
- Vattenverksamhet, igenfyllnad av vik för utökad industriområde och bergupplag

Tillståndsprövningen lägesstatus miljöbalken

- Arbete pågår med att förbereda svar på de yttranden som inkommit (Kärnavfallsrådet, Länsstyrelsen i Uppsala län, Östhammars kommun, Havs- och vattenmyndigheten).
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har avböjt att yttra sig.
- Naturvårdsverket, Naturskyddsföreningen och MKG svarstid till den 30 september.
- Domstolen har beviljat SSM anstånd till 29 december.

Tillståndsprövningen lägesstatus kärntekniklagen

- SSM har skickat ut KTL-ansökan på remiss till ett stort antal remissinstanser med svarstid till den **30 september**. Östhammars kommun har fått förlängning till den **24 november**.
- SKB arbetar med att färdigställa komplettering kopplat till beräkningar med nya data avseende molybden-93.

Genomgång av kommunens frågor

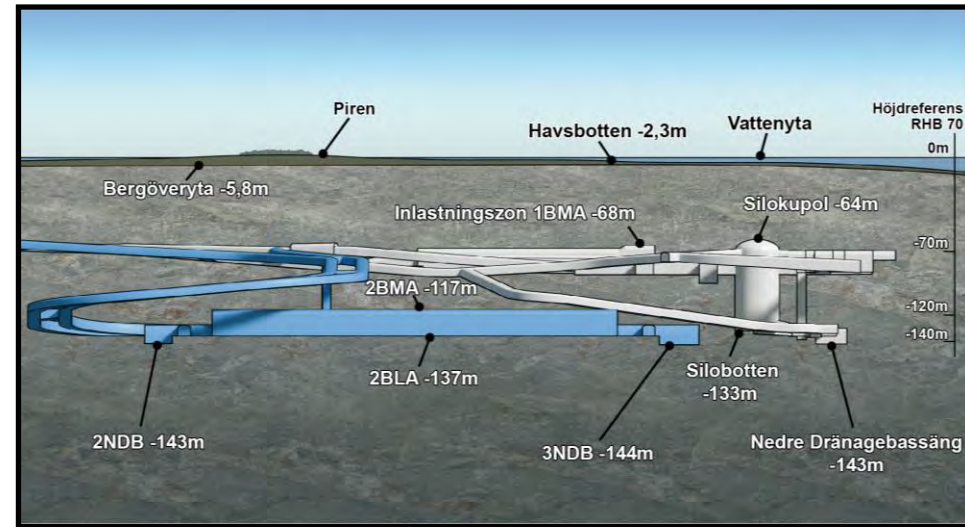
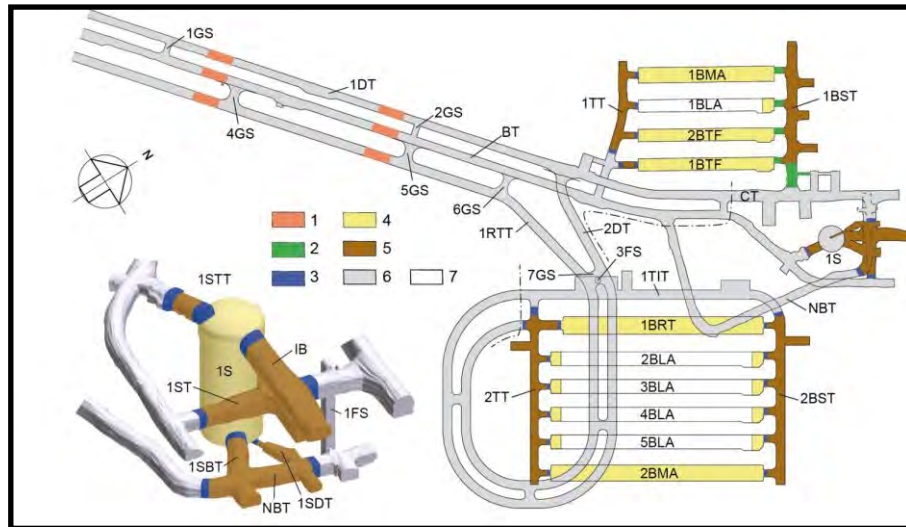
F-PSAR allmän del 1

F-PSAR allmän del 1-konstruktionsregler

På sidan 13 i kapitel 3 Konstruktionsregler anges att SFR-utbyggnaden ska utformas för en planerad drifttid fram till år 2075.

Redogör gärna för om förslutningen av det befintliga SFR kan komma att ske innan 2075.

Avveckling och förslutning av SFR, innefattande befintligt SFR och utbyggnaden kommer att ske vid ett tillfälle.

- Syfte med säkerhetsanalysen
- Presentation av Kompletteringen av ansökan
 - Vad har ändrats
 - Vad leder ändringarna till för skillnad
 - Vilka dokument berörs
- Svar på inkomna frågor inför dagens möte

Syfte med säkerhetsanalysen, SR-PSU

Att utvärdera om ett utbyggt SFR uppfyller svenska myndighetsföreskrifter för slutförvaring av radioaktivt avfall.

Utvärdering av frågan "Är förvaret långsiktigt säkert?"

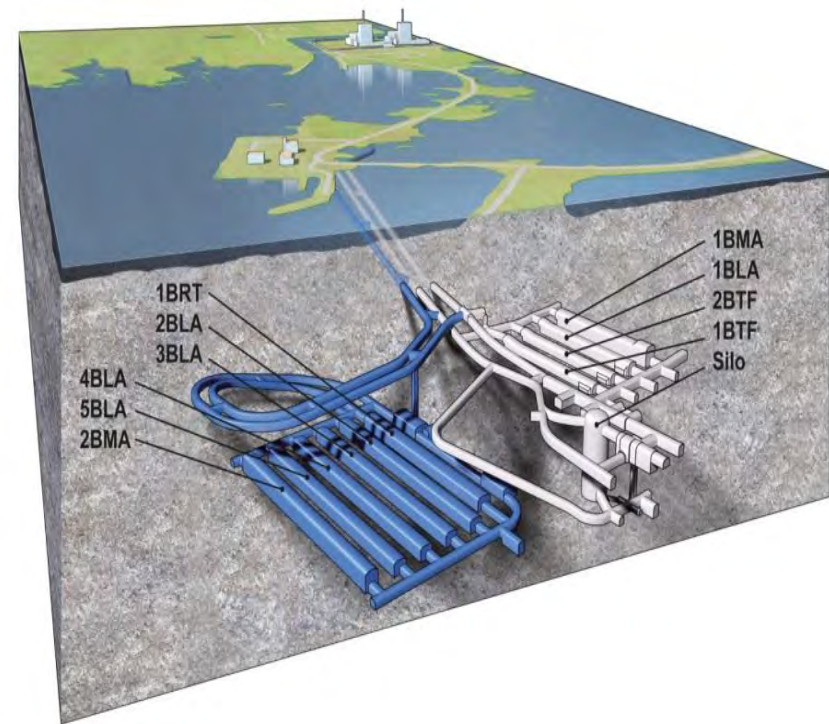
SSM 2008:37

Ett slutförvar för använt kärnbränsle eller kärnavfall ska utformas så att den årliga risken för skadeverkningar efter förslutning blir högst 10^{-6} för en representativ individ i den grupp som utsätts för den största risken.

En risk på 10^{-6} är omräknat till dos 14 $\mu\text{Sv}/\text{år}$ vilket motsvarar ungefär en procent av bakgrundsstrålningen som är 1 $\text{mSv}/\text{år}$.

Detta innebär bland annat:

- Vi räknar inte ut risken utan inriktar oss på att visa att risken ligger under riskkriteriet.
- För att utvärdera olika aspekter av en process kan samma kunskap behandlas olika så länge det är ett försiktigt antagande med avseende på effekten.
- En säkerhetsanalys är en del i en iterativ process. Kunskap från säkerhetsanalysen om hur förvarssystemet beter sig på lång sikt ger återkoppling till vidare arbete med processförståelse, drift, avfall, utformning och uppförande.
- Scenarier återspeglar osäkerheter i initialtillstånd, interna processer och externa förhållanden.

Komplettering av ansökan: Vad har ändrats?

- **Inventariet av Mo-93 är uppdaterad.** En ändring har införts i den beräkningsmodell som används för att beräkna mängden Mo-93 i driftavfallet. Ändringen resulterar i ett högre inventarium av Mo-93 jämfört med det inventarium som låg till grund för beräkningarna i engelska versionen av huvudrapporten.
- **Högt inventarium för Mo-93 o andra svärmätbara nuklider är uppdaterat.** Värden för C-14, Cl-36, Mo-93, Tc-99, I-129, Cs-135, Pu-238/239/240, Am-241/243 och Cm-243/244 hade inte beräknats med den metod för beräkning av högt inventarium som numera används (och angivits i huvudrapporten).
- **Mindre justeringar:** kollektivdosen (ändras från 2.3 till 2.5 manSv), antal iterationer för silon i beräkningsfallet med global uppvärmning (2% skillnad)

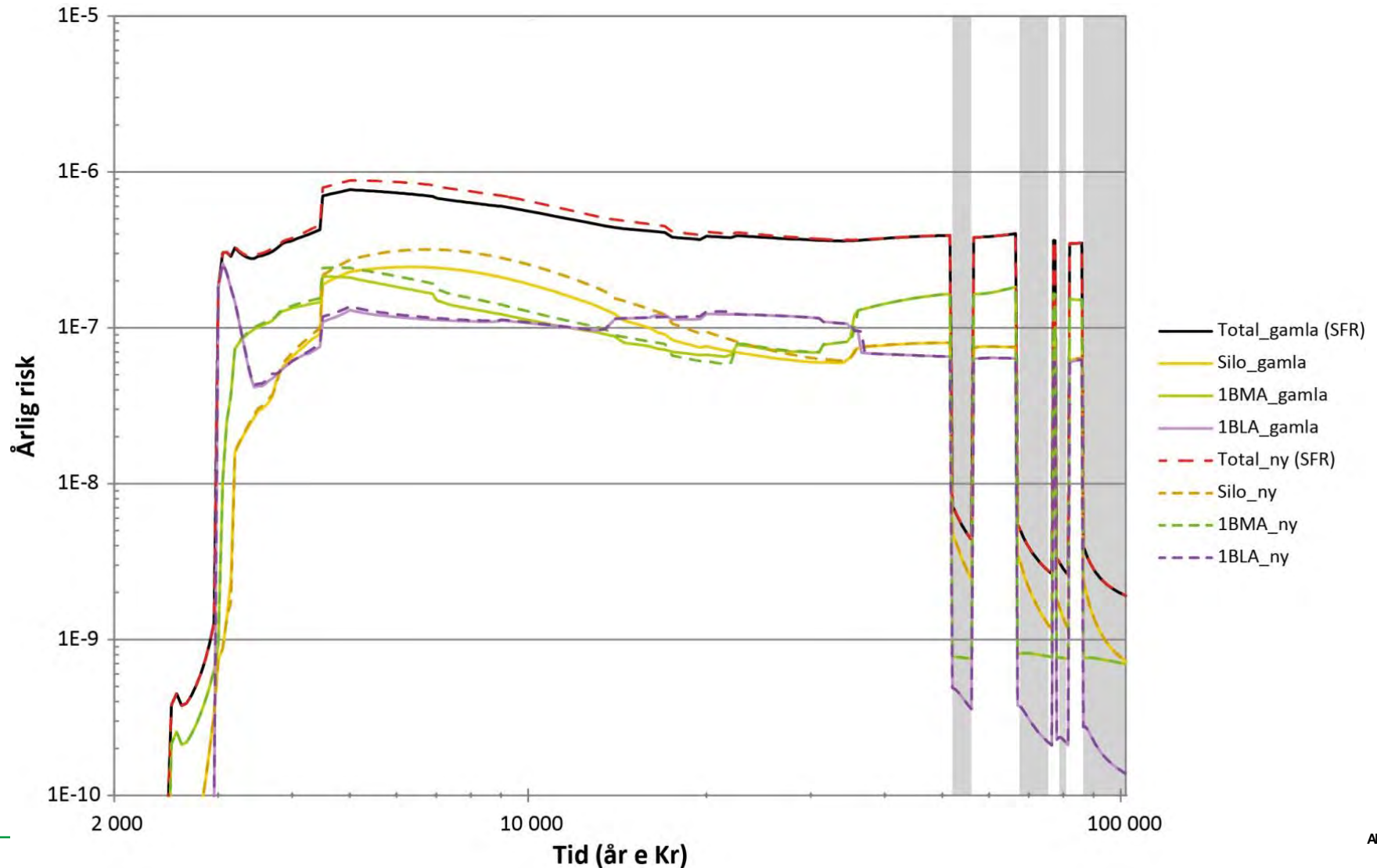
Skillnad i uppdaterad analys jämfört med tidigare inlämnad huvudrapport

Scenario	Nytt inventarium Risk	Gammalt inventarium Risk
Huvudscenario		
Variant Global uppvärmning	$6,0 \cdot 10^{-7}$	$4,0 \cdot 10^{-7}$
Variant tidigt periglacialt klimat	$1,2 \cdot 10^{-8}$	$9,0 \cdot 10^{-9}$
Mindre sannolika scenarier		
Högt inventarium	$6,5 \cdot 10^{-8}$	$8,3 \cdot 10^{-8}$
Högt flöde i berggrunden	$7,1 \cdot 10^{-8}$	$5,4 \cdot 10^{-8}$
Accelererad betongdegradering	$7,8 \cdot 10^{-8}$	$5,7 \cdot 10^{-8}$
Bentonitdegradering	$5,6 \cdot 10^{-8}$	$4,2 \cdot 10^{-8}$
Jordskalv	$2,5 \cdot 10^{-8}$	$2,5 \cdot 10^{-8}$
Höga koncentrationer komplexbildare	$7,8 \cdot 10^{-8}$	$7,6 \cdot 10^{-8}$
Brunnar nedströms förvaret	$1,5 \cdot 10^{-7}$	$1,4 \cdot 10^{-7}$
Intrångsbrunnar (1BLA)	$2,6 \cdot 10^{-7}$	$2,6 \cdot 10^{-7}$

Skillnad i uppdaterad analys jämfört med tidigare inlämnad huvudrapport

- Den totala risken med uppdaterat inventarium blir $9,0 \cdot 10^{-7}$ och är därmed under riskkriteriet. Därmed kvarstår slutsatsen från redan inlämnad säkerhetsanalys att:

Det utbyggda SFR-förvaret uppfyller föreskrivna kriterier avseende säkerhet efter förslutning

- Eftersom i princip alla resultatfigurer och tabeller ändras något togs beslutet att ta med det nya resultatet i den svenska versionen av huvudrapporten och lämna in reviderad version av radionuklidtransportrapporten samt att ta fram errata för andra berörda rapporter.

Dokument som påverkas av kompletteringen

- Reviderad version av Radionuklidtransportrapporten TR-14-09 för att ta med de nya resultaten med uppdaterat inventarium.
- Uppdatering i form av erratablad för Initialtillståndsrapporten (TR-14-02), Datarapporten (TR-14-10) och Indatarapporten (TR-14-12) för att inkludera det nya inventariet.
- Uppdatering i form av erratablad för FHA-rapporten (TR-14-08) för att ta med uppdaterade dosberäkningar för mänskligt intrång. Skillnaderna är dock ytterst små (från $4.0 \cdot 10^{-7}$ till $4.1 \cdot 10^{-7}$ och från $9.9 \cdot 10^{-9}$ till $1.0 \cdot 10^{-8}$ för odling på deponi med borrhax från 1BMA respektive 1BLA).
- Utöver denna komplettering tas en reviderad engelsk version av huvudrapporten TR-14-01 fram som överensstämmer med den svenska versionen.

Genomgång av kommunens frågor

F-PSAR allmän del 2

På sidan 23 i bilaga SR PSU anges att ” The assumptions made in the present assessment on future disposal strategy are necessary for the assessment, but the degree to which uncertainties in the disposal strategy affect the results has not yet been investigated.”

Östhammars kommun önskar en redovisning av hur osäkerheterna i antagandena påverkar den långsiktiga säkerheten.

För att möjliggöra beräkning av risk krävs en prognos gällande avfallet som baseras på en deponeringsstrategi gällande både vad som ska deponeras i SFR och hur det ska fördelas inom SFR. Innan ett avfall får deponeras i SFR krävs en godkänd typbeskrivning (godkänd av både SKB och SSM) som säkerställer att avfallet är lämpligt att deponera i SFR. Den långsiktiga säkerheten kan således inte äventyras på grund av osäkerheter i deponeringsstrategin.

På sidan 26 framgår att SKB just nu undersöker om ett markförvar kan vara ett alternativ för delar av det avfall som idag är tilltänkt att deponeras i SFR. Ett markförvar skulle kunna minska behovet av bergutrymme under mark vilket potentiellt skulle kunna innebära en mindre miljöpåverkan.

Vilka är resultaten av utredningen om ett markförvar?

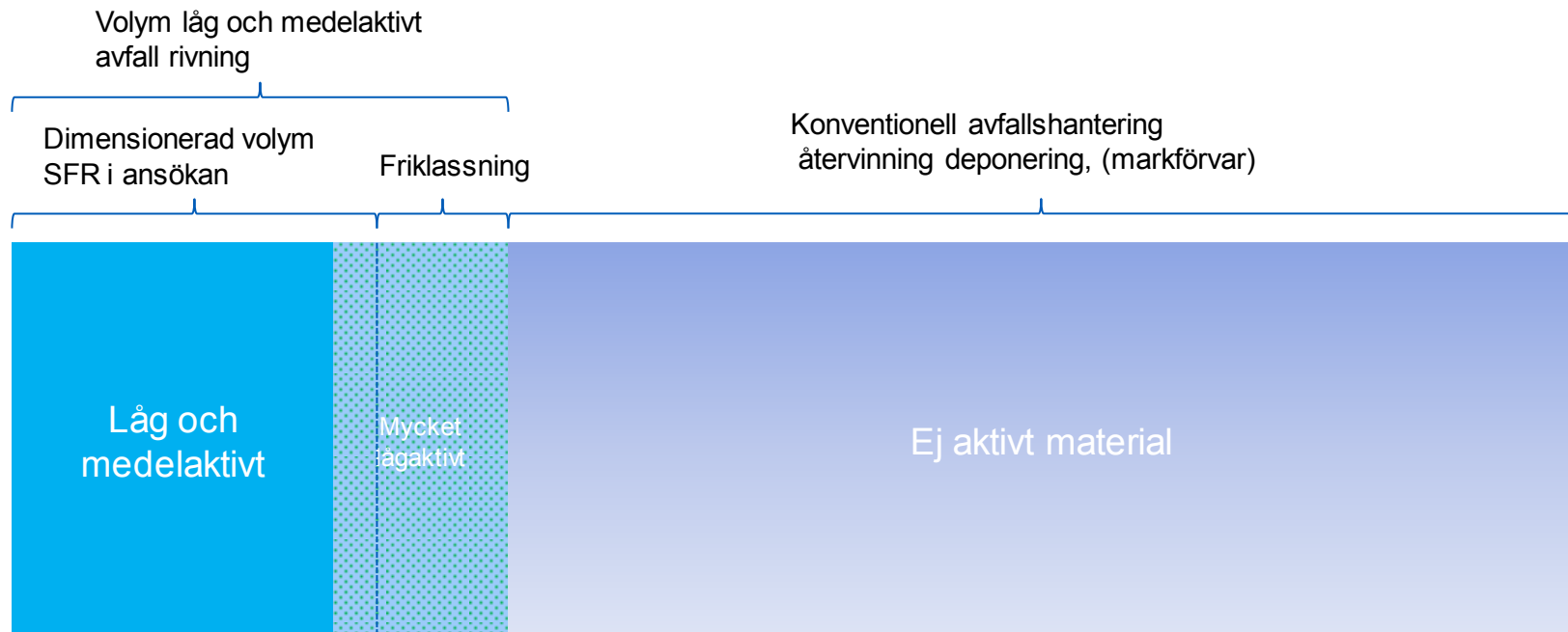
Resultatet av förstudien visar att markförvar är ett genomförbart alternativ men att SFR rekommenderas för omhändertagande av det mycket lågaktiva och kortlivade avfallet från nedmontering och rivning av kärnkraftverk som studien identifierat.

Anledningen till detta är de oklarheter som har identifierats kring markförvarets framtida regelverk. I och med att markförvar för rivningsavfall, precis som dagens markförvar, kommer att regleras via tillståndsärenden kan förutsättningar komma att förändras vilket gör utslagen från tillståndsprocesserna ovissa. Ett slutförvarskoncept för mycket lågaktivt rivningsavfall som baseras uteslutande på markförvar anses därför i dagsläget som alltför sårbart.

Alternativen konventionell avfallshantering efter friklassning till särskilda gränsvärden respektive konventionell avfallshantering efter avklingningslagring och friklassning bedöms inte utgöra helhetslösningar för allt det studerade avfallet.

På sidan 26 framgår att SKB just nu undersöker om ett markförvar kan vara ett alternativ för delar av det avfall som idag är tilltänkt att deponeras i SFR. Ett markförvar skulle kunna minska behovet av bergutrymme under mark vilket potentiellt skulle kunna innebära en mindre miljöpåverkan.

Vilka är resultaten av utredningen om ett markförvar?

- Svårt att mäta, konstiga geometrier
- Passar inte i ett markförvar
- Förändringar i föreskrifter, strängare krav på friklassning
- Kostnadsoptimering

Radionuklidinventarium

På sidan 80 framgår att ingen aktivitet har tillskrivits avvecklingsavfallet (decommissioning waste) från AB Svafo och Studsvik AB på grund av avsaknad av information. En möjlig väg, som kommunen ser det, att hantera osäkerheten rörande Studsvik AB:s drift är att ansätta dagens verksamhet fram till tiden för förslutning av SFR, alternativt en avveckling av verksamheterna idag eller inom 10 år.

Kommunen önskar en bedömning av aktivitetsinnehåll och totala mängder avvecklingsavfall från AB Svafo och Studsvik AB.

Arbetet med att uppskatta ett radionuklidinventarium från avveckling och rivning av anläggningarna på Studsviksområdet pågår hos Studsvik Nuclear AB och AB SVAFO i samverkan med SKB och färdigställs under 2016. Därigenom kommer SKB inför sammanställningen av inventariet till PSAR att erhålla de uppskattade aktivitetsmängder som avveckling och rivning av dessa anläggningar genererar. SKB följer arbetet och utvärderar resultatet och dess påverkan fortlöpande.

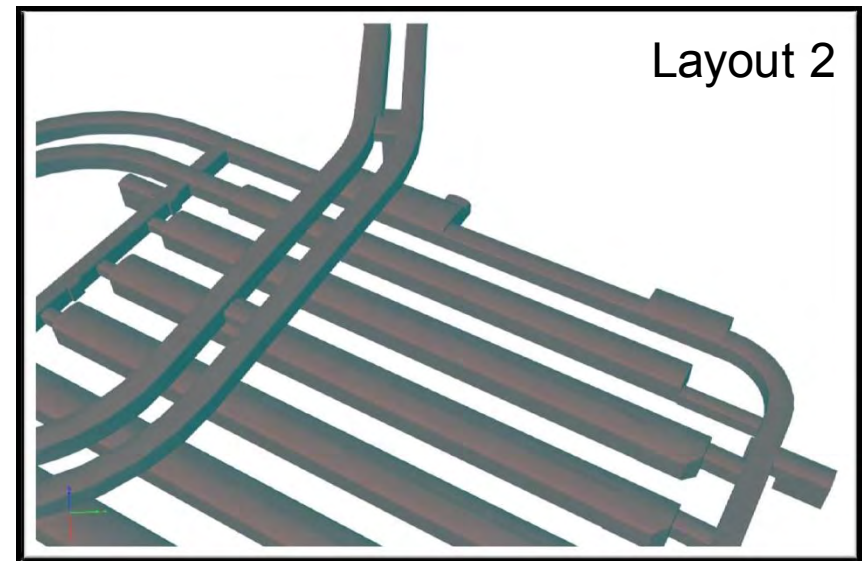
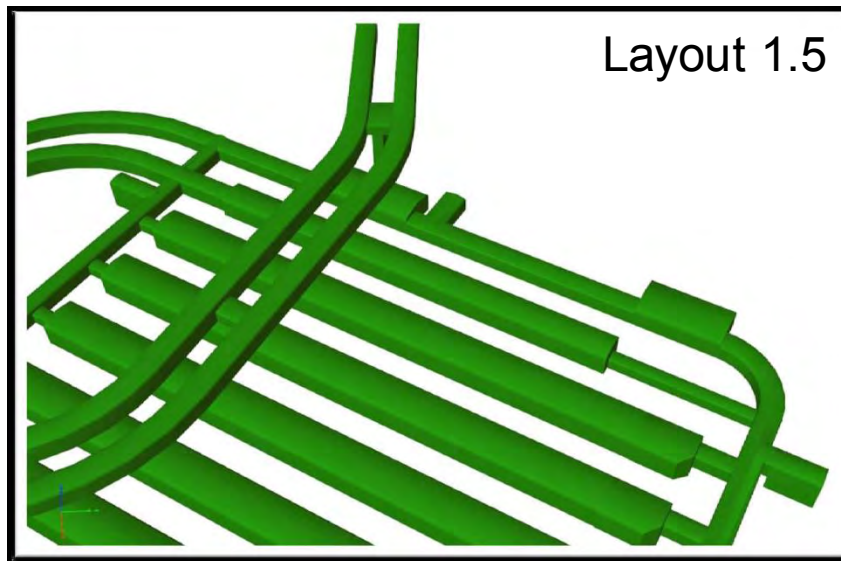
Avfallsmängder som ingår i ansökansinventariet från avveckling och rivning av anläggningarna på Studsviksområdet ingår i den befintliga redovisningen, se Inventarierrapporten (R-13-37).

F-PSAR Allmän del 2 - layout

På sidan 84 anges att designen för BRT har förändrats.

Östhammars kommun önskar en beskrivning av varför designen förändrats samt om förändringarna kan förändra förvarets funktion.

BRT – Bergssalen har förändrats, förlängts från 210 m till 240 m för att möta kommande utrymmeskrav.

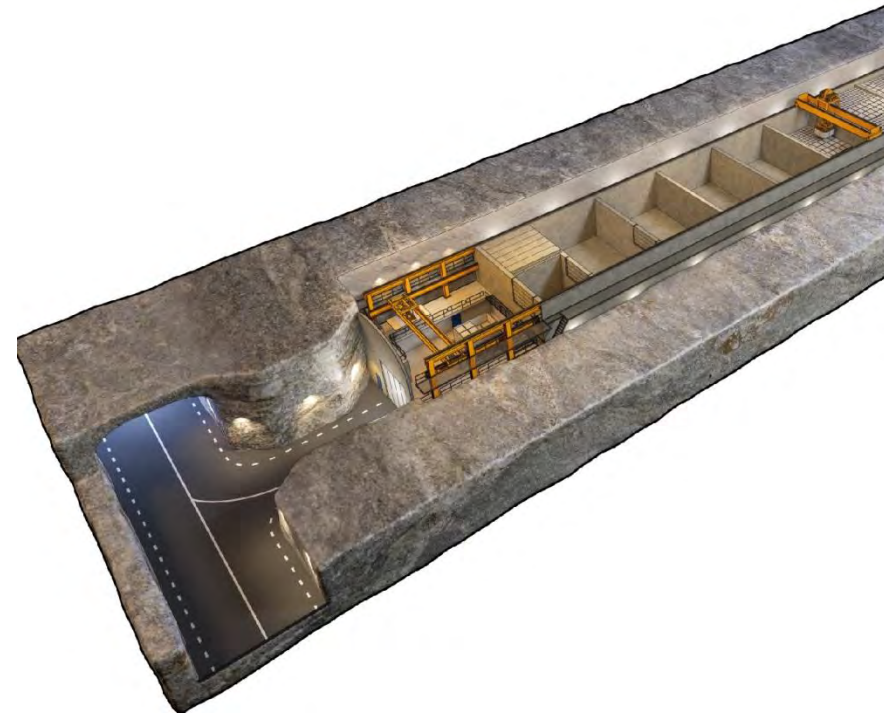
Förstärkning och reparation av 1BMA

På sidan 85 redovisas behovet av förstärkning och reparation av betongkonstruktioner i 1BMA.

Beskrivningen är väldigt kortfattad och Östhammars kommun önskar ytterligare beskrivning av förstärkningen och reparation.

Förstärkningsåtgärder 1BMA :

- förstärkning av betongkonstruktionens ytterväggar med utanpåliggande betongkonstruktion,
- en kraftigare pågjutning på locket, samt
- injektering av bottenbädden med cementbruk som skapar ett fundament med låg hydraulisk konduktivitet och förmåga att ta upp laster.

På sidan 93 redovisar SKB att man avser att konvertera Ca-bentonit till Na-bentonit med sodabehandling. Östhammars kommun följer SKB:s arbete rörande slutförvaret för använt kärnbränsle, målnummer M 1333-11. SKB har i samband med den prövningen ställt sig negativa till behandling av bentoniten för att uppnå önskvärda egenskaper.

Östhammars kommun önskar en redovisning av vilka fördelar respektive nackdelar som en behandling av bentoniten innebär.

Sidan 93 beskriver den bentonit som installerades i Silon på 1980-talet. SKB planerar inga bentonitbarriärer i utbyggnaden av SFR, förutom i pluggar i tunnlarna vid förslutningen.

Na-bentonit har förmågan att ta upp stora mängder vatten och svälla till många gånger sin ursprungliga volym. Ca-bentonit kan också ta upp vatten och svälla, men här är svällningen mer begränsad om den inte är kompakterad.

När Silon projekterades ställdes krav på bentonitens svälltryck och hydrauliska egenskaper. Dessa krav kunde mötas antingen med en naturlig Na-bentonit eller en Ca-bentonit konverterad till Na-bentonit. I dessa avseenden ansågs alltså naturlig och konverterad Na-bentonit vara likvärdiga.

På sidan 98 framgår att avfallspaket i stål kommer att börja rosta redan under slutförvarets drifttid.

Östhammars kommun önskar en beskrivning av vilken betydelse detta kan ha för den långsiktiga säkerhet samt varför man inte använder sig av ordentligt rostskyddade konstruktioner.

Stålkokillerna är målade med en rostskyddande färg men det går inte att utesluta att korrosion kommer att ske under drifttiden. Stålet i avfallsbehållarna tillgodoräknas inte någon flödesbegränsande förmåga i säkerhetsanalysen och korrosion av avfallsbehållarna är därmed konservativt behandlade i analysen av säkerhet efter förslutning

På sidan 147 samt 275 redovisas riskerna för jordskalv i Forsmarksområdet.

Östhammars kommun saknar redovisning av nya resultat som indikerar stora jordskalv i Vättern och Bollnäsområdet efter den senaste istiden och önskar en redovisning av vad dessa skalv skulle kunna få för konsekvenser för slutförvarets långsiktiga säkerhet. Vidare önskas en förklaring till varför endast påverkan av silon beräknas vid ett jordskalv och inte andra delar av förvaret.

Fynden i Bollnäs, Vättern och på andra ställen i Sverige, främst i Lappland, har inte på något dramatiskt sätt ändrat SKB:s förståelse för hur glacialt inducerade skalv uppkommer. SKB följer, och deltar aktivt, i forskningen kring några av dessa fynd för att säkerställa att beräkningsantaganden är fortsatt konservativa och för att fördjupa vår kunskap om de bakomliggande mekanismerna. SKB har för både SFR och SFK antagit att mycket stora skalv kan ske i förvarens närområde trots att platsundersökningarna mycket tydligt visade att sådana inte skett i samband med Weichselglaciationen.

I kap. 7.6.5, Scenariot med jordskalv, redovisas att scenariot endast beaktar Silon: ”Eftersom de radiologiska effekter som orsakas av en skadad BMA-konstruktion har visat sig vara små i SAR-08-analysen gäller detta scenario endast för silon.”

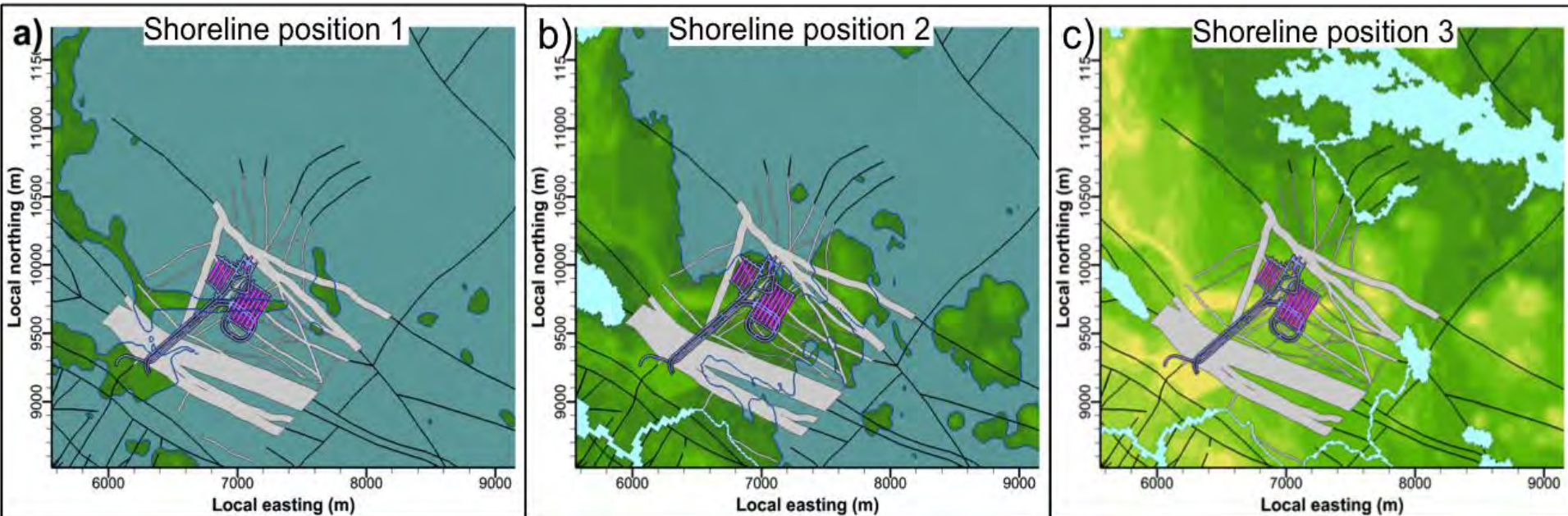
Lokalisering inåt landet

På sidan 151 framgår att kustens förflyttning på grund av landhöjningen innebär en ökning av flödet genom förvarsutrymmena med 100 gånger.

Östhammars kommun önskar en redovisning av vad en lokalisering inåt landet skulle innebära för vattenflödet.

Det är svårt att redovisa vad en lokalisering inåt landet skulle innebära för vattenflödet genom förvarsutrymmena utan att genomföra en platsundersökning för en specifik plats inåt landet. Om man antar att platsen inåt landet har samma platsegenskaper som gäller för SFR-området, så kan man studera flödena som redovisas för "Shoreline position 3". Havet har då dragit sig tillbaka så långt att det inte längre påverkar flödena i förvarutrymmena, utan lokala gradienter styr. Dessa flöden, som är något större än för "Shoreline position 2", motsvarar flödena för ett inlandsförvar lokaliserat i ett berg med egenskaper liknande de i SFR området

Lokalisering inåt landet forts.

På sidan 165 anger SKB att man antagit att 50 % av gaserna som produceras av mikroorganismer inte reagerar med slutförvarat material.

Östhammars kommun har ur underlaget svårt att bedöma rimligheten i antagandet och önskar således en ytterligare redovisning med bakgrund till antagandena.

Processförståelse: 50% av den gas som genereras bedöms utgöras av CO₂ (Rout et al. 2014, Askarieh et al. 2000). CO₂ binds i förvaret på grund av kemiska processer.

Säkerhetsanalys: Konservativt antagande att ingen gas kvarhålls i förvaret.

Montmorillonitomvandling

På sidan 168 anges att resultaten från olika modelleringar av montmorillonitomvandling skiljer sig kraftigt åt.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande i hur SKB ser på montmorillonitomvandling.

Olika modelleringar ger olika resultat beroende på vilka förutsättningar som har antagits, gemensamt är dock att omvandlingen är långsam i de tidskalor som är aktuella för Silon i SFR.

Texten på sidorna 167-168 sammanfattar ganska väl hur SKB ser på montmorillonitomvandling till följd av reaktion mellan bentonit och porvatten från betong.

I projektet har montmorillonitomvandling modellerats (Cronstrand, SKB TR-15-XX). Rapporten belyser betydelsen av olika antaganden i modelleringen.

SKB följer utvecklingen inom området cement-bentonitinteraktioner och det finns möjligheter att osäkerheterna kan minskas inom den närmaste framtiden.

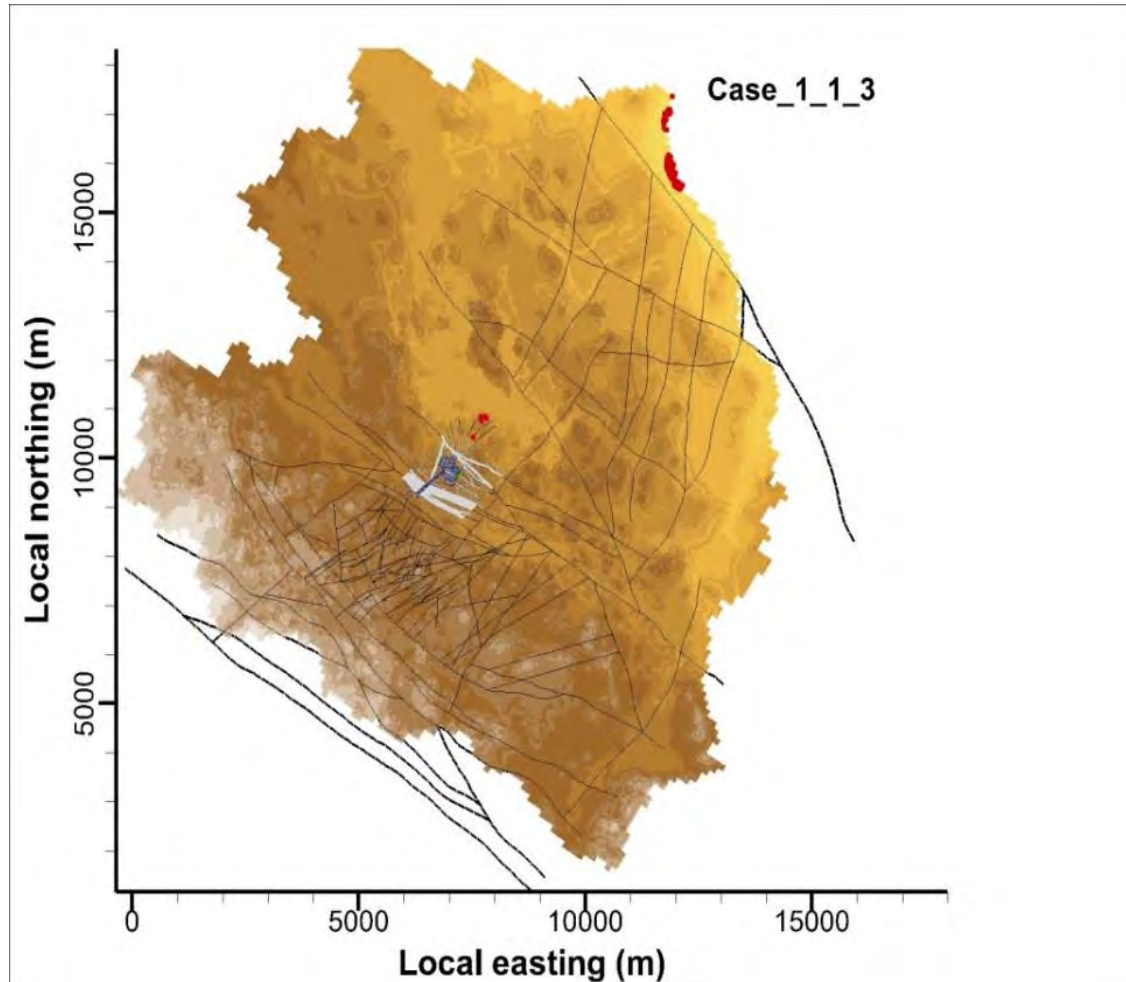

På sidan 198 anges att lokalerna där utflöde av radionuklider från förvaret förväntas ligga väl inom modellen. I figur 6-30 på sidan 199 verkar utflödet snarare ligga precis på gränsen för modellen.

Östhammars kommun önskar en förklaring till den upplevda skillnaden mellan text och figur.

I Odén et al 2014 visas två figurer, 5-9 och 5-10, i samband med att utsläpp under den periglaciala perioden diskuteras. I fallet med en tjockare permafrost och färre talikar så som visas i figur 5-9 (6-30 i huvudrapporten) är det korrekt att det visuellt ser ut som om partiklarna kommer upp längs sidoranden. Partiklarna kommer emellertid upp längs talikarna/sjöarnas strandlinjer. I alla utförda simuleringar kommer samtliga släppta partiklarna upp genom markytan inom modellområdet och även de, nästan 99%, som kommer upp i talikarna gör så på grund av taliken och inte som en effekt av närheten till randen. Valet av ordet "well", dvs väl, används här i ett rent modelleringsteknisk perspektiv. Ordet väl är i den svenska översättningen borttaget eftersom det inte tillför något utan snarare medför en otydlighet.

Utsläppsområden forts.

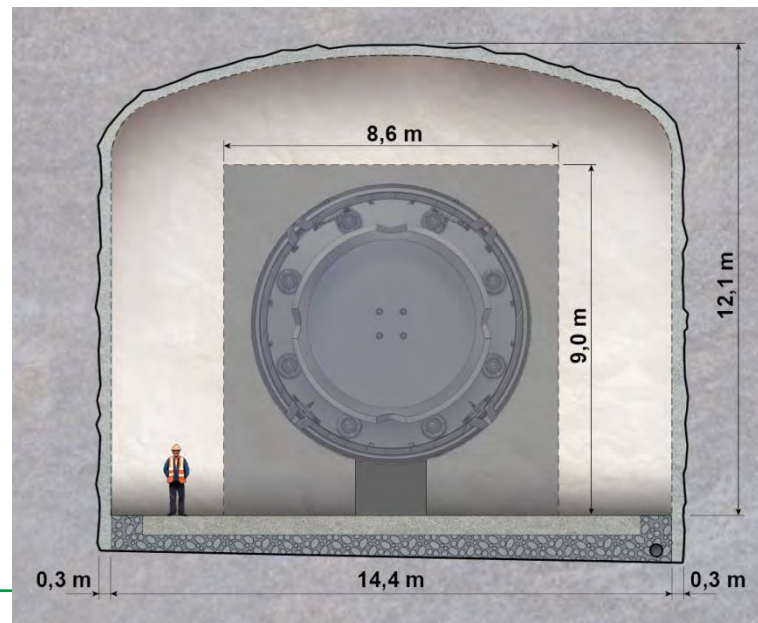
Korrosion av reaktortankar

Korrosionen av reaktortankarna i BRT som beskrivs på sidan 218 ger upphov till frigörelse av radionuklider.

Östhammars kommun önskar ett resonemang kring andra konsekvenser av att reaktortankarna korroderar, till exempel skapandet av hålrum i förvaret och påverkan på vattenflödet genom förvarsutrymmet.

Det bildas inga hålrum då bildade korrosionsprodukter är svårslösliga.

Dessutom är korrosionen under de specifika betingelserna väldigt långsam.

Deponering och förslutning

Förslutning av förvaret beskrivs på sidorna 240-241 samt 323.

Hur ser SKB på blandning av drift och rivningsavfall i förvarsutrymmen för att på så sätt fylla utrymmen och kontinuerligt försluta dessa under drifttiden?

- Hur avfallet får placeras styrs av de villkor som SSM givit för respektive förvarsutrymme.
- Blandning av drift- och rivningsavfall planeras för Silo, 2BMA, XBLA
- 1BLA är redan "fullt" baserat på deponerat och uppkommet driftavfall som lagras på kkv.
- Löpande driftförslutning (kringgjutning) görs idag i Silo samt i BTF. Eventuellt i 2BMA.
- Förslutning av ett enskilt förvarsutrymme är inte aktuellt innan hela anläggningen ska förslutas.

FHA institutionell kontroll

På sidan 71 anges att SKB förväntar sig institutionell kontroll i 300 år.

Östhammars kommun ser det som väldigt lång tid att behålla kontrollen över ett förvar som inte kräver någon aktivitet från samhället.

Vilka åtgärder SKB avser vidta för att den institutionella kontrollen ska upprätthållas över så pass lång tid? Vem som ansvarar för både förvaret och den institutionella kontrollen av detsamma efter förslutning?

Skrivningen är otydlig, syftar till **Kännedom om förvaret** som antas kunna bestå i några hundra år.

Det är vedertagen praxis att mänskliga **intrång i förvar analyseras enbart utifrån aspekten att intrånget utförs utan vetskap om förvaret och dess innehåll**

Förvarets läge under vatten viktigare för att undvika mänskliga intrång i förvaret eftersom förvaret kommer ligga under havet i ca 1000 år.

- **Det långsiktiga ansvaret för ett förslutet slutförvar för använt kärnbränsle eller annat radioaktivt avfall bör, enligt riksdagens uttalanden, ligga hos staten.** Säkerheten efter förslutning av en slutförvarsanläggning ska upprätthållas genom ett system av passiva barriärer. Det finns därför inga krav på att bevakning eller kontroller ska ske efter det att stängning av slutförvaret genomförts. Innan en slutförvarsanläggning försluts slutgiltigt görs dock en sista bedömning av säkerheten. Om denna godkänns av granskande myndighet kan tillståndshavaren befrias från ansvar efter beslut av regeringen. Om kontroller eller annan form av insats behöver göras efter detta tillfälle ligger ansvaret på staten. (SSM 2015:31 Nationell plan).

Antaganden FHA

Borring in i förvaret i 1BMA, 1BLA alternativt 2BMA och resulterande dos till borrhingspersonal presenteras på sidorna 71 samt 278. Enligt analysen kommer borrhningen endast att ske en meter in i förvarsutrymmena. Vidare anges att det vid bergsborring kommer radioaktiviteten att upptäckas.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande rörande val av förvarsutrymmen som det borrar in i samt varför borrhningen förväntas att avbrytas efter endast 1 meter in i förvarsutrymmet.

- Att förutsäga vad människor kommer att göra under 100 000 år är omöjligt! IAEA, ICRP and NEA rekommenderar att ett eller flera stiliserade scenarier tas fram för att demonstrera robustheten hos ett förvarskoncept istället för att spekulera om alla typer av mänskliga intrång som skulle kunna ske.
- Valt att inte räkna på alla förvarsutrymmen utan fokuserat på de 4 förvarsutrymmen som bidrar mest till maxdoserna i huvudscenariot (Silon, 1BMA, 1BLA och 2BMA).
- Antagandet att en borkärna på 1 meter ner i avfallet är ett förenklat och stiliserat val. Som anges i FHA-rapporten kan doserna bli högre eller lägre beroende på om en kortare eller längre borkärna tas upp.
- Den troligaste orsaken till att borra är för göra dricksvattensbrunnar och en typisk dricksvattenbrunn i området är 60 meter varför en stor del av förvaret inte skulle nås vid borrhning. Olika materialsammansättning i barriärer och förvar skulle kunna leda till tidig upptäckt av att något är annorlunda.

FHA - distribution av radionuklider i avfallet

På sidan 278 anges att SKB vid modellering har antagit att radionukliderna är likformligt distribuerade i förvarsutrymmet.

Kan den förenklingen påverka resultaten genom att koncentrationsgradienten gentemot inströmmande vatten blir mindre än vid mer koncentrerad distribution inom förvarsutrymmena?

Antagandet om likformig distribution rör specifikt FHA analysen där en borkärna tas upp till ytan, därmed påverkas det inte av inströmmande vatten i förvaret. Som står i FHA rapporten TR-14-08 kan det givetvis påverka analysen om en borkärna med högre alternativt lägre koncentration av aktivitet tas upp vilket skulle leda till högre respektive lägre dos. FHA analysen görs dock stiliserat för att illustrera vad framtida intrång skulle kunna ha för effekt och detta angreppsätt anses ge en rättvis bild av effekten av intrång. För resterande scenarier tas hänsyn till olika fördelning i förvarsutrymmena.

Scenariekombinationer

På sidan 280 presenteras beräkningar av två olika scenariokombinationer. Vidare redovisas fler scenarier på sidan 330.

Östhammars kommun önskar en motivering till varför just dessa två kombinationer valts av alla de olika beräkningsfallen samt varför inga ytterligare kombinationer beräknats.

Vid beräkning av den totala risken kombineras huvudscenariot (den variant som ger högst risk) med alla mindre sannolika scenarier. Detta beskrivs i avsnitt 10.3 (dvs sidan 330). Detta avsnitt har förtydligats i den svenska versionen och i den kommande uppdaterade engelska versionen av TR-14-01.

Dessa två så kallade scenariokombinationer har valts för att illustrera effekten av att kombinera osäkerheterna för mindre sannolika scenarier i ett beräkningsfall. Detta beskrivs i avsnitt 7.8 i TR-14-01 ”Andra scenariokombinationer än de ovan är helt klart möjliga, såväl som scenariokombinationer som omfattar mer än två mindre sannolika scenarier. **Med oberoende scenariogenererande osäkerheter** är sannolikheten för scenariokombinationer av tre eller fler scenarier mycket låg. De två utvalda scenariokombinationerna bedöms vara tillräckliga för att belysa frågan om scenariokombinationer.”

Kumulativ risk

Östhammars kommun kan inte utläsa vad den kumulativa risken från både ett utbyggt SFR och kärnbränsleförvaret blir och önskar en redovisning av den.

- SSM 2008:37:

Ett slutförvar för använt kärnbränsle eller kärnavfall ska utformas så att den årliga risken för skadeverkningar efter förslutning blir högst 10^{-6} för en representativ individ i den grupp som utsätts för den största risken.

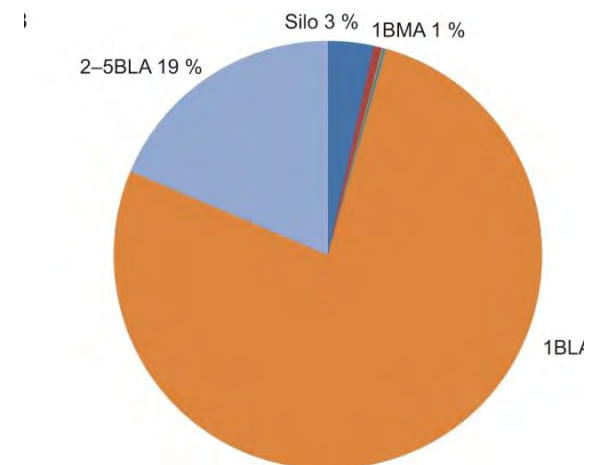
- Riskkriteriet gäller för ett förvar och är satt så lågt (1 % av bakgrundsstrålningen) att flera förvar kan byggas nära varandra utan att den sammanslagna effekten av flera förvar ska utgöra en risk för framtida människor.
- Vi utvärderar inte den faktiska risken utan visar för vart och ett av förvaren att risken är under riskkriteriet på 10^{-6} . Den faktiska risken är betydligt mindre eftersom vi har flera konservativa antaganden i beräkningarna och risksummeringen.

1BLA - bidrag till dos och risk

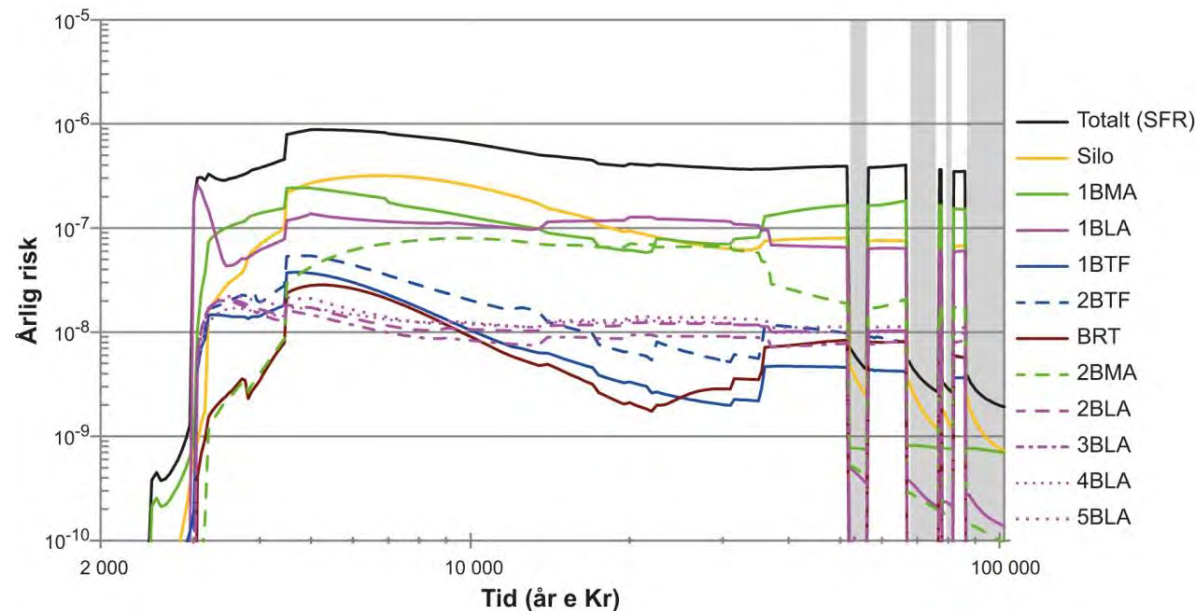
På sidan 300 anges 1BLA:s bidrag till dosen.

Östhammars kommun finner det förvånande att en förvarsvolym med så pass lite radionuklider kan bidra så pass mycket till risken och önskar en förklaring.

- Den relativa uppskattningen av dos och risk från olika radionuklider och förvarsutrymmen är präglade av graden av konservatism som finns i antaganden som gjorts i analysen.
- Graden av konservatism är hög för 1BLA.
- Anledningen till den relativt höga dosen och risken beror bland annat på uraninnehållet i vissa avfallstyper i 1BLA. Uran utgör ett litet procentuellt bidrag till aktivitet och radiotoxicitet i förvaret men av det uran som finns återfinns en stor andel i 1BLA.

Uran och urandöttrar från 1BLA utgör huvuddelen av dosbidraget i brunnsscenarioet. Radionuklidtransportmodellen för 1BLA är försiktig i sina antaganden vad gäller löslighet och fastläggning av radionuklider vilket bidrar till resultatet. Bidraget från 1BLA till totala risken beror till stor del på scenariot med intrångsbrunnar och brunnar nedströms förvaret. Det finns konservatism i summeringen av brunnsscenarioer och därmed är det inte den faktiska risken vi presenterar utan vi presenterar att resultatet är under riskkriteriet.

På sidan 377 samt 379 beskrivs det fortsatta arbetet som kommer att bedrivas i inom ramen för säkerhetsanalysen.

Östhammars kommun är angelägen om att fokus i det framtida arbetet är kritiska punkter i systemet snarare än att reducera konservatism.

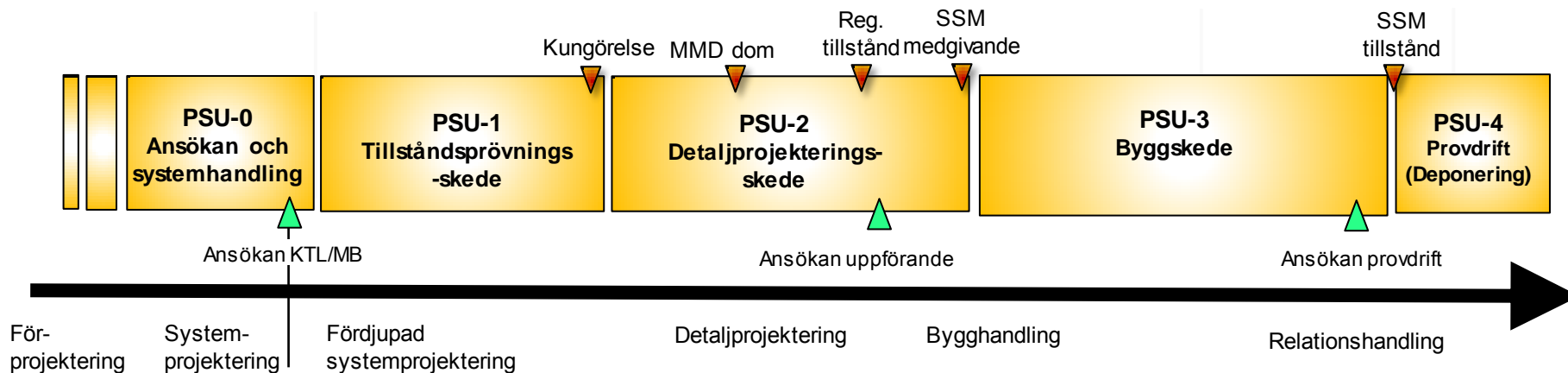
Vi är helt överens!

Dock är det så att vi har konservatism för processer som är kritiska för resultatet av säkerhetsanalysen och det är även där vi kommer lägga fokus på ökad processförståelse, vilket kan (men inte nödvändigtvis) leda till minskade konservatism.

F-PSAR Allmän del 2 – Stegvis projektering

På sidan 378 framgår att krav för konstruktionen exempelvis användningen av bergförstärkningar, materialval och för situationer där extra hänsyn/försiktighet bör tas behöver specificeras ytterligare.

Östhammars kommun önskar en redovisning av när detta kommer att ske, samt hur mycket av specifikationerna är klara redan idag.

Stegvis projekteringen, fördjupning av anläggningens konstruktion och konfiguration

Mellanlagring av OKG:S SFL-avfall

I Kapitel 9 Varför planeras inget SFL-avfall från OKG att mellanlagras i SFR?

Vad finns för lösning för detta avfall?

Hur mellanlagras andra avfallstyper, t.ex. industri och sjukvårdsavfall?

OKG har tillräcklig egen kapacitet (i BFA) för mellanlagring av sitt långlivade avfall.

Radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet (IKA) från industri, sjukvård och forskning tas om hand av Studsvik Nuclear AB som även förvarar avfallet i väntan på SFL.

I data report TR-14-10 redovisar bland annat osäkerheter rörande barriärer.

Östhammars kommun efterfrågar en samlad bedömning av osäkerhetens påverkan på resultaten av säkerhetsanalysen.

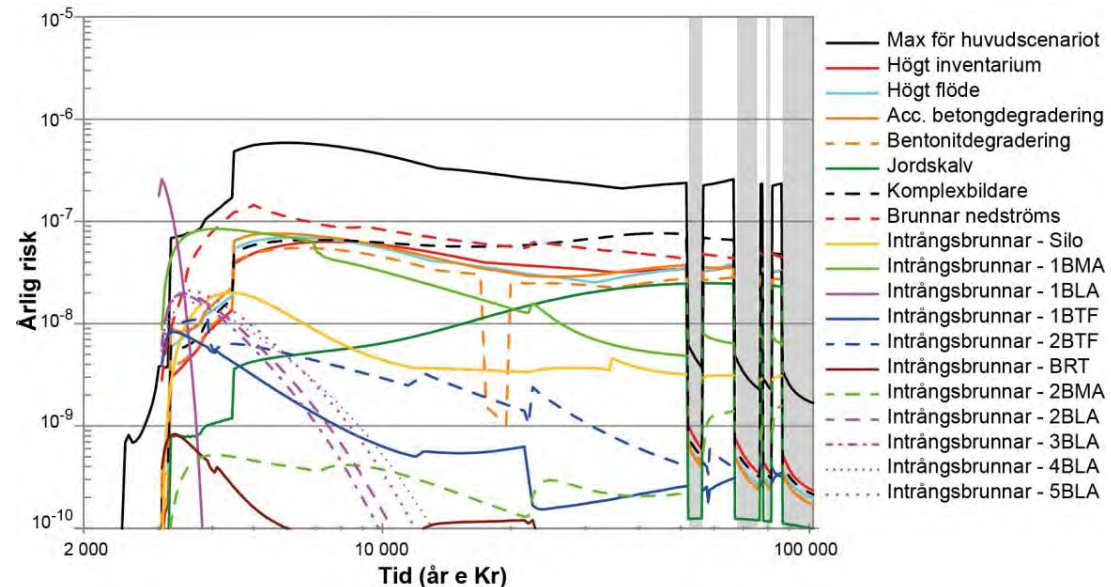
Osäkerheter diskuteras i avsnitt 2.6.2 och delas in i

- Identifiering av FEP och scenarier.
- Konceptuella osäkerheter och modellosäkerheter.
- Osäkerheter i indata.

Identifiering av FEP och Scenarier

- Tre källor användes för att identifiera relevanta egenskaper, händelser och processer, FEPs som påverkar den långsiktiga säkerheten för SFR (redovisas i kap 3).
 - FEP-katalogen för SR-Site,
 - Interaktionsmatriser som tagits fram för SFR 1,
 - Projektrelaterade FEP i version 2.1 av NEA:s FEP-databas

- Scenarier väljs för att analysera osäkerheter initialtillstånd, interna processer och externa förhållanden utöver vad som ingår i referensutvecklingen (Kap 5, 7).
- Resultat av scenarier redovisas i kap 9 och 10.

Figur 10-3

Konceptuella osäkerheter och modellosäkerheter

Termen "konceptuell osäkerhet" används för osäkerheter som följer av det faktum att den grundläggande förståelsen av en process inte är fullständig, eller av det faktum att en matematisk modell inte korrekt eller helt beskriver en process.

En målsättning i SR-PSU har varit att beskriva alla processer så realistiskt som möjligt. Där realistiska antaganden inte kan underbyggas har dock antaganden gjorts så att konsekvenserna av ogynnsamma processer överskattas och omvänt så att potentiellt positiva konsekvenser av gynnsamma processer underskattas eller försummas (kap 6 och 8).

Utöver detta konservativa antaganden i själva risksummeringen, där tex intag av vatten räknas flera gånger i och med summeringen av huvudfall, nedströms brunn och intrångsbrunnar (kap 10).

Probabilistiska beräkningar jämförs med deterministiska beräkningar ger ett mått på osäkerheter i indata.

Datarapporten (TR-14-10) och Grolander 2013 (R-13-18) beskriver framtagandet och osäkerheter i enskilda parametrar.

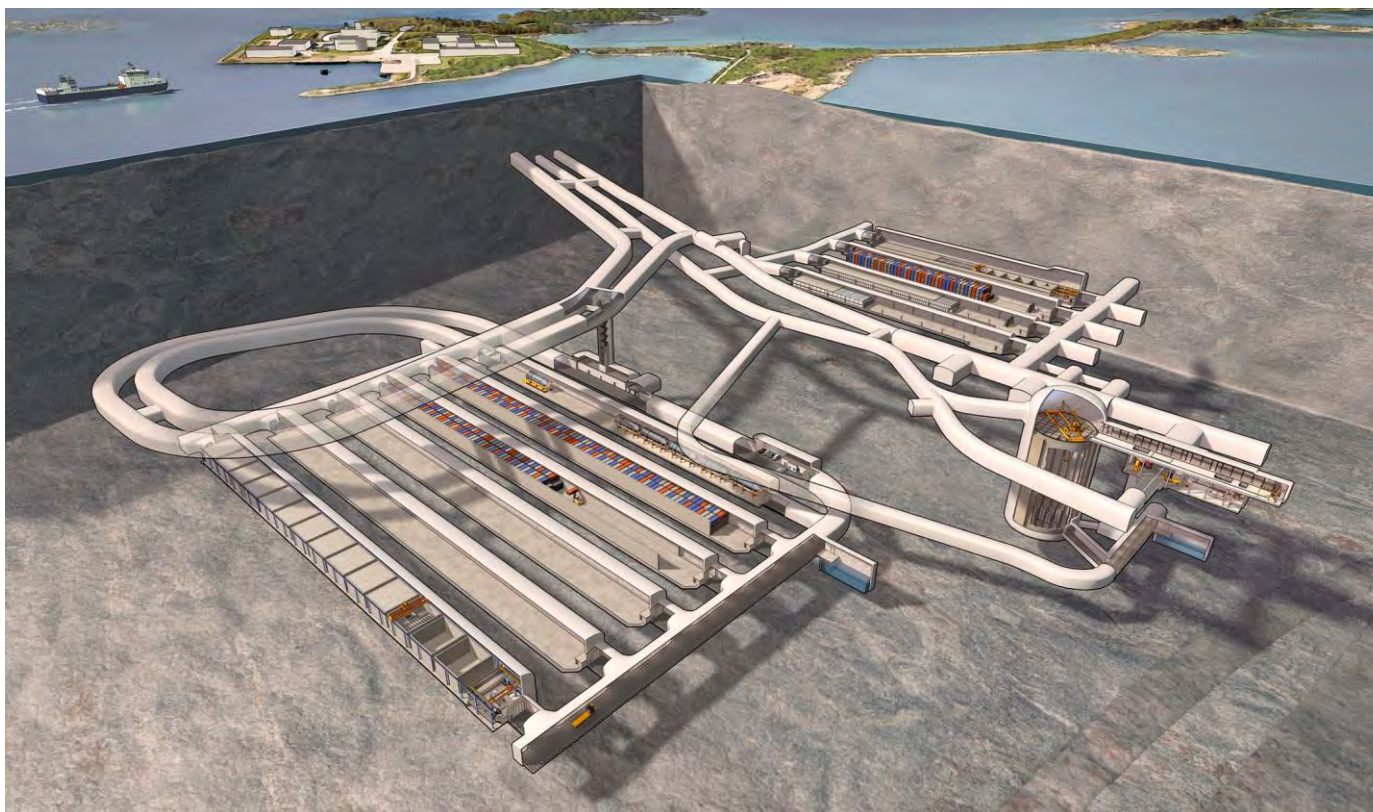
Sammanfattningsvis, anser att vi att vi har tagit hand om osäkerheterna på ett sånt sätt att vi känner oss trygga med slutsatsen att SFR är långsiktigt säkert!

I TR-14-08 som behandlar FHA anges i tabell 5-7 på sidan 48 att endast radionuklider med koncentration över 0,1 Bq/g inkluderas i beräkningarna.

Hur stor effekt innebär den förenklingen?

- Att radionuklider med en koncentration mindre än 0,1 Bq/g exkluderas från beräkningarna är felaktigt (kommer upprättas i erratablad).
- Hanteringen av vilka radionuklider som ska beaktas i beräkningarna skiljer sig inte i FHA-beräkningarna och i resten av säkerhetsanalysen.
- Den enda radionuklid exkluderad på basis av låg aktivitetskoncentration var Be-10 (max 2.6E-5 Bq/g i silon). Inkludering av Be-10 skulle haft en försumbar inverkan på resultaten. Förutom Be-10 så exkluderades Cs-134, Eu-154, Eu-155, Fe-55, Pm-147 och Sb-125 från dosberäkningarna. Dessa sex radionuklider exkluderades på grund av att deras halveringstider är tillräckligt korta (ca 2 till 9 år) så att de i praktiken nått en försumbara aktivitet vid år 3000 när det antas att borring tidigast kan ske.

Frågor!

Strategienheten
Johanna Yngve Törnqvist

Datum
2015-10-19

Dnr
2011KS112

Sid
1 (7)

Strålsäkerhetsmyndigheten
171 16 STOCKHOLM

SSM 2014-1683

Yttrande över Svensk Kärnbränslehantering AB:s ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen till anläggning för slutförvaring av använt kärnbränsle i Forsmark, Östhammars kommun.

Med anledning av SKB:s beslut den 3 juni 2009 att välja Forsmark som plats för en ansökan om att få bygga och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle införde Östhammars kommun en organisation som har till uppgift att, ur ett kommunalt perspektiv, informera om och granska de handlingar, som rör slutförvar av använt kärnbränsle, som SKB löpande presenterar.

Östhammars kommuns utgångspunkt i sitt arbete med att granska denna typ av dokumentation är att Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, är expertmyndighet och ska ha tillgång till den expertis som krävs för att granska och bedöma kvaliteten på dokumenten.

Östhammars kommuns fokus ska, enligt vår bedömning, i huvudsak ligga på de frågor som enligt oss bedöms falla inom ramen för kommunens ansvar och kompetens och som har betydelse för vår kunskapsuppbyggnad om radioaktivt avfall och dess hantering.

Östhammars kommun kommer att fatta beslut om tillstyrkan/avstyrkan enligt reglerna i miljöbalkens 17 kapitel, det så kallade "vetobeslutet". Det är inför det beslutet av största vikt för kommunen att man har förtroende och förståelse för processen och aktörerna i prövningen enligt kärntekniklagen.

I Östhammars kommuns slutförvarsorganisation finns två granskande grupper, en grupp med fokus på den långsiktiga säkerheten (Säkerhetsgruppen) och en grupp med fokus på miljökonsekvenser för människors hälsa och miljö (MKB-gruppen). Därutöver finns Referensgruppen med deltagare från samtliga politiska partier, grannkommuner och lokala intresseorganisationer med huvudsyfte att informera medborgare och intresserade, inom och utom Östhammars kommun.

Säkerhetsgruppen har granskat delar av SKB:s ansökan enligt kärntekniklagen inklusive vissa bilagor, säkerhetsredovisningarna SR-Site och SR-Drift samt delar av de kompletteringar till ansökan som SKB inkommit med.

Introduktion

Östhammars kommun har valt att ta fasta på följande principer för arbetet med hanteringen av radioaktivt avfall i sitt yttrande:

- Avfallet från de svenska kärnkraftverken ska slutförvaras inom landets gränser.
- Sverige ska inte slutförvara avfall från andra länder.
- Det använda kärnbränslet ska inte upparbetas.

Östhammars kommuns yttrande utgår från de drifttider SKB angett för de olika kärnkraftreaktorerna Forsmark 1,2,3, Ringhals 1,2,3,4 samt Oskarshamn 1,2,3 och att det är den avfallsmängd som därvid uppkommer som vi har att förhålla oss till. Radioaktivt avfall från forskning samt de nedlagda reaktorerna i Barsebäck och Ågesta ingår också i dessa förutsättningar. Radioaktivt avfall från sjukvård hanteras i SKB:s slutförvar för kortlivat låg- och medelradioaktivt avfall, SFR, samt i det planerade slutförvaret för långlivat låg- och medelradioaktivt avfall, SFL, och är därför inte vidare hanterat i detta yttrande.

Kompetensförsörjning

SKB grundades under 1970-talet av kärnkraftverksägarna (då under namnet SKBF) och har sedan 1976 haft uppgiften att hantera slutförvaring av det använda kärnbränslet och sedermera också det radioaktiva avfall som uppstår vid drift och rivning av kärnkraftverken. Slutförvaret för använt kärnbränsle beräknas tas i drift i mitten på 2020-talet, deponering kommer att pågå i ca 50 år varefter anläggningen försluts. Förslutningen av anläggningen kan komma att pågå under ca 10-20 år, se Toppdokument avsnitt 4.1 Slutförvarsanläggningens skeden. För att upprätthålla en god kvalitet på verksamheten under de ca 120 år den kommer pågå krävs det att erfarenhetsöverföring sker på ett bra och välorganiserat sätt, dels vid generationsskiften men också vid förändringar av verksamheten från forskning till drift och förslutning. SKB har idag erfarenhet av konstruktion och drift av sina anläggningar Clab och SFR, men erfarenheter bör också hämtas från övrig industri t.ex. kärnkraftverken och gruvindustrin.

Dessutom är det av avgörande betydelse för SKB:s verksamhet att bibehålla en hög trovärdighet i hur bolaget omsätter teori, modeller och laboratorieförsök i praktisk handling. Det är viktigt att SKB tydligt visa hur kraven på organisationen kommer att förändras i samband med att verksamheten förändras från forskning till uppförande och drift och till sist förslutning av slutförvaret för använt kärnbränsle.

Det finns också en rad olika punkter där SKB är beroende av externa leverantörer. Detta gäller bland annat dataprogram där SKB tidigare sagt att tillgängliga program på marknaden i första hand ska väljas framför egenutvecklade. Det gäller också för tillsatsmedel i betongbruk, där trenden inom byggindustrin är att introducera nya kemiska produkter och då fasa ut de gamla.

Därtill föreslår kärnavfallsrådet i sitt yttrande till regeringen över Fud-program 2013 ”att SKB snarast ska starta ett forsknings- och utvecklingsprogram för att skapa en organisation som kan förvandla ett teoretiskt rimligt säkert slutförvar till ett på vald plats uppfört slutförvar som uppfyller säkerhetsanalysens krav”.

Östhammars kommun delar kärnavfallsrådets åsikt och förutsätter att SSM tillser enligt villkor eller föreskrifter att SKB upprätthåller kompetens och återföring av erfarenheter samt förbereder sig inför leverantörsförändringar.

Kvalitetssäkring

Kvalitetsarbetet under uppförande och drift syftar till att förvaret får ett sådant initialtillstånd att säkerhetsanalysen kan påvisa en rimlig säkerhet under den fortsatta förvarsperioden. Kvalitetssäkring under byggskede och drift samt förslutning är därför en förutsättning för att ett initialtillstånd uppnås i överensstämmelse med kraven i konstruktionsförutsättningarna. SSM har en mycket viktig uppgift att säkerställa att anläggningen uppförs i överensstämmelse med de krav och villkor som kan komma att beslutas efter tillståndsprovningen.

SKB har tidigare valt att enbart använda naturligt förekommande material i slutförvaret för använt kärnbränsle. Östhammars kommun har noterat att SKB kommer att introducera för kommunen nya komponenter av andra material till exempel buffertskydd, material till bergförstärkningar samt ventil för införande av gas i kapseln.

Östhammars kommun förutsätter att SSM tillser att introducerandet av nya komponenter inte äventyrar den långsiktiga säkerheten som den beskrivs i säkerhetsanalysen.

Vidare har Östhammars kommun noterat att betongpluggar är en tänkbar framtida kontrollpunkt i slutförvaret för använt kärnbränsle. Fram till dess att bentoniten är vattenmättad har SKB konstaterat att vattenflödet vid pluggen bör registreras varefter dränagerör genom pluggen täpps igen från utsidan.

Östhammars kommun anser att kontroll av processer i den förslutna deponeringstunneln behöver behandlas ytterligare. Vilka mätningar planerar SKB att genomföra?

Även dränagerören behöver beskrivas utförligare.

I buffertrapporten, TR-10-15, framgår att det ska finnas tillräckligt med levererad bentonit för att processen inte ska behöva bli avbruten om en ny leverans av bentonit inte blir godkänd.

Hur många leveranser av bentonit kan bli underkända innan bentonitlagret är slut och processen måste avbrytas?

Övervakning och monitorering

I den Schweiziska kärnteknikförordningen artikel 66 1§ 3§ samt i Swiss Federal Nuclear Safety Inspectorate:s, ENSI:s, riktlinjer för geologiskt djupförvar för använt kärnbränsle, ENSI-G03, finns någonting som kallas för pilotanläggning.

Pilotanläggningen är en avskild del av det geologiska djupförvaret för använt kärnbränsle vars syfte är att övervaka avfallets, återfyllnadens och bergets beteende. Avfallet som placeras i pilotanläggningen ska vara representativt för djupförvaret för använt kärnbränsle. Anläggningen måste vara återfylld innan djupförvaret får tas i drift. Syftet med övervakningen i pilotanläggningen är att kontrollera tillstånd och processer relevanta för säkerheten, att tidigt ha möjlighet att upptäcka oväntade utvecklingar, kontrollera barriärernas effektivitet samt för att stödja djupförvarets säkerhetsanalys.

Östhammars kommun kan se vissa fördelar med detta koncept, bland annat möjligheten att säkerställa att utvecklingen i förvaret under det första skedet är så som man antagit. Det ger också en ökad trovärdighet till allmänheten att kunna påvisa att utvecklingen i förvaret är så som man antagit den vara.

Vilka möjligheter ser SKB för att genomföra ett liknande pilotförvar i Sverige? Vilka för- och nackdelar skulle det kunna innebära för det svenska programmet?

Inom EU:s sjunde ramprogram bedrivs ett projekt om monitorering av ett slutförvar i alla faser, detta projekt kallas för MoDeRn. Inom work package 3 är en av arbetsuppgifterna att demonstrera förmågan att monitera processer i förslutna och otillgängliga delar av slutförvaret inklusive beteendet hos den svällande leran och pluggen. SKB deltar i MoDeRn projektet, dock inte i work package 3.

I kärnavfallsrådets yttrande över Fud-program 2010 ställer kärnavfallsrådet som krav att ”SKB måste utveckla ett mätprogram, som gör det möjligt att följa utvecklingen av buffert, deponeringshål och deponeringstunnlar efter hand som tunnarna försluts”. Kärnavfallsrådet vidhåller kravet i sitt yttrande över Fud-program 2013, dock med följande tillägg ”om SKB anser att ett sådant program inte behövs ska SKB dokumentera motiven för sitt ställningstagande.”.

Östhammars kommun delar kärnavfallsrådets åsikt att en motivering behövs till varför ett sådant mätsystem inte behövs.

Informationsbevarande

Framtida informationsbevarande är en av de vanligaste frågorna som lyfts av lokalbefolkningen som ett orosmoment. I dagsläget har SKB inte redovisat något förslag på hur man avser att bevara information efter förslutning. På sidan 16 i Fud 2013 konstaterar bolaget att ”De viktiga frågorna om informationsbevarande behöver lösas först i samband med att slutförvaret för använt kärnbränsle ska förslutas.”

Östhammars kommun anser att ett förslag för informationsbevarande efter förslutning behövs för att ansökan ska kunna prövas.

Bolaget har dock lång erfarenhet av att kommunicera med allmänheten vad gäller slutförvar för använt kärnbränsle. Alltsedan de första förstudierna genomfördes i början av 1990-talet i Storuman och Malå har allmänheten ställt olika frågor till SKB.

En sammanställning av frågor från allmänheten som redan ställts tillsammans med frågor som kommer att ställas under drifttiden kan, enligt kommunen, vara

del av den information som bör finnas tillgänglig om förvaret till allmänheten vid förslutning.

Information om slutförvaret för använt kärnbränsle kommer att behöva hållas levande under mycket lång tid.

Östhammars kommun anser att SSM genom villkor eller föreskrifter ska se till att det finns medel, både tekniska och finansiella att bevara information även efter förslutning.

Barriärerna

I SKB:s forskningsanläggning i Oskarshamn, Äspölaboratoriet, har forskning rörande slutförvaret för använt kärnbränsle genomförts, bland annat bergprojektering, detaljanpassning av deponeringsområden samt detaljundersökningar för byggproduktion.

Hur applicerbara anser SKB att resultaten från studier i Äspölaboratoriet är på berget i Forsmark?

I Äspölaboratoriet har man också kunnat mäta knäppningar i berget runt uppvärmda provdeponeringshål med hjälp av Acoustic Emission. Studier har visat att dessa knäppningar inte skadat berget.

Bergsspänningarna i Äspölaboratoriet är betydligt lägre än de spänningar som finns i Forsmark. Kan andra slutsatser dras vid högre bergspänningar?

SKB har genomfört studier av kopparkorrosion i syrefritt vatten vid Uppsala universitet. I samband med Fud2013 uppmärksammade kommunen att ytterligare studier rörande kopparkorrosion kommer att genomföras, nu i slutförvarslignande miljö.

Östhammars kommun konstaterar att slutförvarsmiljön kommer att förändras över tid och undrar därför vilken slutförvarsmiljö som kommer att analyseras? Kommunen förutsätter att SKB analyserar flera olika slutförvarsmiljöer.

Avvikande avfall

Vid snabb avstängning av tryckvattenreaktorerna, PWR, kan PWR-bränsle med hög anrikning och låg utbränningsnivå komma att behöva deponeras i slutförvaret för använt kärnbränsle. Ännu finns ingen redovisad metod för hur detta bränsle ska hanteras.

SKB behöver redovisa hur PWR-bränsle med hög anrikning och låg utbränningsnivå kommer att hanteras.

SKB konstaterade i Fud 2013 att det finns många typer av bränsleskador som behöver hanteras med hjälp av särskilda metoder i KBS-3-systemet. Därför kommer bolaget, under de kommande åren, dels genomföra en inventering av alla skadade bränsleelement, dels ta fram en handlingsplan för hur de skadade

bränsleelementen ska omhändertas för att på så vis säkerställa att samtligt avfall kommer att kunna hanteras i KBS-3-systemet.

Kan speciella gjutjärnsinsatser komma att behöva tas fram för att hantera det avvikande avfallet?

Utöver använt kärnbränsle kommer ytterligare högaktivt avfall deponeras i slutförvaret för använt kärnbränsle, exempelvis styrstavar från PWR-reaktorer som är integrerade med bränsleelementen.

Östhammars kommun kan utifrån de kompletteringar som gjorts av SKB inte utläsa hur mycket annat avfall utöver använt kärnbränsle som avses deponeras och anser därför att SKB behöver redovisa hur mycket annat avfall som avses deponeras i slutförvaret för använt kärnbränsle.

Oväntade händelser

Med hjälp av laserscanning har en större jordbävning, som orsakat en förkastningslinje på ca sex kilometer och där ena änden av förkastningen höjts med 5-6 meter, upptäckts av SGU utanför Bollnäs ca 15 mil från Forsmark. Jordbävningen, som troligtvis också gav upphov till tsunamis, inträffade i samband med inlandsisens tillbakagång för ca 9 500 år sedan och är den första större jordbävning som upptäckts efter inlandsisens tillbakagång i södra Sverige. Upptäckten har fångat SKB:s intresse och de har genomfört studier i området under sommaren 2013 och kommer att fortsätta med studierna även under sommaren 2014.

Dessutom har forskare vid Stockholms universitet nyligen upptäckt en större jordbävning i Vättern i samband med inlandsisens tillbakagång för 11 500 år sedan. Jordbävningen, som mätte 7,5 på richterskalan, orsakade också inlandstsunamis, se artikel doi:10.1130/G35499.1.

Vilka konsekvenser får dessa nyligen upptäckta jordbävningar för slutförvaret för använt kärnbränsle? SKB har i SR-Site del I sidan 141 konstaterat att inga bevis för att jordskalv med en magnitud > 7,0 på richterskalan har inträffat i Forsmarksområdet.

Den fortsatta processen

I samband med att slutförvaret för använt kärnbränsle försluts upphör reaktorinnehavarnas ansvar för det använda kärnbränslet. Enligt dagens lagstiftning tas heller inte ansvaret över av stat, kommun eller markägare. En följd av att ansvarig för slutförvarsanläggningen saknas skulle t.ex. kunna vara svårigheter att rent praktiskt upprätthålla tillfredställande information om anläggningen.

För den fortsatta processen är det nödvändigt att ägande, ansvar och förfoganderätt över det använda kärnbränslet efter förslutning klargörs.

Östhammars kommun har sedan 1995 och fortlöpande tagit mycket aktiv del i granskningen av SKB:s säkerhetsredovisningar och underlagsrapporter i arbetet med att lokalisera och ansöka om tillstånd för att bygga och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle. Det pågående arbetet i kommunen syftar till att förbereda kommunfullmäktiges ledamöter inför frågan från regeringen om kommu-

nen kan acceptera att ett slutförvar för använt kärnbränsle lokaliseras till Forsmark samt informera och kommunicera om slutförvarsfrågan och kommunens arbete med denna med den lokala allmänheten. Säkerhetsredovisningen SR-Site är den första i den rad av obligatoriska säkerhetsredovisningar som krävs för att få uppföra och ta i bruk ett slutförvar för använt kärnbränsle.

Östhammars kommun vill som slutord föra fram en begäran om att SSM i den fortsatta processen av säkerhetsredovisningar tillgodoser kommunens berättigade krav att få insyn, vara remissinstans och vara en aktiv part även efter att ett formellt tillstånd i tillåtlighetsfrågan har lämnats av regeringen.

Barbro Andersson Öhrn
Ordförande Säkerhetsgruppen

Marie Berggren
Enhetschef

Ny slutförvarsorganisation 2016-2018

Sammanfattning:

Syftet med slutförvarsorganisationen i Östhammars kommun ska vara:

- Att på ett för kommunen ändamålsenligt sätt granska och följa processen rörande SKB:s ansökningar enligt såväl miljöbalken, strålskyddslagen som kärntekniklagen gällande;
 - slutförvar för använt kärnbränsle (bränsleförvaret)
 - utbyggnad av befintligt slutförvar för låg- och medelaktivt avfall (SFR) samt
 - platsvalsprocessen om slutförvar för långlivat radioaktivt avfall (SFL).
- Slutförvarsorganisationen ska också belysa myndigheternas granskning så att förtroendevalda och medborgare i kommunen ska känna förtroende för processen.

Målet för kommunens arbete är:

- Att bereda remissyttranden till Strålsäkerhetsmyndigheten, Mark- och miljödomstolen samt regeringen.
- Att informera förtroendevalda och allmänhet om kommunens arbete.
- Att ha en god omvärldsbevakning gällande processer runt slutförvar.
- Att förbereda kommunfullmäktige inför regeringens fråga om eventuellt nyttjande av veto-rätten.

Slutförvarsorganisationen i Östhammars kommun föreslås förändras till följande:

Miljökonsekvensbeskrivningsgrupp (MKB)	Säkerhetsgrupp (SÄK)
Ordf. Centerpartiet	Ordf. Socialdemokraterna
Ledamot (C)	Ledamot (S)
Ledamot (S)	Ledamot (S)
Ledamot (S)	Ledamot (S)
Ledamot (S)	Ledamot (C)
Ledamot (V)	Ledamot (C)
Ledamot (M) v. ordf	Ledamot (M) v. ordf
Ledamot (M)	Ledamot (M)
Ledamot (BOA)	Ledamot(Mp)
Ledamot (KD)	Ledamot(Fp)
Ledamot (LPO)	Ledamot (SD)
Totalt 11 ledamöter	Totalt 11 ledamöter
Adj. representant från Bygg- och miljönämnden	

Partierna kan komma överens om annan fördelning av mandatet för partier som ej har representation i båda grupperna.

Kommunstyrelsen utser ledamöterna i granskningsgrupperna efter nomineringar i partigrupperna.

Uppdraget för MKB-gruppen är följande:

- Granska de miljökonsekvensbeskrivningar och bedömningar som SKB presenterar i sina ansökningar.
- Förbereda förslag till remissyttranden inom sitt ansvarsområde.
- Ge stöd till bygg- och miljöförvaltningen
- Följa samråden, formulera och vid behov överlämna samrådsfrågor till kommunstyrelsen, gällande planerade kärntekniska anläggningar för slutförvar.
- Ansvara för att aktuella frågeställningar för ex seminarier delges referensgruppens Au

Uppdraget för SÄK-gruppen är följande:

- Granska säkerhetsrapporterna som SKB presenterar i sina ansökningar.
- Följa strålsäkerhetsmyndighetens granskningsarbete.
- Förbereda förslag till remissyttranden inom sitt ansvarsområde
- Samordna granskning av SKB:s FUD (Forsknings-, Utvecklings- och Demonstrationsprogram)
- Ansvara för att aktuella frågeställningar för ex seminarier delges referensgruppens Au

Referensgrupp (REF)

I slutförvarsorganisationen ingår också en referensgrupp bestående av hela kommunfullmäktige, lokala intresseorganisationer, regionförbund eller motsvarande regional representant samt grannkommuner (inklusive Åland).

Kommunfullmäktige utser ordförande och v. ordförande i referensgruppen. Kommunfullmäktige utser dessutom ordförande, v. ordförande samt tre ytterligare ledamöter i referensgruppens arbetsutskott.

Uppdraget för REF-gruppen är följande:

- Referensgruppens arbetsutskott (på fem personer ur kommunfullmäktige) planerar för aktiviteter för information, dialog och kommunikation till kommunfullmäktige och medborgarna i slutförvarsfrågor.
- Kommunfullmäktige samlas minst två gånger per termin i aktiviteter som rör slutförvar.

Kommunstyrelsen och villkorsråd

Kommunstyrelsen beslutar om samlade yttranden från granskningsgrupperna till myndigheter och SKB, eventuella internationella åtaganden samt bidrag till lokala intresseorganisationer.

Kommunstyrelsens arbetsutskott tillsammans med ordföranden i granskningsgrupperna och referensgruppens AU utgör basen i ett sk "villkorsråd". En beredande funktion som arbetar aktivt med de villkorsskrivningar som kommunen anser vara relevanta i tillståndsprövningarna. Ordförande i villkorsrådet är v. ordförande i kommunstyrelsens arbetsutskott.

Kommunstyrelsen beslutar om kommunens representation i domstolsförhandlingarna.

Bakgrund:

I samband med platsvalet 2009 skapade Östhammars kommun en organisation för att ha en bättre beredskap för SKB:s arbete med att ta fram en ansökan för tillstånd till ett slutförvar för använt kärnbränsle. Ansökan att få uppföra och driva ett slutförvar för använt kärnbränsle lämnades in 2011 till mark- och miljödomstolen samt strålsäkerhetsmyndigheten och prövningen pågår för närvarande.

Under 2014 lämnade SKB även in ansökan för att få bygga ut slutförvaret för låg- och medelaktivt kortlivat driftavfall (SFR) till att bli ett slutförvar även för rivningsavfall samt också vara mellanlager för långlivat radioaktivt avfall i avvaktan på konstruktionen av ett slutförvar för denna typ av avfall.

Konceptstudier har påbörjats för ett framtida slutförvar för långlivat avfall (SFL) och kommer utvecklas mer och mer i FUD-programmen.

Fler politiska partier i kommunen har tidigare inte haft representation i MKB- och SÄK - gruppen.

Dessa förändringar sammantaget innebär att en ny beredskap behövs i den slutförvarsorganisation som finns idag:

Domstolsförhandlingar-kommunen går in i ett annat skede som innebär förhandlingar i skarpt läge, kommunen behöver ha en god villkorsberedskap.

Regeringens fråga till kommunen kommer sannolikt under den närmaste fyra-årsperioden. Hela kommunfullmäktige behöver ha höjd beredskap och kunskap inför frågan.

Ny platsvalsprocess inför ett SFL behöver ha en strukturerad kunskapsöverföring av alla de lärdomar som befintlig organisation har erövrat. Med hela kommunfullmäktige involverat i referensgruppen sker ett naturligt ledamotsbyte med ungefär en tredjedel i anslutning till val, referensgruppens engagemang kan också inspirera ledamöterna till engagemang även i MKB- och SÄK-gruppen.

Den organisationsförändring som föreslås förutsätter finansiering med medel från kärnavfallsfonden i sin helhet utom arbetet med villkorsrådet.

Arvoden hanteras i särskild bilaga.

Strategienheten
Camilla Andersson
Magdalena Sjelin

Datum
2015-11-11

Dnr

Sid
1 (2)

Kommunstyrelsen

Förslag till ansökan om LONA-bidrag för Grönstrukturplan för Östhammars kommun

FÖRSLAG

Strategienheten föreslår kommunstyrelsen att skicka in en ansökan om LONA-bidrag för arbetet med grönstrukturplan för Östhammars kommun. Ansökan ska vara inne hos Länsstyrelsen senast 1 december 2015 och kräver medfinansieringsintyg undertecknat av medverkande organisationer.

Ansökan föreslås innefatta projektledning, insamling av kunskapsunderlag, GIS-arbete, samverkan med lokala aktörer och en rapportering i form av kartmaterial, ställningstaganden och förslag till åtgärder för att bevara och utveckla grönstruktur i Östhammars kommun, med fokus på de fem största tätorterna.

Östhammars kommun föreslås bidra med medfinansiering i form av arbetstid för tjänstemän inom Strategienheten och andra berörda förvaltningar enligt budget.

Strategienheten har skickat en förfrågan till Upplandsstiftelsen om möjligheten att delta. Om Upplandsstiftelsen tackar ja till medverkan, kan arbetet kompletteras och stärkas med inventeringar av utvalda områden i tätorterna.

BUDGET LONA-ansökan

Grönstrukturplan för Östhammars kommun

ÅTG BESKRIVNING	Östhammars kommun		Upplandsstiftelsen		LONA		TOTALKOSTNAD per åtgärd (kr)	LONA andel (%)
	2016	2017	2016	2017	2016	2017		
1 Projektledning, samordning, samarbete med andra aktörer och GIS-arbete.	200 000	100 000	0	0	200 000	100 000	600 000	
2 Kartläggning och inventering av naturvärden i kommunens 5 största tätorter.	50 000	25 000	45 000	20 000	45 000	20 000	205 000	
SUMMA	250 000	125 000	45 000	20 000	245 000	120 000	805 000	
SUMMA PER AKTÖR UNDER 2016-2017	375 000		65 000		365 000			45

BAKGRUND OCH BESKRIVNING

Grönområden i städer, tätorter och på landsbygden hänger samman och bildar en helhet – en grön struktur. Allt från den välansade parken eller trädgården till den vilda naturen innefattas i det som i planeringssammanhang kallas grönstruktur. Varje ort behöver mångfunktionella ytor som kan fungera både som sociala mötesplatser, rekreationsområden, fördröjare av dagvatten eller utgöra en refug för vilda växter och djur.

Syfte

En grönstrukturplan är i första hand ett planeringsunderlag och en samlad strategi. Huvudsyftet är att säkerställa och utveckla gröna områden på *rätt ställen* och med *rätt egenskaper* och *kvalitéer* för både människors rekreation och för ekologiska funktioner. Planen ska ge en bild av nuläget, beskriva utvecklingsmöjligheter, föreslå styrande principer och konkreta åtgärder för att skapa en god livsmiljö för växter och djur och öka kommunens och orternas attraktionskraft.

Användningsområden

I Östhammars kommun pågår arbetet med att ta fram en ny översiktsplan. I den beskrivs ett behov av att ta fram ytterligare underlag för grönstruktur.

Grönstrukturplanen skulle fungera som:

- ett tillägg till kommunens översiktsplan och ev. kommande fördjupade översiktsplaner de större för tätorterna,
- ett underlag för detaljplanearbetet,
- ett underlag för utveckling och skötsel av kommunens grönstruktur.

Samverkan

Planen är tänkt att öka insikten om de viktiga kvaliteter som grönstrukturen kan och skulle kunna bidra med till kommunens invånare och besökare. Därför kommer flera av kommunens verksamheter, ett flertal lokala aktörer och föreningar samt tätortens invånare att informeras om och bjudas in att delta i arbetet.

Om LONA-bidrag

Genom LONA kan kommuner eller lokala aktörer tillsammans med sin kommun, söka bidrag för olika naturvårdsprojekt. Nyckelorden för satsningen är naturvårdsnytta, lokala initiativ och lokal drivkraft, friluftsliv, samverkan och partnerskap, folkhälsa och tätortsnära natur.

Länsstyrelsen kan bevilja bidrag till:

- Kunskapsuppbyggnad (inventeringar etc.)
- Framtagande av underlag (planer, åtgärdsprogram etc.)
- Processen kring arbetet med områdesskydd
- Vård och förvaltning av områden, naturtyper, arter (naturvärden/friluftsliv)
- Restaurering av områden, naturtyper eller bestånd av arter
- Information, folkbildning och annan kunskapspridning

Genom LONA-bidrag kan kommunen räkna upp sitt eget arbete genom medfinansiering i form av arbetstid och/eller övriga resurser. LONA-andelen får högst vara 45 % av totalkostnaden för projektet.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Naturmiljöenheten
Katarina Rydh
010-22 33 338

MISSIV

2015-10-08

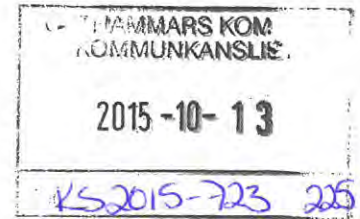
Handling G, KSAU 2015-11-03

Sidan 1 av 53

1 (2)

Dnr: 511-4294-12

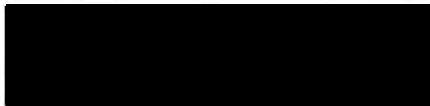
Se sändlista

Bildande av naturreservatet Holmskatan i Östhammar kommun

Länsstyrelsen har utarbetat ett förslag till beslut och skötselplan för det blivande naturreservatet Holmskatan i Östhammar kommun. Förslaget översänds för kännedom och eventuellt yttrande. Yttrandet ska vara Länsstyrelsen tillhanda senast den 16 november 2015.

Vid eventuella frågor kontakta Katarina Rydh, Länsstyrelsen 010-22 33 338, eller e-post katarina.rydh@lansstyrelsen.se.

Katarina Rydh

Bilagor

Förslag till beslut om bildande av naturreservatet Holmskatan

MISSIV

2 (2)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12

Sändlista

Försvarsmakten, exp-hkv@mil.se

Havs- och vattenmyndigheten, Box 11930, 404 39 GÖTEBORG

Skogsstyrelsen, Box 1350, 751 43 UPPSALA

Sveriges Geologiska Undersökning, Box 670, 751 28 UPPSALA,

Lantmäteriet, Box 986, 751 09 UPPSALA

Östhammars kommun, Box 66, 742 21 ÖSTHAMMAR

Upplandsstiftelsen, Box 26074, 750 26 UPPSALA

Skanova, Remisser-stockholm@skanova.se

Vattenfall Eldistribution AB, registratur.eldistribution@vattenfall.com

Svenska Kraftnät, Box 1200, 172 24 SUNDBYBERG

Naturskyddsföreningen Uppsala län, Portalgatan 2B, 754 23 UPPSALA

Naturskyddsföreningen i Uppsala län, skogsgruppen, k.jorgen.sjostrom@telia.com

Östhammars Naturskyddsförening, c/o Åse Augustsson, Solskensgatan 4, 754 31

UPPSALA

Entomologiska föreningen i Uppland, c/o Stefan Eriksson, Järsta Lugnet 141, 743 93

VATTHOLMA

Upplands botaniska förening, karolin.ring@gmail.com, mora.aronsson@habonet.net

Upplands Orienteringsförbund, k.anders.eriksson@telia.com

Upplands Ornitologiska Förening, Box 59, 751 03 UPPSALA

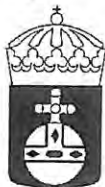
Uppsala Svampklubb, c/o Maria Backlund, Södra Parkvägen 20A, 756 45 UPPSALA

Jägareförbundet Uppsala län, Maskingatan 3, 195 60 ARLANDASTAD

Rättsenheten

Samhällsutvecklingsenheten

Landsbygdsenheten

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Naturmiljöenheten
Katarina Rydh
010-22 33 338

FÖRELÄGGANDE

1 (3)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-15

Se sändlista
Rek+mb

Bildande av naturreservatet Holmskatan i Östhammar kommun

Länsstyrelsen har utarbetat ett förslag till beslut och skötselplan för det blivande naturreservatet Holmskatan i Östhammar kommun.

Innan Länsstyrelsen fattar beslut om bildande av naturreservat ska Länsstyrelsen enligt 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till marken att inom en viss tid yttra sig över förslaget. Med anledning härav förelägger Länsstyrelsen Er att, om Ni har någon erinran över förslaget till beslut gällande naturreservatet Holmskatan, inkomma med yttrande till Länsstyrelsen inom en månad från den dag Ni fick del av förslaget.

Vid eventuella frågor kontakta Katarina Rydh, Länsstyrelsen 010-22 33 338, eller e-post katarina.rydh@lansstyrelsen.se

Lennart Nordvarg

Katarina Rydh

Bilagor

Förslag till beslut om bildande av naturreservatet Holmskatan

FÖRELÄGGANDE

2 (3)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-15

Vad innebär föreläggande att yttra sig?

Ägare och innehavare av särskild rätt till marken ska ha möjlighet att lämna sina synpunkter på förslaget till beslut om bildande av naturreservatet. Detta innebär att om du har några synpunkter på förslaget, som du anser att Länsstyrelsen ska ta hänsyn till, ska du meddela Länsstyrelsen dina synpunkter inom en månad från det att du fått detta brev. Har du inga synpunkter på förslaget behöver du inte lämna något yttrande.

Sändlista (Rek + mb)

Fastigheter inom området:

Hans Tibell, Kolbäcksgård 23 Lgh 1202, 128 46 BAGARMOSSEN (Rek + MB)
Carl Anders Harald Tibell, Barks Väg 16 Lgh 1304 , 170 73 SOLNA (Rek + MB)

Marksamfällighet inom området (Yttersby s:2 VÄGAR. Bildad vid laga skifte 1865, akt 03-BÖL-136):

Hans Tibell, Kolbäcksgård 23 Lgh 1202, 128 46 BAGARMOSSEN (se ovan)
Carl Anders Harald Tibell, Barks Väg 16 Lgh 1304, 170 73 SOLNA (se ovan)
Rose-Marie Claesson, Lövstabruk 130 Långbron, 819 66 LÖVSTABRUK (Rek + MB)
Urban Leth, Odengatan 39 Lgh 1101, 113 51 STOCKHOLM (Rek + MB)
Solveig Bäckmark, Sofies Väg 27, 434 94 VALLDA (Rek + MB)
Evelyn Jansson Elfberg, Prebendevägen 15, 743 81 BÄLINGE (Rek + MB)
Peter Jansson, Skolvägen 16, 147 63 UTTRAN (Rek + MB)
Margareta Jansson, Söderby Ängsgränd 208, 742 93 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)
Karl Olov Frunck, Dalstigen 29, 185 95 VAXHOLM (Rek + MB)
Lena Margareta Frunck, Dalstigen 29, 185 95 VAXHOLM (Rek + MB)
Karl Fredrik Frunck, Överbyvägen 24, 185 95 VAXHOLM (Rek + MB)
Per Olle Frunck, Karl Martins Väg 8 Lgh 1203, 185 33 VAXHOLM (Rek + MB)
Tommy Per Olov Hallberg Långsjövägen 7, 740 10 ALMUNGE (Rek + MB)
Siv Clary Hallberg, Långsjövägen 7, 740 10 ALMUNGE (Rek + MB)
Agneta Eriksson, Yttersby 48, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)
Olle Larsson, Yttersby 1644, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)
Ari Patrik Stenman, Sandhamnsvägen 17, 149 51 NYNÄSHAMN (Rek + MB)
Anna-Helena B Lindgren Jorlin, Yttersby 29, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)
Mats-Olov Jorlin, Yttersby 29, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)
Per Kenneth Herbertsson, Hantverkarvägen 10, 747 30 ALUNDA (Rek + MB)
Eva Maria Loboda, Yttersby 104, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)
Peter Alexander Loboda Alexander, Yttersby 104, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)
Per-Olof Tell, Yttersby 68, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)
Christine Tell, Yttersby 68, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)
Carina Birgitta Lennström dödsbo, Mälby Pl 1721, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)

Rättighet inom området (Officialservitut 1. Servitut, VINTERVÄGAR. Bildad 1865, akt 03-BÖL-136 Belastar bl a Yttersby 1:3):

Hans Tibell, Kolbäcksgård 23 Lgh 1202, 128 46 BAGARMOSSEN (se ovan)
Carl Anders Harald Tibell, Barks Väg 16 Lgh 1304, 170 73 SOLNA (se ovan)

FÖRELÄGGANDE

3 (3)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-15

Rose-Marie Claesson, Lövstabruk 130 Långbron, 819 66 LÖVSTABRUK (se ovan)
Margareta Jansson, Söderby Ängsgrind 208, 742 93 ÖSTHAMMAR (se ovan)
Tommy Per Olov Hallberg Långsjövägen 7, 740 10 ALMUNGE (se ovan)
Siv Clary Hallberg, Långsjövägen 7, 740 10 ALMUNGE (se ovan)
Anna-Helena B Lindgren Jorlin, Yttersby 29, 742 91 ÖSTHAMMAR (se ovan)
Mats-Olov Jorlin, Yttersby 29, 742 91 ÖSTHAMMAR (se ovan)
Per Kenneth Herbertsson, Hantverkarvägen 10, 747 30 ALUNDA (se ovan)
Per-Olof Tell, Yttersby 68, 742 91 ÖSTHAMMAR (se ovan)
Christine Tell, Yttersby 68, 742 91 ÖSTHAMMAR (se ovan)
AB Wurren, Älvsnäs 124, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

1(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossiernr: 0382-02-156

Naturreservatet

Holmskatan

Östhammars kommun

- Länsstyrelsens beslut
- Syfte med reservatsbildningen
- Beskrivning av naturreservatet
- Administrativa data
- Skäl för beslut
- Reservatsföreskrifter
- Upplysningar
- Redogörelse för ärendet
- Hur man överklagar
- Bilagor
- Sändlista

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

2(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

**Bildande av naturreservatet Holmskatan i Östhammars kommun
och fastställande av skötselplan**

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Länsstyrelsen förklarar, med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken, Holmskatan som naturreservat med föreskrifter enligt nedan och skötselplan enligt bilaga 4. Reservatet har den avgränsning som framgår av beslutskarta, bilaga 2, och de gränser som slutligen markeras i fält.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen, med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter gäller för reservatet, se nedan under rubriken Reservatsföreskrifter.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda markområden berörs inom reservatsområdet.

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplan (bilaga 4) för naturreservatets långsiktiga vård.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

3(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

SYFTE MED RESERVATSBILDNINGEN

Syftet med reservatsbildningen är att bevara biologisk mångfald och att vårda, bevara och återställa värdefulla naturmiljöer. Det preciserade syftet med naturreservatet Holmskatan är att:

- bevara områdets betespräglade och lövträdsrika kalkbarrskog med dess ekosystem och biologiska mångfald,
- bevara den kalkgynnade svamp- och kärlväxtfloran,
- bevara de upplevelsemässiga värden som är förknippade med kalkbarrskogen och dess flora och fauna.

Syftet ska uppnås genom att:

- inte tillåta skogsbruk eller exploaterande verksamheter,
- hävda skogsmarken med skogsbete och/eller naturvårdsinriktade avverkningar och röjningar,
- genomföra åtgärder som gynnar hotade arter,
- återställa barrplanteringar så att de kan utvecklas mot lövrik blandskog,
- sätta upp informationsskyltar och anlägga stigar.

SKÄLEN FÖR BESLUTET

Det prioriterade bevarandevärdet i naturreservatet utgörs av gammal grandominerad kalkbarrskog med ett rikt inslag av lövträd och hassel. Ett olikåldrigt och luckigt trädskikt, gamla träd, död ved och fuktdrag är prioriterade strukturer. Ett flertal skyddsvärda arter är knutna till de prioriterade naturtyperna och strukturerna, särskilt kalkgynnad svamp- och kärlväxtflora till exempel guckusko och violgubbe.

För att bevara och vårda kalkbarrskogens naturvärden är naturvårdsinriktade avverkningar och röjningar och/eller skogsbete prioriterade åtgärder.

Bildande av naturreservatet är en del i arbetet med att nå de av riksdagen beslutade miljömålen "Levande skogar" och "Ett rikt växt- och djurliv".

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

4(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

Det som kan påverka området värden negativt är bland annat skogsbruk, gödslingspåverkan, störd hydrologi samt exploatering i form av bebyggelse, kraftledningar, master, vägar m.m. För att bevara och stärka området naturvärden behöver föreskrifter införas mot bland annat skogsbruk och exploateringsåtgärder. Skötselinsatser behövs för att stärka naturvärdena.

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Naturreservatet är beläget på Söderön i anslutning till Raggaröfjärden. Reservatet ligger ca 3 km öster om Älvsnäs.

Topografin i området är flack med endast mindre höjdskillnader.

Berggrunden består enligt bergrundskartan huvudsakligen av gnejsgranitoid som är en sur intrusivbergart. I de västra delarna berörs reservatet av ett område med metagabbroid, en basisk intrusivbergart. Urberget är enligt jordartskartan täckt av sandig morän, i norra delen av reservatet med inslag av lera. Urberg kommer upp till markytan fläckvis i hela reservatet. Kalkinnehållet i moränen är högt. Kärren består av torv.

Skogen i reservatet består av äldre, grandominerad kalkbarrskog med ett rikt inslag av lövträd och hassel. Marken växlar mellan frisk och fuktig och på många ställen finns fuktdrag med örtrik vegetation. Där urberget kommer upp till markytan finns små hällmarker med senvuxna tallar och risvegetation. Det finns också små kärr med sumpskog och längs stranden växer strandskog med framförallt al. Av lövträden är det björk och asp som dominerar men i sumpskogarna förekommer även al och ask. Ädellövträd förekommer spritt över hela reservatet. Vanligast är ask, lönn, ek och hassel. Det finns även grova aspar och enstaka grova ekar. De äldsta delarna av skogen är ca 145 år. Förekomsten av död ved i några av de äldre bestånden är mycket rik.

Skogen har tidigare troligen varit mycket gles på grund av plockhuggning och bete. Skogens luckiga struktur och rester efter gamla trögärdesgårdar vittnar om det. Spridda gamla tallar och granar tyder på att det finns trädkontinuitet. I flera bestånd har bete och plockhuggning upphört för länge sedan och skogen har slutit sig till en skuggig miljö. Flera av de rödlistade arterna som finns på Holmskatan idag är knutna till död ved och lågor.

Norra Uppland har unika förhållanden med landhöjning i kombination med kalkrik morän. Det har medfört att kalkrika skogar successivt nybildats. Holmskatan är ett

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

5(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

fint exempel på en sådan äldre kalkbarrskog vid landhöjningskust. De mest skyddsvärda arterna i gamla kalkbarrskogar är mykorhizasvampar och vissa kärlväxtarter till exempel orkidéer. På Holmskatan förekommer guckusko i rikliga bestånd och det finns många sällsynta och kalkgynnade mykorhizasvampar. På Holmskatan finns även många skyddsvärda arter knutna till död ved och till lövträd till exempel ek, asp, lönn, ask och hassel.

ADMINISTRATIVA DATA

Naturresevatets namn:	Holmskatan
NVR ID:	2044372
Kommun:	Östhammar
Socken:	Börstil
Fastigheter:	Yttersby 1:3 (del av)
Samfälligheter:	Yttersby s:2 (vägar)
Markägare:	Enskild
Förvaltare:	Länsstyrelsen
Fastighetsanknutna rättigheter	Officialservitut1 (vintervägar akt 03-BÖL-136)
Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget på Söderön i anslutning till Raggaröfjärden, ca 3 km öster om Älvsån. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga 1.
Gräns:	Området har markerats med skraffering på bifogad beslutskarta, bilaga 2.
Naturgeografisk region:	Roslagens kust/skärgård (25a)
Areal - reservatet:	Totalt 25,7 hektar, varav landareal ca 25,6 ha och vatten 0,1 hektar. Arealen produktiv skogsmark är ca 25,6 ha.

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

6(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

Markslag och naturtyp: se skötselplan, bilaga 4

Naturtyper enligt

Natura 2000: se skötselplan, bilaga 4

LÄNSSTYRELSENS BEDÖMNINGAR

Motiv till att skyddsformen naturreservat har valts

Länsstyrelsen bedömer att bevarandet av områdets naturvärden är av angeläget allmänt intresse. För att bevara områdets naturvärden krävs inskränkningar i pågående markanvändning (skogsbruk) samt kostnadskrävande skötselinsatser.

Skyddsformen naturreservat enligt miljöbalken har valts för att kunna bevara områdets naturvärden långsiktigt. Vid reservatsbildning kan föreskrifter om begränsningar i markanvändning och föreskrifter om skötsel införas, och området får därigenom ett definitivt skydd.

Beslutets överensstämmelse med övriga åtaganden som berör området

Länsstyrelsen bedömer att reservatsbeslutet ligger väl i linje med de åtaganden som berör området såsom den kommunala översiktsplanen (se även under Upplysningar, sidan 11 i detta beslut).

Reservatet ingår i ett större område utpekad som riksintresse för högexploaterad kust samt i ett område utpekad som riksintresse för rörligt friluftsliv.

Det finns inte någon detaljplan eller några områdesbestämmelser för området.

Intresseprövning

Enligt 7 kap 25 § miljöbalken ska det vid prövning av naturreservatsärenden tas hänsyn även till enskilda intressen. Inskränkningarna i den enskildes rätt att använda mark och vatten får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Bevarandet av områdets naturvärden är ett angeläget allmänt intresse. De inskränkningar som den enskilde drabbas av vid bildandet av reservatet får anses stå i

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

7(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

rimlig balans med vad samhället vinner på att området får ett reservatsskydd. Länsstyrelsen bedömer att de föreskrifter som beslutet anger krävs för att syftet med skyddet ska uppnås/tillgodoses.

Konsekvensutredning

Innan beslut fattas om föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken ska Länsstyrelsen enligt 4 § förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning (2007:1244) utreda föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumentera utredningen i en konsekvensutredning. Enligt 5 § samma förordning får en myndighet besluta om föreskrifter utan att genomföra en konsekvensutredning om det saknas skäl för att genomföra en sådan.

Länsstyrelsen bedömer att det saknas skäl för att genomföra en utredning av föreskrifternas konsekvenser eftersom de kostnadsmässiga och andra konsekvenserna för allmänheten är mycket begränsade.

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

8(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

RESERVATSFÖRESKRIFTER

- A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken angående inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet
-

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

- bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden såsom att gräva, spränga, muddra, schakta, plöja, dämna, nydika, underhållsrensa dike, skyddsdikey eller på annat sätt föra bort vatten, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning med undantag för
 - åtgärder vid underhåll av bil- och traktorvägar (inklusive vägdiken) markerade på beslutskarta i bilaga 3,
 - åtgärder vid underhåll av dike markerat på beslutskarta i bilaga 3,
- uppföra byggnad eller anlägga väg, parkeringsplats, stig, spång, mast eller annan anläggning eller anordning med undantag för
 - uppförande av stängsel vid beteshävd,
- dra fram ny mark- eller luftledning eller ledning i vatten,
- framföra motordrivet fordon med undantag för
 - körning på bil- och traktorvägar markerade på beslutskarta i bilaga 3,
 - körning med mindre motorfordon för uttransport av fällt klövvilt,
- anordna upplag,
- använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
- tillföra kalk, växtnäringsämnen eller andra ämnen,
- sätta upp eller upplåta plats för skylt eller liknande,
- avverka, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd, eller på annat sätt skada eller föra bort levande eller döda träd eller buskar, med undantag för
 - åtgärder vid underhåll av bil- och traktorvägar (inklusive vägdiken) markerade på beslutskarta i bilaga 3,
 - åtgärder vid underhåll av dike markerat på beslutskarta i bilaga 3,

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

9(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

- åtgärder vid underhåll av stigar markerade på beslutskarta i bilaga 3,

11. sätta upp saltsten eller utfodra vilt med undantag för
 - stödåtgärder för hotad eller missgynnad art som utförs på uppdrag av Länsstyrelsen,
12. införa för trakten främmande växt- eller djurart/ras med undantag för
 - tamboskap i samband med beteshävd,
13. upplåta plats för camping, orienteringstävling eller liknande arrangemang, uppställning av husvagn, släpvagn eller motordrivet fordon.

Föreskrifter nedan under punkt C gällande allmänheten gäller även markägare och innehavare av särskild rätt med undantag för åtgärder som är nödvändiga för att kunna bruka och sköta reservatsområdet eller för att kunna utöva sin särskilda rätt, till exempel jakt.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken angående förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av reservatets gränser och uppsättning av informationstavlor som berör reservatet,
2. underhåll och markering av stigar enligt karta i bilaga 3,
3. åtgärder för att främja biologisk mångfald, såsom naturvårdsinriktad röjning och avverkning samt skapande av död ved,
4. stängsling och skogsbete,
5. undersökningar av djur-, växt- och svamparter och andra naturförhållanden.

Dessutom ska markägaren tåla att ovanstående åtgärder utförs av förvaltaren av naturreservatet.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

10(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. gräva, hacka eller på annat sätt skada jordytan,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar,
3. gräva upp eller plocka blommor, gräs, mossor, svampar, lavar eller på annat sätt ta bort eller skada växter eller växtdelar av något slag med undantag för
 - plockning av matsvamp, frukt och bär,
4. insamla eller föra bort insekter eller andra ryggradslösa djur,
5. medvetet störa djurlivet,
6. elda eller grilla,
7. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
8. framföra fordon utanför väg,
9. sätta upp markeringar, skylt eller liknande, eller göra inskrift,
10. tälta,
11. använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande.

Ovanstående föreskrifter under punkterna A och C ska inte utgöra hinder för

- förvaltaren av naturreservatet att genomföra de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

11(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

- genomförande av vetenskapliga undersökningar av flora och fauna som inte skadar bevarandevärdena. För sådana undersökningar krävs dock Länsstyrelsens tillstånd,
- nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning,
- nödvändiga åtgärder vid större angrepp av skadeinsekter, sådana åtgärder ska utföras av förvaltaren av naturreservatet.

UPPLYSNINGAR

Beslutet kungörs i Uppsala läns författningssamling. Kungörelse införs även i ortstidningarna Upsala Nya Tidning och Östhammars nyheter.

Ordningsföreskrifter utfärdade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken gäller omedelbart, även om de överklagas.

Om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudet eller föreskriftens syfte får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken meddela dispens från föreskrift för naturreservatet.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bland annat:

- Vid rensning eller underhåll av diken gäller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken.
- Fridlysta arter är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845).
- Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950).
- Körning med motorfordon i terrängen regleras i terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594).
- Jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905)

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

12(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Under 1998 och 1999 fick skogsstyrelsen in avverkningsanmälningar inom naturvärdesobjekt och nyckelbiotoper på fastigheten Yttersby 1:3. Samråd hölls med Länsstyrelsen som ansåg att skogsbestånden hade så höga naturvärden att området skulle utredas vidare för en eventuell reservatsbildning. Markägaren informerades och ett preliminärt reservatsförslag presenterades. Förslaget omfattade förutom de aktuella skogsbestånden även stora arealer förstärkningsområden. Markägarna motsatte sig detta med hänvisning till att reservatsförslaget skulle få stora negativa konsekvenser för möjligheten att fortsätta bedriva ett levande skärgårdsjordbruk på fastigheten. Under år 2000 diskuterade markägarna, Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen en helhetslösning för naturskydd på Holmskatan. Reservatsförslaget minskades ner och biotopskydd eller naturvårdsavtal föreslogs på angränsande nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt. Under 2002 bildades två naturvårdsavtal på fastigheten. 2009 inleddes nya diskussioner om naturvårdsavtal i kombination med en målklassad skogsbruksplan. Mellanskog fick i uppdrag att ta fram en målklassad skogsbruksplan för fastigheten. Under 2011 återupptogs diskussionen om ett naturreservat på Holmskatan. Värdering av aktuell del av fastigheten Yttersby 1:3 gjordes 2012. Avtal om intrångsersättning tecknades 2013.

Samråd har enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

Reservatsområdet har mätts in av Lantmäteriet.

Markägare och andra sakägare har, enligt 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., under oktober-november 2015 förelagts att inom en tid av en månad yttra sig över förslag till beslut om bildande av naturreservatet. Förslaget till beslut har dessutom remitterats till berörda myndigheter och organisationer.

BILAGOR

1. Översiktskarta, skala 1:100 000
2. Beslutskarta, skala 1:6 000
3. Beslutskarta, skala 1:6 000
4. Skötselplan med underbilagor

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

13(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

SÄNDLISTA

Hans Tibell, Kolbäcksgård 23 Lgh 1202, 128 46 BAGARMOSSEN (Rek + MB)
Carl Anders Harald Tibell, Barks Väg 16 Lgh 1304 , 170 73 SOLNA (Rek + MB)

Rose-Marie Claesson, Lövstabruk 130 Långbron, 819 66 LÖVSTABRUK (Rek + MB)

Urban Leth, Odengatan 39 Lgh 1101, 113 51 STOCKHOLM (Rek + MB)

Solveig Bäckmark, Sofies Väg 27, 434 94 VALLDA (Rek + MB)

Evelyn Jansson Elfberg, Prebendevägen 15, 743 81 BÄLINGE (Rek + MB)

Peter Jansson, Skolvägen 16, 147 63 UTTRAN (Rek + MB)

Margareta Jansson, Söderby Ängsgrind 208, 742 93 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)

Karl Olov Frunck, Dalstigen 29, 185 95 VAXHOLM (Rek + MB)

Lena Margareta Frunck, Dalstigen 29, 185 95 VAXHOLM (Rek + MB)

Karl Fredrik Frunck, Överbyvägen 24, 185 95 VAXHOLM (Rek + MB)

Per Olle Frunck, Karl Martins Väg 8 Lgh 1203, 185 33 VAXHOLM (Rek + MB)

Tommy Per Olov Hallberg Långsjövägen 7, 740 10 ALMUNGE (Rek + MB)

Siv Clary Hallberg, Långsjövägen 7, 740 10 ALMUNGE (Rek + MB)

Agneta Eriksson, Yttersby 48, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)

Olle Larsson, Yttersby 1644, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)

Ari Patrik Stenman, Sandhamnsvägen 17, 149 51 NYNÄSHAMN (Rek + MB)

Anna-Helena B Lindgren Jorlin, Yttersby 29, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)

Mats-Olov Jorlin, Yttersby 29, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)

Per Kenneth Herbertsson, Hantverkarvägen 10, 747 30 ALUNDA (Rek + MB)

Eva Maria Loboda, Yttersby 104, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)

Peter Alexander Loboda Alexander, Yttersby 104, 742 91 ÖSTHAMMAR
(Rek + MB)

Per-Olof Tell, Yttersby 68, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)

Christine Tell, Yttersby 68, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)

Carina Birgitta Lennström dödsbo, Mälby PI 1721, 742 91 ÖSTHAMMAR
(Rek + MB)

AB Wurren, Älvsån 124, 742 91 ÖSTHAMMAR (Rek + MB)

Försvarsmakten, exp-hkv@mil.se

Havs- och vattenmyndigheten, Box 11930, 404 39 GÖTEBORG

Skogsstyrelsen, Box 1350, 751 43 UPPSALA

Sveriges Geologiska Undersökning, Box 670, 751 28 UPPSALA,

Lantmäteriet, Box 986, 751 09 UPPSALA

Östhammars kommun, Box 66, 742 21 ÖSTHAMMAR

Upplandsstiftelsen, Box 26074, 750 26 UPPSALA

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

REMISS
Förslag till beslut
HOLMSKATEN

14(14)

2015-10-08

Dnr: 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

Skanova, Remisser-stockholm@skanova.se
Vattenfall Eldistribution AB, registratur.eldistribution@vattenfall.com
Svenska Kraftnät, Box 1200, 172 24 SUNDBYBERG
Naturskyddsföreningen Uppsala län, Portalgatan 2B, 754 23 UPPSALA
Naturskyddsföreningen i Uppsala län, skogsgruppen, k.jorgen.sjostrom@telia.com
Östhammars Naturskyddsförening, c/o Åse Augustsson, Solskengsgatan 4, 754 31
UPPSALA
Entomologiska föreningen i Uppland, c/o Stefan Eriksson, Järsta Lugnet 141, 743 93
VATTHOLMA
Upplands botaniska förening, karolin.ring@gmail.com, mora.aronsson@habonet.net
Upplands Orienteringsförbund, k.anders.eriksson@telia.com
Upplands Ornitologiska Förening, Box 59, 751 03 UPPSALA
Uppsala Svampklubb, c/o Maria Backlund, Södra Parkvägen 20A, 756 45 UPPSALA
Jägareförbundet Uppsala län, Maskingatan 3, 195 60 ARLANDASTAD

Rättsenheten
Samhällsutvecklingsenheten
Landsbygdsenheten

Bilaga 1. Översiktskarta.
Tillhör Länsstyrelsen i Uppsala läns förslag
till beslut 2015-10-08, dnr 511-4294-12.
Naturreservatet Holmskatan
Östhammars kommun.

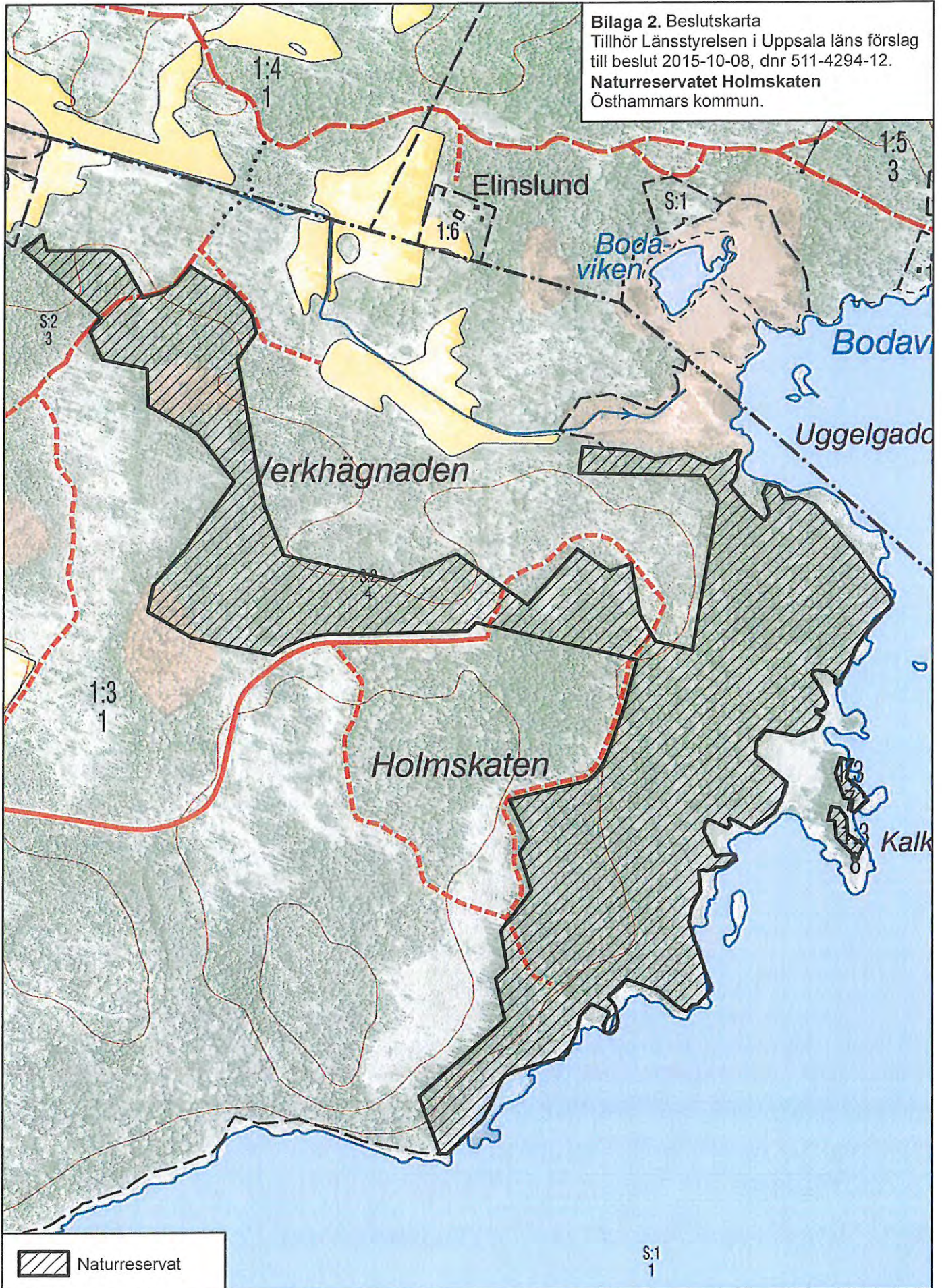
© Lantmäteriet/Länsstyrelsen.

Skala 1:100 000

Bilaga 2. Beslutskarta
Tillhör Länsstyrelsen i Uppsala läns förslag
till beslut 2015-10-08, dnr 511-4294-12.
Naturreservatet Holmskatan
Östhammars kommun.

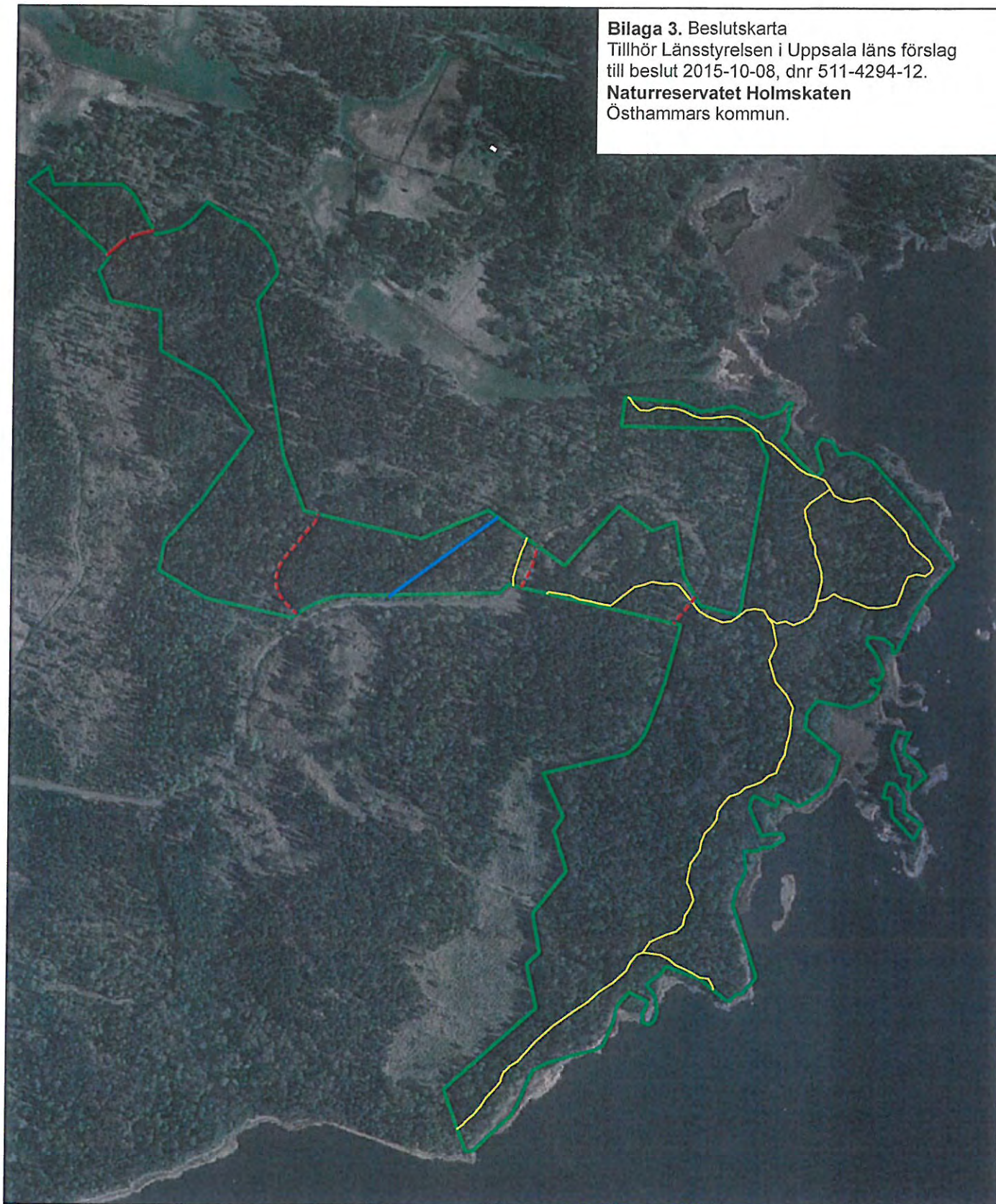
© Lantmäteriet/Länsstyrelsen.

0 200 400
m

Skala 1:6 000

Bilaga 3. Beslutskarta
Tillhör Länsstyrelsen i Uppsala läns förslag
till beslut 2015-10-08, dnr 511-4294-12.
Naturreservatet Holmskatan
Östhammars kommun.

© Lantmäteriet/Länsstyrelsen.

- Reservatsgräns
- Traktorvägar som får underhållas enligt föreskrift A1 och A9
- Bilväg som får underhållas enligt föreskrift A1 och A9
- Stigar som får underhållas enligt föreskrift A9 och B2
- Dike som får underhållas enligt föreskrift A1 och A9

0 200 400
m

Skala 1:6 000

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

Skötselplan för naturreservatet

Holmskatan

Östhammars kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SKÖTSELPLANENS SYFTE.....	3
SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL.....	3
BESKRIVNINGSDDEL.....	4
Administrativa data.....	4
Bestämmelser utöver reservatsbeslut.....	5
Naturvärdesbedömningar.....	6
Åtgärdsprogram för hotade arter.....	6
Allmän beskrivning.....	7
Historisk och nuvarande markanvändning.....	8
Områdets bevarandevärden.....	8
Biologiska värden.....	8
Kulturhistoriska värden.....	12
Värden för friluftslivet.....	12
Prioriterade bevarandevärden.....	12
Beskrivning av byggnader.....	13
KÄLLFÖRTECKNING.....	14
PLANDEL.....	15
Övergripande skötsel.....	15
Beskrivning, bevarandemål och skötselåtgärder.....	15
Skötselområde A: Lövrik grandominerad kalkbarrskog - 21,3 ha.....	16
Skötselområde B: Förstärkning - 3,9 ha.....	21
Skötselområde C: Äldre lövbestånd - 0,5 ha.....	25
Byggnader.....	26
Anordningar för friluftslivet.....	26
Upplysningar.....	26
Bränder.....	26
Vägar (inklusive vägdiken).....	27
Stigar.....	27
Stängsel.....	27
Rensning av diken.....	27
Jakt.....	27
Kulturlämningar.....	27
UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER.....	27
UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL.....	28
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER.....	28
BILAGOR.....	29

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

3(29)

Dnr 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge anvisningar om hur reservatet ska förvaltas för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses. Skötselplanen kan, inom ramen för syfte och föreskrifter, justeras vid behov. Länsstyrelsen ansvarar för revidering och fastställande av skötselplaner.

SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL

Syftet med reservatsbildningen är att bevara biologisk mångfald och att vårda, bevara och återställa värdefulla naturmiljöer. Det preciserade syftet med naturreservatet Holmskaten är att:

- bevara områdets betespräglade och lövträdsrika kalkbarrskog med dess ekosystem och biologiska mångfald,
- bevara den kalkgynnade svamp- och kärlväxtfloran,
- bevara de upplevelsemässiga värden som är förknippade med kalkbarrskogen och dess flora och fauna.

Syftet ska uppnås genom att:

- inte tillåta skogsbruk eller exploaterande verksamheter,
- hävda skogsmarken med skogsbete och/eller naturvårdsinriktade avverkningar och röjningar,
- genomföra åtgärder som gynnar hotade arter,
- återställa barrplanteringar så att de kan utvecklas mot lövrik blandskog,
- sätta upp informationsskyltar och anlägga stigar.

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

BILAGA 4

4(29)

Dnr 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

BESKRIVNINGSDDEL

Administrativa data

Naturresevatets namn:	Holmskatan
NVR ID:	2044372
Kommun:	Östhammar
Socken:	Börstil
Fastigheter:	Yttersby 1:3 (del av)
Samfälligheter:	Yttersby s:2 (vägar)
Markägare:	Enskild
Förvaltare:	Länsstyrelsen
Fastighetsanknutna rättigheter	Officialservitut1 (vintervägar akt 03-BÖL-136)
Lägesbeskrivning:	Reservatet är beläget på Söderön i anslutning till Raggaröfjärden, ca 3 km öster om Älvsån. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga 1 till beslutet.
Gräns:	Området har markerats med skraffering på bifogad beslutskarta, bilaga 2 till beslutet.
Naturgeografisk region:	Roslagens kust/skärgård (25a)
Areal - reservatet:	Totalt 25,7 hektar, varav landareal ca 25,6 ha och vatten 0,1 hektar. Arealen produktiv skogsmark är ca 25,6 ha.
Markslag och naturtyp: (ungefärliga arealer)	
	Naturskogsartad kalkbarrskog, äldre än 140 år 4,0 ha
	Naturskogsartad kalkbarrskog, mellan 90-140 år 16,7 ha
	Granskog mellan 60-80 år 3,9 ha
	Hygge med kvarlämnade grova lövträd och tallar 0,5 ha

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

Skogsbevuxen myrmark	0,5 ha
Öppen myrmark	0,1 ha

Naturtyper enligt Natura 2000 (se karta, bilaga 4.2):

Taiga (9010) *	2,9 ha
Sumpskog (9080)	1,7 ha
Näringsrik granskog (9050)	15,3 ha
Landhöjningsskog (9030) *	0,1 ha
Strandängar vid Östersjön (1630)	0,3 ha
Öppna mossar och kärr (7140)	0,1 ha
Skogsbevuxen myr (9740)	0,5 ha

* Prioriterad naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv

Bestämmelser utöver reservatsbeslut

Holmskaten gränsar till ett större havsområde (Bottenhavet) utpekad som riksintresse för yrkesfisket (2006) enligt miljöbalken 3 kap. 5 § och som därmed har ett långsiktigt skydd mot andra verksamheter som kan ha påtaglig negativ inverkan.

Reservatet ingår i ett större område utpekad som riksintresse för högexploaterad kust samt i ett område utpekad som riksintresse för rörligt friluftsliv.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bland annat:

- Vid rensning eller underhåll av diken gäller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken.
- Fridlysta arter är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845).
- Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950).
- Körning med motorfordon i terrängen regleras i terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594).
- Jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905)

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

6(29)

Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

Naturvärdesbedömningar

Den nordvästra delen av Holmskatan omfattas av Länsstyrelsens naturvårdsprogram (1987). Objektet ”Mosaiklandskap mellan Hagalund och Sundsäng” (82.92) bedömdes tillhöra klass II (mycket högt naturvärde). I Länsstyrelsens motivering framhölls bland annat betydelsen av örtrika skogspartier och sumpskogar samt möjligheterna till strövmöjligheter för friluftslivet.

Delar av Holmskatan berörs av Länsstyrelsens våtmarksinventering (1986). Objektet ”Sumpskog på Holmskatan 300 m O Högalund” (12J 6A 02) fördes till klass 2 (högt naturvärde). Objektet beskrivs som sumpskog med lokal hydrologisk påverkan genom dikning.

Skogsstyrelsen har beskrivit två nyckelbiotoper (kalkbarrskog) som delvis ligger inom reservatet. Sammanlagt ingår ca 19 ha nyckelbiotop i reservatet. Områdets värden beskrivs med hög och jämn luftfuktighet, stora botaniska värden och rikligt med död ved. I norr berörs ca 2,4 hektar av reservatet av ett naturvärdesobjekt (betad skog). Skogsstyrelsen har också pekat ut två sumpskogar som delvis ingår i reservatet (klass 2). De beskrivs som kärrskog av typen blandskog med löv och barr. I anslutning till reservatet finns tre områden med naturvårdsavtal för kulturmark/hage/skogsbete respektive naturskogsartad lövskog.

Naturreseptatet ligger i en värdestrakt (Söderön och Fagerön) som är utpekad i den regionala strategin för formellt skydd av skog i Uppsala län (2006). Värdestrakten karakteriseras av ett småskaligt jordbrukslandskap omväxlande med skogsmark, bl a örtrika barr- och blandskogar på kalkhaltig morän. I beskrivningen framhålls särskilt kalkbarrskogarnas värde för sällsynta och hotade marksammar.

Naturtypen kalkbarrskog är utpekad som en ansvarsnaturtyp för Uppsala län. Ett flertal ansvarsarter tillhörande kalkbarrskogen återfinns i reservatet, bland annat guckusko, violgubbe och gul lammticka.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Violgubbe, som förekommer rikligt i reservatet, har ett eget åtgärdsprogram. Delar av Holmskatan har klassats som ett klass 1 objekt enligt kriterier i åtgärdsprogrammet för violgubbe. Det innebär att det är en av de finaste lokalerna i landet. Kalkbarrskogar ingår i åtgärdsprogrammet för kalktallskogar. Gran, tall och ek äldre än 200 år samt övriga trädslag äldre än 140 år klassas som särskilt skyddsvärda träd och ingår i åtgärdsprogrammet för särskilt skyddsvärda träd

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

7(29)

Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

Allmän beskrivning

Naturreseptet är beläget på Söderön i anslutning till Raggaröfjärden. Reservatet ligger ca 3 km öster om Älvsnäs.

Topografin i området är flack med endast mindre höjdskillnader.

Berggrunden består enligt bergrundskartan huvudsakligen av gnejsgranitoid som är en sur intrusivbergart. I de västra delarna berörs reservatet av ett område med metagabbroid, en basisk intrusivbergart. Urberget är enligt jordartskartan täckt av sandig morän, i norra delen av reservatet med inslag av lera. Urberg kommer upp till markytan fläckvis i hela reservatet. Kalkinnehållet i moränen är högt. Kärren består av torv.

Skogen i reservatet består av äldre, grandominerad kalkbarrskog med ett rikt inslag av lövträd och hassel. Marken växlar mellan frisk och fuktig och på många ställen finns fuktdrag med örtrik vegetation. Där urberget kommer upp till markytan finns små hållmarker med senvuxna tallar och risvegetation. Det finns också små kärr med sumpskog och längs stranden växer strandskog med framförallt al. Av lövträden är det björk och asp som dominerar men i sumpskogarna förekommer även al och ask. Ädellövträd förekommer spritt över hela reservatet. Vanligast är ask, lönn, ek och hassel. Det finns även grova aspar och enstaka grova ekar. De äldsta delarna av skogen är ca 145 år. Förekomsten av död ved i några av de äldre delarna är mycket rik.

Skogen har tidigare troligen varit mycket gles på grund av plockhuggning och bete. Skogens luckiga struktur och rester efter gamla trögärdesgårdar vittnar om det. Spridda gamla tallar och granar tyder på att det finns trädkontinuitet. I flera bestånd har bete och plockhuggning upphört för länge sedan och skogen har slutit sig till en skuggig miljö. Flera av de rödlistade arterna som finns på Holmskatan idag är knutna till död ved och lågor.

Norra Uppland har unika förhållanden med landhöjning i kombination med kalkrik morän. Det har medfört att kalkrika skogar successivt nybildats. Holmskatan är ett fint exempel på en sådan äldre kalkbarrskog vid landhöjningskust. De mest skyddsvärda arterna i gamla kalkbarrskogar är mykorrhizasvampar och vissa kärlväxtarter till exempel orkidéer. På Holmskatan förekommer guckusko i rikliga bestånd och det finns många sällsynta och kalkgynnade mykorrhizasvampar. På Holmskatan finns även många skyddsvärda arter knutna till död ved och till lövträd till exempel ek, asp, lönn, ask och hassel.

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

BILAGA 4

8(29)

Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

Historisk och nuvarande markanvändning

På häradskartan från 1901-1906 är området markerat som en gles barrdominerad skog. Lövträd finns markerade över hela området men särskilt längs stranden. Centralt i området finns en inäga. Idag kan man se spår i terrängen av denna inäga i form av diken och små stenrösen. I nordöstra delen finns några små kärr markerade. Idag är kärren sumpskog. Strax norr om de centrala delarna av reservatet finns en äng markerad.

På ekonomiska kartan från 50-talet kan man se att skogen har en gles struktur, särskilt i de östra strandnära delarna. Den lilla inägan syns tydligt som öppen mark men är inte markerad som åkermark.

Områdets bevarandevärden

Biologiska värden

Arter med prioriterat bevarandevärde är understrukna.

Naturvärdena är främst knutna till äldre grandominerad kalkbarrskog med inslag av lövträd och hassel. Totalt är 32 rödlistade arter och ytterligare 64 signalarter (arter som indikerar miljöer med höga naturvärden) påträffade inom reservatet. Kalkbarrskog är en ansvarsnaturtyp för Uppsala län.

Flera kalkgynnade mykorrhizasvampar som är knutna till äldre barrskogar har påträffats i reservatet. De flesta svamparterna bildar mykorrhiza med gran eller i vissa fall med tall. Några exempel på naturvårdsintressanta spindelskivlingar är duvspindling, barrviolspindling, äggspsindling och odörspindling. Det finns också flera sällsynta korallfingersvampar som gyllenfingersvamp och kärrfingersvamp. Violgubbe är en vackert lilafärgad marksvamp som bildar mykorrhiza med gran. Den förekommer i hela reservatet och är en karaktäristisk art i kalkbarrskogen. En annan marksvamp som trivs i kalkpåverkad granskog är gul lammticka.

Många naturvårdsintressanta arter är knutna till död ved. På lågor av framförallt gran eller asp förekommer flera krävande mossor som vedtrappmossa, grön sköldmossa och liten hornflikmossa. Svampen gransotdyna är knuten till grova, murkna granlångor. Vågticka förekommer på omfallkullna, döda stammar främst av gran.

Skogen har ett stort inslag av ädellövträd och asp. I sådana miljöer trivs ädellav, som växer på gamla träd av ask, lönn eller asp i fuktiga skogsmiljöer.

Skogen är mycket örtrik och har en kalkgynnad kärlväxtflora. Flera orkidéarter finns till exempel skogsknipprot, skogsnycklar, nästrot, tvåblad och guckusko. Guckusko trivs på kalkhaltig mark med rörligt grundvatten och förekommer i livskraftiga

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

bestånd i stora delar av reservatet. Arten ingår i EUs habitatdirektiv. Andra kärllväxter som förekommer rikligt är vårärt sårläka, underviol, ormbär och tandrot.

Bland fågelarter kan nämnas järpe, spillkråka och sparvuggla. Dessa fågelarter ingår i EUs fågeldirektiv.

Skyddsvärda arter:

Fåglar

<i>Bonasa bonasia</i>	järpe	F
<i>Dendrocopos minor</i>	mindre hackspett	NT
<i>Dryocopus martius</i>	spillkråka	F
<i>Glaucidium passerinum</i>	sparvuggla	F

Insekter

<i>Hesperia comma</i>	silversmygare	NT
<i>Microbregma emarginatum</i>	granbarkgnagare	S
<i>Zygaena viciae</i>	mindre bastardsvärmare	NT

Kärllväxter

<i>Actaea spicata</i>	svart trolldruva	S
<i>Cardamine bulbifera</i>	tandrot	S
<i>Crepis paludosa</i>	kärrfibbla	S
<i>Cypripedium calceolus</i>	guckusko	A S § C
<i>Dactylorhiza maculata</i>	fläcknycklar	S §
<i>Dactylorhiza maculata subsp. fuchsii</i>	skogsnycklar	S §
<i>Daphne mezereum</i>	tibast	S
<i>Dryopteris cristata</i>	granbräken	S
<i>Epipactis helleborine</i>	skogsknipprot	S §
<i>Lathyrus vernus</i>	vårärt	S
<i>Neottia nidus-avis</i>	nästrot	S
<i>Neottia ovata</i>	tvåblad	S §
<i>Paris quadrifolia</i>	ormbär	S
<i>Sanicula europaea</i>	sårläka	S
<i>Viola mirabilis</i>	underviol	S

Lavar

<i>Arthonia byssacea</i>	ekpricklav	VU
--------------------------	------------	----

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

<i>Arthonia leucopellaea</i>	kattfotslav		S
<i>Arthonia ruana</i>	jaguarfläck		
<i>Bacidia rubella</i>	lönnlav		S
<i>Chaenotheca chlorella</i>	kornig nållav		S
<i>Collema subnigrescens</i>	aspgelélav	NT	S
<i>Leptogium saturninum</i>	skinnlav		S
<i>Leptogium teretiusculum</i>	dvärgtufts		S
<i>Lobaria pulmonaria</i>	lunglav	NT	S
<i>Megalaria grossa</i>	ädellav	VU	S
<i>Mycobilimbia carneoalbida</i>	knopplav		
<i>Mycobilimbia tetramera</i>	(skorplav)		
<i>Nephroma parile</i>	bårdlav		S
<i>Parmeliella triptophylla</i>	korallblylav		S
<i>Schismatomma pericleum</i>	rosa skärelav	NT	S

Mossor

<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	vedtrappmossa	NT	S
<i>Buxbaumia viridis</i>	grön sköldmossa	A	S
<i>Campylium stellatum</i>	guldspärrmossa		
<i>Chiloscyphus profundus</i>	vedblekmossa		
<i>Geocalyx graveolens</i>	terpentinmossa		S
<i>Herzogiella seligeri</i>	stubbspretmossa		S
<i>Jungermannia subulata var. leiantha</i>	rörsvepemossa		S
<i>Lophozia ascendens</i>	liten hornflikmossa	VU	S
<i>Nowellia curvifolia</i>	långfliksmossa		S
<i>Orthotrichum gymnostomum</i>	asphättemossa		

Svampar

<i>Albatrellus citrinus</i>	gul lammticka	VU	S	C
<i>Camarops tubulina</i>	gransotdyna	VU		
<i>Climacocystis borealis</i>	trädticka		S	
<i>Cortinarius bolaris</i>	brokspindling			
<i>Cortinarius caesiocanescens</i>	duvspindling	VU	S	C
<i>Cortinarius callisteus</i>	lokspindling			
<i>Cortinarius cyanites</i>	rodnande spindling			
<i>Cortinarius harcynicus</i>	barrviolspindling	NT	S	
<i>Cortinarius meinhardii</i>	äggspindling	NT	S	C
<i>Cortinarius mussivus</i>	odörspindling	NT	S	C
<i>Cortinarius odorifer</i>	anisspindling		S	

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

11(29)

Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

<i>Cortinarius sanguineus</i> var. <i>sanguineus</i>	blodspindling			
<i>Cortinarius variecolor</i>	kantspindling			
<i>Cortinarius venetus</i>	olivspindling		S	
<i>Cortinarius violaceus</i> s.lat.	violspindling		S	
<i>Dichomitus campestris</i>	hasselticka		S	
<i>Encoelia furfuracea</i>	läderskål		S	
<i>Fistulina hepatica</i>	oxtungssvamp	NT	S	
<i>Geastrum quadrifidum</i>	fyrflikig jordstjärna	NT	S	
<i>Gomphus clavatus</i>	violgubbe	VU	S	P, C
<i>Hericium coralloides</i>	koralltaggsvamp	NT	S	
<i>Hydnellum conrescens</i>	zontaggsvamp		S	
<i>Hygrophorus discoideus</i>	diskvaxskivling		S	
<i>Hygrophorus karstenii</i>	äggvaxskivling	NT		
<i>Lentaria byssiseda</i>	spinnfingersvamp	NT	S	
<i>Lentinellus castoreus</i> s. lat.	bävermussling			
<i>Lentinellus</i> cf. <i>ursinus</i> s. str.	björnmussling			
<i>Leptoporus mollis</i>	kötticka	NT	S	
<i>Limacella glioderma</i>	brun klibbskivling		S	
<i>Onnia tomentosa</i>	luddticka	NT	S	
<i>Peziza michelii</i>	gulköttig storskål			
<i>Phellinus chrysoloma</i>	granticka	NT	S	
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	ullticka	NT	S	
<i>Phellinus ferruginosus</i>	rostticka		S	
<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	gränsticka	NT	S	
<i>Phellinus populicola</i>	stor aspticka	NT	S	
<i>Phyllotopsis nidulans</i>	stinkmussling			
<i>Ramaria brunneicontusa</i>	gyllenfingersvamp	VU	S	C
<i>Ramaria flava</i> s.lat.	gul fingersvamp		S	
<i>Ramaria paludosa</i>	kärrfingersvamp	VU		
<i>Ramaria testaceoflava</i>	gultoppig fingersvamp	NT	S	
<i>Spongiporus undosus</i>	vågticka	VU		
<i>Tricholoma aurantium</i>	brandmusseron		S	

Teckenförklaring:

- F = Arten omfattas av EU:s fågeldirektiv
- A = Arten omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv
- s = Signalart enligt Skogsstyrelsen (2005)
- § = Arten är fridlyst i Sverige
- P = Arten omfattas av ett åtgärdsprogram för hotade arter
- C = Ansvarsart för Uppsala län

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

BILAGA 4

12(29)

Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan (2010):

CR = Critically endangered	Akut hotad
EN = Endangered	Starkt hotad
VU = Vulnerable	Sårbar
NT = Near threatened	Nära hotad
DD = Data deficient	Kunskapsbrist

Geovetenskapliga värden

Moränen har ett högt innehåll av kalk vilket bidrar till att ge området en artrik svamp- och kärlväxtflora.

Kulturhistoriska värden

Det finns inga registrerade fornlämningar i reservatet.

Skogen har tidigare nyttjats som skogsbetesmark. Spår av detta finns kvar i form av döda eller döende enbuskar, en luckig och gles struktur på skogen och rester efter trögärdesgårdar.

I skötselområde B2 finns en gammal inäga som idag utgörs av fuktig mark, igenväxande med bland annat björk.

Värden för friluftslivet

I reservatet kan besökare få fina naturupplevelser av skog och hav genom att promenera längs stigarna. Vägen som leder fram till reservatet från Lotsholmen är privat och försedd med vägbom. Reservatet nås till fots.

Prioriterade bevarandevärden

Markslag och naturtyp: Äldre grandominerad kalkbarrskog med ett rikt inslag av lövträd och hassel.

Strukturer: Olikåldrigt och luckigt trädskikt, gamla träd, död ved, fuktdråg.

Växt-, svamp- och djursamhällen: Kalkgynnad svamp- och kärlväxtflora.

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

13(29)

Dnr 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

Arter:

Kärlväxter

Cypripedium calceolus guckusko A S § C

Lavar

Megalaria grossa ädellav VU S

Mossor

Buxbaumia viridis grön sköldmossa A S

Lophozia ascendens liten hornflikmossa VU S

Svampar

Albatrellus citrinus gul lammticka VU S C

Camarops tubulina gransotdyna VU

Cortinarius caesiocanescens duvspindling VU S C

Cortinarius meinhardii äggspindling NT S C

Cortinarius mussivus odörspindling NT S C

Gomphus clavatus violgubbe VU S P, C

Ramaria brunneicontusa gyllenfingersvamp VU S C

Ramaria paludosa kärrfingersvamp VU

Spongiporus undosus vågticka VU

Friluftsliv: Naturupplevelse
Geologiska värden: Landhöjningskust, kalkpåverkan
Biologiskt kulturarv: Spår av skogsbete

Beskrivning av byggnader

Det finns inga byggnader inom reservatet.

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

BILAGA 4

14(29)

Dnr 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

KÄLLFÖRTECKNING

Publicerade skrifter

- Gärdenfors, U. (ed.) 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010 - The 2010 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1986: Inventering av våtmarker i Uppsala län. 1. Rapport och bearbetning.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv (del av objekt 99.999). Medd. från planeringsavdelningen 1987 nr. 2.
- Länsstyrelsen i Uppsala län och Skogsstyrelsen, 2006. Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län.
- Naturvårdsverket. 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Rapport 6379.
- Nitare, J. (red.) 2000. Signalarter - Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Nitare, J. 2014: Gyllenfingersvamp *Ramaria brunneicantusa* – ett smycke i hotade kalkgranskogar. Svensk Mykologisk tidskrift 35:3 2014
- Aronsson, G. 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av violgubbe (*Gomphus clavatus*). Naturvårdsverket. Rapport 5638.
- Forslund, M. (red) 2015. Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län. Meddelandeserien 2015:03 Länsstyrelsen i Uppsala
- Nitare, J. 2009. Åtgärdsprogram för kalktallskogar 2009-2013. Naturvårdsverket. Rapport 5967.

Opublicerade skrifter

- Länsstyrelsen i Uppsala län. 2014. Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Uppsala län.
- Skogsstyrelsen Mälardalen. Nyckelbiotopsinventering.
- Lennartsson, T., Dahlström, A. & Erikson, M. 2012. Uppländska kalkbarrskogar, Biologiska toppobjekt och ett bortglömt kulturarv. Länsstyrelsen.
- Nitare, J & Högberg, N. 2012. Svenska arter av fjälltaggsvampar (*Sarcodon*) – en preliminär rapport. Svensk Mykologisk Tidskrift nr 3, sid. 2-49.

Digitala källor

- ArtDatabanken, Artfaktablad. <http://www.artfakta.se/GetSpecies.aspx?SearchType=Advanced>
- Riksantikvarieämbetet. 2011. Fornlämningsregister, tillgängligt på <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>
- Skogsstyrelsen, Skogens pärlor, tillgänglig på <http://karta.svo.se>.

Kartmaterial

- Storskifteskarta, 1792
- Laga skifteskarta, 1865
- Lantmäteriets digitala häradsökonomiska karta. Söderön J112-93-6, Kartlagd 1901-1906
- Lantmäteriets digitala ekonomiska karta. Yttersby J133-12J6a55, Kartlagd 1953.
- Lantmäteriets digitala ekonomiska karta. Fälön J133-12J6b55, Kartlagd 1953.
- Lantmäteriets digitala generalstabskarta. Grisslehamn J243-93-1, Kartlagd 1878.
- Lantmäteriets fastighetskarta från 2003, 2011 och 2013
- SGU, digitala jordarts- och berggrunskartor

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

Bild 1: Lövrik skog skötselområde A1

Bild 2: Öppet kärr skötselområde A1

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

18(29)

Dnr 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

A2

Särskilt östra delen är örtrik med bl a liljekonvalj, blåsippa och vårärt. Det finns gott om döda granar. I den centrala delen finns en sumpskog med senvuxen gran, al och björk. Skogens ålder är ca 145 år. I nordväst finns ett torrare parti med äldre tallar och granar.

En traktorväg och ett dike går genom området.

Bild 3: Miljöbild skötselområde A2

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

15(29)

Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

PLANDEL

Övergripande skötsel

Skötseln av reservatet ska leda till att bevara skogens luckiga och olikådriga karaktär. Det är önskvärt att ett extensivt skogsbete återupptas. Eventuellt kan man ha sent betessläpp, efter guckuskons blomning, eller bete vartannat/vart tredje år.

Om skogsbete införs kan försiktiga plockhuggningar göras i syfte att förstärka skogsbetesstrukturen. I första hand unga och medelåders träd avverkas. Plockhuggningarna kan med fördel göras i omgångar för att man ska kunna se effekterna av huggningarna och det efterföljande skogsbetet. Det finns en risk att ett ökat ljusinsläpp resulterar i hög gräsvegetation som konkurrerar ut guckusko och sällsynta mykorrhizasvampar. Många av de rödlistade arterna på Holmskaten är knutna till äldre skuggiga skogsmiljöer. Det är inte meningen att skogen ska bli så öppen att dessa arter riskerar att konkurreras ut. I förstärkningsområdena (skötselområde B) kan en mer omfattande huggning göras om skogsbete införs.

Om skogsbete inte går att ordna ska endast punktvisa plockhuggningar av enstaka träd göras i syfte att gynna guckusko och andra prioriterade arter. I förstärkningsområdena (skötselområde B) görs en insats för att få en luckigare och mer varierad åldersstruktur och för att öka lövinslaget.

I ljusöppna miljöer, till exempel bryn och längs bil- och traktorvägar, hålls grova ekar och andra grova lövträd friställda från sly som skuggar stammarna och från unga/medelåders träd som växer upp i kronorna.

Död ved är ett viktigt substrat för många av reservatets prioriterade arter och därför är det viktigt att så mycket avverkad träd som möjligt lämnas i skogen nära sin växtplats och i så intakt skick som möjligt.

Beskrivning, bevarandemål och skötselåtgärder

Reservatet har delats upp i tre skötselområden. För avgränsning av områdena se skötselområdeskarta, bilaga 4.1. För varje skötselområde anges ett bevarandemål. Bevarandemålen ska följas upp med hjälp av målindikatorer som anges i en uppföljningsplan.

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

16(29)

Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

Skötselområde A: Lövrik grandominerad kalkbarrskog - 21,3 ha

Beskrivning:

Skötselområdet omfattar reservatets naturskogsartade kalkbarrskogar. Skogen är flerskiktad, luckig och varierad och domineras av gran med ett stort inslag av tall och asp. Även björk, lönn, ask, al, ek, sälg och hassel förekommer rikligt. Terrängen varierar från små hållmarker till fuktdrag och sumpskogspartier. Framförallt de lägre delarna är tydligt kalkpåverkade med en rik örtflora till exempel tandrot, vårärt och guckusko. Det finns gott om gamla träd och mycket liggande och stående död ved. Döda enbuskar vittnar om att skogen för länge sedan har varit mer öppen och betad.

Inom skötselområdet finns de prioriterade arterna violgubbe, gyllenfingersvamp, kärrfingersvamp, svavelfingersvamp, duvspindling, gul lammticka, äggspindling och odörspindling. På död ved finns vågticka, gransotdyna, grön sköldmossa och liten hornflikmossa. Ädellav har hittats på asp. Guckusko förekommer i rikliga bestånd.

Skötselområdet omfattar tre delområden:

A1

Skogen är ca 90-110 år med några spridda äldre träd. I södra delen finns ett litet öppet kärr med spridda salixbuskar och runt kärret finns en skogsbeväxt myr. Norr om myren finns en sumpskog med björk, al, asp och en del gran.

En bilväg passerar genom områdets norra del.

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

19(29)

Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

Bild 4: Sumpskog skötselområde A2

A3

Skogen är ca 125 år och flerskiktad, luckig och varierad. Längs vattnet växer en smal bård av strandalskog. Enstaka gamla grova ekar finns. I södra delen är de örtrika partierna mer uppblandade med hållmarker där det växer senvuxna träd med hänglavar och markvegetationen utgörs av lavar och ris. Stora delar av området har påtagliga naturskogsdrag.

Två små öar med landhöjningsskog och strandäng ingår i skötselområdet.

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

BILAGA 4

20(29)

Dnr 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

Bild 5: Guckuskobestånd skötselområde A3

Bild 6: Havsutsikt skötselområde A3.

Bevarandemål: Äldre grandominerad kalkbarrskog med en luckig och olikåldrig struktur och ett stort inslag av lövträd. Död ved förekommer i olika grovlek och nedbrytningsgrad. Guckusko finns i livskraftiga bestånd och miljön är gynnsam för kalkgynnade mykorrhizasvampar, till exempel violgubbe.

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

21(29)

Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

- Arealen Näringsrik granskog (9050), Taiga (9010) och Lövsumpskog (9080), är minst 19,9 hektar.
- Arealen Öppen mosse (7140) och Skogsbevuxen myr (9740) är minst 0,6 hektar.
- Arealen Strandäng vid Östersjön (1630) och Landhöjningsskog (9030) är minst 0,4 hektar.

Skötselåtgärder: Restaurering:

Enstaka träd, framförallt granar, kan tas bort om det behövs för att gynna guckusko och andra prioriterade arter. Avverkade träd lämnas som död ved så nära sin växtplats och i så intakt skick som möjligt.

Om skogsbete införs kan försiktiga plockhuggningar av unga eller medelålders träd göras i syfte att förstärka skogens luckiga och olikåldriga skogsbetesstruktur. Plockhuggningarna kan med fördel göras i omgångar eftersom det finns en risk att ett ökat ljusläpp resulterar i hög gräsvegetation som konkurrerar ut guckusko och sällsynta mykorrhizasvampar. Så mycket som möjligt av de avverkade träden lämnas som död ved i skogen.

I ljusöppna miljöer, till exempel bryn och längs bil- och traktorvägar, hålls grova ekar och andra grova lövträd friställda från sly som skuggar stammarna. Unga/medelålders träd som växer upp i kronorna tas bort.

Löpande:

Om möjligt ska området betas med ett extensivt skogsbete. Eventuellt kan man ha sent betessläpp, efter guckuskons blomning, eller bete vartannat/vart tredje år.

Skötselområde B: Förstärkning – 3,9 ha

Beskrivning: Skötselområdet utgörs av granplanteringar som är ca 60-75 år. Skogen ska betraktas som förstärkningsområden och skötas för att på sikt bli naturskogsartade och lämpliga som livsmiljö för reservatets prioriterade arter.

B1

Ca 75 årig, gles gallrad granskog med inslag av tall och björk. Även ek och lönn förekommer.

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

22(29)

Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

Bild 7: Gles gallrad granskog med lövinslag, skötselområde B1

B2

Den södra och centrala delen utgörs av en ca 70-årig tät granplantering med sparsamt inslag av tall, asp, björk och hassel. Markvegetationen är örtrik och kalkgynnad. I områdets norra del finns en gammal inäga som idag utgörs av fuktig mark, igenväxande med bland annat björk. Guckusko förekommer i den södra delen av skötselområdet. I den östra delen finns ett ca 20 år gammalt hygge som är planterat med gran och tall. Kraftiga uppslag av asp, björk och hassel förekommer.

En traktorväg går genom området vid den östra gränsen.

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

23(29)

Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

Bild 8: Granplantering skötselområde B2.

B3

Ca 70-årig tät och örtrik granplantering med visst lövinslag bland annat lönn och hassel. Guckusko förekommer.

Bild 9: Miljöbild skötselområde B3.

B4

Ca 60-årig tät granplantering med inslag av björk.

Bild 10: Miljöbild skötselområde B4.

Bevarandemål: Grandominerad skog med en luckig och olikåldrig struktur och ett stort inslag av lövträd. Död ved förekommer i olika grovlek och nedbrytningsgrad. Guckusko finns i livskraftiga bestånd och miljön är gynnsam för kalkgynnade mykorrhizasvampar till exempel violgubbe.

Skötselåtgärder: Initialt görs en insats för att skapa variation och luckighet i skogen. Små luckor skapas genom huggning av främst ung och medelålders gran. Lövträd och hassel gynnas. Även ringbarkning av ung och medelålders gran kan göras för att skapa variation.

Om skogsbete införs kan mer omfattande huggningar göras för att skapa ytterligare variation och luckighet i bestånden samt för att förbättra betet. Unga och medelålders granar huggs bort i luckor. Lövträd och hassel gynnas. Det finns en risk att ett ökat ljusinsläpp resulterar i hög gräsvegetation som inte gynnar etableringen av guckusko och sällsynta mykorrhizasvampar. Det är därför viktigt att åtgärderna åtföljs av tillräckligt skogsbete.

Så mycket som möjligt av de avverkade träden lämnas som död ved, eventuellt kan träden samlas till högar (faunadepåer).

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

25(29)

Dnr 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

I ljusöppna miljöer, till exempel bryn och längs bil- och traktorvägar, hålls grova ekar och andra grova lövträd friställda från sly som skuggar stammarna. Unga/medelålders träd som växer upp i kronorna tas bort.

Löpande:
Bete om möjligt.

Skötselområde C: Äldre lövbestånd – 0,5 ha

Beskrivning: Ett äldre lövbestånd med framförallt grova aspar och björkar samt enstaka tallar.

En traktorväg går genom området.

Bild 11: Lövträd skötselområde C.

Bevarandemål: Lövrik blandskog med solbelysta äldre lövträd och tallar.

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

BILAGA 4

26(29)

Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

Skötselåtgärder: Grova lövträd och tallar hålls fria från sly som skuggar stammen och från unga/medelålders träd som växer upp i kronorna.

Löpande:
Området får betas.

Byggnader

Inga byggnader finns.

Anordningar för friluftslivet

Se bilaga 4.1 för friluftsanordningarnas läge.

Beskrivning: Flera ommarkerade stigar finns inom reservatet. I övrigt finns inga anordningar för friluftslivet.

Bevarandemål: Information om naturreservatet finns i anslutning till reservatet och denna bidrar till att förhöja upplevelsen av besöket. En röjd och markerad stig genom reservatet underlättar för besökare att uppleva området. Reservatets gräns är tydligt markerad enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.

Skötselåtgärder: Nyskapande:

- Markera reservatets gräns med färg på träd samt med hörnstolpar.
- Sätt upp en informationsskylt vid vändplanen
- Markera och röj en stig genom reservatet. Om möjligt binds stigen ihop till en stigslinga men det förutsätter en överenskommelse med markägaren så att stigen kan passera över mark utanför reservatet.

Löpande:

- Underhåll av stig genom röjning och målning.
- Röjning av rågången. Förstärk målning på träd och underhåll av hörnstolpar.
- Byt ut skylten vid behov.

Upplysningar

Bränder

Uppkomna bränder ska släckas. Efter en eventuell skogsbrand lämnas det brända området för fri utveckling. Död ved, såväl stående som liggande, lämnas på platsen. Undantag måste dock göras för åtgärder som är nödvändiga för människors säkerhet och framkomligheten längs stigar.

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

27(29)

Dnr 511-4294-12
Dossienr: 0382-02-156

Vägar (inklusive vägdiken)

Vägar och traktorvägar (inklusive vägdiken) markerade på beslutskarta i bilaga 3 till beslutet, får användas och underhållas. Nödvändiga röjningar i anslutning till dessa får utföras. Vindfällan över vägarna får tas bort men stockarna ska lämnas i reservatet så nära växtplatsen som möjligt..

Stigar

Stigar markerade på beslutskarta i bilaga 3 till beslutet får underhållas av markägaren eller av Länsstyrelsen. Nödvändiga röjningar får utföras. Träd som faller över stigarna flyttas undan men arbetas upp så lite som möjligt och lämnas intill växtplatsen. Länsstyrelsen får markera stigarna till exempel med färg på träd eller med stolpar.

Stängsel

Stängsel får sättas upp om bete införs. Stängslen ska försees med genomgångar där så behövs, till exempel där stigar går genom betesområdet.

Rensning av diken

Underhåll får ske av det dike som är markerat på beslutskarta i bilaga 3 till beslutet. Vid rensning eller underhåll av diket gäller de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken. Nödvändig röjning i direkt anslutning till diket får ske. Övriga diken inom reservatet får inte underhållas.

Jakt

Jakt får bedrivas i enlighet med gällande lagstiftning. Uppsättning av saltstenar och utfodring av vilt är inte tillåtet.

Kulturlämningar

Åtgärder som rör kulturlämningar ska ske i samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Länsstyrelsen ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärderna ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen. Status före och efter utförda skötselåtgärder ska dokumenteras.

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

28(29)

Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning av bevarandemål i reservatet i enlighet med riktlinjerna i Naturvårdsverkets rapport Uppföljning av skyddade områden i Sverige och Länsstyrelsens översiktliga plan för uppföljning av skyddade områden i Uppsala län.

SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER

Denna tabell utgör underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder såväl lokalt i naturreservatet Holmskaten som regionalt i länet. De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att Länsstyrelsen måste prioritera mellan åtgärder i länets alla reservat. Den slutliga prioriteringen och tidsplaneringen på länsnivå genomförs av Länsstyrelsen.

Skötselåtgärd	Prio	Kommentar	Skötselomr.	Finansiering
Iordningställande				
Röj och markera stigar	1		Friluftsliv	Skötselanslag
Informationsskyltar	1		Friluftsliv	Skötselanslag
Gränsmarkering	1		Friluftsliv	Skötselanslag
Åtgärder för guckusko	1	Initialt och därefter vid behov	A	Skötselanslag
Åtgärder för att öka variation/luckighet	2		B	Skötselanslag
Frihuggning av grova träd	2	Vid behov	C	Skötselanslag
Frihuggning av grova träd i bryn mm	2	Vid behov	A, B	
Stängsling för bete	1	Om möjlighet till skogsbete finns	A, B, C	
Huggningar för att förbättra skogsbetet	2	Om möjlighet till skogsbete finns	B	Skötselanslag
Plockhuggningar för att förbättra/behålla skogsbetesstrukturen	3	Om möjlighet till skogsbete finns	A	Skötselanslag
Löpande				
Städning	1	Vid behov	Alla	Skötselanslag
Bete	1	Om möjlighet till skogsbete finns	A, B, C	Miljöstöd/Skötselanslag
Tillsyn att regler och föreskrifter i reservatet följs	1	Kontinuerligt	Alla	Ramanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Efter åtgärd	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	1	Enligt uppföljningsplan	Alla	Skötselanslag

BILAGA 4

REMISS
Förslag till skötselplan
HOLMSKATEN
2015-10-08

29(29)

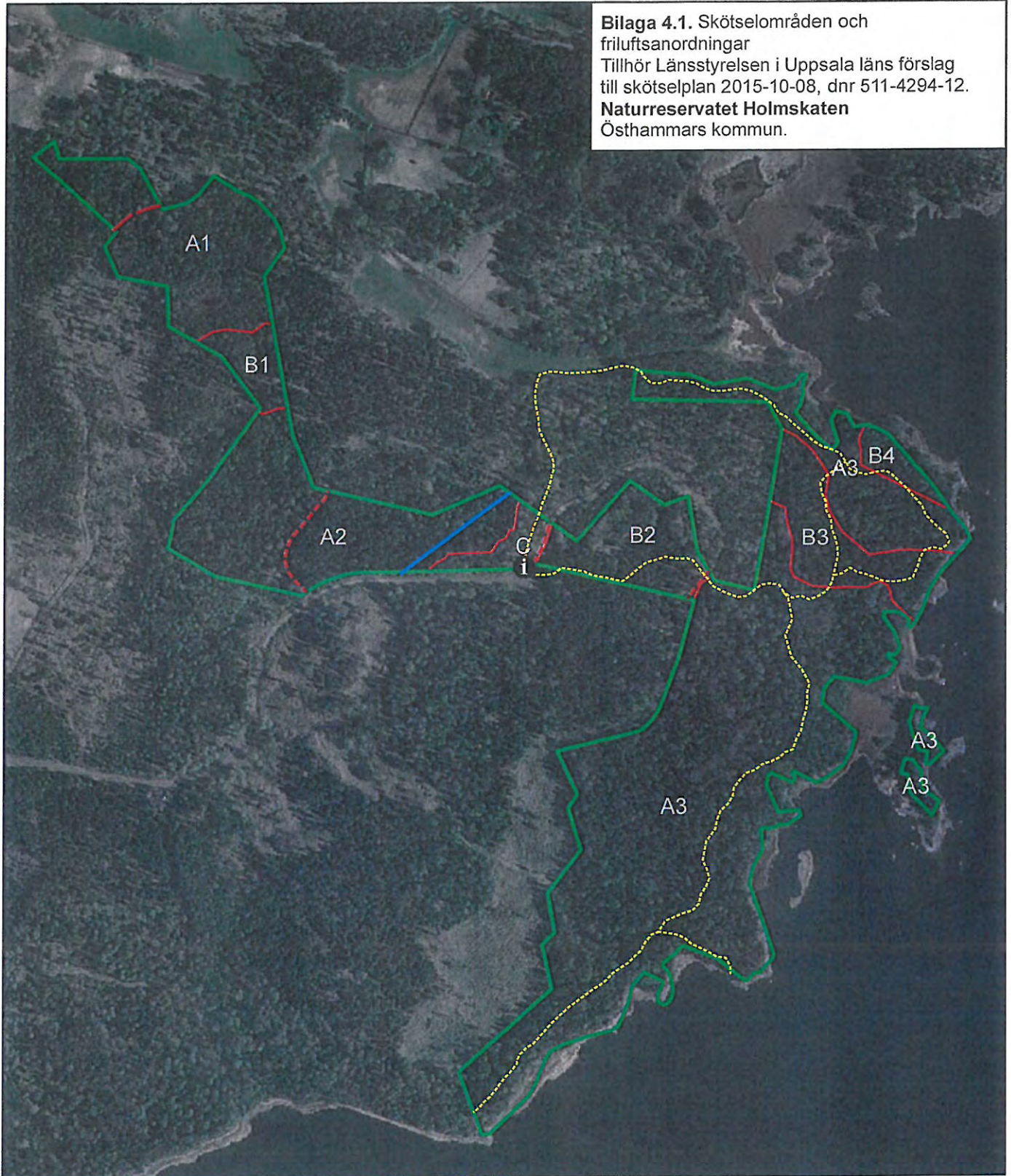
Dnr 511-4294-12
Dossier: 0382-02-156

BILAGOR

- 4.1. Karta över skötselområden och friluftsanordningar, skala 1:6000
- 4.2. Naturtyper enligt Natura 2000

**Bilaga 4.1. Skötselområden och
friluftsanordningar**
Tillhör Länsstyrelsen i Uppsala läns förslag
till skötselplan 2015-10-08, dnr 511-4294-12.
Naturreservatet Holmskaten
Östhammars kommun.

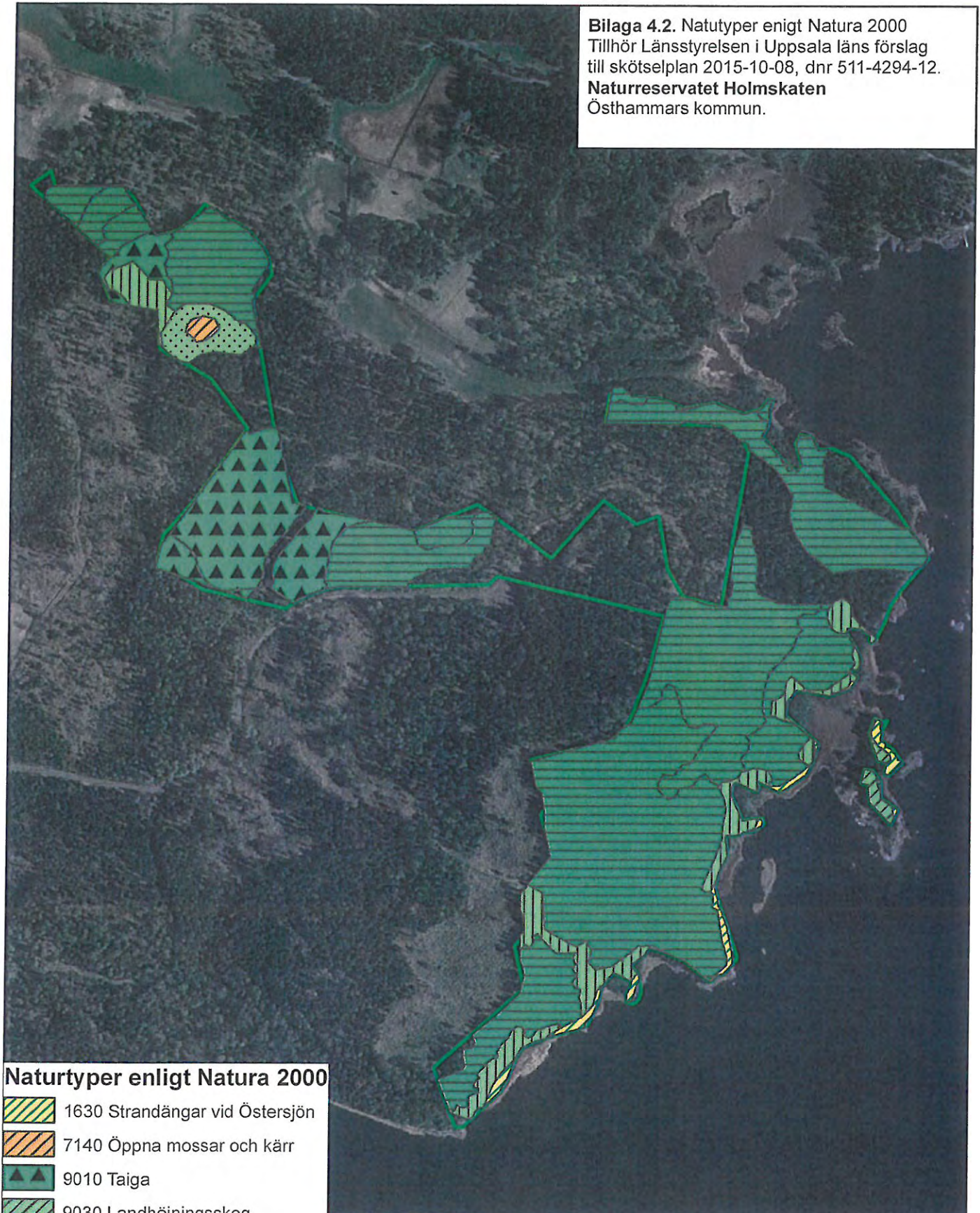
- Informationsskylt
 - Stigar
 - Dike
 - Traktordvägar
 - Bilväg
 - Reservatsgräns
 - Gräns för skötselområden
- 0 200 400
m

© Lantmäteriet/Länsstyrelsen.

Skala 1:6 000

Bilaga 4.2. Natutyper enligt Natura 2000
Tillhör Länsstyrelsen i Uppsala läns förslag
till skötselplan 2015-10-08, dnr 511-4294-12.
Naturreservatet Holmskatan
Östhammars kommun.

Naturtyper enligt Natura 2000

- 1630 Strandängar vid Östersjön
- 7140 Öppna mossar och kärr
- 9010 Taiga
- 9030 Landhöjningsskog
- 9050 Näringsrik granskog
- 9080 Lövsumpskog
- 9740 Skogsbevuxen myr
- Reservatsgräns

© Lantmäteriet/Länsstyrelsen.

Skala 1:6 000

Strategienheten
Marie Nenzén

Datum
2015-11-02

Dnr
KS 2015-668

Sid
1 (3)

Kommunstyrelsens arbetsutskott

Samråd gällande förslag till ny översiktsplan och innerstadsstrategi för Uppsala kommun

Förslag till kommunens yttrande

Östhammars kommun tackar för inbjudan till samråd om förslag till ny översiktsplan och ny innerstadsstrategi för Uppsala kommun. Vi har tagit del av samrådsförslaget och anser att det i sin helhet är väl genomarbetat.

Kommunen önskar emellertid att mellankommunala frågor beaktas på ett tydligare sätt i översiktsplanen. Östhammars kommun har flera viktiga beröringspunkter med Uppsala kommun och vill gärna lyfta följande:

- Pendlingstråken väg 288 och väg 290 är betydelsefulla kopplingar för arbetspendling och för ungdomar att ta sig till skola/universitet.
- Räddningstjänstsamarbetet mellan kommunerna är av stor vikt.
- Turism och fritidsboende i kust- och skärgårdsområdet är en väsentlig koppling mellan Östhammars kommun och Uppsala kommun då många besökare kommer från Uppsala kommun.
- Hargshamn som införselhamn av bränsle samt potentiell utveckling av djupförvar.
- Avrinningsområden sträcker sig över kommungränserna och åtgärder som kan påverka vattenkvaliteten, flöden med mera berör över kommungränserna.
- Vällen: Östhammars kommun ser gärna att området bevaras relativt oexploaterat.
- Vattenförsörjning: Östhammars kommun menar att det är betydelsefullt att i framtiden samverka i vattenförsörjningsfrågor vid kommungränsen (till exempel Skoby-Göinge). Vid eventuell utveckling/tillväxt i Alunda är hanteringen av vattenförsörjningen av stor vikt för Östhammars kommun. Nya täkter kan komma att sökas och då är det betydelsefullt att kunna samverka med Uppsala kommun i dessa frågor.

Strukturbilder: I samrådsförslaget visas två strukturbilder som skiljer sig åt. Strukturbilderna ska inte ses som olika alternativ att välja mellan utan ska tydliggöra viktiga nyckelfrågor och vara utgångspunkt för diskussion.

Östhammars kommun vill betona vikten av att, oberoende vilken strukturbild som formas i framtiden, bibehålla en hög och enkel tillgänglighet till Uppsala resecentrum där det möjliggörs vidare resmöjligheter. För Östhammars kommun är det betydelsefullt att kollektivtrafiken från kommunens pendlingsstråk knyter an till en central bytespunkt i Uppsala för att enkelt kunna ta sig till centrala Uppsala och vidare till andra målpunkter som till exempel Stockholm och Arlanda.

Planbeskrivning: Planbeskrivningen syftar till att kunna uppnå båda de strukturbilder som lyfts fram. Östhammars kommun har följande synpunkter på mark- och vattenanvändningen:

- **Stadsnoder:** För Östhammars kommun är det viktigt att det, vid en eventuell utveckling av Gränby som knutpunkt (med resecentrum), bibehålls en smidig koppling till Uppsala stadskärna och vidare resor till exempelvis Stockholm och Arlanda. För Östhammars kommun är det viktigt att resan till Uppsala centrum och vidare kan göras med så få bytespunkter som möjligt för att inte restiden ska öka.
- **Större utvecklingsområden:** Kommunen ser positivt på att Gränby anges som ett utvecklingsområde.

Östhammars kommun avstår från att lämna synpunkter på övriga åtgärder.

Bakgrund

Ett förslag till ny översiktsplan och innerstadstrategi för Uppsala kommun pågår mellan 15 september och 15 november. Östhammars kommun har begärt förlängd remisstid till den 24 november.

Östhammars kommun berörs i den bemärkelse att vi angränsar till Uppsala kommun och således berörs av flera mellankommunala frågor.

Under samrådet testas ett planförslag i dialog med uppsalabor och samhällaktörer. Därefter revideras förslaget och ställs sedan ut. Efter utställningen finputsas förslaget och antas sedan av kommunfullmäktige. Även efter att översiktsplanen har antagits fortsätter arbetet med översiktsplaneringen. Kommunfullmäktige i Uppsala kommun har beslutat att den ska ses som en fyraårig rullande process med årliga uppföljningar, aktualitetsprövningar och uppdateringar. Uppsala kommuns egen roll kan behöva förtydligas i kommunens mål- och budgetprocess, till exempel att uppdrag ges till olika kommunala nämnder.

När översiktsplanen inte längre är tillräckligt aktuell för att ge vägledning som beslutsunderlag beslutar kommunfullmäktige på nytt att den ska revideras.

Hantering av ärendet

Strategienheten samordnar Östhammars kommuns yttrande gällande samråd för Uppsala kommuns förslag till ny översiktsplan samt innerstadstrategi. Ett förslag till sammanvägt yttrande kommer att presenteras för kommunstyrelsen.

Marie Nenzén
Översiktsplanerare

Planförslaget hittas på: www.uppsala.se/engageradig

STADSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

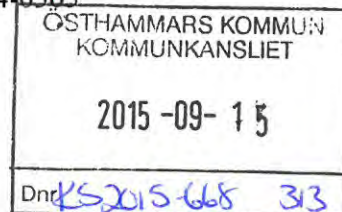
Handläggare
Brita Christiansen
Katarina Fehler

Datum
2015-09-10

Diarienummer
KSN-2014-1327
KSN-2014-0505

Mer information:
www.uppsala.se/engageradig

Enligt SÄNDLISTA

Samråd om förslag till ny översiktsplan och innerstadsstrategi för Uppsala kommun - den 15 september till 15 november 2015

Kommunstyrelsen beslutade den 26 augusti att samrådsbehandla förslagen till ny översiktsplan och innerstadsstrategi. Översiktsplanen visar den långsiktiga färdriktningen för hur bebyggelse, transportsystem och grönområden bör utvecklas i kommunen. Den nuvarande översiktsplanen antogs 2010. Kommunfullmäktige beslutade våren 2014 om en uppdatering med ett förlängt tidsperspektiv till 2050 och en beredskap för högre takt i befolknings- och näringslivsutvecklingen. Till översiktsplanearbetet har kopplats en fördjupning om hur Uppsalas centrum ska utvecklas. Denna "innerstadsstrategi" visar mer i detalj hur stadens centrala delar bör utvecklas för att kunna stödja en fortsatt tillväxt med bibehållna och utvecklade kvaliteter.

Läs och lämna synpunkter senast 15 november 2015

Alla som bor och verkar i Uppsala kommun bjuds nu in att lämna synpunkter på förslagen till ny översiktsplan och innerstadsstrategi. Ta del av de båda planförslagen och lämna dina synpunkter på www.uppsala.se/engageradig senast den 15 november. Kortversioner och enstaka tryckta exemplar av de fullständiga förslagen till översiktsplan och innerstadsstrategi kan hämtas i kommuninformation, Stationsgatan 12 eller beställas (018 – 727 18 10 eller kommuninformation@upsala.se). Ytterligare exemplar kan köpas till självkostnadspris.

Nästa steg

När vi har gått igenom alla inkomna synpunkter tar vi fram reviderade planförslag som skickas ut på remiss våren 2016 (utställning). Då finns det möjlighet för alla att lämna synpunkter igen. Målet är att översiktsplanen och innerstadsstrategin ska godkännas politiskt under hösten 2016.

Välkommen med dina synpunkter!

Mats Norrbom, stadsbyggnadsdirektör
Stadsbyggnadsförvaltningen, Uppsala kommun

Samrådsaktiviteter för allmänheten under hösten 2015

- 19/9-4/10 **Innerstadsstrategin** utställning, Stora torget,
tisdagar och fredagar kl. 16-18, lördagar kl. 12-14
- 30/9 **Översiktsplanen**, öppet möte om orter och landsbygder, kl. 18,
Uppsala konsert och kongress
- 5-9/10 (v 41) **Översiktsplanen** drop-in, kl. 12-18, Stationsgatan 12
- 7/10 **Översiktsplanen** öppet möte, kl. 18, Stationsgatan 12
- 8/10 **Innerstadsstrategin** öppet möte, kl. 18, Stationsgatan 12
- 12/10 **Översiktsplanen** öppet möte, kl. 18, Stationsgatan 12
- 21/10 **Innerstadsstrategin** öppet möte, kl. 18, Stationsgatan 12

I mån av tid kan vi även komma till ett möte som din förening eller organisation ordnar.
Vi prioriterar i första hand möten där vi kan nå ut till många människor samtidigt.

Kontakt för översiktsplanen:

Katarina Fehler, projektledare
Göran Carlén
Helena Klintström

E-post: oversiktsplan@uppsala.se
Telefon: 018-727 00 00

Kontakt för innerstads- strategin:

Brita Christiansen, projektledare
Karin Åkerblom
Henrik Ljungman

innerstadsstrategin@uppsala.se
Telefon: 018-727 00 00

**Samråd om förslag till ny översiktsplan och innerstadsstrategi
pågår till 15 november 2015.**

Vill du veta mer och vill du påverka?

Läs mer och lämna dina synpunkter på www.uppsala.se/engageradig

**För översiktsplanen önskar vi svar på frågor via ett webbformulär.
Frågorna finns också på nästa sida.**

Frågor på de olika avsnitten i förslaget till ny översiktsplan

Svaren lämnas skriftligt på www.uppsala.se/engageradig

Mål för Uppsalas långsiktiga utveckling

Uppsala i världen, Vi blir fler, En kommun och De goda livet lyfts fram som de viktigaste temaområdena att prioritera.

- Är det rätt områden att prioritera? Motivera ditt svar.
- Är det rätt mål? Motivera ditt svar.
- Vilka delsteg för att nå målen bör särskilt prioriteras? Vad kan du/ni särskilt bidra med?
- Fattas något som är viktigt för stadens, tätorternas och landsbygdernas utveckling?

Principer

Förslaget till översiktsplan föreslår sju principer som ska ge vägledning när man bygger nytt, kompletterar och investerar i den fysiska miljön.

- Är det här rätt principer?
- Kommer de att underlätta förståelsen för hur kommunen ska utvecklas?
- Underlättar principerna för dig/er att bidra till kommunens utveckling?

Från sju scenarier till två strukturbilder

Vi har testat många olika scenarier för hur kommunen skulle kunna utvecklas. Planförslaget rymmer flera möjliga utvecklingsvägar att jobba vidare med.

- Saknar du/ni något scenario som skulle kunna fungera? Vad innebär respektive strukturbild för dig/er?
- Resultatet av att testa de olika scenarierna blev två strukturbilder. Vilka är de största utmaningarna i respektive strukturbild, och hur klarar vi dem? Kan man kombinera innehållet i strukturbilderna på andra bättre sätt?

Plankarta och Planbeskrivning

Förslaget till plankarta visar hur olika områden i kommunen bör användas och utvecklas nu och på lång sikt. I planbeskrivningen finns förklaringar till vad det betyder att en plats på kartan fått en viss färg eller symbol.

- Vilka är dina/era allmänna synpunkter på plankartan och planbeskrivning?
- Vad tycker du/ni om inriktningen och avgränsningen för hur olika platser ska utvecklas och användas?

Hållbarhetsbedömning

Förslaget till ny översiktsplan strävar efter att bidra till en hållbar utveckling. Därför har vi gjort en hållbarhetsbedömning.

- Håller du/ni med om bedömningen? Saknas något?

Övriga synpunkter

Här kan du skriva synpunkter som du inte tycker passar in på de föregående frågorna.

Sammanfattning av synpunkter

Här kan du sammanfatta dina viktigaste synpunkter på samrådsförslaget.

Samtliga utvecklingsgrupper

REMISS: Synpunkter önskas på förslag till reviderat reglemente för utvecklingsgrupper

Kommunstyrelsen inbjuder via Strategienheten samtliga utvecklingsgrupper att ge synpunkter på förslag till reviderat reglemente för utvecklingsgrupperna. Beslut om reglementet beräknas tas av kommunstyrelsen 17 november 2015.

Vi önskar främst svar på följande frågeställningar:

1. Är reglementet förståeligt i alla delar?
2. Är reglementet möjligt att följa utifrån befintlig organisationsstruktur?
3. Hur kan den ändrade formen för ekonomiskt stöd påverka utvecklingsgruppernas arbete?

Svar senast 2015-10-27 till kommunstyrelsen@osthammar.se

Bakgrund

Strategienheten har fått i uppdrag av kommunstyrelsen att utarbeta ett förslag till nytt reglemente för utvecklingsgrupperna. Befintligt reglemente antogs 2005.

Frågor

Ida Eklöf, Utvecklingsstrateg Tel 0173-86445 ida.eklof@osthammar.se

Marie Berggren
Chef Strategienheten

Ida Eklöf
Utvecklingsstrateg

Förslag till reviderat reglemente för utvecklingsgrupperna

Östhammars kommun vill uppmuntra och stärka lokala processer och initiativ. Därför finns möjligheten att bilda lokala utvecklingsgrupper utifrån geografiska områden/orter/bygder, med ekonomiskt stöd från kommunen.

En utvecklingsgrupp kan:

- fungera som aktör och opinionsbildare i utvecklingsfrågor
- ta tillvara lokala initiativ och utvecklingsmöjligheter
- stimulera intresse och engagemang för den egna orten/bygden men också för det gemensamma kommunala utvecklingsarbetet
- utgöra remissinstans eller samrådspart för kommunen *

En utvecklingsgrupp ska:

- vara politiskt och religiöst obunden
- vara öppen för deltagande för samtliga i orten boende, deltidsboende och verksamma
- arrangera öppna och annonserade möten
- aktivt arbeta för att uppnå representativitet för orten eller bygdens demografi; avseende ålder, kön, etnicitet osv.
- utse kontaktperson/ordförande och ekonomiansvarig/kassör

Årsredovisning/verksamhetsberättelse ska vara kommunen tillhanda 1 mars årligen och ska innehålla:

- aktuell medlemsförteckning och deltagarförteckningar från öppna möten
- genomförda aktiviteter
- redovisning av disponerade medel
- beskrivning av genomfört och planerat arbete med utgångspunkt i *ska*-kraven

Finansiering

En utvecklingsgrupp får disponera 10.000 kr per år inom ramen för uppdraget. *

Fakturorna tillställs Östhammars kommun, med gruppens namn, tydligt specificerat utlägg och granskningsattesterad av gruppens kontaktperson/ordförande.

Arvoden till ledamöter ersätts ej.

Utöver ovanstående medel finns en total pott om 100.000 kr/år där utvecklingsgrupperna kan ansöka om medel till mer omfattande och kostsamma utvecklingsprojekt. Gemensamma projekt prioriteras. Ansökan kan göras fyra gånger per år (januari, april, augusti november), via avsett formulär. Ansökningar och utbetalning av dessa särskilda medel handläggs via Strategienheten och beslutas av Kommunstyrelsen.

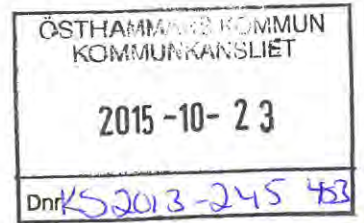
Kommunens åtaganden.

Kommunen arrangerar och sammankallar årliga till fyra samråd mellan utvecklingsgruppernas representanter och representanter för kommunledningen.

Kommunstyrelsen konfirmerar årligen (i samband med årsredovisning) befintliga och nya utvecklingsgrupper.

**under förutsättning att samtliga ska-krav (se ovan) uppfylls. Bland annat innebär detta att deltagandet är dokumenterat representativt för orten eller bygden avseende ålder, kön, etnicitet osv, alternativt att ett aktivt arbete för att leva upp till ska-kraven beskrivits i årsredovisning eller på annat sätt kan styrkas.*

Reglementet träder i kraft 2016-01-01 och utvärderas 2017-01-31.

**Till
Östhammars kommun
Box 106
742 21 Östhammar**

**Remissvar : Synpunkter på förslag till reviderat reglemente för
utvecklingsgrupper**

1. Reglementet uppfattas som lättillgängligt och tydligt skrivet.
2. Gräsö Skärgårdsråd har ingen medlemsmatrikel utan är öppet för alla som är bosatta inom Gräsö socken. Vi tar inte in någon medlemsavgift och styrelsen arbetar ideellt och använder frivilliga bidrag och kommunens ekonomiska stöd till utvecklingsgrupper för att bekosta olika projekt.
3. Det ekonomiska stödet som föreslås i det nya reglementet kan gynna de som först att ansöka och det kan då medföra att goda initiativ inte kommer till stånd när budgeten är förbrukad. Det kan också medföra att de enskilda utvecklingsgrupperna kan få svårt med likviditeten där projekt måste genomföras snabbt.

För Gräsö Skärgårdsråd

Birgitta Söderberg
Ordförande

Gräsö skärgårdsråd, GSR, är en politiskt och religiöst obunden organisation tillsatt av gräsöborna att företräda den bofasta befolkningen inför myndigheter och politiska samhällsorgan, och därvid slå vakt om de bofastas intressen i fråga om markanvändning, näringsliv, natur, miljö, kulturliv och samhällsfunktioner m.m.

DNRK 2013-245
DPL 483

Utvecklingsgruppen för Söderön-Tvärnö-Raggarö (SUG)

Ert datum 2015-08-24 (ingår i kallelse till möte Gimo 2015-10-05 handl A)

Synpunkter på Östhammars kommuns Förslag till reviderat reglemente för utvecklingsgrupperna

Sammanfattning: Förslaget är i huvudsak möjligt att tillämpa i den form det presenteras, **men bör utvecklas och bearbetas enligt nedan. Vi förutsätter att alla remissvaren samlas och diskuteras med utvecklingsgrupperna, innan beslut fattas.**

Allmänt: vi noterar att förslaget är **mycket allmänt utformat**, vilket är positivt för möjligheten till flexibilitet och lokala anpassningar. Men det innebär också att det ges utrymme för allehanda särintressen att driva sina frågor, som kanske inte alltid är till helhetens bästa. En **större tydlighet**, främst i nedanstående avseenden, vore till fördel.

Det är inte glasklart vad som ska avses med **Medlem**. Förslagsvis ska de personer som är listade och beslutade av kommunledningen definieras som medlemmar i en utvecklingsgrupp.

Det är helt oklart hur **Medlemmar utses**. I en vanlig förening finns som regel en valberedning och ett beslutande årsmöte. Här är detta helt odefinierat, vilket ger utrymme för oklarheter och kanske kupper. En **medlemsförteckning** bör därför omfatta de personer som finns inom en av kommunledningen beslutad utvecklingsgrupp.

Indelningsgrunden för utvecklingsgrupperna är för närvarande geografisk. Det föreliggande förslaget nämner inget om detta, vilket ger utrymme för alla möjliga varianter; funktionellt (t ex för hela kommunen om bredbandsfiber, naturvård eller besöksnäringar), ideologiskt (t ex för hela kommunen om solidaritet och jämlikhet). Vår uppfattning är att indelningen bör vara geografisk och heltäckande och detta bör anges i reglementet.

Anställningsförhållandet bör definieras. Att vara medlem i en utvecklingsgrupp innebär INTE att man har ett anställningsförhållande. Detta har betydelse bl a i händelse av olycka på vägen till/från eller vid ett utvecklingsgruppsmöte eller när man representerar sin utvecklingsgrupp vid annat möte.

Kan-krav: formuleringen "i förekommande fall utgöra..." är för vag. Om man ska uppnå den breddning, förankring och demokratisering som är så viktiga för

utvecklingsgrupperna, så ska det vara tydligare både att kommunen ska remittera alla viktiga frågor, och att det ställs krav på utvecklingsgrupperna att ge frågorna en seriös behandling. Exempel på synnerligen viktiga sådana är infrastruktur, skolor och översikts- och detaljplaner.

Ska-krav: visst kan och ska vi arbeta för mångfald, men problemet är att arbetet i en utvecklingsgrupp ställer betydande krav på tid och kompetens och är frivilligt och oavlönat, och därför föga eftertraktat. Det är alltså snarare frågan om att få NÅGON att ställa upp, än att få den önskade representativiteten. Kravet kan stå kvar, men man ska ha realistisk förväntan på att det uppfylls.

Årsredovisning: kraven är inte orimliga, men redovisningen av disponerade medel kan enkelt göras inom kommunens ekonomisystem eftersom alla betalningar görs via detta. Det kan t ex ske genom att respektive utvecklingsgrupp tilldelas ett eget kostnadsställe, och - i förekommande fall - inom detta kan ha några kostnadsbärare för olika projekt eller aktiviteter. Det innebär också att utvecklingsgruppernas kassörer alltid, regelbundet och utan dröjsmål, ska erhålla utfallsrapporter. Detta som grund för planering, analyser och årsredovisning.

Finansiering: i dag disponerar utvecklingsgrupperna 20 kkr/år. Förslaget innebär ett lägre årligt belopp och möjlighet att äska tilläggsmedel. Vi förordar att den nuvarande principen behålls, eftersom utvecklingsgrupperna har möjlighet att äska medel ur Landsbygdsprogrammet för speciella aktiviteter.

Resekostnader: medverkan i utvecklingsgrupper innebär ett avsevärt antal ideella arbetstimmar, möjligen belönade med kaffe och en torr bulle. Det vore inte orimligt om medlemmarna (enligt definitionen ovan) åtminstone kunde få bränslekostnaderna ersatta, t ex enligt de statliga bestämmelserna. Detta skulle tas ur det årliga disponerade beloppet och anses vara utlägg, som inte är redovisnings- eller skattepliktigt för den enskilde.

FASTSTÄLLANDE: Detta remissvar har diskuterats och fastställts vid möte 2015-10-21 i Utvecklingsgruppen för Södrön-Tvärnö-Raggarö (SUG)

Claes Nord, ordförande

Hans Tibell, sekreterare

Kommunstyrelsen

Från: soc098b@tninet.se
Skickat: den 25 oktober 2015 20:49
Till: Kommunstyrelsen
Kopia: karl.ekstrom@ge.com
Ämne: Remissvar utvecklingsgruppernas reglemente

Utvecklingsgruppen i Österbybruk tycker att förslaget till reglemente är bra, men vill att det fastslås att antalet ordinarie möten mellan kommunledningen och utvecklingsgrupperna ska vara 4 till antal.

Det ska finnas minst 4 tillfällen per år för utvecklingsgrupperna att söka extra medel ur potten om 125.000 för "stora" projekt.

samtidigt vill vi att det ska finnas möjlighet för utvecklingsgruppernas medlemmar att få reseersättning för att t.ex. delta i träffar med kommunstyrelsen. Kommunen är stor till ytan och det är många mil mellan Österbybruk och t.ex Gräsö.

Med vänlig hälsning

För Österbybruks utvecklingsgrupp

Peter Zoné

Ordf.

Kommunstyrelsen

Från: [REDACTED] >
Skickat: den 26 oktober 2015 12:55
Till: Kommunstyrelsen
Ämne: VB: SV: Förslag till nytt reglemente

Till Kommunstyrelsen angående "Förslag till reviderat reglemente för utvecklingsgrupperna".

Allmänt:

Som tidigare deltidsboende och sedan några år fastboende i Öregrund uppskattar vi att Utvecklingsgruppens roll och arbetsformer styrs upp mer än tidigare.

I brist på lokal politisk representation har UG:s haft ett oproportionellt stort inflytande i ett antal frågeställningar utan reella krav på lokal förankring / representation.

På pluskontot finns ngra brett uppskattade aktiviteter vilka tyvärr för många – framförallt deltidsboende, överskuggas av en systematisk och självvårdigt försummande av deltidsboendes intressen. Detta förhållningssätt har manifesterats av att UG aktivt exkluderat deltidsboendes representation.

Konsekvensen av detta är en tydlig och ökande polarisering mellan en liten klick förhållandevis nyinflyttade representanter i UG mot ett flertal deltidsboende med mångårig förankring på orten.

Resultatet av detta är bla att det motverkar kommunledningens strävan att få deltidsboende att känna sig så hemma att man blir fastboende helst redan i arbetsför ålder. Det strider även mot den uttalade önskan att ta vara på den resurs som deltidsboende utgör.

De framgångar man haft i att finansiera vissa projekt med EU- medel kan vara berömvärdt men är ju inte detsamma som att aktiviteterna är tillräckligt förankrade / efterfrågade.

Synpunkter på förslaget:

Komplettering till pkt 2 i "En utvecklingsgrupp ska" :

- Vara öppen för deltagande för samtliga i orten boende, deltidsboende och verksamma – **därmed också aktivt verka för att bereda icke fastboende möjlighet att medverka i gruppens arbete.**

Ny pkt i "En utvecklingsgrupp ska":

- **Utvecklingsgruppens möten och beslut skall protokolleras, arkiveras och hållas tillgängliga för allmänheten i enlighet med kommunens informationspolicy.**

Då förslaget syftar till att styra upp verksamhet med remissrätt och annat inflytande utan närmare reglerad demokratisk förankring borde en tillsynsfunktion finnas som på ett rimligt sätt säkerställer att reglementet följs under löpande verksamhet.

Mvh

Från: Eklöf, Ida [<mailto:Ida.Eklof@osthammar.se>]

Skickat: den 19 oktober 2015 16:33

Till: [REDACTED]

Ämne: Re: SV: Förslag till nytt reglemente

Hej!

Vi har inte specifikt vänt oss till enskilda medborgare för svar på förslaget. Men du kan skicka dina synpunkter till kommunstyrelsen@osthammar.se innan den 27 oktober, så får vi ytterligare input i ärendet.

Mvh, Ida Eklöf

Skickat från min iPhone

19 okt 2015 kl. 16:26 skrev [REDACTED]:

<image002.gif>

Hej och tack för mail.

Om jag som innevånare har synpunkter – vart rekommenderar du mig att vända mig?

Mvh
[REDACTED]

<image003.png>

This communication (including attachments) is confidential and is only intended for the use of the individual or entity to which it is directed. It may contain information that is privileged and exempt from disclosure under applicable law. If you are not the intended recipient please notify us immediately. You should not copy it or disclose its contents to any other person without our consent.

Från: Eklöf, Ida [<mailto:Ida.Eklof@osthammar.se>]

Skickat: den 19 oktober 2015 13:50

Till: [REDACTED]

Ämne: Förslag till nytt reglemente

Hej!

Bifogat finner du förslaget till nytt reglemente för utvecklingsgrupperna. Det har gått ut på remiss till utvecklingsgrupperna för svar senast 27 oktober 2015.

Hör gärna av dig vid ev frågor.

Med vänlig hälsning,

Ida Eklöf, Utvecklingsstrateg

TEL: 0173-86000

MOB: 070-3364855

ida.eklof@osthammar.se

Stångörsgatan 10

Box 66

74221 ÖSTHAMMAR

DNRK5 2013-245
DPL 483

Alunda den 24 oktober 2015

Östhammars kommun,

Kommunstyrelsen,

74221 Östhammar

Synpunkter på remiss ang förslag till reviderat reglemente för utvecklingsgrupper

Utifrån översända remisshandlingar får Utvecklingsgruppen för Alunda här översända svaren på angivna frågeställningar. Behandlat på möte den 15 oktober.

1. Är reglementet förståeligt i alla delar

Svar: Ja

2. Är reglementet möjligt att följa utifrån befintlig organisationsstruktur

Svar: Förslaget under de tre punkterna *kan* och *ska* stämmer väl överens med det sätt på hur vår utvecklingsgrupp i dag arbetar.

I vad gäller punkten finansiering torde förändringen kunna medföra att deltagandet i möten och överläggningar utom den egna orten kommer att minska, utifrån att inte reseersättningar skall utgå. Vi ser dessa kontaktresor viktiga i utvecklingsarbetet. Vår grups inriktning har tidigare varit att resor som utsedda representanter företar utom den egna orten skall ersättas enligt kommunens resereglemente. Vi har sett det rimligt att deltagarna i gruppen satsar sin nedlagda tid för utvecklingsgruppens arbeten, medan nedlagda kostnader/utgifter ersätts av kommunen.

3. Hur kan den ändrade formen för ekonomiskt stöd påverka utvecklingsgruppens arbete

Svar: Ang reseersättning se punkt 2.

Den ekonomiska ram som hittills funnits har enligt vårt sätt att arbeta fungerat på ett bra sätt. Vi har hittills alltid hållit en balanserad budget. Någon kommentar eller anmärkning har inte lämnats på den ekonomiska årsredovisningen.

Det lämnade förslaget med ansökan om medel torde som vi ser det medföra ett ökat arbete för olika enheter och därför rimmar illa med möjligheten att förenkla den administrativa verksamheten för olika enheter.

Det belopp som nu angivits att disponeras årligen bör om möjligt differentieras, dels utifrån ortens avstånd till kommunens administrativa centrum som påverkar resekostnaden och dels gruppens totala verksamhet.

För Utvecklingsgruppen i Alunda

Yngve Jordeby

Ordf

Yttrande gällande förslag på reviderat reglemente för Utvecklingsgrupper
i Östhammars Kommun och svar på tre ställda frågor.

1. Är reglementet förståeligt i alla delar?
2. Är reglementet möjligt att följa utifrån befintlig organisationsstruktur?
3. Hur kan den ändrade formen för ekonomiskt stöd påverka utvecklingsgruppernas arbete?

Yttrande;

1. Östhammars kommun vill uppmuntra och stärka lokala processer och initiativ därför känns det onödigt att man i kursiv stil skriver orden *möjligheten, kan* och *ska* i rubrikerna. Kursiv stil i detta sammanhang signalerar en hårdare ton.
Av reglementet framgår inte hur "offentlig" utvecklingsgruppen skall vara, hur många av de möten som gruppen har som skall vara offentliga, och hur de offentliga mötena ska annonseras för att det skall vara godkänt av kommunen.
2. Organisationsstrukturen har tillkommit genom muntlig inbjudan till boende som visat intresse för bygdens utveckling och därmed velat ingå i utvecklingsgruppens styrelse.
3. Den ändrade formen för ekonomiskt stöd är krånglig och byråkratisk. Enligt nuvarande reglemente äger grupperna rätt att disponera max 20.000 kr årligen för omkostnader och eventuella åtgärder. Fakturorna ställs till Östhammars kommun med namnet på utvecklingsgruppen och granskningsattesteras av gruppens ordförande. Ett betydligt smidigare och enklare sätt att med kort varsel genomföra aktiviteter samt bekosta annonsering mm.

Hargshamns Utvecklingsgrupp

Madeleine Jansson

v.ordf.

madeleine.jansson@bahnhof.se

Kommunstyrelsen

Från: Ingemarsson, Kersti
Skickat: den 27 oktober 2015 21:25
Till: Eklöf, Ida; Kommunstyrelsen
Ämne: VB: Remiss, Utvecklingsgrupperna reglemente

Skickat från min Windows Phone

Från: torvald41@telia.com
Skickat: 2015-10-27 17:05
Till: [Ingemarsson, Kersti](#)
Ämne: Re: Remiss, Utvecklingsgrupperna reglemente

Svar från Ekeby utvecklingsgrupp enl. möte 20151025. angående förslag på reglemente.
Finansiering: 10000 kr. är lämplig nivå i stället för 7500 kr.
Medlemsförteckning: Enligt vårt förmenande är det inget som skall ingå i reglementet det räcker med styrelsens sammansättning./ Hälsningar Torvald Augustson

----Ursprungligt meddelande----

Från : Kersti.Ingemarsson@osthammar.se
Datum : 2015-09-14 - 16:33 (V)
Till : whaghals@hotmail.com, birgittasoder53@hotmail.com, madeleine.jansson@bahnhof.se, n-o.hellman@telia.com, peter@hargshamn.eu, soc098b@tninet.se, peter.zone@hargshamn.se, Sonja.bj@outlook.com, skolman@telia.com, linden.anders@telia.com, torvald41@telia.com, waltersson.ulf@gmail.com, yngvejordeby@hotmail.com
Kopia : Ida.Eklof@osthammar.se
Ämne : Remiss, Utvecklingsgrupperna reglemente

Hej!

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2015-09-08, § 280 att remittera förslag till reviderat reglemente till utvecklingsgrupperna i Östhammars kommun.

Svar, märkt med **dnr KS-2013-245**, önskas senast 2015-10-27 till kommunstyrelsen@osthammar.se
Kommunstyrelsen behandlar ärendet, för ett antagande vid sammanträde 2015-11-17.

Bifogar Missiv samt förslag till reviderat reglemente.

Med vänlig hälsning
Kersti Ingemarsson
Kansliadministratör/sekreterare
Tfn: 0173-86 115
Mob: 070-364 80 70

Box 66
742 21 Östhammar

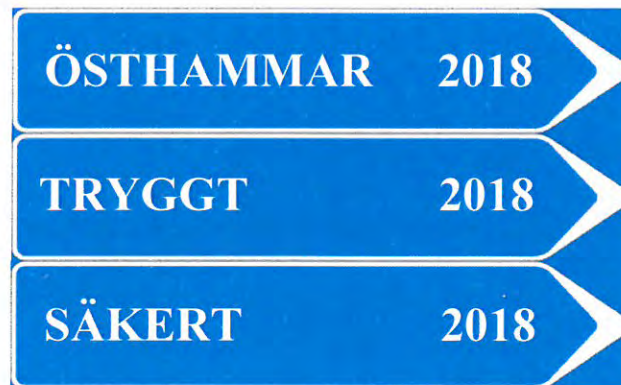

2015-09-28

Plan för

KRISHANTERINGSARBETET

I ÖSTHAMMARS KOMMUN

Antagen av Kommunfullmäktige 2015-12-xx

Kommunens krishanteringsarbete och ansvar

Utgångspunkten för kommuners krishanteringsarbete regleras i lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544). Lagen syftar till att kommunen ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha god förmåga att hantera krissituationer.

En extraordinär händelse är, enligt denna lag:

- En händelse som avviker från det normala
- En händelse som innebär en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner
- En händelse som medför överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner
- En händelse som kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting

Vägledande för det svenska krishanteringssystemet är också tre så kallade grundprinciper:

- Ansvarsprincipen - Den som ansvarar för en verksamhet under normala förhållanden ska också ansvara för den i krissituationer.
- Likhetsprincipen - Verksamheten ska så långt som möjligt vara organiserad på samma sätt under krissituationer som under normala förhållanden.
- Närhetsprincipen - En kris ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga.

Geografiskt områdesansvar

Regeringen har det geografiska områdesansvaret på central nivå, länsstyrelsen på regional nivå och kommunerna har det lokala områdesansvaret.

För Östhammars kommun innebär det geografiska områdesansvaret att de, vid extraordinära händelser, ska verka för att:

1. olika aktörer inom kommunens geografiska område samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet,
2. de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas och
3. informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

För att uppnå en så hög beredskaps- och säkerhetsnivå som möjligt för både normal verksamhet och vid extraordinära händelser skall kommunen bland annat arbeta förebyggande med risk- och sårbarhetsanalyser, beredskapsplaner samt utbildning och övningar.

Syfte

Syftet med denna plan är att den ska vara ett övergripande och gemensamt styrdokument för Östhammars kommuns krishanteringsarbete.

Planen redovisar kommunstyrelsens viljeinriktning och mål för krishanteringsarbetet. Planen konkretiseras i särskilda riktlinjerna.

Mål och ramplan

Övergripande mål:

Östhammars kommun skall verka för samverkan och samordning med andra aktörer inom kommunområdet, före, under och efter extraordinär händelse.

Delmål

- Östhammars kommun ska genom kommunstyrelsen tillsammans med aktörer utanför kommunens geografiska område söka och genomföra samverkansprojekt, främst avseende analyser, planering och utbildning/övning.
- Östhammars kommun ska genom kommunstyrelsen förbereda för att använda frivilliga för att hjälpa till vid insatser

Hur åtaganden genom ersättningen från staten skall fullgöras och användas och som särredovisas hos kommunen, där beloppen avser ett *Grundbelopp*, ersättning för *Utomhusvarning*, *Verksamhetsersättning* samt ersättning för *Samverkan* planeras årligen.

Exempel på plan: 2014

Verksamhet	Kostnad
Säkerhetssamordnare 1/1 Strategienheten Personalkostnad	428 800
Underhåll och provning av Utomhusalarmeringsutrustning: Tekniska kontoret/Uppsala brandförsvär	14 500
Hyra och underhåll av civilförsvarsförråd	78 000
Framtagande av och kontinuitetshandling av Risk- och sårbarhetsanalyser, Scenarier, planer, checklistor m.fl. underlag	27 000
Samverka utanför det geografiska området 1) Projekt inom C-län (CESAM) 2) Utveckling av planering för stöd vid mottagning av många utrymmande; tillsammans med Håbo, Enköping, Knivsta, Uppsala, Heby, Älvkarleby och Tierps kommuner.	23 000

Riktlinjer för egenkontroll och redovisning

Budget och konton för ansvar och verksamhet m.m.

- En ordning med frikoder i kommunens redovisningssystem finns för att medge tillräcklig ekonomisk uppföljning

Redovisningar

- 1) Årlig redovisning "Krisberedskapsläget"; till kommunstyrelsen i januari efterföljande år.
- 2) Enkät: "Årlig uppföljning av ersättningen till kommuner från anslag 2:4 krisberedskap" till Länsstyrelsen/MSB sista januari efterföljande år.
- 3) Enkät: Årlig förmågebedömning, till Länsstyrelsen i augusti/september.

Planering för användning av ej förbrukade medel kommande år

- Kommunchefen får besluta om plan för sparande av ersättningen, > 10 %, för överföring till kommande år.

Östhammars kommuns plan för extra ordinära händelser

Inför en ny politisk mandatperiod skall Östhammars kommun anta en krishanteringsplan för perioden.

Krishanteringsplanen ska vara till hjälp för att kommunen ska säkerställa sin ledningsförmåga att leda och styra kommunen vid en kris och en extraordinär händelse i fredstid och höjd beredskap, som omfattar hela hotskalan, från vardagsolyckor till krig, och grundas på principen att olyckor och kriser ska hanteras så lika och nära den normala verksamheten som möjligt.

Krishanteringsplanen beskriver en grundorganisation för kommunens krisledning. Denna grundorganisation anpassas efter den inträffade händelsens behov av ledning. Den politiska ledningen finns hos valda styrelser och nämnder utom då händelsen beslutas till en extraordinär händelse.

Om en extraordinär händelse inträffar så övergår den politiska ledningen till en krisledningsnämnd tillika kommunstyrelsens arbetsutskott. Beslut om detta fattas av kommunstyrelsens ordförande.

Östhammars kommuns övnings- och utbildningsplan för mandatperioden

I gällande Risk och Sårbarhetsanalys skall det finnas en upprättad grovplanering för såväl övning som utbildning av aktörer inom krisberedskapen.

Genom kontinuitetsarbetet med SRA:n så skall årliga övnings- och utbildningsprogram planeras för genomförande.

Intyg gällande finansiering av räntekostnader för projektet Affärskompetens Norduppland

Härmed försäkrar undertecknad att Östhammars kommun kommer att stå för räntekostnader i projektet Affärskompetens Norduppland med **maximalt 25 000 kr årligen under perioden 2016-02-01 – 2019-01-31**, med förutsättning att Europeiska Socialfonden beviljar projektansökan från Nordupplands Kompetenscenter ekonomisk förening.

Medfinansierande organisation:	
Namn Östhammars kommun	Organisationsnummer 212000-0290
Postadress Box 66	
Postnummer 742 21	Ort Östhammar

Underskrift av person som är behörig att företräda organisationen	
Datum 2015-10-13	Namnförtydligande Ulf Andersson, Chef Tillväxtkontoret

Datum 20 oktober 2015-
> >

1 (2)

Förvaltning Tillväxtkontoret
Handläggare Ulf Andersson

Förslag till beslut

BAKGRUND

De fyra kommunerna Heby, Tierp, Älvkarleby och Östhammar har gått samman med kommunernas företagarföreningar och bildat Nordupplands Kompetenscenter ek för. Förhoppningen är att föreningen som en första aktivitet ska få stöd av Europeiska Socialfonden för att driva ett treårigt projekt, "Affärskompetens Norduppland".

En budget på cirka 31 mkr har upprättats, och en ansökan om nära 24 mkr har lämnats till ESF. Övrig budget klaras primärt genom de deltagande företagens nedlagda tid. 303 företag från de fyra kommunerna har anmält sitt intresse för deltagande.

KREDITBEHOV

Med anledning av att ESF:s utbetalningar erhålls i efterhand kommer föreningen att behöva en checkkredit på 2,0 mkr i bank. SKB Näringslivsutveckling AB ställer borgen för krediten. En första preliminär likviditetsbudget har upprättats, och uppvisar att det genomsnittliga behovet bör uppgå till en miljon kronor, sett över tiden. En peak beräknas komma under sensommaren år 2018, då hela beloppet behöver tas i anspråk.

ESF betalar inte räntekostnader av den här karaktären. Den behöver finansieras på annat sätt.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunerna tar gemensamt ansvar för betalning. Kostnaden fördelas per företag per kommun. Den årliga kostnaden uppskattas till max 50.000 kr. Dock med reservation för höjda räntor under projekttiden och att det slutliga likviditetsbehovet kan få ett mindre gynnsamt förlopp. Det är dock inte realistiskt att tro att denna kalkylering innehåller stora fel.

Med ovanstående resonemang skulle de årliga kommunala kostnaderna i genomsnitt ligga på följande belopp (kostnad per år under tre år).

Östhammar	25.000 kr
Tierp.	18.000 kr
Heby.	5.000 kr
Älvkarleby.	3.000 kr

Jag föreslår på detta sätt att Östhammars kommun – genom anslag från Tillväxtkontrets budget – täcker upp för ovanstående andel av räntekostnaden under projekttiden.

I tjänsten,

Ulf Andersson
Chef för Tillväxtkontoret

En förvaltning som håller ihop

Slutbetänkande av E-delegationen

Stockholm 2015

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2015:66

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst.
Beställningsadress: Fritzes kundtjänst, 106 47 Stockholm
Ordertelefon: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Webbplats: fritzes.se

För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Svara på remiss – hur och varför.

Statsrådsberedningen, SB PM 2003:2 (reviderad 2009-05-02)

En kort handledning för dem som ska svara på remiss. Häftet är gratis och kan laddas ner som pdf från eller beställas på regeringen.se/remiss.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet.

Omslag: Elanders Sverige AB.

Tryck: Elanders Sverige AB, Stockholm 2015.

ISBN 978-91-38-24322-0

ISSN 0375-250X

Till statsrådet Mehmet Kaplan

Vid regeringssammanträdet den 26 mars 2009 bemyndigade regeringen statsrådet Mats Odell att tillkalla en delegation med uppdrag att samordna myndigheternas it baserade utvecklingsprojekt och skapa goda möjligheter för myndighetsövergripande samordning (dir. 2009:19). Delegationen fick den 25 mars 2010 ett tilläggsdirektiv (dir. 2010:32) med uppdrag om vidareutnyttjande av offentlig information och riktlinjer för myndigheters användning av sociala medier.

Generaldirektören Mats Sjöstrand förordnades att vara ordförande i Delegationen för e-förvaltning (Fi 2009:01) från och med den 26 mars 2009. I *bilaga 5* finns en förteckning över delegationens övriga ledamöter, experter och sekretariat, samt även E-delegationens arbetsgrupp, expertgrupp för rättsliga frågor och referensgrupp. Mats Sjöstrand entledigades den 1 augusti 2011, och generaldirektören Annika Bränström förordnades samma dag till delegationens nya ordförande.

Claes Thagemark anställdes som kanslichef från och med den 7 december 2009 till och med den 1 april 2012. Cecilia Bredenwall var t.f. kanslichef under perioden 1 april 2012 till och med 11 november 2012. Ewa Carlsson anställdes som kanslichef från och med 12 november 2012.

Delegationen har antagit namnet E-delegationen.

Delegationen överlämnade den 19 oktober 2009 sitt första betänkande *Strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning* (SOU 2009:86). Därefter har följande betänkanden redovisats:

- Så enkelt som möjligt för så många som möjligt – från strategi till handling för e förvaltning (SOU 2010:20)
- Så enkelt som möjligt för så många som möjligt. Under konstruktion – framtidens e-förvaltning (SOU 2010:62)

- Så enkelt som möjligt för så många som möjligt – En bit på väg (SOU 2011:27)
- Så enkelt som möjligt för så många som möjligt – vägen till effektivare e-förvaltning (SOU 2011:67)
- Så enkelt som möjligt för så många som möjligt – den mjuka infrastrukturen på väg (SOU 2012:18)
- Så enkelt som möjligt för så många som möjligt – förstärkt samordning av förvaltningsgemensamma tjänster (SOU 2012:68)
- Så enkelt som möjligt för så många som möjligt – samordning och digital samverkan (SOU 2013:22)
- Organisering av framtidens e-förvaltning (SOU 2013:75)
- Så enkelt som möjligt för så många som möjligt. It-standardisering inom socialtjänsten (SOU 2013:77)
- Så enkelt som möjligt för så många som möjligt – bättre juridiska förutsättningar för samverkan och service (SOU 2014:39)
- Automatiserade beslut – färre regler ger tydligare reglering (SOU 2014:75)

Delegationen överlämnar sitt slutbetänkande *En förvaltning som håller ihop* (SOU 2015:66). Delegationens uppdrag är härmed slutfört.

Stockholm i juni 2015

Annika Bränström

Anders Danielsson

Dan Eliasson

Ingemar Hansson

Bengt Kjellson

Claes Ljungh

Per Mosseby

Ann Persson Grivas

Katrin Westling Palm

Leif Denneberg

Christina Gellerbrant Hagberg

Björn Jordell

Helena Lindberg

Therese Mattsson

Gunilla Nordlöf

Mikael Sjöberg

Maria Ågren

/Ewa Carlsson

Karolina Brogan

Johan Bålman

Marit Dozzi

Margareta Eriksson

Viktoria Hagelstedt

Björn Hagström

Catharina Nyström

Anna Pegelow

Odd Sivertzen

Jan Sjösten

Lena Olofsson Warstrand

Innehåll

Sammanfattning	11
1 Inledning.....	17
1.1 Bakgrund	17
1.2 Disposition och läsanvisningar	18
Del 1. E-delegationens rekommendationer, erfarenheter och uppdrag	
2 Förutsättningar för att nå målen för e-förvaltningsutvecklingen	21
2.1 Inledning	21
2.2 Hur används digitaliseringens möjligheter?	22
2.3 Rekommendationer för att driva på den gemensamma e-förvaltningsutvecklingen	23
2.3.1 Digitala tjänster som förstahandsval	24
2.3.2 Kostnadsfri grundläggande information	27
2.3.3 Långsiktigt hållbar finansiering för gemensamma digitala tjänster	29
2.3.4 Förstärk förmågan att skapa juridiska förutsättningar för förvaltningsgemensam utveckling.....	30
2.3.5 Behovet av balans mellan effektivitet och integritet.....	32
2.3.6 Elektroniska underskrifter och andra formkrav.....	33

2.3.7	Informationsutbyte vid försörjningsstöd.....	37
2.3.8	Utökat elektroniskt utbyte i processen för bygglov och planhantering	42
3	Analys av sekretess vid outsourcing	45
3.1	Prövning av skaderekvisit.....	46
3.2	Röjandebegreppet.....	47
3.3	Nödvändigt utlämnande.....	48
3.4	Bedömning.....	49
4	E-delegationens uppdrag och erfarenheter	51
4.1	E-delegationens arbets sätt	51
4.1.1	Allmänt om E-delegationens organisation	53
4.2	E-delegationens erfarenheter	54
4.2.1	Digital samverkan.....	55
4.2.2	Behovsdriven utveckling – att samverka med medborgaren i fokus	57
4.2.3	Samordning av stöd till förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser	59
4.2.4	Nationella utvecklingsportföljen	61
4.2.5	E-legitimationer	62
4.2.6	Uppföljning av det samlade arbetet med e-förvaltning	62
4.2.7	Nyttorealisering	65
4.2.8	Webbriktlinjer	67
4.2.9	PSI och öppna data	68
4.2.10	Juridik	68
4.2.11	Informationssäkerhet.....	69
4.2.12	Behovet av kompetens inom e-förvaltningsområdet.....	70
5	Redovisning av E-delegationens uppdrag utifrån direktiven.....	71
5.1	Regeringens intention och E-delegationens uppdrag.....	71
5.1.1	Redovisning utifrån direktiv 2009:19.....	72

5.1.2	Redovisning utifrån tilläggsdirektiv 2010:32	87
5.1.3	Redovisning utifrån tilläggsdirektiv 2013:40	91

Del 2. Ett forskarperspektiv om e-förvaltningsutveckling

6 Introduktion..... 95

7 Digitaliseringens historia kopplat till svensk förvaltningspolitik..... 97

7.1	E-förvaltning har utretts i många omgångar	98
7.1.1	Stabsmyndighet på e-förvaltningsområdet... ..	98
7.1.2	Efter Statskontoret bildades... ..	99
7.1.3	Sedan tillsattes en utredning... ..	99
7.1.4	Utredningens förslag låg till grund för... ..	100
7.1.5	Sedan tillsattes en ny stabsutredning... ..	101
7.1.6	Stabsutredningens förslag låg till grund för... ..	102
7.1.7	Styr- och samverkansformer har utretts, bland annat av.....	102
7.1.8	Så har man även tittat på framtidens utmaningar, t.ex... ..	105
7.2	Efter E-delegationen – vad händer sen?	107
7.3	Slutsatser.....	108
7.3.1	”Same same but different”	109

8 Problem i en fragmenterad förvaltning 111

8.1	Medborgarens problem	112
8.1.1	Informationsproblemet.....	112
8.1.2	Navigationsproblemet.....	113
8.1.3	Koordinationsproblemet.....	114
8.1.4	Kommunikationsproblemet.....	114
8.1.5	Uppgiftskravsproblemet	115
8.1.6	Transaktionsproblemet	115
8.1.7	Redundansproblemet	116
8.1.8	Transparensproblemet.....	116
8.1.9	Exempel på livshändelser där medborgare kan få problem	116

8.1.10	Gränssnittens betydelse för medborgarnas kontakter med offentlig sektor	126
8.2	Förvaltningens problem	132
8.2.1	Informationsproblemet	133
8.2.2	Navigationsproblemet	134
8.2.3	Koordinationsproblemet	134
8.2.4	Kommunikationsproblemet	135
8.2.5	Uppgiftskravsproblemet	135
8.2.6	Transaktionsproblemet	136
8.2.7	Redundansproblemet	136
8.2.8	Transparensproblemet	137
8.2.9	Exempel på problembilder i den offentliga förvaltningen	137
9	Sveriges e-förvaltningsutveckling i relation till omvärlden	141
9.1	Sverige tappar fart	141
9.2	Uppföljning och analys av den svenska e-förvaltningsutvecklingen	142
9.2.1	Analys av fyra internationella undersökningar ...	142
9.2.2	Reflektioner	147
9.2.3	Rekommendationer	148
10	Förutsättningar för att nå målet enklare, öppnare och effektivare förvaltning	151
10.1	Inledning	151
10.2	Hur går det att samverka i en fragmenterad förvaltning? ..	151
10.3	Principer för en sammanhållen förvaltning	153
10.4	Att utveckla service i samverkan	153
10.5	Hur ser styrningen ut på olika nivåer i organisationen?	155
10.5.1	Strategisk styrning	155
10.5.2	Operativ styrning	156
10.5.3	Taktisk styrning	156
10.6	Hur ser samverkan ut mellan offentliga aktörer?	157

10.6.1	Former för samverkan.....	157
10.6.2	Gemensamma förutsättningar för digital samverkan.....	159
10.6.3	Hinder för digital samverkan.....	160
10.6.4	Drivkrafter för digital samverkan.....	166
10.6.5	Slutsatser kring samverkan mellan offentliga aktörer.....	168
10.7	Samverkan i styrsystemet.....	169
10.7.1	Vad behöver hanteras på den strategiska nivån?.....	169
10.7.2	Vad behöver hanteras på den taktiska nivån?.....	173
10.7.3	Vad behöver hanteras på den operativa nivån?....	174
10.8	Drivkrafter för ökad styrning.....	175
10.8.1	Starkare styrning utifrån kvalitativa underlag.....	175
10.8.2	Slutsatser kring samverkan i styrsystemet.....	179
Referenser	181

Bilagor

Bilaga 1. Kommittédirektiv 2009:19.....	189
Bilaga 2. Tilläggsdirektiv 2010:32.....	201
Bilaga 3. Tilläggsdirektiv 2013:40.....	205
Bilaga 4. Tilläggsdirektiv 2014:131.....	207
Bilaga 5. E-delegationens sammansättning.....	209
Bilaga 6. Förvaltningspolitikens grundläggande värden.....	217

Sammanfattning

E-delegationen har i snart sex år drivit på den förvaltningsgemensamma utvecklingen för att skapa förutsättningar att nå regeringens övergripande mål för e-förvaltningen.¹ För att kunna utveckla kvalitativa sammanhållna e-tjänster med hög användningsgrad är det viktigt att utgå från medborgarnas och företagarnas behov. Den svenska förvaltningen står därmed inför ett antal utmaningar för att lyckas nå målen. Offentlig sektor har hittills ofta varit fragmentarisk i sättet att utveckla e-tjänster till medborgare och företag, då myndigheter oftast utgått från det egna uppdraget och inte sett vikten av att samverka över organisationsgränser för att tillgodose medborgares och företagares behov av sammanhållna e-tjänster. En förklaring till detta kan vara att den svenska förvaltningsmodellens fördelar med att snabbt kunna ställa om till ett digitaliserat samhälle, upplevs bli problematisk när det gäller förvaltningsövergripande samverkan. Frivilligheten och självständigheten kan upplevas som hinder för samverkan.

I detta sammanhang kan det slås fast att det goda engagemanget och tilliten hos myndigheterna som byggts upp inom E-delegationen har varit en framgångsfaktor för utvecklingen av förvaltningsgemensamma e-tjänster. Statskontoret har även konstaterat att delegationen har förmått att tillvarata driv- och utvecklingskraften hos de myndigheter som ingår i delegationen.²

Sverige har tidigare varit föregångsland inom e-förvaltningsutvecklingen. De senaste årens internationella mätningar visar dock att denna position håller på att försämrats, då den offentliga

¹ Näringsdepartementet (2012), *Med medborgaren i centrum. Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning* (N2012.37). Målbild: En enklare vardag för medborgare, Öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet, Högre kvalitet och effektivitet i verksamheten.

² Statskontoret (2014), *Delegerad digitalisering En utvärdering av E-delegationen* (2014:12).

sektorns digitalisering har börjat halka efter. Vad detta beror på kan diskuteras men trenden är stark och går inte att bortförklara. I dag går digitaliseringen snabbare i många andra länder än i Sverige. De komparativa fördelarna av självständiga myndigheter att snabbt komma till beslut kring digitalisering är inte längre tillräckligt. Mycket av den utveckling som realiserats i andra länder bygger på gemensamma identifieringslösningar, säker infrastruktur för kommunikation, registerhantering och lagstiftning kopplad till denna samt inte minst gemensamma sammanhållna kundmöten i livshändelser. Oavsett vilka vägval som görs i den offentliga sektorn behöver samverkan mobiliseras. För detta krävs centrala inriktningsbeslut och en nationell styrning och samordning.

Förutsättningar för att nå målen för e-förvaltningsutvecklingen

Regeringen behöver fortsätta driva på en utveckling som syftar till att lösa de samverkanshinder som motverkar de övergripande målen med e-förvaltningen. Delegationen lämnar därför följande rekommendationer och ställningstaganden:

- Digitala tjänster ska, så långt det är möjligt och där det är relevant, vara förstahandsval i den offentliga sektorns kontakter med medborgare och företag. Regeringen behöver därför driva en utveckling som leder till att digitala tjänster införs som förstahandsval i offentlig sektor.
- Regeringen behöver vidta åtgärder för att möjliggöra ett avgiftsfritt informationsutbyte mellan myndigheter. Utgångspunkten ska vara att myndigheternas samlade informationsmängder ska ses som en myndighetsgemensam resurs och att lösningen ska bidra till en effektivare förvaltning.
- En långsiktigt hållbar finansieringsmodell för utveckling, förvaltning och drift av förvaltningsgemensamma lösningar är en förutsättning för att nå regeringens mål för e-förvaltningen. Därför behöver regeringen gå vidare med att utreda finansieringsmodeller enligt de överväganden som görs i Budgetpropositionen för 2015.

- Regeringen behöver stärka sin förmåga att omhänderta och driva på nödvändiga författningsändringar för att skapa bättre förutsättningar för förvaltningsgemensam e-utveckling. Det ställer krav på samverkansförmågan hos myndigheterna under regeringen, Regeringskansliet, regeringen och riksdagen. En förutsättning för detta är att regeringen förbättrar den interdepartementala samordningen av juridiska frågor.
- Det finns brister i regleringen av förutsättningarna för en effektiv e-förvaltning och ett välavvägt integritetsskydd när det gäller automatiserad behandling av uppgifter om enskilda. Det påverkar även enskildas tilltro till myndigheterna. Det är angeläget att regeringen har ett helhetsperspektiv när resultaten av tillsatta utredningar bereds.
- Det behövs en ny genomgång av regler som kräver egenhändig underskrift eller fysiska original exemplar så att onödiga hinder mot elektroniska rutiner kan undanröjas.
- Det finns behov av att utländska medborgare ska kunna få Svensk e-legitimation eller kunna legitimera sig med en utländsk e-legitimation i svenska e-tjänster.
- Det finns kvarvarande utmaningar för elektroniskt informationsutbyte mellan socialnämnder och andra myndigheter vid handläggning av ärenden avseende försörjningsstöd. Det medför att ärenden delvis måste hanteras manuellt.
- Onödiga hinder i författningsregleringen mot elektronisk hantering av bygglov och planhantering vid informationsutbyte mellan kommuner och länsstyrelser behöver undanröjas.

Analys av sekretess vid outsourcing

Frågan om sekretess utgör hinder för outsourcing av drift till en privat utförare har uppmärksammats till följd av JO:s kritik mot en offentlig vårdgivare för att ha lämnat ut sekretesskyddade uppgifter till en privat utförare. E-delegationen har av denna anledning genomfört en förstudie. Förstudien syftar dels till att klarlägga rättsläget om i vilken mån sekretess utgör ett hinder för outsourcing, dels skapa underlag för en bedömning av om det finns

anledning för delegationen att överväga författningsåtgärder inom området.

På sikt är det önskvärt att regelverket kan förtydligas i syfte att förenkla förfarandet vid utlämnande av uppgifter till en tjänsteleverantör. Delegationen bedömer dock inte att förstudien ger tillräckligt stöd för slutsatsen att behovet av författningsändringar för närvarande är så stort att delegationen borde ha initierat ett sådant arbete. Däremot kan myndigheter behöva en vägledning i dessa frågor.

E-delegationens erfarenheter

Förverkligandet av regeringens strategi har kommit att präglade E-delegationens arbete. Att utgå från medborgares och företagares behov, ofta uttryckt som livshändelser, ställer stora krav på att utveckling av tjänster sker i samverkan över organisatoriska gränser inom offentlig sektor och ofta med privata aktörer. E-delegationen har särskilt uppmärksammat kritiska framgångsfaktorer för digital samverkan och försökt skapa förutsättningar och stöd till samverkande aktörer. Delegationen har valt att förstärka möjligheten till samordning genom att fokusera på koordinering, digital samverkan och behovsdriven utveckling. Arbetet har resulterat i vägledningar och metoder för hur samverkan kan organiseras, ledas och styras, följas upp samt vilka överenskommelser eller avtal som kan behövas.

Uppföljning av E-delegationens uppdrag utifrån direktiven

I delegationens första betänkande, Strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning (SOU 2009:86), presenterades ett förslag till genomförandeplan. Delegationen har sammanställt uppdraget och de resultat som uppnåtts utifrån kommittédirektiven. I E-delegationens tidigare betänkanden går det att följa det arbete som gjorts genom alla år som delegationen verkat.

Ett forskarperspektiv om e-förvaltningsutveckling

Några av utmaningarna för ökad samordning och ökat samutnyttjande av tjänster är hur man kan organisera och finansiera såväl utvecklingsarbete som förvaltning av e-tjänster. Erfarenheten har visat att det blir särskilt stora utmaningar då samverkan sker över organisatoriska gränser i den offentliga sektorn. I avsnitt 6–10 finns ett forskarperspektiv om e-förvaltningsutveckling sett över en längre period som bygger på underlag från forskningsresultat. Syftet är att bidra med kunskap som kan användas för framtida utveckling och styrning av svensk e-förvaltning samt ge perspektiv på vikten av att kunna samverka.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

E-delegationens arbete med uppdraget att samordna myndigheternas arbete för att stärka utvecklingen av e-förvaltningen har pågått sedan 2009.³ Med myndigheter avses i detta betänkande statliga myndigheter, kommuner och landsting.

E-delegationens erfarenheter av att samordna och koordinera myndigheternas arbete med e-förvaltning innebär att det finns mycket kunskap som kan tas till vara och återanvändas vid fortsatt utveckling av gemensamma tjänster utifrån medborgarnas och företagens behov. E-delegationen lämnar i detta betänkande rekommendationer för att öka förutsättningarna att få ytterligare fart på e-förvaltningsutvecklingen.

Regeringen avser att öka satsningarna på e-förvaltningsområdet, bl.a. genom att förstärka styrning och samordning av övergripande it-användning. Regeringen har även meddelat sin avsikt att bilda ett strategiskt e-förvaltningsråd med syfte att bättre samordna myndigheternas verksamhetsplanering och regeringens budgetprocess avseende e-förvaltningsfrågor. Den ökade satsningen på e-förvaltningsområdet syftar också till att ta tillvara och driva vidare myndigheternas engagemang och drivkraft som vuxit fram under de år som E-delegationen har verkat. Ekonomistyrningsverket (ESV) har av regeringen fått i uppdrag att främja digital samverkan över myndighetsgränserna och att förbättra styrningen av it-användningen i staten. Genom uppdraget får ESV en utökad uppgift inom området e-förvaltning. Ett samarbete mellan myndigheter och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) – E-samverkansprogrammet – startar upp den 1 juli 2015 för att driva

³ Dir. 2009:19, *Delegation för e-förvaltning*.

e-förvaltningsfrågorna vidare. Programmet är ett självständigt medlemsdrivet komplement till regeringens initiativ inom e-förvaltningsområdet.

1.2 Disposition och läsanvisningar

Betänkandet är uppdelat i två delar + bilagor. *Del 1 – E-delegationens rekommendationer, erfarenheter och uppdrag* innehåller:

- delegationens rekommendationer till åtgärder för att lösa samverkanshinder och förstärka kontinuiteten kring samverkan inom hela den offentliga sektorn (avsnitt 2.3)
- en juridisk frågeställning om outsourcing och sekretess som E-delegationens rättsliga expertgrupp har identifierat men inte hunnit utreda inom ramen för delegationens uppdrag (avsnitt 3)
- E-delegationens erfarenheter (avsnitt 4)
- redovisning av E-delegationens uppdrag (avsnitt 5)

Del 2 – Ett forskarperspektiv om e-förvaltningsutveckling beskriver e-förvaltningsutveckling sett över en längre period och syftar till att bidra med kunskap som kan användas för framtida utveckling och styrning av svensk e-förvaltning. (avsnitt 6–10). Denna del har tagits fram i nära samarbete med Anders Persson, forskare från Linköpings universitet, tillika konsult från Governo⁴.

⁴ Governo är ett konsultföretag som bedriver rådgivning och förändringsarbete i offentlig sektor. Kunskapsområdena är strategi, styrning, genomförande, organisation och utredning/analys.

Del 1. E-delegationens rekommendationer, erfarenheter och uppdrag

2 Förutsättningar för att nå målen för e-förvaltningsutvecklingen

2.1 Inledning

Regeringens övergripande mål för e-förvaltning är att det ska vara så enkelt som möjligt för så många som möjligt att utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter. År 2011 slog regeringen fast att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.⁵ Detta uttrycks även i regeringens e-förvaltningsstrategi, som preciserar målbilden för e-förvaltningen.⁶ Målbilden beskrivs i figur 2.1 nedan och anger inriktningen på regeringens arbete med att förbättra förvaltningens förmåga att samverka digitalt. I strategin pekar regeringen på att tjänster ska byggas utifrån medborgarnas behov, vilket kräver att myndigheter⁷ samverkar för att ta fram förvaltningsgemensamma tjänster.

E-delegationen har drivit på e-förvaltningsutvecklingen genom att skapa förutsättningar att förverkliga målbilden, dvs. enklare vardag, öppnare förvaltning och en effektivare verksamhet. För att kunna nå målen behöver myndigheterna ges förutsättningar att kunna samverka bättre kring förvaltningsgemensamma tjänster. Flera tjänster har realiserats eller är på väg att realiseras, vilka närmare beskrivs i avsnitt 4.2.3. För att ta fram förvaltningsgemensamma tjänster som uppfyller behoven, behövs en gemensam bild av hur digitala möten mellan användarna och förvaltningen sker och hur bakomliggande infrastruktur bör se ut. Detta arbete behöver fortsätta efter att E-delegationen upphör och en förutsättning

⁵ Näringsdepartementet (2011), *It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige* (dnr N2011/342/ITP).

⁶ Näringsdepartementet (2012), *Med medborgaren i centrum. Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning* (N2012.37).

⁷ Med myndigheter avses myndigheter inom stat, kommuner och lands ting.

för en sammanhållen förvaltning är att *stat, kommun och landsting* inkluderas i arbetet.

Detta avsnitt innehåller rekommendationer som syftar till att lösa ett antal samverkanshinder som motverkar regeringens övergripande mål med e-förvaltningen.

Figur 2.1 Målbild för e-förvaltningen

2.2 Hur används digitaliseringens möjligheter?

Sverige ligger långt framme bland ledande it-nationer⁸ och har mycket goda förutsättningar att använda digitaliseringens möjligheter när det gäller tillgång till internet, befolkningens utbildningsnivå och förutsättningar att kunna använda elektroniska tjänster. Den offentliga sektorn tappar dock fart i internationella mätningar när det gäller målet "bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter". Det visar en analys av fyra internationella undersökningar

⁸ Sverige ligger på andra plats (efter Danmark) i Europeiska kommissionens nya index, DESI (Digital Economy and Society Index), för att bedöma EU-ländernas utveckling mot en digital ekonomi och ett digitalt samhälle.

inom området e-förvaltning, som Governo⁹ genomfört på uppdrag av E-delegationen.¹⁰ Dessa mätningar finns beskrivna i del 2 i detta betänkande.

I regeringens handlingsplan för e-förvaltning beskrivs hur Sverige som tidigare ledande nation på e-förvaltningsområdet har backat tillbaka i internationella mätningar.¹¹ En förklaring till detta är att den modell för e-förvaltning som fungerat bra inom enskilda myndigheter inte har fungerat lika bra för gemensam utveckling, då en förvaltningsövergripande styrning saknas.

2.3 Rekommendationer för att driva på den gemensamma e-förvaltningsutvecklingen

För att nå målbilden och få ytterligare fart på myndigheternas utveckling av förvaltningsgemensamma tjänster är det viktigt att undanröja de samverkanshinder som bromsar utvecklingen. Delegationen lämnar här rekommendationer och ställningstaganden för att driva på den gemensamma e-förvaltningsutvecklingen. De områden delegationen vill uppmärksamma är:

- Digitala tjänster som förstahandsval
- Kostnadsfri grundläggande information
- Långsiktigt hållbar finansiering för gemensamma digitala tjänster
- Förstärkt förmågan att skapa juridiska förutsättningar för förvaltningsgemensam utveckling
- Behovet av balans mellan effektivitet och integritet
- Elektroniska underskrifter och andra formkrav

⁹ Governo är ett konsultföretag som bedriver rådgivning och förändringsarbete i offentlig sektor. Kunskapsområdena är strategi, styrning, genomförande, organisation och utredning/analys.

¹⁰ Governo (2015), *Den svenska e-förvaltningens utveckling i relation till omvärlden – Jämförande analys av internationella mätningar*. Rapporten är en analys av fyra internationella mätningar som visar att Sverige rankas lågt inom området e-förvaltning. Undersökningarna utgörs av EU-kommissionens benchmark, FN:s Global E-government Survey, Wasedas International E-government Ranking och World Economic Forums Global Information Technology Report.

¹¹ Finansdepartementet (2008), *Handlingsplan för eFörvaltning*.

- Informationsutbyte vid försörjningsstöd
- Utökat elektroniskt utbyte i processen för bygglov och planhantering.

Delegationen vill också uppmärksamma de integritetsrisker vid informationshantering som beror på bristande samordning mellan tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen, personuppgiftslagen och registerförfattningar. Dessa brister för med sig att befogade intressen av skydd kan bli åsidosatta så att allmänhetens förtroende för myndigheter skadas.

2.3.1 Digitala tjänster som förstahandsval

Delegationens rekommendation: Digitala tjänster ska, så långt det är möjligt och där det är relevant, vara förstahandsval i den offentliga sektorns kontakter med medborgare och företag. Regeringen behöver därför driva en utveckling som leder till att digitala tjänster införs som förstahandsval i offentlig sektor.

Skälen för delegationens rekommendation: För att nå regeringens mål om en digitalt samverkande statsförvaltning med medborgaren i centrum krävs en utveckling av digitala tjänster som utgår från medborgarnas och företagarnas behov. För att kunna uppnå både medborgarnytta och kostnadseffektivitet krävs att framtagna e-tjänster används i hög utsträckning. Det är ineffektivt med pappersutskick för tjänster som finns digitalt, och det leder till dubbeladministration när både manuella och elektroniska tjänster används.

Digitala tjänster som förstahandsval kan sänka administrativa kostnader för myndigheterna och öka servicen till medborgare och företagare som får bättre överblick över sina ärenden och som dessutom inte behöver avbeställa pappersutskick från myndigheter. Som exempel kan nämnas Pensionsmyndigheten, Skatteverket och Försäkringskassan som har infört möjligheten att avbeställa pappersutskick och bara få utskick digitalt. Trots denna möjlighet sker omfattande pappersutskick även om de flesta medborgare skulle klara sig bra utan. Därför borde ordningen istället kunna vara

tvärtom, dvs. att medborgaren i första hand får tillgång till tjänsten digitalt och aktivt får be om pappersutskick om så önskas.

I Danmark är det sedan slutet av 2014 obligatoriskt för medborgare att ta emot post digitalt från myndigheter, med vissa undantag. Den svenska regeringen har för avsikt att göra det obligatoriskt för myndigheter att ansluta sig till Mina meddelanden (myndigheternas gemensamma tjänst för digital myndighetspost)¹² men det finns inget uttalat om ett obligatorium för medborgare och företag. För att Mina meddelanden ska få en hög användningsgrad krävs det inte bara att myndigheter ansluter sig, utan också att det finns mottagare som använder tjänsten.

I både offentlig sektor och näringsliv finns exempel på obligatoriska digitala tjänster som används redan i dag eller som kommer att införas på sikt. Ett exempel inom e-handelsområdet som nyligen har utretts är att införa krav på e-faktura till offentlig sektor, vilket delvis hänger samman med ett EU-direktiv om e-faktura vid offentlig upphandling, som senast 2018 kommer att införas i svensk lag.¹³ Ett annat exempel är att det blir obligatoriskt för leverantörer att lämna in sina anbud elektroniskt enligt de nya upphandlingsdirektiven.¹⁴ Ett exempel på obligatorisk e-tjänst som införts är Skatteverkets krav på företag att lämna in ansökan om utbetalning för utförda rot- och ruttjänster elektroniskt. Obligatoriska digitala tjänster är utbrett i näringslivet och vanligt i bland annat bank- och försäkringsbranschen.

Digitala tjänster bidrar till ökad säkerhet och kvalitet i ärendehantering jämfört med motsvarande manuell hantering och skapar bättre förutsättningar för likabehandling utifrån att ärenden alltid innehåller samma grundläggande information.

E-delegationens vägledande principer för digital samverkan slår fast att digitala kanaler är det naturliga och primära alternativet i kommunikation och dialog med offentlig sektor. Vid framtagande

¹² Budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1), utgiftsområde 22. Regeringens mål är att mellan stora och större myndigheter ska ha anslutit relevanta meddelandeflöden till Mina meddelanden senast 2017, dock med hänsyn till myndigheternas förutsättningar.

¹³ Näringsdepartementet (2015), *Uppdrag att analysera konsekvenser av ett krav på e-fakturer* (dnr N2015/739/EF). ESV fick i uppdrag av regeringen att analysera vilka konsekvenserna blir om det blir obligatoriskt att skicka elektroniska fakturor från företag till offentlig sektor. ESV:s slutsats är att ett lagkrav på e-faktura bör införas i november 2018 för hela den offentliga sektorn.

¹⁴ Socialdepartementet (2014), *Uppdrag att ta fram ett underlag till en handlingsplan för en genomgående elektronisk inköpsprocess* (dnr S2014/6323/RU).

av nya digitala tjänster måste en analys göras av om det är nödvändigt att överhuvudtaget utveckla en traditionell, pappersbaserad kanal för medborgaren.¹⁵ Det ligger alltså väl i tiden att digitala tjänster i större utsträckning blir förstahandsval i ett alltmer digitaliserat samhälle. Genom att göra e-tjänster till förstahandsval i myndigheternas kontakter med medborgare och företag kan digitaliseringen påskyndas och hanteringen av ärenden via analoga kanaler kan minskas.

De analoga kanalerna kommer dock alltid att finnas som ett komplement till de digitala, med hänsyn till medborgares olika behov och förutsättningar samt grundläggande rätt att ta del av offentlig service. En viktig förutsättning för digitaliseringen är beroendet av fortsatt infrastrukturutveckling inom t.ex. bredbandsområdet, så att hela Sverige har en god infrastruktur som stödjer användningen av digitala tjänster. Det är långt ifrån alla som har tillgång till bredband i dag, men nu är en ökad takt i bredbandsutbyggnaden på gång.¹⁶ Andra grundförutsättningar för att kunna delta i det digitala samhället är tillgång till digital utrustning, utbildning, språkförutsättningar, tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och möjlighet att erhålla e-legitimation. Många individer har också begränsade förmågor att använda e-tjänster och digitala kanaler och effekterna för dessa bör särskilt belysas. Det digitala utanförskapet måste minska och tidigare erfarenheter av digital delaktighet, t.ex. Digidel:s kampanjarbete för ökad digital delaktighet i samhället,¹⁷ behöver tas tillvara. Digitaliseringskommissionen föreslår i sitt senaste betänkande att regeringen bör införa en skattereduktion för kompetenshöjande insatser inom digitalisering för att öka medborgarnas förmåga att använda digitala verktyg och tjänster. Vidare föreslås att kommunerna

¹⁵ E-delegationen (2015), *Vägledande Principer för digital samverkan, version 1.3*.

¹⁶ Den 26 maj 2015 tillkännagav regeringen att EU-kommissionen ger klartecken till svenska landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020, vilket innebär att regeringens aviserade satsning på 3,25 miljarder kronor till bredbandsutbyggnad nu kan komma igång. Dessa medel, som utgörs av 1,93 miljarder kronor i nationella medel och 1,32 miljarder kronor i EU-medel, kommer att ges till utbyggnad i de områden där det inte är lönsamt för marknaden att bygga ut.

¹⁷ Digidel (2013), *Ökad digital delaktighet – förslag från Digidel 2013*. Kampanjen Digidel 2013 har under tre år arbetat för och har bidragit till att en halv miljon svenskar som tidigare stod utanför den digitala världen har blivit digitalt delaktiga. Digidel 2013 lämnade en slutrapport till regeringen med sexton förslag som främjar digital delaktighet.

bör erbjuda digitala servicecenter för att utveckla medborgarnas digitala kompetens.¹⁸

2.3.2 Kostnadsfri grundläggande information

Delegationens rekommendation: Regeringen behöver vidta åtgärder för att möjliggöra ett avgiftsfritt informationsutbyte mellan myndigheter. Utgångspunkten ska vara att myndigheternas samlade informationsmängder ska ses som en myndighetsgemensam resurs och att lösningen ska bidra till en effektivare förvaltning.

Skälen för delegationens rekommendation: Regeringens övergripande mål med e-förvaltningen är att det ska vara så enkelt som möjligt för så många som möjligt att utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter samt att ta del av förvaltningens service. Detta förutsätter bland annat att förvaltningsmyndigheternas möjligheter att samverka digitalt förbättras. En viktig faktor för lyckad samverkan är att myndigheter får avgiftsfri tillgång till grundläggande registerinformation som de behöver för att kunna utföra sina offentliga uppgifter.

Myndigheterna förfogar över en stor mängd data som de ansvarar för att samla in och införa i olika register. Utöver sin egen registerinformation har en myndighet även behov av att få tillgång till relevant och aktuell grundläggande information som en annan myndighet har samlat in. Myndigheterna ska enligt 6 § förvaltningslagen (1986:223) ge varandra hjälp inom ramen för den egna verksamheten och enligt 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska en myndighet, på en annan myndighets begäran, lämna uppgift som den förfogar över. Förutom dessa bestämmelser saknas det allmänna regler om att myndigheterna utan vidare har rätt att få åtkomst till en annan myndighets registerinformation.

Myndigheters rätt att tillhandahålla information mot avgifter regleras i svensk rätt främst i avgiftsförordningen (1992:191). En

¹⁸ SOU 2015:28, *Gör Sverige i framtiden – digital kompetens*.

myndighet har rätt att ta ut avgifter för varor och tjänster bara om det framgår av lag eller förordning (3 §). Vid avgiftsuttaget har myndigheterna i regel inte någon särställning, utan alla – både privata aktörer och myndigheter – som vill komma åt information från en myndighet ska erlægga avgifter enligt gällande författningar och andra regelverk.

Delegationen anser att skyldigheten att betala avgifter för information myndigheter emellan motverkar regeringens övergripande mål med e-förvaltningen och försvårar ett ändamålsenligt nyttjande av myndighetsinformation. I den mån en myndighet har behov av aktuell registerinformation från en annan myndighet är avgiftsskyldigheten ett uppenbart praktiskt hinder. En myndighets benägenhet att fortlöpande se till att ha åtkomst till uppdaterad information påverkas nämligen av de avgifter som den måste betala till en annan myndighet. Avgiftsskyldigheten innebär därför inte bara onödig offentlig administration och ökade kostnader för hantering av ett ärende – det skapar dessutom ett incitament för att fortsätta med pappershanteringen. Detta leder i sin tur till att medborgare och företagare själva kan vara hänvisade till att ansvara för inhämtning och inlämning av uppgifter som en myndighet på ett enkelt sätt hade kunnat hämta från en annan myndighet, om det inte hade varit för avgifter. Ett exempel på detta är när myndigheter begär in personbevis av medborgare istället för att själva hämta uppgiften ur Skatteverkets aviseringsystem Navet.¹⁹

Såväl EU som Sveriges regering och riksdag har pekat på vikten av att underlätta tillgången till myndigheternas databaser. Syftet är både demokratiskt och ekonomiskt. Den offentliga sektorn saknar i dag en sådan modell för intern kostnadsfördelning som tydligt stödjer ett informationsutbyte som utgår från att myndigheternas information är en gemensam resurs. Myndigheters avgiftsfria åtkomst till grundläggande registerinformation har betydelse för att aktuell information alltid används vid utförande av offentliga uppgifter. Det har också betydelse för enskildas tillit till myndighetens informationskvalitet, möjligheterna att utveckla e-förvaltningen och samverkan mellan myndigheterna. Tidigare utsedda

¹⁹ Navet – Avisering av befolkningsuppgifter – är Skatteverkets system för distribution av folkbokföringsuppgifter till samhället. Ändamålet med folkbokföringen är att tillgodose samhällets behov av basuppgifter om befolkningen. Skatteverket lämnar dagligen uppgifter till andra myndigheter via Navet.

utvecklingsmyndigheter (Bolagsverket, Transportstyrelsen, Skatteverket och Lantmäteriet)²⁰ arbetar för närvarande med översyn av möjligheterna att tillsammans med Regeringskansliet skapa förutsättningar för ett avgiftsfritt informationsutbyte.

Avgiftsfrihet mellan myndigheter förutsätter i sin tur att det skapas enhetlighet för myndigheters finansiering av avgiftsbortfallet. Detta bör kunna ske inom ramen för statliga anslag. Ett avgiftsfritt informationsutbyte mellan myndigheter påverkar inte tillämpningen av andra begränsningar som kan följa av sekretess, rikets säkerhet eller andra åtkomstbegränsande bestämmelser t.ex. i olika registerlagstiftningar.

2.3.3 Långsiktigt hållbar finansiering för gemensamma digitala tjänster

Delegationens rekommendation: En långsiktigt hållbar finansieringsmodell för utveckling, förvaltning och drift av förvaltningsgemensamma lösningar är en förutsättning för att nå regeringens mål för e-förvaltningen. Därför behöver regeringen gå vidare med att utreda finansieringsmodeller enligt de överväganden som görs i Budgetpropositionen för 2015.

Skälen för delegationens rekommendation: En viktig drivkraft i digitaliseringen av den offentliga sektorn är minskade kostnader och effektivitetsvinster för både medborgare, företag och förvaltning. Finansiering är en viktig del i att ge uthålliga organisatoriska förutsättningar för en samverkansinsats. Finansiering kring samverkan är en av de kritiska faktorerna som hindrar många projekt att realiseras i rimlig tid eller i vissa fall överhuvudtaget. Det är i dag inte formaliserat hur en fördelning av ekonomisk börda för en utvecklingsinsats ska ske. I brist på en sådan formalisering har E-delegationen och andra konstellationer löst finansieringen för förvaltningsgemensam utveckling genom att ta

²⁰ Näringsdepartementet (2011), *Uppdrag att samordna och främja myndigheternas arbete med e-förvaltning* (N2011/1368/ITP). Bolagsverket, Lantmäteriet, Skatteverket och Transportstyrelsen har haft i uppdrag att vara utvecklingsmyndigheter för e-förvaltningen. Bolagsverkets uppdrag sträckte sig till och med 2013. Övriga myndigheters uppdrag sträckte sig till och med 2014.

fram olika kortsiktiga finansieringslösningar, som kan ha negativ påverkan för incitamenten att delta i samverkansutveckling. Finansieringsproblematiken innebär ofta att skevheter i fördelning av kostnad och nytta på olika sätt tenderar att hindra utvecklingsinsatser. För att hantera detta är det centralt att de förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatserna ges en tryggad och långsiktig finansiering. Annars finns risk att de anslutande parterna, dvs. de som ska nyttja de gemensamma lösningarna, får otillräckliga incitament att ansluta sig, då anslutning ofta innebär höga kostnader för att ställa om den egna verksamheten.

Exempel på möjliga finansieringslösningar som i olika sammanhang förts fram är att låneramsmodellen anpassas för att säkra framtida investeringsbehov. En annan lösning som diskuterats är SKL:s förslag om att prioriterade förvaltningsgemensamma lösningar kan finansieras utifrån en kostnads- och nyttoprincip med hjälp av gemensamma medel, och en omfördelning vid justering av generella statsbidrag.²¹ För statliga myndigheter kan reducering av pris- och lönekompositionsmedel vara en lösning.

2.3.4 Förstärk förmågan att skapa juridiska förutsättningar för förvaltningsgemensam utveckling

Delegationens rekommendation: Regeringen behöver stärka sin förmåga att omhänderta och driva på nödvändiga författningsändringar för att skapa bättre förutsättningar för förvaltningsgemensam e-utveckling. Det ställer krav på samverkansförmågan hos myndigheterna under regeringen, Regeringskansliet, regeringen och riksdagen. En förutsättning för detta är att regeringen förbättrar den interdepartementala samordningen av juridiska frågor.

Skälen för delegationens rekommendation: Regeringen och i förekommande fall riksdagen behöver vara mer lättroliga för att lösa ut de juridiska hinder som i dag hämmar e-förvaltnings-

²¹ Jonasson L, Persson A och Forest C (2013), *Förutsättningar för digital samverkan – insatser för att främja digitalisering och digital samverkan*, Sveriges Kommuner och Landsting och Governo 2013.

utvecklingen. Juridiken sätter ramarna för hur myndigheterna bedriver förvaltningsgemensamt utvecklingsarbete. En svårighet är att regelverk skiljer sig åt mellan myndigheter och därför behöver författningar kontinuerligt ses över för att kunna harmoniseras med digitaliseringen, och i synnerhet med den förvaltningsgemensamma utvecklingen. Då juridiken är en av de viktigaste hörnstenarna för en rättssäker förvaltningsgemensam utveckling gör E-delegationen bedömningen att fortsatt utveckling förutsätter att regeringen ökar sin samlade förmåga att omhänderta juridiska frågeställningar. Ett sätt att öka denna förmåga är att bilda en interdepartemental arbetsgrupp för juridiska frågor i Regeringskansliet.

Det är också av central betydelse att det finns en öppen kanal och dialog mellan myndigheterna som ansvarar för att driva och utveckla e-förvaltningen och de enheter inom Regeringskansliet som ansvarar för aktuell lagstiftning. Detta behov blir än mer accentuerat om ansvaret för regelverksutvecklingen i större utsträckning ligger på förvaltningsmyndigheterna i stället för på särskilda utredare inom kommittéväsendet. Den möjlighet som normalt finns inom kommittéväsendet att genom experter och sakkunniga från Regeringskansliet få förankring och tillgång till spetskompetens inom mycket svåra rättsområden måste tillgodoses på andra sätt när myndigheterna själva driver behövlig och nödvändig regelverksutveckling.

Den begränsade förmågan att lösa juridiska hinder kan till stor del bero på samordningsbrister i regeringens styrformer, vilket flera utredningar har konstaterat. Bland annat har Ansvarskommittén påpekat att sektoriseringen i Regeringskansliet gör det svårt att fatta beslut och ta fram lösningar som tar ett helhetsperspektiv på problem vilka spänner över departements-, sektors- och myndighetsgränser.²² Styrutredningen konstaterade att styrningen och arbetsformerna inom Regeringskansliet måste vara sådana att de stödjer och inte motverkar samordning mellan myndigheter.²³ Statskontoret har i olika utredningar pekat på att resultatstyrning förvärrar problemen med samverkan mellan myndigheter genom att bidra till stuprörstänkande och så kallad

²² SOU 2007:10, *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft*.

²³ SOU 2007:75, *Att styra staten – regeringens styrning av sin förvaltning*.

sektorisering.²⁴ Statskontoret har bedömt att regeringen behöver stärka både den samlade beslutsförmågan och genomförandekraften inom e-förvaltningsområdet för att svensk offentlig förvaltning ska kunna nå målen om en digitalt samverkande förvaltning.²⁵

Dessa slutsatser är alltså centrala för att lyckas genomföra regeringens mål om en digitalt samverkande statsförvaltning med medborgaren i centrum.

2.3.5 Behovet av balans mellan effektivitet och integritet

E-delegationens rekommendation: Det finns brister i regleringen av förutsättningarna för en effektiv e-förvaltning och ett välavvägt integritetsskydd när det gäller automatiserad behandling av uppgifter om enskilda. Det påverkar även enskildas tilltro till myndigheterna. Det är angeläget att regeringen har ett helhetsperspektiv när resultaten av tillsatta utredningar bereds.

Skälen för E-delegationens rekommendation: Det finns i dag betydande brister i regleringen av förutsättningarna för en effektiv e-förvaltning kombinerat med ett tillfredsställande integritetsskydd. Bristerna har uppmärksammats av regeringen som tillsatt en rad utredningar som sammantaget bör ha möjlighet att komma tillrätta med dem²⁶. Bristerna beror till stor del på att nya tekniska förutsättningar och nya kommersiella behov inte har uppmärksammats i regelutvecklingen.

När det gäller bristande effektivitet finns exempel på hur reglering i registerförfattningar tillåter elektroniskt utlämnande för vissa kommersiella ändamål men utesluter utlämnande av uppgifter för nya men liknande ändamål med samma integritetsskyddsintresse som de tillåtna. Som exempel kan nämnas att Lantmäteriet får tillhandahålla personuppgifter enligt lagen (2000:224) om

²⁴ Statskontoret (2013), *Systemrelaterade effektiviseringspotentialer i statlig kärnverksamhet*, Delrapport, dnr 2013/273-5.

²⁵ Statskontoret (2014), *Delegerad digitalisering En utvärdering av E-delegationen* (2014:12).

²⁶ Se Kommittén om den personliga integriteten (dir. 2014:65), Kommittén på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området (dir.2014:31) och Informationshanteringsutredningen (dir. 2011:86). Den sistnämnda utredningen har nyligen avlämnat sitt slutbetänkande *Myndighetsdatalag* (SOU 2015:39).

fastighetsregister bland annat för kreditgivning men inte för positionering. Registerändamålen är uttömmande reglerade i lagens andra paragraf.

När det gäller bristande integritetsskydd finns exempel på hur handlingar med integritetskänsliga personuppgifter i dag lämnas ut i fysisk form till kommersiella aktörer, med stöd av offentlighetsprincipen, varefter de skannas. Med utnyttjande av s.k. utgivningsbevis används sedan uppgifterna i en privat leverantörs kommersiella verksamhet där de kan lämnas ut automatiserat och till och med publiceras på internet. Förutom att detta medför ett eftersatt integritetsskydd, påverkar det också enskildas tilltro till myndigheter. Enskilda personer ser hur uppgifter om dem själva, som de många gånger tvingats lämna ifrån sig, används i kommersiell verksamhet och förstår inte varför myndigheterna låter det ske.

Regeringens utredningsinitiativ måste leda till en bättre balans mellan effektiv förvaltning och ett gott integritetsskydd för att förbättra allmänhetens tilltro till myndigheter.

2.3.6 Elektroniska underskrifter och andra formkrav

E-delegationens ställningstaganden: Det behövs en ny genomgång av regler som kräver egenhändig underskrift eller fysiska original exemplar så att onödiga hinder mot elektroniska rutiner kan undanröjas.

Det finns behov av att utländska medborgare ska kunna få Svensk e-legitimation eller kunna legitimera sig med en utländsk e-legitimation i svenska e-tjänster.

Skälen för E-delegationens ställningstaganden: Det måste finnas väl fungerande tjänster för *elektronisk identifiering och underskrift*. Myndigheterna måste kunna ta emot ansökningar och andra handlingar i elektronisk form med stöd av tekniska och administrativa funktioner som uppfyller kraven på rättssäkerhet, informationssäkerhet och persondataskydd. Dessutom bör de metoder och rutiner som väljs ges en sådan utformning att de nyligen införda bestämmelserna i 14 och 15 kap. brottsbalken om ansvar för urkundsförfalskning och liknande förfaranden med elektroniska handlingar blir tillämpliga.

Genom en arbetsgrupp inom Regeringskansliet i vilken departementen företrätts av cheftjänstemän eller chefer för rättssekreterariaten, den s.k. FORMEL-gruppen (Ju 2002:D), har ställning tagits till tolkningen av formföreskrifter i författningar (se Ds 2003:29). Gruppen gjorde bedömningen att föreskrivna krav på underskrift, namnteckning, undertecknande m.m. inte kan uppfyllas med elektroniska rutiner (s. 87 ff.). Gruppens bedömning torde kunna användas vid argumentering för gällande rätt.

I en bilaga till promemorian redogjordes för de lagar och förordningar där det fanns hinder, bland annat de som innebär att elektroniska underskrifter inte kan användas. Flera av dessa hinder är åtgärdade men det har i delegationens utredningsarbete framkommit att det hos många myndigheter, nu mer än tio år senare, fortfarande kvarstår många formkrav som hindrar elektroniska underskrifter. Det försvårar för myndigheter att utveckla e-tjänster. Bedömningen av om legitimering eller underskrift behövs beror inte bara på om det finns några formkrav för den aktuella ärendetypen. Behovet av informationssäkerhetsrelaterade och rättsligt relaterade skydd måste också beaktas. Till detta kommer frågor om vilka nivåer av sådant skydd som krävs i det enskilda fallet.

För att kunna använda e-tjänster fullt ut måste utformningen av formkraven i vissa författningar ändras då vissa begrepp innebär att det inte går att utföra en åtgärd elektroniskt. Som exempel kan nämnas krav på original exemplar och egenhändiga underskrifter. Formkrav kan också vara utformade så att originalhandlingar ska bifogas. Det kan medföra att ett elektroniskt ingivande försvåras. Regler om original behöver emellertid inte utesluta elektroniska rutiner; se vidare E-delegationens vägledning Elektroniska original, kopior och avskrifter.

Rättsreglerna måste moderniseras och harmoniseras så att en enklare vardag kan skapas för den enskilde vid kontakter med myndigheter och vid ingivning av handlingar.

Genom att bygga in elektroniska underskrifter i allt fler flöden förbättras kundupplevelsen samtidigt som processen förenklas.

Utländsk e-legitimation i svenska e-tjänster

Med e-legitimation är det i många fall möjligt att elektroniskt legitimera sig för att anhängiggöra ett ärende och skriva under en handling elektroniskt. Det är endast de som har svenskt personnummer eller samordningsnummer som kan få en svensk e-legitimation. Avsaknaden av myndighetsgemensamma regler och rutiner för att säkerställa identiteten elektroniskt på utländska personer som har en svag anknytning till det svenska samhället är ett hinder mot e-förvaltningen. Det försvårar för många myndigheter som har behov av att identifiera användare som saknar svensk e-legitimation. Ett exempel är de bevisfrågor som aktualiseras vid indrivning av fordringar i utlandet och möjligheten att kunna spåra personer vid utebliven betalning utomlands. Det är viktigt att underskriften är oförvanskad över tid och kan göras visningsbar för externa parter som exempelvis utländsk myndighet. En bevisfråga om en fordrings existens eller ansökans innehåll kan aktualiseras flera årtionden efter utbetalningen.

Svenska myndigheter kan i dag rekvirera samordningsnummer från Skatteverket för personer som saknar svenskt personnummer om det behövs vid viss ärendehantering. Förutsättningarna för en sådan rekvisition är emellertid begränsade, bland annat ska individens identitet vara styrkt. Skatteverket lagrar uppgift om bland annat födelsetid, namn och adress i Sverige, men saknar författningsstöd för att lagra personens identitet från hemlandet. Ett sådant författningsstöd finns endast för personnummer som personen har tilldelats i annat nordiskt land.

För att hantera detta med minsta möjliga ändring av svenska e-tjänster behöver den ansvariga myndigheten, Skatteverket, ges författningsstöd att dels få tilldela dessa personer samordningsnummer eller liknande identifikationsbegrepp, dels få lagra kopplingen till den utländska e-legitimationen. Identifiering av utländska personer behöver möjliggöras.

I sammanhanget kan nämnas att en lösning som omfattar EU-länderna är på väg. EU har beslutat om en förordning som innebär att EU-medborgare som kan visa upp en inom EU godkänd e-legitimation, ska ha rätt att använda sig av denna för att identifiera sig och därmed kunna använda svenska myndigheters e-tjänster. Regeringen har den 19 mars 2015 (N2015/2620/EF) uppdragit åt

E-legitimationsnämnden att utreda och föreslå hur en lösning för gränsöverskridande elektronisk identifiering och underskrift kan utformas och erbjudas.

Exempel på bestämmelser som hindrar elektronisk underskrift eller elektronisk hantering

E-delegationen genomförde en inventering under 2014 av kvarstående formkrav. Inventeringen är inte uttömmande men resultatet visar på att flera myndigheter konstaterar att det kvarstår formkrav i lag eller förordning som hindrar att elektroniska underskrifter kan användas i större utsträckning och mer effektivt. Några exempel:

- Stora delar av jordabalkens regler om inskrivningsverksamheten är formulerade under en tidsålder präglad av papper, penna och fysisk dokumenthantering. Elektroniska överlåtelse- och upplåtelsehandlingar är ett naturligt steg för att elektronisk ansökan om inskrivning ska införas och verksamheten ska kunna nå sin fulla potential.
- Fastighetstaxeringslagen (1979:1152) har inte setts över och moderniserats på samma sätt som inkomstbeskattningen genom skatteförfarandelagen (2011:1244). De förslag till förenklingar och slopande av obsoleta begrepp som Bostadstaxeringsutredningen har föreslagit i betänkandet Bostadstaxering – avveckling eller förenkling (SOU 2012:52) har inte lett till lagstiftning.
- Formkraven när det gäller bouppteckningar behöver enligt Formelutredningen utredas vidare. När efterlevande ska lämna in bouppteckning krävs stämpel och flera skriftliga underteckningar, se bl.a. 20 kap. ärvdabalken.
- Bestämmelsen i 26 § personuppgiftslagen (1998:204), PuL, rörande begäran om registerutdrag, bör ändras så att regleringen medger användning av elektroniska underskrifter. Det möjliggör elektroniska rutiner samtidigt som massbeställning försvåras.
- Inom socialförsäkringen råder ett generellt krav på egenhändigt undertecknande (uppgifter om faktiska förhållanden ska lämnas på heder och samvete). Det finns behov av att reformera vissa av

dessa regler så att elektroniska förfaranden och elektroniska tjänster kan införas för olika förmåner och ersättningar. I sådana fall kan föreskrivas att bestämmelserna i 111 kap. socialförsäkringsbalken, SFB, om självbetjäningstjänster via internet inom socialförsäkringsadministrationen ska tillämpas inom ett visst område.

- Inom skuldebrevs- och exekutionsområdet behövs en genomlysning av gällande regler och de praktiska förfaranden som krävs för att göra en helt elektronisk hantering möjlig.
- 9 § lagen (2004:243) om allmänna arvsfonden där ansökan om stöd ur fonden ska vara skriftlig och egenhändigt undertecknad
- 3 § förordningen (1999:731) registrering av trossamfund ska ansökan göras skriftligt och undertecknas av alla styrelseledamöter i samfundet.

Ytterligare bestämmelser som hindrar elektroniskt undertecknande finns vidare exempelvis i förordningen (2004:703) om europabolag, förordningen (2006:922) om europakooperativ, förordningen (2007:572) om värdepappersmarknaden, förordning (2005:411) om försäkringsförmedling, förordning (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och i kupongskattelagen (1970:624).

2.3.7 Informationsutbyte vid försörjningsstöd

E-delegationens ställningstagande: Det finns kvarvarande utmaningar för elektroniskt informationsutbyte mellan socialnämnder och andra myndigheter vid handläggning av ärenden avseende försörjningsstöd. Det medför att ärenden delvis måste hanteras manuellt.

Skälen för E-delegationens ställningstagande: Tidigare genomförda författningsändringar är inte tillräckliga. Kommunernas socialnämnder har genom lagstöd i dag rätt att utreda och behandla

integritetskänslig information om sökande av försörjningsstöd.²⁷ Av 7 kap. 2 § OSL följer att om en myndighet får en sekretessbelagd uppgift från en annan myndighet, gäller sekretess för uppgiften hos den mottagande myndigheten endast om sekretess följer av en primär sekretessbestämmelse som är tillämplig hos den mottagande myndigheten eller av en bestämmelse om överföring av sekretess. För uppgifter som lämnas till andra socialnämnder kommer den informationen att omfattas av sekretessen i 26 kap. 1 § OSL. Frågan om socialnämndens tillgång till information via direktåtkomst har bland annat belysts i regeringens proposition Utökat elektroniskt informationsutbyte (prop. 2007/08:160), vars förslag har genomförts. Direktåtkomst förslögs när det ansågs vara adekvat till det integritetsintrång det innebär.²⁸

Försörjningsstöd via socialnämnd (4 kap. 1 § SoL) är det bidrag som ytterst finns att tillgå för personer som inte kan försörja sig på annat sätt. Om den sökande har rätt att få detta behov tillgodosett av annan huvudman ska dessa insatser användas i första hand, exempelvis bostadsbidrag, arbetsmarknadsåtgärd, studiebidrag eller arbetslöshetsersättning.

E-delegationens projekt, Effektiv informationsförsörjning – ekonomiskt bistånd, resulterade i att en teknisk lösning togs fram för samordning av socialnämndernas direktåtkomst i ärenden om försörjningsstöd. Centralt i denna lösning är en vidareförmedlingstjänst, som i dag är i bruk.²⁹ Den förstudie som låg till grund för projektet visade att det i vissa delar inte fanns något lagligt stöd för socialnämnderna att utbyta information elektroniskt, t.ex. information mellan kommuner. Projektet kunde därför inte utreda detta vidare. Det innebär att det fortfarande finns uppgifter som måste inhämtas manuellt från andra kommuner och från vissa statliga myndigheter som skulle kunna inhämtas elektroniskt genom vidareförmedlingstjänsten.

Genom utökat stöd för elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter kan felaktiga utbetalningar från trygghetssystemen

²⁷ 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453) SoL.

²⁸ Prop. 2007/08:160 *utökat elektroniskt utbyte* s. 147 ff.

²⁹ Med vidareförmedlingstjänst menas sammansatt bastjänst ekonomiskt bistånd (SSBTEK). Genom tjänsten kan handläggare inom socialtjänstens verksamhetsområde ekonomiskt bistånd få utlämnat information från a-kassorna, Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket. Försäkringskassan ansvarar för teknisk förvaltning och drift av tjänsten på uppdrag av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

successivt minska. En statlig delegation mot felaktiga utbetalningar (FUT-delegationen) har påtalat behovet av ett utökat it-baserat handläggarsöd för att bättre kunna genomföra kontroller och att elektronisk direktåtkomst till andra myndigheters uppgifter möjliggör detta på ett kostnadseffektivt sätt.³⁰ Swecos statistikrapport avseende felaktiga utbetalningar inom ekonomiskt bistånd i Stockholms stad visade att under 2012 fattades 134 beslut om återkrav på nära 3,7 miljoner kronor. I september 2013 uppgick de obetalda återkraven till nära 3,3 miljoner kronor.³¹

Mot denna bakgrund finns anledning att göra en författningsöversyn i den del där det fortfarande saknas lagligt stöd för socialnämnderna att utbyta information elektroniskt.

Genomförande av de återstående författningsändringarna skulle innebära att uppgifter får inhämtas elektroniskt från annan socialnämnd och ytterligare uppgifter från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Migrationsverket och Kronofogden³² vid pågående handläggning av försörjningsstöd. Sådana författningsändringar kan förenas med tekniska begränsningar om till exempel vilka handläggare som har möjlighet att inhämta informationen och att det endast ska kunna ske inom ramen för ett pågående ärende om försörjningsstöd. Aktörerna måste därför se till att det finns administrativa och tekniska lösningar som lever upp till de rättsliga krav som finns, exempelvis personuppgiftslagens (1998:204) regler och Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) föreskrifter (2009:10) om statliga myndigheters informationssäkerhet.³³ I detta arbete behöver aktörerna bland annat göra en riskanalys, inklusive en informationsklassning, beträffande vad som är lämpliga administrativa och tekniska lösningar.

Elektronisk informationsinhämtning kommer att leda till förkortade handläggningstider samt att beslut om försörjningsstöd fattas på korrekta grunder.

³⁰ Delegationen mot felaktiga utbetalningar (2008), *Hur tryggar vi trygghetssystemen? Kontroller och kontrollmetoder*, Rapport 2008, FUT-delegationen.

³¹ Sweco Eurofutures AB (2014), *Felaktiga utbetalningar inom Ekonomiskt bistånd i Stockholms stad*.

³² Dessa uppgifter beskrivs nedan under rubriken *Information från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Migrationsverket och Kronofogden*.

³³ Föreskrifterna håller för närvarande på att revideras. Nya föreskrifter planeras träda i kraft den 1 januari 2016.

Utbyte av information mellan socialnämnder

Tjänsten för ekonomiskt bistånd möjliggör för kommuner att elektroniskt inhämta information från statliga myndigheter vid utredning i ärenden rörande försörjningsstöd. Reglerna medger dock inte att information kan inhämtas om den sökande uppbär, har ansökt eller fått avslag på ansökan hos annan socialnämnd. Det kan därför inte uteslutas att sökanden uppbär ekonomisk ersättning från fler socialnämnder samtidigt. Frågorna har tidigare delvis belysts i E-delegationens förstudierapport Effektiv informationsförsörjning. Socialnämnder är genom sekretess förhindrade att utbyta information med andra socialnämnder i ärenden om försörjningsstöd. Det är därför inte möjligt att automatiskt genomföra kontroll om den sökande erhåller, ansöker eller har ansökt om försörjningsstöd hos annan socialnämnd. Information inhämtas i dag manuellt efter sekretesseftergift från den sökande.

De manuella rutinerna ökar risken för att beslut om försörjningsstöd fattas på bristfällig eller felaktig information. För att socialnämnderna ska ha möjlighet att inhämta information elektroniskt från andra socialnämnder måste ändringar göras i socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och förordning (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453).

Information från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Migrationsverket och Kronofogden

Socialnämnder inhämtar även i förekommande fall annan information manuellt, efter sekretesseftergift, från andra myndigheter. Informationen skulle kunna inhämtas genom vidareförmedlingstjänsten istället. Det gäller uppgift om enskilda arbetsförmåga, sysselsättning eller aktivitetsersättning från:

- Arbetsförmedlingen avseende till vilken omfattning en arbetsökande står till arbetsmarknadens förfogande samt även aktivitetsrapport och en s.k. SKAT-kod med detaljeringsnivå (öppet arbetslös, arbetssökande med förhinder, annan sökandekategori) samt om sökanden är föremål för någon åtgärd

- Försäkringskassan om en ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har avslagits och orsaken till avslaget
- Pensionsmyndigheten om en ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har avslagits och orsaken till avslaget
- Migrationsverket om permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd, arbetstillstånd, uppgift om rätt att vistas i landet och dagersättning under pågående utredning.

För att socialnämnderna ska ha möjlighet att inhämta dessa uppgifter elektroniskt krävs ändringar i socialtjänstlagen (2001:453), lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, förordningen (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453), lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdens verksamhet, utlänningslagen (2005:716) samt förordningen (2001:720) om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen.

Information från Arbetsförmedlingen angående om aktivitetsplan är inlämnad samt hur närvaron har varit behövs för att kunna bedöma behovet av socialbidrag. SKAT-kod med detaljeringsnivå kan utvisa om sökanden exempelvis saknar barnomsorgsplats eller har sagt upp den och därför är förhindrad att söka arbete eller endast delvis står till arbetsmarknadens förfogande. Uppgift om att en person är inne i en åtgärd, exempelvis praktik, ger socialtjänstens handläggare möjlighet att följa upp att sökanden fullföljer åtgärden.

En utredning har tillsatts för att utreda och föreslå hur stöd och krav avseende arbetslösa personer som tar emot försörjningsstöd kan utvecklas.³⁴ I uppdraget ingår att vid behov lämna författningsförslag som gör det möjligt för socialtjänsten att ta del av exempelvis den aktivitetsrapport som arbetssökande ska lämna till Arbetsförmedlingen.

³⁴ Dir. 2014:39, *Stöd och krav avseende arbetslösa personer som tar emot försörjningsstöd*.

2.3.8 Utökad elektroniskt utbyte i processen för bygglov och planhantering

E-delegationens rekommendation: Onödiga hinder i författningsregleringen mot elektronisk hantering av bygglov och planhantering vid informationsutbyte mellan kommuner och länsstyrelser behöver undanröjas.

Skälen för E-delegationens rekommendation: Det har inom ramen för projektet Sammanhållet bygglov gjorts en översyn av ärendehantering för bygglov sett ur ett kundperspektiv samt samverkan mellan de myndigheter som är involverade i bygglovsprocessen.³⁵

Det finns länsstyrelser som vid ett överklagande saknar möjlighet att hantera elektroniska handlingar. De begär därför in handlingarna på papper med stöd av 2 kap. plan- och byggförordningen (2011:338). Bestämmelsen i 2 kap. 6 § anger att de handlingar som ska skickas till Boverket, länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten ska vara *lämpliga* för arkivering. Detta behöver inte innebära något hinder mot elektroniskt informationsbyte men kan kräva att det sker en samordning vad gäller elektronisk arkivering hos olika aktörer. I 2 kap. 8 § samma förordning anges emellertid att länsstyrelsen kan besluta att handlingar inte behöver ges in om den *har rutiner* för att ta del av handlingarna på annat sätt.

Det innebär att även om många kommuner har en teknisk lösning för att göra handlingar elektroniskt tillgängliga så kan länsstyrelser sakna rutiner för att ta del av dem. I praktiken innebär det även att det är länsstyrelsen som avgör i vilka format de ska ta emot dokumentation och om de är lämpliga för den arkivlösning som myndigheten har.

Myndigheter är enligt tryckfrihetsförordningen skyldiga att ta hand om allmänna handlingar, bland annat genom att registrera dem eller hålla dem ordnade på annat sätt. Dessa krav omfattar även allmänna handlingar i digitalt format. Riksarkivet har bestämt vilka elektroniska format som är lämpliga för arkivering.

³⁵ Boverket och SKL har i samverkan med Länsstyrelsen och Lantmäteriet genomfört ett projekt för att utveckla förutsättningarna för en digital hantering av plan- och bygglovsprocessen.

Vidare skiljer det sig åt mellan kommuner om akten skickas i original och en kopia behålls i pappersformat eller om endast en digital kopia behålls. Många kommuner anser att de måste ha kvar handlingarna i pappersformat för den fortsatta hanteringen av ärendet. Det finns också varierande uppfattningar om äktheten i en digital kopia.

I plan- och bygglagen (2010:900) respektive plan- och byggförordningen (2011:338) finns formuleringar som verkar begränsande för utveckling av digitala lösningar inom området. Exempelvis ska anteckning ske på en planhandling när den vunnit laga kraft³⁶

En översyn behöver göras av regleringen inom området för att möjliggöra att ärenden ska kunna anhängiggöras elektroniskt och även vidare hanteras på samma sätt. Vad det får för närmare ekonomiska konsekvenser för de myndigheter som omfattas är oklart, men det bör belysas. Det är också viktigt att klargöra vilka digitala format som är lämpliga i sammanhanget för att dokumentationen ska kunna återanvändas vid senare förrättningar. Utgångspunkten bör vara att möjliggöra en utveckling av myndighetsgemensamma processer och system.

³⁶ 5 kap. 32 § plan- och bygglagen (2010:900).

3 Analys av sekretess vid outsourcing

Outsourcing, dvs. att till underleverantörer överlåta utförandet av funktioner som tidigare har skötts i egen regi, är en viktig del i myndigheternas strategier för att utveckla e-förvaltningen. Många myndigheter har t.ex. utkontrakterat drift och förvaltning av myndighetens informationssystem, tekniskt stöd såsom it-support och teknisk bearbetning såsom skanning, tryck och postbefordran av dokument.

I vissa fall innebär outsourcing att tjänsteleverantören och dennes personal får tillgång till uppgifter som hos myndigheten är sekretessreglerade och därmed inte utan särskild prövning får lämnas ut. I förarbetena till den numera upphävda sekretesslagen förordas för en sådan situation, nämligen då en skrivbyrå anlitas för utskrift av handlingar som innehåller sekretessbelagda uppgifter, att myndigheten ställer krav på att det utförande företaget ska sluta avtal om tystnadsplikt med sin personal. Huruvida ett sådant krav är tillräckligt för att en myndighet ska kunna lämna ut uppgifter i samband med outsourcing har dock ifrågasatts av Riksdagens ombudsmän (JO), som i ett beslut den 9 september 2014 riktade allvarlig kritik mot två offentliga vårdgivare som hade anlitat ett privat företag för vissa läkarsekreterartjänster. JO menade att vårdgivarna inte hade haft rättsligt stöd för att lämna ut de sekretessbelagda uppgifter om patienter som läkarsekreterarna behövde för att kunna utföra den kontrakterade tjänsten. Avgörande vikt lades av JO vid att läkarsekreterarna inte omfattades av någon straffsanktionerad tystnadsplikt, till skillnad från vårdgivarnas egen personal.

Mot denna bakgrund beslutade E-delegationen att bedriva en förstudie som syftar till att klarlägga rättsläget rörande i vad mån

sekretess utgör ett hinder för outsourcing och skapa underlag för en bedömning av om det finns anledning för delegationen att överväga författningsåtgärder inom området.

3.1 Prövning av skaderekvisit

Inför ett utlämnande av sekretessreglerade uppgifter måste myndigheten pröva om sekretessen gäller gentemot mottagaren, dvs. den aktuella leverantören. Om sekretessen är reglerad utan skaderekvisit gäller s.k. absolut sekretess, vilket innebär att uppgifterna kan röjas endast med stöd av en sekretessbrytande bestämmelse. Om den aktuella sekretessbestämmelsen däremot är försedd med skaderekvisit ska myndigheten göra en sekretessprövning, dels utifrån den skaderisk som typiskt sett är förbunden med uppgifter av det slag som avses, dels med beaktande av de kunskaper som myndigheten har om mottagaren, dvs. hur denne kommer att hantera uppgifterna och vilken spridningsrisk som finns.

En aspekt som enligt JO är särskilt viktigt att beakta vid denna sekretessprövning är huruvida leverantören omfattas av en tystnadsplikt som är straffsanktionerad. Enligt vår mening bör det dock vid prövningen av om skaderekvisitet är uppfyllt inte bara beaktas om någon straffsanktionerad tystnadsplikt i traditionell mening gäller för mottagaren av uppgifterna. Bedömningen bör på motsvarande sätt påverkas av om mottagaren är bunden av någon annan straffsanktionerad bestämmelse som i praktiken får samma effekt som en tystnadsplikt.

I förstudien analyseras vilka andra straffrättsliga sanktioner än ansvar för brott mot tystnadsplikt som skulle kunna aktualiseras om en leverantör vidarebefordrar eller själv utnyttjar en uppgift som han eller hon fått kännedom om genom sitt uppdrag åt myndigheten. Bland annat konstateras att ansvar för trolöshet mot huvudman kan vara av relevans såvitt avser sådana tjänster som innebär att leverantören självständigt handhar kvalificerad teknisk uppgift eller övervakar skötseln av sådan angelägenhet eller uppgift, t.ex. vissa typer av it-drift.

När det gäller sådana sekretessreglerade uppgifter om enskilda som inte kan anses vara av särskilt integritetskänsligt slag anser vi dock att utgångspunkten vid sekretessprövningen bör vara att en

avtalsreglerad tystnadsplikt räcker för att man ska kunna konstatera att sekretess inte gäller gentemot tjänsteleverantören. En annan tolkning skulle förändra sekretessens innebörd jämfört med den som beskrivs i sekretesslagens lagmotiv, vilket i sin tur, utan att vara motiverat ur ett integritetsperspektiv, skulle försvåra en effektiv förvaltning. På motsvarande sätt bör en avtalsreglerad tystnadsplikt i normalfallet ge ett tillräckligt skydd för sådana uppgifter som sekretessreglerats till skydd för allmänna eller kommersiella intressen, med undantag för vissa uppgifter som har ett särskilt uttalat skyddsbehov med hänsyn till Sveriges internationella relationer eller rikets säkerhet.

För den sistnämnda typen av särskilt känsliga uppgifter, liksom för vissa särskilt skyddsvärda uppgifter om enskildas personliga förhållanden, kan det däremot antas att sekretess skulle anses gälla gentemot en tjänsteleverantör, om utförarens personal varken omfattades av en straffsanktionerad tystnadsplikt eller av någon motsvarande straffsanktionerad befogenhetsinskränkning.

3.2 Röjandebegreppet

Om det kan konstateras att en planerad outsourcing kräver ett tillgängliggörande av uppgifter för vilka sekretess gäller även gentemot tjänsteleverantören, måste myndigheten ta ställning till om uppgifterna kommer att göras tillgängliga på ett sådant sätt att uppgifterna anses vara "röjda" i offentlighets- och sekretesslagens mening.³⁷ I förstudien analyseras därför röjandebegreppets närmare innebörd.

Enligt förarbetena till sekretesslagen tycks "att röja" kunna översättas med att låta någon ta del av en hemlig uppgift, oavsett om mottagaren faktiskt har tagit eller kommer att ta del av uppgiften. Av Högsta domstolens rättspraxis avseende innebörden av uttrycket "röjer uppgift" i brottsbalkens bestämmelse om vårdslöshet med hemlig uppgift, framgår dock att det avgörande för straffansvar främst är om uppgiften har blivit tillgänglig för någon obehörig under sådana omständigheter att man måste räkna med

³⁷ Själva röjandaspekten är normalt inte ett fristående moment utan ingår i den prövning som en myndighet måst göra innan uppgifter kan lämnas ut till en leverantör. Det är av pedagogiska skäl som röjandaspekten här särskiljs från prövningen i övrigt.

att den obehörige kommer att ta del av uppgiften. Även om rättsfallet rör gränsen för när det straffrättsliga ansvaret inträder, torde ett liknande resonemang kunna föras också i fråga om den närmare innebörden av röjandebegreppet enligt offentlighets- och sekretesslagen. Enligt vår uppfattning bör det i vart fall inte betraktas som ett röjande i offentlighets- och sekretesslagens mening om en hemlig uppgift har gjorts tillgänglig för en utomstående på ett sådant sätt att det förefaller osannolikt att mottagaren tar del av uppgifterna. Vid outsourcing av exempelvis it-drift skulle en sådan situation kunna föreligga om tjänsteavtalet har försetts med ett tydligt förbud för leverantören och dennes personal att ta del av den information som hanteras i systemen. Detta ställer krav på kontrollmekanismer såsom loggning och kännbara civilrättsliga sanktioner vid överträdelse.

3.3 Nödändigt utlämnande

En planerad outsourcing kräver emellertid i vissa fall att ett faktiskt ”röjande” sker, antingen av uppgifter för vilka absolut sekretess gäller eller av sådana särskilt skyddsvärda uppgifter som efter en sekretessprövning kan konstateras vara sekretessbelagda även gentemot utföraren, trots att denne är bunden av en avtalsreglerad tystnadsplikt. I sådana situationer krävs stöd av en sekretessbrytande bestämmelse för att utlämnande av uppgifterna ska kunna ske och outsourcingen komma till stånd. Av särskilt intresse bedömer vi den sekretessbrytande bestämmelse vara som anger att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en enskild eller till en annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Förstudien innehåller därför en analys av syftet bakom den bestämmelsen och av JO:s tolkning av den i det ovan nämnda ärendet.

Syftet med bestämmelsen om nödvändigt utlämnande är att förhindra att sekretessregleringen gör det omöjligt för en myndighet och dess personal att sköta sina uppgifter, dvs. att fullgöra det uppdrag som följer av myndighetens instruktion, andra författningar, regleringsbrevet och särskilda regeringsbeslut. Även om bestämmelsen ska tillämpas restriktivt är vår bedömning att avsikten inte har varit att den ska tillämpas endast i situationer av

undantagskaraktär. I linje med förarbetenas konkreta exempel på situationer då bestämmelsen kan tillämpas anser vi att ett tillgängliggörande av uppgifter i samband med sådan outsourcing som sker i syfte att dra nytta av utförarens expertkompetens eller tekniska utrustning, i särskilda fall bör anses utgöra ett nödvändigt utlämnande och därmed vara tillåtet. Den sekretessbrytande bestämmelsen om nödvändigt utlämnande bör alltså under vissa omständigheter kunna tillämpas vid outsourcing av teknisk bearbetning eller teknisk lagring, såsom it-drift eller vissa dokumenthanterings-tjänster, samt tekniska hjälptjänster, t.ex. avseende it-support.

Trots det utrymme som offentlighets- och sekretesslagen ger till utlämnande av sekretessreglerade uppgifter, kan det inte uteslutas att det kan förekomma enstaka situationer då en samhällsekonomiskt välmotiverad outsourcing inte kan ske, pga. att sekretess hindrar ett utlämnande av de uppgifter som tjänsteleverantören behöver ha tillgång till. Under sådana omständigheter kan myndigheten genom anställnings- eller uppdragsavtal knyta den fysiska person som ska utföra uppgiften till sig på ett sådant sätt att denne enligt 2 kap. 1 § OSL kan anses delta i myndighetens verksamhet. Detta utgör dock inte outsourcing i begreppets egentliga betydelse, eftersom arbetsuppgiften då alltså utförs i myndighetens egen regi.

3.4 Bedömning

Det finns inga prejudicerande rättsfall eller vägledande förarbetsuttalanden som tydliggör exakt i vilka avseenden eller under vilka omständigheter som gällande rätt kan hindra ett utlämnande av sekretessreglerade uppgifter till en tjänsteleverantör i samband med outsourcing. Rättsläget måste därför i någon mån, i vissa avseenden, bedömas som osäkert.

E-delegationens förstudie visar dock att offentlighets- och sekretesslagen kan tolkas på ett sätt som ger ett relativt och normalt tillräckligt stort utrymme för sådana utlämnanden, förutsatt att tjänsteavtalet tydligt anger leverantörens befogenheter och skyldigheter i fråga om tystnadsplikt, behandling av personuppgifter, rätten att ta del av information och egenkontroll av överträdel-

ser³⁸. På det område som kanske är av störst relevans för en effektiv och väl fungerande e-förvaltning, nämligen teknisk bearbetning, teknisk lagring och tekniska hjälptjänster, visar förstudien dessutom att utlämnanden i särskilda fall skulle kunna anses vara nödvändiga, och därmed lagliga, för att myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet.

De bedömningar rörande sekretess som en myndighet måste göra inför en planerad outsourcing kan i vissa fall framstå som komplicerade att utföra och det finns risk för att fel kan uppstå. Den omständigheten att gällande rätt på detta område är delvis otydlig kan medföra en oro för att till och med en mycket noggrann analys senare kan visa sig vara felaktig, vid en rättslig prövning av redan gjorda utlämnanden.

Dessa olägenheter utgör dock enligt vår bedömning inte ett tillräckligt starkt skäl för delegationen att lämna förslag till författningsändringar. Såvitt vi kan bedöma mot bakgrund av vad som framkommit under förstudien torde det nämligen vara mycket få fall av outsourcing som inte kan komma till stånd, pga. av offentlighets- och sekretesslagens utformning. Som redan har nämnts kan en planerad outsourcing ofta anpassas på olika sätt, i syfte att åstadkomma ett förfarande som är förenligt med sekretessregleringen. Om sådana anpassningar i något fall inte skulle vara möjliga eller meningsfulla, måste arbetsuppgiften visserligen i stället utföras i myndighetens egen regi, med hjälp av anställd personal eller osjälvständiga uppdragstagare som alla agerar som offentliga funktionärer och omfattas av offentlighets- och sekretesslagens krav. Det är emellertid enligt vår uppfattning inte heller självklart att outsourcing alltid ska utgöra ett reellt alternativ, om ett sådant förfarande exempelvis skulle kunna medföra risker ur ett integritetsperspektiv.

På sikt kan det vara önskvärt om regelverket kunde förtydligas i syfte att förenkla förfarandet vid utlämnande av uppgifter till en tjänsteleverantör. Vi anser emellertid att vår genomgång inte ger tillräckligt stöd för slutsatsen att behovet av sådana författningsändringar för närvarande är så stort att ett sådant arbete bör initieras. Däremot är det uppenbart att myndigheterna är betjänta av en vägledning för dessa frågor.

³⁸ Det kan i detta sammanhang nämnas att liknande krav ställs även på innehållet i de avtal som ska träffas mellan den personuppgiftsansvarige och ett biträde enligt 30 § personuppgiftslagen (1998:204).

4 E-delegationens uppdrag och erfarenheter

Den 26 mars 2009 beslutade regeringen att tillkalla en delegation med uppdrag att samordna myndigheternas it-baserade utvecklingsprojekt och skapa goda möjligheter för myndighetsövergripande samordning. Delegationens uppdrag framgår av kommittédirektiven (dir. 2009:19) och av tilläggsdirektiven (dir. 2010:32 och dir. 2013:40). Delegationen antog namnet E-delegationen. Delegationens uppdrag ska slutredovisas senast den 1 juli 2015 (tilläggsdirektiv 2014:131). Delbetänkanden har lämnats två gånger per år. I E-delegationens tidigare betänkanden går det att följa det arbete som gjorts genom åren som delegationen verkat. Slutbetänkandet är en summering av delegationens uppdrag.

4.1 E-delegationens arbetsätt

E-delegationen har bl.a. i uppdrag att koordinera strategiska förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser. Dessa utvecklingsinsatser beskrivs närmare i avsnitt 4.2.3.

E-delegationens strategiska mål är en enklare, öppnare och effektivare förvaltning som utgår från medborgares och företagares behov. Arbetsättet kännetecknas av frivilligheten i myndigheternas deltagande, den flexibla resurstillgången och den nyckelroll som myndighetscheferna i delegationen utövar. Arbetet bygger på att den grundläggande drivkraften finns hos myndigheterna.

Statskontoret gjorde i sin utvärdering av E-delegationen bedömningen att delegationen har förmått att tillvarata driv- och utvecklingskraften hos de myndigheter som ingår i delegationen. Detta var en av regeringens centrala ambitioner vid tillsättandet av E-delegationen. E-delegationen har hittat former för att vidare-

utveckla samarbetet mellan stat, kommuner och landsting. Engagemanget för frågorna har ökat inom delegationen, men även inom övriga delar av statsförvaltningen. Statskontoret bedömer också att E-delegationens arbete har bidragit till att vidmakthålla och utveckla nätverk och kompetensgemenskaper i e-förvaltningsfrågor. Statskontoret anser att det är av stor vikt att regeringen tar vara på den drivkraft som härigenom har skapats.³⁹

Delegationens arbetsätt har präglats av att de medverkande myndigheterna haft incitament att bidra och ställa resurser till förfogande och fokusera på den gemensamma uppgiften snarare än myndigheternas egna verksamheter, dvs. de egna s.k. stuprören.

I detta avsnitt beskrivs E-delegationens arbete med digital samverkan och vilka krav som ställs när medborgares och företagens behov ställs i centrum för gemensamma utvecklingsinsatser. Avsnittet tar även upp koordineringen av initiativ som leder till förvaltningsgemensamma tjänster och andra strategiska projekt. Vidare redogörs för E-delegationens erfarenheter av detta arbete och framtida utmaningar.

Förverkligandet av regeringens strategi har kommit att prägla E-delegationens arbetsätt. Att utgå från medborgares och företagens behov, ofta uttryckt som livshändelser⁴⁰, ställer stora krav på att utveckling av tjänster sker i samverkan över organisatoriska gränser mellan aktörer inom offentlig sektor och ofta med privata aktörer. E-delegationen har särskilt uppmärksammat kritiska framgångsfaktorer för digital samverkan och försökt skapa förutsättningar för samverkan och stöd. Delegationen har valt att förstärka möjligheten till samordning genom att fokusera på koordinering, digital samverkan och behovsdriven utveckling. Arbetet har resulterat i vägledningar och metoder för hur samverkan kan organiseras, ledas, styras och följas upp samt vilka överenskommelser eller avtal som kan behöva tas fram. Se vidare avsnitt 4.2.

³⁹ Statskontoret (2014), *Delegerad digitalisering En utvärdering av E-delegationen* (2014:12).

⁴⁰ Livshändelser är benämningen på händelser som påverkar en medborgares livssituation. Detta beskrivs i avsnitt 4.2.2.

4.1.1 Allmänt om E-delegationens organisation

E-delegationen leds av en ordförande och består av myndighetscheferna från 16 stora myndigheter⁴¹ och chefen för SKL:s Center för eSamhället (CeSam) samt ett sekretariat (kansli). Delegationen har också en arbetsgrupp som myndigheterna och SKL bemannat med deltagare från myndigheternas strategiska nivå. Val av organisation och arbetsätt har inte alltid sett ut på samma sätt utan har växlat över tid, då rådande behov har lett till förändringar. Detta avsnitt innehåller en nulägesbeskrivning av arbetsättet.

I praktiken omfattar E-delegationens verksamhet en stor organisation som engagerar många, däribland en juridisk expertgrupp och olika arbetsutskott med experter från myndigheter, SKL och andra organisationer. Arbetsutskotten involverar även medarbetare från andra myndigheter och organisationer än de som ingår i delegationen.

För att hantera processerna har delegationen två utskott, varav det ena fungerar som styrgrupp till delegationens koordinering av förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser. Det andra delegationsutskottet hanterar bland annat samverkan inom plan- och byggprocessen och leds av SKL. Boverket, SKL och Lantmäteriet överlämnade 2013 två rapporter till Socialdepartementet, som beskriver hur man genom samverkan och med stöd av digital teknik kan påskynda, effektivisera och förenkla processen fram till bygglov.⁴²

I delegationsutskotten ingår företrädare för delegationen, arbetsgruppen och kansliet.

Arbetsgruppen är främst en berednings- och stödfunktion till delegationens ledamöter och säkerställer att arbetsutskott och andra grupperingar bemannas och att arbetet genomförs och följs upp.

⁴¹ Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, CSN, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Transportstyrelsen, Statens Jordbruksverk, Riksarkivet, Kammarkollegiet, Tullverket, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB), Lantmäteriet, Migrationsverket, Tillväxtverket, Bolagsverket och Rikspolisstyrelsen.

⁴² Boverket m.fl. (2013), *Digital samverkan – exemplifierad genom samordnad detaljplanering och fastighetsbildning* (Rapport 2013:29).

Boverket m.fl. (2013), *Effektivare samhällsbyggnadsprocess, ”från ide till färdig byggnad”, med hjälp av digital teknik* (Rapport 2013:28).

Arbetet med att till exempel ta fram och vidareutveckla vägledning eller göra fördjupade studier och analyser sker i arbetsutskott eller i den rättsliga expertgruppen.

Deltagarna i delegationens arbetsgrupp och arbetsutskott deltar i arbetet genom att myndigheterna ställer sina resurser och kompetenser till förfogande. Delegationens kansli är ett administrativt stöd och bidrar till att ta fram samverkansverktyg och rutiner. Kansliet leder också arbetsutskottens arbete och bistår departementet i vissa internationella frågor.

4.2 E-delegationens erfarenheter

Delegationens erfarenheter av samverkan har visat att det finns ett stort behov av stöd för hur samverkan sker. Det saknas ofta förmåga att utveckla myndighetsövergripande tjänster som utgår från medborgarnas och företagarnas behov. E-delegationen har inte haft mandat att styra över myndigheter, utan har istället tagit fram stöd för utveckling i samverkan såsom metodstöd, vägledningar och informationsinsatser. Delegationens erfarenheter av dessa stöd visar att teorin har kunnat tillämpas i praktiken vid utveckling av gemensamma utvecklingsinsatser. Som exempel på detta kan nämnas projektet Effektiv informationsförsörjning – Ekonomiskt bistånd.

Nyttoperspektivet för medborgare och företag har varit en ledstjärna i arbetet. Det övergripande nyttoperspektivet har också underlättat för de deltagande organisationerna att definiera lösningar och därmed gett förutsättningar att leverera resultat i form av myndighetsövergripande e-förvaltningslösningar.

En viktig erfarenhet av förvaltningsgemensamt utvecklingsarbete är att samverkan till stor del är en fråga om samverkan mellan individer inom olika organisationer. Att lösa frågor om gemensam arkitektur, teknik, juridik och informationssäkerhet är i och för sig ett problem, men dessa problem är lättare att överbrygga än de problem som tillhör de så kallade mjuka värdena. Med mjuka värden menas här de problem som uppstår när aktörer i sina försök att samverka inser att den egna organisationen, kulturen och semantiken blir ett hinder för samverkan. Problematiken med kultur och semantik är att organisationer har olika värderingar och

använder sig av begrepp och ord som ofta är unika för respektive organisation.

Samverkande myndigheter upplever ofta svårigheter med frivillig samverkan, då resurser tas i anspråk när gemensamma processer utvecklas. Många myndigheter upplever även svårigheter med att implementera E-delegationens vägledningar och andra stöd. En annan erfarenhet är de samverkande myndigheternas olika prioriteringar av utvecklingsinsatser, då de egna enskilda uppdragen prioriteras och de gemensamma insatserna nedprioriteras, bl.a. för att förståelse och engagemang för frågor utanför den egna myndighetens uppdrag ofta saknas. Förutsättningarna för samverkan är olika för myndigheterna och är ofta personberoende då engagemanget skiftar mellan olika individer. Det är en helt annan sak att leda och ansvara för en utvecklingsinsats i samverkan än vad det är att driva en utvecklingsinsats inom den egna organisationen.

Den finansiella problematiken har visat sig vara en kritisk faktor för samverkan och förhindrar ofta projekt att realiseras i rimlig tid. Ansvaret för förvaltning och vidareutveckling blir därefter en svårlöst fråga. Skevheter i fördelning av kostnad och nytta försvårar på många sätt gemensamma utvecklingsinsatser. Medel har öronmärkts av regeringen via det s.k. 2:6-anslaget Gemensamma e-förvaltningsprojekt av strategisk betydelse. Det handlar dock om låga belopp som utgör en liten del av utvecklingsinsatsens totala budget. E-delegationen har fått ansöka om dessa medel för varje utvecklingsinsats och det har inneburit en omfattande administrativ hantering. Det är inte heller någon långsiktigt hållbar finansieringslösning.

Nedan beskrivs ett antal samverkansområden som E-delegationen tagit initiativ till utifrån uppdraget.

4.2.1 Digital samverkan

Utbyte av information ger förutsättningar att både förenkla och effektivisera för medborgare, företag och myndigheter. Digital samverkan innebär att olika aktörers verksamhet, information och tjänster knyts samman till digitalt samverkande lösningar för att nå gemensamma mål. Med en gemensam struktur för utbyte av information kan informationen användas av andra.

Digital samverkan ser olika ut beroende på behovsbild och önskade nyttor:

- När myndigheter med flera aktörer delar och utbyter information med varandra, dvs. ett digitaliserat informationsutbyte med hjälp av tjänster.
- När aktörernas processer samverkar med hjälp av digitala tjänster för att tillgodose medborgares eller företagares behov.
- När myndigheter och andra aktörer med hjälp av digitala tjänster samlar in och gemensamt publicerar relevant information för att möta medborgarens behov vid olika livshändelser.
- När samverkan resulterar i digitala tjänster som flera aktörer beslutar sig för att använda istället för att utveckla separata lösningar.

Resultatet av digitalt samverkande lösningar är att medborgare och företagare slipper agera koordinator i sina egna myndighetskontakter, dvs. samla in uppgifter från flera myndigheter eller lämna samma information flera gånger. Deras ärenden hanteras därmed snabbare och med högre kvalitet.

E-delegationens erfarenheter av arbetet med digital samverkan visar att utveckling underlättas om förutsättningar för samverkan är tydliga, beskrivna och överenskomna. Delegationen tog därför fram en vägledning för digital samverkan som knyter samman mål och principer, ansvar och roller, ledning och styrning, samt processer för utveckling och förvaltning som bygger på en samverkansidé.⁴³ Arbetet bygger på ett antal principer för en samverkande e-förvaltning baserat på de huvudmål och delmål som definieras i regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning.⁴⁴ Ur dessa mål har grundprinciper formulerats och arkitekturprinciper utarbetats som innehåller delar kring digitala möten, tjänste- och processsamverkan samt informationssäkerhet och juridik.⁴⁵

⁴³ E-delegationen (2015), *Vägledning för digital samverkan, version 4.1.*

⁴⁴ Näringsdepartementet (2012), *Med medborgaren i centrum. Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning* (N2012.37).

⁴⁵ E-delegationen (2015), *Vägledande Principer för digital samverkan, version 1.3.*

4.2.2 Behovsdriven utveckling – att samverka med medborgaren i fokus

Utveckling av tjänster bör utgå från medborgares och företagares behov, annars finns risk att tjänster utvecklas som inte används eller skapar någon nytta. Behovsdriven utveckling innebär att fånga in, förstå och beskriva medborgares och företagares behov genom behovsanalys, men också att involvera berörda aktörer i processen med att ta fram tjänsten.

De myndigheter som i dag genomför behovsanalys kopplar dem till medborgarens behov i kontakten med den egna myndigheten. I en sammanhållen förvaltning behöver myndigheter lyfta blicken och se behov ur ett större perspektiv över organisationsgränser. Det är först då vi får en förståelse för gemensamma behov och ser effekterna av detta. E-delegationens vägledning för behovsdriven utveckling ger stöd och verktyg för myndigheter och andra organisationer som arbetar med att ta fram behovsdrivna tjänster.⁴⁶

Livssituation, livshändelse och agerande

För att beskriva medborgarnas och företagarnas behov utifrån ett helhetsperspektiv, har delegationen valt att använda begreppen *livssituation*, *livshändelse* och *agerande*.

En medborgares liv kan delas in i olika faser, s.k. *livssituationer*. Exempel på livssituationer är *hälsa*, *arbete* och *utbildning*. Livssituationer är relativt konstanta och som medborgaren befinner sig i under en längre tid. Flera olika livssituationer kan pågå samtidigt, men inte alla och inte alltid. Livssituationen arbete är t.ex. inte pågående förrän medborgaren kommit upp i arbetsför ålder och utbildning blir pågående först då medborgaren påbörjat utbildning.

I en medborgares livssituation inträffar händelser som påverkar livssituationen, vilket vi benämner *livshändelser*.⁴⁷ När en livshändelse inträffar gör medborgaren något, s.k. *agerande*.⁴⁸

⁴⁶ Vägledning för behovsdriven utveckling, version 2.0.

⁴⁷ Exempel på livshändelser kan vara "bli sjuk", som då knyts till livssituationen hälsa, "slutar anställning", som är knuten till arbete, osv. I och med att en livshändelse inträffar förändras också status på livssituationen. Från att t.ex. ha varit "är frisk" (inom livssituationen hälsa) så ändras status till "är sjuk" i och med att livshändelsen "bli sjuk" inträffar.

Med utgångspunkt från behov ur ett livshändelseperspektiv kan samverkande aktörer:

- få en gemensam bild och ökad förståelse för hur en medborgare upplever myndighetskontakt och stöd i samband med en inträffad livshändelse
- identifiera andra aktörer i samma livshändelse, inklusive myndigheternas interna aktörer (t.ex. handläggare, support, drift)
- identifiera den information som samlas in, kommuniceras och delas mellan aktörerna
- identifiera nyttor; medborgarnytta, samhällsnytta, effektivisering
- skapa en gemensam mål- och behovsbild tillsammans med lösningsalternativ; lagändring, bemötande, kanalval, digital lösning
- skapa förutsättningar för att fortsatt involvera målgrupp i utveckling och fortsatt förvaltning

E-delegationens erfarenhet är att myndigheterna har börjat utveckla förmågan att förstå medborgarnas och företagarnas behov, och utgå från behovsbilden vid både utveckling och fortsatt förvaltning av samverkanslösningar.

I syfte att driva på utvecklingen ur ett livshändelseperspektiv har E-delegationen beslutat att påbörja ett arbete kring livshändelser och färdledande myndigheter har utsetts att leda detta arbete. Arbetet genomförs i samverkan med relevanta aktörer och ska i ett första steg leda till att identifiera behov, intressenter och nyttor som utgör beslutsunderlag för fortsatt utvecklingsarbete. De livshändelser som prioriteras är:

- Gå till arbete
- Nyanländ

⁴⁸ Exempel på ageranden kan vara att kontakta vården, kopplat till livshändelsen "bli sjuk", eller att söka jobb, kopplat till livshändelsen "förlora och hitta arbete".

- Få barn
- Bli efterlevande

Utvecklingsmyndigheternas arbete

I mars 2011 gav regeringen Bolagsverket, Lantmäteriet, Skatteverket och Transportstyrelsen i uppdrag att vara utvecklingsmyndigheter för e-förvaltningen. Syftet med uppdraget var att samordna strategiprocesser inom följande intresse- och målgruppsområden; företag och företagande, geografisk information, privatpersoner samt fordon och förare. Bolagsverkets uppdrag sträckte sig till och med 2013 och övriga myndigheter till och med 2014.

Samtliga myndigheter valde att anta ett utifrån-in perspektiv i sina respektive ansvarsområden och att redan från början utgå från och vidareutveckla arbetssätt inom behovsdriven utveckling. Arbetet genomfördes i nära samarbete med E-delegationen och har resulterat i erfarenheter som sedan kunnat återanvändas i delegationens fortsatta arbete med behovsdriven utveckling och livshändelser.

4.2.3 Samordning av stöd till förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser

E-delegationen inrättade 2012 ett program för samordning av stöd till förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser som ingår i delegationens portfölj.⁴⁹ Utvecklingsinsatserna tar fram förvaltningsgemensamma tjänster och lösningar som kan återanvändas av många aktörer när dessa utvecklar sina verksamheter. I utvecklingen av de förvaltningsgemensamma tjänsterna har E-delegationens vägledningar varit ett stöd och utvecklingsinsatserna i samordningsprogrammet har också bidragit med erfarenheter. Fokus för programmets arbete är att, genom stöd till utvecklingsinsatserna, säkra att de önskade nyttorna med utvecklingen uppnås. En gemensam metod för utveckling i

⁴⁹ Program SOFT, Samordning av förvaltningsgemensamma tjänster.

samverkan har tagits fram och tillämpas inom programmet.⁵⁰ Denna metod med särskilt fokus på så kallade samordningsområden, dvs. områden som en utvecklingsinsats i samverkan måste ta särskild hänsyn till, utgör basen för programmets stödjande arbete. Metoden har för avsikt att komplettera myndigheternas egna utvecklingsmodeller och samla de samverkande parterna kring en gemensam nomenklatur och gemensamma förväntningar på arbetet som ska utföras tillsammans. Samordningsområdena är:

- Arkitektur
- Förutsättningar och organisation
- Rättsliga förutsättningar
- Behovsdriven utveckling
- Förvaltning
- Kommunikation
- Finansiering
- Informationssäkerhet
- Nyttorealiserings

Utvecklingsinsatserna bedrivs av flera myndigheter där en myndighet ansvarar för utvecklingsinsatsen. Varje utvecklingsinsats leds av en styrgrupp. Ansvaret för utvecklingsinsatsen innebär bl.a. att göra överenskommelser med ingående samverkansparter, kommunicera med intressenter, ta fram anslutningsplaner m.m. För att stärka myndighetssamverkan har ett programråd inrättats. Programmet ansvarar för koordineringen av de strategiska projekten samt ger stöd enligt metoden för utveckling i samverkan. Inom programmet har bl.a. följande utvecklingsinsatser koordinerats:

- Mina meddelanden
- Min ärendeöversikt

⁵⁰ E-delegationen (2015), *Metod för utveckling i samverkan, version 1.1.*

- Mina fullmakter inklusive de tre delarna Fullmaktsnod försäkring, Nationell ställföreträdartjänst och Visningstjänst
- E-arkiv och e-diarium
- Effektiv informationsförsörjning – Ekonomiskt Bistånd
- Nationella Tjänstekatalogen 2.0 och Nationella Informationsutbyteskatalogen
- Föräldraskapsbekräftelse
- Planeringsverktyg

E-delegationens erfarenheter visar att det är betydelsefullt med ett tydligt och avgränsat ansvar för de myndigheter som bedriver utvecklingsinsatser i samverkan. Programmet är ett viktigt stöd till kommande utvecklingsinsatser. Delegationens erfarenheter visar att nya förvaltningsgemensamma arbetssätt tar tid att utveckla, vilket kräver organisatorisk uthållighet av både uppdragsgivare och samverkande aktörer.

4.2.4 Nationella utvecklingsportföljen⁵¹

E-delegationen har i uppdrag från regeringen att samordna och följa upp strategiska utvecklingsinsatser inom e-förvaltningen. Utifrån uppdraget har under åren 2013–2014 ett arbete bedrivits för att skapa en mer sammanhållen bild av den strategiska e-förvaltningsutveckling som bedrivs på nationell nivå. Under 2014 resulterade detta arbete i att en första version av ett publikt webbgränssnitt lanserades, den Nationella utvecklingsportföljen. Syftet med att ta fram en nationell utvecklingsportfölj är att få en samlad bild över pågående strategiska förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser, och att ge regeringen underlag och analyser för att kunna följa upp myndigheternas utveckling gentemot de e-förvaltningspolitiska målen. Vidare ska portföljen sprida information om vilken strategisk e-förvaltningsutveckling som pågår samt skapa kontaktvägar mellan olika aktörer, för att därmed främja återanvändning och minimera dubbelarbete.

⁵¹ <http://nationellautvecklingsportfoljen.se>

Portföljen omfattar information om utvecklingsinsatser från den offentliga sektorn som bedrivs i samverkan eller där resultatet utvecklas för att användas av många myndigheter.

4.2.5 E-legitimationer

En av många grundläggande förutsättningar för att utvecklingsinsatser ska kunna realiseras är att det finns säkra metoder för elektronisk identifiering och signering. E-delegationen föreslog i sitt första betänkande att en nämnd för e-legitimationer skulle inrättas.⁵² Förslaget låg till grund för bildandet av E-legitimationsnämnden. Nämnden arbetar med införandet av en förnyad infrastruktur för elektronisk legitimering och underskrift. Den nya infrastrukturen, Svensk e-legitimation, kommer att finnas tillgänglig för anslutning från halvårsskiftet 2016. Detta arbete utgör en central komponent i den fortsatta utvecklingen av svensk e-förvaltning och är en nyckel i realiseringen av regeringens Digitala agenda.

I E-delegationens koordinering av förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser är E-legitimationsnämnden en viktig samverkansaktör. E-delegationen och E-legitimationsnämnden har tillsammans tagit fram en avsiktsförklaring avseende anslutning för E-delegationens myndigheter till Svensk e-legitimation.

Det bör ytterligare poängteras att myndigheters anslutning till Svensk e-legitimation är en förutsättning för den framtida e-förvaltningsutvecklingen.

4.2.6 Uppföljning av det samlade arbetet med e-förvaltning

Inom ramen för E-delegationens uppdrag att följa upp strategiska utvecklingsinsatser ska delegationen bistå regeringen i det internationella samarbetet kring e-förvaltning.

⁵² SOU 2009:86, *Strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning*.

Nationell uppföljning

E-delegationen har i olika omgångar genomfört uppföljningar av myndigheternas utvecklingsarbete kring e-förvaltning. Dessa uppföljningar genomfördes i olika omfattning 2010, 2011 och 2013. Den första uppföljningen (2010) handlade om behovsfångst, sociala medier, internationella projekt och it-standardisering.⁵³

Den andra uppföljningen (2011) gjordes i samarbete med SKL. Uppföljningen omfattade följande områden: e-tjänster, ledning och styrning, samverkan, effekter och hinder, öppenhet och innovation, grön it, informationssäkerhet, it-standardisering, sociala medier samt öppen programvara. Syftet var att få en översiktlig bild över e-förvaltningsutvecklingen av hela förvaltningen, och låg till grund för erfarenhetsutbyte, jämförelser, prioriteringar och beslut inom statliga myndigheter och kommuner.⁵⁴

Den senaste uppföljningen (2013) riktade sig endast till statliga myndigheter och fokuserade på samverkan mellan myndigheter.⁵⁵

Analys av svensk uppföljning och EU Benchmarking

Governo har på uppdrag av E-delegationen gjort en översiktlig sammanställning och analys av genomförda uppföljningar från 2011 och 2013. Underlaget innefattar dels E-delegationens uppföljning av statliga myndigheter, dels EU-kommissionens benchmarkundersökning, vilken omfattar samtliga medlemsländer. Resultatet visar att Sverige brister i att få fram e-tjänster som stödjer livshändelser och som spänner över statlig, regional och lokal nivå. Samtidigt kan man se att e-förvaltning fått högre prioritet och samverkan inom offentlig sektor har ökat de senaste åren.⁵⁶

Den nationella uppföljningsenkäten har ett starkt inifrån-och-ut-perspektiv medan EU:s eGovernment Benchmarking har ett utifrån-och-in-perspektiv, vilket gör att undersökningarna tillsammans ger en helhetsbild och ger underlag för analysen.

⁵³ Resultaten av undersökningen finns i bilaga 18 i SOU 2010:62.

⁵⁴ E-delegationen (2011), *Uppföljning av myndigheternas arbete med e-förvaltning och e-tjänster 2011*.

Sveriges Kommuner och Landsting (2011), *E-förvaltning och e-tjänster i Sveriges kommuner 2011*.

⁵⁵ E-delegationen (2013), *Uppföljning av myndigheternas arbete med e-förvaltning och e-tjänster 2013*.

⁵⁶ Forest C, Rodén S och Persson, A (2013), *Uppföljning av e-förvaltning i Sverige*, Governo.

Internationell uppföljning

Sverige deltar i ett antal internationella uppföljningar och benchmark inom e-förvaltningsområdet, huvudsakligen inom EU, FN, OECD, Nordiska Ministerrådet samt World Economic Forum.

Näringsdepartementet har huvudansvaret för att koordinera och delta i internationella uppföljningar och E-delegationen har bistått i detta arbete. Delegationens kansli har bidragit med dels facilitering av uppföljningsenkäter, dels deltagande i utvärderings- och utvecklingsmöten kring uppföljningsmetod och verktyg. Det har också skett erfarenhetsutbyten och dialog kring ”best practice” i specifika frågor.

EU eGovernment Benchmark är den uppföljning som har ett tydligt fokus på livshändelser som utgångspunkt för att mäta hur offentliga aktörer samverkar för att möta behov från medborgare och företagare i deras livshändelser. Från och med 2012 följs vartannat år två uppsättningar om fyra till fem livshändelser.

Övriga internationella uppföljningar fokuserar mest på utbud av e-tjänster och nationens grundläggande förutsättningar för digitalisering och e-förvaltning. Även dessa efterfrågar dock i ökande grad indikatorer för hur offentlig sektor som helhet möter medborgares och företagares behov.

Analys av fyra internationella undersökningar

De senaste åren har Sveriges ranking i internationella mätningar dalat. En anledning till detta kan vara att andra länder gör mer på området och därför kommer ifatt. Sverige hade även en komparativ fördel när mätningarnas indikatorer främst rörde utbud av e-tjänster då svenska myndigheter tidigt var bra på detta. Mätningarna som görs i dag mäter offentlig sektors samverkan gentemot medborgare och företagare i ett organisationsövergripande perspektiv, vilket Sverige är sämre på.

2014 genomförde Governo på uppdrag av E-delegationen en fördjupad analys av fyra internationella undersökningar (benchmarks) inom e-förvaltningen. Syftet med den fördjupade analysen var att granska vad som faktiskt mäts i de internationella uppföljningarna samt att belysa tydliga förbättringsområden. Analysen är avsedd att användas i ett framtida arbete med att ta fram en gemensam nationell färdplan och att se över vilka indikatorer som är

intressanta för att belysa de värden som för Sveriges del är relevanta att betrakta som ”god e-förvaltning”. Även denna analys visar att svensk e-förvaltningsutveckling tappar fart i internationella mätningar.⁵⁷

4.2.7 Nyttorealiserings

Nyttorealiserings handlar om den offentliga sektorns ansvar att säkerställa att offentliga medel används optimalt och genererar nytta för hela samhället där både medborgarnytta och kostnadseffektivitet vägs in. Med krav på behovsdriven utveckling och samverkan över organisationsgränser för att leverera förvaltningsgemensamma lösningar ökar kraven på beslutsunderlag och processer som möjliggör att nyttan verkligen uppstår. En utgångspunkt är att allt utvecklingsarbete ska vara väl förankrat i verksamhetsmål och underbyggt med bra beslutsunderlag. E-delegationen har i uppdrag att ta fram förslag på metoder för hur nyttan kan realiseras. Ett arbetsutskott inom delegationen har sedan 2010 bedrivit ett arbete med att ta fram en vägledning i nyttorealiserings. En första version av vägledningen publicerades 2011.⁵⁸ Vägledningen utgör ett ramverk och är ett stöd för organisationer vid införande eller vidareutveckling av arbetet med nyttorealiserings. Intresset för vägledningen och konceptet var stort men erfarenheterna från bl.a. E-delegationens koncernstöd i nyttorealiserings visar att även om nyttorealiserings är ett relativt enkelt koncept att förstå kan det vara svårare att tillämpa. Därför omformades arbetsutskottet efter vägledningens publicering till ett nätverk för de myndigheter och organisationer som har för avsikt att införa nyttorealiseringskonceptet i någon form. Nätverket för nyttorealiserings syftar till att:

- verka för ökat användande av nyttorealiserings inom offentliga organisationer,

⁵⁷ Governo (2015), *Den svenska e-förvaltningens utveckling i relation till omvärlden – Jämförande analys av internationella mätningar*.

⁵⁸ E-delegationen (2011), *Vägledning i nyttorealiserings version 1.0*.

- bidra till erfarenhetsutbyte och nätverksbyggande mellan medlemmarna i E-delegationens arbetsutskott kopplat till nyttorealiserings samt
- metodutveckling kopplat till området nyttorealiserings.

Inom nätverket bildades en så kallad koncernstödsgrupp, med målsättningen att bereda väg för ett effektivare användande av nyttorealiseringskonceptet. Koncernstödsgruppen erbjöd stöd inom följande områden:

- Genomförande av mognadsanalyser för att kartlägga myndigheternas nuläge och ambitionsnivå. Koncernstödet lämnade förslag på aktiviteter för implementering och anpassning av konceptet i myndigheternas organisation.
- Utbildning och information för att sprida kunskap om nyttorealiseringskonceptet till olika aktörer och intressenter. Syftet med detta är dels att skapa förståelse för nyttorealiseringskoncept och dels att skapa ett gemensamt språkbruk och plattform för aktörer att kunna kommunicera med en gemensam begreppsapparat.
- Mentorskap och kvalitetsgranskningar för både pågående förstudier inom E-delegationen men också för andra myndigheter som behöver ett bollplank inom området.

E-delegationens kansli och delar av nätverket tog under 2013 fram ett verktyg för Business Case med nyttorealiseringsfokus.⁵⁹ Detta verktyg testades under 2013–2014 på utvecklingsinsatserna som ingår i delegationens samordningsprogram.

Hösten 2014 publicerades en ny och omarbetad version av vägledningen i nyttorealiserings, version 2.0, som tar ett större grepp om nyttorealiserings ur perspektivet verksamhetsförändring.⁶⁰ Mätbarhet, koppling till verksamhetens mål och vikten av förändringsledning är centrala perspektiv i vägledningen. Det bör noteras

⁵⁹ E-delegationens verktyg för Business Case och nyttorealiserings syftar till att underlätta registrering av nyttor, kostnader, risker, angelägenhet och komplexitet, samt aktiviteter och uppföljning av dessa, för offentliga investeringar i verksamhetsutveckling.

⁶⁰ E-delegationen (2014), *Vägledning i nyttorealiserings version 2.0*.

att det är svårt att mäta nyttan när den uppstår hos en annan myndighet än hos den som ansvarar för en utvecklingsinsats.

4.2.8 Webbriktlinjer

E-delegationen har haft i uppdrag att ansvara för vägledningen för webbutveckling som många myndigheter och offentliga aktörer tillämpar i syfte att utveckla användbara och tillgängliga webbplatser. Målet är att webben ska vara enkel att använda för alla. Vägledningen för webbutveckling (f.d. 24-timmarsvägledningen) är officiella riktlinjer för hur man bör arbeta med webbplatser inom offentlig sektor i Sverige. Även den privata sektorn kan med fördel använda den.⁶¹ Vägledningen utgår från sex grundläggande principer. Dessa principer gäller i arbetet med både interna och externa webbaserade applikationer.

- Tillgänglig
- Användbar
- Förtroendeingivande
- Effektiv
- Tekniskt oberoende
- Åtkomlig över tid

Sedan 2013 har E-delegationen och Post- och telestyrelsen (PTS) etablerat ett samarbete kring webbriktlinjerna. Samarbetet syftar till att sprida kunskap om webbriktlinjerna till utvecklare och beställare i den privata sektorn för att fler ska kunna delta i it-samhället. Det syftar också till att stödja utvecklingen av de förvaltningsgemensamma tjänsterna och Svensk e-legitimation, så att dessa blir användbara och tillgängliga för så många som möjligt.

⁶¹ Riktlinjerna finns på webbplatsen www.webbriktlinjer.se.

4.2.9 PSI och öppna data

E-delegationen fick ett tilläggsuppdrag att främja och samordna myndigheternas arbete med att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av offentlig information, dvs. PSI (Public Sector Information). Uppdraget har sin utgångspunkt i lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen (PSI-lagen). PSI-lagen ger utrymme för myndigheter att ta ut avgifter till en viss nivå och innebär begränsningar för de aktörer som inte har ekonomiska resurser att betala för offentlig information. Sådana begränsningar i villkoren kan vara ett hinder för vidareutnyttjande. Därför har E-delegationen valt att fokusera på behovet av öppna offentliga data (en mindre del av PSI) som är fria från avgifter och begränsande licensvillkor.

E-delegationen har bl.a. genomfört följande insatser inom området öppna offentliga data:

- En vägledning för vidareutnyttjande av offentlig information har tagits fram och vidareutvecklats.⁶² I den nya versionen av vägledningen (version 2.0) inkluderas SKL:s och Kommunförbundet Stockholms läns ramverk för öppna data.
- Främjande insatser i form av deltagande på föreläsningar och seminarier under ett antal år, och arrangerande av ”Forum öppna data” tillsammans med VINNOVA, SKL och Näringsdepartementet.
- E-delegationen har följt upp myndigheters arbete med öppna data.⁶³

4.2.10 Juridik

En förutsättning för samverkan är att det finns rättsliga förutsättningar som stödjer e-förvaltningsutvecklingen. Det uppstår ibland en osäkerhet kring tillämpningen av regelverken hos myndigheter som ska ta fram e-förvaltningslösningar i samverkan över organisationsgränser. Därför tillsattes en rättslig expertgrupp med

⁶² www.vidareutnyttjande.se

⁶³ E-delegationen (2013), *Redovisning av enkätresultat och kommentarer kring myndigheters arbete med öppna data 2013*.

uppgift att bidra till minskad osäkerhet kring hur gällande rätt ska tillämpas fram till dess att Sverige får en lagstiftning anpassad till e-förvaltningen. Expertgruppen har bland annat tagit fram en juridisk vägledning för verksamhetsutveckling inom e-förvaltning, riktlinjer för sociala medier och andra juridiska vägledningar kring e-förvaltning. Det har också anordnats seminarier och informationsinsatser kring vägledningar och angelägna juridiska frågeställningar. Målgrupperna har huvudsakligen varit jurister som hanterar förvaltningsrättsliga frågor.

Enligt direktiven ska delegationen identifiera regelverk som på ett olämpligt sätt hindrar elektroniskt informationsutbyte, och vid behov ska delegationen lämna förslag till författningsändringar. I sitt första betänkande (SOU 2009:86) föreslog delegationen att regeringen skulle tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av registerförfattningarna.⁶⁴ Delegationen har i betänkanden lämnat förslag på författningsändringar i syfte att förbättra förutsättningarna för elektroniskt informationsutbyte och underlätta för myndigheter att fatta automatiserade beslut (SOU 2014:39 och SOU 2014:75).

I avsnitt 2.3.4–2.3.8 samt avsnitt 3 uppmärksammas juridiska frågor som behöver lösas efter att E-delegationen upphör.

4.2.11 Informationssäkerhet

E-förvaltningsutveckling i samverkan förutsätter att samverkande aktörer säkerställer att informationssäkerheten hanteras på rätt nivå i gemensamma projekt. Informationssäkerheten är en förutsättning för att it-lösningar ska kunna utnyttjas med så stor nytta som möjligt utan att det skapar oacceptabla risker. MSB bildade ett arbetsutskott för informationssäkerhet för att förverkliga den strategi för informationssäkerhet i e-förvaltning som tagits fram på uppdrag av E-delegationen.⁶⁵ Arbetsutskottets uppgift var att ta fram en handlingsplan för att förverkliga målen i strategin och att ge metodstöd till delegationens utvecklingsinsatser.

⁶⁴ Informationshanteringsutredningen tillsattes 2011 (dir. 2011:86).

⁶⁵ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2014), *Strategi för informationssäkerhet i e-förvaltning* (MSB690).

Arbetsutskottet har bidragit med kunskapen och ”tänket” kring informationssäkerhet kopplat till utvecklingsinsatser. Att upprätthålla rätt nivå på informationssäkerhet och integritet är en av E-delegationens grundprinciper för digital samverkan.⁶⁶ Tillämpning av digital samverkan förutsätter att berörda aktörers krav på informationssäkerhet kan tillgodoses, dvs. att information kan kommuniceras enligt önskade kriterier för riktighet, konfidentialitet, tillgänglighet och spårbarhet. Vägledningen för digital samverkan belyser bl.a. vikten av att informationssäkerheten säkerställs genom att informationsutbyte sker enligt fastställda riktlinjer, samt att följa upp att kraven uppfylls. Informationssäkerhet är också ett samordningsområde för kravställning och stöd i vägledningen Metod för utveckling i samverkan.

MSB har tagit fram vägledningar och praktiskt stöd för långsiktigt och systematiskt arbete med informationssäkerhet. Dessa finns samlade på webbplatsen www.informationssakerhet.se.

4.2.12 Behovet av kompetens inom e-förvaltningsområdet

Inom ramen för E-delegationens koordineringsuppdrag har det gjorts olika insatser för att tillgodose behovet av kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte inom offentlig sektor. Det har bl.a. skett genom delegationens vägledningar, då de även kan användas som argumentation för att lösa samverkansfrågor. Ett annat sätt har varit att erbjuda stöd, nätverk och erfarenhetsutbyten inom olika samordningsområden.

Behovet av stöd och kompetensutveckling minskar inte i och med att E-delegationens uppdrag upphör. Kompetensutvecklingen måste fortsätta, i synnerhet kring beställarkompetens, ledarskap och utveckling. En gemensam syn på kompetensförsörjning inom offentlig sektor och erfarenhetsutbyte ökar den totala kompetensnivån och leder till en effektivare och mer förändringsbenägen förvaltning.

⁶⁶ E-delegationen (2015), *Vägledande Principer för digital samverkan, version 1.3.*

5 Redovisning av E-delegationens uppdrag utifrån direktiven

5.1 Regeringens intention och E-delegationens uppdrag

Regeringens strategi för en digitalt samverkande förvaltning förtydligar de mål och ställningstaganden som uttrycks i den förvaltningspolitiska propositionen (prop. 2009/10:175) och i den digitala agendan för Sverige (dnr N2011/342/ITP).

E-delegationens uppdrag är att koordinera digital samverkan och att driva på utvecklingen av förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser. Detta innebär samordning av e-förvaltningsprojekt av strategisk natur och samordning av myndigheter med ansvar att utveckla respektive sektor och som väger in intresset för staten som helhet – ett koncernperspektiv – i sitt utvecklingsarbete. Kontakten mellan förvaltning och medborgare ska kännetecknas av tillgänglighet och användbarhet.

I delegationens första betänkande, Strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning (SOU 2009:86), presenterades ett förslag till genomförandeplan. I detta avsnitt sammanställs E-delegationens uppdrag och de resultat som uppnåtts utifrån kommittédirektiven.

I E-delegationens tidigare betänkanden går det att följa det arbete som gjorts genom alla år som delegationen verkat. Denna sammanställning är en totalsummering av delegationens resultat utifrån uppdraget. Upprepningar från avsnitt 4 förekommer.

5.1.1 Redovisning utifrån direktiv 2009:19

Utgångspunkter för delegationens arbete

Dir. 2009:19	Resultat
<p>Medborgare ska kunna utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter samt ta del av förvaltningens service på ett enkelt sätt. E-förvaltningen ska bidra till att förenkla kontakten mellan förvaltning och medborgare och ska präglas av tillgänglighet och användbarhet. Det är mycket viktigt att denna utveckling sker med ett bibehållet starkt skydd för den personliga integriteten.</p>	<p>Delegationen har tagit fram en Vägledning för digital samverkan, som stödjer organisationer som behöver samverka vid utveckling och förvaltning av gemensamma digitala lösningar. I vägledningen beskrivs vissa områden som bör beaktas när informationsutbyte planeras ske mellan parter i offentlig sektor, och bygger på de rättsliga regler som påverkar möjligheten att utbyta information och vem som har rätt att få ta del av känsliga uppgifter och personuppgifter. Se även E-delegationens Juridiska vägledning för verksamhetsutveckling och Checklista för jurister, där ytterligare rättsliga frågeställningar beaktas.</p> <p>Vägledningen för behovsdriven utveckling ger stöd i att utforma tjänster som motsvarar användarnas behov. Vägledningen involverar även målgrupper i utvecklingen av tjänster. Med målgrupper menas främst medborgare och företag.</p> <p>Vägledningen för digital samverkan ger stöd för interna effektiviseringar som kan frigöra resurser för att ytterligare behovsanpassa gränssnittet mellan offentlig förvaltning och medborgare.</p> <p>E-delegationen har koordinerat utvecklingsmyndigheternas arbete, som pågick mellan 2011–2014.⁶⁷ Delegationen har därefter startat upp nya livshändelsearbeten inom fyra områden: Gå till arbete, nyanländ, få barn och bli efterlevande.</p>
<p>Delegationen ska även beakta den utveckling som sker inom området e-demokrati, dvs. användning av it i demokratiska processer.</p>	<p>E-delegationen har gjort en avgränsning av uppdraget och har inte beaktat demokratifrågor.</p>

⁶⁷ Näringsdepartementet (2011), *Uppdrag att samordna och främja myndigheternas arbete med e-förvaltning*, (N2011/1368/ITP). I mars 2011 gav regeringen Bolagsverket, Lantmäteriet, Skatteverket och Transportstyrelsen i uppdrag att vara utvecklingsmyndigheter för e-förvaltningen. Syftet med uppdraget var att samordna strategiprocesser inom områdena företag och företagande, geografisk information, privatpersoner samt fordon och förare. Bolagsverkets uppdrag sträckte sig till och med 2013 och övriga myndigheter till och med 2014.

Dir. 2009:19	Resultat
<p>E-förvaltningen ska bidra till att minska företagens administrativa kostnader och även i övrigt åstadkomma en märkbar förbättring i företagets vardag. Näringslivet ska stödjas genom förenklingar för företagen, när det gäller formerna för uppgiftslämnande och möjligheterna att kunna ta del av data från offentliga register och andra uppgifter.</p>	<p>Bolagsverket genomförde en förstudie, Minskat uppgiftslämnande (AD 62-1047/2008), som rapporterades till regeringen i april 2009. Denna fråga har hanterats som ett prioriterat e-förvaltningsprojekt och ställningstaganden har gjorts i E-delegationens betänkanden. Regeringen tillsatte en utredning i april 2012, Ett minskat och förenklat uppgiftslämnande för företagen (dir. 2012:35, samt tilläggsdirektiven 2013:51 och 2013:111). Uppgiftslämnarutredningen har utrett och lämnat förslag som syftar till att minska företagens administrativa börda i samband med lämnande av uppgifter till statliga myndigheter. Utredningen har samrått med E-delegationen, som har haft en expert med i utredningen.</p>
<p>Delegationen ska i sin verksamhet främja konkurrens i enlighet med nationella och gemenskapsrättsliga regler om konkurrens.</p>	<p>E-delegationen har inom ramen för tilläggsuppdraget att främja och samordna myndigheternas arbete med att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av offentlig information (PSI) valt att fokusera på behovet av öppna offentliga data, som är fria från avgifter och begränsande licensvillkor. Det kan ses som ett främjande av konkurrensen för mindre aktörer som inte har ekonomiska resurser att betala för offentlig information.</p>
<p>Den offentliga förvaltningens e-tjänster bör i så stor utsträckning som möjligt bygga på öppna standarder samt använda sig av programvara som bygger på öppen källkod och lösningar som stegvis frigör förvaltningen från beroendet av enskilda plattformar och lösningar.</p>	<p>I E-delegationens principer för digital samverkan slås fast att öppna standarder bör användas, bl.a. för att de kan användas fritt utan att ägaren av standarden sätter upp orimliga eller diskriminerande hinder, kostnader eller avtalsmässiga begränsningar. Proprietära standarder⁶⁸ medför inläsnings-effekter som kan få oönskade ekonomiska och praktiska konsekvenser för de samverkande parterna.</p> <p>Vägledning för webbutveckling (www.webbriktlinjer.se) slår fast att utveckling ska ske utifrån standarder (t.ex. HTML5) och inte för specifika webbläsare eller versioner av webbläsare.</p> <p>Delegationen föreslog i sitt första betänkande (SOU 2009:86) att en vägledning för automatiserad samverkan skulle slå fast att öppen programvara alltid ska övervägas vid val av lösning. Något sådant fastställande gjordes dock inte.</p>

⁶⁸ Proprietär är en beteckning för den som äger något. Proprietära standarder har restriktioner kring användning, modifiering och kopiering, och saknar de grundläggande friheter som finns med öppna standarder.

Dir. 2009:19	Resultat
<p>E-förvaltning, som syftar till att förenkla kontakten med medborgare och företagare, bör alltid ske utifrån användarnas behov och nytta i kombination med beräkningar av den interna produktiviteten.</p>	<p>Detta finns beskrivet i vägledningen för behovsdriven utveckling, vägledningen i nyttorealiserings, vägledningen för digital samverkan samt i en rapport, Målbild – Det digitala mötet. Vägledningarna ger stöd för att skapa tjänster som förenar målgruppernas och organisationernas behov att generera så mycket nytta som möjligt. I vägledningen i nyttorealiserings tillhandahålls verktyg för att realisera de nyttor som ligger till grund för genomförandet av verksamhetsutveckling. Hela konceptet för samverkan som beskrivs i Vägledning för digital samverkan syftar till att flytta fokus från myndigheternas interna organisationer, processer och metoder till samverkande organisationsformer, processer och metoder för att öka fokus på medborgaren.</p>
<p>Delegationen bör beakta behovet av att tillgängliggöra offentlig information bl.a. för vidareutnyttjande. Sverige har idag en i stora delar digitalt baserad förvaltning. En mer tillgänglig offentlig information kan bidra till utveckling av ekonomin, men också underlätta vardagen för medborgare och företag.</p>	<p>Delegationen har tagit fram en vägledning för vidareutnyttjande av offentlig information. Vägledningen beskriver hur myndigheter kan förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av offentlig information från myndigheter för både kommersiella och ideella ändamål.</p> <p>Delegationen har driftsatt en Nationell Tjänstekatalog, som är en katalog med tillgängliga tjänster för alla myndigheter och offentliga aktörer i Sverige. All information som behövs för att använda en tjänst ska finnas beskriven i den nationella tjänstekatalogen. Syftet är att nå största möjliga återanvändning av tjänsterna samt att det ska vara enkelt att överblicka vilka tjänster som finns publicerade.</p> <p>Delegationen har tagit fram den webbaserade Nationella utvecklingsportföljen, som ger en samlad bild över pågående strategiska förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser.</p>
<p>Det är av stor vikt att det långsiktiga digitala bevarandet stärks inom e-förvaltningen, både för system och enskilda handlingar. För att detta ska vara möjligt är det nödvändigt att bevarandeperspektivet beaktas när nya system byggs upp.</p>	<p>Riksarkivet har på uppdrag av E-delegationen, och i samverkan med statliga myndigheter, kommuner och landsting, drivit projektet E-arkiv och e-diarium, eARD. Projektet har tagit fram förvaltningsgemensamma specifikationer (FGS:er) för e-arkiv och e-diarium. Projektet avslutades i juni 2014 och Riksarkivet tog över förvaltningsansvaret.</p> <p>Regeringen gav Statens servicecenter i uppdrag att tillsammans med Riksarkivet utveckla en myndighetsgemensam tjänst för e-arkiv, med FGS:erna som grund.</p>

Delegationens uppdrag – Allmänt

Dir. 2009:19	Resultat
<p>Delegationen ska, så som det föreslogs i betänkandet Ett stabsstöd i tiden, i nära samspel med statssekreterargruppen för e-förvaltning, samordna och utveckla det fortsatta arbetet med e-förvaltningen.</p>	<p>Delegationen samordnar och utvecklar arbetet med e-förvaltningen genom koordinering av ett antal strategiska initiativ, men ett nära samspel med statssekreterargruppen för e-förvaltning har inte etablerats.</p> <p>E-delegationen har i sitt arbete koordinerat det arbete som bedrivits av utvecklingsmyndigheter.</p>
<p>Delegationen ska ansvara för samordningen på den myndighetsövergripande nivån. Detta innebär dels samordning av e-förvaltningsprojekt som är av strategisk natur, dvs. individuella projekt som påverkar förvaltningens samlade utvecklingsinriktning, dels samordning av de myndigheter som har ett eget ansvar att utveckla ett arbete eller en sektor så att respektive sektor väger in intresset för staten som helhet i sitt utvecklingsarbete.</p>	<p>Ett program för Samordning av Förvaltningsgemensamma Tjänster (SOFT) har inrättats. Syftet med programmet är att koordinera de gemensamma utvecklingsinsatser som omfattas av E-delegationens leveransplan för att möta regeringens strategiska mål för svensk e-förvaltning.</p> <p>Vägledning för Metod för utveckling i Samverkan ska tillämpas av samtliga utvecklingsinsatser inom program SOFT. Vägledningen är framtagen för att underlätta samverkan i en utvecklingsinsats.</p> <p>Nätverksträffar för erfarenhetsutbyte mellan utvecklingsmyndigheter har genomförts.</p>
<p>Delegationen ska också, så som det föreslogs i betänkandet Den osynliga infrastrukturen, samordna den offentliga sektorns deltagande i det internationella it-standardiseringsarbetet avseende e-förvaltning.</p>	<p>Inom ramen för utveckling på nationell nivå har en nationell utvecklingsportfölj tagits fram under våren 2014, nationellautvecklingsportföljen.se. Den nationella utvecklingsportföljen ger en samlad bild över pågående strategiska förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser.</p> <p>Delegationen har inrättat ett it-standardiseringsråd, som numera är etablerat inom standardiseringsorganisationen SIS. Delegationen har deltagit i ISA-arbetet vilket är ett EU-projekt för samarbete och utbyte av information mellan offentliga förvaltningar om tillhandahållande/utveckling av gränsöverskridande e-tjänster.</p>

Utformning av en strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning

Dir. 2009:19	Resultat
<p>Utifrån de utgångspunkter som angivits ovan samt de mål som lades fast i handlingsplanen för e-förvaltning, ska delegationen inledningsvis lämna förslag till en strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning till regeringen. Strategin ska innehålla uppföljningsbara mål och delmål som ska uppnås på fem års sikt. Delegationen ska i förslaget ange de viktigaste utvecklingsprojekten i statsförvaltningen som behöver prioriteras.</p>	<p>Delegationen har tagit fram förslag till en strategi i sitt första betänkande Strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning (SOU 2009:86). Strategin är i huvudsak strukturerad efter regeringens handlingsplan för e-förvaltning (dnr Fi 2008/491). I genomförandeplanen beskrivs det planerade genomförandet av delegationens föreslagna strategi uppdelat enligt redovisningen i betänkandet. Genomförandeplanen sträcker sig över de fem år den föreslagna strategin skulle realiseras.</p> <p>I bilaga 5 i SOU 2009:86 finns en förteckning och beskrivning över de föreslagna prioriterade utvecklingsprojekten.</p>
<p>Strategin ska innefatta hur samverkan mellan myndigheter, kommuner och landsting samt näringsliv och organisationer kan förbättras och hur ansvaret mellan dessa ska fördelas, bl.a. ska sektorsvisa samverkansansvariga myndigheter föreslås.</p>	<p>Regeringen har, utifrån delegationens förslag, utsett fyra utvecklingsmyndigheter med uppdrag att samordna och främja myndigheternas arbete med e-förvaltning inom utvecklingsområdena Företag och företagare (Bolagsverket), Privatpersoner (Skatteverket), Geografisk- och fastighetsinformation (Lantmäteriet) samt Fordon och förare (Transportstyrelsen).</p> <p>Regeringen har, utifrån delegationens förslag, gett Tillväxtverket i uppdrag att ta fram mallar för samverkan i e-förvaltningsprojekt. Detta arbete görs i samverkan med Bolagsverket, Lantmäteriet, Skatteverket och i samråd med SKL. Inom ramen för uppdraget har en Vägledning för organisering i samverkan tagits fram. Vägledningen beskriver de överväganden som bör göras i samband med val och utformning av organisationsform.</p> <p>E-delegationen har tagit fram en Metod för utveckling i samverkan. Syftet med metoden är att tillhandahålla ett gemensamt ramverk för att säkerställa kvalitet, gemensamma förväntningar och krav på utvecklingsarbetet, med fokus på att realisera de önskade nyttorna av utvecklingen. Metoden säkerställer vad som bör genomföras för att bedriva framgångsrik utveckling i samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner, landsting och privata aktörer. Hur lösningar och resultat tas fram lämnas till respektive utvecklingsinsats och färdledande myndighet att besluta.</p>

Skatteverket har i uppdrag att tillhandahålla Mina meddelanden – en gemensam infrastruktur för digital och säker myndighetspost till privatpersoner, företag och andra organisationer. Bolagsverket har tillsammans med 14 andra myndigheter kartlagt företagens uppgiftslämnande till följd av lag, förordning eller föreskrift. E-delegationen hade dessförinnan i sina betänkanden påtalat behovet av en utredning kring minskat uppgiftslämnande.

Strategin ska innefatta hur den offentliga sektorns försörjning av elektroniska legitimationer, dvs. hanteringen av identifiering och underskrifter, bör genomföras i framtiden med utgångspunkt i rapporten Säkert elektroniskt informationsutbyte och säker hantering av elektroniska handlingar (Verva 2008:12).

E-legitimationsnämnden inrättades 2011, vilket har sitt ursprung i ett förslag från E-delegationen. Nämndens uppgift är att stödja och samordna offentliga sektorns behov av säkra metoder för elektronisk identifiering och signering. Den offentliga federationen beräknas vara i drift vid halvårsskiftet 2016.

Strategin ska innehålla hur en koncentration av administrativa stödtjänster kan ske inom statsförvaltningen.

E-delegationen föreslog i sitt första betänkande (SOU 2009:86) hur en koncentration av administrativa stödtjänster bör ske. Detta ledde till att Servicecenterutredningen tillsattes, som lämnade förslag på bildandet av ett myndighetsgemensamt servicecenter (SOU 2011:38). Statens servicecenter bildades den 1 juni 2012. Statens servicecenter tillhandahåller tjänster inom löne- och ekonomiadministration, e-handel samt e-arkiv. Syftet är att statliga myndigheter ska kunna effektivisera sin verksamhet, sänka sina kostnader och trygga sin kompetensförsörjning.

Strategin ska innehålla hur myndigheterna i framtiden bör driva, utbyta eller köpa och sälja it-tjänster inom den statliga sektorn samt i samband med tjänsteexport.

E-delegationen har tagit fram vägledande principer för digital samverkan och en vägledning för digital samverkan, vilka utgör stöd till organisationer som behöver samverka vid utveckling och förvaltning av gemensamma digitala tjänster. Vägledningen för effektiv it-försörjning ger stöd för ett strukturerat analysarbete vid köp av it-tjänster. Det finns stöd för förvaltning av it-tjänster och vägledningen bidrar till att skapa väl underbyggda beslutsunderlag för att ta ställning till alternativa vägar för it-försörjning. Det finns också en vägledning för översikt över finansieringsformer för e-förvaltning. Den beskriver möjliga finansieringsformer som kan utgöra underlag när organisationer ska fatta beslut om utveckling och förvaltning av gemensamma e-förvaltningstjänster.

Dir. 2009:19	Resultat
<p>Strategin ska innehålla hur it-utvecklingen kan skapa möjligheter till förbättrad service för medborgare och näringsliv i gles- och landsbygd, med beaktande av lokala förutsättningar samt medborgares olika behov.</p>	<p>Delegationen har inte särskilt beaktat glesbygdspolitiken, utan utgår från att digitaliseringen i samhället kan betraktas som möjliggörare för bättre offentlig service för medborgare i glesbygd.</p>
<p>Strategin ska innehålla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hur teknisk samverkansförmåga mellan olika system, s.k. interoperabilitet, kan komma till stånd på förvaltningsgemensam nivå och på sektornivå. • hur standardisering och eventuella systemväxlar (växlar för automatisk konvertering mellan standarder och format) bör användas vid utvecklingen av e-förvaltning. 	<p>Delegationen tog 2011 fram en vägledning för automatiserad samverkan. Ett arbete initierades därefter med att ta fram en ny version av vägledningen. Bland annat genomfördes ett arbete med att få till en bra interoperabilitet mellan plattformarna RIV (Regelverk för Interoperabilitet inom Vård och omsorg) och SHS (Spridnings- och HämtningsSystem).⁶⁹</p> <p>Den nya vägledningen bytte namn till Vägledning för digital samverkan och fastställdes i mars 2013. Vägledningen har uppdaterats i flera versioner och i maj 2015 tog delegationen fram version 4.1 av vägledningen. Den gamla vägledningen för automatiserad samverkan hade fokus på den tekniska interoperabiliteten. Den nuvarande vägledningen för digital samverkan har ändrat fokus och utgår istället från att grundförutsättningar för digital samverkan är en gemensam förståelse för behov och mål samt insikt i relevanta juridiska förutsättningar och krav på informations säkerhet.</p> <p>I vägledningen för digital samverkan har E-delegationen valt att inte arbeta med specifika systemväxlar utan hellre uppmuntra till utveckling av bastjänster och utveckling av gemensamma begrepps- och informationsstrukturer.</p>

⁶⁹ RIV Tekniska anvisningar (RIV TA) ingår i RIV och beskriver hur man realiserar utbytet av information mellan två parter. RIV TA är en integrerad del i den nationella arkitekturen och utan hårda kopplingar till vårdens specifika infrastruktur.

SHS är en informationsväxel och ett koncept för att säkert utbyta information digitalt mellan offentliga organisationer. SHS används i dag av statliga myndigheter, kommuner och landsting men även av företag och organisationer vid informationsutbyte. Utifrån en hemställan från E-delegationen gav Socialdepartementet Försäkringskassan i uppdrag att förvalta SHS-konceptet med tillhörande ramverk.

Dir. 2009:19	Resultat
<p>Strategin ska innehålla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hur samverkan kring e-förvaltningsarbete inom sektorer kan främjas, • hur fler e-tjänster för medborgare och företagare kan utvecklas, framför allt sådana tjänster som integrerar flera myndigheters processer i användarvänliga gränssnitt, och hur myndigheters servicenivå för e-tjänster bör regleras, 	<p>Delegationen har analyserat medborgarnas behov ur ett helhetsperspektiv och tagit fram vägledningar för verksamhetsplanering resp. behovsdriven utveckling samt bildat arbetsutskottet Digitala mötet ur ett livshändelseperspektiv. Med det digitala mötet avses helhetsbilden av den service som ges och skulle kunna ges av våra myndigheter till medborgare i Sverige och EU. Begreppet beskriver den digitala kontaktytan mellan myndigheter och medborgare. Delegationen har samverkat med utvecklingsmyndigheterna kring erfarenhetsutbyte och för att säkerställa en sektorsövergripande ansats.</p> <p>Konceptet för digital samverkan utgår från behov. Behovet kan komma från en medborgare (ofta baserat på livshändelser), en privat aktör eller en annan organisation vars verksamhet kan effektiviseras eller utvecklas genom digital samverkan. Detta beskrivs i Vägledning för digital samverkan.</p>
<p>Strategin ska innehålla hur den offentliga sektorns utveckling av e-tjänster bör stödja övergången till ny teknik som t.ex. övergången till IPv6, dvs. ett nytt system för tilldelning av Internets IP-adresser.</p>	<p>E-delegationen tog inledningsvis fram en vägledning för införande av Ipv6. Efter detta har PTS på regeringens uppdrag tagit fram en vägledning för införande av IPv6 (PTS – ER-2011:18), vilken ersätter E-delegationens vägledning.</p>

Koordinering av arbetet med e-förvaltning

Dir. 2009:19	Resultat
<p>Delegationen ska löpande samlar in information om planerade och pågående e-förvaltningsprojekt som är av strategisk natur, dvs. projekt som påverkar förvaltningens samlade utvecklingsinriktning. En utgångspunkt i detta arbete ska vara den rapport som Verva, på uppdrag av regeringen tog fram på området – 69 myndigheter redovisar 915 strategiska insatser för utvecklingen av e-förvaltning. Delegationen ska utifrån denna information sammanställa och analysera myndigheternas e-förvaltningsprojekt.</p>	<p>En Nationell utvecklingsportfölj etablerades 2014 för att visa på den samlade bilden av gemensamma utvecklingsinsatser inom e-förvaltningen i Sverige. Insamling av information sker kontinuerligt. Portföljen utgör en plattform för analys av svensk e-förvaltningsutveckling, ger en överblick över pågående arbete inom förvaltningen och uppmuntrar till erfarenhetsutbyte som därmed förebygger dubbelarbete inom e-förvaltningsområdet. Utifrån detta underlag kommer åtgärder att föreslås av kommande utvecklingsinitiativ. Den nationella utvecklingsportföljen finns tillgänglig på webben för alla.⁷⁰</p>

⁷⁰ <http://nationellautvecklingsportfoljen.se>

Dir. 2009:19	Resultat
<p>Delegationen ska verka för att regeringens förvaltningspolitiska mål vägs in i planeringen och genomförandet av de viktigaste e-förvaltningsprojekten och verka för att dubbelarbete undviks.</p> <p>Delegationen ska årligen redovisa en sammanställning av myndigheternas planerade och pågående e-förvaltningsprojekt samt bedöma om de projekten understöder de förvaltningspolitiska mål som regeringen satt upp.</p>	<p>E-delegationen har från början (2010) valt att prioritera fem strategiska e-förvaltningsprojekt. Därefter startades flera strategiska utvecklingsinsatser som 2012 samlades inom program SOFT (Samordning av förvaltningsgemensamma tjänster). De viktigaste utvecklingsinsatserna som pågår eller har pågått inom programmet är Mina meddelanden, Mina fullmakter, Min ärendöversikt, Effektiv informationsförsörjning (ekonomiskt bistånd), E-arkiv och e-diarium samt områdena inom livshändelsearbetet.</p> <p>Inom program SOFT sker löpande uppföljning av de utvecklingsinsatser som ingår i E-delegationens portfölj. Den Nationella utvecklingsportföljen omfattar samtliga gemensamma strategiska utvecklingsinsatser på nationell nivå. Regeringen avsätter årligen medel för att finansiera strategiska utvecklingsinsatser.</p> <p>E-delegationen har inte gjort en bedömning huruvida de strategiska projekten understödjer de förvaltningspolitiska målen i tillräcklig grad, men har skapat förutsättningar för en sådan analys i och med Nationella utvecklingsportföljen.</p>
<p>Delegationen ska vidare i sina rapporter redovisa goda förebilder inom e-förvaltningen.</p>	<p>Delegationen har inte redovisat goda förebilder i betänkanden, men har använt begreppet goda exempel i vissa vägledningar och på delegationens webbplats. Det har visat sig vara problematiskt att använda sådana subjektiva begrepp.</p>

Uppföljning av det samlade arbetet med e-förvaltning

Dir. 2009:19	Resultat
<p>Delegationen ska från 2010, utifrån de förvaltningspolitiska målen, och de mål som regeringen kan komma att besluta på området, följa upp myndigheternas samlade arbete med e-förvaltning. Arbetets konsekvenser för brukarna ska beskrivas och analyseras.</p> <p>Indikatorer för uppföljning ska utarbetas. Vid utarbetandet av indikatorer angående service, förvaltningens interna effektivitet och administrativ börda ska samråd ske med Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (TUA). Vad gäller indikatorer på andra områden ska delegationen samråda med andra berörda myndigheter.</p>	<p>E-delegationen har skickat ut enkäter till Sveriges myndigheter. Sommaren 2010 distribuerades den första enkäten till samtliga statliga myndigheter. Frågorna handlade om behovsfångst, sociala medier, internationella projekt och it-standardisering. Resultaten finns som bilaga i SOU 2010:62. Under 2011 gjordes en ny uppföljning i samarbete med SKL. Den senaste undersökningen, som genomfördes 2013, riktar sig endast till statliga myndigheter.</p> <p>Några fastställda indikatorer har inte använts utan frågebatteriet har utvecklats och delvis förändrats mellan de två enkäterna.</p> <p>E-delegationen tog 2015 fram en fördjupad analys av några av de internationella uppföljningar och benchmarks som görs. Analysen visar att de olika uppföljningarna använder sig av såväl olika indikatorer som olika angreppssätt och metoder, vilket gör det svårt att få en kvalitetssäkrad helhetsbild över hur Sverige faktiskt ligger till inom e-förvaltningsområdet.</p>

Regeringens nuvarande mål "bäst i världen på att tillvarata digitaliseringens möjligheter" är en tydlig vision men har visat sig svårt att över tiden mäta och följa eftersom begreppet digitalisering är så mångfacetterat. Digitalisering och e-förvaltning omfattar både grundläggande infrastruktur (såsom bredband), s.k. mjuk infrastruktur (t.ex. återanvändning av information) och service till medborgarna (e-tjänster för ökad kvalitet och effektivitet).

Det som analysen visar på är ett behov av att på nationell nivå **bestämma vad som indikerar en "god e-förvaltning"**. Indikatorerna bör komplettera det som mäts på internationell nivå och framförallt vara kopplade till och vara en värdemätare på hur aktiviteter i en nationell handlingsplan framskrider.

Delegationen ska ta fram förslag på metoder för hur planerade besparingar i myndigheternas e-förvaltningsarbete i högre grad kan realiseras och tas till vara.

E-delegationen har tagit fram en vägledning i nyttorealiseringsområde som beskriver ett ramverk för nyttorealiseringsområde. Vägledningen innehåller verktyg för att realisera nyttor i verksamhetsutvecklingen. Delegationen har också tagit fram ett verktyg för Business Case med Nyttorealiseringsfokus, som ska underlätta arbetet med att registrera nyttor, kostnader, angelägenhet och genomförbarhet för en specifik utvecklingsinsats.

Delegationen har inte lämnat förslag till regeringen på metoder för realisering av planerade besparingar, men har samverkat med ESV i dess uppdrag att följa upp nyttor av gemensamma e-förvaltningsprojekt. ESV tog också fram en modell som myndigheterna och regeringen kan använda för att följa upp nyttor från gemensamma e-förvaltningsprojekt. ESV:s arbete bygger på det arbete som E-delegationen gjort avseende Vägledning i nyttorealiseringsområde och verktyg för Business Case.

Koordinering av it-standardiseringsarbete

Dir. 2009:19	Resultat
<p>E-delegationen ska samordna den statliga förvaltningens it-standardiseringsarbete avseende e-förvaltning.</p> <p>Delegationen ska se till att metod- och expertstöd i it-standardiseringsfrågor inom den statliga förvaltningen tillhandahålls, också när det gäller begreppsstandarder. Arbetet ska utföras i samverkan med SKL.</p> <p>Samordningen av it-standardiseringsarbetet ska främja användningen av öppna standarder. Delegationen ska beakta det IT-standardiseringsarbete som pågår på internationell nivå.</p>	<p>E-delegationen etablerade 2009 ett it-standardiseringsråd, som utgjorde regeringens plattform för att hantera standardiseringsfrågorna på it-området. 2012 gjordes en översyn av uppdraget för att utreda hur stödet kring it-standardisering kan utformas.</p> <p>Hösten 2013 inrättades ett nytt nationellt it-standardiseringsråd, som på E-delegationens uppdrag etablerades hos standardiseringsorganisationen SIS (Swedish Standards Institute). Uppdraget har sitt ursprung i ett regeringsbeslut i maj 2013 om att ge E-delegationen i uppdrag att etablera ett nytt it-standardiseringsråd. It-standardiseringsrådets verksamhet utgår från den nationella och internationella standardiseringsordningen där arbete i så hög utsträckning som möjligt styrs utifrån behoven från intressenterna, i detta fall primärt It-standardiseringsrådets deltagare.</p> <p>2014 fick SIS i uppdrag av Regeringskansliet att göra det möjligt för samhället att forma gemensamma strukturer och regler som underlättar utveckling och användning av it. I detta uppdrag knyts nationella behov ihop med europeiska och globala perspektiv och ska se till att Sverige utvecklar hållbar it-standardisering till fördel för Sveriges företag, myndigheter och medborgare.</p>

Stöd till regeringen i det internationella arbetet

Dir. 2009:19	Resultat
<p>Delegationen ska bistå regeringen i EU-samarbetet och i det internationella arbetet med frågor om e-förvaltning</p> <p>Delegationen ska bistå regeringen vid beredningen av svenska ståndpunkter i EU och andra mellanstatliga organ i ärenden som rör standarder och standardisering på it-området. Delegationen ska följa utvecklingen på området och delta i diskussioner och informationsutbyte om frågor som rör det internationella arbetet med standardiseringsfrågor på it-området. Dessa ärenden kan beröra olika samhällssektorer och delegationens uppdrag kan i denna del komma att beröra frågor som inte enbart avser e-förvaltning.</p>	<p>E-delegationen har faciliterat Sveriges deltagande i EU:s arbete med att kategorisera och analysera medborgarnas attityder i form av en årlig enkät (uppföljning av EU:s digitala agenda, The eGovernment Action Plan 2011–2015). Undersökningen syftar till att få fram underlag som stödjer EU-ländernas förvaltningar med att utveckla bättre e-tjänster ur ett livshändelseperspektiv.</p> <p>Beredning av svenska ståndpunkter avseende it-standardisering hanteras av It-standardiseringsrådet inom SIS.</p> <p>E-delegationen deltar i samverkan med Näringsdepartementet i EU:s initiativ kring interoperabilitet, ISA. Kontinuerlig samverkan sker på EU-nivå. Delegationen har bidragit i OECD:s arbete med e-förvaltning.</p>

E-nämndens och Vervas vägledning och rapporter

Dir. 2009:19	Resultat
<p>Delegationen ska inventera och vid behov utveckla den tidigare E-nämndens och dåvarande Vervas vägledning och rapporter på det aktuella området.</p>	<p>E-delegationen har inventerat den tidigare E-nämndens och dåvarande Vervas vägledning och rapporter. Utifrån detta uppdrag har delegationen tagit fram nya vägledning och rapporter, vilka kort beskrivs nedan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Checklista för jurister – Introduktion i rättsliga förutsättningar för enklare samverkan i utvecklingsinsatser • Vägledning för organisering av samverkan – Beskriver de överväganden som bör göras i samband med val och utformning av organisationsform. • Översikt över finansieringsformer för e-förvaltning – Beskriver möjliga finansieringsformer för gemensamma e-förvaltningsprojekt. • Vägledning för effektiv it-försörjning/sourcing – Hjälp att ta fram underlag till en strategi för organisationens försörjning av it-tjänster (outsourcing eller egen regi). • Juridisk vägledning för verksamhetsutveckling inom e-förvaltning – Beskriver centrala juridiska frågor inom området verksamhetsutveckling inom e-förvaltning. • Metod för Utveckling i Samverkan – Tillhandahåller ett gemensamt ramverk för att säkerställa kvalitet, gemensamma förväntningar och krav på utvecklingsarbetet, med fokus på nytta. • Digital samverkan – Hanterar information inom och mellan organisationer. Gemensamma funktioner behövs som gör att informationssystem kan kommunicera med varandra. • Webbutveckling – Vägledningens mål är att tillgängligheten och användbarheten till offentliga webbplatser ska öka. • Behovsdriven utveckling – Stöd och verktyg för myndigheter, kommuner, landsting och andra organisationer att ta fram tjänster som uppfyller målgruppers behov. • Nyttorealiserings – Tillhandahåller verktyg för att realisera de nytta som ligger till grund för genomförandet av verksamhetsutveckling. • Sociala medier – Beskriver hur myndigheter hanterar sociala medier enligt de författningar som måste följas. • Vidareutnyttjande av offentlig information – Beskriver hur myndigheter kan förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av offentlig information från myndigheter för både kommersiella och ideella ändamål.

- Direktåtkomst och utlämnande på medium för automatiserad behandling – Beskriver ett online-liknande utlämnande som inte ska anses vara direktåtkomst utan istället uppfyller författningskraven för utlämnande på medium för automatiserad behandling.
 - Elektroniska original, kopior och avskrifter – Beskriver olika typer av elektroniska handlingar som blivit vanliga i myndigheters elektroniska tjänster.
 - Vägledande principer för förvaltning – Beskriver ett förhållningssätt när en förvaltningsorganisation ska etableras för en förvaltningsgemensam lösning.
 - Verksamhetsplanering – Beskriver vad man inom varje myndighet behöver tänka på avseende e-förvaltning vid planering på lång och kort sikt.
 - Kanalstrategi – Beskriver bl.a. vad myndigheter och kommuner bör tänka på vid framtagande av en kanalstrategi. Den bör innehålla en analys av vilka kanaler som används för kommunikation, utifrån målgruppernas och myndighetens behov.
 - IPv6 – Att införa IPv6 vid sidan av IPv4 är en förutsättning för en organisation att behålla och förbättra sin förmåga att kommunicera via internet. PTS har i uppdrag av regeringen att förvalta och vidareutveckla vägledningen.
 - DNSSEC – Gör internet säkrare genom att skydda internet-användare från att hamna på en falsk webbplats som lurar besökaren att lämna ifrån sig känslig information i tron att han eller hon besöker en äkta webbplats. Vägledningen är ett stöd för att snabbt och smidigt kunna införa DNSSEC.
 - Terminologi – Fackord och termer kring e-förvaltning.
-

Uppdragets genomförande

Dir. 2009:19	Resultat
<p>I frågor som rör den strategiska utvecklingen av elektronisk förvaltning ska delegationen löpande rapportera till den interdepartementala arbetsgruppen för elektronisk förvaltning och vid behov även till statssekreterargruppen för e-förvaltning.</p>	<p>Delegationen har löpande rapporterat till Näringsdepartementet, men kontakten mellan E-delegationen och den interdepartementala arbetsgruppen och statssekreterargruppen för e-förvaltning har varit närmast obefintlig.</p>
<p>Delegationen ska tillkalla en arbetsgrupp bestående av ansvariga för strategiska e-förvaltningsprojekt, eller motsvarande verksamhetsutvecklare, som arbetar på myndigheter eller organisationer som deltar i delegationens arbete.</p>	<p>Delegationen har etablerat en arbetsgrupp med representanter på strategisk nivå från myndigheter och SKL.</p> <p>En referensgrupp bildades för att vid behov bidra med kunskap till delegationens löpande arbete.</p>
<p>Vid behov ska delegationen även tillkalla en referensgrupp bestående av företrädare för näringsliv, forskare och brukare för att ta del av deras kunskaper och vidgade perspektiv på delegationens arbete.</p>	<p>SKL ingår i E-delegationen och samverkan med SKL sker kontinuerligt i kommunal- och myndighetsövergripande frågor.</p> <p>Kontinuerliga kontakter sker med näringslivet inom ramen för It-standardiseringsrådet (SIS).</p>
<p>Det är angeläget att utvecklingsarbetet avseende e-förvaltningen sker i samverkan med SKL. Samarbete ska inriktas mot att nå en samsyn mellan staten, landsting och kommuner kring strategiskt viktiga e-förvaltningsfrågor.</p>	<p>Samordning med berörda myndigheter har skett kontinuerligt inom E-delegationens samordningsprogram och har utgjort kärnan i E-delegationens arbete och verksamhet.</p>
<p>Samverkan ska också ske med näringslivet bl.a. inom standardiseringsarbetet i likhet med vad som anges i Riktlinjerna till statssekreterargruppen för e-förvaltning.</p>	<p>MSB ingår i E-delegationen. E-delegationen har tillsammans med MSB tagit fram en strategi för informationssäkerhet inom e-förvaltningen. En handlingsplan finns framtagen.</p>
<p>I syfte att koordinera det strategiska e-förvaltningsarbetet och för att stärka pågående reformer inom e-förvaltningen, ska delegationen föra en dialog kring samordning av pågående insatser med berörda myndigheter.</p>	
<p>Delegationens arbete ska genomföras i samråd med de myndigheter som har särskilda uppgifter inom it-säkerhetsområdet, bl.a. MSB samt Post- och telestyrelsen. Delegationen ska också samråda med MSB i frågor om elektronisk identifiering och underskrift.</p>	

Redovisning

Dir. 2009:19	Resultat
<p>Delegationen ska inledningsvis ta fram förslag till en strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning som ska lämnas till regeringen senast den 30 september 2009.</p> <p>Delegationen ska med början 2010 redovisa sitt arbete till regeringen senast den 20 mars respektive den 1 oktober varje år.</p> <p>Ett förslag till hur arbetet kan föras vidare i ett längre perspektiv ska lämnas senast den 20 mars 2014.</p> <p>En slutredovisning av arbetet ska lämnas senast den 31 december 2014.</p>	<p>Delegationen tog i oktober 2009 fram en strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning (SOU 2009:86).</p> <p>Delegationen har redovisat sitt arbete två gånger per år sedan 2010. Arbetet har redovisats i betänkandeform (SOU), och dessa listas i missivet till detta betänkande.</p> <p>Delegationen har i oktober 2013 presenterat förslag till organisering av framtidens e-förvaltning (SOU 2013:75).</p> <p>Delegationen fick förlängt uppdrag (tilläggsdirektiv 2014:131) och ska slutredovisa sitt arbete senast den 1 juli 2015.</p>
<p>Delegationen ska också redovisa till regeringen om den i sitt arbete identifierar regelverk som på ett olämpligt sätt hindrar elektroniskt informationsutbyte. Vid behov ska delegationen lämna förslag till författningsändringar.</p>	<p>I strategibetänkandet (SOU 2009:86) föreslog delegationen att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att göra en översyn av registerförfattningarna. Informationshanteringsutredningen etablerades 2011 (dir. 2011:86).</p> <p>Delegationen har i betänkanden lämnat förslag på författningsändringar i syfte att förbättra förutsättningarna för elektroniskt informationsutbyte och underlätta för myndigheter att fatta automatiserade beslut (SOU 2014:39 och SOU 2014:75).</p>
<p>Delegationen ska, utöver vad som i kommittéförordningen föreskrivs om konsekvensbedömningar, beskriva konsekvenser för användare av e-tjänster.</p>	<p>Det har inte tagits fram någon konsekvensbeskrivning för användare av e-tjänster.</p>
<p>Delegationen ska hålla berörda centrala arbetsorganisationer informerade om arbetet och ge dem möjlighet att framföra synpunkter.</p>	<p>E-delegationen har inte aktivt informerat arbetsorganisationer. Informationen om delegationens arbete har kunnat följas av alla intressenter genom delegationens webbplats och nyhetsbrev.</p>

5.1.2 Redovisning utifrån tilläggsdirektiv 2010:32

Vidareutnyttjande av information

Dir. 2010:32	Resultat
<p>Delegationen ges i uppdrag att, med utgångspunkt i den föreslagna lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, främja och samordna myndigheternas arbete med att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av information från den offentliga förvaltningen.</p>	<p>E-delegationens Vägledning för vidareutnyttjande av offentlig information stödjer myndigheternas arbete med att skapa öppna offentliga data. Ett syfte med vägledningen är att förmedla kunskap om de regler som myndigheter måste följa när de tillgängliggör information för vidareutnyttjande. Det finns både rättsregler som styr tillgängliggörandet av myndighetsinformation och rättsregler som rör eventuella villkor för vidareutnyttjandet som uppställs av myndigheten.</p> <p>VINNOVA driver en teknisk plattform för förmedling av data som tillgängliggjorts för vidareutnyttjande, webbportalen opnadata.se.</p>
<p>I sitt arbete för att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av information ska delegationen verka för erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning om goda exempel på hur information kan tillhandahållas.</p>	<p>Genom informationsinsatser har E-delegationen verkat för erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning om hur information kan tillhandahållas. Aktiviteterna har varit fokuserade kring deltagande på seminarier, föreläsningar och konferenser samt anordnande av Forum öppna data vid fem tillfällen tillsammans med VINNOVA, SKL och Näringsdepartementet.</p>
<p>Delegationen ska undersöka hur information praktiskt och tekniskt kan tillhandahållas för automatiserade uttag i de fall uttag i sådan form är tillåtet och den berörda myndigheten har bedömt att utlämnande av informationen i elektronisk form är lämpligt. Delegationen ska i detta arbete särskilt uppmärksamma behovet av skydd för den personliga integriteten.</p> <p>När det gäller frågor om utlämnande av handlingar i elektronisk form ska delegationen dessutom beakta de överväganden och förslag som redovisas i E-offentlighetskommitténs slutbetänkande Allmänna handlingar i elektronisk form – offentlighet och integritet (SOU 2010:4).</p>	<p>E-delegationens rättsliga expertgrupp har tagit fram rapporten Direktåtkomst och utlämnande på medium för automatiserad behandling. Rapporten innehåller en juridisk modell för online-liknande utlämnanden som inte kommer i konflikt med de krav i författning som gäller för direktåtkomst, uppfyller krav på persondataskydd och informationssäkerhet och inte för med sig det "överskott av allmänna handlingar" hos mottagande myndighet som direktåtkomst anses leda till.</p> <p>Vägledningen för vidareutnyttjande av offentlig information rekommenderar att information som redan finns i elektronisk form bör göras tillgänglig för vidareutnyttjande i sådan form på begäran, med undantag för begränsningar i offentlighets- och sekretesslagen, personuppgiftslagen och upphovsrättslagen.</p>

Dir. 2010:32	Resultat
<p>I PSI-direktivets artikel 8.2 anges att myndigheterna ska uppmuntras att använda standardiserade licenser. Delegationen ska bedöma på vilka områden och för vilken typ av handlingar sådana standardiserade licenser kan behövas och vilka frågor de bör reglera.</p> <p>Delegationen ska, om den bedömer att det behövs, i samråd med berörda myndigheter utarbeta sådana standardiserade licenser och föreslå hur de ska hanteras i framtiden.</p>	<p>Vägledningen för vidareutnyttjande av offentlig information rekommenderar användandet av Creativecommons-licenser i de fall en myndighet hävdar upphovsrätt till data som publiceras. Denna licens har fördelar genom att vara enkel att förstå samt är internationellt gångbar. Något ytterligare behov av nationella licenser har inte identifierats. I vägledningen framgår att myndigheter ska informera om vilka handlingar som finns tillgängliga för vidareutnyttjande. Även en registerförteckning över ännu inte publicerade handlingar ska finnas.</p> <p>E-delegationen bedömer inte att det finns behov av standardiserade licenser.</p>
<p>Vidare ska delegationen verka för att myndigheterna på ett ändamålsenligt sätt informerar om vilka handlingar som finns hos myndigheten och som tillhandahålls för vidareutnyttjande.</p> <p>Delegationen ska utveckla former för att tillgängliggöra informationen om handlingar för vidareutnyttjande i en samlad form, t.ex. på en gemensam webbplats. Delegationen ska i detta arbete säkerställa att skyddet för den personliga integriteten kan upprätthållas.</p>	<p>I vägledningen för vidareutnyttjande av offentlig information rekommenderas att på webbplatsen skapa en sida, /psidata, som ska innehålla viss information som på ett ändamålsenligt sätt ska informera om vilka handlingar som finns tillgängliga för vidareutnyttjande hos myndigheten. Myndighetens tillgängliggörande av personuppgifter i elektronisk form för vidareutnyttjande ska ske i enlighet med personuppgiftslagstiftningens regler.</p> <p>E-delegationen och VINNOVA har gemensamt tagit fram webbplatsen psidatakollen.se, som syftar till att ge en indikation på hur väl offentliga organisationer följer rekommendationerna i E-delegationens vägledning.</p> <p>VINNOVA driver en teknisk plattform för förmedling av data som tillgängliggjorts för vidareutnyttjande, portalen öppnadata.se.</p>
<p>Delegationen ska särskilt uppmärksamma förutsättningarna för mindre och nyetablerade företag att få tillträde till marknaden för offentlig information.</p>	<p>Vägledningen för vidareutnyttjande av offentlig information rekommenderar att avgifter och begränsande licensvillkor bör undvikas när data lämnas ut i elektronisk form. Detta gäller framför allt när informationen är lätt att ta fram och distribuera. Myndigheten bör inte heller ta betalt när den potentiella avgiften ligger i nivå med eller understiger kostnaden för att hantera avgiftsuttaget. Vägledningens grundprincip är att lägga ut så mycket information som möjligt elektroniskt, vilket gör det lättare för andra att vidareutnyttja informationen, samtidigt som det blir lättare att följa bestämmelserna i PSI-lagen.</p>

Dir. 2010:32	Resultat
Delegationen ska följa utvecklingen på området och bedöma behovet av ytterligare förvaltningsgemensamma insatser.	Uppföljning sker kontinuerligt via psidatakollen.se. Under sommaren 2013 skickade E-delegationen ut en enkät om öppna data till svenska myndigheter. Syftet med enkätundersökningen var att få en bild över hur myndigheterna arbetat med öppna data utifrån vägledningen för vidareutnyttjande av offentlig information.
Delegationen ska utreda om någon myndighet behöver ges stödjande, vägledande, samordnande eller andra uppgifter på området.	När PSI-utredningen tillsattes ingick i dess uppdrag att ta fram förslag till stödjande och främjande insatser. E-delegationen har inte arbetat specifikt med denna fråga.

Riktlinjer för användning av sociala medier

Dir. 2010:32	Resultat
Delegationen ska inom ramen för sitt uppdrag att utveckla vägledningar även ta fram riktlinjer för statliga myndigheters användning av sociala medier, t.ex. Facebook och Twitter. Delegationen ska i detta arbete särskilt beakta rättsliga aspekter på sådan användning.	E-delegationen har tagit fram Riktlinjer för myndigheters användning av sociala medier. Riktlinjerna utgår från när myndigheten använder sociala medier i sin externa kommunikation, dvs. i sin dagliga kontakt med medborgare, företag och andra organisationer. Myndigheter måste kunna hantera allmänna handlingar och skydda enskildas personliga integritetsskydd. Riktlinjerna syftar till att identifiera de rättsliga kraven och därmed underlätta för myndigheterna att göra rätt.

Uppdragets genomförande

Dir. 2010:32	Resultat
Uppdraget ska genomföras i samråd med berörda myndigheter. Delegationen ska särskilt samråda med Datainspektionen och Riksarkivet.	Uppdraget utförs i samråd med berörda myndigheter. Vad gäller frågan om särskilt samråd med Datainspektionen och Riksarkivet ingår båda myndigheterna i expertgruppen för rättsliga frågor.
När det gäller arbetet att främja, leda och samordna myndigheternas arbete med att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av information ska delegationen även samråda med Ekonomistyrningsverket och Statskontoret samt på lämpligt sätt med andra aktörer t.ex. näringslivet.	Dialog har förekommit med Ekonomistyrningsverket och Statskontoret, men samråd skedde även med andra berörda aktörer på området, framför allt VINNOVA och SKL samt med näringslivet.

Dir. 2010:32	Resultat
Delegationen ska inte föreslå ändringar i grundlag. Arbetet ska redovisas i de rapporter som delegationen enligt sina direktiv ska lämna den 20 mars och den 1 oktober varje år.	E-delegationens arbete med vidareutnyttjande av information och riktlinjer för användning av sociala medier har avrapporterats i delegationens betänkanden.

5.1.3 Redovisning utifrån tilläggsdirektiv 2013:40

Utvidgning av uppdraget

Dir. 2013:40	Resultat
<p>Utöver det ursprungliga uppdraget ska E-delegationen göra en behovsinventering beträffande standarder inom socialtjänstens område samt angränsande områden inom hälso- och sjukvård inom ramen för regeringens överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting om stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänsten.</p> <p>E-delegationen ska i samverkan med andra relevanta aktörer göra en behovsinventering för att klargöra inom vilka områden som det finns anledning att nationellt enas kring ett antal fastställda normer eller regler.</p> <p>Målet med att peka ut ett antal nationella standarder ska vara att åstadkomma en ökad interoperabilitet för en mer effektiv och säker informationsöverföring mellan individ, utförare, kommun, landsting och statliga myndigheter. Detta bör göras i syfte att skapa bättre förutsättningar för planering, genomförande och uppföljning av socialtjänst och hälso- och sjukvård, vilket är grunden för en god kvalitet och effektivitet.</p> <p>Uppdraget innebär att sammankalla socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting och andra representanter för kommuner och landsting, Vårdföretagarna, Famna, Swedish Medtech, Inera samt yrkesverksamma inom området och andra relevanta aktörer.</p> <p>Uppdraget innebär vidare att, i samverkan med de nämnda aktörerna, inventera behovet av standarder att möjliggöra informationsöverföring mellan it-stöd och system.</p>	<p>Uppdraget resulterade i en rapport, som är en särredovisning utifrån tilläggsdirektivet. Rapporten presenteras som bilaga i SOU 2013:77.</p> <p>Uppdraget med behovsinventeringen inom socialtjänsten är genomfört i projektform med representanter från Socialstyrelsen, SKL och andra representanter för kommuner och landsting (kommunförbund, regionförbund och socialförvaltning), Vårdföretagarna, Famna, Swedish Medtech, Inera m.fl.</p> <p>E-delegationen har inte kunnat lämna förslag om lämpliga standardiseringar på området, utan bedömer att detta istället bör utredas vidare av de etablerade organisationerna inom e-hälsoområdet. E-delegationens bedömning är även att djupare analysarbete bör genomföras inom informationssäkerhetsområdet, för att ta hänsyn till att vård och omsorg är samhällsviktig verksamhet som i hög grad är beroende av information för att fungera.</p> <p>Behovsinventeringen har legat till grund för regeringens bedömning av fortsatta insatser inom området och 2014 års överenskommelse mellan regeringen och SKL.</p>

Arbetet ska fokusera på socialtjänsten samt områden i hälso- och sjukvården som angränsar till socialtjänsten, som t.ex. hemsjukvård, missbruks- och beroendevård samt psykiatri.

Arbetet ska resultera i konkreta förslag på områden där nationellt angivna standarder bör användas i högre grad än i dag. Det ska framgå om detta bör åstadkommas genom en ökad tydlighet kring vilka befintliga standarder som kan användas eller om nya standarder behöver utvecklas.

Förslagen ska även gälla vilken typ av standarder som bör användas eller utvecklas.

Om det finns ändamålsenliga internationella standarder så är det att föredra jämfört med att ta fram nationella standarder.

Vidare ska förslagen gälla hur en ökad användning av standarder kan åstadkommas för att få legitimitet och genomslag.

En utgångspunkt för hela arbetet ska vara att tillvarata den effektiviserings-, förbättrings- och besparingspotential som standardisering erbjuder.

Tilläggsuppdraget ska redovisas den 1 november 2013.

Förslagen bör även gälla hur en ökad användning av standarder kan åstadkommas för att få legitimitet och genomslag.

I redovisningen ska E-delegationen ge förslag på parter som kan ta över, förvalta och verkställa förslagen.

Del 2. Ett forskarperspektiv om e-förvaltningsutveckling

6 Introduktion

Digitaliseringen medför både krav på och möjligheter till ökad samordning och samnyttjande av tjänster. SKL identifierar samverkan inom hela den offentliga sektorn som en central framgångsfaktor för digitaliseringen.⁷¹ Detta gäller såväl kring förutsättningar för intern effektivisering för myndigheterna som för möjligheter att skapa nytta för medborgare och företagare. Några av utmaningarna för ökad samordning och ökat samutnyttjande av tjänster är hur man kan organisera och finansiera såväl utvecklingsarbete som förvaltning av utvecklade e-tjänster. Erfarenheten har visat att det inte är enkelt att samverka och att det blir särskilt stora utmaningar då samverkan sker över organisatoriska gränser i den offentliga sektorn.

Denna del av betänkandet innehåller ett forskarperspektiv om e-förvaltningsutveckling sett över en längre period och bygger främst på underlag från forskningsresultat.⁷² Syftet är att bidra med kunskap som kan användas för framtida utveckling och styrning av svensk e-förvaltning samt ge perspektiv på vikten av att kunna samverka. Anders Persson, forskare från Linköpings universitet, tillika konsult från Governo⁷³ har bidragit med underlag till texterna.

⁷¹ Sveriges Kommuner och Landsting (2011), *Strategi för eSambället*.

⁷² Underlagen utgörs till stor del av följande forskningsrapporter:
– Goldkuhl G, Eriksson O, Persson A och Röstlinger A (2014), *Offentliggemensamma digitala resurser: Utmaningar i samstyrning och sam användning inom svensk e-förvaltning* (RESONANS slutrapport), Linköpings universitet och Uppsala universitet.
– Governo (2015), *Den svenska e-förvaltningens utveckling i relation till omvärlden – Jämförande analys av internationella mätningar*.

⁷³ Governo är ett konsultföretag som bedriver rådgivning och förändringsarbete i offentlig sektor. Kunskapsområdena är strategi, styrning, genomförande, organisation och utredning/analys.

7 Digitaliseringens historia kopplat till svensk förvaltningspolitik

Sverige har en lång historia av att arbeta med frågor som rör digitaliseringen av den offentliga sektorn. I detta avsnitt kommer den historiska utvecklingen av tanken kring en mer sammanhållen förvaltning att utvecklas. Denna beskrivning tar sin början i mitten på 1990-talet då internet gjorde intåg som möjlighet för att utveckla förvaltningens relationer med medborgare och företag samt för informationsutbyten inom den offentliga förvaltningen. Förvaltningens digitalisering har en längre historia men i och med internet inleddes en ny era för både informations samverkan mellan myndigheter liksom för myndigheternas externa relationer. I *bilaga 6* beskrivs förvaltningspolitikens grundläggande värden och utvecklingen av tanken kring service i samverkan i svensk förvaltningspolitik.

Som Statskontoret påpekar i sin utvärdering av E-delegationen⁷⁴ är det viktigt att tillvarata och utveckla det arbete som delegationen har gjort genom åren, t.ex. vidmakthålla och utveckla nätverk och kompetenser i e-förvaltningsfrågor, samt inlett och utvecklat samverkan mellan stat, kommuner och landsting. Den bedömning som görs av kvarstående behov är att regeringen behöver stärka både den samlade beslutsförmågan och genomförandekraften inom e-förvaltningsområdet för att svensk offentlig förvaltning ska kunna nå målen för e-förvaltningsutvecklingen. Utöver detta behöver regeringen också säkerställa ett långsiktigt stöd i arbetet, i form av vägledning, uppföljningar och förvaltningskapacitet.⁷⁵

⁷⁴ Statskontoret (2014), *Delegerad digitalisering En utvärdering av E-delegationen* (2014:12).

⁷⁵ Vikten av beslutsförmåga och uthållighet har tidigare påtalats av både Statskontoret och Verva.

Den 1 juli 2015 avslutar E-delegationen sitt uppdrag. E-delegationen lämnade i oktober 2013 förslag på hur framtidens e-förvaltning kan organiseras och föras vidare i ett längre perspektiv,⁷⁶ med betoning på stärkt samverkan mellan stat, kommun och landsting.

7.1 E-förvaltning har utretts i många omgångar

Den svenska offentliga sektorns digitaliseringsarbete var fram till millennieskiftet huvudsakligen en intern angelägenhet inom offentlig sektor. I början av 2000-talet började regeringen driva utvecklingen mot vad som då benämndes som 24-timmarsmyndigheten med en mer aktiv styrning. Därefter har en mängd olika uppdrag och utredningar initierats genom åren. Några av dessa beskrivs i avsnitt 7.1.1–7.1.8 för att belysa ett flertal av alla omtag som har gjorts på e-förvaltningsområdet. E-delegationens bildande 2009 kan på ett bra sätt illustreras i ljuset av de organisationer som tidigare föregick.

7.1.1 Stabsmyndighet på e-förvaltningsområdet...

...var Statskontoret, som hade rollen att stödja e-förvaltningsutvecklingen....

Under de första åren på 2000-talet var det stabsmyndigheten Statskontoret som hade rollen att stödja och driva på den offentliga sektorn i riktning mot 24-timmarsmyndigheten. Arbetet handlade mycket om att etablera och utveckla formerna för internetnärvaro inte minst via e-tjänster bland myndigheterna. Detta innebar att myndigheters service och information skulle ges via internet på tider och platser som passade medborgare och företag samt att ärenden skulle kunna initieras via e-tjänster. Statskontorets uppdrag handlade om att utveckla och tillhandahålla metoder, vägledningar och avtal för utvecklingen mot visionen om 24-timmarsmyndigheten.

⁷⁶ SOU 2013:75, *Organisering av framtidens e-förvaltning*.

Statskontoret har i ett antal rapporter under senare år belyst frågan om brister i samverkan mellan myndigheter.

Under denna period hade även dåvarande Riksskatteverket regeringens uppdrag (Ju2000/4939) att utreda och lämna förslag på hur ansvaret för utfärdande och administration av certifikat och elektroniska signaturer bör organiseras i statsförvaltningen. Detta arbete skedde inom SAMSET-projektet som även inkluderade Riksförsäkringsverket, Patent- och registreringsverket och Statskontoret. I arbetet utvecklades bland annat riktlinjer för statsförvaltningens användning av elektronisk identifiering och elektronisk underskrift.

7.1.2 Efter Statskontoret bildades...

... 24-timmarsdelegationen och E-nämnden

24-timmarsdelegationen övertog mellan 2003–2005 till viss del Statskontorets drivande och samordnande roll i arbetet med utveckling av e-förvaltningen. Parallellt med 24-timmarsdelegationens uppdrag skapades även E-nämnden som gavs en mer operativ roll. E-nämnden fick till uppgift att stödja utvecklingen av ett säkert och effektivt informationsutbyte mellan myndigheter samt mellan medborgare och myndigheter. En viktig del i arbetet var att besluta om standarder för informationsutbyte. 24-timmarsdelegationens roll innebar huvudsakligen att vara pådrivande inom utvecklingen av offentliga e-tjänster, samt att skapa bättre möjligheter för samverkan och kunskapsöverföring mellan myndigheter, kommuner och näringsliv.

7.1.3 Sedan tillsattes en utredning...

...utredningen Regeringens stabsstöd

I en utredning om regeringens stabsstöd konstaterades att samverkan mellan myndigheter är en viktig förutsättning för det förvaltningspolitiska utvecklingsarbetet.⁷⁷ Oavsett hur ansvaret fördelas

⁷⁷ SOU 2005:32, Regeringens stabsmyndigheter.

mellan myndigheter är det angeläget att perspektivet i än högre grad vidgas från den egna organisationen till koncernen staten och den offentliga sektorn i övrigt.

En ny förvaltningspolitisk myndighet föreslogs som skulle realisera de förvaltningspolitiska målen.⁷⁸ Den nya myndigheten skulle främja den förvaltningspolitiska utvecklingen och bl.a. ge stöd när det gäller utvecklad styrning, organisationsutveckling, modernisering och utveckling av samverkan mellan myndigheter. En viktig uppgift för den nya myndigheten skulle vara att värna koncernperspektivet, att se staten som en sammanhållen enhet.

7.1.4 Utredningens förslag låg till grund för...

...bildandet av Verket för förvaltningsutveckling (Verva) och 24-timmarsdelegationen och E-nämnden lades ner

Verva bildades den 1 januari 2006, och detta innebar ett nytt försök mot ökad styrning och tydligare gemensamt fokus i organiseringen av utvecklingen av den offentliga förvaltningen. Verva övertog delar av Statskontorets, Statens kvalitets- och kompetensråds (KKR), E-nämndens samt 24-timmarsdelegationens uppgifter i e-förvaltningsfrågor. Huvuduppdraget som gavs var att stärka medborgarorienteringen i förvaltningen, genom att skapa samverkansformer, och genom att tillhandahålla stöd och verktyg för utveckling av e-förvaltningen. Dessutom fick Verva föreskriftsrätt, vilket då sågs som en viktig förutsättning för att kunna driva på utvecklingen.

Verva avvecklades dock redan efter 3 år (december 2008). Stabsutredningen bedömde att Verva hade ett för svårt uppdrag. Konstruktionen med en renodlad utvecklingsmyndighet gav inte rätt förutsättningar för att möta de krav som ställdes. Det fanns heller inte, enligt utredningens mening, anledning att förvänta sig att en myndighet av Vervas storlek skulle kunna spela en avgörande roll när det gällde den framtida e-förvaltningsutvecklingen.

⁷⁸ Verket för förvaltningsutveckling, Verva, bildades den 1 januari 2006.

7.1.5 Sedan tillsattes en ny stabsutredning...

...som kort och gott blev Stabsutredningen

Den nya Stabsutredningen fick i uppdrag att göra en översyn av Ekonomistyrningsverket, Kammarkollegiet, Statskontoret och Verva i syfte att effektivisera stabsorganisationen och dess verksamhet.

Stabsutredningen bedömde att betydande effektiviseringsvinster borde kunna uppnås om e-förvaltningsutvecklingen drivs i andra organisatoriska former.⁷⁹ Utredningen menade att utveckling av e-förvaltningen bör ske i mer flexibla arbetsformer där statens samlade kompetens och resurser tas tillvara. Utredningen föreslog en delegation i kommittéform.⁸⁰ Avsikten var att skapa en samverkansstruktur genom vilken regeringen kan interagera med myndigheterna.

Utredningen menade att det fanns skäl att överväga en utveckling som skulle präglas av en federationstanke där större och it-intensiva myndigheter med många medborgarkontakter, i nära samverkan med Regeringskansliet, bildar stommen i utvecklingen. Detta var ett sätt att välja en annan och mer flexibel väg än vad till exempel några av våra grannländer gjort med mer centralstyrda modeller. Utredningen konstaterade brister i samordningen av e-förvaltningsutvecklingen men att det i sammanhanget är viktigt att ha realistiska förväntningar på vilken samordning som verkligen kan ske i praktiken. Till exempel pekar utredningen på Ansvarskommittén,⁸¹ som framhöll att sektoriseringen i Regeringskansliet gör det svårt att åstadkomma beslut och lösningar som tar ett helhetsperspektiv på olika problem vilka spänner över departements-, sektors- och myndighetsgränser.

⁷⁹ SOU 2008:22, Ett stabsstöd i tiden.

⁸⁰ E-delegationen bildades i mars 2009.

⁸¹ SOU 2007:10, Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft.

7.1.6 Stabsutredningens förslag låg till grund för...

...avvecklandet av Verva och bildandet av E-delegationen

Efter Vervas avveckling 2008 bildades E-delegationen, den 26 mars 2009. Uppdraget var att koordinera de statliga myndigheternas it-baserade utvecklingsprojekt samt följa upp dess effekter för medborgare, företagare och medarbetare. Delegationen ska vidare koordinera vissa it-standardiseringsfrågor samt bistå regeringen i det internationella arbetet på området.⁸²

E-delegationens bildande grundar sig på Stabsutredningens förslag att driva e-förvaltningsutvecklingen i kommittéform i nära samarbete med Regeringskansliet. Tanken var att myndigheternas kompetens och resurser lättare skulle kunna samordnas, utan att förändra den grundläggande principen om ett decentraliserat beslutsfattande i respektive myndighet. Delegationens första uppgift var att utforma ett förslag till strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning. Delegationens fortsatta arbete bygger till stora delar på den strategin.

7.1.7 Styr- och samverkansformer har utretts, bland annat av...

...Ansvarskommittén

Ansvarskommittén slog i sitt slutbetänkande fast att relationen mellan staten och den kommunala sektorn uppvisar brister i tillit och dialog.⁸³ Statens styrning av kommuner och landsting är sektoriserad, dåligt samordnad och oprioriterad. Kunskapen om dess effekter är bristfällig. Få avvägningar görs av hur enskilda styrmedel påverkar andra verksamheter. I utredningen togs upp att myndigheter ibland tenderar att se sig som autonoma och avgränsade organisationer i stället för att se sig som en del i ett större sammanhang.

⁸² Dir. 2009:19, *Delegation för e-förvaltning*.

⁸³SOU 2007:10, *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft*.

...Styrtredningen

Styrtredningen presenterade i november 2007 en ny syn på hur regeringen skulle kunna styra förvaltningen.⁸⁴ Utredningen menade bl.a. att dagens styrsystem bygger på ett synsätt som formulerades för snart ett halvt sekel sedan. Mycket av 1960-talets problem beskrivs än i dag som problem. Utredningen beskriver vidare att det under senare år förts en omfattande diskussion om fragmentering och s.k. stuprör i förvaltningen och i vilken mån detta utgör ett större problem.

Utredningen pekar på att samordningen mellan myndigheter ibland försvåras av alltför starkt fokus på de enskilda myndigheterna utan hänsyn till att en enskild myndighets verksamhet ibland utgör ett led i en process i vilken flera myndigheter deltar. Men det faktum att många verksamheter har gemensamma mål motiverar inte med automatik en samordning. Om målen görs tillräckligt övergripande, kommer de förr eller senare att omfatta snart sagt all statlig verksamhet.

Utredningen slår även fast att styrningen och arbetsformerna inom Regeringskansliet måste vara sådana att de stödjer och inte motverkar samordning mellan myndigheter.

...och Statskontoret

I Statskontorets rapport *Systemrelaterade effektiviseringspotentialer i statlig kärnverksamhet*⁸⁵ beskrivs problemet med att resultatstyrning förvärrar problemen med samverkan mellan myndigheter genom att bidra till stuprörstänkande och så kallad sektorisering. Vilka mål som sätts och hur de organisatoriska gränserna dras har betydelse för hur samverkan inom system fungerar.⁸⁶

En fråga som ställs i rapporten är hur regeringen följer upp att myndigheter, i enlighet med krav i myndighetsförordningen,

⁸⁴SOU 2007:75, *Att styra staten – regeringens styrning av sin förvaltning*.

⁸⁵ Statskontoret (2013), *Systemrelaterade effektiviseringspotentialer i statlig kärnverksamhet* (Delrapport, dnr 2013/273-5).

⁸⁶Systemsyn innebär att se myndighetsövergripande processer och det behov av samverkan som ofta är nödvändig för att utföra och slutföra offentliga åtaganden gentemot en enskild. Genom att betrakta offentlig verksamhet som system, istället för att ensidigt se och hantera enskilda myndigheter/avdelningar/offentliga aktörer, flyttas uppmärksamheten till helheten och relationen mellan systemets olika delar och till möjliga orsakssamband.

genom samarbete tar tillvara de fördelar som kan vinnas för enskilda och staten som helhet.

Statskontoret beskriver att det på fler områden pågår arbete med att utveckla en systemsyn i styrningen av myndigheterna utan att förändra de organisatoriska gränserna, t.ex. det arbete som pågår inom E-delegationen.

*Delegerad digitalisering, En utvärdering av E-delegationen*⁸⁷

Statskontoret har på uppdrag av regeringen utvärderat E-delegationens arbete. Utvärderingen visar att E-delegationen inom ramen för sitt uppdrag har förmått att tillvarata driv- och utvecklingskraften hos de myndigheter som ingår i delegationen, vilket var en av regeringens centrala ambitioner vid tillsättandet av E-delegationen. Statskontoret konstaterar att E-delegationen har hittat former för att vidareutveckla sitt samarbete inom e-förvaltningsområdet. Engagemanget för frågorna har ökat inom E-delegationen, men även inom övriga delar av statsförvaltningen. På senare tid har ledamöterna i delegationen utvecklat former för att gemensamt tillgodose finansieringsbehov för prioriterade projekt och förstudier. Statskontoret bedömer också att E-delegationens arbete har bidragit till att vidmakthålla och utveckla nätverk och kompetenser i e-förvaltningsfrågor inom offentlig förvaltning. I detta arbete har samverkan också inletts mellan stat, kommuner och landsting. Statskontoret menar dock att denna samverkan bör kunna stärkas ytterligare.

Den bedömning som görs av kvarstående behov är att regeringen behöver stärka både den samlade beslutsförmågan och genomförandekraften inom e-förvaltningsområdet för att svensk offentlig förvaltning ska kunna nå målen om en digitalt samverkande förvaltning.

Statskontoret konstaterar att svensk offentlig förvaltning inte i tillräcklig utsträckning förmår att hantera information utifrån ett livshändelseperspektiv med medborgarens behov som utgångspunkt. Statskontoret har också noterat att samverkan är outvecklad inom offentlig förvaltning som helhet, både mellan sektorer

⁸⁷Statskontoret, Statskontoret (2014), *Delegerad digitalisering En utvärdering av E-delegationen* (2014:12).

(mellan förvaltningsmyndigheterna i statsförvaltningen) och mellan förvaltningsnivåer (stat, kommun och landsting).

7.1.8 Så har man även tittat på framtidens utmaningar, t.ex...

...Innovationsrådet

Innovationsrådet beskriver att dagens och framtidens utmaningar kräver en utvecklad samverkan över myndighets- och organisationsgränser. Samverkan utifrån den enskildes behov är centralt för att åstadkomma ett bättre samlat resultat för den enskilde.

Internationell forskning har under senare år uppmärksammat kravet på organisationsövergripande samverkan och samordning som ett medel att bättre tillgodose medborgarnas och företagens krav på service.

Innovationsrådet beskriver myndigheternas samverkan som omfattande och svåröverskådlig. Viss samverkan regleras i lag och annan samverkan i förordning eller särskilda regeringsbeslut. Generella samverkanskrav på statliga myndigheter finns i förvaltningslagen och myndighetsförordningen. Organiseringen av samverkan beslutas ibland av regeringen och i andra fall av myndigheterna själva. Avseende finansiering får myndigheterna i vissa fall särskilda medel för samverkan och ibland inte.

Riksrevisionen belyser samverkansproblemen i en rad effektivitetsrevisioner. Regeringskansliets interna riktlinjer för de årliga myndighetsdialogerna betonar vikten av att följa upp myndighetens samverkan, men i vilken utsträckning detta görs i de faktiska dialogerna har Innovationsrådet inte kunnat fastställa. Det har däremot framgått att myndighetsledningarna i flera fall efterlyser mer dialog med Regeringskansliet.

Innovationsrådet föreslog i sitt betänkande bl.a. bildandet av ett utvecklings- och kompetenscentrum för offentliga tjänster, för att ge handfast stöd till samverkande organisationer utifrån kundens perspektiv.⁸⁸

Innovationsrådet föreslog även att Regeringskansliet bör utveckla sin förmåga att stödja och stimulera innovations- och

⁸⁸ SOU 2013:40, *Att tänka nytt för att göra nytta – om perspektivskiften i offentlig verksamhet*.

förändringsarbete i offentlig verksamhet utifrån människors och företags behov, politikens syften och det offentliga komplexitet.

Ett annat förslag som presenterades var att Riksrevisionen ska finna former för att granska hur myndigheter under regeringen lever upp till kraven på fortlöpande verksamhetsutveckling och samarbete, enligt myndighetsförordningen.

...Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)

Förutsättningar för digital samverkan – utredning om insatser för att främja digitalisering och digital samverkan

Sommaren 2013 undertecknade regeringen och SKL en överenskommelse om att främja digitalisering och digital samverkan inom ett antal olika områden, däribland inom den offentliga förvaltningen och i skolan. Governo fick av SKL i uppdrag att genomföra utredningen.⁸⁹

En viktig slutsats av utredningen är behovet av en styrning mot ett e-samhälle som är medborgarcentrerat snarare än myndighetsbaserat, och som tar utgångspunkt i medborgares och företagares behov även då de skär över förvaltningsgränser. Styrningen behöver stärkas och i betydligt högre utsträckning än i dag och bygga på gemensamma demokratiska beslut snarare än frivillig samverkan mellan några berörda aktörer. I utredningen föreslås inrättandet av ett nationellt samverkansorgan som ansvarar för de frågor där samverkan måste ske mellan aktörerna inom offentlig sektor.

... samt en Forskarantologi kring effektivitetssträvanden inom den svenska statsförvaltningen

I en forskarantologi presenteras flerårig forskning kring effektivitetssträvanden inom den svenska statsförvaltningen.⁹⁰ Här beskrivs de ökande kraven på organisationsövergripande samverkan och samordning som ett medel för att bättre tillgodose medborgarnas krav på service. I jämförelse med många andra länder framstår

⁸⁹ Jonasson L, Persson A och Forest C (2013), *Förutsättningar för digital samverkan – insatser för att främja digitalisering och digital samverkan*, Sveriges Kommuner och Landsting och Governo.

⁹⁰ Modell S, Grönlund A m.fl. (2006), *Effektivitet och styrning i statliga myndigheter*.

främjandet av myndighetsövergripande samverkan inte som särskilt högprioriterat.

Diskussionen kring samverkan och samordning tenderar att kretsa kring vilka formella strukturer och styrsystem som bör utvecklas för dess ändamål. Författarna pekar på risken för överdriven formalisering som eventuellt kan motverka mer informella samordningsformer. Problemet är att informella samordningsformer ofta är mindre synliga än formella styrsystem och därmed riskerar att förbises.

7.2 Efter E-delegationen – vad händer sen?

Regeringen har uttalat höga ambitioner med att utveckla den offentliga sektorns digitalisering, bl.a. genom ett tydligare fokus på styrning. Regeringen har för avsikt att inrätta ett strategiskt e-förvaltningsråd och därmed förstärka samordningen i Regeringskansliet avseende e-förvaltningsfrågor. Regeringen avser även att i större utsträckning än tidigare styra myndigheternas anslutning till gemensamma tjänster, och i övrigt främja utveckling och användning av gemensamma lösningar.⁹¹

Ett antal olika utredningar har uttryckt olika ställningstaganden kring hur digitaliseringen av den offentliga sektorn bör fungera framöver. SKL har i sin Samverkansutredning⁹² presenterat sina synpunkter där samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner och landsting blir en central utvecklingsfråga.⁹³ Utredningen pekar på att det behövs en starkare styrning samt behov av ett nationellt samverkansorgan. Dessutom ser man finansieringen av gemensamma insatser som en central fråga. Kommunerna står för en övervägande andel av medborgarkontakterna, och det fortsatta arbetet efter E-delegationen behöver därför inkludera kommuner och landsting.

⁹¹ Budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1).

⁹² Jonasson L, Persson A och Forest C. (2013), *Förutsättningar för digital samverkan – insatser för att främja digitalisering och digital samverkan*, Sveriges Kommuner och Landsting och Governo.

⁹³ Samverkansutredningen har sitt ursprung ur en överenskommelse mellan regeringen och SKL om att främja digitalisering och digital samverkan inom ett antal olika områden, bland annat inom den offentliga förvaltningen och i skolan.

7.3 Slutsatser

Under de senaste 15 åren av arbete med e-förvaltning har Sverige utvecklat ett antal strategier och ett antal organisationsformer har prövats för att ge fart åt utvecklingen. Det huvudsakliga arbetet har dock skett inom ramen för enskilda myndigheter.

Den utveckling som ligger till grund för den sammanhållna förvaltningen har varit i fokus under i stort sett hela denna resa. Centralt var att nå medborgare och företag genom digitala tjänster samt möjligheterna för myndigheter att samverka digitalt. Under perioden med statskontoret som stabsstöd hette det att ”förvaltningen skall uppfattas som en sammanhållen förvaltning” samt att ”förvaltningen skall effektiviseras genom att tillvarata samverkanspotentialen i gemensamma ärenden”.⁹⁴ Under denna period var även begreppet nätverksförvaltning central för utvecklingen. Senare var detta centrala frågor för såväl 24-timmarsdelegationen och E-nämnden, där 24-timmarsdelegationen fokuserade på det medborgarorienterade och E-nämnden på interoperabilitet och informationsutbyten. Denna utveckling har sedan fortsatt och utvecklats under tiden med Verva och E-delegationen. Under de senaste åren har E-delegationen arbetat med att ta fram stöd för digital samverkan, som lagt grunden för utveckling av gemensamma e-tjänster utifrån medborgarperspektivet, dvs. med medborgaren i centrum.⁹⁵

I Budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1) fokuserar regeringen tydligt på att ta ytterligare steg för att stärka styrningen av förvaltningsövergripande insatser inom e-förvaltningen. Den stabsmyndighet som får utökat uppdrag blir ESV. En större återhållsamhet kan utskiljas kring kraven på samverkan utifrån ett serviceperspektiv, dvs. att utgå från medborgares och företagens behov i ett livshändelseperspektiv. Sådana exempel finns kring vilka frågor som de utvecklingsansvariga myndigheterna ska fokusera på under 2015. Dessa är mer sakpolitiskt orienterade än präglade av servicevärden och en tydlig medborgarorientering. En sådan

⁹⁴ Jfr Statskontoret (2005), *Mot en modern och sammanhållen förvaltning – dilemman och strategiska vägval i förvaltningspolitiken*; Statskontoret (2005), *Mot en modern och sammanhållen förvaltning – åtaganden för fortsatt servicesamverkan*.

⁹⁵ Se E-delegationens *Vägledande principer för digital samverkan* och *Vägledning för digital samverkan*.

orientering kan leda till att utvecklingen och konkretiseringen av det digitala mötet som utgår från livshändelser försvinner från agendan.

I de målbilder som varit aktuella under arbetet med e-förvaltningen kan tre utvecklingslinjer urskiljas:

1. Krav och förväntningar på medborgarorientering stärktes och det blev ett mer allmänt medborgarfokus. Förväntningarna på service i samverkan började skärpas.
2. Det har skett en successiv konkretisering från en stödjande och utvärderande roll för Statskontoret och 24-timmarsdelegationen till en drivande och koordinerande roll för Verva och E-delegationen. ESV har fått i uppdrag att ge stöd till regeringen, Regeringskansliet och myndigheterna och därigenom bidra till en förbättrad styrning och samordning av den övergripande it-användningen i statsförvaltningen. På många sätt kan ESV:s uppdrag ses som att cirkeln är sluten med en återgång till den situation som Statskontoret befann sig i början av 2000-talet.

Denna utveckling bygger på föreställningen om att den svenska förvaltningsmodellen saknar styrmedel och det innebär att samverkan över organisationsgränser försvåras.

3. Utvecklingen från Statskontorets roll till inrättandet av E-delegationen visar på en gradvis formalisering av uppdraget. Verva hade föreskriftsrätt men svag förankring i myndigheternas utvecklingsarbete medan E-delegationen hade en djupare förankring hos myndigheterna. Detta har visat sig vara betydelsefullt för att få legitimitet och myndigheternas engagemang.

7.3.1 "Same same but different"

Sammantaget kan sägas att utvecklingen tagit ett antal viktiga steg framåt men även att vi står med i stort sett samma, men mer konkretiserade målbilder för vad digitaliseringen innebär. I den svenska utvecklingen av den förvaltningsgemensamma digitaliseringen har organisationer fokuserat på olika mål och haft olika mandat, men inte fullt ut fått till arbetet med en digitalt samverkande förvaltning. Organiseringen av e-förvaltningen kan liknas vid ett hoppande mellan tuvor där regeringen försökt parera den mest

dominerande dysfunktionen. Verva hade inte förankring hos myndigheterna, något som försvagade inflytandet för myndigheten. E-delegationen hade däremot djupare förankring hos myndigheterna men saknade mandatet att styra vilket ledde till att frågorna kopplades närmare Regeringskansliet. Förmodligen hade föreskriftsrätt för E-delegationen varit bra när mycket av strukturen kring digital samverkan fanns på plats.

Förankringen hos myndigheterna som E-delegationen byggt upp under åren har bidragit till att skapa tillit och förtroende i samverkansarbetet. Det finns risk att denna tillit försvinner med ett strategiskt råd på hög nivå och ESV som stabsmyndighet.

Den svenska digitaliseringen har präglats av försök att realisera ungefär samma mål under 15 års tid med mycket långa ledtider, och under de senaste åren har e-förvaltningsutvecklingen kontinuerligt tappat mark på grund av att omvärlden blivit bättre (se vidare avsnitt 9). Samtidigt har organiseringen av det digitaliseringsstyrande och främjande arbetet präglats av korta uppdrag, fragmentering, otillräcklig uthållighet och svag analys av de förutsättningar som krävs för att arbeta med gemensam digitalisering.

8 Problem i en fragmenterad förvaltning

En förutsättning för att aktörer inom offentlig sektor ska kunna utveckla förvaltningsgemensamma lösningar med utgångspunkt från medborgarnas behov är att förvaltningen hålls samman på ett tydligare sätt än i dag. Detta ska ställas mot att myndigheterna naturligtvis kommer att ha fortsatt behov av att effektivisera den egna verksamheten utifrån det givna uppdraget. Avsaknaden av en sammanhållen förvaltning innebär problem för såväl medborgare och företagare som myndigheter.

En sammanhållen förvaltning där utveckling av service och tjänster sker utifrån medborgares och företagares behov och där den offentliga förvaltningen på ett enklare sätt än i dag kan samverka och samordna sig har dock börjat utvecklas. Det ska i detta sammanhang konstateras att en sammanhållen förvaltning i sig inte är målet utan en förutsättning, medlet, för att lösa medborgares och företagares behov av förvaltningsgemensamma och sammanhållna lösningar.

Förvaltningsgemensamma lösningar bygger på att det inom den offentliga sektorn finns en gemensam syn på bl.a. informationsförsörjning, juridik, informationssäkerhet, verksamhetsarkitektur, it-arkitektur och semantik, dvs. en gemensam syn på hur tjänster ska tas fram och beskrivs. Lika viktigt som att komma överens om hur tjänster tas fram är aktörernas förmåga att komma överens om utvecklingsinsatser bland annat genom gemensamma verksamhets- och utvecklingsplaner. Erfarenheterna från RESONANS-projektet

är att bl.a. styrning, ledning, ägandeformer och finansiering för myndighetsövergripande digitala resurser behöver utvecklas.⁹⁶

8.1 Medborgarens problem

Målbilden har successivt utvecklats sedan 1990-talet när det gäller vilka förväntningar som medborgare kan ha på mötet med den offentliga sektorn. Ett viktigt steg i att förstå vilka krav medborgare ställer på myndigheter är att diskutera de problem som gäller hanteringen av vad som för medborgaren är en livshändelse⁹⁷ men som i dag ofta hanteras som en samling separata och fragmenterade ärenden. I detta avsnitt diskuteras dessa problem baserade på aktuell forskning.⁹⁸ Därefter kommer diskussionen att fördjupas genom att dessa problemkategorier används för att analysera ett antal exempel på situationer där medborgare behöver hantera effekterna av en fragmenterad förvaltning. Ett antal sådana allmänna problemkategorier i medborgarnas möte med en fragmenterad förvaltning beskrivs nedan.

8.1.1 Informationsproblemet

Informationsproblemet innebär att medborgare behöver få reda på vilka krav som ställs i de olika reglerade delarna (tillstånd, anmälningar eller ansökningar) i en förvaltningsövergripande komplex ärendehantering. Denna information behöver vara tillräckligt detaljerad för att medborgare och företagare ska få stöd med vägval eftersom man behöver värdera sin situation i relation till regelverken. I dag hanteras detta i regel inte sammanhållet i förvaltningen. Medborgaren blir en projektledare för sin egen situation där kunskapen om vad som behöver göras växer fram evolutionärt och tar mycket tid i anspråk. Informationen kan vara fragmenterad

⁹⁶ Goldkuhl G, Eriksson O, Persson A och Röstlinger A (2014), *Offentliggemensamma digitala resurser: Utmaningar i samstyrning och sam användning inom svensk e-förvaltning* (RESONANS slutrapport), Linköpings universitet och Uppsala universitet.

⁹⁷ I avsnitt 4.2.2 beskrivs exempel på livshändelser.

⁹⁸ Persson A (2015), *E-förvaltning som sammanhållen förvaltning*, Doktorsavhandling [Kommande], Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling, Linköpings universitet.

inom en myndighet genom att vara strukturerad utifrån olika organisationers ansvarsområden. I dessa situationer behöver medborgare och företagare lägga pussel utifrån olika informationsmängder. Denna typ av livshändelser kan samordnas genom att information gemensamt presenteras och situationsanpassas i förvaltningsövergripande presentationsgränssnitt. Det finns ett antal initiativ som strävar efter att hantera sådan information tematiserat och målgruppsanpassat, t.ex. verksamt.se och korkortsportalen.se. I andra fall finns det nationella portaler som t.ex. antagning.se, studera.nu och CSN.se. Portalerna fungerar som korslänkning mellan de olika platserna där informationsmängderna presenteras och underlättar en helhetsförståelse hos medborgaren.

8.1.2 Navigationsproblemet

Navigationsproblemet är ett centralt problem i den fragmenterade förvaltningen och är kopplat till informationsproblemet. Problemet uppstår när medborgaren eller företagaren inte har tillgång till en sammanhållen plats utifrån sin livshändelse, utan behöver hitta relevanta aktörer att vända sig till. Den problematik med fragmenterad information som diskuteras ovan förstärks om man som medborgare även behöver bygga en karta för att säkerställa att rätt kontakter tas. Som medborgare går man annars på en stegvis framväxande upptäcktsresa där de olika myndigheterna successivt adderar ärenden genom att identifiera kontakter som behöver tas. Dessa medborgare och företag studsar runt i förvaltningen likt flipperkulor när de inte får stöd att identifiera de myndigheter som hanterar respektive del i det sammansatta ärendet. Myndigheterna ger inte det stöd som krävs för att på ett enkelt sätt navigera i förvaltningsmiljön. I en sammanhållen förvaltning är det väsentligt att kunna ge stöd kring navigation och att gränsytorerna är uppbyggda för att visa hela livssituationen både vad gäller aktörer och reglerade delar. Den svenska förvaltningspolitiken identifierade tidigt att det inte ska vara medborgares och företagares uppgift att veta hur den offentliga sektorn är organiserad. Trots detta är det relativt ovanligt att myndigheter hjälper till för att underlätta identifieringen av aktörer och information utanför den egna

myndigheten utan lämnar istället detta till medborgaren och företagaren.

8.1.3 Koordinationsproblemet

Koordinationsproblematiken handlar om att utifrån livshändelsen identifiera i vilken ordning kontakter ska tas. Det är inte heller ovanligt att medborgare och företagare ges uppgiften att i sammansatta ärenden skicka information mellan myndigheter. Denna egna koordinering sker ofta utan stöd från myndigheter vilket gör att sammansatta förvaltningsövergripande livshändelser blir onödigt tidskrävande. Forskning⁹⁹ visar att det för många komplexa sammansatta ärenden går att spara mycket tid genom att ge stöd för att bättre koordinera kontakter och initiera ärenden genom olika typer av planeringverktyg, som stödjer identifieringen av olika ärenden i en livshändelse.

8.1.4 Kommunikationsproblemet

Kommunikationsproblemet innebär att kommunikationen mellan medborgare/företagare och myndigheter tenderar att vara mycket fragmenterad, vilket i sin tur gör att besked från olika handläggare inte alltid stämmer överens. Medborgare och företagare får därmed svårt att lita på informationen. En annan dimension är att i många komplexa ärenden blir det svårt att fylla i en ansökan rätt då tillräcklig vägledning saknas, vilket får till följd att det kan bli fel i bl.a. ansökningshandlingar. Utan stöd från myndigheterna avbryts ofta försöken att hantera en e-tjänst och ärendet hanteras istället manuellt, vilket gör att den potential till effektivisering som finns i och med digitaliseringen inte realiserar.

⁹⁹ Goldkuhl G, Persson A och Röstlinger A (2009), *PROFET – Processdrivna e-tjänster för näringslivsutveckling i kommuner*. Slutrapport från FoU-projekt 2006–2009, Linköpings universitet.

Goldkuhl G, Persson A och Röstlinger A (2012), *DUKAT för restaurangföretagare – visioner om ett samlat informationssystem*, VITS/IEI, Linköpings universitet.

8.1.5 Uppgiftskravsproblemet

Uppgiftskravsproblemet handlar om svårigheter att veta vad det är för underlag som myndigheterna behöver för att kunna genomföra sin handläggning, t.ex. material som ska bifogas en ansökan. Många ansökningar är inte kompletta eller är allt för bristfälliga för att kunna utgöra beslutsunderlag. Detta problem innebär ofta att personliga kontakter mellan medborgare och myndigheter behöver tas för att klargöra vad som behöver ingå i en ansökan. Detta problem går att åtgärda genom målgruppsanpassad information och genom att hämta information från källor där informationen redan finns. Översiktlig information räcker dock i regel inte utan bör kompletteras med interaktiva it-verktyg som ger en mer strukturerad datainsamling som därmed ger färre fel. Just denna interaktivitet och ”intelligens” i tjänsterna är även en fråga för den grad av interaktivitet som såväl FN¹⁰⁰ som EU-kommissionen¹⁰¹ efterfrågar i sina benchmarkingundersökningar kopplade till den offentliga sektorns digitalisering.

8.1.6 Transaktionsproblemet

Transaktionsproblemet är det problem som rör svårigheterna att, inte minst på kommunal nivå, hantera ärenden elektroniskt via e-tjänster. I många kommuner finns det inte e-tjänster för alla ärendetyper utan medborgare och företagare hänvisas till de blanketter som finns på nätet. Riskerna för fel ökar när de valideringskontroller och den vägledning som bör finnas i e-tjänster saknas. Många e-tjänster, inte minst på kommunal nivå, är inmatningstjänster som presenterar den information som myndigheten behöver för att hantera ärenden. Momentet med vägledning och stöd i ansökningsprocessen är ofta ett eftersatt område. Det gör att e-tjänsterna på många sätt snarare representerar en omvänd serviceskyldighet där tjänster är designade för att förse myndigheterna med information på ett strukturerat sätt snarare än att förenkla för medborgare och företag.

¹⁰⁰ UN E-government survey, 2014.

¹⁰¹ EU-kommissionen (2014), *Delivering on the european advantage*.

8.1.7 Redundansproblemet

Redundansproblemet är den problematik som innebär att i en fragmenterad förvaltning begär myndigheter in information som redan finns dokumenterad inom den offentliga ”koncernen”. Detta innebär att medborgare och företagare av olika skäl agerar brevbärare mellan myndigheter. Exempel på sådan information är kontaktuppgifter och annan gemensam grunddata. Förtroendet för offentlig sektor skadas av att medborgare och företagare behöver lämna samma uppgifter till flera aktörer eller agera brevbärare där uppgifter hämtas från en myndighet och lämnas in till en annan. Det är obegripligt för medborgarna hur den offentliga förvaltningen kan sakna minne att hantera gemensamma informationsmängder och underlag.

8.1.8 Transparensproblemet

Transparensproblemet handlar om möjligheter att följa sina egna ärenden i den livshändelse man befinner sig i. I många fall är tjänsterna utformade för att medborgarna ska lämna information men inte för att kunna följa sina egna ärenden. Detta kan innebära många onödiga kontakter med handläggare eftersom det inte finns feedback på ärendeprocessen. Om man som medborgare eller företagare måste vänta på svar i sitt ärende utan att veta när det förväntas vara klart blir hela processen svåröverskådlig. Finns ett stort antal pågående ärenden som t.ex. i situationen att starta restaurang blir det ett så stort osäkerhetsmoment att förvaltningarna upplevs agera som ett svart hål där det är oklart vad som händer med de olika ärendena. Det finns ett embryo till lösning i Mina meddelanden men denna tjänst behöver kompletteras med en ärendeöversikt för att hantera helheten i problematiken ovan.

8.1.9 Exempel på livshändelser där medborgare kan få problem

I detta avsnitt diskuteras medborgares och företagares problem i en fragmenterad förvaltning utifrån ett par exempel på livshändelser där problem framträder; *starta och driva företag* och *förlora och hitta*

arbete. I exemplet starta och driva företag finns lösningar för att försöka överbrygga fragmenteringen. I exemplet förlora och hitta arbete är fragmenteringen inte hanterad vilket innebär att medborgare i stor utsträckning får ta rollen som koordinatörer i sina egna ärenden. Exempelen på livshändelser är uppbyggda enligt följande struktur:

- Beskrivning av livshändelsen.
- Aktörs- och interaktionskarta som beskriver de aktörer och de interaktioner i form av ärenden och kontakter som behöver tas med olika förvaltningsaktörer.
- Analys av problemkategorierna.
- Diskussion kring utvecklingspotentialen för respektive livshändelse.

Beskrivning av livshändelsen starta och driva företag

I Sverige finns en nationell portal, www.verksamt.se, för att stödja och vägleda företagare som är i olika utvecklingsskeden (fundera, starta, driva etc.) i sina myndighetskontakter kopplade till företagande. Starta och driva företag är ett prioriterat område i förvaltningspolitiken liksom i digitaliseringspolitiken. De senaste åren har inneburit en utveckling med fokus på företagarnas uppgiftslämnande.¹⁰² Genom EU:s tjänstedirektiv finns krav på att alla formaliteter och förfarande för tjänsteföretagare inom EU ska kunna genomföras vid en kontaktpunkt inom respektive land. I Sverige är denna kontaktpunkt placerad i [verksamt.se](http://www.verksamt.se).

De företagare som startar verksamhet har olika behov av stöd. Från mindre tjänsteföretag utan anställda som i stort sett bara har relationer med Skatteverket och Bolagsverket till miljöstörande eller livsmedelsbehandlande företag som kan ha omfattande tillståndsprocesser med kommuner, länsstyrelser och i vissa fall även med miljödomstolarna för att kunna etablera sina verksamheter.

¹⁰² En utredning – Uppgiftslämnarutredningen – tillsattes för att utreda och föreslå lösningar som leder till ett minskat och förenklat uppgiftslämnande för företagen. Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande *Uppgiftslämnarservice för företagen* (SOU 2015:33) den 30 mars 2015.

Generellt är större företag väl försedda med personal som kan hantera processerna inom bolagen eller med konsultstöd för att hantera processerna. Det blir däremot problematiskt för de mindre företagen med omfattande tillståndsprocesser som t.ex. restaurangföretag som var i fokus för projektet DUKAT (2012).¹⁰³ Dessa företagare har omfattande tillståndsprocesser som de ofta behöver hantera på egen hand. Därmed blir beroendet av stöd från myndigheter omfattande och centralt för framgången i etableringen av företag.

Aktörs- interaktionskarta för starta och driva företag

Interaktionskartan (figur 8.1) visar en översikt av komplexiteten i de kontakter som behöver tas med offentliga aktörer för att starta och driva företag. Interaktionskartan ska ses som ett exempel på den komplexitet och otydlighet som kan finnas i en fragmenterad förvaltning och det är svårt att urskilja alla detaljer i bilden. Trots detta blir det ändå tydligt hur omfattande koordineringen av ärendehantering blir för företagare. Om företagare ska kunna hantera detta själva krävs mycket kunskap om den offentliga sektorns organisering samt de olika regelverken.

¹⁰³ Goldkuhl G, Persson A och Röstlinger A (2012), *DUKAT för restaurangföretagare – visioner om ett samlat informationssystem*, VITS/IEI, Linköpings universitet.

informationsproblemet har verksamt.se en inriktning som gör att webbplatsen fokuserar på övergripande information och hänvisning görs till mer detaljerad information på myndigheters webbplatser. För att samla på sig den informationen som krävs för att kunna ansöka om tillstånden är därmed informationen på verksamt.se ofta inte tillräcklig. En företagare behöver vända sig till sin kommun för att ta till sig mer detaljerad information om olika kommunala tillstånd. Detta gäller inte minst de tillstånd som t.ex. serverings-tillstånd, tillstånd för uteserveringar och skyltar där det finns lokala regelverk som företagares verksamheter prövas mot.

Utöver att identifiera tillstånden finns det inte stöd för koordinering av olika tillstånd i verksamt.se, det blir upp till respektive kommun och företagare att hantera. I vissa kommuner finns lotsstöd för att hantera delar av denna problematik genom personliga möten. Planeringsverktyg för att bygga upp och tidsätta den sammansatta ärendeprocessen finns inte. När det gäller transaktioner finns blanketter på verksamt.se för att hantera kommunala tillstånd. Dessa är relativt enkla blanketter i pdf-format som kan skickas till kommunen via verksamt.se.

Vad gäller transaktioner ger kommunerna varierande möjligheter att söka tillstånd elektroniskt. Vissa större kommuner har utbyggt stöd för företagares ärendetyper medan andra, framförallt mindre kommuner, helt saknar e-tjänster för detta. I projektet DUKAT arbetade forskare vid Linköpings universitet, SKL, Tillväxtverket, Bolagsverket och Skatteverket med hur dessa frågor kan utvecklas i ett mer optimalt stöd för företagares ansökningsprocesser. En del i projektet var att undersöka förekomsten av uppgiftsreduktion. Förekomsten av reduktion visade sig vara omfattande eftersom det inte finns utvecklade former för att dela information mellan många av aktörerna och i många av ärendeprocesserna.

I flera av tillstånden var det även fråga om mycket generellt beskrivna uppgiftskrav där flera av de medverkande kommunerna menade att det finns mycket fel kopplade till ansökningar på dessa områden. Därmed finns det en utvecklingspotential kopplad till att utveckla bättre stöd för att lämna dessa uppgifter. Transparensproblemet är hanterat på så sätt inom verksamt.se att det är upp till handläggarna i kommunerna att svara på ärendet genom kontaktpunkten. Automatiska funktioner liknande Mina sidor finns inte

för att hantera alla de kommunala tillstånden. I flertalet kommuner finns ingen funktionalitet för att följa sina ärenden över förvaltningsgränser och i flertalet fall inte heller andra möjligheter att göra ärendeprocesserna mer transparenta. Det gör att det skapas mycket onödigt efterfrågan av svar på frågor kring ansökningarnas status.

Diskussion kring utvecklingspotentialen

I utvecklingsplanerna för verksamt.se finns utvecklad funktionalitet för att hantera planering och vägledning, dvs. framförallt informations- och navigationsproblemen. Till detta kommer ett utvecklingsarbete kopplat till de kommunala tillståndsprocesserna som syftar till att skapa bättre förutsättningar för att hålla samman företagsärenden och möjliggöra elektroniska ansökningar. Därmed kan verksamt.se förbättra möjligheterna att hantera ovanstående problembilder för gruppen företagare.

SKL:s utredning om förutsättningar för digital samverkan visar på ett antal nyttor för företagarna genom bättre stöd i etableringsprocessen inom ramen för verksamt.se.¹⁰⁵ Det finns dessutom planer för att utifrån en pågående förstudie utveckla stödet till företagare genom att kommunerna, genom SKL, knyts närmare till verksamt.se och att den kontaktpunkt som finns utvecklas till ett mer modernt ansökningsstöd. Nyttan med en utökad ambitionsnivå kring ett företagారిöterat stöd för företagsetableringar är:

- Ett mer enhetligt och sammanhållet företagarestöd genererar nytta till både enskilda företagare och samhället i stort i form av en ökad service, mindre variation och ökad rättssäkerhet. Enhetligheten bygger dels på en ökning av verksamt.se för att på ett tydligare sätt inkludera de kommunala ärendetyperna, dels på att stöd ges i hela etableringsprocessen.
- Minskad belastning på företagen genom att den offentliga sektorn utbyter information om företaget och dess tidigare ansökningar i andra ärendetyper, istället för att företagaren agerar informationsförmedlare. På detta område har

¹⁰⁵ Jonasson L, Persson A och Forest C (2013), *Förutsättningar för digital samverkan – insatser för att främja digitalisering och digital samverkan*, Sveriges Kommuner och Landsting och Governo.

Bolagsverket, Skatteverket och SCB utvecklat en sammansatt bastjänst för företagsinformation.

- Minskade trösklar för företagsetablering och nyföretagande bidrar både till individuell handlingsfrihet och är även en angelägenhet för samhällets tillväxt och har sina grunder i näringsfriheten. Med minskade trösklar avses bland annat:
 - ökad kunskap gör det lättare att fatta rätt beslut om att starta företag eller inte
 - lägre administrativa kostnader för att fullgöra företagsetableringen
 - transparens och smidighet i att hantera sammansatta ärendeprocesser
 - ökad förståelse för och insikt om företagets påverkan på miljö och hälsa samt om möjligheterna att bedriva en säker verksamhet utifrån dessa aspekter, dvs. att avsaknad av kunskap inte skapar hinder eller säkerhetsproblem för företagaren.

Beskrivning av livshändelsen förlora och hitta arbete

Att förlora sitt arbete är ofta en omvälvande situation som kan ställa många viktiga och grundläggande frågor på sin spets. Olika arbetssökande kräver olika typer av insatser. Insatserna för de arbetssökande kräver samverkan mellan statliga myndigheter och kommuner samt a-kassorna. Arbetssökande kan ha behov av allmän vägledning, individuellt stöd och rådgivning, arbetsmarknadsinsatser, arbetslöshetsersättning m.m.

Allmän vägledning utgörs av det generella stöd som ges till olika målgrupper för hur vägen till arbete kan se ut. Detta är i regel generisk information som finns på de offentliga aktörernas webbplatser samt i andra informationskanaler. Informationen kan t.ex. innehålla olika handlingsalternativ som finns för att bättre matcha arbetsmarknadens krav på rätt kompetens hos arbetssökande. Det finns också allmänna råd för hur man söker arbete och förutsättningarna för olika yrken i stort.

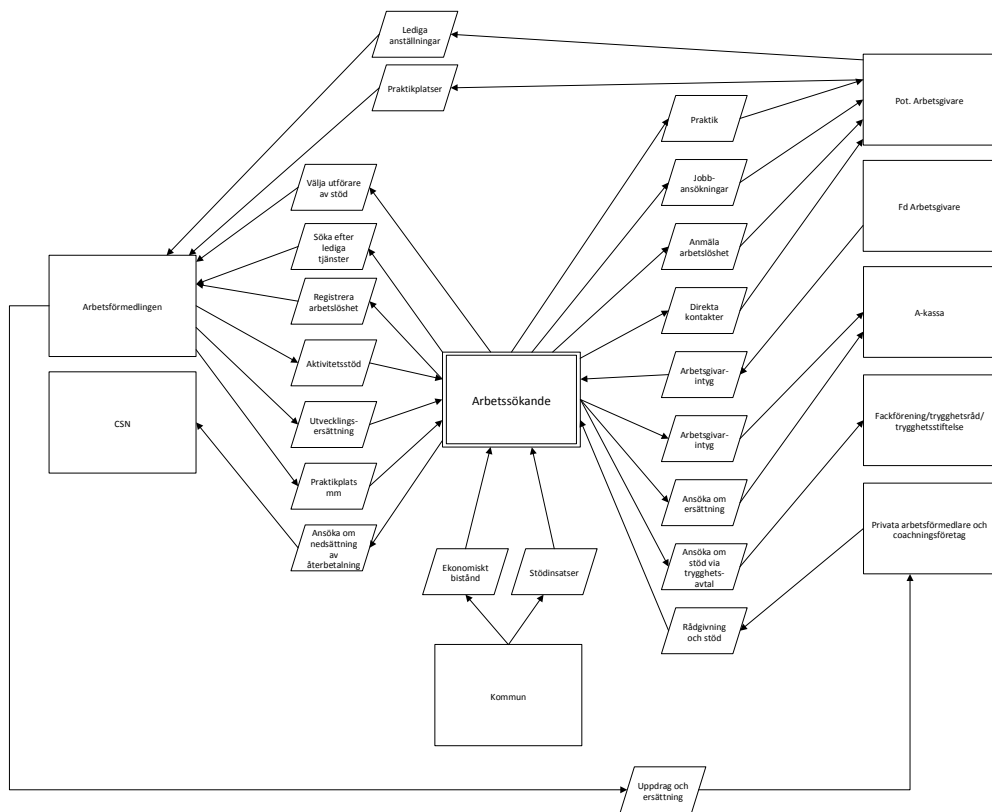
Individuellt stöd kan vara rådgivning som sker i relationen mellan handläggare i kommun, a-kassa, eller myndighet och den arbetssökande. Arbetssökande som befinner sig långt från arbetsmarknaden har i regel stort behov av stöd från flera offentliga aktörer samtidigt, framför allt Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och kommuner. Det är därför väsentligt att stöden hänger ihop och utgår från den arbetssökandes behov.

När det gäller att söka arbetslöshetsersättning handlar det om ansökningsprocesser i de sociala trygghetssystem som finns. De som tidigare hade en anställning behöver koordinera en ansökningsprocess som inkluderar Arbetsförmedlingen, a-kassor och den tidigare arbetsgivaren. För arbetssökande som saknar tidigare anställning och därmed står längre från arbetsmarknaden handlar det istället om koordinering mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och kommuner.

Aktörs- interaktionskarta för förlora och hitta arbete

Denna interaktionskarta (figur 8.2) visar på samma sätt som figur 8.1 på komplexiteten av kontakter som behöver tas med offentlig sektor och andra aktörer för att anmäla sig som arbetssökande. Även om det inte går att urskilja alla detaljer i bilden blir det ändå tydligt hur omfattande koordineringen av ärendehantering blir för de arbetssökande. I många fall handlar det om utsatta individer som inte alltid klarar av att hantera denna koordinering.

Figur 8.2 Aktörs- och interaktionskarta för förlora och hitta arbete

Analys av problemkategorierna

Informations- och navigationsproblematiken innebär att det förutsätts att den arbetssökande själv ska känna till att registrering ska ske omgående hos Arbetsförmedlingen för att få rätt till arbetslöshetsersättning. Dessutom förväntas den arbetssökande förstå andra administrativa processer, t.ex. att arbetsgivarintyg fylls i och lämnas in av arbetsgivaren till a-kassan. För nyanlända och många unga personer blir detta en av de första kontakterna med myndigheter. Detta kan innebära stora utmaningar och svårigheter med att navigera mellan olika offentliga aktörer för att skaffa sig en bild av vilka möjligheter som finns till olika stödinsatser.

De stöd i form av webbplatser som finns i dag ger en fragmenterad bild av förvaltningen och vilken roll de har att spela i helheten. Det gör att den arbetssökande måste göra egna kartläggningar för att förstå systemet och de aktörer som ingår. Ofta behövs personligt stöd av handläggare för att klara av detta.

För att hantera dessa processer vid arbetslöshet behöver arbetssökande koordinera ersättningsystemens olika aktörer, dvs. förse Arbetsförmedlingen, a-kassorna och andra relevanta aktörer med information. Jämfört med företagare, som trots fragmenteringen ändå har verksamt.se att tillgå som ett sammanhållet stöd, har de arbetssökande en betydligt tuffare utmaning i att navigera i den offentliga förvaltningens myndighetsprocesser. Det går åt mycket tid och energi för de arbetssökande att identifiera stödsystemens ansvariga aktörer och koordinera för att rätt handlingar (intyg och underlag) går till rätt instans vid rätt tidpunkt. Generellt tar detta resurser och tid från det som den arbetssökande borde fokusera på, dvs. söka arbete, utbildning m.m.

Kommunerna har ett uppföljningsansvar för att ge stöd till ungdomar som avslutar sina gymnasiestudier utan fullständiga betyg, men stödet varierar kraftigt mellan kommunerna. Vissa kommuner prövar endast rätten till ekonomiskt bistånd medan andra kommuner är mer ambitiösa och har olika insatser i form av stödverksamheter, som exempelvis Jobbtorg Stockholm¹⁰⁶.

Sammantaget ger beskrivningen ovan en bild av hur fragmenteringen av den offentliga sektorn skapar stora problem för de arbetssökande.

Diskussion kring utvecklingspotentialen

Den stora volymen av insatsområden, program och andra sätt att bidra till lösningen på den situation som den arbetssökande är i, är många och spridda mellan kommuner, statliga myndigheter, privata aktörer samt i program som inkluderar potentiella arbetsgivare. Alla system och insatsområden och alla de kvalificeringskrav som gäller för olika typer av insatser är mycket komplexa att sätta sig in

¹⁰⁶ På Jobbtorg Stockholm är målet att arbetssökande som har försörjningsstöd ska få allt stöd som behövs för att få ett arbete.

i. Sammantaget gör detta att det finns en utvecklingspotential kring att navigera, koordinera och informera sig om de stöd som kan ges. Mångfalden ger ett lapptäcke av möjligheter och insatsformer med tillhörande kriterier och konsekvenser. En del av livshändelsen förlora och hitta arbete rör ekonomiskt bistånd där det finns ett pågående utvecklingsarbete för att effektivisera handläggningen genom att förenkla informationsförsörjningen.

Ett utvecklingsarbete som utgår från de arbetssökandes behov bedöms generera nytta för såväl de arbetssökande som för offentlig sektor. I denna framställning läggs fokus på nyttan för de arbetssökande och företag. Detta gör att förvaltningens insatser för att få arbetslösa tillbaka i arbete blir mer transparent och målgruppsanpassat. I SKLs utredning kring förutsättningarna för digital samverkan inom den offentliga förvaltningen lyfts ett antal nytta fram som ger ökade förutsättningar för den arbetssökande att snabbare komma in på arbetsmarknaden.¹⁰⁷

8.1.10 Gränssnittens betydelse för medborgarnas kontakter med offentlig sektor

När det gäller att hantera den problembild som beskrivits ovan för medborgare och företagare spelar gränssnitten mot den offentliga sektorn stor roll. Hur ser situationen ut när kontakter behöver tas med flera myndigheter för att kunna hantera ärenden? I nuläget handlar det om allt från en fragmenterad till en integrerad hantering. Medborgare och företagare får i den fragmenterade förvaltningen på egen hand leta upp relevanta kontakter och lägga det pussel som exemplen i detta avsnitt visar. Samma uppgifter lämnas till flera myndigheter för att informationsförsörjningen inte fungerar över organisationsgränserna.

I den integrerade förvaltningen kan medborgare och företagare i en livshändelse på en samlad plats hantera alla sina ärenden med bra bakomliggande informationsförsörjning.

¹⁰⁷ Jonasson L, Persson A och Forest C (2013), *Förutsättningar för digital samverkan – insatser för att främja digitalisering och digital samverkan*, Sveriges Kommuner och Landsting och Governo.

I detta avsnitt beskrivs och diskuteras gränssnitt i fyra olika kategorier, som är utvecklade utifrån FoU-projektet DUKAT:¹⁰⁸

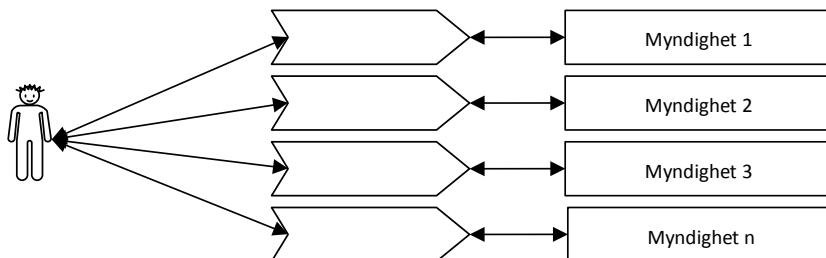
- Fragmenterade gränssnitt
- Samverkande gränssnitt
- Samplacerade gränssnitt
- Integrerade gränssnitt

Fragmenterade gränssnitt

Normaltillståndet i en fragmenterad förvaltning är fragmenterade gränssnitt och fragmenterade digitala möten. Varje enskild myndighet svarar för sitt tjänsteutbud på ett sätt som gör att de tar ansvar för sin del utan att på ett utvecklat sätt hjälpa medborgare och företagare i arbetet att navigera i de myndighetsövergripande livshändelserna. Medborgare och företagare måste själva ta fram en aktörs- och interaktionskarta för att kunna navigera i den egna livshändelsen, dvs. information behöver samlas in från flera platser. Identifiering och koordinering av nödvändiga kontakter görs ofta utan stöd och samordning från någon myndighet. Ansvaret för att försörja myndigheterna med information ligger huvudsakligen på medborgare och företagare. Transaktioner sker mot respektive myndigheter isolerat från andra myndigheter och inte samlat och integrerat. Transparensen i ärenden får hanteras genom att lägga samman bilder från flera olika interaktionskanaler. Det kan t.ex. vara Mina sidor på flera olika myndigheter som inte hanteras samordnat och vissa fall inte finns alls.

¹⁰⁸ Goldkuhl G, Persson A och Röstlinger A (2012), *DUKAT för restaurangföretagare – visioner om ett samlat informationssystem*, VITS/IEI, Linköpings universitet.

Figur 8.3 Fragmenterade gränssnitt

Samverkande gränssnitt

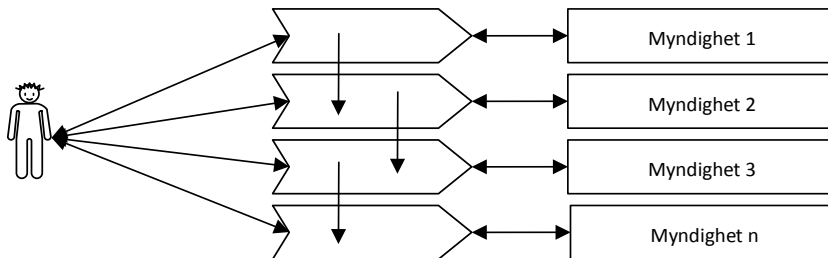
Ett samverkande gränssnitt innebär en mer utvecklad samverkan där myndigheterna börjar ta ett ansvar för att helheten ska fungera för medborgare och företagare. Att de externa gränssnitten är samverkande innebär att det börjar finnas ett mer systematiskt arbete att vägleda och hjälpa medborgare och företagare. Det kan handla om att beskriva hur processerna ser ut ur ett medborgarperspektiv. Exempel på detta är kommuner som ger vägledning till företag som håller på att etableras, och beskriver processens olika delar. Ett annat exempel är inom området högre studier. Här finns det ett antal portaler eller webbplatser som hanterar delmängder av den process det innebär att orientera sig och få information om utbildningar, ansöka om olika utbildningar samt ansöka om studiemedel. Som exempel kan nämnas webbplatserna studera.nu, antagning.se, csn.se och de olika högskolornas information om utbildningar. Dessa webbplatser kompletteras även av webbplatser kring t.ex. utländska studenters väg in till studier i Sverige och svenska studenters väg ut i världen.

Dessa webbplatser korsrefererar till varandra och visar vart studenter kan vända sig i vissa frågor. Här tas ett ansvar för all den information som behövs för att välgrundade val ska kunna göras. Vägvalet som gjorts är att ta fram portaler som hanterar olika delar av denna livshändelse. För denna samling av länkade portaler placerar sig Sverige på en tiondeplats i EU:s undersökning av livshändelsen [studera](http://studera.nu).¹⁰⁹

¹⁰⁹ EU-kommissionen (2014), *Delivering on the european advantage*.

Samverkande gränssnitt är inte sammansatta webbplatser, utan snarare en samling olika webbplatser som medborgarna behöver vända sig till. Fördelar med detta är att olika frågor inom livshändelsen hålls ihop samtidigt som myndigheternas självständighet består. Förvaltningsrättsligt uppstår inte heller problematiken kring vem som är juridiskt ansvarig för de olika delarna och frågor kring gemensam förvaltning och utveckling hanteras inom respektive myndighet. Nackdelen med samverkande gränssnitt är att medborgare och företagare behöver vända sig till flera platser för att hantera livshändelsen. Detta kan i förlängningen också bli problematiskt i och med att det blir många kontaktvägar in till förvaltningen. En annan nackdel är att informationsförsörjning mellan processer på de olika webbplatserna hamnar utanför det logiska samverkansområdet, eftersom grundläggande funktioner hanteras separat från sammankopplingen av informationsflöden.

Figur 8.4 Samverkande gränssnitt

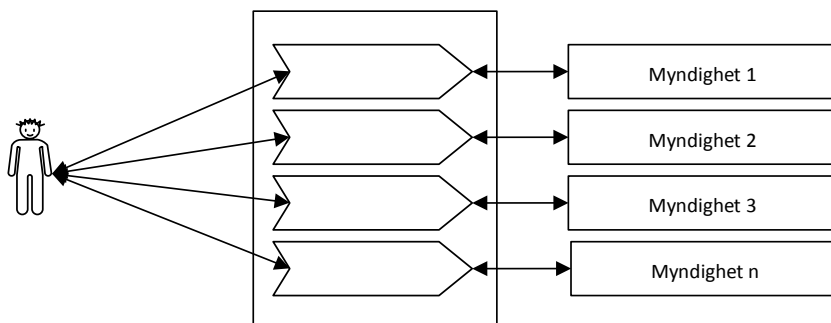

Samplacerade gränssnitt

Samplacerade gränssnitt innebär att myndigheter skapar en gemensam webbplats för en livshändelse. Detta innebär att myndigheterna hanterar delar av sin informationsgivning på en gemensam plats för att det ska bli enkelt för medborgare och företagare att orientera sig och hantera livshändelsen. Det finns flera exempel på detta, bl.a. korshortsportal.se och verksamt.se. Verksamt.se har även stöd av EU:s tjänstedirektiv som pekar ut att de händelser som hör samman med att starta och driva företag ska kunna hanteras i alla EU-länder i en samlad kontaktpunkt. Denna typ av gränssnitt blir därmed den samlade svenska förvaltningens väg in för

medborgare och företag. I exemplet verksamt.se finns även planeringsverktyg för att kunna identifiera de tillstånd och kontakter som behöver tas i ett specifikt fall genom de checklistor och branschguider som utvecklats. Samplacerade gränssnitt innebär att det trots den övergripande överbyggnaden på en gemensam plats blir det ändå separata stuprör in till respektive myndighet. Tjänsterna är i sig inte integrerade vilket gör att problematiken kring sammanhållna transaktioner, ärendetransparens samt uppgiftsreduktions kvarstår och behöver hanteras av medborgare och företagare själva.

Figur 8.5 Samplacerade gränssnitt

Integrerade gränssnitt

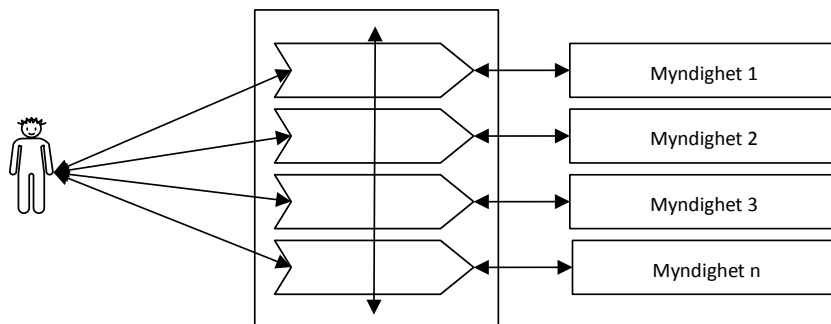
För att hantera problembilden som uppstår i livshändelser och förvaltningsövergripande processer krävs mer utvecklade och integrerade gränssnitt. Detta benämndes inom DUKAT-projektet som integrerade gränssnitt eller integrerade stöd,¹¹⁰ vilket innebär att ett perspektiv på ett samlat och integrerat stöd kompletteras med ett utifrån och in-perspektiv. Genom att integrera ansökningsprocesserna mot flera myndigheter i en sammanhållen helhet behöver inte medborgare och företagare hålla reda på alla kontakter på förhand. Stödet för detta ges inom ramen för det integrerade gränssnittet och med informationssamverkan mellan de involverade

¹¹⁰ Goldkuhl G, Persson A och Röstlinger A (2012), *DUKAT för restaurangföretagare – visioner om ett samlat informationssystem*, VITS/IEI, Linköpings universitet.

myndigheterna. Integrationen innebär även att uppgiftsreduktion och transparens kan hanteras på ett sätt som gör att förvaltningen tar ansvar istället för att medborgaren eller företagaren är budbärare mellan myndigheter eller mellan olika tjänster som inte är integrerade. Detta förutsätter att de samverkande myndigheterna överger de tidigare beskrivna gränssnittens grundläggande förutsättningar och fokuserar på integrerade gränssnitt.

Utmaningen med detta är, att det till skillnad från tidigare beskrivna gränssnitt, leder till större beroenden mellan myndigheter i integrerade processer. Myndigheterna behöver på ett djupare plan arbeta tillsammans för att skapa enkla möten med medborgare och företagare. System och informationsförsörjning behöver kopplas samman och tjänster behöver utvecklas för en specifik livshändelse för att hantera en sammanhållen helhet. Det finns i nuläget inga bra exempel på detta inom den svenska förvaltningen, men här kan ändå nämnas korshortsportalen.se och verksamt.se. Utvecklingsarbetet kring verksamt.se där de samverkande myndigheterna ska ta ytterligare steg för att ta tjänsten till nästa nivå bygger till stor del på detta integrerade tänkande för att få till stånd reella förenklningar för företagare. Här blommar dock hela den samverkansproblematik som präglat förvaltningsutvecklingen i Sverige det senaste decenniet ut. Utmaningar finns kring bl.a. juridik, begreppshantering, informationshantering, informationsutbyten, informations säkerhet och svårigheterna att enas om en gemensam målbild.

Figur 8.6 Integrerade gränssnitt

8.2 Förvaltningens problem

Det är inte bara medborgare och företagare som har problem i en fragmenterad förvaltning. Att myndigheter har svårt att samverka i mötet med medborgare och företagare beskrivs i detta avsnitt, och några konkreta exempel ges.

Den svenska förvaltningspolitiken har en lång historik och myndigheter har sina givna uppdrag. Tjänster har under lång tid utvecklats för respektive myndighets behov och samverkan inom offentlig sektor har inte skett i någon större omfattning. När samverkan har skett har detta inneburit en kraftsamling för de berörda myndigheterna då det saknats modeller och metoder för samverkan.

Regeringens strategi för en samverkande statsförvaltning innebär att medborgare och företagare ska ställas i centrum och att utveckling av gemensamma tjänster ska göras utifrån deras behov. I dag upplever medborgare och företagare den offentliga förvaltningen som fragmentarisk då utgångspunkten vid utveckling av tjänster historiskt sett inte har utgått från behoven.

Problemen som myndigheterna ställs inför är att ställa om sina egna verksamheter för att det ska bli möjligt att ta fram förvaltningsgemensamma lösningar utifrån ett livshändelseperspektiv som spänner över organisatoriska gränser. Det kan konstateras att denna utveckling av förvaltningen inte är enkel.

De problembilder som beskrivs i avsnitt 8.1 om medborgares och företagares relationer med den offentliga sektorn är inte bara medborgares och företagares problem utan blir även ett problem för offentlig sektor. Den offentliga sektorns legitimitet har mycket av sin grund i faktiska möten mellan medborgare och förvaltning. Medborgare och företagare har bl.a. problem med att förstå regler, ansökningsprocesser och kontaktvägar till rätt instans, vilket kan skada förtroendet för myndigheterna. Problemet för den offentliga sektorn är exempelvis onödig efterfrågan av information som finns hos en annan myndighet, vilket kan bli resurskrävande. Problembilderna som beskrivs i kommande avsnitt bygger på forskning vid Linköpings universitet.¹¹¹ Även Centrum för tjänsteforskning

¹¹¹ Persson A (2015), *E-förvaltning som sammanhållen förvaltning*. Doktorsavhandling [Kommande], Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling, Linköpings universitet, Linköping.

(CTF) vid Karlstad universitet har bedrivit forskning kring onödig efterfrågan vid ett antal stora statliga myndigheter.

8.2.1 Informationsproblemet

Problemet för medborgare med att identifiera vad som är reglerat och vad som gäller i den specifika livshändelsen leder till att kontakter behöver tas för att få rätt information. Är webbplatsens information otillräcklig leder det till onödig efterfrågan av information och personliga kontakter behöver tas med myndigheter för att få relevanta svar, vilket är resurskrävande för både medborgarna och de berörda myndigheterna. En förstudie visar t.ex. att onödig efterfrågan om klargörande av regler uppgår till 32 procent av kontakterna hos Skatteverket och 24 procent hos Försäkringskassan.¹¹² Får medborgarna inte korrekt information uppstår problem och myndigheterna riskerar därmed att få felaktiga och ofullständiga underlag från medborgarna. Detta innebär att det uppstår kompletteringsbehov av lämnade uppgifter, vilket tar mycket tid och resurser i anspråk för både medborgare och myndigheter. Förståelse av myndigheternas information är också väsentlig ur ett demokratiperspektiv då tillgänglighet till information är en rättighet för alla för att kunna delta i samhället på likvärdiga villkor. Medborgare som inte förstår vad som gäller står inför en obehaglig maktsituation präglad av obalans. Förvaltningen står på ett otydligt sätt mellan dem och deras drömmar eller grundtrygghet vilket skadar förtroendet för myndigheterna. Informationsproblematiken rör även osäkerhet kring medborgarens kontaktvägar när det gäller livshändelser där informationsansvaret är delat mellan flera myndigheter. Det innebär ofta att medborgare och företag försöker få information från fel myndighet i sitt ärende.

¹¹² Inspektionen för socialförsäkringen och Skatteverket (2014), *Onödig efterfrågan inom Försäkringskassan och Skatteverket – Metodutveckling och resultat från en studie av inkommande telefonsamtal*, ISF Rapport 2014:10. Centrum för tjänsteforskning vid Karlstads universitet genomförde en förstudie på uppdrag av Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) och Skatteverket.

8.2.2 Navigationsproblemet

I vissa livshändelser är myndigheternas ansvarsfördelning tydlig medan det i andra livshändelser är en mer otydlig ansvarsfördelning. Om inte medborgare och företagare kan navigera rätt mellan myndigheter uppstår en situation där de bollas runt. Ur offentlig sektors perspektiv leder bristen på tydlig ansvarsfördelning till onödig efterfrågan hos myndigheter som inte har ansvaret för det som efterfrågas. Frågor till fel myndigheter låg bl.a. till grund för utvecklingen av körkortsportalen, då medborgare tog en mängd kontakter med dåvarande Vägverket om körkortstillstånden vilka egentligen hanterades av Länsstyrelserna.¹¹³ Att medborgare känner sig som flipperkolor som bollas runt mellan olika myndigheter skadar legitimiteten för den samlade förvaltningen vilket gör att det är en angelägen fråga att adressera ur såväl ett demokrati- som ett effektivitetsperspektiv.

8.2.3 Koordinationsproblemet

Problemet med koordination av myndigheters agerande i vad som för medborgare är livshändelser är ett problem som huvudsakligen drabbar medborgare och företagare. I projekten PROFET¹¹⁴ samt DUKAT¹¹⁵ identifierades koordinationen av ärenden som en betydande problematik för företagare. Hur detta drabbar den offentliga sektorn studerades inte specifikt men effekterna för förvaltningen kan ändå diskuteras. Medborgares och företagares försök att få kontroll över en organisationsöverskridande ärende-process leder till en ökad belastning för myndigheterna, och det uppstår en stor efterfrågan på personliga möten med flera myndigheters handläggare. I stället för ett möte med koordinerande syfte i en livshändelse som t.ex. starta företag blir det många möten. Detta minskar därmed totalt sett den offentliga förvaltningens tids-

¹¹³ Axelsson K, Melin U och Persson A (2007), *Körkortstillstånd på nätet – utmaningar & lärdomar*. Forskningsnätverket VITS, Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling, Linköpings universitet.

¹¹⁴ Goldkuhl G, Persson A och Röstlinger A (2009), *PROFET – Processdrivna e-tjänster för näringslivsutveckling i kommuner*. Slutrapport från FoU-projekt 2006–2009, VITS, IEI, Linköpings universitet.

¹¹⁵ Goldkuhl G, Persson A, Röstlinger A (2012), *DUKAT för restaurangföretagare – visioner om ett samlat informationssystem*. VITS/IEI, Linköpings universitet.

effektivitet. Många kommuner har börjat arbeta med koordineringsfunktioner för att hantera företagsärenden så att företagare kan träffa många förvaltningar vid ett möte, vilket leder till högre effektivitet och kvalitet genom samordnade besked. Ett annat exempel är verksamt.se som i utvecklingsarbetet har ett uttalat mål att ge bättre stöd för vägledning och guidning samt planering i mer komplexa etableringsprocesser som t.ex. starta restaurang. Men effektivitetsvinsterna och förlusterna är svåra att kvantifiera och detsamma gäller även insatserna för att råda bot på dessa. Den totala nyttokalkylen blir därmed svår att beräkna. Viktigt i digitaliseringspolitiken är dock att service, förutsägbarhet och transparens måste få kosta pengar. Digitala lösningar går inte alltid att ekonomiskt räkna hem direkt eftersom även medborgarnyttan behöver vägas in i den totala samhällsvinsten. Därmed kan utvecklingsinsatsen ses som en förbättring för medborgares rättssäkerhet och förvaltningens trovärdighet.

8.2.4 Kommunikationsproblemet

Kommunikationsproblemet handlar om upplevda eller faktiska inkonsekvenser i kommunikation kring livshändelser eller behov av att bekräfta information för att våga använda transaktioner i e-tjänster. Myndigheter arbetar aktivt med att utveckla information och kommunikation i olika kanaler för att få fler ärenden att kunna hanteras digitalt och skapa trygghet för medborgare och företagare att våga ta sig an ansökningar i digitala gränssnitt. Därmed blir det viktigt för myndigheter att se kommunikation kring ärenden och livshändelser som en förutsättning för att nå digitaliseringens potential. Ur ett styrnings- och nyttoperspektiv blir det därmed viktigt att inte se de digitala kanalerna som de enda kontaktvägarna då det även finns behov av att utveckla den service och vägledning som personliga möten kan ge för att få medborgare och företagare att känna sig trygga med att hantera sitt ärende digitalt.

8.2.5 Uppgiftskravsproblemet

Uppgiftskravsproblemet innebär att vissa krav på uppgifter är väl specificerade av myndigheterna medan andra krav är mer diffust

utformade. Om kraven är för diffust utformade kan det bli många fel i underlagen från medborgare och företagare, och det leder till krav på personliga möten för att reda ut vad som egentligen efterfrågas eller att det blir kompletteringar för att få till en fullständig ansökan. Oklara krav är problematiskt ur ett demokratiperspektiv där man som medborgare inte kan avgöra på förhand vad det är man prövas mot. Det gör att förutsägbarheten kopplat till utfallen i ärenden blir oklara och osäkra. Många behovsanalyser kopplade till olika ärendeflöden eller livshändelser som genomförts i den offentliga förvaltningen pekar på osäkerheten som ett stort problem för medborgare och företagare, och påverkar även förtroendet i relationen mellan medborgare och myndigheter.

8.2.6 Transaktionsproblemet

Transaktionsproblemet innebär att möjligheten att hantera ärenden digitalt kontra manuell hantering kan ge flera effektivitetsrelaterade problem. I projektet RESONANS¹¹⁶ har en delstudie kring kommunala e-tjänsteplattformar genomförts. I de e-tjänster som utvecklats har frågor som rör fullständighet och läsbarhet i ansökningar identifierats som viktiga värden för e-tjänster. Underlag kopplade till manuella tjänster tenderar att behöva kompletteras p.g.a. undermålig kvalitet, t.ex. inte läsbara eller kompletta ansökningar. Dessa faktorer driver upp kostnader och tidsåtgång för ärendehandläggning i den offentliga förvaltningen.

8.2.7 Redundansproblemet

Redundansproblemet innebär en onödig arbetsbelastning för myndigheters handläggare som måste begära in uppgifter från medborgare istället för att hämta information från andra myndigheter, där informationen redan finns. Det medför även risk för att felaktiga underlag kommer in till myndigheten och måste begäras

¹¹⁶ Goldkuhl G, Eriksson O, Persson A och Röstlinger A (2014), *Offentliggemensamma digitala resurser: Utmaningar i samstyrning och sam användning inom svensk e-förvaltning (RESONANS slutrapport)*, Linköpings universitet och Uppsala universitet.

in på nytt, eller att beslut fattas på felaktiga grunder. Informationsutbyten mellan myndigheter ger högre effektivitet och bättre kvalitet i handläggningen. En del kommuner vänder sig till privata informationsleverantörer för att få tillgång till information som finns i centrala myndigheters register. Denna situation där det krävs privata mellanhänder för överföring av registerinformation mellan myndigheter blir närmast absurd.

8.2.8 Transparensproblemet

Transparensproblemet innebär myndigheternas förmåga att tydligt kunna beskriva hur processer och status i processer ser ut för medborgaren och företagaren. Om det inte är tydligt leder det till onödig efterfrågan hos myndigheter. CTF:s forskning kring onödig efterfrågan hos Försäkringskassan och Skatteverket visar att en stor andel av den efterfrågan som riktas mot de studerade förvaltningarna rör just medborgares och företagares behov av att få status kring sina befintliga ärenden. Förstudien visar att frågor om ett ärendes status uppgår till 10 procent för Skatteverket och 20 procent för Försäkringskassan.¹¹⁷ Detta innebär att den bristande ärendetransparenser leder till en ökad arbetsbelastning för myndigheterna.

8.2.9 Exempel på problembilder i den offentliga förvaltningen

Här beskrivs några exempel på ineffektiva informationsflöden där det finns ett behov av samverkan över organisationsgränser för att lösa medborgares och företagares problem. Problem kan även uppstå inom en myndighet, där informationsflöden som inte är sammanhållna kan skapa tidsförluster och andra kvalitetsbrister.

¹¹⁷ Inspektionen för socialförsäkringen och Skatteverket (2014), *Onödig efterfrågan inom Försäkringskassan och Skatteverket – Metodutveckling och resultat från en studie av inkommande telefonsamtal*, ISF Rapport 2014:10. Centrum för tjänsteforskning vid Karlstads universitet genomförde en förstudie på uppdrag av Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) och Skatteverket.

Hantering av personbevis

Hantering av personbevis är ett exempel på ett ineffektivt informationsutbyte som motverkar regeringens strategi om en digitalt samverkande statsförvaltning.¹¹⁸

Hanteringen av personbevis visar att *avgifter mellan myndigheter* kan leda till onödigt administration och ökade kostnader för hantering av ärenden.

Det förekommer en omfattande manuell hantering av personbevis trots att möjligheter till elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter finns i Navet.¹¹⁹ Navet är en avgiftsfinansierad tjänst och är ett exempel på en dysfunktionell affärsmodell som leder till ökade administrativa kostnader i offentlig sektor. Myndigheter undviker avgiften för att begära ut personbevis genom att begära att medborgarna själva beställer personbevis och skickar till den myndighet som efterfrågar detta. Detta leder till en onödigt och ineffektiv administration för både myndigheter och medborgare.

Hanteringen av nationella prov i skolektorn

Ett annat exempel på ineffektiva informationsflöden är hanteringen av nationella prov inom skolektorn. I dag innebär hanteringen många manuella moment och dubbelregistreringar för att överföra information till myndigheter och i de lokala informationssystemen för skol- och elevadministration.

Skolverket gör insamlingar i samband med att nationella prov genomförs på landets skolor. En insamling gäller rapportering av provresultat för samtliga elever i alla skolor, och genomförs av Statistiska centralbyrån (SCB). Uppgifterna lämnas in elektroniskt av huvudmännen eller direkt från skolorna. För varje elev ska ansvarig lärare fylla i personuppgifter, med undantag för elever med skyddad identitet. Utöver detta ska ett antal uppgifter anges till

¹¹⁸ Näringsdepartementet (2012), *Med medborgaren i centrum. Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning* (N2012.37).

¹¹⁹ Alla myndigheter i samhället har rätt att, mot avgift, erhålla uppgifter från folkbokföringen genom Navet (Skatteverkets system för distribution av folkbokföringsuppgifter till samhället). Navets funktioner regleras i lagen (2001:182) och förordningen (2001:589) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet.

exempel skolenhetskod, studievägs kod, skolår, kursbetyg, antal terminer och antal kurstimmar. För ämnesproven i årskurs 3, 6 och 9 skickas informationsbrev till elever och vårdnadshavare med det första provutskicket. Det är ansvarig lärares ansvar att se till att informationsbrevet kopieras och delas ut till berörda. Den andra insamlingen gäller ett urval av elevlösningar och resultat på uppgiftsnivå samt en enkät om provets genomförande. Ansvariga lärare kopierar och skickar in elevernas svar på uppgifterna till de universitet och högskolor som ansvarar för utvecklingen av de nationella proven.

SCB kontaktar landets rektorer årligen via brev för att informera om hur insamlingen av resultatet från nationella proven går till.

Provmaterialet ska normalt sparas i fem år. Huvudmannen för skolan har normalt egna rutiner för arkivering. SKL ger råd om arkivering av bland annat prov och elevlösningar i skriftserien *Bevara och gallra*. Även fristående skolor ska bevara nationella prov enligt skollagen.¹²⁰

Beroendet mellan Mina meddelanden och Min ärendeöversikt

Med tjänsten *Mina meddelanden* kan medborgare och företag få myndighetspost digitalt istället för papperspost. Tjänsten ger minskade porto- och utskickskostnader men kan öka arbetsbelastningen för Skatteverket, som tillhandahåller tjänsten. Skatteverkets kundtjänst upplever att det är svårt att besvara frågor om engagemang, ärenden och ärendestatus som inte tillhör den egna myndighetens uppdrag. För att lösa den problematiken är det nödvändigt att *Min ärendeöversikt* vidareutvecklas och integreras med *Mina meddelanden*, vilket i sin tur är beroende av anslutningsgraden till *Mina meddelanden*. *Min ärendeöversikt* är en myndighetsgemensam utvecklingsinsats som syftar till att ge en samlad elektronisk ärendeöversikt. Lösningen kan göra det lättare för medborgare och företagare att hålla ordning på sina ärenden och navigera rätt mellan myndigheter. Det medför att belastningen på den offentliga förvaltningens kundtjänster minskar, när de inte behöver hantera

¹²⁰ 26 kap. 28 § skollagen (2010:800).

kundförfrågningar om ärendestatus etc. i samma utsträckning när frågorna istället kan besvaras i Min ärendeöversikt. I dag utvecklar myndigheter själva en ärendeöversikt för de tjänster som erbjuds utifrån de egna uppdragen vilket i sig skapar en fragmentarisk upplevelse.¹²¹

¹²¹ Det pågår ett förberedelsearbete för utveckling och införande av en myndighetsgemensam ärendeöversikt baserad på infrastrukturen för Mina meddelanden. En viktig förutsättning är att det finns ett stort antal utskick från myndigheter i Mina meddelanden för att det ska finnas tillräckligt med innehåll i en ärendeöversikt.

9 Sveriges e-förvaltningsutveckling i relation till omvärlden

9.1 Sverige tappar fart

Sverige har historiskt varit ett av de länder som varit föregångare inom e-förvaltning. Som pionjär inom datorisering av myndigheter samt även kring användandet av internet för att interagera med medborgarna hade Sverige ett försprång. Satsningar som hem-pc-reformen gjorde att hemdatorerna och internetuppkopplingarna spreds i breda befolkningslager. Självständiga myndigheter kunde snabbt utveckla och lansera tjänster utan långsamma centrala beslutsprocesser.

I de senaste årens internationella mätningar visar det sig dock att denna position håller på att förändras. Det svenska samhällets digitalisering står sig stark medan den offentliga förvaltningens digitalisering börjat tappa positioner. En förklaring till detta kan vara att de komparativa fördelarna med att vara tidigt ute med satsningar på digitaliseringen är uttömda. Andra förklaringar som lyfts fram är att den svenska förvaltningsmodellens fördelar med att snabbt kunna ställa om till ett digitaliserat samhälle, blir en lika problematisk akilleshäls när det gäller förvaltningsövergripande samverkan. Frivilligheten och självständigheten kan bli hinder för samverkan.

Under den svenska e-förvaltningshistorien har ett antal olika stabsorgan haft som uppgift att på olika sätt stödja, koordinera och driva på utvecklingen inom e-förvaltning i Sverige. Denna roll har E-delegationen haft sedan 2009.

9.2 Uppföljning och analys av den svenska e-förvaltningsutvecklingen

E-delegationen har genomfört uppföljningar av myndigheternas e-förvaltning och utveckling av e-förvaltning. Underlagen från dessa uppföljningar jämfördes i en analys mot resultaten i första steget av den livshändelsebaserade benchmark som genomförs av Cap Gemini på EU-kommissionens uppdrag varje år. På uppdrag av E-delegationen har Governo genomfört analyser av internationella mätningar och E-delegationens uppföljningsenkäter.¹²²

EU-kommissionens benchmark följer upp EU:s digitala agenda och genomförs varje år. Under 2013 publicerades en första rapport enligt den modell som utgår från sju livshändelser. Sedan den förra analysen genomfördes har ett andra steg med resterande livshändelser genomförts. Vid sidan av dessa uppföljningar finns ett stort antal internationella uppföljningar och benchmark på e-förvaltningsområdet. Resultaten för Sverige skiljer sig i dessa mätningar liksom även uppsättningen av indikatorer samt metoden för de olika studierna.

9.2.1 Analys av fyra internationella undersökningar

E-delegationen gav 2014 Governo i uppdrag att sammanställa och analysera resultaten från fyra internationella undersökningar (benchmarks) inom e-förvaltning. Dessa undersökningar utgörs av den benchmark som genomförs på EU-kommissionens uppdrag, FNs Global E-government Survey, Waseda University International e-Government Ranking och World Economic Forums (WEF) Global Information Technology Report.¹²³

Samtliga undersökningar tar i någon mån in infrastrukturella aspekter såsom tillgången till internet och mobilt internet samt befolkningens utbildningsnivå och andra förutsättningar för användning av elektroniska tjänster. Sammantaget visar under-

¹²² Resultaten av analyserna presenterades 2014 resp. 2015:

– Forest C, Rodén S och Persson, A (2013), *Uppföljning av e-förvaltning i Sverige*, Governo.
– Governo (2015), *Den svenska e-förvaltningens utveckling i relation till omvärlden – Jämförande analys av internationella mätningar*.

¹²³ Governo (2015), *Den svenska e-förvaltningens utveckling i relation till omvärlden – Jämförande analys av internationella mätningar*.

sökningarna att Sverige har mycket goda förutsättningar för samhällets digitalisering. Sverige hamnar på 3:e plats i World Economic Forums Networked Readiness Index och en total 14:e plats i FN:s Global E-government Survey. I Wasedas undersökning når Sverige en 10:e plats.

När det gäller de specifika indikatorer som mäter e-förvaltning i undersökningarna visar den samlade bilden att Sverige tappar placeringar och når sämre resultat än tidigare. Detta blir särskilt tydligt för de subindex som mer specifikt mäter utbud och kvalitet i tjänsterna. I FN-undersökningens Online Service Index når Sverige en 28:e plats, i Waseda kan bara utläsas att Sverige ligger på en sämre placering än 13 av 61 länder. World Economic Forums data för utbudet av tjänster bygger till stor del på föregående FN-mätning vilket innebär en 14:e plats. Eftersom genomlysningen av FN-undersökningen visar aktuella data för detta index kan det konstateras att Online Service Index i World Economic Forums undersökning kommer att sjunka mot en 28:e plats. EU-undersökningen har ett upplägg som bygger på en analys av 7 livshändelser. Sveriges placering bland EU-länderna för dessa livshändelser varierar enligt följande; Flytta (2), Äga och köra bil (3), Starta företag (10), Driva företag (14), Starta ett rättsligt förfarande (15), Studera (15) och Förlora och hitta arbete (24). Placeringarna gäller för tillgången till elektroniska tjänster.

Den offentliga sektorns prestationer

Sammantaget är det, utifrån ovan beskrivna undersökningar, en lång väg kvar att gå för den offentliga sektorn när det gäller att nå det skyhöga målet bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Undersökningarna fokuserar på sektorer som huvudsakligen ligger inom de stora statliga myndigheternas uppdrag med undantag för miljö, e-hälsa och utbildning som har tydliga lokala och regionala kopplingar. I vilken utsträckning undersökningarna faktiskt värderat den lokala och regionala nivån för dessa sektorer går dock inte att utläsa ur rapporterna.

I rapporten har även tidsserier sammanställts för utvecklingen av övergripande index och de subindex som fångar e-förvaltningsutvecklingen. När det gäller både FN-undersökningen och World

Economic Forum-rapporten blir det tydligt att ett gap öppnar sig mellan å ena sidan förutsättningarna för digitalisering och samhällets prestationer i stort och å andra sidan den offentliga sektorns prestationer. Detta gap började öppna sig under perioden 2005–2008 och har sedan accelererat. En viktig aspekt för denna analys är dock att dessa undersökningar ständigt utvecklas i termer av metod och de värden som ländernas e-förvaltning mäts emot. Detta gör att tidsserier rymmer omfattande variation mellan olika perioder. Denna förändring har dock inneburit en rörelse från utbudsmätningar till att ta hänsyn till mer kvalitativa egenskaper i undersökningsmodellerna. Fokus på medborgarorienterade och sammanhållna lösningar är exempel på värden för en bra e-förvaltning som fått större utrymme i modellerna. Detta gör att dessa undersökningar rör sig i en riktning mot större överensstämmelse med den svenska målbilden om en enklare, öppnare och effektivare förvaltning.

Svagt fokus på lokal nivå

Ett stort problem med undersökningarna är att underlagen inte presenteras i detalj vilket gör att det blir mycket svårt att omsätta resultaten i konkreta utvecklingsaktiviteter. Ingen av undersökningarna förutom EU-kommissionen redovisar resultaten för de olika områdena vilket gör att det inte utifrån dessa går att peka på enskilda aktörer som behöver ta ytterligare steg. Vad som är tydligt är att Sverige lyckas relativt bra när det gäller tjänster eller livshändelser som ligger inom ramen för väl avgränsade sektorer eller myndigheters mandat. När livshändelser eller sektorer innebär en mer omfattande tvärsektoriell eller myndighetsövergripande process blir resultatet sämre. Att undersökningarna ligger på en så hög abstraktionsnivå gör att Sverige, för att få stöd att identifiera åtgärder, bör fokusera på EU-kommissionens undersökning. Att det är ett så svagt fokus på den lokala nivån gör att Sverige behöver komplettera dessa undersökningar med egna uppföljningar för att följa och styra utvecklingen. Samarbetet med SKL blir därmed viktigt. Inkluderingen av den lokala nivån även i strategier och utvecklingsinsatser blir en betydelsefull framtidsfråga. Livshändelser som t.ex. starta och driva företag blir svåra att utveckla

om inte den lokala nivån tydligare inkluderas i myndigheternas arbete och detsamma gäller på utbildningsområdet.

Digital delaktighet

Andra potentiella utvecklingsområden som utkristalliserar sig utifrån resultatet av undersökningarna är ett ökat fokus på digital delaktighet. Detta gäller både utifrån att utveckla användarbasen men även när det gäller utvecklingsprocesser för att skapa tjänster med hög användbarhet. Vidare har Sverige svaga resultat för e-deltagande, speciellt i FN-undersökningen. Detta inkluderar både användarmedverkan i utvecklingsprocesser men även digital demokratiutveckling. När det gäller användbarhet når vi i EU-undersökningen resultat som ligger över eller på EU-genomsnittet men flera länder ligger klart före Sverige.

Sammanhållna digitala möten

Samtliga undersökningar fokuserar på sammanhållna digitala möten i form av portaler och one-stop shops. Utförda behovsanalyser i den svenska förvaltningen visar att dessa sammanhållna möten utgör en central del av medborgarnas förväntningar på offentlig sektor. Arbetet med den svenska förvaltningens digitalisering har inte i tillräcklig utsträckning ställt krav på att samla offentliga aktörer kring medborgarna i digitala möten vilket blir tydligt i flera av undersökningarna. På detta område behövs tydligare ställningstaganden kring gemensamma digitala möten inte bara för att det krävs för att stiga i internationella undersökningar utan för att vi vet att det är tydligt i medborgarnas kravbild.

Förvånande är att dessa undersökningar över lag inte fokuserar på den offentliga sektorns effektivitet annat än implicit genom t.ex. automatisering av processer. Informationsförsörjning som förutsättning för att utveckla den offentliga sektorns effektivitet, men även för enklare kundmöten, är sedan länge ett identifierat utvecklingsområde i den svenska förvaltningen och behöver fortsätta vara det.

Transparens

Transparens är en av Sveriges svagaste grenar i EU-undersökningen, som lägger särskilt fokus på detta. Transparens gäller såväl insyn i den offentliga sektorns förehavanden som transparens i ärendeprocesser. När det gäller ärendetransparens placerar sig Sverige nära ett mycket lågt EU-genomsnitt. På detta område är det känt från forskningen att det finns betydande effektivitetsvinster för den offentliga förvaltningen att göra för att minska onödig efterfrågan.

Ledning och styrning

Ledning och styrning inom e-förvaltning är ett område som är underutvecklat i dessa mätningar. Den enda mätningen som tydligt fokuserar på mer än policies är Waseda. Sverige når höga resultat för flera indikatorer inom styrning och ledning. Detta ska ställas mot genomlysningar av den svenska e-förvaltningen (t.ex. Statskontoret och SKL¹²⁴) ur ett styrnings- och ledningsperspektiv som pekar ut centrala brister. Därmed blir det viktigt att inte fästa större betydelse vid detta resultat, utan fortsätta det arbete med att stärka Regeringskansliets och andra aktörers förmågor som redan är under genomförande.

Viktiga åtgärder på nationell nivå

Sammantaget blir det utifrån undersökningarnas resultat viktigt att genomföra ett nationellt arbete kring ställningstaganden och inriktningsbeslut för e-förvaltningsutvecklingen. Det är också viktigt att ställa krav på förvaltningens aktörer att ta fram en gemensam handlingsplan för att lösa upp de knutar som hindrar svensk e-förvaltning från att få fart.

¹²⁴ Statskontoret (2014), *Delegerad digitalisering En utvärdering av E-delegationen* (2014:12).

Jonasson L, Persson A och Forest C (2013), *Förutsättningar för digital samverkan – insatser för att främja digitalisering och digital samverkan*, Sveriges Kommuner och Landsting och Governo.

9.2.2 Reflektioner

När det gäller status för den svenska e-förvaltningen utifrån de internationella undersökningarna återfinns vissa centrala teman som är gemensamma för samtliga mätningar. Dessutom kan intressanta slutsatser dras utifrån den genomförda analysen utifrån tidsserierna.

En tydlig bild utifrån tidsserieanalysen är att Sverige som nation tappar i internationella undersökningar av e-förvaltningsutvecklingen. Hur kraftigt och vad detta tapp betyder kan diskuteras men trenderna är så starka att de inte går att bortförklara med förändrade mätmetoder eller annat. Den internationella utvecklingen går snabbare än den svenska. En förklaring till att Sverige tappar är att de komparativa fördelarna av våra självständiga myndigheter och självstyrande kommuner i fråga om att snabbt komma till beslut kring digitalisering inte längre är tillräckligt. Mycket av den utveckling som realiserats i andra länder bygger på gemensamma identifieringslösningar, säker infrastruktur för kommunikation, registerhantering och lagstiftning kopplad till denna samt inte minst gemensamma sammanhållna kundmöten i livshändelser eller utifrån ett one-stop shop-koncept. Detta inom ramen för nationella satsningar på digitalisering genom att fokusera på att utveckla både utbudet i sig och kvaliteten i utbudet. Oavsett vilka vägval vi gör i Sverige kring realisering behöver samverkan mobiliseras inom hela den offentliga förvaltningen. För detta krävs centrala inriktningsbeslut och en nationell styrning och samordning som tar Sverige till samma nivå av goda förutsättningar för samverkan som i de länder som passerat Sverige.

En annan tydlig bild utifrån tidsserieanalysen är att Sverige har internationellt sett goda förutsättningar för digitalisering. I undersökningarna av FN, EU och WEF ges en bild av antingen goda tekniska och infrastrukturella förutsättningar, kopplade till utbildningssystem eller kopplade till användarnas attityder till användning av e-kanaler i interaktioner med förvaltningen. Problemet är att medan Sveriges förutsättningar fortsätter att vara internationellt sett starka tenderar den offentliga sektorns prestationer att sjunka i internationell jämförelse. Dessa goda förutsättningar gör att Sverige trots allt hamnar rätt högt i mätningarna på aggregerad nivå. Det finns en diskrepans mellan Sveriges digitaliserings-

förutsättningar och den offentliga sektorns utveckling. Den offentliga sektorn är mycket viktig för att driva innovation, men i förlängningen kan det bli problem med förtroendet för offentlig sektor om förväntningarna på digitalisering är höga eller stiger medan den offentliga sektorns prestationer inte kan hålla samma takt. Detta sker speciellt i ljuset av att EU-undersökningen visar att en stor grupp medborgare föredrar elektroniska interaktioner med förvaltningen.

Medborgarnas behov av ökad samverkan

Samtliga undersökningar i rapporten visar att det finns en stark tendens att värdesätta sammanhållna digitala möten, men olika mätningar använder olika begrepp för att definiera och beskriva det digitala mötet mellan medborgare och förvaltning. Det är viktigt att myndigheter har en gemensam förståelse för definitionen av begreppen, för att kunna hantera medborgarnas situation. Detta kan kompletteras med de sammanställningar av medborgarnas behov som E-delegationen gjort samt den forskning kring medborgarnas problembilder som finns. Utvecklingen av olika portaler och projekt med benämningen ”en väg in” har stärkts de senaste åren i Sverige. Det har dock skett utan explicita och tydliga inriktningsbeslut inom ramen för e-förvaltningsstyrningen annat än att begreppet livshändelse och medborgarnas perspektiv lyfts fram. Detta decentraliserade förfarande skiljer Sverige från många andra länder. Men det är inte bara medborgaren som har nytta av en ökad samverkan. I Waseda-rapporten framkommer att länder som investerat i one-stop service uppnått omedelbara resultat i form av kostnadsminskningar och ökat förtroende för offentlig sektor.

9.2.3 Rekommendationer

Forskningsrapporten ger *två rekommendationer* för svensk del. Den *första rekommendationen* är att skapa ett nationellt handlingsorienterat uppföljningsmaterial. Ett material som tar fasta på sammanhållna livshändelser men i ett sammanhang av användning, användbarhet, tillit och förtroende vid sidan om utbud. Dessutom

behöver den kommunala sektorn inkluderas i uppföljningen av livshändelserna och realiseringen av målen kring digitalisering.

Den *andra rekommendationen* är att skapa en mer handlingsorienterad svensk plan för digitalisering inom offentlig sektor. I Sverige har det tagits fram strategier som fungerar för sina syften men det saknas en tillräckligt konkret handlingsplan för den svenska digitaliseringen. Denna handlingsplan behöver ta upp konkreta insatser men även hur dessa ska ledas, styras, finansieras, användas, förvaltas och genomföras.

10 Förutsättningar för att nå målet enklare, öppnare och effektivare förvaltning

10.1 Inledning

Detta avsnitt inleds med en bakgrund till samverkansperspektivet och det kulturella paradigmskifte som skett i offentlig sektor kring horisontella frågor och helhetssynen utifrån medborgares samt offentlig sektors behov. Vidare diskuteras den frivilliga samverkan som uppstår när en eller flera offentliga aktörer samverkar kring en gemensamt framtagen problembild, samt en diskussion kring hur samverkan i det offentliga storsystemet ser ut och framförallt kan behöva se ut för att skapa ett effektivt fokus på utvecklingen av en mer sammanhållen förvaltning.

I målen med en enklare, öppnare och effektivare förvaltning ligger många olika aspekter. Mycket av utvecklings- och förändringsarbetet ligger inom ramen för de uppdrag som respektive myndighet utför. Som tidigare kapitel visat kommer dock en stor del av utvecklings- och förändringsarbetet inom ramen för den offentliga sektorns digitalisering också att kräva att den offentliga förvaltningen hålls samman och samverkar.

10.2 Hur går det att samverka i en fragmenterad förvaltning?

Svensk e-förvaltning befinner sig i ett mycket dynamiskt och expansivt skede. Mycket utvecklings- och förändringsarbete sker på lokal nivå, ofta med utgångspunkt i de övergripande e-förvaltningsmålen enklare, öppnare och effektivare förvaltning.

Förutom lokala insatser så finns det också många förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser som utvecklas av flera offentliga aktörer i samverkan. En del har skett på uppdrag av E-delegationen, men det pågår också en mängd utvecklingsinsatser på nationell nivå och gemensamma initiativ inom kommunsektorn. På nationell nivå pågår bland annat E-legitimationsnämndens arbete kring framtida e-legitimationer. Som de internationella uppföljningarna visar tappar dock Sveriges offentliga förvaltning mark och befinner sig relativt långt ifrån målet att vara bäst i världen. Inte minst gäller detta på den lokala nivån.

I den svenska förvaltningsmodellen finns stora möjligheter att skapa förutsättningar för en effektiv styrning av förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser. Digitaliseringen medför både krav på och möjligheter med ökad samordning och samnyttjande. SKL identifierar i sin strategi för e-samhället just samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner, landsting och regioner som en central framgångsfaktor för digitaliseringen av offentlig förvaltning. Detta gäller såväl kring förutsättningar för intern effektivisering i myndigheter som för möjligheterna att skapa nytta för medborgare och företag. I hanteringen av medborgares och företagares livshändelser har den svenska förvaltningsmodellen sina främsta svårigheter. Det visar bl.a. resultatet av undersökningar som Governo genomfört på uppdrag av E-delegationen. Dessa är sammanvägda analyser av uppföljning av e-förvaltning i Sverige och internationella uppföljningar, t.ex. EU-kommissionens benchmarkundersökning.¹²⁵ Analyserna visar att Sverige brister i att ta fram e-tjänster som stödjer livshändelser och som spänner över statlig, regional och lokal nivå. Sverige når t.ex. en högre placering för företagande inom livshändelsen starta företag men mediokra resultat för livshändelsen förlora och hitta arbete.

Utmaningar att förbättra styrningen inbegriper hur man kan organisera och finansiera såväl utvecklingsarbete som förvaltning av utvecklade tjänster. Det finns särskilt stora utmaningar i samverkan mellan statlig, regional och kommunal nivå.

¹²⁵ Forest C, Rodén S och Persson, A (2013), *Uppföljning av e-förvaltning i Sverige*, Governo. Governo (2015), *Den svenska e-förvaltningens utveckling i relation till omvärlden – Jämförande analys av internationella mätningar*.

10.3 Principer för en sammanhållen förvaltning

Ett antal principer måste vara kända och överenskomna för att utvecklingen mot en sammanhållen förvaltning ska kunna påbörjas:

- *Låt det digitala mötet ske på användarnas villkor.* I framtidens e-samhälle avgör medborgaren när och hur det digitala mötet ska äga rum.
- *Tillgängliggör och återanvänd tjänster på ett enhetligt sätt.* Genom ett förskjutet fokus från myndighetscentrerat till möten på användarnas villkor, ställs krav på att tjänster som utvecklas inom offentlig sektor och andra aktörer använder enhetliga tjänstegränssnitt och begrepp.
- *Låt behov och nytta vara styrande.* Nyttan måste vara styrande. Utveckling och förvaltning av förvaltningsgemensamma lösningar ska baseras på en så fullständig analys som möjligt av det verkliga behovet och kundnyttan, samt på hur kostnader och nyttor (ekonomiska och kvalitativa) fördelar sig mellan deltagande aktörer och berörda intressenter.
- *Öppna upp för externa innovatörer.* Arkitekturen ska underlätta för nya lösningar som kan utvecklas av både aktörer inom offentlig sektor och marknadens aktörer.

10.4 Att utveckla service i samverkan

Offentliga aktörer behöver lära sig av varandras insatser, framgångar och misstag, de behöver utveckla gemensamma infrastrukturella tjänster och de behöver utveckla former för gemensamma digitala kundmöten. Dessutom finns det stora informationsberoenden mellan olika aktörer i den offentliga förvaltningen. Effektivisering och automatisering av verksamhetsprocesser i enskilda myndigheter förutsätter inte sällan att information som lagras hos en annan myndighet kan utbytas elektroniskt och nyttjas för verksamhetens utveckling. Det innebär att ett av de centrala utvecklingsområdena är förvaltningsöverskridande informationsförsörjning.

Dessa aspekter på gemensamma utvecklingsfrågor har alla varit en central del i arbetet för de aktörer som arbetat med den offent-

liga sektorns digitalisering inom ramen för E-delegationen. Utvecklingen kan inte längre avgränsas till enskilda myndigheters uppdrag utan alla de beroenden som uppstår behöver hanteras genom olika former av samverkan.

Att allt fler beroenden identifieras innebär även att den utveckling som kan urskiljas för framtiden kommer att kräva alltmer samverkan i olika konstellationer inom det offentliga. Ju mer de offentliga verksamheterna utvecklas mot automatisering och medborgarorientering, desto fler situationer som förutsätter samverkan kommer rimligen att identifieras. Detta innebär en utveckling där kraven på samverkan kontinuerligt ökar och att de ömsesidiga beroendena ökar mellan olika offentliga aktörer i den verksamhetsutveckling som kontinuerligt bedrivs. Som diskuterats tidigare i betänkandet behöver dessa beroenden hanteras på ett sätt som gör de gränsöverskridande kopplingarna så flexibla och dynamiska som möjligt samtidigt som samverkan förenklas ju mer formaliserade formerna för samverkan är.

Därmed blir samhällsstyrningen kring digital samverkan en balansgång mellan hårt och mjukt för att undvika såväl dysfunktionell understyrning som överstyrning.¹²⁶ Såväl SKL¹²⁷ som E-delegationen¹²⁸ har tidigare tagit ställning för att en subsidiaritetsprincip behöver råda. Ingen av dessa aktörer förordar en mer toppstyrd modell där regeringen är aktiv i en större bredd av insatser. Båda ser ett regeringskansli som i större utsträckning smörjer och faciliterar utveckling på tydliga behovsgrundade underlag. Subsidiaritetsprincipen innebär att beslut ska fattas så nära medborgarna som möjligt.

Den fortsatta digitaliseringen i Sverige kommer att ställa krav på samverkan både inom ramen för enskilda tjänster, som t.ex. verksamt.se och en väg in för skogsägare samt samverkan kring mjuk infrastruktur som t.ex. Mina meddelanden, Effektiv informationsförsörjning (EIF) och Min ärendeöversikt. Olika insatser

¹²⁶ Med understyrning menas att styrningen är otillräcklig för att driva på en utveckling av gemensamma processer. Med överstyrning menas att styrningen är så stark att den undergräver frivilliga initiativ och underminerar de samverkande aktörernas känsla av ansvar för den gemensamma digitaliseringen.

¹²⁷ Jonasson L, Persson A och Forest C (2013), *Förutsättningar för digital samverkan – insatser för att främja digitalisering och digital samverkan*, Sveriges Kommuner och Landsting och Governo.

¹²⁸ SOU 2013:75, *Organisering av framtidens e-förvaltning*.

kommer därmed att kräva utredning, beslut, legitimering och finansiering på olika nivåer. En viktig grundparameter är dock att effektiv styrning kopplad till den offentliga sektorns digitalisering behöver bygga på kunskap i väl genomarbetade, argumenterade och problematiserade underlag/utredningar. Ska regeringen prioritera eller legitimera en insats krävs det att insatsen är välmotiverad och väldokumenterad.

Att utveckla service i samverkan handlar om flera olika dimensioner av utveckling som t.ex. behovsinventering, kartläggning, teknik, juridik och informationssäkerhet. Mest komplext är dock de organisatoriska aspekterna som formalisering, styrning, ledning, finansiering och koordinering kopplade till samverkan. Dessa samverkansfrågor blir än mer komplexa i de fall regeringen vill styra fram en kultur av generell samverkan utan att i varje unik situation formulera uppdrag. Denna typ av distribuerad samverkan i en självstyrande och självkoordinerande förvaltning har varit grunden i den frivillighetsmodell som den svenska digitaliseringen hittills följt. Men tecknen på att det behövs mer samordning, uppföljning och styrning är tydliga.

10.5 Hur ser styrningen ut på olika nivåer i organisationen?

Det finns många perspektiv att lägga på begreppet styrning, ett av dessa är modellen med *strategisk*, *taktisk* och *operativ* nivå som alla har tyngdpunkt på olika delar av styrningen.

10.5.1 Strategisk styrning

Den *strategiska styrningen* handlar om att omsätta idéer till mål och på så vis lägga en gemensam grund för att få alla delar av e-förvaltningsutvecklingen att gå åt samma håll. Viktiga redskap här är visioner, strategier och långsiktiga mål samt att säkerställa de resurser som krävs. En ytterligare viktig uppgift är att aktivt medverka till att nya idéer föds och sprids, bland annat genom att stimulera förvaltningen som helhet att ge röst åt behov och idéer både från medborgares och från omvärldens perspektiv. Det handlar både om att stimulera och uppmuntra till att våga lyfta behov och idéer samt

säkerställa att det finns fora där man kan göra det. En viktig förutsättning för att Regeringskansliet ska kunna ta detta ansvar är väl underbyggda utredningar, som regeringen kan fatta beslut utifrån. Regeringskansliet är beroende av att stabsfunktioner, utvecklingsmyndigheter och andra aktörer inte bara granskar och utvärderar, utan även utvecklar förmågan att bedriva förvaltningsövergripande utvecklingsarbete. Därmed blir detta ett tydligt krav på den taktiska nivåns förmåga att bereda, utreda och utveckla samt följa upp förvaltningsövergripande utvecklingsinsatser med en sådan kvalitet att Regeringskansliet kan driva igenom förslagen. Viktigt blir även utredningsförmågan kring författningsändringar som krävs för att undanröja juridiska hinder.

10.5.2 Operativ styrning

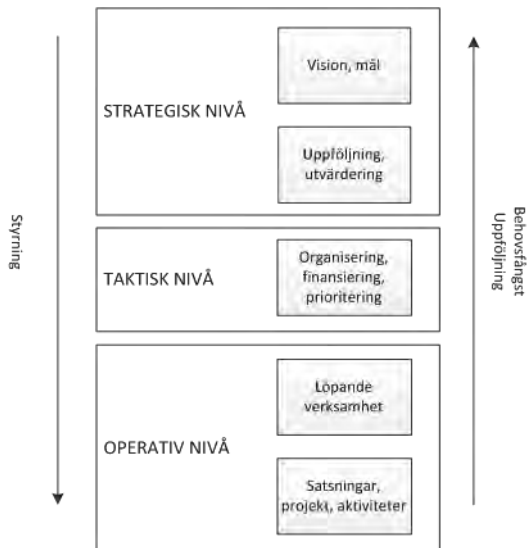
Den *operativa styrningen* handlar om att ha fokus på att göra, vilket generellt antingen sker i löpande verksamhet eller i form av satsningar, projekt och aktiviteter. En viktig fråga här är att säkerställa att uppgifter utförs effektivt och med hög kvalitet. Centralt är också att fånga trender i omvärlden samt att lyssna på medborgarnas behov.

10.5.3 Taktisk styrning

Den *taktiska styrningen* binder samman de strategiska och operativa nivåerna. Här handlar det om att definiera vad som behöver göras för att uppnå de satta målen. Förmågan att utreda och utveckla och beskriva detta i kvalitativa underlag är central. Viktiga verktyg här är planering och koordinering av vad de olika delarna av förvaltningen ska göra. Beredning kring finansiering är också central.

På så sätt sker den traditionella styrningen uppifrån och ned samtidigt som beredning av strategiskt viktiga frågor, behovsfångst och uppföljning, sker nerifrån och upp. Det är i den strategiska nivån som ansvaret finns för uppföljning, utvärdering och beslut om eventuella åtgärder, samtidigt som detta ofta genomförs på alla nivåer i en organisation. Se figur nedan.

Figur 10.1 Organisatoriska nivåer i samverkan

10.6 Hur ser samverkan ut mellan offentliga aktörer?

10.6.1 Former för samverkan

När det gäller formerna för samverkan kan de kategoriseras på olika sätt. I denna framställning tar vi fasta på tre centrala huvuddimensioner kring samverkan:

- Utifrån liknande uppdrag
- Utifrån processberoenden
- Utifrån livshändelse/medborgarbehov

Utifrån liknande uppdrag

Samverkan utifrån liknande uppdrag uppstår när flera aktörer hittar gemensamma frågor att samverka kring. Exempel på detta hittar vi bland de offentliga aktörer som har liknande eller lika uppdrag men med en fragmenterad hantering i kollektivet. Sådana exempel finns i bl.a. kommuner, landsting och länsstyrelser. I kommunerna blir

de samverkansgrupperingar som tar fasta på olika aspekter av digitaliseringen fler och fler. Bland kommunerna i Värmland finns en sådan digital samverkan, likaså i Västernorrland, Norrbotten och i delar av Västergötland. Bland länsstyrelserna har digital samverkan varit en fokuserad fråga sedan mitten på 2000-talet när man började utveckla ett antal e-tjänster och verksamhetssystem gemensamt. Landstingen har inom ramen för SKL¹²⁹ samverkat länge kring gemensamma lösningar, inte minst i framtagandet av 1177/Vårdguiden som numera samtliga landsting är anslutna till. Potential finns för att stärka och utveckla denna samverkan, inte minst inom kommunsektorn där det finns ett stort antal mindre kommuner som har svårt att på egen hand driva e-förvaltningsutvecklingen. För att till fullo kunna ta tillvara digitaliseringens möjligheter krävs även en översyn av lagstiftning, processer och arbetssätt. För att det ska hända räcker det inte med regional samverkan i kommunsektorn, utan samtliga kommuner behöver bedriva ett gemensamt utrednings- och utvecklingsarbete för att skapa underlag för en bättre anpassad lagstiftning. I dessa lägen behöver SKL vara den samlande och utvecklingsinriktade kraften som håller ihop och koordinerar utvecklingsarbetet i kommunerna. Detta är en parallell till de författningsförändringar som genomförts för att bereda väg för en mer genomgripande digitalisering bland statliga myndigheter.

Utifrån processberoenden

Samverkan utifrån processberoenden rör olika former av beroenden i verksamhetsprocesser mellan olika offentliga aktörer. Detta mer interna perspektiv rör den offentliga sektorns beroenden där t.ex. informationsförsörjning från ett eller flera centrala register utgör en nyckel för att effektivisera processer i andra myndigheter, kommuner eller landsting. Exempel på sådana fall är effektiv informationsförsörjning inom socialtjänsten (elektroniskt informationsutbyte mellan kommuner och statliga myndigheter), intyg av olika slag inom sjukvården och socialförsäkringen (elektroniskt informationsutbyte mellan landstingen och Försäkringskassan)

¹²⁹ Tidigare CeHis och numera Inera AB.

men det finns ett stort antal andra liknande fall med betydande samverkanspotential. I projektet Effektiv informationsförsörjning – Ekonomiskt bistånd blev det tydligt vad den svaga styrningen kring förvaltningsövergripande utvecklingsbehov kostar. En potentiell besparing på 150 miljoner kronor per år och en genomförandetid på över tio år innebär att samverkanssvårigheterna kan ha kostat den samlade förvaltningen ca 1,5 miljarder kronor.¹³⁰ Den stora frågan är dock vilka de andra 10, 20 eller 30 processerna är som det inte skett utvecklingsarbete kring. Potentialen för att bättre informationsförsörja inte minst kommunerna torde vara omfattande och ett mycket angeläget område att få till ett bättre utrednings- och utvecklingsarbete kring.

Utifrån livshändelse/medborgarbehov

Samverkan utifrån livshändelse/medborgarbehov mellan offentliga aktörer är nödvändigt för att förvaltningsöverskridande processer ska blir enkla och effektiva. I avsnitt 8 i detta betänkande har exempel kring starta och driva företag och förlora och hitta arbete fått illustrera detta problem. Exempel på implementerade lösningar är verksamt.se, krisinformation.se och körkortsportalen.se. Dessa exempel ger insikt att enskilda myndigheter på egen hand inte kan ge en tillräckligt bra service till medborgare och företagare.

Samtliga ovan beskrivna dimensioner av samverkan spelar stor roll för hur och på vilka sätt offentliga aktörer kan samverka, inte minst genom att beroenden mellan aktörer skiljer sig åt.

10.6.2 Gemensamma förutsättningar för digital samverkan

Det finns gemensamma förutsättningar som måste hanteras vid digital samverkan mellan aktörer inom offentlig sektor. Det gäller framför allt områdena *informationssäkerhet* och *juridik*.

Det förutsätts att varje aktör inom offentlig sektor tar ansvar för informationssäkerheten i sin egen del av samverkansarbetet.

¹³⁰ Riksrevisionen (2010), *Informationsutbyte mellan myndigheter med ansvar för trygghets-system – Har möjligheter till effektivisering utnyttjats?* (RIR 2010:18).

Digital samverkan förutsätter att berörda aktörers krav på säkerhet kan tillgodoses, dvs. att informationsöverföring kan skyddas mot oönskad förvanskning och obehörig insyn. Informationen ska överföras med önskad tillgänglighet och robusthet.

De juridiska förutsättningarna innebär ofta att informationsutbyte mellan aktörer regleras i lag eller förordning. Här formuleras hur informationsutlämnande kan ske, i vilken form, till vem och vad som får lämnas ut elektroniskt. Det är viktigt att de juridiska förutsättningarna klargörs i ett tidigt skede i en utvecklingsinsats.¹³¹

10.6.3 Hinder för digital samverkan

Hinder för digitalisering har beskrivits på många håll i strategier, handlingsplaner, betänkanden och forskning under de senaste decennierna. Problematiseringen har inte minst tagit fasta på interoperabilitet eller samfunktionalitet och därmed delat in hindren i organisatorisk, semantisk, juridisk och teknisk nivå. Detta betänkande fokuserar till stor del på de organisatoriska frågorna och därmed beskrivs huvudsakligen kulturella och organisatoriska frågor kopplade till hinder.

Snäva avgränsningar

En viktig fråga i samverkan utifrån medborgares behov är *avgränsningen av problemområdet*. För utvecklingen blir det centralt om myndigheterna avgränsar samverkansbehovet till olika ärendetyper som t.ex. bygglov, moms eller om de avgränsar problemområdet till en övergripande målgrupp som t.ex. företagare eller ett tema som att starta företag. Detta är avgörande för hur väl myndigheterna kan skapa sammanhållna stöd för medborgarna. Det formella uppdraget till myndigheterna är att ansvara för service inom ramen för sin verksamhet även om myndighetsförordningen uttrycker ett krav på samverkan (SFS 2007:515).

¹³¹ Se t.ex. E-delegationens *Checklista för jurister* och *Juridisk vägledning för verksamhetsutveckling inom e-förvaltning*.

Regering och stabsfunktioner har sedan slutet på 1990-talet och under hela 2000-talet framfört att ett mål med digitaliseringen ska vara att medborgarna upplever förvaltningen som sammanhållen. Kraven i visioner, strategier och måldokument samt i myndighetsförordningen har dock inte varit tillräckliga för att driva på den gemensamma e-förvaltningsutvecklingen som förutsätter samverkan.¹³² ESV beskriver även att regeringens strategier på e-förvaltningsområdet är relativt okända för myndigheterna och därmed otillräckligt styrande. En insats för att hantera problematiken med otillräckligt horisontellt fokus var att utse utvecklingsansvariga myndigheter.¹³³ Detta initiativ var ett regeringsuppdrag som avsåg att utifrån en bred definition av samverkan i enlighet med myndighetsförordningen, arbeta med horisontella frågor som inte avgränsades inom en myndighet.

Målkonflikter

Målkonflikter kan röra vitt skilda aspekter av digitalisering och verksamhetsutveckling. Det kan röra olika tolkningar av regeringens mål och visioner för digitalisering och det kan röra olika konsekvenser i form av utvecklingsbehov. Detta har att göra med att förväntningarna på samverkan är högt ställda av regeringen medan kraven på samverkan är betydligt lägre och mindre konkret ställda. Det gör att samverkande myndigheter kan ha olika högt ställda krav på vilka insatser som samverkan kräver.

Kanalprioritering

I vissa utvecklingsprojekt som realiserats uppstår en slags digital konkurrenssituation mellan myndigheternas egna kanaler och de servicekanaler som utvecklats i samverkan. Denna typ av situationer uppstår i första hand när en ny webbplats skapats som inne-

¹³² Ekonomistyrningsverket (2014), *Uppföljning av ekonomiska nyttor från e-förvaltningsprojekt* (ESV 2014:2).

Jonasson L, Persson A och Forest C (2013), *Förutsättningar för digital samverkan – insatser för att främja digitalisering och digital samverkan*, Sveriges Kommuner och Landsting och Governo 2013.

¹³³ Näringsdepartementet (2011), *Uppdrag att samordna och främja myndigheternas arbete med e-förvaltning* (N2011/1368/TTP).

bär att det finns en trafik- och kommunikationskonkurrens mellan myndighetens egen webbplats och den nya gemensamma webbplatsen. I länder i omvärlden är det i dessa lägen vanligt att definiera en gemensam webbplats för ett specifikt område som den offentliga sektorns huvudkontaktväg för respektive målgrupp. Exempelvis har Norge gjort detta för sin motsvarighet till *verksamt.se*, *altinn.no*, som utgör Norges kanal för företagsärenden oavsett myndighet. På detta område finns det även ett behov av ett strategiskt tänkande på nationell nivå kring hur Sverige ställer sig till olika varianter kring hur det digitala mötet ska ske.

Utvecklingsledning

I samverkan behöver någon part tidigt pekas ut som ansvarig att leda utvecklingsarbetet. Är det insatser där en fördelning av nyttan för insatsen faller på någon part är det i regel naturligt vem som ska leda. Erfarenheterna av svenska utvecklingsprojekt visar att framgångsrik samverkan bygger på en långt gången formalisering av samverkan.¹³⁴ Viktiga faktorer är att det finns en organisering för samverkan, ett tydligt mandat att verka inom, en tydlig rollfördelning mellan samverkansaktörerna, en tryggad finansiering och inte minst en överenskommen målbild. Legitimeringen av en utvecklingsinsats har visat sig vara en viktig faktor för att lyckas. I flera samverkansprojekt är det just denna legitimering som varit en förutsättning för att kunna driva utvecklingsarbetet. Ett sådant exempel är *verksamt.se* som är ett utpekat uppdrag i regleringsbrev, strategier och andra policyuttalanden. Samverkan som drivs mer ad hoc som en ständig förhandling tenderar att ta mycket tid i anspråk och inte sällan rinner samverkan ut i sanden.

Finansiering

Finansiering är en viktig del i att ge uthålliga organisatoriska förutsättningar för en samverkansinsats. Finansiering kring samverkan

¹³⁴ Goldkuhl G, Eriksson O, Persson A och Röstlinger A (2014), *Offentliggemensamma digitala resurser: Utmaningar i samstyrning och sam användning inom svensk e-förvaltning (RESONANS slutrapport)*, Linköpings universitet och Uppsala universitet.

är en av de kritiska faktorerna som hindrar många projekt att realiserats i rimlig tid eller i vissa fall överhuvudtaget. De samverkande parterna löser ofta finansieringen för en förstudie, men när förstudien senare eventuellt övergår i projekt blir det en kontinuerlig förhandling om resurser och medel. Dessutom tenderar inte sällan vidmakthållande och förvaltning att vara olösta frågor. På detta sätt blir inte utvecklingsinsatserna i samverkan effektiva utan legitimiteten för en utvecklingsinsats varierar över tiden.

När det gäller former för och fördelning av ekonomisk börda för en utvecklingsinsats har den s.k. finansieringsparadoxen visat sig vara en problematisk fråga. Denna innebär att skevheter i fördelning av kostnad och nytta på många olika sätt tenderar att hindra utvecklingsinsatser. För att hantera detta är det centralt att de samverkande organisationerna ger utvecklingsinsatser en tryggad och långsiktig finansiering. Det kan göras som långsiktiga och uthålliga ekonomiska förutsättningar från de samverkande myndigheterna eller genom centrala smörjmedel. Ett annat alternativ är att regeringen genom tydliga utvecklingsdirektiv öronmärker myndigheters medel till prioriterade utvecklingsinsatser. Speciellt viktigt är det att förvaltningskostnaderna för en förvaltningsgemensam utvecklingsinsats är hanterad på ett tidigt stadium under utvecklingsprocessen.

Skilda prioriteringar

Prioriteringar av tid och ambitionsnivå inom utvecklingsinsatser kan hindra projekt att nå sin fulla potential, detta genom att myndigheterna inte kommer överens om ambitionsnivån. Vanligast verkar dock vara att prioriteringen framförallt gäller tid när flera myndigheters utveckling i samverkan konkurrerar med myndigheternas egna utvecklingsinsatser. Om myndigheterna kommer överens är det ett mindre problem, men kombinerat med en skev nyttofördelning kan det bli problematiskt för samhället i stort. Detta gäller inte minst i de situationer där den myndighet som tar hem nyttan inte lyckas få lämplig prioritering hos den myndighet som möjliggör nyttan. Ett exempel på en sådan problematik är E-delegationens projekt Effektiv informationsförsörjning (EIF). Projektet har i olika former pågått sedan början

av 2000-talet och har trots stor besparingspotential i kommunerna inte prioriterats förrän projektet hamnade i E-delegationens portfölj. I forskningsprojektet RESONANS lyfts även samverkansprojekt fram där målkonflikter mellan samverkansparterna hämmat utvecklingen.¹³⁵

Uppföljning och utvärdering

I Sverige har regeringens uppföljning av myndigheters verksamhetsutveckling i samverkan varit svag. Uppföljning av förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser blir central för att skapa en generell legitimitet och ett förändringstryck på övergripande nivå. Därmed är det väsentligt att det förvaltningsövergripande perspektivet på effektivisering och gemensamma digitala möten blir en del i uppföljningen av förvaltningens arbete med digitalisering. E-delegationen har genomfört vissa insatser och internationella uppföljningar på aggregerad nivå finns. Det finns dock utvecklingspotential kring nationella uppföljningar med utgångspunkt i utveckling av medborgarnas krav och behov liksom förvaltningens effektivitet. Dessa uppföljningar behöver genomföras med en förvaltningsövergripande utgångspunkt som i t.ex. EU-kommissionens livshändelser men med ett tydligare styrande perspektiv och på djupare detaljnivå så att de enskilda myndigheternas insatsbehov kan urskiljas.

Kulturella skillnader

En sedan länge identifierad faktor och ett av de centrala hindren är skillnader i organisationskultur. Kulturella skillnader kan finnas på många olika nivåer, på den grundläggande nivån kan synen på det gemensamma ansvaret skilja. Har myndigheterna ansvar att driva på den offentliga sektorns digitalisering även utanför den egna myndigheten? Hur myndigheterna ställer sig till detta utgör en

¹³⁵ Goldkuhl G, Eriksson O, Persson A och Röstlinger A (2014), *Offentliggemensamma digitala resurser: Utmaningar i samstyrning och sam användning inom svensk e-förvaltning (RESONANS slutrapport)*, Linköpings universitet och Uppsala universitet.

fundamental vattendelare mellan de som prioriterar det egna uppdraget och de som även prioriterar det gemensamma uppdraget.

Andra kulturella skillnader kan röra synen på och avgränsningen av medborgarnas behov som snävt eller förvaltningsövergripande, dvs. om myndigheterna adresserar livshändelser eller avgränsade ärendebegrepp och/eller målgrupper. En annan fundamental skillnad kan röra synen på service och bemötande. Olika myndigheter har kommit olika långt när det gäller transformeringen från internt orienterade centrala kontrollbyråkratier till externt orienterade nätverkande servicemyndigheter. Sådana skillnader i syn på service kan vara problematiska i utvecklingsprojekt orienterade mot medborgares och företagares behov.

En utveckling av enskilda myndigheter på dessa områden sker med fördel i en öppen samverkan som även möjliggör att myndigheter kan utvecklas i andra dimensioner än i digital samverkan. För att möjliggöra sådan utveckling har E-delegationens förankring i enskilda myndigheters utvecklingsorganisationer varit en viktig framgångsfaktor som ofta framhålls.

Servicekostnader

Att service till medborgare kostar är ytterligare en central dimension i digitaliseringen. Centralt i förvaltningspolitiken är demokrati värden och ekonomivärden, dvs. värden som tillgänglighet, inflytande och transparens parallellt med värden som kostnadseffektivitet och produktivitet. Många behovskartläggningar tar fasta på att medborgares känsla av kontroll och förståelsen av det reglerade sammanhanget i myndighetsrelationerna är centrala frågor att hantera. Detta innebär att det inte alltid direkt går att räkna hem alla de utvecklingsprojekt som genomförs utan att ta med medborgares nytta. Ett strikt ekonomiskt perspektiv på investeringarna kan då bli hämmande för utvecklingen. Just kvantifiering av nytta är ett välkänt problem kring digitalisering i många branscher och blir än tydligare i offentlig förvaltning där myndigheters utveckling i vissa fall innebär att myndigheten drar på sig kostnader för att skapa en bättre service.

Arkitektur och regelverk

Sedan arbetet med e-förvaltning inleddes har interoperabilitet varit en central fråga. Med det avses de strukturer och regelverk som utgör den infrastruktur genom vilken myndighetsövergripande informationsutbyten kan hanteras. I Sverige börjar vi nu närma oss ett läge där dessa strukturer är utredda och beskrivna genom en lång rad initiativ från olika aktörer som E-nämnden, Verva och nu senast E-delegationen. Denna infrastruktur kan, i en parallell till järnvägen, liknas vid räls och signalsystem som utgör samhällets mjuka digitala infrastruktur. Det är denna som ger struktur till arbetet, säkerställer återanvändbarhet för lösningar, ger kontroll och struktur till utvecklingsprojekt och säkerställer att investeringarna blir hållbara över tiden. För leverantörer till offentlig sektor, liksom för den offentliga sektorns aktörer, blir detta centrala regelverk.

Bristen på struktur och mognad i en mjuk infrastruktur har varit ett centralt hinder i utvecklingen de senaste 15 åren. På samma sätt blir dessa förutsättningar som till stor del finns på plats en viktig framgångsfaktor för de kommande årens digitalisering.

10.6.4 Drivkrafter för digital samverkan

Sjukdomsinsikt

Den kanske mest primära drivkraften är insikten om vad som behöver förändras för att förbättra förutsättningarna för informationsförsörjning och insikten om att behöva förändra former för finansiering och om att svag samverkan är kostnadsdrivande. När det gäller samverkan inom digitalisering för att förenkla för medborgare måste man utgå från medborgarnas behov. Ett förvaltningspolitiskt område kan vara så svårt och omständligt att det driver frustration eller kostnader för medborgare att hantera. Ett sådant exempel är näringslivspolitikerna där företagets regelbörda, uppgiftslämnande och den offentliga förvaltningens fragmentering är tydligt problematiserad. Avgränsade utredningar som bygger på enskilda myndigheters ärenden når i dessa situationer inte fram till en verklig behovsfångst. Liknande problematiseringar som får stort genomslag i den allmänna förvaltningspolitiska debatten och för

upp samverkansområden på dagordningen kan bidra till att ge kraft åt utvecklingen även inom andra politikområden.

Infrastruktur och verktyg

En annan viktig förutsättning för utveckling i samverkan är den mjuka infrastrukturen.¹³⁶ Detta kan vara kunskap, verktyg, metoder, principer och vägledningar, men även digital infrastruktur som gemensamma tjänster och komponenter som kan återanvändas av flera aktörer. Det kan även vara sådana komponenter som i dag saknas, t.ex. principer och former för finansiering av investeringar och förvaltning.

Standardisering

En viktig drivkraft för samverkan, framför allt inom kommunsektorn, är insikten om de effektiviserings- och kvalitetsvinster som kan göras. När det gäller gränssnitt mot medborgare kan kommunerna driva vissa utvecklingsarbeten gemensamt och i andra fall kan de dra nytta av vad andra kommuner redan har gjort. När det gäller de interna systemen finns i dag ofta etablerad samverkan inom ramen för leverantörernas användargrupperingar. I den kommunala sektorn är även olika grader av standardisering en viktig fråga. Standardisering och marknadspåverkan blir helt centrala för kommunernas arbete med att kunna nå jämlik service, effektivitet och utveckling i samverkan med marknaden. I detta arbete blir standarder som styr leverantörer och ger uthålliga förutsättningar för dessa att investera i sina produkter centrala. Viktigt är dock att sådan standardisering sker utan att bli för rigid och därmed håller tillbaka innovation och nytänkande.

¹³⁶ Begreppet mjuk infrastruktur formulerades i den Digitala agendan för Sverige, som resurser i form av tillgängliggjord information, grundläggande tjänster och funktioner.

Juridiska förutsättningar

Lagstiftningsarbetet kring verksamhetsutveckling inom e-förvaltning är en angelägen drivkraft. Juridiska förutsättningar sätter ramarna för hur myndigheterna kan bedriva förvaltningsövergripande utvecklingsarbete. För att automatisera ärenden och samverka digitalt behöver bestämmelser ses över och anpassas när det behövs. Det sker när det gäller lagstiftning som styr enskilda myndigheters verksamheter. Flera av de stora statliga myndigheterna har en kontinuerlig dialog kring regelverk för att utvecklingen inte ska hindras av regler som inte är anpassade till digitaliseringen. Svårare är det med utveckling av lagstiftning som rör gemensamma behov, som spänner över myndighets- och kommungränser. Denna fråga är dessutom helt central när det gäller kommunernas utveckling. Ska samma grad av automatisering genomföras på lokal nivå är det viktigt att lagstiftningen ses över. Kommunerna behöver gemensamt kunna hitta former för att utveckla och kravställa lagstiftningsförändringar som gör att denna sektor kan ta tillvara digitaliseringens möjligheter.

Formaliserad samverkan

De senaste åren har inneburit att olika nationella och regionala samverkansinitiativ har vuxit fram. Som exempel på lokala initiativ kan nämnas Kommunförbundet Stockholms län (KSL), ett gemensamt e-samhälle i Värmland, e-tjänstesamverkan i Västernorrland, och Center för eHälsa i Samverkan (CeHis). En sådan formaliserad samverkan över organisationsgränser, och resultaten av dessa, blir en viktig drivkraft även för andra offentliga aktörer.

De centrala och nationellt viktiga insatserna måste ges goda förutsättningar genom att legitimeras av centrala nationella beslut. Regeringen behöver vara aktiv för att möjliggöra de insatser som är av nationellt intresse.

10.6.5 Slutsatser kring samverkan mellan offentliga aktörer

Sammantaget visar diskussionen att det finns flera viktiga aspekter att lyfta fram som centrala förutsättningar för samverkan. Det

handlar exempelvis om konkreta, tydliga målbilder som är förankrade och kommunicerade på de tre organisatoriska nivåerna. Det innebär att samtliga aktörer behöver ha en gemensam syn på vad som ska uppnås, för att gemensamma projekt ska kunna genomföras under rimlig tid.

Vilken samverkan leder till bäst resultat för att utveckla tjänster som underlättar för medborgaren och företagaren i sina kontakter med den offentliga sektorn? Är det mer effektivt att samverka inom ett tydligt uppdrag (t.ex. regeringsuppdrag) eller kan frivilliga initiativ fungera lika bra eller bättre? Hur ser drivkrafter/incitament ut? Utifrån myndigheternas erfarenheter av att arbeta med samverkan kan vissa ställningstaganden göras.

Det finns lägen där samverkan mellan parter fungerar på ett bra sätt. I dessa fall finns ett antal givna förutsättningar som är centrala. För det första finns samverkan tydligt formaliserad i någon form av organisatoriskt sammanhang. För det andra finns en finansiering för samverkan, t.ex. stimulansmedel inom eHälsa som en drivkraft för samverkan. Tydliga uppdrag att samverka är också en framgångsfaktor för samverkan.

Där styrning i de organisatoriska nivåerna saknas stannar utvecklingen upp eller blir genomförd på en begränsad nivå. Detta pekar på behovet av en formalisering som innebär ett samordnat agerande för angelägna insatser. Vi kan t.ex. se det i realiseringen av Mina meddelanden och Effektiv informationsförsörjning – Ekonomiskt bistånd. Dessa projekt föregicks av längre diskussioner och ledtider, men utvecklingsinsatsen genomfördes när målbilden konkretiserades och det lades kraft och fokus på samtliga nämnda organisatoriska nivåer.

10.7 Samverkan i styrsystemet

10.7.1 Vad behöver hanteras på den strategiska nivån?

På strategisk nivå finns ett antal uppgifter som behöver hanteras för att skapa en god styrning för en sammanhållen förvaltning:

- Styrning genom reglering.
- Undanröjande av hinder för digital samverkan genom att skapa juridiska förutsättningar.

- Skapa visioner och tydligt kommunicerade mål som blir tillräckligt konkreta.
- Prioritera de mest strategiska utvecklingsinsatserna som finns i den gemensamma nationella utvecklingsportföljen.
- Ansvara för utbildning och kunskapsutveckling, men även uppföljning, utvärdering kopplat till mål, organisation och finansieringsformer.
- Medverka till innovation och nytänkande genom att aktivt fånga idéer och behov underifrån samt säkerställa att en strukturerad process för analys och hantering av dessa finns.

Aspekter på styrning inom den strategiska nivån

Kongruent men otillräckligt konkret målstyrning

Under lång tid har EU, regeringen, SKL samt andra aktörer formulerat mål för e-samhället. Ser man bortom de exakta formuleringarna finns det en stor målkongruens mellan bilderna av e-samhället inom såväl EU, de nationella styrdokumenterna samt de målbilder som tagits fram av SKL. För många aktörer är denna styrning för otydlig, något som såväl ESV¹³⁷ som Statskontoret¹³⁸ kommer fram till i sina utvärderingar av den svenska e-förvaltningens styrning och ledning. Det finns ett behov av att sektorsvis bryta ner målbilden kring vad digitaliseringen egentligen innebär för t.ex. skolan, vården, plan- och byggområdet, och företagandet. Först då finns det en grund för att tala om en styrande målbild. Helt centralt är dock att dessa målbilder utarbetas i nära samverkan med alla involverade aktörer.

Fragmenterad direkt styrning

Men även om den omfattande mål-/resultatstyrning som finns i dag skulle konkretiseras, är målstyrningen i sig inte tillräcklig som

¹³⁷ Ekonomistyrningsverket (2014), *Uppföljning av ekonomiska nyttor från e-förvaltningsprojekt* (ESV 2014:2).

¹³⁸ Statskontoret (2014), *Delegerad digitalisering En utvärdering av E-delegationen* (2014:12).

styrinstrument. Grunden för god styrning ligger i att både lagar och regler, mål, värdegrund samt förutsättningar som ekonomi, mandat och legitimitet finns på plats och samspelar i en sammanhållen kongruent styrning. I det här fallet har aktörerna på den strategiska nivån kraftfulla beslutande maktinstrument som t.ex. regeringsuppdrag, lagar, förordningar och allokering av ekonomiska medel. Regeringen har dock valt att använda denna makt i begränsad omfattning. Tvärtom finns ett antal juridiska hinder för digital samverkan, där regeringen ytterst behöver agera för att lösa detta, inte minst kring digitaliseringen kopplad till handlingsöfentlighet, signering och identifiering samt centrala registerlagar. De senaste åren har dock regeringen i vissa fall valt att styra med direkta uppdrag. Ett par exempel på detta är Mina meddelanden samt uppdragen till utvecklingsmyndigheter.

På nationell nivå har regeringen under de senaste åren tagit en något mer styrande roll genom att formalisera samverkans- och utvecklingskrav i vissa regeringsuppdrag som innebär en politisk prioritering av dessa uppgifter samt en legitimering av vissa förvaltningsövergripande projekt. Både före och efter regerings-skiftet 2014 innebär digitaliseringspolitiken ett närmande av frågorna till Regeringskansliet. Den samordning som nu sker av e-förvaltningsfrågorna inom Regeringskansliet är ett steg för att utveckla styrningen, samtidigt som ansvaret för frågor som rör e-förvaltning respektive förvaltningspolitiken ligger kvar på de olika aktörerna. Denna delning mellan förvaltnings- och digitaliseringspolitik gynnar inte den organisatoriska samverkan på taktisk och operativ nivå. Digitaliseringsfrågorna skulle ha mycket att vinna på en organisatorisk samlokalisering med digitaliserings-, innovations- och förvaltningspolitiken.

Strategisk kongruens och styrning

En utmaning för digital samverkan som helhet är att frågorna drivs i olika sakpolitiska områden, där eHälsa kanske är det främsta exemplet. En tydlig satsning på stärkt digitalisering inom hälsoområdet, har skapat både genomförandekraft och reella resultat. Samtidigt kan det finnas fördelar att utvinna för utvecklingen genom att skapa en mer sammanhållen drivkraft i frågorna. Annars

finns risk att själva idén om en sammanhållen samhällsservice utifrån ett livshändelseperspektiv motverkas. Den fragmentering som finns på kommunal, statlig och landstingskommunal/regional nivå finns även i form av sektorisering inom Regeringskansliet. På detta sätt finns det behov av en nationellt sammanhållen digitaliseringsstyrning, men även en sakpolitiskt nedbruten digitaliseringspolitik för att nå den konkretisering som beskrivs ovan. Här är det helt centralt att Regeringskansliet lyckas nå en strategisk kongruens inom hela Regeringskansliet och i myndighetsstyrningen. Detta är svåra horisontella frågor och en stor kravbild för ett regeringskansli som brukar beskyllas för att vara den svenska förvaltningsfragmenteringens huvudcentral.

Med ett fragmenterat regeringskansli är risken att en samlad taktisk nivå inte får det genomslag som efterfrågas av myndigheterna. De länder som har kommit längre än Sverige inom digitaliseringen av den offentliga förvaltningen och skapandet av gemensamma tjänster, har ett tydligt politiskt ledarskap i digitaliseringsfrågorna. Många av länderna har även någon form av taktiskt ledarskap med operativa muskler. Avsaknaden av politisk legitimering, politiskt ansvarsutkrävande och politisk styrning av digitaliseringen har under snart 15 år varit hämmande för utvecklingen av svensk e-förvaltning.

Nationell portföljstyrning

Regeringsnivån med tillhörande stabsstöd behöver också hantera den nationella utvecklingsportfölj som blir följd av en mer integrerad styrning. Det kommer krävas årliga investeringsbeslut kring en tydligare nationell utvecklingsportfölj, med de mest prioriterade insatserna som kräver samverkan från aktörer i samtliga samhällssektorer. Det kan exempelvis handla om frågor som rör infrastrukturella tjänster eller angelägna nationella förvaltningsgemensamma tjänster mot medborgare. Viktigt framåt blir också ett tydligare ansvar på regeringsnivå för uppföljning och utvärdering. I dag har Digitaliseringskommissionen i uppgift att följa upp den Digitala agendan, men detta är bara en övergripande del av de mål som finns för e-förvaltningsområdet. Dessutom behöver inte bara mål följas upp, utan även större satsningar och projekt. I den

senaste budgetpropositionen föreslås även ett sådant ansvar för ESV (prop. 2014/15: 1).

10.7.2 Vad behöver hanteras på den taktiska nivån?

På taktisk nivå vilar ett särskilt ansvar för följande uppgifter för att skapa en god styrning för en sammanhållen förvaltning:

- Aktivt utveckla förutsättningar för digital samverkan.
- Konkretisera visioner och mål till gemensamma satsningar.
- Bereda beslut kring den gemensamma portföljstyrningen på den strategiska nivån och säkerställa genomförande och uppföljning av denna.
- Hantera finansiering av gemensamma lösningar och ha mandat att skapa fördelningsnycklar som fördelar kostnader i förhållande till nytta och insatser.
- Följa upp genomförande och resultat av den nationella utvecklingsportföljen samt uppföljning av mål och andra större projekt på nationell nivå.
- Säkerställa förvaltningsbarheten för förvaltningsgemensamma utvecklingsinsatser, och uppföljning av dessa på strategisk nivå.
- Genomföra omvärldsanalys, fånga idéer och behov samt genomföra förstudier utifrån ett nationellt koncernperspektiv.

Historik av svag taktisk nivå

Den taktiska styrningen har genom åren präglats av en mängd olika aktörer och insatser. Organiseringen av stabsstödet i Sverige har varit fragmenterat och kortsiktigt med ett tiotal aktörer som varit verksamma med olika uppdrag under olika perioder. Trots att det funnits aktörer på taktisk nivå har denna nivå varit svag. Utifrån de uppgifter på taktisk nivå som beskrivs ovan har stora delar av problembilden vi ser nu varit svag eller inte alls hanterad. På många sätt har den taktiska nivån därmed haft otydliga mandat, svag legitimitet, otydliga uppdrag eller varit för resurssvaga för uppdragen. Detta utgör ett hinder för digital samverkan. Så är det

fortfarande idag och även om frågorna efter E-delegationens upphörande mer stadigvarande placeras inom någon organisation, finns risken att den taktiska nivån fortsätter att vara svag.

Utvecklingsbar nationell projektstyrning

Resultatet av en svag taktisk nivå är att det finns förhållandevis få nationella projekt som inbegriper aktörer från samtliga samhällssektorer. För att kunna uppnå digitaliseringens mål för medborgare och företag behövs en eller flera aktörer som konkret skapar förutsättningar, bereder beslut, ansvarar för genomförande och uppföljning av nationella satsningar och säkerställer processer för drift och förvaltning av dessa. Även om såväl projektledning, drift och förvaltning primärt bör ske i värdorganisationer inom myndigheterna måste ändå ett mer centralt ansvar finnas för utveckling och ägande av affärsmodeller samt för uppföljning. Finansiering av gemensamma utvecklingsinsatser skulle kunna hanteras på taktisk nivå, även om finansieringskällorna kommer från olika håll.

Konkretisering och nedbrytning av mål

Ett annat hinder som finns i dag är att nationella visioner och mål sällan är nedbrutna och tydliggjorda utifrån olika sakområden, t.ex. skola, stadsbyggnad och e-hälsa. Att konkretisera övergripande mål till satsningar är viktigt för en eller flera aktörer på den taktiska nivån att hantera.

Sammantaget är det av betydelse att det framöver finns en uttalad taktisk styrning som kan väva samman de strategiska och operativa uppgifterna.

10.7.3 Vad behöver hanteras på den operativa nivån?

Uppgifterna på den operativa nivån handlar om praktiskt utvecklings- och förändringsarbete. Det är här som initiativförmåga och genomförandekraft skapar utrymme för att utveckla lösningar

och tjänster i praktiken. Myndigheterna arbetar för att hitta vägar att driva fram en modern och sammanhållen förvaltning genom att:

- se och fånga idéer och behov från privatpersoner och företagare
- genomföra förstudier inklusive kostnads- och nyttokalkyler
- kravställa, utveckla och upphandla lösningar
- införa nya tjänster, som inkluderar förändrade arbetssätt, processer, roller och ansvar
- skapa en finansiering utifrån befintliga nycklar
- förvalta och vidareutveckla tjänster och lösningar

Det är på den operativa nivån som det har varit mest aktivitet hittills i svensk e-förvaltningsutveckling, särskilt i statliga myndigheter. Följden blir att utvecklingen utifrån ett nationellt perspektiv kan ses som fragmenterad. Det är givetvis svårt att skapa en sammanhållen samhällsservice utifrån livshändelser när det är en enskild aktör som driver utvecklingen inom den egna organisationens ramar.

10.8 Drivkrafter för ökad styrning

10.8.1 Starkare styrning utifrån kvalitativa underlag

Enligt SKL:s samverkansutredning finns en stark legitimitet för en ökad och starkare styrning bland myndigheter, kommuner och landsting.¹³⁹ Det behövs för att få fart på utvecklingen kring digitaliseringen i Sverige. Det är dock viktigt att styrningen sker på basis av god förvaltningsövergripande dialog utifrån kvalitativa underlag. Annars riskerar styrningen att sönderfalla i en toppstyrning som saknar markkontakt. Detta vore att ersätta något utvecklingsbart med något uppenbart dysfunktionellt. En stark styrning som sker på basis av bristande underlag riskerar att styra mot fel utvecklingsprojekt. I den sämsta av världar skulle den

¹³⁹ Jonasson L, Persson A och Forest C (2013), *Förutsättningar för digital samverkan – insatser för att främja digitalisering och digital samverkan*, Sveriges Kommuner och Landsting och Governo.

starkare styrningen som efterfrågas användas för ”lösningar som söker problem” grundade i symbolpolitik. I stort sett alla myndigheter har gått igenom en sådan fas och har en historia av utvecklade e-tjänster som inte används för att de inte motsvarat medborgares reella behov. Det kommer därför att behövas en taktisk aktör som utreder, prövar och bereder föreslagna utvecklingsinsatser så att styrningen sker mot rätt insatser. Görs detta på rätt sätt kan samverkan inom styrsystemet skapa mycket kraftigare drivkrafter i riktning mot en sammanhållen förvaltning än i dag. En stärkt styrning behöver kännetecknas av en stor lyhördhet och insikt om att utvecklingsbehoven måste formuleras nära gränsytan mot medborgare eller förvaltningarnas verksamhetsprocesser. Ett regeringskansli som fungerar väl kommer därmed att behöva ha mycket stora öron och en mun som viskar styrsignaler som med rätt metodik leder till de uppsatta målen.

En kritisk massa av insatser

En viktig parameter i förändringsarbeten är att ta fasta på goda exempel att dra erfarenheter av vid styrning mot en ökad digitalisering. Vi börjar i dag få en situation där vi har sammansatta bastjänster (SSBT) utvecklade inom ramen för ekonomiskt bistånd, krisinformation.se finns utvecklad med API:er, kommunala satsningar på öppna data finns bl.a. i Stockholm, sammanhållande portaler finns utvecklade utifrån olika målgruppers behov (t.ex. verksamt.se och körkortsportalen.se). Flera av dessa satsningar visar på problemen med att utveckla tjänster i frivillig samverkan och hur långdragna processerna kan bli. Men det finns även exempel på utvecklingskraft som kan uppstå när det finns en nationell legitimering av utvecklingsinsatserna.

Sjukdomsinsikt

Nya insikter om koncernbehov och samverkan utifrån en helhetsyn på den offentliga sektorns utvecklingsbehov blir centrala för insikten om att samverkan är enda vägen. Det finns kunskap om att den offentliga sektorns effektiviseringsproblem sällan kan åtgärdas inom ramen för en enskild myndighet. Medborgares problem och

utmaningar är sällan avgränsade inom en myndighet och insatser kommer bättre till användning om de blir lärinstrument och byggstenar i återanvändning för utveckling utanför sitt ursprungliga sammanhang.

Indirekta styrsignaler

Förutom att styra direkt genom uppdrag finns olika former av mer indirekt styrning som på många sätt kan vara lämplig och även mer flexibel genom skrivningar i budgetpropositionen och att regeringen i övrigt beskriver samverkan i positiva ordalag. Denna legitimering understödjer den utveckling som sker i samverkan mellan myndigheter men legitimerar också arbetet i de myndigheter som vill driva på utvecklingen.

Finansiering

På samma sätt som de indirekta styrsignalerna är viktiga kan smörjmedel i form av mindre ekonomiska stöd vara viktiga. Inom ramen för verksamt.se legitimerades samverkan i och med att myndigheterna fick medel från VINNOVA för utvecklingsarbetet. På e-hälsoområdet finns liknande smörjmedel som kanaliseras ut via SKL till regioner och kommuner. Dessa medel har inneburit att ett antal e-hälsoinsatser, framförallt inom socialtjänsten, återfinns på utvecklingsagendan över hela landet.

Många av de insatser som krävs framöver är sådana att de kommer att vara resurskrävande vilket innebär att det behöver ske en omfördelning av medel mellan aktörer i den offentliga sektorn. SKL föreslog en lösning där en omfördelning av de generella statsbidragen kunde användas för den kommunala och landstingskommunala sektorns digitalisering och nationella insatser. I samma utredning föreslog myndighetscheferna som intervjuades att en liknande modell där gemensamma projekt kunde finansieras med avdrag från pris- och lönekompressionsmedel.¹⁴⁰ Regeringen

¹⁴⁰ Jonasson L, Persson A och Forest C (2013), *Förutsättningar för digital samverkan – insatser för att främja digitalisering och digital samverkan*, Sveriges Kommuner och Landsting och Governo.

föreslog i det digitala steget att ett anslag för gemensam digital utveckling skulle kunna skapas utifrån effektiviseringsmedel som frigörs genom insatser. Oavsett vilken modell som tillämpas kommer det krävas nationella medel som kan allokeras till gemensamma insatser. Sådan finansiering är även legitimerande och styrande vilket säkerställer snabbare genomföranden för de mest angelägna insatserna.

Insikt om kollektiva begränsningar

Inom kommunsektorn finns en växande insikt om svårigheterna att bedriva utvecklingsarbete på egen hand. Digitaliseringsfrågorna är resurskrävande, kompetenskrävande och låter sig inte heller avgränsas till en enskild kommun. Komplexa beroenden mellan kommunala system, samt mellan kommuner och statliga myndigheter, gör att det finns en stor insikt om behovet att agera tillsammans. De ekonomiska samt resurs- och kompetensmässiga restriktionerna hanteras genom en kontinuerligt framväxande regional samverkan (jfr Värmland, Stockholm, Norrbotten, Västernorrland m.fl.). De begränsningar som finns måste leda till att hela den kommunala sektorn samverkar, vilket är en fråga inte minst för SKL. SKL:s Center för eSamhället har växt från 2 anställda 2010 till 22 heltidsanställda i dag för att möta kommunernas förväntningar och sektorns behov. Det finns en rädsla från regeringens sida att utveckla samverkan mot kommunsektorn på grund av det kommunala självstyret. Problemet med detta är att kommunsektorn framhåller att de centrala frågorna som t.ex. infrastruktur inte alls är en fråga för det kommunala självstyret att utveckla inom varje kommun utan nationella förutsättningar.

Medborgartryck

I takt med att olika branscher och sektorer i samhället allt mer digitaliseras och drar nytta av mobil teknik ökar förväntningarna och kraven på den offentliga sektorn. I ett digitaliserat samhälle blir det institutionella trycket att utforma digitala tjänster stort, i och med att så många olika aktörer i andra branscher kontinuerligt

utvecklas i denna riktning. Det här likriktningstrycket blir centralt och känns av allt mer i den offentliga sektorn.

Internationellt tryck

Sverige har högt ställda mål på digitaliseringsområdet. Vi ska vara bäst i världen på att tillvarata digitaliseringens möjligheter. Här finns även den svenska självbilden som ett land som är tekniskt nyskapande, innovativt och digitaliserat. Med ett sådant högt ställt politiskt mål för samhällets digitalisering blir det inte trovärdigt om den offentliga sektorns digitalisering tappar fart i relation till omvärlden. Realiteten med en offentlig sektor som tappat sin särställning inom digitaliseringsområdet blir därmed inte acceptabelt. Det finns därmed också skäl att anta att Sveriges tappade positioner blir en viktig drivkraft för samverkan framöver. Denna insikt om våra tappade positioner återfinns i regeringens handlingsplan för e-förvaltning¹⁴¹ liksom i senare skrifter. Det är även ett av de viktiga skälen till att den svenska digitaliseringspolitiken varit under en kontinuerlig centralisering de senaste 10 åren.

10.8.2 Slutsatser kring samverkan i styrsystemet

På samtliga styrande nivåer finns i dag ett antal svårigheter som enskilt och sammantaget skapar hinder för en framgångsrik digital samverkan, vilka beskrivs ovan.

Sammantaget är det helt centralt att varje myndighet fortsätter att driva och utveckla e-samhället. Det finns ett tydligt behov av att samordna ett antal uppgifter som utgör förutsättningar för digital samverkan, informationsförsörjning och för en livshändelseorienterad utveckling. Frågor som rör digital samverkan, informationssäkerhet och juridik kan inte enskilda myndigheter och kommuner lösa ut på egen hand. Därför behöver den taktiska nivån föras in i den svenska nationella styrningen samtidigt som den strategiska nivån också behöver stärkas. Den taktiska nivån har i den svenska e-förvaltningshistoriken hanterats på ett fragmenterat

¹⁴¹ Finansdepartementet (2008), *Handlingsplan för eFörvaltning*.

sätt och insatserna har inte präglats av uthållighet. Horisontella frågor är tids- och resurskrävande och de aktörer som funnits har inte fått chansen att verka långsiktigt med lämpliga mandat eller finansiering. Exempelvis kring frågor som rör juridiska förutsättningar krävs att regeringen och i förekommande fall riksdagen kan vara mer lättörliga för att lösa ut juridiska knutar som i dag hindrar utvecklingen. Regeringskansliet behöver se sig lite mer som en smörjande serviceorganisation än vad som är fallet i dag.

Med visioner och mål som pekar ut ett e-samhälle med medborgares och företagens behov i centrum behövs ett tydligt utpekat ansvar för att ta fram sammanhållna tjänster.

Den svenska förvaltningsmodellen kan också jämföras med erfarenheter från andra närliggande länder som valt andra styrmodeller. Estland har exempelvis satsat på att utveckla infrastrukturen, standarder för informationsöverföring och på interoperabilitet mellan de offentliga aktörerna. Där har en myndighet fått ansvar för att hantera den mjuka och hårda infrastrukturen för informationsutbyten mellan offentliga aktörer. Norge, Danmark och Nederländerna har satsat på gemensamma tillämpningar och projekt. Speciellt i Danmark är styrningen starkare genom att det är regeringen som tar ett tydligare ansvar för e-förvaltningsfrågorna och som driver igenom gemensamma tjänster. I Danmark används även ekonomiska incitament för statliga myndigheter och kommuner att realisera utvecklingen. Om Sverige återigen ska bli bäst i världen på att tillvarata digitaliseringens möjligheter måste det finnas organisatoriska förutsättningar för styrning och samverkan, och detta finns inte i tillräckligt stor utsträckning i dag.

Referenser

- Axelsson K, Melin U och Persson A (2007), *Körkortstillstånd på nätet – utmaningar & lärdomar*. Forskningsnätverket VITS, Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling, Linköpings universitet.
- Boverket m.fl. (2013), *Digital samverkan – exemplifierad genom samordnad detaljplanering och fastighetsbildning* (Rapport 2013:29).
- Boverket m.fl. (2013), *Effektivare samhällsbyggnadsprocess, ”från ide till färdig byggnad”, med hjälp av digital teknik* (Rapport 2013:28).
- Delegationen mot felaktiga utbetalningar (2008), *Hur tryggar vi trygghetssystemen? Kontroller och kontrollmetoder*, Rapport 2008, FUT-delegationen.
- Digidel (2013), *Ökad digital delaktighet – förslag från Digidel 2013*.
- Dir. 2009:19, *Delegation för e-förvaltning*.
- Dir. 2011:86, *Integritet, effektivitet och öppenhet i en modern e-förvaltning (Informationshanteringsutredningen)*.
- Dir. 2014:31, *Kommittén på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området*.
- Dir. 2014:39, *Stöd och krav avseende arbetslösa personer som tar emot försörjningsstöd*.
- Dir. 2014:65, *Kommittén om den personliga integriteten*.
- E-delegationen (2011), *Uppföljning av myndigheternas arbete med e-förvaltning och e-tjänster*.
- E-delegationen (2011), *Vägledning i nyttorealiserings version 1.0*.
- E-delegationen (2013), *Redovisning av enkätresultat och kommentarer kring myndigheters arbete med öppna data 2013*.

- E-delegationen (2011), *Uppföljning av myndigheternas arbete med e-förvaltning och e-tjänster 2011*.
- E-delegationen (2013), *Uppföljning av myndigheternas arbete med e-förvaltning och e-tjänster 2013*.
- E-delegationen (2014), *Checklista för jurister*.
- E-delegationen (2014), *Vägledning i nyttorealiserings version 2.0*.
- E-delegationen (2015), *Juridisk vägledning för verksamhetsutveckling inom e-förvaltning, version 2.0*.
- E-delegationen (2015), *Metod för utveckling i samverkan, version 1.1*.
- E-delegationen (2015), *Vägledande Principer för digital samverkan, version 1.3*.
- E-delegationen (2015), *Vägledning för digital samverkan, version 4.1*.
- Ekonomistyrningsverket (2014), *Uppföljning av ekonomiska nyttor från e-förvaltningsprojekt (ESV 2014:2)*.
- EU-kommissionen (2014), *Delivering on the european advantage*.
- Finansdepartementet (2008), *Handlingsplan för eFörvaltning*.
- Forest C, Rodén S och Persson, A (2013), *Uppföljning av e-förvaltning i Sverige*, Governo 2013.
- Goldkuhl G, Eriksson O, Persson A och Röstlinger A (2014), *Offentliggemensamma digitala resurser: Utmaningar i samstyrning och sam användning inom svensk e-förvaltning (RESONANS slutrapport)*, Linköpings universitet och Uppsala universitet, 2014.
- Goldkuhl G, Persson A och Röstlinger A (2009), *PROFET – processdrivna e-tjänster för näringslivsutveckling i kommuner*. Slutrapport från FoU-projekt 2006–2009, Linköpings universitet.
- Goldkuhl G, Persson A och Röstlinger A (2012), *DUKAT för restaurangföretagare – visioner om ett samlat informationssystem*, VITS/IEI, Linköpings universitet.
- Governo (2015), *Den svenska e-förvaltningens utveckling i relation till omvärlden – Jämförande analys av internationella mätningar*.
- Inspektionen för socialförsäkringen och Skatteverket (2014), *Onödig efterfrågan inom Försäkringskassan och Skatteverket –*

- Metodutveckling och resultat från en studie av inkommande telefonsamtal*, ISF Rapport 2014:10.
- Jonasson L, Persson A och Forest C (2013), *Förutsättningar för digital samverkan – insatser för att främja digitalisering och digital samverkan*, Sveriges Kommuner och Landsting och Governo 2013.
- Modell S, Grönlund A m.fl. (2006), *Effektivitet och styrning i statliga myndigheter*.
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2014), *Strategi för informationssäkerhet i e-förvaltning*.
- Näringsdepartementet (2011), *It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige* (dnr N2011/342/ITP).
- Näringsdepartementet (2011), *Uppdrag att samordna och främja myndigheternas arbete med e-förvaltning* (N2011/1368/ITP).
- Näringsdepartementet (2012), *Med medborgaren i centrum. Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning* (N2012.37).
- Näringsdepartementet (2015), *Uppdrag att analysera konsekvenser av ett krav på e-fakturerings* (dnr N2015/739/EF).
- Personuppgiftslagen (1998:204).
- Persson A (2015), *E-förvaltning som sammanhållen förvaltning*, Doktorsavhandling [Kommande], Institutionen för ekonomisk och industriell utveckling, Linköpings universitet.
- Plan- och bygglag (2010:900).
- Regeringens proposition, Budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1).
- Regeringens proposition (2007/08:160) om utökad elektroniskt utbyte.
- Riksrevisionen (2010), *Informationsutbyte mellan myndigheter med ansvar för trygghetsystem – Har möjligheter till effektivisering utnyttjats?* (RIR 2010:18).
- Skollagen (2010:800).
- Socialdepartementet (2014), *Uppdrag att ta fram ett underlag till en handlingsplan för en genomgående elektronisk inköpsprocess*, (dnr S2014/6323/RU).

- Socialtjänstlagen (2001:453) SoL.
- SOU 2005:32, *Regeringens stabsmyndigheter*, betänkande från utredningen Regeringens stabsstöd.
- SOU 2007:10, *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft*, slutbetänkande från Ansvarskommittén.
- SOU 2007:75, *Att styra staten – regeringens styrning av sin förvaltning*, betänkande från Styretredningen.
- SOU 2008:22, *Ett stabsstöd i tiden*, betänkande från Stabsstödsutredningen.
- SOU 2009:86, *Strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning*, betänkande från E-delegationen.
- SOU 2010:62 (bilaga 18), *Så enkelt som möjligt för så många som möjligt. Under konstruktion – framtidens e-förvaltning*, betänkande från E-delegationen.
- SOU 2013:40, *Att tänka nytt för att göra nytta – om perspektivskiften i offentlig verksamhet*, slutbetänkande från Innovationsrådet.
- SOU 2013:75, *Organisering av framtidens e-förvaltning*, betänkande från E-delegationen.
- SOU 2015:28, *Gör Sverige i framtiden – digital kompetens*, betänkande från Digitaliseringskommissionen.
- SOU 2015:33, *Uppgiftslämnarservice för företagen*, slutbetänkande från Uppgiftslämnarutredningen.
- SOU 2015:39, *Myndighetsdatalag*, slutbetänkande från Informationshanteringsutredningen.
- Statskontoret (2005), *Mot en modern och sammanhållen förvaltning – dilemman och strategiska vägval i förvaltningspolitiken*.
- Statskontoret (2005), *Mot en modern och sammanhållen förvaltning – åtaganden för fortsatt servicesamverkan*.
- Statskontoret (2013), *Systemrelaterade effektiviseringspotentialer i statlig kärnverksamhet*, Delrapport, dnr 2013/273-5.
- Statskontoret (2014), *Delegerad digitalisering En utvärdering av E-delegationen* (2014:12).
- Sweco Eurofutures AB (2014), *Felaktiga utbetalningar inom Ekonomiskt bistånd i Stockholms stad*.

Sveriges Kommuner och Landsting (2011), *E-förvaltning och e-tjänster i Sveriges kommuner*.

Sveriges Kommuner och Landsting (2011), *Strategi för eSamhället*.

The Digital Economy and Society Index (DESI 2015), Europeiska kommissionen.

UN E-government survey, 2014.

E-delegationens webbplatser

www.edelegationen.se

Nationella utvecklingsportföljen,
<http://nationellautvecklingsportfoljen.se>

Vägledning för webbutveckling, www.webbriktlinjer.se

Vägledning för behovsdriven utveckling,
www.behovsdrivenutveckling.se

Vägledning för vidareutnyttjande av offentlig information,
www.vidareutnyttjande.se

Bilagor

Kommittédirektiv 2009:19

Delegation för e-förvaltning

Beslut vid regeringssammanträde den 26 mars 2009.

Sammanfattning av uppdraget

Offentliga tjänster måste kontinuerligt utvecklas för att möta nya krav och förväntningar. E-förvaltningen utgör en viktig del i denna utveckling. För att stärka utvecklingen av e-förvaltningen och skapa goda möjligheter för myndighetsövergripande samordning inrättas en delegation för e-förvaltning.

Delegationens första uppgift är att utforma ett förslag till strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning. Förslaget ska redovisas till regeringen senast den 30 september 2009.

Därefter ska delegationen koordinera de statliga myndigheternas IT-baserade utvecklingsprojekt samt följa upp dess effekter för medborgare, företagare och medarbetare. Delegationen ska vidare koordinera vissa IT-standardiseringsfrågor samt bistå regeringen i det internationella arbetet på området.

Delegationen ska årligen lämna delrapporter med underlag och förslag till regeringen. En slutrapport ska lämnas senast den 31 december 2014.

Bakgrund

Regeringen framhöll i budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1 utg.omr. 2, bilaga 1, avsnitt 2) sin avsikt att stärka styrningen av den förvaltningsgemensamma utvecklingen genom att

- säkerställa att förvaltningen utvecklar gemensamma principer för hur statlig registerinformation enklare ska kunna utbytas,
- se till att myndigheter använder enhetliga format för övrig informationsöverföring och kommunikation när det krävs,
- se till att statsförvaltningen i samverkan med kommuner och landsting utvecklar och tillämpar förvaltningsgemensamma metoder för säker elektronisk kommunikation och dokumenthantering,
- identifiera angelägna pilotprojekt som ska samfinansieras, samt utveckla former för en sådan finansiering och fördela samordningsansvaret för dessa projekt, samt
- stärka uppföljningen och granskningen av myndigheternas IT-baserade utvecklingsarbete.

Den 15 mars 2007 beslutade regeringen att tillsätta en statssekreterargrupp med uppgift att stärka samordningen i Regeringskansliet av frågor som är av strategisk betydelse för utvecklingen av elektronisk förvaltning, med målsättningen att förenkla företags och enskildas kommunikation med myndigheter, höja kvaliteten på myndigheternas beslut samt effektivisera användningen av varje satsad skattekrona.

Den 14 januari 2008 fastställde regeringen en handlingsplan för e-förvaltning (dnr Fi2008/491). Regeringen beslutade att handlingsplanen skulle ligga till grund för den fortsatta hanteringen och samordningen på området.

E-förvaltning definieras i handlingsplanen som en del av verksamhetsutvecklingen i offentlig förvaltning där man inte bara drar nytta av informations- och kommunikationsteknik, utan även ser till att utvecklingen på området leder till nödvändiga organisatoriska förändringar och vidareutbildning av medarbetare.

Målet för e-förvaltningsarbetet är att det ska vara så enkelt som möjligt för så många som möjligt att utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter samt ta del av förvaltningens service. Där det är till fördel för medborgare och företagare samt där kvaliteten, säkerheten och produktiviteten kan höjas ska myndigheterna samverka sektorsvis. Därigenom ska Sverige återta en ledande position inom området elektronisk förvaltning.

För att nå detta mål måste de goda erfarenheter som gjorts inom förvaltningen tas till vara samtidigt som möjligheterna till myndighetsövergripande samverkan och integration förbättras. Den ökade samordningen av e-förvaltningsarbetet som behövs för att uppnå detta bör enligt handlingsplanen företrädesvis ske inom vissa angivna sektorer där regeringen utser samverkansansvariga myndigheter. För närvarande finns sektorsvisa arbeten med att förbättra informationshanteringen och utöka det elektroniska informationsutbytet, t.ex. inom området geografisk information och fastighetsinformation (Geodatarådet), Rättsväsendets Informationsförsörjning (RIF-rådet), IT i vård- och omsorgssektorn.

I handlingsplanen anges också att kommunernas e-förvaltningsarbete är av stor betydelse för utvecklingen av e-förvaltningen i stort. Det är därför viktigt att det statliga utvecklingsarbetet löpande samordnas med Sveriges kommuner och landsting (SKL).

I mars 2008 överlämnade den s.k. stabsutredningen sitt slutbetänkande Ett stabsstöd i tiden (SOU 2008:22). Utredningen föreslog bl.a. att en delegation skulle inrättas med uppgift att säkra att förvaltningens samlade resurser kommer till användning i den fortsatta utvecklingen av e-förvaltningen.

IT-standardiseringsutredningen överlämnade i juni 2007 sitt betänkande Den osynliga infrastrukturen – om förbättrad samordning av offentlig IT-standardisering (SOU 2007:47). I betänkandet, som har remissbehandlats, föreslogs bl.a. att en kanslifunktion skulle inrättas för att utveckla, samordna, förankra, publicera och underhålla förvaltningsgemensamma kravspecifikationer samt ge metod- och expertstöd i IT-standardiseringsfrågor inom den offentliga förvaltningen. Vidare föreslogs att ett IT-standardiseringsråd skulle inrättas i syfte att bistå regeringen när svenska ståndpunkter i internationella IT-standardiseringsfrågor tas fram. Förslagen har fått ett brett stöd av remissinstanserna.

Utredningen pekar på behovet av att använda format och tillämpningar i gemensamma strukturer samt av att tydliggöra ansvaret inom myndigheterna när det gäller informationsutbyte med andra myndigheter. Utredningen lyfter vidare fram behovet av ökad teknisk samverkansförmåga. Andra områden som behandlats av utredningen är användningen av öppna standarder i upphandling, öppna programvaror och samordning av IT-upphandling.

Enligt förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) rätten att utfärda föreskrifter om ledningssystem för informationssäkerhet (LIS) enligt bl.a. standard för ledningssystem för informationssäkerhet.

I budgetpropositionen för 2009 (utg.omr. 2, avsnitt 3 och 5) anges att Verket för förvaltningsutveckling (Verva) ska avvecklas den 31 december 2008 och att regeringen avser att inrätta en delegation för e-förvaltning som ska genomföra regeringens handlingsplan för e-förvaltning. Som ett led i regeringens tillväxtsatsning (prop. 2008/09:01, utg.omr. 2, avsnitt 4) ska arbetet med att öka användningen av elektronisk upphandling intensifieras. Kammarkollegiet har fått i uppdrag att utveckla arbetet inom området.

Behovet av en delegation

Myndigheterna ansvarar för att fortlöpande utveckla sin verksamhet samt för att ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda och för staten som helhet genom samarbete med andra myndigheter och organisationer. Myndigheterna har en generell service-skyldighet och dessutom ett ansvar för att främja utvecklingen av ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte.

Det finns dock vissa styrnings- och samordningsproblem inom statsförvaltningen. Det förekommer t.ex. visst dubbelarbete när skilda myndigheter utvecklar och upphandlar olika lösningar inom likartade områden. Ibland sker utveckling utan att nyttan för användarna tydliggörs. Samverkansprojekt kan försvåras av oklara finansiella, organisatoriska och rättsliga förutsättningar. De tekniska systemens samverkansförmåga varierar.

För att förverkliga den förbättrings- och effektivitetspotential som en utvecklad e-förvaltning rymmer, krävs ett strategiskt synsätt på e-förvaltning som omfattar staten som helhet. Därför behövs ett myndighetsövergripande arbete i delegationsform som koordinerar enskilda myndigheters insatser.

Syftet med delegationen för e-förvaltning är mot denna bakgrund att effektivisera och utveckla arbetet med e-förvaltning inom den offentliga sektorn.

Utgångspunkter för delegationens arbete

Inledning

Samhället förändras på olika områden såväl ekonomiskt och tekniskt som demografiskt och kulturellt. Steg för steg sker en anpassning till ett integrerat Europa och ett globalt samhälle. Rörligheten av arbetskraft och kapital ökar.

Statsförvaltningen behöver kunna leva upp till de nya krav och villkor som denna utveckling för med sig och ha en god förändringsförmåga. En viktig aspekt i detta sammanhang är medlemskapet i EU som gör att statsförvaltningen behöver arbeta mer sammanhållet och ta hänsyn till förändringar och krav på administrativt samarbete. Även kommuner och landsting berörs av denna tekniska och administrativa utveckling. Samarbetet i EU styr allt mer de krav som ställs på myndigheter, kommuner och landsting avseende elektroniskt informationsutbyte med EU-kommissionen och andra EU-länder.

Den statliga förvaltningspolitiken syftar till att skapa bästa möjliga förutsättningar för att genomföra regeringens politik till nytta för medborgare och företag (prop. 2008/09:1, utg.omr. 2, avsnitt 3.1). E-förvaltning är ett viktigt verktyg för att uppnå detta.

Utgångspunkter

När delegationen utför sina uppgifter ska den basera sitt arbete på följande utgångspunkter.

Medborgare ska kunna utöva sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter samt ta del av förvaltningens service på ett enkelt sätt. E-förvaltningen ska bidra till att förenkla kontakten mellan förvaltning och medborgare och ska präglas av tillgänglighet och användbarhet. Det är mycket viktigt att denna utveckling sker med ett bibehållet starkt skydd för den personliga integriteten. Delegationen ska även beakta den utveckling som sker inom området e-demokrati, dvs. användning av IT i demokratiska processer.

E-förvaltningen ska bidra till att minska företagens administrativa kostnader och även i övrigt åstadkomma en märkbar förbättring i företagets vardag. Näringslivet ska stödjas genom förenklingar för företagen, när det gäller formerna för uppgiftslämnande

och möjligheterna att kunna ta del av data från offentliga register och andra uppgifter. Delegationen ska i sin verksamhet främja konkurrens i enlighet med nationella och gemenskapsrättsliga regler om konkurrens. Den offentliga förvaltningens e-tjänster bör i så stor utsträckning som möjligt bygga på öppna standarder samt använda sig av programvara som bygger på öppen källkod och lösningar som stegvis frigör förvaltningen från beroendet av enskilda plattformar och lösningar.

Elektronisk förvaltning, som syftar till att förenkla kontakten med medborgare och företagare, bör alltid ske utifrån användarnas behov och nytta i kombination med beräkningar av den interna produktiviteten.

Delegationen bör beakta behovet av att tillgängliggöra offentlig information bl.a. för vidareutnyttjande. Sverige har i dag en i stora delar digitalt baserad förvaltning. En mer tillgänglig offentlig information kan bidra till utvecklingen av ekonomin, men också underlätta vardagen för medborgare och företag.

Det är av stor vikt att det långsiktiga digitala bevarandet stärks inom e-förvaltningen, både för system och enskilda handlingar. För att detta ska vara möjligt är det nödvändigt att bevarandeperspektivet beaktas när nya system byggs upp.

Delegationens uppdrag

Allmänt

Regeringen prioriterar e-förvaltningsfrågorna genom att skapa en delegation inriktad på att bl.a. bidra till genomförandet av regeringens handlingsplan för e-förvaltning. Delegationen ska, så som föreslogs i betänkandet Ett stabsstöd i tiden (SOU 2008:22), i nära samspel med statssekreterargruppen för e-förvaltning, samordna och utveckla det fortsatta arbetet med e-förvaltningen. Delegationen ska också, så som föreslogs i betänkandet Den osynliga infrastrukturen (SOU 2007:47), samordna den offentliga sektorns deltagande i det internationella IT-standardiseringsarbetet avseende e-förvaltning.

Delegationen ska ansvara för samordningen på den myndighetsövergripande nivån. Detta innebär dels samordning av e-förvaltningsprojekt som är av strategisk natur, dvs. individuella projekt

som påverkar förvaltningens samlade utvecklingsinriktning, dels samordning av de myndigheter som har ett eget ansvar att utveckla ett arbete eller en sektor så att respektive sektor väger in intresset för staten som helhet i sitt utvecklingsarbete.

Delegationen ska ha följande huvuduppdrag.

Utformning av en strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning

Utifrån de utgångspunkter som angivits ovan samt de mål som lades fast i handlingsplanen för e-förvaltning, ska delegationen inledningsvis lämna förslag till en strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning till regeringen. Strategin ska innehålla uppföljningsbara mål och delmål som ska uppnås på fem års sikt. Delegationen ska i förslaget ange de viktigaste utvecklingsprojekten i statsförvaltningen som behöver prioriteras. Strategin ska innefatta följande områden:

- hur samverkan mellan myndigheter, kommuner och landsting samt näringsliv och organisationer kan förbättras och hur ansvaret mellan dessa ska fördelas, bl.a. ska sektorsvisa samverkansansvariga myndigheter föreslås,
- hur den offentliga sektorns försörjning av elektroniska legitimationer, dvs. hanteringen av identifiering och underskrifter, bör genomföras i framtiden med utgångspunkt i rapporten Säkert elektroniskt informationsutbyte och säker hantering av elektroniska handlingar (Verva 2008:12),
- hur teknisk samverkansförmåga mellan olika system, s.k. interoperabilitet, kan komma till stånd på förvaltningsgemensam nivå och på sektorsnivå,
- hur standardisering och eventuella systemväxlar (växlar för automatisk konvertering mellan standarder och format) bör användas vid utvecklingen av e-förvaltning,
- hur den offentliga sektorns utveckling av e-tjänster bör stödja övergången till ny teknik som t.ex. övergången till "IPv6", dvs. ett nytt system för tilldelning av Internets IP-adresser,

- hur en koncentration av administrativa stödtjänster kan ske inom statsförvaltningen,
- hur myndigheterna i framtiden bör driva, utbyta eller köpa och sälja IT-tjänster inom den statliga sektorn samt i samband med tjänsteexport,
- hur samverkan kring e-förvaltningsarbete inom sektorer kan främjas,
- hur fler e-tjänster för medborgare och företagare kan utvecklas, framför allt sådana tjänster som integrerar flera myndigheters processer i användarvänliga gränssnitt, och hur myndigheters servicenivå för e-tjänster bör regleras samt
- hur IT-utvecklingen kan skapa möjligheter till förbättrad service för medborgare och näringsliv i gles- och landsbygd, med beaktande av lokala förutsättningar samt medborgares olika behov.

Koordinering av arbetet med e-förvaltning

Delegationen ska löpande samla in information om planerade och pågående e-förvaltningsprojekt som är av strategisk natur, dvs. projekt som påverkar förvaltningens samlade utvecklingsinriktning. En utgångspunkt i detta arbete ska vara den rapport som Verva, på uppdrag av regeringen, tog fram på området – 69 myndigheter redovisar 915 strategiska insatser för utveckling av e-förvaltning (Verva 2008:14). Delegationen ska utifrån denna information sammanställa och analysera myndigheternas e-förvaltningsprojekt. Delegationen ska verka för att regeringens förvaltningspolitiska mål vägs in i planeringen och genomförandet av de viktigaste e-förvaltningsprojekten och verka för att dubbelarbete undviks. Delegationen ska årligen redovisa en sammanställning av myndigheternas planerade och pågående e-förvaltningsprojekt samt bedöma om de projekten understöder de förvaltningspolitiska mål som regeringen har satt upp. Delegationen ska vidare i sina rapporter redovisa goda förebilder inom e-förvaltningen.

Uppföljning av det samlade arbetet med e-förvaltning

Delegationen ska från och med 2010, utifrån de förvaltningspolitiska målen, och de mål som regeringen kan komma att besluta på området, följa upp myndigheternas samlade arbete med e-förvaltning. Arbetets konsekvenser för brukarna ska beskrivas och analyseras.

Indikatorer för uppföljning ska utarbetas. Vid utarbetandet av indikatorer angående service, förvaltningens interna effektivitet och administrativ börda ska samråd ske med Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (TUA). Vad gäller indikatorer på andra områden ska delegationen samråda med andra berörda myndigheter.

Delegationen ska ta fram förslag på metoder för hur planerade besparingar i myndigheternas e-förvaltningsarbete i högre grad kan realiseras och tas till vara.

Koordinering av IT-standardiseringsarbete

Delegationen ska samordna den statliga förvaltningens IT-standardiseringsarbete avseende e-förvaltning. Delegationen ska se till att metod- och expertstöd i IT-standardiseringsfrågor inom den statliga förvaltningen tillhandahålls, också när det gäller begreppsstandarder. Arbetet ska utföras i samverkan med SKL. Samordningen av IT-standardiseringsarbetet ska främja användningen av öppna standarder. Delegationen ska beakta det IT-standardiseringsarbete som pågår på internationell nivå.

Stöd till regeringen i det internationella arbetet

Delegationen ska bistå regeringen i EU-samarbetet och i det internationella arbetet med frågor om e-förvaltning.

Delegationen ska bistå regeringen vid beredningen av svenska ståndpunkter i EU och andra mellanstatliga organ i ärenden som rör standarder och standardisering på IT-området. Delegationen ska leda och samordna ett IT-standardiseringsråd med företrädare för de viktigaste intressenterna i staten, kommuner och landsting samt i intresseorganisationer och företag. Delegationen ska följa

utvecklingen på området och delta i diskussioner och informationsutbyte om frågor som rör det internationella arbetet med standardiseringsfrågor på IT-området. Dessa ärenden kan beröra olika samhällssektorer och delegationens uppdrag kan i denna del komma att beröra frågor som inte enbart avser e-förvaltning.

E-nämndens och Vervas vägledning och rapporter

Delegationen ska inventera och vid behov utveckla den tidigare E-nämndens och dåvarande Vervas vägledning och rapporter på det aktuella området.

Uppdragets genomförande

I frågor som rör den strategiska utvecklingen av elektronisk förvaltning ska delegationen löpande rapportera till den interdepartementala arbetsgruppen för elektronisk förvaltning (dnr Fi2007/1981) och vid behov även till statssekreterargruppen för e-förvaltning.

Delegationen ska tillkalla en arbetsgrupp bestående av ansvariga för strategiska e-förvaltningsprojekt, eller motsvarande verksamhetsutvecklare, som arbetar på myndigheter eller organisationer som deltar i delegationens arbete.

Vid behov ska delegationen även tillkalla en referensgrupp bestående av företrädare för näringsliv, forskare och brukare för att ta del av deras kunskaper och vidgade perspektiv på delegationens arbete.

Det är angeläget att utvecklingsarbetet avseende e-förvaltningen sker i samverkan med SKL. Samarbetet ska inriktas mot att nå en samsyn mellan staten, landsting och kommuner kring strategiskt viktiga e-förvaltningsfrågor. Samverkan ska också ske med näringslivet bl.a. inom standardiseringsarbetet i likhet med vad som anges i Riktlinjerna till statssekreterargruppen för e-förvaltning (Fi2007/1981).

I syfte att koordinera det strategiska e-förvaltningsarbetet och för att stärka pågående reformer inom e-förvaltningen, ska delegationen föra en dialog kring samordning av pågående insatser med berörda myndigheter.

Delegationens arbete ska genomföras i samråd med de myndigheter som har särskilda uppgifter inom IT-säkerhetsområdet, bl.a. MSB samt Post- och telestyrelsen (PTS). Delegationen ska också samråda med MSB i frågor om elektronisk identifiering och underskrift.

Redovisning

Delegationen ska inledningsvis ta fram förslag till en strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning som ska lämnas till regeringen senast den 30 september 2009 (Finansdepartementet).

Delegationen ska med början 2010 redovisa sitt arbete till regeringen (Finansdepartementet) senast den 20 mars respektive den 1 oktober varje år.

Ett förslag till hur arbetet kan föras vidare i ett längre perspektiv ska lämnas senast den 20 mars 2014.

En slutredovisning av arbete ska lämnas senast den 31 december 2014.

Delegationen ska, utöver vad som i kommittéförordningen (1998:1474) föreskrivs om konsekvensbedömningar, beskriva konsekvenser för användare av e-tjänster.

Delegationen ska också redovisa till regeringen om den i sitt arbete identifierar regelverk som på ett olämpligt sätt hindrar elektroniskt informationsutbyte. Vid behov ska delegationen lämna förslag till författningsändringar.

Delegationen ska hålla berörda centrala arbetsorganisationer informerade om arbetet och ge dem möjlighet att framföra synpunkter.

Det är regeringens avsikt att utvärdera delegationens verksamhet innan 2014.

(Finansdepartementet)

Tilläggsdirektiv 2010:32

Beslut vid regeringssammanträde den 25 mars 2010.

Utvidgning av uppdraget

E-delegationen har tidigare fått i uppdrag att bl.a. koordinera de statliga myndigheternas IT-baserade utvecklingsprojekt. Utöver det ursprungliga uppdraget ges delegationen i uppdrag att främja och samordna myndigheternas arbete med att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av handlingar. Arbetet ska ta sin utgångspunkt i den lag om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen som föreslås i propositionen Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt (prop. 2009/10:175). Delegationen ska även inom ramen för sitt uppdrag att utveckla vägledningar ta fram riktlinjer för statliga myndigheters användning av sociala medier exempelvis webbforum och bloggar.

E-delegationens ursprungliga uppdrag

Regeringen beslutade den 26 mars 2009 att ge en kommitté i uppdrag att bl.a. koordinera de statliga myndigheternas IT-baserade utvecklingsprojekt samt följa upp dess effekter för medborgare, företagare och medarbetare. Ytterligare uppgifter är att koordinera vissa IT-standardiseringsfrågor och att bistå regeringen i det internationella arbetet på området. Syftet är att stärka utvecklingen av e-förvaltningen och skapa goda möjligheter för myndighetsövergripande samordning (dir. 2009:19). Kommittén har antagit namnet E-delegationen (Fi 2009:01).

Vidareutnyttjande av offentlig information

Information som samlas in eller framställs av myndigheter har ofta användningsområden utanför den offentliga förvaltningen. Det finns flera exempel på information hos myndigheter som kan användas kommersiellt. Väderinformation kan t.ex. användas för kommersiella vädertjänster och kartinformation och annan geografisk information kan användas för t.ex. GPS-tjänster. Ytterligare ett exempel är den officiella statistiken. Offentlig information från svenska myndigheter vidareutnyttjas sedan länge i betydande omfattning för såväl kommersiella som ideella ändamål. Eftersom svenska myndigheter har betydande informationstillgångar av hög kvalitet i elektronisk form är potentialen för vidareutnyttjande stor.

Det är enligt regeringens mening viktigt att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av information från myndigheter för både kommersiella och ideella ändamål.

PSI-direktivet

Europaparlamentet och rådet antog den 17 november 2003 ett direktiv (2003/98/EG) om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (PSI-direktivet)¹⁴². Direktivet innehåller en uppsättning minimiregler för vidareutnyttjande av handlingar som finns hos myndigheter och vissa andra organ. Syftet med direktivet är att skapa förutsättningar för en europeisk informationsmarknad genom att genomföra ett minimum av harmonisering och anta en allmän ram för villkor för vidareutnyttjande av handlingar som produceras inom den offentliga förvaltningen. Direktivet skulle vara genomfört i medlemsstaterna den 1 juli 2005. Direktivet har delvis genomförts genom förordningen (2008:31) om villkor vid vidareutnyttjande av information från statliga myndigheter.

I propositionen Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt (prop. 2009/10:175) föreslås en lag om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen. Genom den föreslagna lagen genomförs PSI-direktivet i svensk rätt.

¹⁴² EGT L 345, 31.12.2003, s. 90, Celex 32003L0098.

Riktlinjer för användning av s.k. sociala medier

E-delegationen redogör i sitt delbetänkande Strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning (SOU 2009:86) för den ökade internetkompetensen hos medborgare och företag. Myndigheterna har samtidigt börjat använda s.k. sociala medier för att fånga upp användarnas behov i syfte att utveckla sina tjänster. Enligt delegationen bör en sådan utveckling främjas.

Uppdraget

Vidareutnyttjande av information

Delegationen ges i uppdrag att, med utgångspunkt i den föreslagna lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, främja och samordna myndigheternas arbete med att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av information från den offentliga förvaltningen.

I sitt arbete för att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av information ska delegationen verka för erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning om goda exempel på hur information kan tillhandahållas. Delegationen ska undersöka hur information praktiskt och tekniskt kan tillhandahållas för automatiserade uttag i de fall uttag i sådan form är tillåtet och den berörda myndigheten har bedömt att utlämnande av informationen i elektronisk form är lämpligt. Delegationen ska i detta arbete särskilt uppmärksamma behovet av skydd för den personliga integriteten. När det gäller frågor om utlämnande av handlingar i elektronisk form ska delegationen dessutom beakta de överväganden och förslag som redovisas i E-offentlighetskommitténs slutbetänkande Allmänna handlingar i elektronisk form – offentlighet och integritet (SOU 2010:4).

I PSI-direktivets artikel 8.2 anges att myndigheterna ska uppmuntras att använda standardiserade licenser. Delegationen ska bedöma på vilka områden och för vilken typ av handlingar sådana standardiserade licenser kan behövas och vilka frågor de bör reglera. Delegationen ska, om den bedömer att det behövs, i samråd med berörda myndigheter utarbeta sådana standardiserade licenser och föreslå hur de ska hanteras i framtiden.

Vidare ska delegationen verka för att myndigheterna på ett ändamålsenligt sätt informerar om vilka handlingar som finns hos myndigheten och som tillhandahålls för vidareutnyttjande. Delegationen ska utveckla former för att tillgängliggöra informationen om handlingar för vidareutnyttjande i en samlad form, t.ex. på en gemensam webbplats. Delegationen ska i detta arbete säkerställa att skyddet för den personliga integriteten kan upprätthållas.

Delegationen ska särskilt uppmärksamma förutsättningarna för mindre och nyetablerade företag att få tillträde till marknaden för offentlig information.

Delegationen ska följa utvecklingen på området och bedöma behovet av ytterligare förvaltningsgemensamma insatser. Delegationen ska utreda om någon myndighet behöver ges stödjande, vägledande, samordnande eller andra uppgifter på området.

Riktlinjer för användning av sociala medier

Delegationen ska inom ramen för sitt uppdrag att utveckla vägledningar även ta fram riktlinjer för statliga myndigheters användning av sociala medier, t.ex. Facebook och Twitter. Delegationen ska i detta arbete särskilt beakta rättsliga aspekter på sådan användning.

Uppdragets genomförande

Uppdraget ska genomföras i samråd med berörda myndigheter.

Delegationen ska särskilt samråda med Datainspektionen och Riksarkivet. När det gäller arbetet att främja, leda och samordna myndigheternas arbete med att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av information ska delegationen även samråda med Ekonomistyrningsverket och Statskontoret samt på lämpligt sätt med andra aktörer t.ex. näringslivet.

Delegationen ska inte föreslå ändringar i grundlag.

Arbetet ska redovisas i de rapporter som delegationen enligt sina direktiv ska lämna den 1 mars och den 1 oktober varje år.

(Finansdepartementet)

Tilläggsdirektiv 2013:40

Beslut vid regeringssammanträde den 25 april 2013.

Utvidgning av uppdraget

Regeringen beslutade den 26 mars 2009 att tillkalla en delegation för e-förvaltning med uppdrag att bl.a. koordinera vissa it-standardiseringsfrågor (dir. 2009:19). Delegationen antog namnet E-delegationen och ska lämna sin slutrapport senast den 31 december 2014. Utöver det ursprungliga uppdraget ska E-delegationen göra en behovsinventering beträffande standarder inom socialtjänstens område samt angränsande områden inom hälso- och sjukvård inom ramen för regeringens överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting om stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänsten.

Behovet av ökad standardisering lyfts ofta fram från utförare och huvudmän inom både socialtjänst och hälso- och sjukvård. Huvudmännen ansvarar för att ha informationssystem som är ändamålsenliga utifrån ett kvalitets-, effektivitets- och säkerhetsperspektiv. En tydlighet kring vilka standarder som kan användas kan öka förmågan hos olika system att kunna kommunicera med varandra, vilket leder till ökad interoperabilitet. Att kunna dela information digitalt skapar bättre förutsättningar för effektivitet, kvalitet och säkerhet för brukare och patienter. Det kan påskynda införandet av it-stöd och underlätta utveckling av e-tjänster. Det kan även främja konkurrens mellan leverantörer av it-system och därigenom skapa förutsättningar för lägre kostnader.

E-delegationen ska i samverkan med andra relevanta aktörer göra en behovsinventering för att klargöra inom vilka områden som det finns anledning att nationellt enas kring ett antal fast-ställda normer eller regler. Målet med att peka ut ett antal nationella

standarder ska vara att åstadkomma en ökad interoperabilitet för en mer effektiv och säker informationsöverföring mellan individ, utförare, kommun, landsting och statliga myndigheter. Detta bör göras i syfte att skapa bättre förutsättningar för planering, genomförande och uppföljning av socialtjänst och hälso- och sjukvård, vilket är grunden för god kvalitet och effektivitet.

Uppdraget innebär att sammankalla Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting och andra representanter för kommuner och landsting, Vårdföretagarna, Famna, Swedish Medtech, Inera samt yrkesverksamma inom området och andra relevanta aktörer. Uppdraget innebär vidare att, i samverkan med de nämnda aktörerna, inventera behovet av standarder för att möjliggöra informationsöverföring mellan it-stöd och system. Arbetet ska fokusera på socialtjänsten samt områden i hälso- och sjukvården som angränsar till socialtjänsten, som t.ex. hemsjukvård, missbruks- och beroendevård samt psykiatri.

Arbetet ska resultera i konkreta förslag på områden där nationellt angivna standarder bör användas i högre grad än i dag. Det ska framgå om detta bör åstadkommas genom en ökad tydlighet kring vilka befintliga standarder som kan användas, eller om nya standarder behöver utvecklas. Förslagen ska även gälla vilken typ av standarder som bör användas eller utvecklas. Om det finns ändamålsenliga internationella standarder så är det att föredra jämfört med att ta fram nationella standarder. Vidare ska förslagen gälla hur en ökad användning av standarder kan åstadkommas för att få legitimitet och genomslag. En utgångspunkt för hela arbetet ska vara att tillvarata den effektiviserings-, förbättrings- och besparingspotential som standardisering erbjuder.

Tilläggsuppdraget ska redovisas senast den 1 november 2013. Förslagen bör även gälla hur en ökad användning av standarder kan åstadkommas för att få legitimitet och genomslag. I redovisningen ska E-delegationen ge förslag på parter som kan ta över, förvalta och verkställa förslagen.

(Näringsdepartementet)

Tilläggsdirektiv 2014:131

Beslut vid regeringssammanträde den 4 september 2014

Förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 26 mars 2009 att tillsätta en delegation för e-förvaltning med uppdrag att bl.a. koordinera de statliga myndigheternas it-baserade utvecklingsprojekt samt vissa it-standardiseringsfrågor (dir. 2009:19). Delegationen antog namnet E-delegationen. Delegationen ska lämna sin slutrapport senast den 31 december 2014. Regeringen beslutade den 25 mars 2010 om tilläggsdirektiv (dir. 2010:32) med uppdrag om vidareutnyttjande av offentlig information och riktlinjer för myndigheters användning av sociala medier. Regeringen beslutade den 25 april 2013 om tilläggsdirektiv (dir. 2013:40) med uppdrag att göra en behovsinventering beträffande standarder inom socialtjänstens område.

E-delegationens första uppgift, att utforma ett förslag till strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning, redovisades till regeringen den 19 oktober 2009. Därtill fick E-delegationen till uppgift att koordinera de statliga myndigheternas strategiska e-förvaltningsprojekt samt följa upp dess effekter för medborgare, företagare och medarbetare. Delegationen fick också till uppgift att koordinera vissa it-standardiseringsfrågor samt bistå regeringen i det internationella arbetet på området. E-delegationen fick vidare uppgiften att inventera och vid behov utveckla f.d. E-nämndens och Verket för verksamhetsutveckling (Verva) vägledning och rapporter på det aktuella området.

E-delegationen har redovisat sitt arbete två gånger årligen. Ett förslag till hur arbetet kan föras vidare i ett längre perspektiv redovisades den 17 oktober 2013 i betänkandet *Organisering av framtidens e-förvaltning* (SOU 2013:75).

I budgetpropositionen 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 22) aviserade regeringen att påbörja beredningen om hur arbetet med att digitalisera den offentliga förvaltningen framöver bäst bör samordnas på myndighetsnivå. Regeringen aviserade också avsikten att förstärka styrningen av statsförvaltningens digitalisering genom att utarbeta ett flerårigt utvecklingsprogram – Digitala steget.

Tidpunkten för när E-delegationen ska slutredovisa sitt uppdrag ändras. Uppdraget ska i stället slutredovisas senast den 1 juli 2015. Arbetet ska löpande rapporteras till Regeringskansliet (Näringsdepartementet).

(Näringsdepartementet)

E-delegationens sammansättning

E-delegationen består av 16 generaldirektörer och en representant från SKL. Delegationen har också en arbetsgrupp där myndigheterna och SKL har bemannat med deltagare på strategisk nivå. I praktiken omfattar E-delegationens verksamhet en stor organisation som engagerar många, däribland en juridisk expertgrupp och olika arbetsutskott med experter från myndigheter, SKL och andra organisationer. Arbetsutskotten involverar även medarbetare från andra myndigheter och organisationer än de som ingår i delegationen.

I denna bilaga presenteras delegationens ledamöter, experter och sekretariat, samt E-delegationens arbetsgrupp, expertgruppen för rättsliga frågor och referensgruppen.

E-delegationens ledamöter, experter och sekretariat

Delegationen leds av en ordförande och består av myndighetscheferna från 16 myndigheter och chefen för SKL:s Center för eSamhället (CeSam) samt ett sekretariat (kansli). I delegationen ingår också två experter från Näringsdepartementet. På nästa sida följer en sammanställning över de ledamöter, experter och sekretariat som ingår eller har ingått i delegationen.

Ordförande	Tidsperiod
Generaldirektör Annika Bränström ¹⁴³	2011-08-01
Ledamöter	
Generaldirektör Anders Danielsson	2012-04-23
Generaldirektör Leif Denneberg	2012-09-01
Rikspolischef Dan Eliasson	2009-09-01
Generaldirektör Christina Gellerbrant Hagberg	2011-03-03
Generaldirektör Ingemar Hansson	2010-04-20
Riksarkivarie Björn Jordell	2010-05-01
Generaldirektör Bengt Kjellson	2011-08-01
Generaldirektör Helena Lindberg	2009-03-26
Generaldirektör Claes Ljungh	2009-03-26
Generaltulldirektör Therese Mattsson	2011-08-15
Avdelningschef Per Mosseby	2013-01-01
Generaldirektör Gunilla Nordlöf	2013-06-01
Tf generaldirektör Ann Persson Grivas	2015-01-01
Generaldirektör Mikael Sjöberg	2014-04-29
Generaldirektör Katrin Westling Palm	2010-04-20
Generaldirektör Maria Ågren	2015-03-01
Experter	
Departementsråd Lena Hägglöf	2013-10-01
Ämnesråd Christina Henryson	2013-10-01
Tidigare ledamöter och experter	
Generaldirektör Mats Sjöstrand (ordf.)	2009-03-26 – 2011-07-31
Generaldirektör Angeles Bermudez-Svankvist	2009-03-26 – 2013-09-03
Generaldirektör Kerstin Borg Wallin	2010-04-20 – 2011-03-02
Projektchef Lennart Jonasson	2012-01-01 – 2012-12-31
Generaldirektör Stig Jönsson	2009-03-26 – 2011-04-30
Generaldirektör Adriana Lender	2009-03-26 – 2011-09-30
Riksarkivarie Tomas Lidman	2009-03-26 – 2010-04-30
Generaldirektör Christina Lugnet	2009-03-26 – 2012-08-09
Tf. generaldirektör Clas Olsson	2014-01-01 – 2014-04-29

¹⁴³ Annika Bränström har varit ledamot i delegationen sedan 2009-03-26, innan hon förordnades till ordförande.

Generaldirektör Mats Persson	2009-03-26 – 2012-08-31
Generaltulldirektör Karin Starrin	2009-03-26 – 2010-12-31
Rikspolischef Bengt Svenson	2009-03-26 – 2014-12-31
Verkställande direktör Håkan Sörman	2009-03-26 – 2011-12-31
Tf. generaldirektör Christina Werner	2011-10-01 – 2012-04-22
Generaldirektör Staffan Widlert	2009-03-26 – 2015-02-28
Ämnesråd Magnus Enzell (expert)	2009-04-14 – 2013-09-30
Ämnessakkunnig Anneli Hagdahl (expert)	2011-08-01 – 2013-09-30
Överdirektör Roland Höglund (expert) ¹⁴⁴	2009-04-14 – 2010-12-31

Sekretariatet

Ewa Carlsson (Kanslichef)	2012-11-12
Karolina Brogan	2012-10-01
Johan Bålman	2010-03-08
Marit Dozzi	2009-10-01
Margareta Eriksson	2013-02-15
Viktoria Hagelstedt	2014-01-02
Björn Hagström	2011-11-01
Catharina Nyström	2012-10-15
Anna Pegelow	2012-05-01
Odd Sivertzen	2013-01-07
Jan Sjösten	2012-01-01
Lena Olofsson Warstrand	2010-02-01

Tidigare kommittésekreterare

Homa Abdolrasouli	2012-10-01 – 2013-03-31
Maximilian Amormet	2009-05-01 – 2012-08-08
Cecilia Bredenwall	2011-09-01 – 2014-09-07
Lars Dannemann	2013-03-01 – 2015-04-15
Gunnel Gustafsson	2014-08-11 – 2014-12-31
Anneli Hagdahl	2010-03-01 – 2011-07-31
Mårten Janerud	2010-08-16 – 2013-10-31
Peter Krantz	2009-11-16 – 2011-11-24
Eva Sartorius	2010-01-01 – 2011-04-30
Claes Thagemark	2009-12-04 – 2012-04-01
Patrik Åkesson	2012-11-01 – 2013-03-31

¹⁴⁴ Roland Höglund entledigades som expert fr.o.m. den 10 maj 2010 och anställdes samma dag som kommittésekreterare. Anställningen varade till och med den 31 december 2010.

E-delegationens arbetsgrupp

Arbetsgruppens representanter har chefsbefattningar eller motsvarande ansvar för verksamhetsutveckling inom e-förvaltningsområdet, och är utsedda av de organisationer som ingår i E-delegationen. Arbetsgruppen svarar för den operativa delen av delegationen, och tar fram beslutsunderlag till delegationens ledamöter.

Representant	Myndighet/organisation
Anna Eriksson	Lantmäteriet
Carina Arnesson	Jordbruksverket
Anders Alpsten	Tullverket
Johnny Carlberg	Arbetsförmedlingen
Christina Josefsson	Skatteverket
Monica Grahn	Bolagsverket
Torbjörn Hörnfeldt	Riksarkivet
Peder Sjölander	Pensionsmyndigheten
Hans Sundström	Kammarkollegiet
Bengt Svenson	Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)
Hans Söderlund	Centrala studiestödsnämnden (CSN)
Rikard Fransson	Migrationsverket
Gunnar Wennerholm	Tillväxtverket
Göran Wijk	Försäkringskassan
Thomas Eriksson	Transportstyrelsen
Fia Ewald	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Karin von Pongracz	Polismyndigheten

Expertgruppen för rättsliga frågor

Inom delegationen finns en expertgrupp för rättsliga frågor. Gruppens arbete ska bidra till minskad osäkerhet kring hur gällande rätt ska tillämpas fram till dess att Sverige får en modern lagstiftning inom e-förvaltning. Gruppen har tagit fram riktlinjer för sociala medier och andra juridiska vägledningar kring e-förvaltning.

Representant	Myndighet/organisation
Maria Bergdahl	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
Johan Bålman	E-delegationen
Lena Carlsson	Datainspektionen
Per Furberg	Advokataktiebolaget Per Furberg
Sven-Henrik Granlund	Bolagsverket
Gustaf Johnssén	Socialdepartementet
Cecilia Magnusson Sjöberg	Stockholms universitet
Maria Sertcanli	Justitiedepartementet
Jan Sjösten	E-delegationen
Mikael Westberg	Pensionsmyndigheten
Efwa Westre Stövander	Riksarkivet
Staffan Wikell	Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)
Christina Wikström	Svenskt Näringsliv
Tomas Öhrn	Lantmäteriet

E-delegationens referensgrupp

Enligt direktivet ska delegationen vid behov tillkalla en referensgrupp bestående av företrädare för näringsliv, forskare och brukare för att ta del av deras kunskaper och vidgade perspektiv på delegationens arbete. I referensgruppen ingår även myndigheter som delegationen ska samråda med. Referensgruppen består av företrädare för följande organisationer:

- Branschorganisationen för revisorer och rådgivare (FAR SRS)
- Chalmers tekniska högskola
- Dataföreningen
- Datainspektionen
- Ekonomistyrningsverket (ESV)
- Föreningen för en fri informationsinfrastruktur (FFII)
- Företagarna
- Göteborgs universitet
- Handelshögskolan vid Örebro universitet
- IT-universitetet
- Kommerskollegium
- Konsumenternas Bank- & Finansbyrå
- Konsumentverket
- Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA)
- Kungliga Tekniska högskolan (KTH)
- Länsstyrelserna
- Myndigheten för delaktighet
- Tillväxtanalys
- Näringslivets Regelnämnd
- Nätverket för arkitektur
- Open Source Sweden

- Post- och telestyrelsen (PTS)
- Swedish Standards Institute (SIS)
- Swedish Network User's Society (SNUS)
- Socialstyrelsen
- Stockholms universitet
- Svenska Bankföreningen
- Svenskt Näringsliv
- Terminologacentrum (TNC)
- Uppsala universitet

Förvaltningspolitikens grundläggande värden

Utifrån regeringsformen kan några grundläggande principer för förvaltningspolitiken utvecklas, vilket var något som dåvarande regeringen tog fasta på i den förvaltningspolitiska propositionen 1997/1998:136. I denna uttrycks tre grundläggande värden:

- *Demokrati*
De krav som demokratin ställer innebär att förvaltningen ska fullfölja sina uppgifter i enlighet med de beslut som har fattats av riksdagen och regeringen.
- *Rättssäkerhet*
Kravet på rättssäkerhet innebär att förvaltningen ska fatta materiellt riktiga beslut på grundval av gällande lagar och andra författningar samt att enskilda ska ha möjlighet att få sin sak prövad av domstol.
- *Effektivitet*
Kravet på effektivitet innebär att förvaltningen ska åstadkomma avsedda resultat och uppnå de mål som fastställs av statsmakterna samt att detta ska ske kostnadseffektivt. I denna förvaltningspolitiska proposition kommer även förväntningarna på att medborgarfokus ska råda i förvaltningens utvecklingsarbete.

Den svenska förvaltningen ska med stora krav på rättssäkerhet, effektivitet och demokrati vara tillgänglig och tillmötesgående. Den ska ha medborgarnas fulla förtroende, ge näringslivet goda arbets- och tillväxtförutsättningar samt vara framgångsrik och respekterad i det internationella samarbetet (prop. 1997/98: 136).

Här lyfts frågan om tillmötesgående och tillgänglighet utifrån företags och privatpersoners perspektiv fram liksom legitimitetskravet att ha medborgarnas fulla förtroende. Den senaste förvaltningspolitiska propositionen (Prop. 2009/10: 175) ställer upp samma grundvärden för förvaltningspolitiken men fokuserar mer på en förvaltning som samverkar utifrån medborgarnas förväntningar på en sammanhållen förvaltning. I regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning läggs ett ännu större fokus på att förvaltningens responsivitet mot privatpersoners och företags behov av service utvecklas.¹⁴⁵ I förordet betonas att många medborgare i sin egen vardag upplever problemen med bristande samordning inom den offentliga förvaltningen.

Sammantaget kan därmed de grundläggande värden som gäller för förvaltningspolitiken sammanfattas med dessa värden som speglar den förvaltning som beslutsfattarna önskar sig. En förvaltning som bygger på:

- Demokrati
- Rättssäkerhet
- Effektivitet

Som utvidgning av dessa grundläggande värden kan ytterligare värden adderas som preciserar en perspektivförskjutning mot:

- Medborgarfokus
- Sammanhållande samverkan

Utvecklingen av tanken kring service i samverkan i svensk förvaltningspolitik

Ett tidigt exempel på tankar kring service och bemötande liksom kring förvaltningens fragmentering är propositionen (1978/79:111) om åtgärder mot krångel och onödig byråkrati m.m. Denna tar upp en indelning i olika jurisdiktioner, sektorer och andra uppdelnings-

¹⁴⁵ Näringsdepartementet (2012), *Med medborgaren i centrum. Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning* (N2012.37).

grunder som inte alltid hänger samman. Den dåvarande svenska regeringen skriver i denna proposition:

I lagboken är mötet mellan myndighet och människa bara sval logik. I verkligheten är detta möte ofta laddat med känslor. För den enskilde är det ofta svårt att förstå vilka tankar som kan ha legat bakom olika regler och rutiner. Ibland är dessa tankar inte heller särskilt vidsynta. Beslutsfattarna har inte alltid lyckats tänka igenom de situationer som kan uppkomma och har brytt sig alltför lite om den belastning som reglerna lägger på förvaltningen och allmänheten. Det kan också uppstå problem när flera olika lagar krockar i varandra eller när myndigheter går in för sina uppgifter med så stor nit att den enskilde snärjs i regler som han varken finner begripliga eller meningsfulla. Några sidor av byråkrati-problemet kan angripas genom bättre samhällsinformation. Andra kan bemästras genom förändrade attityder och en mer serviceorienterad inriktning hos myndigheter och förvaltningar. I en rutinmässig hantering är det alldeles för lätt att reducera enskilda människor till "ärenden" eller "fall". (prop. 1978/79:111, s 4–5).

Några viktiga aspekter i denna proposition är intressanta att stanna kvar vid. En första viktig aspekt är de lösningar författarna ser. Samhällsinformationen ges så att privatpersoner och företag förstår de regler som är aktuella i deras situation. Attityder och bemötande som präglas av respekt och empati. Men den kanske viktigaste insikten i denna skrivning rör inte minst den sista meningen om att reducera enskilda till ärenden eller fall. Denna mekanism är en central aspekt av byråkratin och en grund för rätts-säkerhet, ansvarsutkrävande och legalitet. Samtidigt blir denna indelning av medborgarens frågeställningar och liv i fragment en problematisk mekanism. I ovan refererade proposition läggs även ett stort ansvar på lagstiftare och förvaltning för fragmenterings-problematiken. Medborgarens situation att hantera och navigera i denna fragmenterade byråkratiska förvaltning beskrivs som problematisk.

I den senaste förvaltningspolitiska propositionen uttrycks regeringens utvecklingslinje på följande sätt (prop. 2009/10: 175, s. 2):

Regeringen gör också bedömningen att samverkan, inte minst myndigheter emellan, ytterligare måste utvecklas, dels av effektivitets-skäl, dels för att medborgare, företagare och andra förväntar sig att staten uppträder samordnat.

Även den förra förvaltningspolitiska propositionen (prop. 1997/98:136) var inne på samma medborgarorienterade spår. Redan namnet på propositionen sätter tonen för förvaltningspolitiken, Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst. Ett perspektiv som tar fasta på privatpersoner och företags behov per se innebär dock inte med nödvändighet att medborgarperspektivet behöver vara gränsöverskridande.

Viktigare då är att det i denna proposition framhålls att medborgare så långt det är möjligt enbart ska behöva ha en kontakt i ett ärende. Samma perspektiv uttrycks även av Statskontoret som grund för samverkanskravet inom 24-timmarsmyndigheten (Statskontoret 2000:21). Ärendebegreppet är i sig en problematik i och med att det ur myndighetshänseende och ur ett juridiskt perspektiv är något som avgränsas ner till ett juridiskt definierat ärendenummer eller diarienummer.

Ur medborgarens synpunkt är ärendebegreppet ofta mer inkluderande. I dessa fall något som avgränsas till en sammanhållen kontext som kan bygga på flera myndighetsärenden som för privatpersonen eller företagaren är en sammanhållen helhet där alla delar är nödvändiga för att kunna utföra det som privatpersonen eller företaget vill göra. Denna förståelse för att privatpersoners och företagens problem i umgänget med myndigheter är bredare än myndigheternas ärendebegrepp har stärkts de senaste åren. Inte minst genom framväxten av olika lösningar på målgruppers samlade behov. Några sådana exempel är verksam.se, krisinformation.se, en dörr in för skogsägare och korkortsportalen.se. Detta kommer även till uttryck i det fokus på livssituationer och livshändelser som nått den förvaltningspolitiska retoriken de senaste åren i Sverige men kanske ännu kraftigare i de länder med vilka vi tävlar om tätt positionerna kring digitalisering.

Ett exempel på detta är EU-kommissionens benchmark av utvecklingen av de europeiska offentliga förvaltningarnas digitalisering.¹⁴⁶ I denna har kommissionen numera gått över till att mäta utvecklingen utifrån 7 livshändelser. Liknande perspektiv finns även i svensk kontext. Regeringen uttrycker i sin strategi för en

¹⁴⁶ EU-kommissionens benchmark 2012-2014.

digitalt samverkande förvaltning att myndigheterna ska utgå från livshändelser i sitt arbete med att utveckla digitala tjänster.¹⁴⁷

Denna viljeyttring i den politiska retoriken och konkretiserad i ovanstående exempel står i kontrast mot hur ansvar och service mot medborgarna rent formellt är styrt och definierat. Den senaste förvaltningspolitiska propositionen (prop. 2009/10: 175) beskriver myndighetsansvaret på följande sätt:

Varje myndighet har ett ansvar för utvecklingen av sin egen service. Utgångspunkten bör vara en så långt möjligt likvärdig tillgång till service för alla. Detta kan uppnås bl.a. genom ökad samverkan och bättre uppföljning samt genom en ökad användning av ny teknik.

Ytterligare av de centrala målsättningarna som sätts högt är att medborgare och företag inte ska behöva vara beroende av hur informationsansvaret är fördelat mellan myndigheter, kommuner och landsting (prop. 1997/98:136; prop. 2009/10:175; SOU 2009:92). Regeringen är i den senaste förvaltningspolitiska propositionen (prop. 2009/10:175, s. 72) inne på ett liknande spår när man konstaterar:

Specialiseringen och sektoriseringen inom förvaltningen får inte leda till fragmentering och bristande helhetssyn. För att motverka sådana tendenser bör förutsättningarna för statlig samordning och samverkan mellan myndigheter och sektorer förbättras på både nationell och regional nivå.

Detta handlar om och motiveras inte minst utifrån att myndighetssverige inte ska präglas av onödig redundans och inte heller av att frågor faller mellan stolar. I samma proposition finns dock även tydliga uttryck för ett externt perspektiv, dvs. att samverkansproblemen belyses ur ett medborgarperspektiv.

För att säkerställa att medborgarnas, kommunernas och företagens kontakter med statliga myndigheter präglas av enkelhet och tydlighet finns det behov av ett samlat statligt agerande på central, regional och lokal nivå (prop. 2009/10:175, s.72).

Svenska regeringar har fokuserat på samverkan och tydliggjort vikten av detta i stor utsträckning genom 24-timmarsmyndigheten

¹⁴⁷ Näringsdepartementet (2012), *Med medborgaren i centrum. Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning* (N2012.37).

och handlingsplanen för e-förvaltning liksom i den senaste e-förvaltningsstrategin.

Utan aktiv och externt orienterad samverkan i praktiken blir dock dessa uttalanden om att medborgarna inte ska behöva känna till det offentliga organisering och uppgiftsfördelning bara retoriska slag i luften. I praktiken är det ju, med få undantag, inte möjligt att agera mot den svenska förvaltningen utan att vara väl insatt i hur fördelningen mellan myndigheter ser ut. I praktiken är dessutom samverkansområdena som hanterar denna problematik få och begränsade till ett antal teman.

Formella krav på service och samverkan i lagstiftning

I den generella förvaltningsövergripande lagstiftningen finns ett antal författningar som tar upp vilka krav som kan ställas på det offentliga när det gäller service i samverkan.

Förvaltningslagen (SFS 1986:223)

I förvaltningslagen finns ett antal grundläggande principer för förvaltningens funktionssätt i relation till privatpersoner och företag samt mellan förvaltningsmyndigheter. Den fjärde, sjätte och sjunde paragrafen är av särskilt intresse och tar upp följande:

4 § Varje myndighet skall lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpen skall lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet.

Frågor från enskilda skall besvaras så snart som möjligt. Om någon enskild av misstag vänder sig till fel myndighet, bör myndigheten hjälpa honom till rätta.

Ur denna paragraf kan utläsas att de formella krav som ställs på det offentliga att bistå privatpersoner och företag att navigera i den offentliga förvaltningen inskränker sig till ett börkrav att hjälpa privatpersoner och företag till rätta. Kraven på att vara informativ, rådgivande och upplysande är frågor som avgränsas till ansvaret inom myndigheternas ansvarsområde.

6 § Varje myndighet skall lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten.

Denna paragraf tar upp samverkansskyldigheten för förvaltningsmyndigheter och avgränsar den på ett sätt som antyder att det är för det offentligas skull som förvaltningsmyndigheter ska samverka. Formuleringen är något kryptisk men på denna punkt ger förarbetena vägledning (se nedan).

Till sist den sjunde paragrafen:

7 § Varje ärende där någon enskild är part skall handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. Vid handläggningen skall myndigheten beakta möjligheten att själv inhämta upplysningar och yttranden från andra myndigheter, om sådana behövs. Myndigheten skall sträva efter att uttrycka sig lättbegripligt. Även på andra sätt skall myndigheten underlätta för den enskilde att ha med den att göra.

Denna paragraf tar upp enkelt, snabbt och billigt som överordnade principer för ärendehandläggningen. Detta innebär att det ligger ett förenklingskrav på myndigheterna för att öka uppfyllelsen av dessa värden. Sedan kommer ett krav på förvaltningsmyndigheterna som är av vikt kring den informationsförsörjning som regeringens stabsfunktioner (t.ex. Verva, E-delegationen) arbetat med. Myndigheterna ska beakta möjligheten att själv inhämta uppgifter från andra Detta är ett vagt börkrav på förvaltningen att minska uppgiftslämnandet som utförs av privatpersoner och företag. Just uppgiftslämnande är intressant ur kravperspektiv eftersom en uppgift en gång kommit att bli lite av en paroll för digitaliseringen och därmed blir det ju intressant att detta uttrycks så vagt i lagstiftningen. Förövrigt är denna paragraf inriktad på att myndigheterna separat ska vara så enkla att ha att göra med som möjligt. Några av dessa aspekter är uppe till diskussion i betänkandet om en ny förvaltningslag. I detta betänkande (SOU 2010:29) laborerar man med en mer långtgående samverkansskyldighet:

Myndigheterna ska inom sina respektive verksamhetsområden samverka med varandra. En myndighet ska i den utsträckning som kan anses rimlig bistå den enskilde genom att själv inhämta upplysningar eller yttranden från andra myndigheter (SOU 2010:29, s. 214).

Som så ofta är dock motiveringarna intressantare än förslaget till lagstiftning i sig. I denna utredning klargörs en mängd olika aspekter. Utredarna klargör att alla offentliga institutioner på det ena eller andra sättet står i allmänhetens tjänst. Vidare klargörs att

det offentligas insatser och ansträngningar riktas mot ett gemensamt mål i att erbjuda medborgare goda villkor.

Det förutsätter att en myndighet inte ser sin uppgift som strikt isolerad från vad en annan myndighet sysslar med utan att båda gör vad de kan för att underlätta för varandra. Denna tanke, som kom till uttryck i den klassiska formuleringen i 47 § i 1809 års regeringsform att myndigheterna ska ”räcka varandra handen”, avspeglas i modern tappning i 6 § FL (SOU 2010:29, s. 211).

Som utredningen påpekar leder förvaltningslagens 6 § till tron att samverkan är något som sker för myndigheternas skull i relationen mellan flera myndigheter, vilket beskrivs som en för snäv tolkning. Detta är tydligt även i propositionen för den gällande förvaltningslagen där medborgarsyftet anges tydligt (prop. 1985/86:80). Detta är inte minst en fråga om att underlätta för de som står i kunskapsunderläge, privatpersoner och företag, relativt myndigheterna.

Myndighetsförordningen (SFS 2007: 515)

Till sist är myndighetsförordningen som gäller de statliga förvaltningsmyndigheterna av intresse:

6 § Myndigheten skall fortlöpande utveckla verksamheten.

Myndigheten skall verka för att genom samarbete med myndigheter och andra ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt för staten som helhet.

Myndigheten skall tillhandahålla information om myndighetens verksamhet och följa sådana förhållanden utanför myndigheten som har betydelse för verksamheten.

Även denna skrivning är huvudsakligen vilande på principen att ansvaret för myndighetens verksamhet ligger på den enskilda myndigheten och därmed även att utveckla en service som behövs inom ramen för verksamheten. Intressant blir det dock kring samverkansskyldigheten. Där förvaltningslagens skrivning är vag och mer svårgreppad utan förarbeten blir myndighetsförordningen mer explicit. Myndigheten ska i samverkan med andra aktörer ta tillvara de fördelar som kan vinnas för enskilda. I denna skrivning finns ett underliggande förenklingskrav och ett explicit krav att samverka även för privatpersoners och företags skull.

Statens offentliga utredningar 2015

Kronologisk förteckning

1. Deltagande med väpnad styrka i utbildning utomlands. En utökad beslutsbefogenhet för regeringen. Fö.
2. Värdepappersmarknaden MiFID II och MiFIR. + Bilagor. Fi.
3. Med fokus på kärnuppgifterna. En angelägen anpassning av Polismyndighetens uppgifter på djurområdet. Ju.
4. Ett svenskt tonnageskattesystem. Fi.
5. En ny svensk tullagstiftning. Fi.
6. Mer gemensamma tobaksregler. Ett genomförande av tobaksprodukt-direktivet. S.
7. Krav på privata aktörer i välfärden. Fi.
8. En översyn av årsredovisningslagarna. Ju.
9. En modern reglering av järnvägstransporter. Ju.
10. Gränser i havet. UD.
11. Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2015. Kontroll, dokumentation och finansiering för ökad säkerhet. M.
12. Överprövning av upphandlingsmål m.m. Fi.
13. Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del I. A.
14. Sedd, hörd och respekterad. Ett ändamålsenligt klagomålssystem i hälso- och sjukvården. S.
15. Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring. N L.
16. Ökat värdeskapande ur immateriella tillgångar. N.
17. För kvalitet – Med gemensamt ansvar. S.
18. Lösöre köp och registerpant. Ju.
19. En ny ordning för redovisningstillsyn. Fi.
20. Trygg och effektiv utskrivning från slutna vård. S.
21. Mer trygghet och bättre försäkring. Del 1 + 2. S.
22. Rektorn och styrkedjan. U.
23. Informations- och cybersäkerhet i Sverige. Strategi och åtgärder för säker information i staten. Ju Fö.
24. En kommunallag för framtiden. Del A + B . Fi.
25. En ny säkerhetsskyddslag. Ju.
26. Begravningsclearing. Ku.
27. Skatt på dubbdäcksanvändning i tätort? Fi.
28. Gör Sverige i framtiden – digital kompetens. N.
29. En yrkesinriktning inom teknikprogrammet. U.
30. Kemikalieskatt. Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier. Fi.
31. Datalagring och integritet. Ju.
32. Nästa fas i e-hälsoarbetet. S.
33. Uppgiftslämnarservice för företagen. N.
34. Ett effektivare främjandeförbud i lotterilagen. Fi.
35. Service i glesbygd. N.
36. Systematiska jämförelser. För lärande i staten. S.
37. Översyn av lagen om skiljeförfarande. Ju.
38. Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del II. A.
39. Myndighetsdatalag. Ju.
40. Stärkt konsumentskydd på bolånemarknaden. Ju.
41. Ny patentlag. Ju.
42. Koll på anläggningen. N.
43. Vägar till ett effektivare miljöarbete. M.
44. Arbetslöhet och ekonomiskt bistånd. S
45. SÖK – statsbidrag för ökad kvalitet. U.
46. Skapa tilltro. Generell tillsyn, enskildas klagomål och det allmänna ombudet inom socialförsäkringen. S.

47. Kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet. Ju.
48. Bostadsmarknaden och den ekonomiska utvecklingen. Fi.
49. Nya regler för revisorer och revision. Ju.
50. Hela lönen, hela tiden. Utmaningar för ett jämställt arbetsliv. A.
51. Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning. N.
52. Rapport från Bergwallkommissionen. Ju.
53. The Welfare State and Economic Performance. Fi.
54. Europeisk kvarstad på bankmedel. Ju.
55. Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. U.
56. Får vi det bättre? Om mått på livskvalitet. Fi.
57. Tillsyn över polisen och Kriminalvården. Ju.
58. EU och kommunernas bostadspolitik. N.
59. En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning. N.
60. Delrapport från Sverigeförhandlingen. Ett författningsförslag om värdeåterföring. N.
61. Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning. Ju.
62. UCITS V. En uppdaterad fondlagstiftning. Fi.
63. Straffrättsliga åtgärder mot terrorismresor. Ju.
64. En fondstruktur för innovation och tillväxt. N.
65. Om Sverige i framtiden – en antologi om digitaliseringens möjligheter. N.
66. En förvaltning som håller ihop. N.

Statens offentliga utredningar 2015

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del I. [13]
Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del II. [38]
Hela lönen, hela tiden. Utmaningar för ett jämställt arbetsliv. [50]

Finansdepartementet

- Värdepappersmarknaden
MiFID II och MiFIR. + Bilagor [2]
Ett svenskt tonnageskattesystem. [4]
En ny svensk tullagstiftning. [5]
Krav på privata aktörer i välfärden. [7]
Överprövning av upphandlingsmål m.m. [12]
En ny ordning för redovisningstillsyn. [19]
En kommunallag för framtiden.
Del A + B. [24]
Skatt på dubbdäcksanvändning i tätort? [27]
Kemikalieskatt. Skatt på vissa konsumentvaror som innehåller kemikalier. [30]
Ett effektivare främjandeförbud i lotterilagen. [34]
Bostadsmarknaden och den ekonomiska utvecklingen. [48]
The Welfare State and Economic Performance. [53]
Får vi det bättre?
Om mått på livskvalitet. [56]
UCITS V. En uppdaterad fondlagstiftning. [62]

Försvarsdepartementet

- Deltagande med väpnad styrka i utbildning utomlands. En utökad beslutsbefogenhet för regeringen. [1]

Justitiedepartementet

- Med fokus på kärnuppgifterna. En anpassning av Polismyndighetens uppgifter på djurområdet. [3]
En översyn av årsredovisningslagarna. [8]
En modern reglering av järnvägstransporter. [9]
Lösöre köp och registerpant. [18]
Informations- och cybersäkerhet i Sverige. Strategi och åtgärder för säker information i staten. [23]
En ny säkerhetsskyddslag. [25]
Datalagring och integritet. [31]
Översyn av lagen om skiljeförfarande. [37]
Myndighetsdatalag. [39]
Stärkt konsumentskydd på bolånemarknaden. [40]
Ny patentlag. [41]
Kollektiv rättighetsförvaltning på upphovsrättsområdet. [47]
Nya regler för revisorer och revision. [49]
Rapport från Bergwallkommissionen. [52]
Europeisk kvarstad på bankmedel. [54]
Tillsyn över polisen och Kriminalvården. [57]
Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning. [61]
Straffrättsliga åtgärder mot terrorismresor. [63]

Kulturdepartementet

- Begravningsclearing. [26]

Miljö- och energidepartementet

- Kunskapsläget på kärnavfallsområdet 2015.
Kontroll, dokumentation och finansiering för ökad säkerhet. [11]
Vägar till ett effektivare miljöarbete. [43]

Näringsdepartementet

- Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring. [15]
- Ökat värdeskapande ur immateriella tillgångar. [16]
- Gör Sverige i framtiden – digital kompetens. [28]
- Uppgiftslämnarservice för företagen. [33]
- Service i glesbygd. [35]
- Koll på anläggningen. [42]
- Klimatförändringar och dricksvattenförsörjning. [51]
- EU och kommunernas bostadspolitik. [58]
- En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning. [59]
- Delrapport från Sverigeförhandlingen. Ett författningsförslag om värdeåterföring. [60]
- En fondstruktur för innovation och tillväxt. [64]
- Om Sverige i framtiden – en antologi om digitaliseringens möjligheter. [65]
- En förvaltning som håller ihop. [66]

Socialdepartementet

- Mer gemensamma tobaksregler. Ett genomförande av tobaksproduktdirektivet. [6]
- Sedd, hörd och respekterad. Ett ändamålsenligt klagomålssystem i hälso- och sjukvården. [14]
- För kvalitet – Med gemensamt ansvar. [17]
- Trygg och effektiv utskrivning från slutenvård. [20]
- Mer trygghet och bättre försäkring. Del 1 + 2. [21]
- Nästa fas i e-hälsoarbetet. [32]
- Systematiska jämförelser. För lärande i staten. [36]
- Arbetslöhet och ekonomiskt bistånd. [44]
- Skapa tilltro. Generell tillsyn, enskildas klagomål och det allmänna ombudet inom socialförsäkringen. [46]
- Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. [55]

Utbildningsdepartementet

- Rektorn och styrkedjan. [22]
- En yrkesinriktning inom teknikprogrammet. [29]
- SÖK – statsbidrag för ökad kvalitet. [45]

Utrikesdepartementet

- Gränser i havet. [10]

Kommunstyrelsen

Datum
2015-10

Dnr
KS-2015-669

Sid
1 (1)

Näringsdepartementet
n.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande

Betänkandet SOU 2015:66 En förvaltning som håller ihop (dnr N2015/5090/EF)

Sammanfattning

Östhammars kommun delar E-delegationens uppfattning att regeringen behöver fortsätta driva på en utveckling som syftar till att lösa de samverkanshinder som motverkar de övergripande målen med e-förvaltning och ställer sig därför bakom delegationens framförda rekommendationer och ställningstaganden.

Vi anser att det är mycket angeläget att undanröja de hinder som finns när det gäller elektroniskt informationsutbyte mellan socialnämnder och andra myndigheter, samt de hinder som finns i författningsregleringen mot elektronisk hantering av bygglov och planhantering vid informationsutbyte mellan kommuner och länsstyrelser.

Generella synpunkter

Enligt vår uppfattning har E-delegationens arbete varit till stor nytta för kommunernas arbete med e-förvaltningsutveckling. Dels genom att Sveriges kommuner och Landsting, SKL ingått i delegationen, men också genom sina nationella utvecklingsinsatser, framtagande av vägledningar och förvaltningsgemensamma tjänster.

Avsnitt 2.3.1 Digitala tjänster som förstahandsval

Precis som framhålls i betänkandet tror vi att genom att myndigheterna gör e-tjänster till förstahandsval i sina kontakter med invånare och företag så kommer digitaliseringen påskyndas och hanteringen av ärenden via analoga kanaler minska.

En förutsättning för att fler invånare och företag ska kunna ta del av det digitala tjänsteutbudet är att den digital delaktighet ökar och att kommunerna kan erbjuda stödservice för både sina egna och statliga e-tjänster. Här vill vi lyfta fram behovet av att regeringen avsätter statliga medel för att stödja kommunernas arbete med detta.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom kommunledningsförvaltningen.

BRIS

Östhammar kommun
Socialnämnden
Box 66
742 21 ÖSTHAMMAR

Mars 2015

ÖSTHAMMARS KOMMUN KOMMUNKANSLIET
2015 -03- 31
Dnr 5 2015-301 995

Ansökan om bidrag till Bris region Mitt

Vi ansöker härmed om 10 kronor per barn från Östhammar kommun för år 2016.
Totalt 41 650 kr för kommunens 4 165 antal barn.

När vuxenvärlden sviker och när ingen ser eller lyssnar så finns Bris. Barnen berättar om allt från mobbning, självskadebeteenden till oro över missbrukande föräldrar och brist på framtidstro. För många barn som kontaktar oss är det första gången de vänder sig till en vuxen. Så ser verkligheten ut för många barn. Barnkonventionen säger att alla barn har rätt till en närvarande vuxen som stöttar och hjälper när livet är svårt – oavsett var barnet bor eller vilken tid det är på dygnet, men verkligheten visar något annat.

Bris är ett skyddsnät för utsatta barn eftersom barn och unga höra av sig anonymt och kostnadsfritt. Det finns många barn som berättat för oss hur deras kontakt med Bris blev vändningen under en svår period.

Bris stödverksamhet bemannas av 17 heltidsanställda kuratorer. Stödverksamheten erbjuder alla barn i Sverige och Östhammar kvalificerat och utökat stöd. Bris regioner utför ett viktigt arbete för att förbättra barns livsvillkor samt att, med hjälp av volontärer, informera barn i hela landet om deras rättigheter.

Under de senaste åren har Bris i genomsnitt haft 23 000-26-000 kontakter per år, via telefon, mejl eller chatt.

Bris erbjuder även utbildningar och föreläsningar till personer som på olika sätt jobbar med barn, baserade på mångåriga erfarenhet av samtal med barn och unga.

Bidragen från kommunerna är en absolut förutsättning för vår verksamhet så att vi även fortsättningsvis kan stötta alla barn som kontaktar oss.

Med vänlig hälsning

Elena Luckey,
regionchef Bris region Mitt
Elena.luckey@bris.se

BRIS

Box 3415, 103 68 Stockholm
Besöksadress: Sveavägen 38, 5 tr
Tel: 08-598 888 00
Org.nr: 80 20 13-3420
PG: 90 15 04-1 | BG: 901-5041
www.bris.se

Om Bris

Bris är en politiskt och religiöst obunden barnrättsorganisation. Vår verksamhet kretsar kring stöd och hjälp till utsatta barn och unga. Vår möjlighet att hjälpa står i direkt relation till det ekonomiska stöd vi får av företag, privatpersoner och fonder. Bris får även medel från kommuner och landsting, vilket är mycket viktigt för vårt arbete.

Målet för Bris verksamhet är att stärka barn och ungas rättigheter i enlighet med FNs barnkonvention och förbättra deras levnadsvillkor. Bris skall särskilt bistå utsatta barn och unga samt upprätta möjligheter för barn och unga att föra en dialog med vuxna. Verksamheten utgår alltid från barnets behov.

Barn och unga kan ringa till **Bris telefon 116 111**, skriva till **Brismejlen** eller i **Brischatten** på vår hemsida bris.se. Vi håller öppet varje dag, året om. Alla barn som hör av sig till Bris får prata med en utbildad och erfaren kurator. Man får vara anonym och kuratorn har tystnadsplikt. Den som vill får prata med samma kurator flera gånger. Ibland behövs mer eller snabbare hjälp än vad Bris kan erbjuda och då lotsar vi vidare till den hjälp som behövs här och nu. Att ringa är gratis och syns inte på telefonräkningen.

Även vuxna kan få hjälp av Bris i frågor som rör barn på bris.se och genom **Bris vuxentelefon – om barn, 077-150 50 50**. Hit kan vuxna ringa med frågor om egna eller andras barn. Samtalen besvaras av en kurator och det går att vara anonym.

Ni som kommun är varmt välkommen att kontakta Bris om utbildning och föreläsning inom olika områden.

OBS! Om Bris faller utanför ramen för er kommuns verksamhetsbidrag, kontakta oss gärna för avtal eller överenskommelse om samarbete i denna form.

Läs mer om Bris på www.bris.se.

BRIS

Box 3415, 103 68 Stockholm
Besöksadress: Sveavägen 38, 5 tr
Tel: 08-598 888 00
Org.nr: 80 20 13-3420
PG: 90 15 04-1 | BG: 901-5041
www.bris.se

Bilagor med ansökan från Bris region Mitt

1. Verksamhetsberättelse Region Mitt 2014
2. Bris Verksamhetsinriktning och budget 2015
3. Årsredovisning 2013 med revisionsberättelse
Bris är en juridisk person och har en och samma årsredovisning
Årsredovisning 2014 är klar o underskriven i april/maj 2015

Utanförskapets kostnad per årskull i er kommun, framtaget av Skandia. Se förklaring nedan.

Utanförskapets pris – så mycket kostar barns utanförskap din kommun

Vad är Utanförskapets pris?

År 1987 bildade Skandia stiftelsen Idéer för livet som en motreaktion mot gatuvåldet. Stiftelsen har sedan dess stöttat fler än 3000 projekt som på olika sätt kan förebygga utanförskap. År 2007 började arbetet med *Utanförskapets pris*, ett socioekonomiskt initiativ där man ställde frågan: vad kostar det samhället när barn och unga hamnar i utanförskap? En kostnadsmodell togs fram baserad på beräkningar och forskning av ekonomerna *Ingvär Nilsson och Anders Wadeskog*.

Hur har beräkningarna gjorts?

Man har tittat på kostnaderna för drygt 300 vanligt förekommande insatser som samhället aktiverar vid olika former av utanförskap såsom psykisk ohälsa, missbruk, kriminalitet, långtidssjukskrivning eller långtidsarbetslöshet. Modellen och dess underliggande parametrar är utarbetad under de senaste tio åren och kontinuerligt uppdaterad efter avstämning med olika offentliga aktörer såsom kommuner, rättsväsende, sjukvård och landsting. För enkelhetens skull har man utgått från en schablonmodell.

Enligt modellen beräknas 12,8 % barn i varje årskull hamna i utanförskap. Ett livslångt utanförskap kostar samhället 10 – 15 miljoner kronor. Det är summan av alla välfärdskostnader (sjukvård, rehabilitering, omvårdnad, insatser från rättsväsendet, vårdinsatser etc.) plus produktionsförluster för dessa barn under deras vuxna liv. Per årskull blir det en kostnad på 210 miljarder för svenska samhället. Det går att motverka genom tidiga förebyggande insatser – och kostnaden för sådana insatser är väsentligt lägre än utanförskapets slutgiltiga pris.

För mer information, se Skandias rapporter på www.utanforskapetspris.se

BRIS – Barnens Rätt I Samhället

Box 3415 | 103 68 Stockholm
Besöksadress: Sveavägen 38, 5 tr
Tel: 08-598 888 00 | Fax: 08-598 888 01
www.bris.se | Org.nr: 80 20 13-3420
PG: 90 15 04-1 | BG: 901-5041

Utanförskapets kostnad per årskull i Östhammar. 456.750.000 kr

Varje år börjar 225 sexåringar grundskolan i Östhammar. Enligt statistiken hamnar 29 av dem utanför samhället senare i livet. Titt på beloppet ovan. Så mycket har utanförskapet kostat Östhammar under de 29 åren som gått. Och då finns inte ännu några insatser med - förutom de drabbade får betala. Med några insatser kan vi förebygga och motverka utanförskapet.

Det här går pengarna till:

5% Arbetsförmedling	21 miljoner
20% Lärarlöning	93 miljoner
26% Försäkringskassan	119 miljoner
34% Kommun	154 miljoner
9% Rättshjälper	41 miljoner
6% Övrigt	28 miljoner

Barn berättar för oss om en känsla av osynlighet och hopplöshet vilket kan leda till utanförskap och destruktiva beteenden.
Kattis Ahlström, generalsekreterare BRIS

Redan 1987 började Skandia arbeta förebyggande med unga genom Idéer för livet.

Exempel på Idéer för livet projekt

Tänk längre
Skandia har arbetat förebyggande med unga sedan 1987

skandia:

Start Om utanförskapets pris Kalkyler Nyheter Rapporten Utbildning Kontakt Loggin

Byt Kommun/År

Val för Skandia dörta?

Region mitt

Verksamhetsberättelse

2014

Verksamhetsberättelse 2014 Bris region Mitt

Innehållsförteckning

Inledning

1. Bris region Mitt

- 1.1 Förbundet Bris
- 1.2 Kansli
- 1.3 Personal
- 1.4 Verksamhetens kostnader

2. Bris Stödverksamhet

3. Bris Kunskap

- 3.1 Öppna utbildningar
- 3.2 Uppdragsutbildningar
- 3.3 Genomförda uppdragsutbildningar/föreläsningar
- 3.4 Bris information

4. Bris Opinion och Påverkansarbete

- 4.1 Festival/event
- 4.2 Artiklar
- 4.3 Barnkonventionen 25 år

5. Bris Insamling

- 5.1 Kommuner, Landsting samt Fonder och Stiftelser
- 5.2 Företagspresentationer
- 5.3 Sponsring

6. Bris Medlemmar

- 6.1 Advisory Board/Regionalt råd i Bris region Mitt
- 6.2 Volontärer
- 6.3 Bris informatörer

7. Tack

Inledning

Bris prioriterade mål är att stärka barns och ungdomars rättigheter och förbättra deras levnadsvillkor. Bris ska särskilt bistå utsatta barn och ungdomar. Med detta som utgångspunkt har Bris under verksamhetsåret 2014 upprätthållit samt utvecklat möjligheten för barn och ungdomar att föra en dialog med vuxna.

Bris verksamhet är dialogen med barn och ungdomar via Bris 116 111, Bris mejlen, Bris forum, Bris chatten samt dialogen med vuxna om barn via Bris Vuxentelefon-om barn.

Utifrån de dialoger Bris har med barn och ungdomar verkar Bris också som opinionsbildare och remissinstans – för att föra fram fakta om hur barn har det. Utgångspunkten är FN:s konvention om barnets rättigheter.

Bris mission att varje barn ska ha en vuxen som ser, förstår och agerar för varje barns bästa.

Under verksamhetsåret 2014 har Bris tidigare omorganisation kommit på plats genom Stödenheten, Kunskapsenheten, Opinion och påverkansenheten, Insamlingsenhet.

Omorganisationen har fortsatt i enheten region. På uppdrag av Förbundsstyrelsen tillsattes en arbetsgrupp i september för att se över Bris arbete nationellt. Detta för att tydligare möjliggöra för Bris att på ett bättre sätt och mer effektivt nå visionen om att nå alla barn i hela landet.

För region Mitt har den stora förändringen inneburit att det har blivit ökade möjligheter att genom medlemmar och anställda nå nya grupper barn och ungdomar.

Region Mitt har under året satsat mer på att möta barn och unga genom volontärer som i sitt uppdrag som Bris informatörer har besök skolor. Även utbildning till professionella som i sitt yrke möter barn och unga har varit prioriterat under verksamhetsåret 2014.

Bris stödverksamhet flyttade ut från Regionenheten redan under 2013 men är fortfarande den viktigaste kärnan i regionens arbete. Genom Stödverksamheten får region Mitt sin kunskap om vad barn och unga berättar för Bris. Viktigt att komma ihåg att alla barn och unga i hela Sverige har möjlighet att kontakta Bris stödverksamhet.

Målet för Bris verksamhet är att stärka barn och ungas rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention och förbättra deras levnadsvillkor. Bris skall särskilt bistå utsatta barn och unga samt upprätta möjligheter för barn och unga att föra en dialog med vuxna. Verksamheten utgår alltid från barnets behov.

Tack för att ni ger av ert hjärta för Bris

Stockholm 2015-01-20

Elena Luckey
Regionchef Bris Mitt

1. Bris region Mitt

Bris region Mitt är en av förbundet Bris fem regioner. Kansliet ligger i centrala Stockholm. De övriga regionkanslierna finns i Umeå, Norrköping, Göteborg och Malmö. Geografiskt omfattas region Mitt av 99 kommuner och 9 landsting.

1.1 Förbundet Bris

Målet för Bris verksamhet är att stärka barns och ungdomars rättigheter och förbättra deras levnadsvillkor. Bris ska särskilt bistå utsatta barn och ungdomar samt upprätthålla möjligheter för dem att föra en dialog med vuxna.

Verksamheten ska präglas av ett barnperspektiv genom följande principer:

- Bris ser barn och ungdomar som sin uppdragsgivare; verksamheten ska utgå från barn och ungdomars behov.
- Bris ska med utgångspunkt i den kunskap som förmedlas genom dialogen inom Stödverksamheten göra barns och ungdomars behov synliga. Denna kunskap ska utgöra grunden för Bris verksamhet.
- Bris ska stå på barnets sida och fungera som en länk mellan barn, vuxna och samhället samt informera barn och ungdomar om deras rättigheter.
- Bris ska verka för att olika samhällsinsatser prioriterar barns rätt och barns behov.
- Bris ska verka för att barn och ungdomar har tillgång till vuxenstöd.
- Bris ska verka för att barn och ungdomar inte utsätts för kränkande behandling.
- Bris ska motverka våld och övergrepp mot och mellan barn och ungdomar.
- Bris ska arbeta för att de principer som slagits fast i FN:s konvention om barnets rättigheter fullt ut kommer till tillämpning i barns och ungdomars liv.

1.2 Kansli

Kansliets lokaler ligger på Sveavägen 38 i Stockholm. Kansliet har haft öppet varje dag från kl. 09.00-17.00

1.3 Personal

Under verksamhetsåret har regionen haft några förändringar på personalsidan.

Året inleds med att ett Regionombud flyttade till annan enhet i Bris. Den tjänsten ersattes inte. Tidigare föräldraledig Regionombud återkom till sin tjänst i maj.

Medarbetarna på Bris Mitt jobbar med utåtriktad verksamhet i form av föreläsningar och utbildning, insamling, medlemsarbete, opinion samt administrativa uppgifter.

Personalmöten hålls varje vecka och planeringstillfällen hålls varje termin.

Kompetensutveckling, friskvård och företagshälsovård erbjuds enligt gällande personalriktlinjer.

Personalen har arbetat utifrån Bris strategiska mål och haft en positiv anda i sitt arbete trots ovisshet om regionernas framtida fokusområden. Det har under hösten 2014 gjorts en genomlysning av Bris nationella arbete där styrelsen i slutet av året beslutade om hur vi framöver ska fokusera i vårt nationella arbete.

Bemanningen på region Mitt har under året varit två Regionombud och en Regionchef.

1.4 Verksamhetens kostnader

Sedan 2008 har Bris region Mitt varit en del av förbundet Bris. Därför redovisas ekonomiska rapporter tillsammans med övriga regioner och förbundskansliet. Varje region eller enhet har dock en budget att följa. Vissa intäkter och kostnader är dock gemensamma sedan regionen blev en juridisk enhet.

Verksamhetens kostnader är till stor del arbetskraftskostnader inom handledning och utbildning. Lokalkostnader, kopiator, telefon m.m. är också stora utgifter som nu delas mellan kansliet och förbundskansliet. Volontärerna utför sitt arbete helt utan ersättning, men utbildningar och fortbildningar bekostas av regionen. Regionrådet har verkat på ideell basis där inget arvode har utgått.

Bris Mittintäkter från utbildningar/föreläsningar bokförs på ett gemensamt konto: Bris akademien.

Övriga medel från Bris gemensamma intäkter, såsom företagssamarbeten, medlemmar, gåvor mm täcker regionens kostnader.

2. Bris Stödverksamhet

År 2014 var det första helåret som Bris stödverksamhet drevs enbart av professionella anställda, 17 kuratorer. I Bris stödverksamhet ingår Bris-mejlen, Bris-chatten, Bris 116 111, samt Bris vuxentelefon om barn. Till mejlen, chatten och telefonen kan barn under 18 år i hela landet vända sig för att få stöd av en kurator. Stödet är anonymt och kostar ingenting.

Till vuxen telefonen kan vuxna ringa för att samtala om barn, detta är ett indirekt stöd till barn genom samtal med den vuxna.

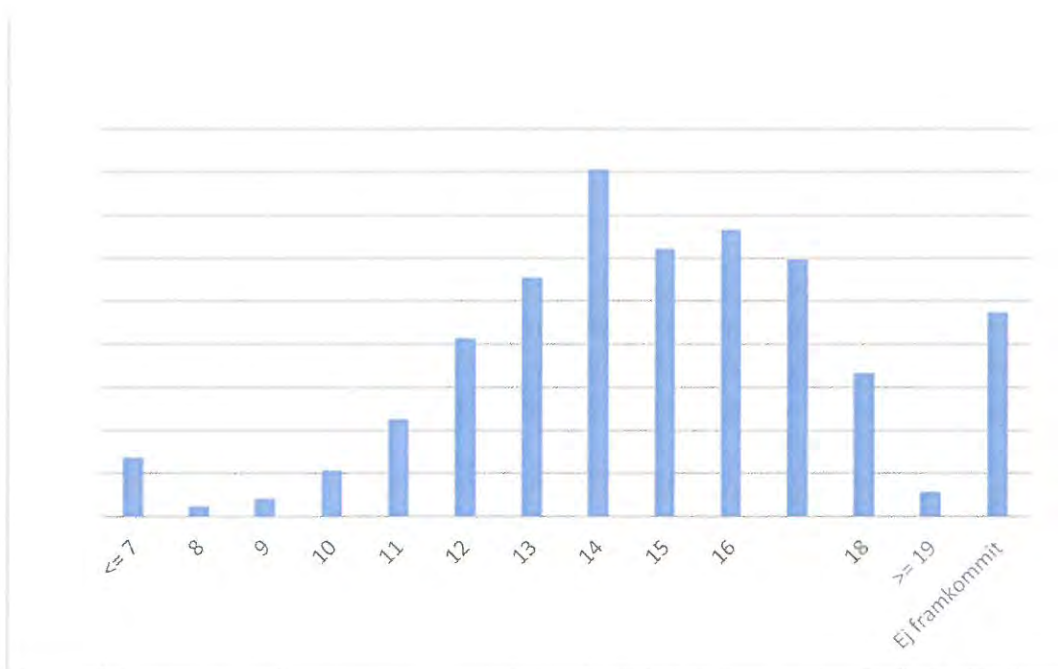
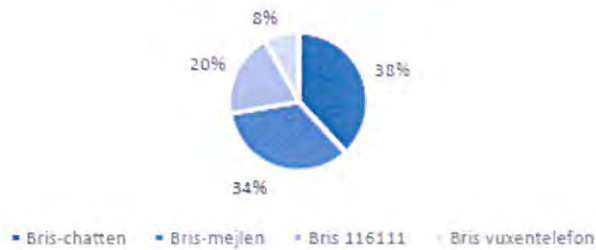
Bris stödverksamhet inkluderar även Bris diskussionsforum där barn kan diskutera med, och stödja, varandra samt Bris uppdragsverksamhet där barn vid behov får möjlighet till flera kontakter med samma kurator.

Varje gång en kontakt genomförs inom ramen för Bris stödverksamhet dokumenteras vissa data om denna kontakt. Vilka data som skall sparas avgörs av om kontakten är stödjande eller övrig karaktär. Om kuratorn bedömer att kontakten är stödjande sparas bland annat data om ålder och kön på det bar kontakten berör, samt vilket eller vilka olika ämnesområden kontakten har berört.

Under 2014 hade Bris totalt 25 426 stödjande kontakter i Bris-mejlen, Bris-chatten, Bris 116 111 samt Bris vuxentelefon-om barn. Bris har med andra ord cirka 70 stödjande kontakter per dag 2014.

Kanalfördelning 2014	
Kanal	Antal
Bris---chatten	9697
Bris---mejlen	8708
Bris 116111	4965
Bris vuxentelefon	2056
Summa	25426

Kanalfördelning 2014

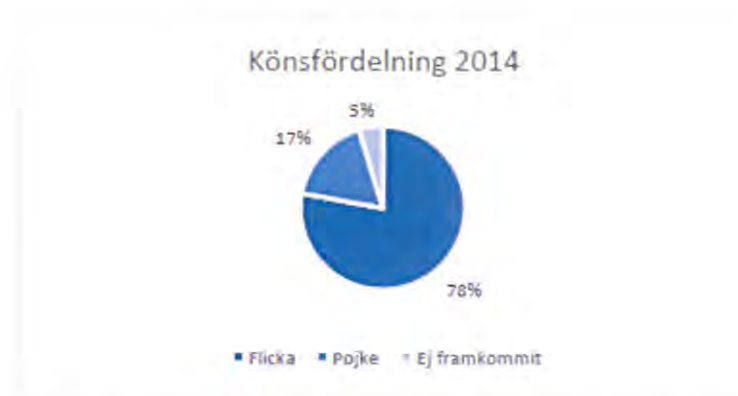

Nedanstående tabell och diagram visar åldersfördelningen för kontakterna i Bris---mejlen, Bris---chatten, Bris 116 111 samt Bris vuxentelefon – om barn. Åldern avser här åldern på det barn kontakten har handlat om.

Åldersfördelning 2014	
Ålder	Antal
<= 7	698
8	122
9	223
10	542
11	1135
12	2078
13	2780
14	4042
15	3117
16	3343
17	2993
18	1675
>= 19	293
Ej framkommit	2385
Summa	25426

Nedanstående tabell och diagram visar könsfördelningen för kontakterna i Bris---mejlen, Bris---chatten, Bris 116 111 samt Bris vuxentelefon – om barn. Könet avser här könet på det barn kontakten har handlat om.

Könsfördelning 2014	
Kön	Antal
Flicka	19795
Pojke	4432
Ej framkommit	1199
Summa	25426

Bris erbjuder barn och unga möjligheten att diskutera och stödja varandra genom Bris Diskussionsforum. Detta forum är modererat av kuratorerna på Bris för att Bris på så sätt skall kunna säkerställa att inläggen är stödjande och följer Bris riktlinjer för foruminlägg. Under 2014 publicerades 30 434 inlägg på Bris diskussionsforum.

3. Bris Kunskap

Bris erbjuder utbildningar, seminarier och föreläsningar där grunden är erfarenhet från vår dialog med barn och unga i olika livssituationer. En viktig del i Bris arbete är att förmedla den kunskap vi samlat genom våra erfarenheter i Bris stödverksamheter för barn, unga och vuxna.

3.1 Öppna utbildningar

Region Mitt har under verksamhetsåret 2014 genomfört

- 4 st. öppna tvådagarsutbildningar i "Samtal med barn och ungdomar" och
- 1st. öppen tvådagarsutbildning i "Stöd i samtal via chatt och mejl till barn och ungdomar"

På de öppna utbildningarna vänder vi oss till vuxna som i sitt arbete eller engagemang möter barn och unga.

Utbildarna har varit Regionchef samt Regionombud som båda ingår i Bris akademien.

3.2 Uppdragsutbildningar/Föreläsningar

Region Mitt har genomfört ett antal uppdragsutbildningar i "Stöd i samtal via chatt och mejl till barn och ungdomar" samt "Samtal med barn och unga". Även ett antal föreläsningar på uppdrag "Se hela mig", "Samtal med barn och unga", "Lyssna på mig" m.m.

Målgruppen för uppdragsutbildningarna är den samma som i de Öppna utbildningarna.

När vi genomför uppdragsutbildningar utgår från våra föreläsningar samt utbildningar och anpassar sedan innehåll och målsättning helt efter beställarens verksamhets behov och önskemål.

Utbildarna har varit Regionchef samt Regionombud som båda ingår i Bris akademien

3.3 Genomförda uppdragsutbildningar/föreläsningar

- Psykologprogramet, Samtal med barn o unga" Stockholms Universitet.
- KFUM Nationellt, tvådagars "Samtal med barn o unga"
- Psykiatri i Skåne, tvådagars "Stöd via nätet"
- Jourhavande präster Nationellt, endag "Stöd via nätet"
- Psykiatri Nordväst Stockholm "Samtal med barn o unga"
- Skolinspektionen, "Samtal med barn o unga"
- Förskola i Stockholm, "Samtal med barn o unga"
- Japanska studenter "Samtal med barn o unga"
- Nordisk Konferens Sjuksköterskor, "Samtal med barn o unga"
- Socialtjänst i Botkyrka, "Se hela mig"
- Frälsningsarmen i Bromma "Se hela mig"
- Bibliotek i Nacka "Se hela mig"
- Svenska kyrkan i Mariefred "Se hela mig"
- Kungsbacka skolan i Göteborg "metoddag för lärare"
- Unga Klara Teatergrupp "Samtal med barn"
- Svenska kyrkan, "Se hela mig"
- Socialtjänsten i Motala, tvådagars "Samtal med barn och unga"
- Jourhavande präster Nationellt "handledning" stöd på nätet

- Metoddag Barnkonventionen i praktiken. Nätverk för Fritidsledare i Örebro Län.
- Skola i Tullinge, "Se hela mig"
- Skolprojekt i Karlstad "paket" information till elever samt föreläsning till skolpersonal "Se hela mig"

Totalt har region Mitt sålt utbildningar och föreläsningar under verksamhetsåret 2014 såväl Öppna utbildningar som uppdragsutbildningar för 725 000 kr vilket är en ökning sedan verksamhetsåret 2013 med 425 000 kr.

3.4 Bris information

Bris Mitt har även haft ett antal föreläsningar med information om Bris verksamhet. Informationen har varit riktad till studenter, andra vuxna men även till unga som konfirmander.

4. Bris Opinion och påverkansarbete

Ett av Bris uppdrag är att arbeta opinionsbildande och ett sätt är att Bris syns i media. Att synas i media syftar till att den kunskap som förvärfvas i dialogen med barn, ungdomar och vuxna förmedlas vidare.

Regionen deltar i ett antal nätverk och projekt för att synliggöra barn och ungas situation och bedriva påverkansarbete på barnområdet.

4.1 Festival/event

För tredje året i rad fanns Bris på plats under Nordens största ungdomsfestival som ägde rum i Stockholm mellan 12-16 augusti. Bris aktivitet under festivalen utgick från barnkonventionens artikel 12 med syftet att barn och ungdomar fritt skulle få uttrycka sina åsikter. I vårt tält fick barn bli lyssnade på kring vad de önskade för förändringar i samhället, skolan och fritiden. Våra volontärer på Bris fanns på plats och gjorde ett fantastiskt jobb genom att lyssna på och möta alla ungdomar. Under veckan som gick fick vi in cirka 6000 tusen lappar med olika perspektiv på förändringar från barn.

Ungdomarna som deltog i aktiviteten fick alla ett armband med texten "Jag har rätt att bli lyssnad på 116 111 bris.se"

Återkommande tankar var att unga idag tycker att det är jobbigt i skolan, att den är otrygg, att det sker mycket mobbning, rasism och att det är en stor hets och press kring betygen. Många mår också dåligt och efterlyser mer stöd i samhället och i skolan. Vår aktivitet bidrog även till att alla ungdomar fick information om Bris och att de var välkomna att höra av sig till vår stödverksamhet om de behöver stöd.

4.2 Artiklar

Med utgångspunkt i festivalen "We are sthlm" skrev region Mitt en debattartikel "Här är frågorna som saknas i skoldebatten" artikeln utgick från många av de röster som barn och unga gav uttryck för under festivalen. Artikeln publicerades i flera av direktpress lokaltidningar i Stockholm. Den 9 september gick alla anställda på region Mitt ut i valstugorna och berättade om barns åsikter från festivalen för att konfrontera politiker och ge en bild av ungas livsvärld idag. Vi fick ett fint emottagande från politiker i valstugorna och många var genuint nyfikna på att få höra vad barn hade för åsikter om skolan och samhället.

Vi det tillfället bjöd vi in de politiker som vi träffade. Samtliga var positiva till att närvara tyvärr var det inga politiker som deltog när rundabordssamtalet anordnades.

Region Mitt kontaktade dessutom Direktpress lokaltidningar i syfte att få in redaktionellt material som lyfter Bris stödverksamhet och tar upp aktuella frågor som påverkar barn och unga. Det resulterade i en artikelserie i tre delar som av tidningen döptes till "Vuxensveket". Artiklarna handlade om psykisk ohälsa bland unga, stress och press i skolan och på fritiden och hur det påverkar barn och unga. Varje artikel fick en täckning på 400 000 hushåll i Stockholmsregionen.

Utöver detta så bidrog region Mitt med en artikel i Nerikes Allehanda 2014-06-29 med rubriken "Få anmälda fall om våld mot små barn klaras upp". Innehållet grundade sig i rapporten "Våld mot barn" som Bris i samarbete med Tryggare Sverige.

4.3 Barnkonventionen 25 år

Inför barnkonventionen 25 årsdag genomförde region Mitt ett uppdrag i samarbete med Sigtuna Kommun på Arlanda gymnasium, Ekillaskolan och på Ungdomens hus i Sigtuna. Eleverna fick skriva ner förslag på lappar kring nödvändiga förbättringar som kommunen behöver göra för att barn och unga i skolan, på fritiden och i samhället i stort. Lapparna sammanställdes sedan och klustrades på ett åsiktsplank som presenterades för förtroendevalda och tjänstemän i Sigtuna kommun på 25-årsfirandet av barnkonventionen på Kulturum.

Vi deltog dessutom i en aktivitet på Polismuseet i Stockholm för att uppmärksamma barnkonventionen. Besökande barn och deras familjer fick delta i lekar och övningar kring barnkonventionen.

5. Bris Insamling

Kommuner och landsting står för en stor del av regionens egna insamlade medel tillsammans med bidrag från fonder, stiftelser och övriga gåvor. Övriga intäkter är olika insamlingar, aktiviteter och utbildningar/föreläsningar.

En stor del av regionschefens arbete under verksamhetsåret 2014 har ägnats åt att besöka politiker och tjänstemän inom kommuner och landsting för att informera om Bris arbete med barn och unga. Syftet har också varit att förmedla vikten av det förebyggande arbetet som Bris erbjuder i form av stödverksamhet till barn och unga som ett komplement till kommunernas och landstingens lagstadgade verksamhet. En del i besöken har även handlat om att förmedla Bris erfarenhet av samtal med barn och unga genom att berätta om Bris verksamhet inom kunskap. Bris har vid dessa besök också erbjudit utbildningar och föreläsningar.

Bris ser beslutfattare och tjänstemän inom kommun och landsting som främsta aktörer tillsammans med föräldrar, för barn och ungas välbefinnande i ett tryggt samhälle.

Därför är kommuner och landsting Bris främsta mottagare av Bris kunskap, lobbying och påverkansarbete. Trots kommunernas och landstingens ansvar för barn och unga, ser Bris att många barn faller igenom samhällets skyddsnet och söker hjälp och stöd hos frivilliga organisationer som Bris.

5.1 Kommuner, Landsting samt Fonder/Stiftelser/Organisationer

I region Mitt ingår 99 kommuner och 9 landsting.

5.1 Kommuner, Landsting samt Fonder/Stiftelser/Organisationer

I region Mitt ingår 99 kommuner och 9 landsting.

Från regionens 99 kommuner i Bris Mitt sökte vi 10 kr/barn från varje kommun, förutom Nacka där vi har samarbetsavtal som ger Bris 250 kr/nyfött barn i kommunen.

Vi fick bidrag från 69 av dessa kommuner och av 42 st. fick vi mellan 5-10 kr/barn. Den totala beviljade summan var 2 628 389 kr. (ca 325 tkr mer än året innan). Det innebär 3,09 kr/barn (snittet för riket var 2,88 kr/barn). De kommuner som ger Bris avslag motiverar oftast med att Bris inte har någon lokal verksamhet i deras kommun. Med flera kommuner skriver vi då överenskommelser/ avtal om vad Bris kan bistå med.

Bris Mitt har 9 landsting inom sin region då vi även ansöker på Åland. Av dem beviljade 8 st. bidrag till Bris, tillsammans 501 400 kr. (ca 39 tkr mer än år 2013).

Bris Mitt söker aktivt bidrag från fonder och stiftelser. För år 2014 gjordes ansökningar till 17 olika fonder/stiftelser. Det resulterade i att vi fått bidrag från 7 st. med 625 000 kr till Bris verksamhet för detta år. För regionen är det för skolinformation, föreläsningar, utbildningar mm samt för stödverksamheten i Stockholm.

Följande stiftelser och fonder har beviljat bidrag under 2014: Stiftelsen Frimurarna Barnhuset Stockholm, Stiftelsen Frans o Jenny Svanström, Stiftelsen Guldbryllopsminnet, Petrus o Augusta Hedlunds stiftelse, Berit o C J Wettergrens stiftelse, Stiftelsen Einar Belvén samt Göran Lagervalls stiftelse.

Från olika organisationer (Odd Fellow, Lions, Frimurarloger m.fl.) inom vår region görs mejlansökan om bidrag till Bris verksamhet. Bidrag har beviljats med 41 530 kr. Vi gör även ansökan om kollekt till svenska kyrkan varje år. Många församlingar upptar kollekt till Bris verksamhet och många kyrkliga grupper, såsom syföreningar har skänkt pengar till Bris. Intäkter från organisationer och kyrkor bokförs i en gemensam resultatenheter för hela Bris.

Bris Mitt har även haft **intäkter från utbildningar och föreläsningar** som gjorts under året. Samlagt för 725 000 kr, dessa bokförs på ett gemensamt konto på Bris: Bris akademien.

5.2 Företagspresentationer

Region Mitt blev inbjudna till Kavli för att berätta mer om Bris stödverksamhet under ett personalmöte i februari. Företaget involverar hela personalstyrkan och har upprättat en särskild fond avsedd för stöd till olika barnrättsorganisationer. I maj blev vi inbjudna till en annan sponsor, Länsförsäkringar Mäklarservice för att hålla ett lunchseminarium. Oracle bjöd in till julmarknad och där hölls en presentation om Bris stödverksamhet för nära 200 engagerade medarbetare.

5.3 Sponsring

Region Mitt tog kontakt med företaget easytryck.se och tillsammans kom man överens om en sponsrings-deal. Easytryck.se sponsrade oss med 10 000 armband som vi kunde använda under vår medverkan på We are Sthlm i Kungsträdgården. Loka sponsrade oss med dryck till de deltagande volontärerna under eventet.

6. Medlemmar

Region Mitt hade per den 31 december 2014, 2238 st. betalande medlemmar.

På kongressen i maj 2013 beslutades att Bris under hösten 2013 skulle starta ett projekt för att arbeta fram en tydligare modell för hur Bris ska utvecklas som medlemsorganisation.

Målet med projektet är att:

- Skapa ramar och rutiner för hur Bris långsiktigt ska arbeta med medlemmar och volontärer
- Hitta former för medlemskommunikation
- Se över former för medlems- och volontärrekrytering
- Upparbeta en utbildningsplan för medlemmar och volontärer

I maj 2014 hölls verksamhetskonferens i Stockholm. Där deltog 3 medlemmar från region Mitt samt Regionchef. Under konferensen lyftes Motion 3 från kongressen 2013 som berör Bris medlemsarbete.

Under 2014 har en arbetsgrupp med ett Regionombud från varje region, sett över medlemsarbetet inom Bris. De har jämfört Bris medlemsarbete med andra medlemsorganisationer för att ta lärdom. Policy kring Bris medlemsarbete har framtagits samt en motionskola på bris.se där medlemmar på ett lätt sätt får information hur man som medlem kan skriva en motion.

Medlemskommunikationen har under 2014 övergått från brevutskick till digitala brev där medlemmarna får information om Bris verksamhet, aktuella händelser, rapporter, aktiviteter samt information från styrelsen.

Det har under året framtagits en grundutbildning för volontärer som också har genomförts i alla regioner. Som medlem i Bris kan man arbeta som volontär. Regionerna utbildar volontärer enligt grundutbildningen om Bris verksamhet och organisation. Därefter kan man få olika uppdrag inom insamlingsevent, informationstillfällen för allmänheten.

Vill man utbilda sig till att bli Bris-informatör och möta barn och unga på skolor för att informera om barnets rättigheter kan man gå en Bris-informatörsutbildning. Det är en fördjupad utbildning kring barnkonventionen och Bris samtalsmetod. Under denna utbildning övar volontärerna på att inför grupp berätta om barnets rättigheter utifrån FN's konvention om barnets rättigheter samt var man vänder sig om man behöver hjälp att få sina rättigheter tillgodosedda.

6.1 Advisory Board/Regional råd i Bris region Mitt

Advisory Board i Bris region Mitt har sedan medlemsmöte 2014 haft följande sammansättning: Stefan Heinebäck, Christina Elffors Sjödin, Hella Westerberg. Marie Pernling och Torbjörn Blomhage.

Rådet har sammankallats samt leds av regionchef. Under året genomfördes ett fåtal regionmöten inklusive medlemsmötet i mars 2014. Från augusti valde regionchef i samråd med GS att pausa regionrådet i väntan på strategin för Bris arbete nationellt.

Christina Elffors Sjödin har haft till uppgift att representera region Mitt i förbundsstyrelsen.

6.2 Volontärer

Tre grundutbildningar hölls under 2014 då nya volontärer utbildades.

Region Mitts 26 volontärer deltog under året i nio olika events. Under Internationella Brottofferdagen i februari fanns vi på plats med informationsbord. Som del av ett större samarbete med Nacka Kommun fanns volontärer på plats med information och

barnrättsquiz under två dagar på ungdomsmässan Nacktiv. På Trekantens Fiskedag under maj månad informerade volontärer barn och deras familjer om Bris stödverksamhet. Den årligt återkommande ungdomsfestivalen We are Sthlm i Kungsträdgården aktiverade majoriteten av våra volontärer. Barnens lopp i Husby lockade nära 200 barn och ungdomar att ställa upp i tävlingen. Region Mitt fanns på plats och träffade barnen och deras familjer. I september hade Kaatach Lekland en Bris-dag med volontärer på plats och då en del av inträdet donerades till förmån för Bris verksamhet. På en ungdomsmässa i Upplands Väsby hade Bris aktivitet temat Unga och Internet. När barnkonventionens 25-årsdag firades på Polismuseet fanns en av våra volontärer på plats och höll tillsammans med anställda på regionen, i övningar i Barnkonventionen för besökande barn och deras familjer. Volontärer besökte i december en grundskola, en gymnasieskola och en ungdomsgård för att samla in barns röster med aktiviteten Åsiktsplanket.

6.3 Bris-informatörer

Under 2014 utbildades 14 nya informatörer hos region Mitt. De har fått handledning vid två tillfällen under året. Informatörerna har besökt sju grundskolor i Nacka kommun, Nacka Dans- och teater och tre skolor i Sigtuna kommun. Totalt har cirka 1 000 grundskoleelever under året informerats om hur de kan få stöd och hjälp genom att kontakta Bris. Under en 60 minuters lektion varvas informationen med övningar och diskussioner i mindre grupper och i helklass, allt kopplat till Barnkonventionen.

Våra informatörer rapporterar att man uteslutande mötts av positiva attityder och stort intresse och deltagande bland barnen. Skolornas feedback har varit väldigt positiv och den intygar att upplägget är en bra blandning av teori och praktiskt deltagande. För Bris är målsättningen med informatörsverksamheten att nå ut till barn som idag inte har tillräckligt stor kännedom om vår stödverksamhet. En kvittens på att konceptet fungerar och gör skillnad är att nya barn hittat till vår stödverksamhet efter det att informatörerna besökt deras skola.

7. Tack

Bris region Mitt vill rikta ett varmt tack till alla som under 2014 har gjort vår verksamhet möjlig – genom bidrag och gåvor av olika slag och genom engagerat arbete.

Tack till medlemmar, volontärer, regionråd, kommuner, landsting och företag som stödjer Bris. Det stöd som vi får är en förutsättning för Bris region Mitt att genomföra vårt arbete för barn och unga. Ni är viktiga! Utan er skulle det vara omöjligt för Bris att göra skillnad för barn och unga.

Tack även till personalen på region Mitt.

Tack för att ni ger av ert hjärta till Bris

Elena Luckey

Regionchef Bris Mitt

Verksamhetsplan, aktiviteter och Budget 2015 samt prel.2016

BRIS

Innehåll

1.	BRIS VISION.....	3
2.	BRIS MISSION.....	3
3.	MÅLGRUPPER.....	3
4.	BRIS STRATEGISKA MÅL 2013-2016	3
5.	BRIS VÄRDEORD	3
6.	BRIS VERKSAMHET OCH VERKSAMHETSSIDÉ	3
7.	BRIS FOKUS 2015	5
7.1	Våld mot barn	5
7.2	Nya målgrupper	5
7.3	Synlighet / Varumärke	6
8.	PRIORITERADE MÅLGRUPPER 2015	6
8.1	Barn & unga 13-18 år med särskilt fokus mot pojkar	6
8.2	Barn & unga med utländsk bakgrund	6
8.3	Andra vuxna	6
9.	BRISKOMPASSEN.....	7
10.	VERKSAMHETSPLAN OCH AKTIVITETER 2015 KOMMUNIKATION, OPINION OCH PÅVERKAN.....	7
10.1	Beskrivning av enheten.....	7
10.2	Mål, aktiviteter och förväntade resultat	8
11.	VERKSAMHETSPLAN OCH AKTIVITETER 2015 KUNSKAP	9
11.1	Beskrivning av enheten.....	9
11.2	Mål, aktiviteter och förväntade resultat	9
12.	VERKSAMHETSPLAN OCH AKTIVITETER 2015 INSAMLING & SPONSRING	10
12.1	Beskrivning av enheten.....	10

12.2	Mål, aktiviteter och förväntade resultat	10
13.	VERKSAMHETSPLAN OCH AKTIVITETER 2015 STÖDVERKSAMHETEN	11
13.1	Beskrivning av enheten.....	11
13.2	Mål, aktiviteter och förväntade resultat	12
13.3	Nyckeltal för Stödverksamheten 2015	13
14.	BRIS REGIONALA VERKSAMHET	13
15.	EKONOMI OCH BUDGET 2015.....	14
15.1	Inledning	14
15.2	Målsättningar 2015	14
15.3	Antal anställda	15
15.4	Intäkter	15
15.5	Kostnader.....	16
15.6	Resultat 2015	17
15.7	Resultaträkning 2015 - 2016	18
15.8	Risker och möjligheter	19
15.9	Intäktsprogos 2016-2017	19

1. BRIS VISION

Bris vision är ett samhälle där barnets rättigheter respekteras i samhällets alla delar och där varje barn känner till sina rättigheter.

2. BRIS MISSION

Bris verkar för ett samhälle där varje barn har en vuxen som ser, förstår och agerar för det barnets bästa i enlighet med FN:s konvention om barnets rättigheter.

3. MÅLGRUPPER

Bris målgrupper enligt strategin är:

- Barn & Unga under 18 år
- Professionella vuxna
- Andra vuxna
- Beslutsfattare inom näringsliv
- Beslutsfattare och politiker

4. BRIS STRATEGISKA MÅL 2013–2016

1. Bris är barnrättsorganisation nummer ett i Sverige bland barn & unga, bland allmänheten, bland media, journalister och beslutsfattare.
2. Bris har en väl utarbetad strategi för barns delaktighet i organisationen.
3. Bris har säkerställt att ekonomin är i balans vilket innebär att det egna kapitalet minst skall motsvara 6 månaders fasta kostnader.

5. BRIS VÄRDEORD

Bris värdeord är **Värme, Professionalism och Hopp** och skall genomsyra alla delar i Bris verksamhet. Värdeorden är framtagna av organisationen under 2014.

6. BRIS VERKSAMHET OCH VERKSAMHETSSIDÉ

Bris är en barnrättsorganisation som lyssnar på, stödjer och stärker barn och ungas rättigheter i samhället.

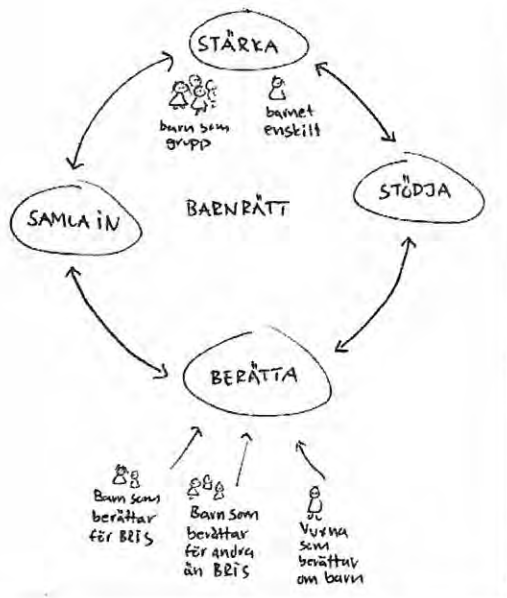
Bris arbetar på uppdrag av barn och unga. Ett sätt att illustrera Bris är att beskriva verksamheten i fyra uppdrag för barn och unga. Varje uppdrag är kopplat till en enhet inom organisationen. Alla delar är lika viktiga och förutsätter varandra. Det är samverkan som gör Bris unikt och konkurrenskraftigt.

Ett ställningstagande i strategin är att Bris vill vara en modern barnrättsorganisation som kombinerar *ideellt engagemang med ett professionellt arbetssätt & barnperspektiv*.

Kärnan i Bris

- "Stärka": barnets rättigheter är det övergripande målet för Bris.
- "Stödja": barn som behöver stöd och hjälp.
- "Berätta": om barns livssituation och upplevelser till beslutsfattare och andra som har möjlighet att påverka.
- "Samla in": pengar från privatpersoner och företag som vill bidra till arbetet med att stärka barnets rättigheter.

7. BRIS FOKUS 2015

7.1 Våld mot barn

Jag är oslagbar!

Barnet har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld och mot vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller andra vårdnadshavare. (Art 19 i FN:s konvention om barnets rättigheter.)

Trots att all misshandel av barn har varit förbjudet sedan 1979 så har de anmälda misshandelsbrotten mot små barn (0-6 år) ökat konstant de senaste 20 åren. En del kan förklaras med att vuxna blivit bättre på att anmäla vilket är positivt. Men vi vet också att mörkertalen kan vara enorma. Sedan 2006 har antalet barn som hör av sig till Bris om fysiskt och psykiskt våld också ökat markant.

Bris lyfter temat "Våld mot barn" under 2015 i syfte att skapa opinion och medvetenhet kring lagen och utsatta barns situation. Vi kommer att prata om yngre barn men också om äldre barn i åldern 13 – 18 år då det är denna grupp som återfinns i vår stödverksamhet. Vi vill skapa engagemang för frågan både i vuxengruppen och i ungagruppen (13-18 år).

Bris krav/opinionsbildande

Säkerställ kunskap om anmälningsplikt. Alla som in sitt yrke kommer i kontakt med barn måste vara utbildade om sitt anmälningsansvar. Arbetsplatserna måste ha välkända och tydliga rutiner kring hur anmälningar ska utföras.

Bemanna socialjourerna med socionomer dygnet runt. Varje barn som far illa har rätt till omedelbart skydd – oavsett bostadsort. Enligt Socialstyrelsens öppna jämförelse (2014) har endast 68 procent av landets kommuner socialjour som är öppen dygnet runt. Kommunerna måste ta sitt ansvar.

Bris insamling

I insamlingsarbetet kommuniceras temat samt Bris målsättningar till företag och allmänhet i syfte att informera, skapa engagemang och driva intäkter. Befintliga och nya företag erbjuds att inom ramen för den egna verksamheten synliggöra temat och driva intäkter kopplat till detta. Att ta tillvara på samhällsengagemanget hos allmänheten som kommunikation och opinionsarbetet skapar.

7.2 Nya målgrupper

I Bris strategi kan man läsa att utgångspunkten för Bris arbete är efterlevnaden av varje barns mänskliga rättigheter, med särskilt fokus på barn som *riskerar* att få sina rättigheter kränkta, barn som *får* sina rättigheter kränkta och barn som *upplever* att deras rättigheter blir kränkta. Bris ska enligt stadgarna bland annat verka som en "länk" mellan barn och samhälle.

För Bris är det viktigt att finnas till för alla barn och vi bör därför se till att vara kända i hela målgruppen. Dock vet vi att vissa grupper är mer utsatta och löper större risk att hamna i utanförskap, dessa grupper bör därför prioriteras under 2015.

Att barn och unga ska få sina rättigheter tillgodosedda förutsätter att vuxna kring barnet känner till barnets rättigheter. För att barn och unga i utsatta situationer ska få tillgång till samhällets skydd och stöd krävs också att icke-professionella vuxna runt barnet vet hur de ska agera när de ser att ett barn far illa. Vuxna utanför familjen är viktiga för barn och därför en viktig målgrupp för Bris.

7.3 Synlighet / Varumärke

Under 2015 satsar vi på att öka vår synlighet ute i samhället. För att nå vårt mål, att uppfattas som Sveriges ledande barnrättsorganisation med hög kännedom både bland barn och vuxna. Under 2015 kommer vi utföra ett strategiskt arbete kring synlighet där vi har ett tonläge som passar vårt varumärke. Bris är en barnrättsorganisation som sticker ut eftersom vi erbjuder ett professionellt stöd till barn och unga, och utbildning till både professionella och andra vuxna. Vi är också en proaktiv organisation som genom information och kommunikation driver på för barnets rättigheter. Detta kommer att synliggöras starkare under 2015.

8. PRIORITERADE MÅLGRUPPER 2015

För 2015 kommer särskilt fokus ligga på följande målgrupper:

- Barn & unga 13-18 år med särskilt fokus mot pojkar
- Barn & unga med utländsk bakgrund
- Andra vuxna

8.1 Barn & unga 13-18 år med särskilt fokus mot pojkar

Att vara pojke har visat sig vara en riskfaktor för en prosocial utveckling. Pojkar har i högre utsträckning svårigheter i skolan - både socialt tillsammans med vuxna och jämnåriga samt i sina skolprestationer. Pojkar har till följd av ett större eget risktagande en ökad risk att dö till följd av olycksfall men även till följd av suicid, pojkar är också överrepresenterade vad gäller känt kriminellt beteende. Ett utagerande och antisocialt beteende är en riskfaktor för psykisk ohälsa över tid och här är pojkar överrepresenterade.

I dagsläget är 8 av 10 stödjande kontakter med Bris samtal med flickor, Bris behöver därför arbeta aktivt för att nå fler pojkar. För att erbjuda ett attraktivt stöd även för pojkarna bör vi öka kännedomen om målgruppen och dess behov.

8.2 Barn & unga med utländsk bakgrund

(Eller barn som lever i en socio-ekonomisk utsatthet.)

Barn som lever i en socioekonomisk utsatthet är ofta barn som har låg eller ingen tilltro till vuxenvärlden eller sin egen framtid. Forskning har visat att barn som lever i familjer med en låg social status genomgående löper större risker än andra barn. Barn med utländsk bakgrund bor också ofta i bostadsområden med en social utsatthet vilket innebär en ökad sårbarhet för barnen och familjerna. Att känna sig utanför samhället och inte se på vilket sätt jag som individ kan bidra kan leda till fortsatt utanförskap.

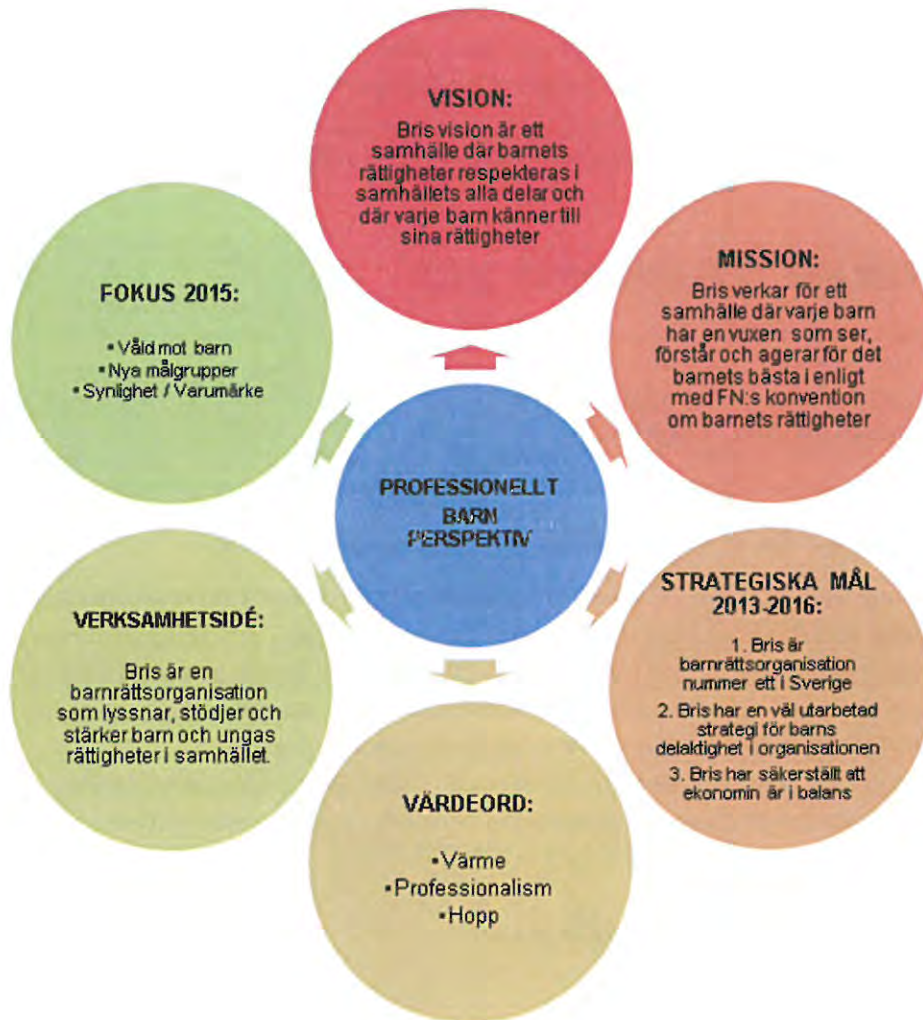
För att nå dessa barn och unga behöver vi göra oss synliga i områden med socio-ekonomisk utsatthet. Bris ska även för denna grupp uppfattas som en självklar samtalspartner dit de kan vända sig för att få information om sina rättigheter och samhällets stöd.

8.3 Andra vuxna

För barn som lever i utsatthet kan en god relation till en vuxen utanför familjen vara en så stark skyddande faktor att den avgör hur barnet klarar sig genom sin barndom.

Många vuxna utanför barns närmaste familjer vill kunna vara ett stöd och agera skyddande för barn, men vet inte alltid på vilket sätt de kan hjälpa. Det är viktigt att vi på Bris kan möta denna målgrupps frågor och ge dem kunskap om vilka rättigheter barnet har och hur de själva kan agera för att verka en skyddsfaktor för barnet.

9. BRISKOMPASSEN

10. VERKSAMHETSPLAN OCH AKTIVITETER 2015 KOMMUNIKATION, OPINION OCH PÅVERKAN

10.1 Beskrivning av enheten

Enheten ansvarar för webben, reklam- och kommunikationskampanjer, pressarbete, politisk påverkan, Bris digitala nyhetsbrev, framtagning av trycksaker, formgivning, digital kommunikation med mera.

Kommunikationsarbetet syftar till att synliggöra Bris arbete med barn och unga på olika sätt. Enheten ska genom ett strategiskt kommunikationsarbete positionera organisationen som en av de viktigast barnrättsorganisationer i landet. En viktig uppgift är att synliggöra det arbete som är unikt för Bris - våra samtal med barn. Under 2015 kommer kommunikationsenheten fokusera på två huvudmålgrupper: Barn/unga och givare/sponsorer. Vi satsar mer resurser på att köpa synlighet och hitta nya kanaler för att nå nya målgrupper, bland annat pojkar 14 år och uppåt.

Utgångspunkten i opinionsarbetet är i första hand vårt fokusområde Våld mot barn under 2015. En viktig förutsättning är ett aktivt och proaktivt pressarbete som paras med kunskapsproduktion på olika nivåer, rapporter, analys av Bris egna data etc. Ett pressarbete som tar avstamp i fokusområdet Bris driver skapar goda förutsättningar att nå ut både kvalitativt och kvantitativt.

Fokus för påverkansarbetet 2015 är att kartlägga den nya riksdagen och regeringen. Denna del av enheten arbetar med att påverka beslutsfattare och politiker att åstadkomma varaktiga samhällsförändringar för barn och unga på de områden där vi har sett att det brister. Syftet är att skapa en långsiktig hållbar positiv förändring för i synnerhet utsatta barn och unga i enlighet med barnkonventionens artiklar 2, 3, 6 och 12. Arbetet sker både nationellt och regionalt.

10.2 Mål, aktiviteter och förväntade resultat

ÖVERGRIPANDE MÅL KOP		
Mål 2015 som relaterar till Bris 3 övergripande strategiska mål		
1. Barnrättsorganisation nummer ett:		
<ul style="list-style-type: none"> KOP har ökat kännedomen om Bris hela verksamhet och om barnets rättigheter och i grupperna barn/unga, allmänheten och beslutsfattare. (kännedomundersökning slutet av 2014, ny undersökning jan 2016). 		
2. Former för barns inflytande:		
<ul style="list-style-type: none"> Vi har former för barns inflytande skräddarsydda för alla enheter och i minst ett kommunikationsprojekt är barn delaktiga. 		
3. Ekonomi i balans:		
<ul style="list-style-type: none"> KOP arbetar systematiskt med givarkommunikation och kommunikation gentemot sponsorer samt arbetar kostnadseffektivt, d.v.s. vi arbetar i största möjliga mån med underleverantörer som ger oss rabatt. 		
Aktivitet	Beskrivning	Förväntat resultat
Kännedomundersökning	Målgrupp: allmänheten och barn (?)	
Almedalen	Bris deltar med seminarier, PR-arbete och politisk påverkan.	Fördjupade kontakter med politiker. uppmärksamhet kring Bris frågor etc.
Kampanj för barn och unga för att öka kännedomen om Bris stöderbjudanden	Kampanj för att öka kännedomen om bris stöderbjudanden.	Fler unga (killar) ska få kännedom om Bris stöderbjudanden
Årsrapport Bris-siffror	Rapport som beskriver Bris statistik för stödverksamheten	Journalister, beslutsfattare och sponsorer får ökad kännedom om vad barn som hör av sig till Bris samtalar om
Våld mot barn – feb	I februari lansera vi vårt fokusområde Våld mot barn	Ökat genomslag för Bris som organisation och för området Våld mot barn
Kommunikation för/av barn och unga om rättigheter och om Bris stöderbjudande. T ex Youtube-kanal	2015 är barn/unga en prioriterad målgrupp för Bris att nå. Detta ska avspeglas i vilken produktion vi gör på enheten.	Fler barn har kännedom om Bris samt om sina rättigheter.
Poddradio	För att nå ut bredare med våra frågor, till allmänheten, gör vi tio poddradioprogram.	Ökad kännedom om Bris stöderbjudande till vuxna.
Produktion Nyhetsbrevet	För att nå medlemmar, givare, sponsorer, beslutsfattare och politiker ger vi ut ett digitalt nyhetsbrev.	Ökad kännedom hos alla målgrupper om Bris arbete.
Verksamhetsberättelse	En verksamhetsberättelse med en redaktionell karaktär ska produceras under Q1.	En produkt som beskriver Bris verksamhet att använda i politikersamtal etc.

Medlemskommunikation Översyn av hur vi kommunicerar med medlemmar under 18 år	En tydligare medlemskommunikation har tagits fram	Löpande kommunikation med medlemmar.
Givarkommunikation	Löpande kommunikation med privata givare och sponsorer. Tydlig paketering av vad pengarna går till.	Ökad kunskap hos målgrupperna om vad Bris gör för nytta.
Påverkan – strategiskt och långsiktigt påverkansarbete byggs upp.	Bra nätverk i riksdagen och på relevanta departement.	Bris är en tydlig och självklar aktör i politiska processer som rör barn och unga.

11. VERKSAMHETSPLAN OCH AKTIVITETER 2015 KUNSKAP

11.1 Beskrivning av enheten

Enheten arbetar med kunskapsproduktion, metodutveckling och utbildning internt och externt, på kort och på lång sikt.

Bris kunskapserbjudande externt sker inom ramen för ”Bris-akademin”.

Bris kunskapsförmedling externt vänder sig till tre olika grupper ”Barn och unga”, ”professionella vuxna” och ”andra vuxna” med delvis olika erbjudanden.

Enhetens arbete utgår från Bris mission att varje barn ska ha en vuxen i sin närhet som ser, förstår och agerar för det barnets bästa.

Enheten består av sakkunniga och utbildare.

11.2 Mål, aktiviteter och förväntade resultat

ÖVERGRIPANDE MÅL KUNSKAP
<p>Mål 2015 som relaterar till Bris 3 övergripande strategiska mål</p> <p>1. Barnrättsorganisation nummer ett:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kunskapsenheten är det självklara valet för kunskapsförmedling om barns situation, bemötande av barn, barnkonventionen och barnrätt. Detta genom att under året öka antalet deltagare med 25%. Kunskapsenheten arbetar för att stärka och utveckla Bris interna kompetens kring ovanstående genom att under året genomföra 8 aktiviteter i detta syfte för Bris-personal. Kunskapsenheten är en självklar samarbetspartner i sammanhang där barnets rättigheter och villkor är i fokus. Detta genom att under året medverka i minst 5 externa tvärprofessionella samverkansgrupper. Kunskapsenheten utvecklar nya former för stöd till barn. Detta genom att driva minst två metodutvecklingsarbete under året. <p>2. Former för barns inflytande:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kunskapsenheten har utvecklat former för barns inflytande. Detta genom att fortsätta utveckla minst 2 metoder för barns delaktighet i Bris verksamhet. <p>3. Ekonomi i balans:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kunskapsenheten ska inom alla aktiviteter och samarbeten arbeta kostnadseffektivt och alltid värdera insatsen mot den potentiella intäkten, på lång sikt och på kort sikt.

Aktivitet	Beskrivning	Förväntat resultat
Kunskapsproduktion	Utveckla kunskap om barns situation, bemötande av barn, barnkonventionen och barnrätt	Kunskap framtaget och används internt och externt.
Metod utveckling	Utveckla nya metoder för barnets inflytande. Utveckla nya metoder för stöd till barnet. Internt och externt.	Metoder framtagna. Används internt och externt. Barns inflytande har ökat.
Kunskapsspridning	<ul style="list-style-type: none"> • föreläsning • utbildning • rapporter/böcker • media 	Nå fler professionella och andra vuxna med Bris kunskap.
Samarbeten med externa aktörer	Deltar i referensgrupper, externa råd, svarar på remisser på förfrågan och eget initiativ.	Vi finns med i för Bris viktiga sammanhang. Bris positioneras som en självklar samarbetspartner i frågor som rör barns behov, rättigheter och villkor.

12. VERKSAMHETSPLAN OCH AKTIVITETER 2015 INSAMLING & SPONSRING

12.1 Beskrivning av enheten

I huvudsak arbetar enheten med att driva intäkter från företag samt allmänheten. Enheten arbetar också med försäljning av utbildningar och föreläsningar.

En av enhetens målgrupper är företag som stöttar Bris på alla nivåer, från den mindre gåva till längre avtalsbundna samarbeten. Företagen bearbetas genom telefon, mejl och möten. Avtalsbundna samarbeten utgår från en beloppsnivå på 150 000 kr. Genom dialog och regelbundna möten aktiveras våra samarbetspartners i syfte att skapa lojalitet, engagemang, synlighet i deras kanaler i syfte att öka intäkterna. Postkodlotteriet är den enskilt största bidragsgivaren och står för ca 25 procent av hela Bris intäktskarta.

Allmänheten stöttar med gåvor av olika slag; genom kampanjer, utskick, månadsvis, sms och medlemskap. Dessa bearbetas övergripande genom synligheten skapad av kommunikation och opinionsarbetet. Därefter tar det strategiska arbetet vid med att upprätthålla dialogen med givarna, skapa lojalitet samt regelbunden bearbetning. De gåvor vi får genom minne- och högtid sker spontant och ofta på uppmaning från tredje person, dessa gåvor utgör en relativt stor andel av gåvor från allmänheten.

12.2 Mål, aktiviteter och förväntade resultat

ÖVERGRIPANDE MÅL INSAMLING
<p>Mål 2015 som relaterar till Bris 3 övergripande strategiska mål</p> <p>1. Barnrättsorganisation nummer ett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Insamling ska i alla möten och i kommunikation med företag och givare berätta om målsättningen samt hur vi i alla delar av organisationen jobbar mot målet samt vilken effekt arbete får i samhället <p>2. Former för barns inflytande:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Insamling ska sträva efter att inför varje nytt samarbete genomföra en barnkonsekvensanalys. Samt under samarbetets gång utvärdera samarbetspartnerns aktiviteter och kommunikation mot barnrätten. Insamling ska inför all kommunikation till givare i största möjliga mån ta hänsyn till barnrätten.

3. Ekonomi i balans:			
<ul style="list-style-type: none"> Insamling ska inom alla aktiviteter och samarbeten sträva efter att nå utsatta mål och alltid värdera insatsen mot den potentiella intäkten. Insamling ska successivt sträva efter längre avtalsperioder och ökade gåvonivåer från företag. Insamling ska påbörja arbetet med att öka andelen intäkter från allmänheten, av de totala intäkterna. 			
Aktivitet	Beskrivning	Förväntat resultat	Indikator
Möten företag	En huvudsponsor knuten till fokusområdet samt andra kommunikations och verksamhetsdelar	Avtal på minimum 1,5 miljoner	Långt gående samtal och planer första halvåret med avtal tidigt andra halvan.
Aktivering befintliga sponsorer	Aktivera genom införsäljning av fokusområdet samt andra verksamhetsdelar	Öka budgeterat aktiveringsbelopp med 15 %	Tydliga planer med två Q1-2 och en Q3-4
Öka snittgåvan på stödföretag	Nytt arbetssätt, bearbeta företagen inom olika beloppsintervall med olika metod.	6 200kr/order	Efter Q1 börja se effekt
Insamlingsbilagor	Skicka ut insamlingsbilagor med våra samarbetspartners under de perioder vi har ökad synlighet	2 utskick under året	Under Q1 bearbeta och få bekräftelse. 1 utskick Q1 Under Q2 bearbeta och få bekräftelse. 1 utskick Q3
Insamlingsutskick	3-4 gånger per år skicka insamlings-bilaga till bef givare	Budget	Nå resp kampanjs budget
Möjliggöra gåva	Erbjuda olika sätt att ge: sms, swish, online Driva ag-givandet i kampanjperioder Synligt i insamlings- kommunikation och på bris.se vid ökad synligheten i nationella kampanjer.	Öka antalet nya givare 1. Öka givarbasen med 1.000 st 2. 100 st nya ag givare	Tidigt i kampanjen se respons och därefter jämn ström av gåvor
2,5 -3 gånger insatsen	I största möjliga mån ska aktiviteter och event ska ge 2,5-3 gånger insatsen. Bris ska inte ta risker och investeringar innan intäkter är säkrade.		Titta strängt på varje kalkyl och utvärdera hur realistiska intäktsmålen är
Förändra avtalsstrukturen	Kortare avtalsperiod innebär högre investering för företaget, ex vis licenskostnad för varumärket i 1 år 250'kr, 2-3 år 150'kr/år Skriva om befintliga avtal med kort period då vi anser att avtalet inte ger det förväntade resultatet Slussa mindre avtal resp. ingen potential till innesäljarna	En större andel avtal på längre period Flera befintliga sponsorer på längre period	

13. VERKSAMHETSPLAN OCH AKTIVITETER 2015 STÖDVERKSAMHETEN

13.1 Beskrivning av enheten

På Bris stödenhet arbetar totalt 18 personer varav 17 heltidsanställda kuratorer som bemannar alla delar av Bris stödverksamhet riktad mot barn, ungdomar och vuxna. Enheten leds av en enhetschef.

Bris har fem *direkta* stöderbjudanden till barn och unga och ett *indirekt* stöderbjudande där Bris erbjuder stöd till barn genom samtal med vuxna. De olika erbjudandena karaktäriseras av en ökad grad av dialog med en kurator och därmed ökad möjlighet till individuell hjälp, från det första där barnet själv tillgodogör sig information på Bris hemsida till det femte och sjätte där barn får "en-till-en" kontakt med en kurator på Bris. Målsättningen är att alla Bris stöderbjudanden ska utgå från de fyra grundprinciperna i barnkonventionens artiklar 2, 3, 6 och 12.

Bris håller sin stödverksamhet öppen alla dagar, året runt. Verksamheten vänder sig till barn under 18 år och erbjuder anonymitet som en möjlighet för de barn som vill. Verksamheten är helt kostnadsfri för barnen och bedrivs från en säker plattform på hemsidan bris.se. Barnen når Bris genom stödtelefonen 116 111, Bris-chatten, Bris-mejlen samt Bris Forum.

13.2 Mål, aktiviteter och förväntade resultat

ÖVERGRIPANDE MÅL STÖD		
Mål 2015 som relaterar till Bris 3 övergripande strategiska mål		
<p>1. Barnrättsorganisation nummer ett:</p> <ul style="list-style-type: none"> Fler barn i Sverige ska känna till att de kan vända sig till en kurator på Bris för att få stöd och hjälp. Bris ska vara ett självklart alternativ för alla barn och särskilt för dem i de målgrupper som identifierats som särskilt utsatta. <p>2. Former för barns inflytande:</p> <ul style="list-style-type: none"> I all verksamhetsutveckling av Bris stöderbjudanden finns tydliga strukturer för barns delaktighet. Under kommande år ska barn göras delaktiga i processen i minst ett projekt för verksamhetsutveckling. <p>3. Ekonomi i balans:</p> <ul style="list-style-type: none"> Stödenhetens resurser är väl anpassade till inflödet i verksamheten. 		
Aktivitet	Beskrivning	Förväntat resultat
Effektutvärdering	I samarbete med universitet göra en grundlig utvärdering av vilken effekt Bris stöd har för den enskilda individen	Bättre möjligheter att anpassa verksamheten utifrån det vi vet fungerar i det stöd Bris erbjuder barn och unga
Barnkonsekvensanalys av tillgängligheten i Bris stödkanaler	Tillgängligheten och dess mätbarhet går att angripa ur många olika perspektiv. En strukturerad barnkonsekvensanalys är det mest adekvata sättet att ta sig an frågan då det naturligt involverar barn och unga i arbetet	En tydligare bild av vad tillgänglighet innebär på Bris och hur vi bäst kan anpassa ekonomiska och personella resurser utifrån detta.
Synlighet för målgruppen, tex genom en youtube-kanal	Kännedomen om bris stöd-erbjudanden måste öka i mål-gruppen. I samarbete med KOP ska därför nya former för synligheten undersökas. I dessa kanaler ska en kurator ha ett direkt tilltal varför de digitala kanalerna är mest intressanta	Fler barn och unga ska se Bris som en möjlig samtals-partner
Digitala stödgrupper	Undersöka möjligheten att erbjuda stöd i grupp även digitalt, exempelvis genom Bris-chatten	En utökning av erbjudandet om stöd i grupp som hittills enbart erbjudits vid fysiska träffar
Fokus - våld mot barn	Arbeta aktivt för att ta emot fler samtal från barn och unga som har blivit utsatta för fysiskt och/eller psykiskt våld av en närstående	Konkret hjälp vidare till samhällets stöd för en väldigt utsatt grupp

13.3 Nyckeltal för Stödverksamheten 2015

NYCKELTAL FÖR STÖD 2015	
Område	Budget 2015
Genomsnittlig ärendetid för stödjande samtal i 116 111	Minst 10, max 50 minuter/samtal
Genomsnittlig ärendetid för stödjande samtal i Bris chatten	Minst 10, max 50 minuter/samtal
Genomsnittlig ärendetid för stödjande samtal i Bris vuxentelefon	Minst 10, max 50 minuter/samtal
Genomsnittlig svarstid i Bris-mejlen	48 h
Maximal svarstid i Bris-mejlen	72 h
Genomsnittlig kötid 116111 (besvarade samtal)	10 min
Maximal kötid 116111	20 min
Genomsnittlig kötid Bris-chatten (besvarade chattar)	20 min
Maximal kötid Bris chatten	30 min
Genomsnittlig kötid Bris vuxentelefon (besvarade samtal)	15 min
Maximal kötid Bris Vuxen telefon	30 min

14. BRIS REGIONALA VERKSAMHET

Bris nationella närvaro syftar till att stärka barnrätten utifrån Bris mission *att varje barn ska ha en vuxen som ser, förstår och agerar för varje barns bästa.*

Bris är utsatt för konkurrens inom alla verksamhetsområden, framförallt vad gäller insamling och sponsorrelationer. Bris har behov av ökad överblick av verksamheten för att bättre se effekten av varje insamlad krona. I organisationen finns ett behov av att ta ett "samlat grepp" för att kunna mäta resultat av verksamheten, ta fram enhetliga metoder för utvärdering, kunskapsspridning och sponsorsarbeten. Bris behöver komma ut bredare geografiskt inom alla verksamhetsområden. För att nå framgång och effektivitet i organisationen krävs en högre grad samordning och förtydligande av ansvar inom respektive verksamhetsområde. Utifrån ett barnrättsligt perspektiv går den tidigare förändringen med ett professionaliserat stöd, samt den nya målsättningen att nå nya grupper av barn, i linje med principen om barns lika värde och samma rätt till hjälp, oavsett var i landet barnet bor.

Verksamhetsinriktningen för Bris nationella närvaro 2015 syftar till att stärka de områden som är mest angelägna för att nå nya målgrupper, åstadkomma ökad synlighet och stärkt varumärke samt att uppnå den strategiska målsättningen om en ekonomi i balans. För Bris fem regioner innebär detta under 2015 i första hand:

- Ökade kontakter med kommuner, landsting, fonder, stiftelser och andra organisationer.
- Att mobilisera den ideella kraften i Bris. Mobilisera volontärer i samband med aktiviteter, stödja ideella insamlingsinitiativ och driva ett aktivt arbete gentemot Bris medlemmar.

- Riktade insatser mot delar av landet där Bris idag inte alls finns närvarande. Identifiera grupper av barn som Bris idag inte möter.

Ett särskilt ansvar för alla Bris bidragsansökningar kommer innebära ett mera långsiktigt, anpassat och strategiskt arbete, som ger större utdelning ekonomiskt i bidrag från kommuner, landsting, fonder, stiftelser och andra organisationer. En särskilt ansvarig på region för detta utses.

Bris medlemsarbete kommer åligga regionerna att utveckla och genomföra. En särskild ansvarig på region för detta utses.

Under 2015 kommer Bris även att utveckla en ny verksamhet under arbetsnamnet "Bris-in-a-box", som blir en helt mobil verksamhet för att kunna finnas fysiskt på plats var som helst i Sverige där det finns behov, med alla delar av Bris. Det kommer öka Bris synlighet, möjlighet att driva opinion genom att lyfta viktiga frågor på plats och nå nya grupper av barn. Syftet är även att nå ut i de delar av landet där Bris inte finns närvarande samt att stärka Bris närvaro kopplat till bidrag från kommuner och landsting. Här finns också möjlighet för privatpersoner som vill engagera sig på plats som volontärer, eller stödja Bris som medlemmar. Verksamheten drivs som projekt och utvärderas efter två år. Lansering av Bris-in-a-box kommer ske i augusti 2015.

Under våren kommer regionenheten att arbeta med att färdigställa aktivitetsplaner för 2015 utifrån ovan huvudsakliga verksamhetsområden.

Bris hela utbildningsverksamhet och strategiska insamlingsarbete kommer under 2015 att bedrivas från förbundskansliet. Detta kommer möjliggöra metodutveckling kvalitetssäkring och att arbetet vässas. Att Bris utbildare som arbetar tätt tillsammans, nära stödenheten, kommer öka Bris möjligheter att nå ut till professionella vuxna som möter barn, och andra viktiga vuxna runt barn. Bris regioner kommer avlastas från administration och resurser kommer frigöras för att stärka det ideella engagemanget och Bris medlemsarbete.

Var och en för sig och gemensamt företräder regionerna hela Bris.

15. EKONOMI OCH BUDGET 2015

15.1 Inledning

Vi har som utgångspunkt gjort budgeten per enhet och utifrån den bemanning som vi nu räknar med för 2015. Till detta har vi kopplat aktiviteter som planeras att göras nästa år.

15.2 Målsättningar 2015

Ett av våra strategiska mål är:

"Bris har säkerställt att ekonomin är i balans vilket innebär att det egna kapitalet minst skall motsvara 6 månaders fasta kostnader".

Detta mål är i enlighet med vad styrelsen fastställde på styrelsemötet 140604 i ett särskilt styrdokument som reglerar vårt nedre respektive vårt övre riktnärke kring vårt egna kapital.

Vi har haft detta med oss när vi resonerat kring budgeten för 2015. Vi vet nu att vi kommer att stänga 2014 med ett positivt resultat och vi har därmed lyckats återställa stora delar av det egna kapitalet med undantag för några miljoner vi behöver ytterligare för att nå vårt mål "6 månader på banken". Vi har haft en del intäkter av engångskaraktär under 2014 vilket vi nu inte vill räkna med i budgeten och med nuvarande organisation och kostnader kan det bli svårt att göra ett +0 resultat på sista raden. Dock har vi nu under Q4 2014 fått en bra fart

på insamlingen och vi hoppas att detta håller i sig framåt vilket gör att vi ändå har stora möjligheter till ett bättre resultat än vad budgeten visar.

15.3 Antal anställda

Bris organisation som ligger till grund för budgeten är totalt 65,7 årsanställda. Dessa fördelar sig enligt nedan:

Antal årsarbetskrafter	Budget 2015
KOP	6,8
Insamling	8,8
Stöd	18,0
Kunskap	5,5
Administration	2,0
Regioner	16,6
Ekonomi exkl.adm	1,0
HR/kansli	3,0
IT	1,0
GS	3,0
Totalt	65,7

15.4 Intäkter

I budgeten för 2015 har vi räknat med att våra intäkter sjunker med -2,9 Msek i jämförelse mot prognosen för 2014. Från totalt 72,1 Msek till 69,2 Msek.

Den främsta orsaken till det är att vi under 2014 erhållit 5,7 Msek för arv vilket vi inte kan eller vågar räkna med i budgeten för 2015. Vi har också andra intäktsposter av mer engångskaraktär som vi erhöill under 2014 som vi har plockat bort, bl.a. återbetalningen från Föreningsstödet samt nyttjandet av sydarvet som tillsammans motsvarar ca 2,0 Msek.

Dock ser vi stora möjligheter till att kunna öka våra intäkter i och med vårt nya sätt att finnas nationellt samt att vi har en bra fart in i 2015.

Hela resultaträkningen finns längre ner i dokumentet. Nedan är korta kommentarer kring olika intäktsposter.

Medlemsintäkter

Vi räknar med ungefär samma medlemsintäkter som för 2014. I det regionala uppdraget ligger bl.a. att aktivt hitta nya medlemmar men vi har inte budgeterat för några större ökning under 2015.

Gåvor från allmänheten

Intäkterna från allmänheten beräknas sjunka med -4,3 Msek och hela förklaringen ligger i arv/testamenten.

Under 2014 erhöill vi 5,7 Msek och vi har budgeterat med +0,4 Msek för 2015. (utfall 2012 – 0,1 Msek, utfall 2013 – 1,6 Msek)

Ett av våra fokus 2015 är att jobba med vår synlighet och vårt varumärke och vi räknar med att detta får effekt på intäkterna. Gåvor från allmänheten bygger mycket på vår synlighet och vi räknar med att bl.a. intäkterna från våra kampanjer fortsätter med samma positiva trend som 2014. Vi har dock valt att inte räkna med för stora intäktsökningar för 2015 för att säkerställa att vi inte bygger in för stora risker i budgeten.

Gåvor från företag samt företagssamarbeten

Intäkterna beräknas öka med +2,6 Msek från 20,1 Msek för 2014 till 22,6 Msek. Vi avslutade 2014 väldigt positivt och vi räknar med att trenden håller i sig in i 2015

Bidrag från stiftelser och organisationer

Vi har räknat ner intäkterna med -0,7 Msek från 2,9 Msek 2,2 Msek. Projektet tillsammans med SOS Barnbyar är avslutat under 2014 och påverkar med -0,6 Msek. Vi kommer under 2015 tydligare organisera ansvaret för att söka bidrag från bl.a. stiftelser mm och vår förhoppning är att detta kommer ge positiva effekter framåt. Men även här har vi valt att inte lägga in stora några öknings i budgeten utan att effekterna kommer till 2016.

Utbildningar

Enligt beslut kommer utbildningar kommer att samlas i en enhet och arbetsledas från Kunskapsenheten. Detta för att verkligen säkerställa kvalitet och effektivitet.

I Kunskapsenheten ligger två verksamhetsben. Ett kunskapsben och ett utbildningsben. Till skillnad mot tidigare så kommer våra utbildare nu att arbeta mer koncentrerat med utbildningar och föreläsningar mot tidigare då man haft väldigt många olika arbetsuppgifter och det har inte fungerat bra. Nya målgrupper för nästa år är "andra vuxna" och vi jobbar nu med att paketera utbildningar för den målgruppen.

Intäkterna i budgeten 2015 är beräknade till 3,0 Msek mot prognosen för 2014 som är 2,0 Msek. Kunskapsbenet kommer att finansieras på samma sätt som vår övriga verksamhet.

Bidrag från myndigheter

De totala bidragen från myndigheter ligger på samma nivå som för 2014. Den stora delen ligger här i bidrag från Kommun/Landsting. I och med en tydligare satsning i vårt arbete med kommuner och landsting tror vi att det finns stora möjligheter att öka kommunbidragen framåt.

Möjlig ny försäljning i och med tydligare paketering

Vi har under hösten jobbat med att hitta bättre och tydligare sätt att paketera våra erbjudanden och hitta tydligare fokusområden för 2015 att jobba med i hela verksamheten. Som presenterades i höstas för styrelsen kommer våra prioriterade fokusområden för 2015 att vara:

- Våld mot barn
- Nya målgrupper
- Synlighet/varumärke

Vi tror verkligen att detta kommer att få effekt nästa år och detta kommer slå igenom på flera områden i intäktsbudgeten. Både i företagsintäkterna men även från allmänheten.

15.5 Kostnader

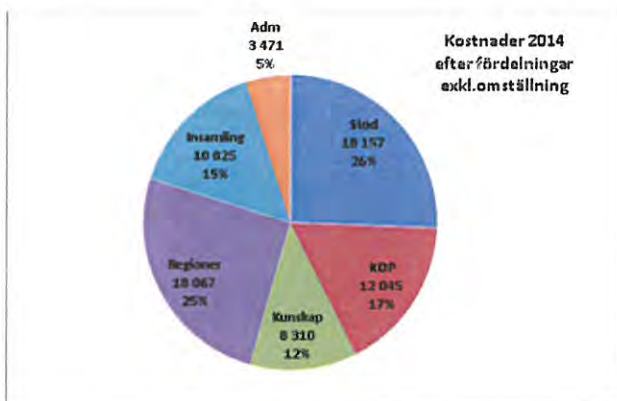
De totala kostnaderna för 2015 är beräknade till 71,6 Msek att jämföra mot prognosen för 2014 72,2 Msek, d.v.s. en minskning av kostnaderna med 0,6 Msek.

Kostnader per verksamhetsområde

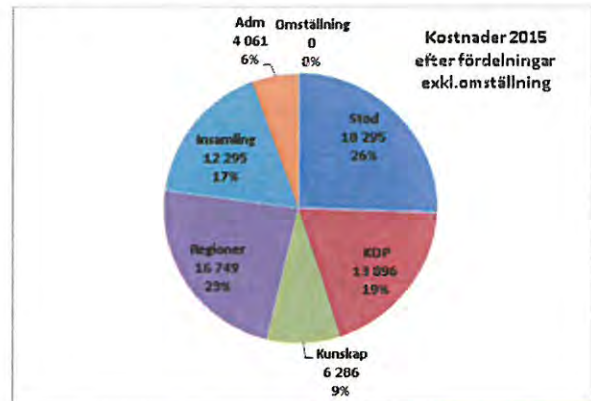
Kostnaderna per verksamhetsområde fördelar sig enligt nedan tabell.

Kostnader efter fördelning:	2014	Andel	2015	Andel	Förändring
Stöd	18 157	26%	18 295	26%	139
KOP	12 045	17%	13 896	19%	1 852
Kunskap	8 310	12%	6 286	9%	-2 024
Regioner	18 067	25%	16 749	23%	-1 318
Insamling	10 825	15%	12 295	17%	1 471
Adm	3 471	5%	4 061	6%	590
Omställning	1 335	2%	0	0%	-1 335
Totalt exkl. omställning	70 874	100%	71 582	100%	708
Totalt inkl. omställning	72 209		71 582		-627

Prognos 2014

Budget 2015

15.6 Resultat 2015

Resultatet för 2015 är budgeterat till -2,4 Msek men vi kommer självklart att arbeta för att göra ett bättre resultat. Ett ev. underskott kommer att tas av det egna kapitalet.

15.7 Resultaträkning 2015 - 2016

RESULTATRÄKNING (TSEK) BRIS	Utfall 2014	Budget 2015	Prognos 2016
Medlemsavgifter	1 845	1 900	2 232
Insamlade medel			
- Gåvor från allmänheten	16 760	10 590	11 165
- Villkorade donationer	1 253	0	0
- Gåvor från företag	10 225	11 070	11 170
- Bidrag Postkodlotteriet	18 000	18 000	18 000
- Företagssamarbeten	11 829	11 570	12 145
- Bidrag stiftelser/organisationer	2 638	2 200	2 600
Summa insamlade medel	60 705	53 430	55 080
Utbildningar			
- Utbildningar, föreläsningar, seminarium	2 334	2 917	3 167
- Försäljning böcker, produkter, vidarefakt resor etc	67	75	75
Summa Utbildningar	2 402	2 992	3 242
Övrig försäljning	1 094	150	150
Bidrag från myndigheter			
- Verksamhetsbidrag Socialstyrelsen	2 252	2 200	2 200
- Statliga projektbidrag	275	1 000	1 200
- Övriga statliga bidrag	309	300	300
- Bidrag från kommuner/landsting	6 837	7 000	7 400
Summa bidrag från myndigheter	9 673	10 500	11 100
Finansiella intäkter	249	250	250
TOTALA INTÄKTER	75 967	69 222	72 054
Verksamhetskostnader inkl. internfördelningar			
- Stödverksamheten	17 461	18 295	18 570
- Kommunikation / Opinion / Påverkan	10 784	13 896	14 105
- Kunskapsenheten	8 291	6 286	6 380
- Regioner	17 346	16 749	17 000
Totalt direkta verksamhetskostnader	53 883	55 226	56 055
- Insamling	10 574	12 295	12 480
- Administration	3 215	4 061	4 122
- Omställningskostnad från 2014 och tidigare	1 535		0
TOTALA KOSTNADER	69 208	71 582	72 656
RESULTAT	6 759	-2 360	-602

15.8 Risker och möjligheter

Till skillnad mot budgeten 2014 som lades fram så ser vi inte lika stora risker med våra intäkter i den budget vi nu presenterar. Som nämnt tidigare har vi också en bra fart på våra intäkter och vi går ut året betydligt bättre än vad prognosen visade.

Vi vill istället lyfta fram våra möjligheter. Vi ser verkligen stora möjligheter i att öka våra intäkter framåt.

15.9 Intäktsprognos 2016-2017

Nedan är en grov uppskattning om vår intäktsprognos tom 2017

RESULTATRÄKNING (TSEK)	Utfall	Budget	Prognos	Prognos
BRIS	2014	2015	2016	2017
Medlemsavgifter	1 845	1 900	2 232	2 592
Insamlade medel				
- Gåvor från allmänheten	16 760	10 590	11 165	11 740
- Villkorade donationer	1 253	0	0	0
- Gåvor från företag	10 225	11 070	11 170	11 270
- Bidrag Postkodlotteriet	18 000	18 000	18 000	18 000
- Företagssamarbeten	11 829	11 570	12 145	12 720
- Bidrag stiftelser/organisationer	2 638	2 200	2 600	3 366
Summa insamlade medel	60 705	53 430	55 080	57 096
Utbildningar				
- Utbildningar, föreläsningar, seminarium	2 334	2 917	3 167	3 167
- Försäljning böcker, produkter, vidarefakt resor etc	67	75	75	75
Summa Utbildningar	2 402	2 992	3 242	3 242
Övrig försäljning	1 094	150	150	150
Bidrag från myndigheter				
- Verksamhetsbidrag Socialstyrelsen	2 252	2 200	2 200	2 200
- Statliga projektbidrag	275	1 000	1 200	1 400
- Övriga statliga bidrag	309	300	300	300
- Bidrag från kommuner/landsting	6 837	7 000	7 400	7 800
Summa bidrag från myndigheter	9 673	10 500	11 100	11 700
Finansiella intäkter	249	250	250	250
TOTALA INTÄKTER	75 967	69 222	72 054	75 030

**Bris –
Barnens rätt i samhället
Org.nr: 802013 – 3420**

**Årsredovisning
2013**

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

”Ett förändringens år för Bris – för barnets bästa!”

I över 40 års tid har Bris funnits som stöd för såväl barn och unga som för vuxna som har frågor om barn. Bris har verkat opinionsbildande, fört debatt kring barnrättsfrågor och även utbildat professionella i frågor som rör barn och unga. Bris har under alla år befunnit sig i ständig rörelse för att i så hög grad som möjligt bevaka barns och ungas rättigheter och tillmötesgå deras behov av kontakt med närvarande vuxna. Organisationens kärnverksamhet har byggts kring ett ideellt engagemang i form av frivilliga som bemannat Bris telefonjour samt chattat och mejlat med barn. År 2012 påbörjade Bris en omfattande omorganisation som kom att bli en av de största i organisationens historia. Beslutet föranleddes av en omvärldsanalys där vi bland annat såg över hur Bris kunde förstärka sin unika roll bland Sveriges barnrättsorganisationer, som länk mellan barn, vuxna och övriga samhället. Undersökningen visade att Bris fortfarande har ett stort existensberättigande som en organisation dit barn och unga anonymt kan vända sig för professionellt stöd vid behov. I samband med översynen framkom även behovet av en mer effektiv och snabbfotad organisation – både vad gäller att tillgodose barns behov av ökad tillgänglighet till stöd från Bris och vad gäller metoder för insamling för att kunna fortsätta att driva vår verksamhet. Vi hade under lång tid, precis som många andra frivilligorganisationer, haft svårt att täcka behovet av bemanning av frivilliga i vår stödverksamhet. För att Bris ska kunna hålla öppet krävs engagemang och närvaro, men i en tid då många lever under stress för att få ihop sin egen vardag blir extraarbete lätt det första som får stryka på foten. Samtidigt signalerade barn och unga att de tider Bris höll öppet ej var tillräckliga, många barn uttryckte även en önskan om att få möjlighet att prata med en och samma person, när de kontaktade Bris, i stället för att mötas av olika personer varje gång. Dessutom såg vi att många barn med mer allvarlig problematik behövde ytterligare stöd inom Bris uppdragsverksamhet, vilket kräver stringent stöd i form av särskild utbildning och erfarenhet hos de vuxna som bemöter barnen.

Detta var några av anledningarna till att Bris år 2013 valde att anställa 18 kuratorer på heltid och att centrera stödverksamheten i Stockholm. Mångfalden, kunskapen och den samlade erfarenheten bland de anställda kuratorerna har injicerat mycket lust och förnyad kraft i organisationen – förändringen har kommit hela Bris till gagn. Professionaliseringen innebär en förändring av volontärrollen och under året har vi på olika sätt arbetat för att på bästa sätt tillmötesgå de människor som fortsatt vill ge av sitt engagemang och av sin tid till Bris. Volontärer är en resurs och vi kommer att bereda nya områden för dem att verka inom, under året som kommer. Vi är oändligt tacksamma över den glöd som finns bland våra medlemmar och för alla nya tankar och idéer som kommer till oss vad gäller utformningen av den nya volontärrollen.

Under året har även Bris hemsida genomgått en rejäl ansiktslyftning i syfte att bli mer lättillgänglig för alla våra målgrupper och för att möta deras olika behov.

Arbetet med nya Bris.se beräknas vara klart under våren 2014. Vi har också arbetat hårt för att hitta nya former av samarbeten med våra sponsorer. Det har bland annat resulterat i att sponsorer numera erbjuds möjligheten att finansiera en kuratorstol i Bris stödverksamhet – ett erbjudande som flera sponsorer redan har nappat på.

År 2013 var ett förändringsår för oss på Bris. Utöver professionaliseringen har vi även tvingats hantera en vikande ekonomi, vilket krävt en översyn av vår bemanning, en process som nu är avslutad. Vi har stor tillförsikt inför år 2014 som kommer att bli ett starkt år för Bris med en ny organisation som borgar för ökad kvalitet inom samtliga verksamhetsområden.

Vi ser fram emot att ännu bättre kunna verka för att alla barn ska ha en vuxen i sin närhet som ser, förstår och agerar för barnets bästa.

Verksamhet och ändamål

Bris sammanfattar årligen våra viktiga händelser i en separat verksamhetsberättelse där vi sammanfattar mer utförligt varje enhets aktiviteter och projekt under året.

Bris bildades 1971 och är en ideell organisation som är partipolitiskt och religiöst obunden och utgör ett komplement till myndigheter. Målet för Bris verksamhet är att stärka barns och ungdomars rättigheter och levnadsvillkor fullt ut enligt FN:s barnkonvention. Bris skall särskilt bistå utsatta barn och ungdomar samt upprätta möjligheter för barn och ungdomar att föra en dialog med vuxna. Verksamheten skall präglas av ett barnperspektiv där Bris ser barn och ungdomar som sina uppdragsgivare, synliggör deras behov och fungerar som en länk till samhället. I stadgarna betonas också att Bris särskilt ska verka för att tillgången till vuxenstöd i samhället för barn och unga är god samt även motverka våld och övergrepp mot och mellan barn och ungdomar.

Inom Bris är kongressen organisationens högsta beslutande organ och styrelsen är organisationens verkställande organ mellan kongresserna. Regionerna har också lokala regionråd/advisory board. Deras främsta uppgift är att fungera som ett aktivt stöd till den professionella verksamheten i arbetet med information, opinion, finansiering och rekrytering av medlemmar och ideella medarbetare. Bris är organiserat i ett kansli förlagt till Stockholm samt fem regioner med kontor i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Umeå. Bris verksamhetsområden utgörs av Stöd, Kunskap, Kommunikation, opinion och påverkan samt Insamling.

Medlemsutveckling

Medlemsantalet minskade under året med ca 1 600 st. Vid årets slut hade Bris 5 860 (7 468) medlemmar. Antalet medlemmar som betalar via autogiro ökade från 783 vid årets början till 846 i december. I medlemsavgiften (360 kr) för 2013 ingick Bris-tidningen som utkom med fyra nummer under året. Under 2014 avser vi att förändra detta och övergå till ett digitalt nyhetsbrev till våra medlemmar.

Under kongressen 2013 beslutades att Bris ska utvecklas som medlemsorganisation. Ett projekt startades där målet är att skapa ramar och rutiner för hur Bris långsiktigt ska arbeta med medlems- och volontärensengagemang.

Kongressen

Bris genomförde sin ordinarie kongress i Göteborg den 25 maj 2013 och dagen innan anordnades ett mycket välbesökt seminarium med titeln "Se hela mig – barns egna ord om sin psykiska ohälsa". Allaktivitetshuset på Lindängen mottog Bris-priset med motiveringen: Allaktivitetshuset är ett utmärkt exempel på samarbete mellan offentlig och ideell sektor som har gett mycket positiva resultat för en utsatt grupp barn.

Kongressen beslutade att stödverksamheten ska bemannas med professionell personal från och med 1 september 2013. Kongressen beslutade även att en arbetsgrupp ska tillsättas bestående av tre medlemmar från varje region. Arbetsgruppen ska utarbeta former för Bris utåtriktade verksamhet, där medlemmars och andra ideella krafters resurser och kompetens tas till vara. Bris förbundsstyrelse ska presentera en handlingsplan för hur arbetet med medlemsinflytande och medlemskommunikation ska förbättras. Handlingsplanen ska presenteras på Bris verksamhetskonferens år 2014.

Bris Styrelse

Styrelse fram till kongressen i maj:

Ordförande:

Lars-Johan Jarnheimer

Ledamöter:

Thomas Fogdö

Lena Isaksson

Christian W Jansson

Carola Lavén

María Stockhaus

Doreen Månsson

Regionala representanter:

Agneta Forsvik-Lundmark, region Nord

Ketil Eriksen, region Mitt

Maria Grynge, region Syd

Frida Nilsson, region Väst

Ulla Lönn, region Öst

Styrelse som valdes av kongressen 2013 för de kommande två åren:

Ordförande:

Ulf Spendrup

Ledamöter:

Lena Isaksson

Morgan Alling

Carola Lavén

Maria Stockhaus

Doreen Månsson

Per Berggren

Regionala representanter:

Christine Andersson, region Nord

Christina Elffors Sjödin, region Mitt

Sofia Åkerman, region Syd

Charlotta Oom, region Väst

Marie Aktö, region Öst

Stödverksamheten

Bris stödenhet erbjuder barn olika former av kvalificerat vuxenlett stöd som anpassas utifrån varje barns behov och förutsättningar. Bris stöderbjudanden karaktäriseras av dialogen med en kurator och därmed möjlighet till individuell hjälp. Stödenheten arbetar aktivt för största möjliga inkluderande och tillgänglighet för det enskilda barnet och för grupper av barn.

År 2013 präglades av utveckling och förändring för Bris stödverksamhet. Under våren och sommaren bemannades samtliga kanaler i stödverksamheten – telefon, mejl och chatt – av frivilliga i alla fem regioner. Den 1 september 2013 övertogs arbetet av 18 heltidsanställda kuratorer, centralt placerade i Stockholm på den nya stödenheten. Förändringsprocessen och arbetet med att bygga upp och utveckla den nya stödenheten har upptagit en stor del av det gångna året – ett arbete som Bris i största möjligaste mån försökt genomföra utan att barn och ungas möjligheter att kontakta och komma fram till Bris ska påverkas.

Kuratorerna bemannar alla Bris stödjande kanaler – Bris-telefonen 116 111, Bris-chatten och Bris-mejlen. De modererar även samtliga inlägg i Bris diskussionsforum och erbjuder samtal med vuxna i Bris vuxentelefon – om barn.

Från 1 september 2013 kan Bris erbjuda barn och ungdomar kontakt med en kurator mellan klockan 10.00 och 22.00 varje dag. Det innebär en utökning i stödet till barn och ungdomar med mer än 100 timmar per vecka, vilket är den hittills största satsningen på utökad tillgänglighet i Bris historia.

Kunskap

Kunskapsenheten har ett tredelat uppdrag där kunskap och utbildning är grunden. Enheten ska arbeta med intern kunskapsutveckling och specialistkunskap, konceptualisering av extern kunskapsförmedling, metodutveckling och kunskapsproduktion samt utbildning av professionella som möter barn och unga i sin yrkesutövning.

Kunskapsenhetens arbete bedrivs med utgångspunkt från att Bris ska ses som en lärande organisation, vilket innebär att medarbetares kunskap tillvaratas inom samtliga delar av organisationen men också den kunskap som finns hos de barn och vuxna som Bris kommer i kontakt med via stödverksamheten och i utåtriktat arbete. Kunskapsenheten har ett ansvar i att kunskapen delas, växer och utvecklas.

Bris har under 2013 i olika former samarbetat med Ersta Sköndal Högskola, Stockholms stads familjerådgivning, Farsta Skarpnäcks socialdelsnämnd, några av Östersjöns rederier, Kronofogdemyndigheten m.fl.

Under år 2013 har kunskapsenheten utöver genomförda utbildningar och seminarium fortsatt det påbörjade utvecklingsarbetet kring metod, kvalitetssäkring, administration, marknadsföring och utvärderingsrutiner.

Kommunikation, opinion och påverkan

Enheten arbetar med framtagning av kampanjer, budskap, informationsmaterial, rapporter, webben, sociala medier, press, politisk påverkan och mycket mer. Med hjälp av bland annat sammanställningar av statistik från Bris stödverksamhet och det arbete som pågår på Kunskapsenheten driver enheten barnrättsfrågor framåt på olika sätt.

Arbetet med att förnya Bris närvaro online pågick under hela år 2013. Våren ägnades åt strukturarbete och att utifrån kommunikationsplattformen ta fram rätt tilltal, design och tonalitet för Bris olika målgrupper. Bris har under 2013 varit synlig på flera områden, bl.a. i Almedalen där vi arrangerat seminarier och aktiviteter, Bok- & Biblioteksmässan där Bris var värd för två olika seminarier mm.

Bris regioner

Bris regioner är fem till antalet och deras kanslier är placerade i Malmö, Göteborg, Norrköping, Stockholm och Umeå. I samband med Bris omorganisation 2013 förändrades regionernas uppdrag. Stödverksamheten, som tidigare drivits av regionerna och bemannats av frivilliga, professionaliserades och bemannas från och med den 1 september 2013 av heltidsanställda kuratorer. Regionernas uppgift är nu att arbeta med samtliga av Bris verksamhetsområden förutom stöd. Regionerna ansvarar för arbetet med medlemsinflytande och hur medlemskommunikationen ska utvecklas och förbättras. En handlingsplan för detta skall presenteras på Bris verksamhetskonferens år 2014.

Projekt under 2013

Rapporten "Lyssna på mig – barnets upplevelse av skilsmässa och föräldrars konflikter"

Under år 2013 färdigställdes och lanserades rapporten "Lyssna på mig – barnets upplevelse av skilsmässa och föräldrars konflikter". Under året har det genomförts olika seminarier kring rapporten.

Samtal i skolan – en möjlighet till utveckling

Under år 2013 har Petter Iwarsson, sakkunnig på Kunskapsenheten, färdigställt boken "Samtal i skolan – en möjlighet till utveckling" som ges ut av Gothia Fortbildning i samarbete med Bris. Bokens syfte är att ge skolpersonal verktyg för att utveckla sin förmåga till samtal och relation med elever.

Jag har rätt

Projektet "Jag har rätt" syftar till att förmedla och fördjupa kunskap om barnkonventionen hos Umeås barn och unga. Under 2013 besöktes sammanlagt 19 skolor, närmare 1 000 elever och det har hållits 49 lektioner om FN:s konvention om barnets rättigheter och Bris samt vägar att få hjälp om man inte får sina rättigheter tillgodosedda. Projektet har möjliggjorts via en donation som Bris erhöll 2012.

Safer Internet

Projektet Safer Internet Day är en del av ett europeiskt projekt som arbetar för säkrare användning av internet bland unga. I Sverige är Bris med och driver projektet tillsammans med Statens Medieråd. Bris har under året varit en aktiv partner i samarbetet i projektets europeiska nätverk. I projektet ingår även att ta fram den årliga rapporten "Barnen, Bris och it", vilket påbörjades under hösten.

När pengarna inte räcker

Projektet "När pengarna inte räcker" påbörjades år 2012 och är ett samarbete mellan Bris och SOS Barnbyar och möjliggörs via finansiellt stöd av Svenska PostkodLotteriet. Syftet med projektet är att lyfta barn och ungas erfarenheter av att leva i ekonomisk utsatthet, barn i Sverige men även barn i Mocambique. År 2012 släppte Bris och SOS Barnbyar rapporten "När pengarna inte räcker" och arbetet med att sprida kunskap i ämnet har fortsatt under år 2013. Inom ramen för projektet har man genomfört fler "hörningar", genomfört konferenser och spridit kunskap kring ämnet. Ytterligare två konferenser planeras under våren 2014. Under höstlovet 2013 genomfördes inom projektet en kombinerad utställning och workshop i Kulturhuset, i samarbete med Rum för barn. Sammanlagt besökte cirka 2 500 barn och vuxna utställning som pågick i fem dagar.

Psykisk ohälsa hos barn och unga

Bris treåriga samarbetsprojekt med AstraZeneca avslutades i december 2013 i enlighet med projektplanen. Den rapport som togs fram under 2012 och fick namnet "Se hela mig – barns egna ord om sin psykiska ohälsa" låg till grund för föreläsningar med samma namn. Målsättningen med projektets arbete under 2013 var att kommunicera innehållet i rapporten till målgrupperna. Detta gjordes dels i form av föreläsningar, dels genom opinions- och påverkansarbete.

Barnrättighetsutredningen

Bris sakkunnig inom barnkonventionen är förordnad att delta i Barnrättighetsutredningen (S 2013:08) tillsammans med en rad andra experter inom området. Syftet med utredningen är att göra en kartläggning över hur tillämpningen av lagar och andra föreskrifter överensstämmer med barnets rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och de tilläggsprotokoll som Sverige har tillträtt. Utredaren ska också analysera för- och nackdelar med att inkorporera barnkonventionen i svensk rätt.

Utvecklingsarbete – webben

Arbetet med att förnya Bris närvaro online pågick under hela år 2013. Våren ägnades åt strukturarbete och att utifrån kommunikationsplattformen ta fram rätt tilltal, design och tonalitet för Bris olika målgrupper. Arbetet med den tekniska lösningen för implementering av IP-telefoni i stödverksamheten pågick också under stora delar av våren.

En ny hemsida och en helt ny online-närvaro är ett stort och komplext arbete. Inte minst handlar det om att tekniskt säkerställa alla delar i stödverksamheten. Bris dialog med barn och ungdomar är en mycket känslig verksamhet där trygghet, anonymitet och säkerhet har högsta prioritet. Detta har därför fått styra utvecklingen av Bris.se och Bris nya närvaro online.

Den planerade lanseringen av Bris.se har av dessa skäl inte kunnat genomföras under år 2013. Lanseringen är i stället planerad till första halvåret av år 2014. Ett nytt dokumentationssystem är en del av Bris nya online-närvaro. Systemet hanterar och dokumenterar alla Bris kontakter i stödverksamheten. Delar av dokumentationssystemet har tagits i bruk under året och systemet planeras att i sin helhet lanseras under våren år 2014.

Internationellt arbete

Bris har fortsatt medlemskap i organisationen CHI - Child Helpline International. Ett flertal aktiviteter har genomförts under året, bl.a. närvaro vid "Fifth European regional consultation for child helplines", studiebesök på Facebooks europeiska huvudkontor för att diskutera säkerhet på Facebook och hur man optimerar sin kommunikation, samt erfarenhetsutbyte gällande vuxenverksamheten med den danska barnrättsorganisationen "Børns vilkor".

Insamling

Företagen står för en betydande del av Bris finansiering, genom samarbeten och gåvor. Det är till exempel Svenska PostkodLotteriet, Comviq, Astra Zeneca, Skandia och Volkswagen. Sponsorer som tillkommit under året är Twinnovation, Statoil och Atria Foodservice. Dessutom var 2013 första året som Bris i helt egen regi samlade in pengar från Företagssverige genom telemarketingbearbetning.

Under året skickades fyra insamlingsbrev till Bris trogna givare. Företag som stöttat med insamling från allmänheten är Premo och hitta.se.

I augusti genomfördes golftävlingen Oslagbara Barn på Ullna GC i Stockholm. Skandia var huvudsponsor för eventet och totalt deltog 16 företagslag i tävlingen.

Partners som stöttar inom it, kommunikation, event och media är:
Vizeum, Lentus, Projektbolaget, Klirr, HDW, Nine Yards, 19hundra72, Liseberg, Svenska Mässan och GP.

Ekonomi och finansiering

2013 års intäkter uppgick till 67,0 Mkr, en minskning med -1,8 Mkr (-2,6%) jämfört med föregående år då intäkterna uppgick till 68,8 Mkr.

De totala bidragen från olika myndigheter minskade med cirka -2,4 Mkr jämfört med föregående år. Bidragen för 2013 uppgick till 10,5 (12,9) Mkr. Detta beror till stor del på att projekt finansierade av Allmänna Arvsfonden och Socialdepartementet har slutförts. De kommunala bidragen ökade med 0,3 (0,9) Mkr.

I huvudsak är det insamlade medel från företag, organisationer, stiftelser samt allmänheten som står för en stor andel av Bris intäkter och som finansierar den ordinarie verksamheten. Dessa står för 79% (74%) av Bris totala verksamhetsintäkter. Intäkterna från insamlade medel uppgick 2013 till 52,8 (51,1) Mkr vilket är en ökning med 1,7 Mkr (3,2%) jämfört med föregående år. Framförallt är det gåvor för företag som är den främsta förklaringen till att de insamlade medlen ökade. PostkodLotteriet lämnade under 2013 ett bidrag till Bris på 18 Mkr (18 Mkr) vilket är en stor andel av de insamlade medlen. En ytterligare viktig del av bidragen från allmänheten utgörs av testamenten från privatpersoner, minnes- och högtidsgåvor samt spontana gåvor. Ett flertal stiftelser ger bidrag till verksamheten och även olika organisationer stöttar verksamheten ekonomiskt eller genom att anordna insamlingar till förmån för Bris.

Bris betraktar sponsring, inte bara som en viktig finansieringskälla utan också som en metod för kommunikation och marknadsföring, där ett företag kan gå in som huvudsponsor, sponsor eller stödja olika kampanjer. Under 2013 var Svenska PostkodLotteriet, Comviq, Skandia, AstraZeneca huvudsponsorer.

Comviq/Tele2 lämnar ekonomiskt bidrag till Bris verksamhet genom att tillhandahålla telefonitjänster utan kostnad för Bris, bland annat för frisamtalen till Bris 116 111. Comviq/Tele2 lämnade för 2013 ett bidrag på 1,8 (1,3) Mkr till Bris. Kostnaden för frisamtalen har ökat mellan åren, då öppettiderna har utökats, och vi är väldigt glada över att Comviq/Tele2 stöttar detta.

Fram till och med 2012 har Föreningsstödet sålt stödpaket till företag till förmån för Bris och har gjort det under en längre tid. Bris styrelse fattade under 2012 beslutet att avsluta samarbetet med Föreningsstödet för att etablera en egen säljorganisation

under 2013 för försäljning av mindre sponsorpaket till företag. Vi har haft en större startsträcka att komma igång än planerat men vi känner att vi inför 2014 har ett betydligt bättre utgångsläge då vi har arbetat in våra rutiner och processer under 2013 på ett bra sätt.

Ett trettiotal företag har via samarbetsavtal valt att stödja Bris verksamhet och intäkterna från dessa redovisas som övriga företagssamarbeten i not 1 till resultaträkningen. Intäkterna från våra företagssamarbeten uppgick till 6,6 Mkr, en minskning med -2,6 Mkr (-29%) jämfört med föregående år då intäkterna uppgick till 9,2 Mkr. Under 2012 sponsrade Zlatan Ibrahimovic och Albert Bonniers förlag Bris med 2,5 Mkr i samband med specialutgåvan av boken "Jag är Zlatan Ibrahimovic".

Många företag lämnar också spontana gåvor till Bris, framför allt i slutet av året. I december erhöll Bris en företagsgåva på 3 Mkr från Apoteket.

Bris genomförde under året fyra insamlingskampanjer riktade till medlemmar och privatpersoner, i samband med medlemsaviseringen, till sommaren, hösten och jul. Givarna har även getts möjlighet att ge gåvor via autogiro och antalet autogirogivare ökade med 4 % (9 %) under året. En långvarig samarbetspartner som följt med i många år är Banco Humanfond (Swedbank Robur), där fondsparare avstår en del av sin avkastning till förmån för Bris.

År 2010 erhöll Bris en donation av Anders Nyström och Maria Manse. I mars 2013 skickade donatorerna in en stämningsansökan och kräver pengarna tillbaka från Bris då de ansåg att donationsvillkoren inte uppfylldes. Under hösten 2013 kom parterna överens om en förlikning vilket innebar att Bris återbetalade ett symboliskt belopp.

Avtalet med Föreningsstödet upphörde 31 december 2012. Under våren 2013 skickades en stämningsansökan till Bris där Föreningsstödet kräver Bris på avgångsvederlag samt efterprovision. Bris anser inte att det finns någon grund för avsättning till reserv i bokslutet.

Det redovisade resultatet för 2013 försämrades kraftigt i jämförelse med föregående år och uppgår till -9,3 (2,3) Mkr. Om hänsyn tas till utnyttjande av ändamålsbestämda medel är resultatet något bättre. Förklaringen till det kraftigt negativa resultatet är att Bris intäkter inte blev som förväntat för 2013 och detta i kombination med ökade kostnader har påverkat resultatet negativt. Årets kostnader blev dock betydligt lägre än budgeterat men på grund av den uteblivna intäktsökningen slog detta hårt på resultatet. Ändamålskostnaderna ökade med 14,5 % till -61,8 (-54) Msek motsvarande 92 % av totala intäkter (78 %). De ökade insamlingskostnaderna i jämförelse med föregående år beror på att Bris bland annat från 2013 utökat en egen säljorganisation för försäljning av mindre stödpaket till företag.

Eget kapital uppgår vid årets slut till 18,2 (27,5) Mkr varav balanserat kapital uppgår till 14,8 (22,9) Mkr. Förbundsstyrelsen har beslutat att målet för det balanserade kapitalet bör vara ett belopp som motsvarar cirka ett halvt års verksamhetsintäkter vilket, baserat på ett normalt år, är cirka 30-35 Mkr.

Bris har ett 90-konto, plusgiro 90 15 04 -1, vilket innebär att verksamheten granskas både av Bris egen auktoriserade revisor och av Svensk Insamlingskontroll.

Samarbete med PostkodLotteriet

PostkodLotteriet har sedan starten 2005 delat ut 4,9 miljarder kronor till den ideella sektorn. PostkodLotteriet är tillsammans med sina systerlotterier i Holland och Storbritannien världens andra största privata givare till ideell verksamhet. Bris erhöll 2013 18 Mkr från PostkodLotteriet.

Kapitalförvaltning

Det övergripande målet i Bris kapitalförvaltningspolicy är att Bris ska placera sina tillgångar på ett etiskt försvarbart sätt med möjlighet till en god avkastning på lång sikt och till en så låg kostnad som möjligt. Bris ska placera sina tillgångar i värdepapper och fonder med låg risk, policyn tillåter endast placeringar i svenska räntebärande värdepapper. Aktier eller andelar som erhålls genom testamente eller gåva säljs omgående.

FRII:s kvalitetskod

Bris är medlem i FRII (Frivilligorganisationernas Insamlingsråd) och tillämpar dess etiska kvalitetskod för insamling av medel hos allmänheten, där nyckelorden är respekt, öppenhet, trovärdighet och kvalitet. Bris följer FRII:s uppdaterade kvalitetskod som antogs i maj 2013. Från 2014 kommer också en effektrapport upprättas och läggas ut på Bris hemsida i enlighet med FRII:s riktlinjer.

Resultat och ställning

Översikt	2013	2012	2011	2010	2009
Verksamhetens intäkter i tkr	66 993	68 768	48 035	68 065	68 944
Årets resultat efter fördelning till/från ändamålsbestämda medel	-8 119	4 096	-4 215	4 096	2 139
Balanserat eget kapital i tkr	14 780	22 899	18 803	23 018	18 922
Ändamålsbestämda medel	3 434	4 639	6 391	19 501	15 397
Soliditet	62%	69%	63%	82%	83%
Medelantal anställda	72	66	66	62	59

RESULTATRÄKNING

TKR

	Not	2013	2012
Verksamhetsintäkter			
Medlemsavgifter		2 036	2 626
Insamlade medel	1	52 766	51 149
Försäljning, reklam och annonser		1 199	1 676
Bidrag	2	10 450	12 865
Övriga verksamhetsintäkter		541	452
Summa verksamhetsintäkter		66 993	68 768
Verksamhetskostnader	3		
Ändamålskostnader		-61 830	-53 984
Insamlingskostnader		-11 984	-7 800
Administrationskostnader		-4 019	-5 326
Summa verksamhetskostnader		-77 833	-67 110
Verksamhetsresultat		-10 840	1 658
Resultat från finansiella poster			
Resultat av värdepapper/fonder	4	1 349	327
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		176	362
Övriga räntekostnader och liknande resultatposter		-9	-3
Summa resultat från finansiella poster		1 516	686
Årets resultat		-9 324	2 344
Fördelning av årets resultat	5		
Årets resultat enligt resultaträkningen (se ovan)		-9 324	2 344
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel från tidigare år		1 205	2 647
Reservering av ändamålsbestämda medel som inte utnyttjats		0	-895
Kvarstående belopp för året/förändring balanserat kapital		-8 119	4 096

BALANSRÄKNING

TKR

TILLGÅNGAR

Anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar

Inventarier

6 110 222

Finansiella anläggningstillgångar

Andelar i koncernföretag

7 0 50

S:a anläggningstillgångar

110 272

Omsättningstillgångar

Kortfristiga fordringar

Kundfordringar

12 2 909

Övriga fordringar

94 85

Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

8 4 370 3 414

Summa kortfristiga fordringar

4 476 6 408

Kortfristiga placeringar

9 14 621 23 563

Kassa och bank

10 104 9 450

S:a omsättningstillgångar

29 201 39 421

SUMMA TILLGÅNGAR

29 311 39 693

EGET KAPITAL OCH SKULDER

Eget kapital

5

Ändamålsbestämda medel

3 434 4 639

Balanserat kapital

14 780 22 899

Summa eget kapital

18 214 27 538

Kortfristiga skulder

Leverantörsskulder

3 561 2 972

Skuld koncernföretag

0 50

Skuld till myndigheter

842 1 031

Övriga skulder

1 419 3 087

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

10 5 275 5 015

Summa kortfristiga skulder

11 097 12 155

SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER

29 311 39 693

Ställda säkerheter

Inga Inga

Ansvarsförbindelser

Inga Inga

4

KASSAFLÖDESANALYS

	2013	2012
TKR		
Den löpande verksamheten		
Verksamhetsresultat	-10 840	1 659
Avskrivningar	109	118
Erhållen ränta	176	362
Erhållna utdelningar	0	112
Erlagd ränta	-9	-3
Summa	-10 564	2 248
Förändring kortfristiga fordringar	1 933	-1 518
Förändring av leverantörsskulder	589	-949
Förändring av övriga kortfristiga skulder	-1 646	-1 833
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-9 688	-2 052
Investeringsverksamheten		
Försäljning av värdepapper/fonder	29 137	19 207
Investeringar i värdepapper/fonder	-18 845	-21 423
Avyttring av finansiella anläggningstillgångar	50	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	10 342	-2 216
Årets kassaflöde	654	-4 268
Förändring av likvida medel		
Likvida medel vid årets början	9 450	13 718
Årets kassaflöde enligt ovan	654	-4 268
Likvida medel vid årets slut	10 104	9 450

REDOVISNINGS- OCH VÄRDERINGSPRINCIPER

Bris redovisnings- och värderingsprinciper överensstämmer med årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd för ideella föreningar. Uppställningen av resultat- och balansräkningen följer den mall för årsredovisning som Frivilligorganisationernas insamlingsråd (FRII) har utarbetat.

Verksamhetsintäkter

Intäkter i form av gåvor och bidrag intäktsförs som huvudregel när gåvan sakrättsligt är genomförd. Gåvor bokförs enligt kontantprincipen. I den mån det på balansdagen finns avtalade men ej erhållna gåvor eller bidrag från stiftelser, organisationer och företag intäktsförs dessa efter individuell prövning.

Gåvor som utgörs av annat än kontanta medel värderas till marknadsvärdet vid gåvotillfället. Erhållna gåvor redovisas netto, d.v.s. efter avdrag för de direkta kostnader som kan uppkomma vid försäljning av en tillgång.

Ett bidrag intäktsredovisas i den period som bidraget utbetalas. Om bidraget är till för att täcka en kostnad sker intäktsredovisning så att den ställs mot den kostnad som bidraget är avsett att täcka.

Intäktsredovisning sker endast när det med hög grad av sannolikhet kan antas att bidraget inte kommer att återkrävas. Villkorade bidrag skuldförs därför till dess att de utgifter som bidraget ska täcka uppkommer.

I balansräkningen redovisas skulder till myndigheter som egen post och villkorade bidrag från stiftelser och organisationer som ej ännu använts redovisas under övriga skulder.

Medlemsintäkter avser inbetalning av medlemsavgift från organisationens medlemmar. Medlemsavgiften bestäms av kongressen. Intäkter under rubriken "Försäljning, reklam och annonser" avser i första hand kurs- och konferensavgifter vid utbildningar som organisationen anordnar, som är en del av ändamålet med verksamheten att sprida kunskap och information.

Verksamhetskostnader

Kostnaderna för verksamheten har delats upp i enlighet med FRII:s styrande riktlinjer för årsredovisning i ändamåls-, insamlings- och administrationskostnader. Ändamålskostnader avser kostnader som har direkt samband med att uppfylla Bris ändamål enligt dess stadgar. Det omfattar kostnader för stödverksamheten, projekt, kommunikation/opinion/påverkan samt kunskapspridning.

Insamlingskostnader är sådana kostnader vars syfte är att generera externa intäkter i form av insamlade medel och gåvor från privatpersoner och företag.

4

Administrationskostnader omfattar revision, samt kostnader förknippade med förtroendemannaorganisationen, t. ex. kongressen samt central administration och ledning för hela organisationen. Gemensamma kostnader för bland annat data, telefoni och viss administration har fördelats ut på de olika delarna i förhållande till antalet anställda inom respektive verksamhetsområde samt resursutnyttjande.

Eget kapital

Ändamålsbestämda medel i balansräkningen avser en del av det egna kapitalet som av givare eller donator bestämts ska användas till särskilda ändamål, eller medel som styrelsen beslutat ska användas på ett särskilt sätt. När organisationen belastas med kostnader för ändamålet redovisas dessa i resultaträkningen. Upplösning sker därefter av för ändamålet avsatta medel under eget kapital med motsvarande belopp. Se vidare noten under eget kapital.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärde och skrivs av linjärt över den bedömda nyttjandeperioden. Inventarier skrivs av under fem år. Inköp av datorer kostnadsförs direkt.

Omsättningstillgångar

Fordringar upptas till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Handelsvaror som är avsedda för försäljning värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet eller verkligt värde på balansdagen. Kortfristiga innehav i aktier och andelar redovisas till det lägsta av anskaffningsvärdet eller marknadsvärdet vid balansdagen. Vid värderingen tillämpas portföljmetoden (kollektiv värdering).

Nyckeltalsdefinitioner

Soliditet: Justerat eget kapital i procent av balansomslutning

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen har upprättats enligt den indirekta metoden, d.v.s. den utgår från verksamhetens resultat.

Övrigt

Om inte annat anges är alla belopp angivna i tusentals kronor.

4

NOTER TILL RESULTAT- OCH BALANSRÄKNINGEN

TKR

Not 1 - Insamlade medel

	2013	2012
Gåvor från allmänheten	9 585	8 524
Donation Barnkonventionsprojekt, region Nord	0	1 000
Gåvor från företag & organisationer	8 363	4 118
PostkodLotteriet	18 000	18 000
Stödpaket från företag	6 665	6 733
Comviq/Tele 2	1 771	1 308
Övriga företagssamarbeten	6 557	9 183
Bidrag från stiftelser	1 825	2 283
Summa insamlade medel	52 766	51 149

Erhållna tjänster från Comviq/Tele 2 har redovisats som en intäkt i resultaträkningen till värde om totalt 1 771 tkr (1 308 tkr).

Not 2 - Bidrag

	2013	2012
Socialstyrelsens organisationsstöd	2 200	2 200
Bidrag från socialdepartementet	700	1 700
EU-bidrag	380	405
Allmänna arvsfonden	0	1 446
Kommuner	5 463	5 197
Landsting/regioner/länsstyrelser	1 394	1 523
Lönebidrag	313	394
Summa bidrag	10 450	12 865

Not 3 - Personal

Löner, andra ersättningar och sociala kostnader

	2013	2012
Skattepliktig ersättning till styrelseledamöter	0	0
Generalsekreterare	923	904
Övriga anställda och uppdragstagare	31 593	28 865
Totala löner och ersättningar	32 516	29 769

Inga styrelsearvoden har betalats ut under 2012 och 2013

Sociala kostnader	14 117	12 967
Varav pensionskostnader generalsekreteraren	177	175
Varav pensionskostnader för övriga anställda	4 073	3 469
Ersättningar understigande ett halvt prisbasbelopp	195	108
Ideella arbetsinsatser i Bris, timmar	2013	2012
Jourare i stödverksamheten, antal timmar	12 655	20 363
Jourares utbildningstid, antal timmar	320	4 520
Övriga insatser, t.ex. administrativ hjälp, timmar	2 708	2 905
Totalt	15 683	27 788

Antalet ideella medarbetare i Bris uppgår till cirka 350 medarbetare. Värdet av de ideella insatserna har inte redovisats i resultaträkningen.

Medelantalet anställda	2013	2012
Antal kvinnor	58	51
Antal män	14	15
Totalt	72	66

Förbundsstyrelsen	2013	2012
Antal kvinnor	9	7
Antal män	3	4
Totalt	12	11

Uppgift om styrelsens deltagande på styrelsemöten under året

	När- varande	Antal möten	
		Ej när- varande	Totalt
Ulf Spendrup from maj (ordförande)	3	0	3
Lars-Johan Jarnheimer tom maj (ordförande)	2	0	2
Lena Isaksson (ledamot)	2	3	5
Carola Lavén (ledamot)	4	1	5
Doreen Månsson (ledamot)	3	2	5
Maria Stockhaus (ledamot)	4	1	5
Morgan Alling from maj (ledamot)	0	3	3
Per Berggren from maj (ledamot)	3	0	3
Thomas Fogdö tom maj (ledamot)	2	0	2
Christian W Jansson tom maj (ledamot)	1	1	2
Christina Elffors Sjödin from maj (region Mitt)	3	0	3
Ketil Eriksen tom maj (region Mitt)	1	1	2
Christine Andersson from maj (region Nord)	3	0	3
Agneta Forsvik-Lundmark tom maj (region Nord)	1	1	2
Sofia Åkerman from maj (region Syd)	3	0	3
Maria Grynge tom maj (region Syd)	1	1	2
Charlotta Oom from maj (region Väst)	3	1	4
Frida Nilsson tom maj (region Väst)	0	2	2
Marie Aktö from maj (region Öst)	3	0	3
Ulla Lönn tom maj (region Öst)	2	0	2

Not 4 - Resultat av värdepapper/fonder

	2013	2012
Utdelningar	0	112
Realisationsresultat vid försäljning	1 349	215
Summa	1 349	327

Not 5 - Fördelning av årets resultat och förändring av eget kapital

	Ändamåls- bestämda medel	Balanserat kapital	Totalt
Belopp vid årets ingång	4 639	22 899	27 538
Utnyttjande av ändamålsbestämda medel	-1 205	1 205	0
Årets resultat före fördelning		-9 324	-9 324
Utgående saldo	3 434	14 780	18 214

Ändamålsbestämda medel	2013-12-31	2012-12-31
Skandia sponsring av lokaler 2010-2015	1 750	2 750
Donation Barnkonventionsprojekt, region Nord	690	895
Övriga medel	994	994
Summa ändamålsbestämda medel	3 434	4 639

Not 6 - Inventarier och installationer

	2013	2012
Ingående anskaffningsvärde	1 114	2 343
Inköp	0	0
Utrangering	-399	-1 229
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	715	1 114
Ingående avskrivningar	-892	-2 003
Utrangering	399	1 229
Årets avskrivning	-112	-118
Utgående ackumulerade avskrivningar	-605	-892
Utgående bokfört värde	110	222

Not 7 - Andelar i koncernföretag

Det helägda dotterbolaget Svenska BRIS AB, 556625-4842 har under året avvecklats genom en frivillig likvidation.

Not 8 - Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2013	2012
Förutbetalda hyror	935	1 096
Upplupna ränteintäkter	0	5
Upplupna bidrag/företagssamarbeten	2 960	1 493
Övriga poster	475	820
Summa	4 370	3 414

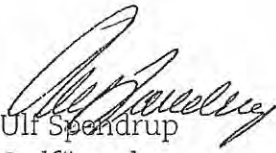
Not 9 - Kortfristiga placeringar

	2013	2013	2012	2012
	Bokfört värde	Marknadsvärde	Bokfört värde	Marknadsvärde
Andelar i räntefonder				
Swedbank Absolutavkastning Plus	9 498	9 514	-	-
Nordea Inst Räntef korta placeringar utdel	5 000	5 038	-	-
Nordea institutionella penningmarknadsfonden			9 264	9 808
Nordea Inst Räntef korta placeringar			5 026	5 085
Robur penningmarknadsfond Mega			1 293	1 313
Talenten räntefond MEGA			5 212	5 632
KPA Etiska Räntefond			2 768	2 815
Värdepapper vid arv	123	123	0	0
Summa aktier och andelar i fonder	14 621	14 675	23 563	24 653

Not 10 - Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2013	2012
Semesterlöner inkl sociala avgifter	2 366	2 319
Upplupna sociala avgifter	1 227	971
Upplupna löner	801	532
Förutbetalda intäkter	255	494
Övriga poster	626	699
Summa	5 275	5 015

Stockholm den 8 april 2014

Ulf Spendrup
Ordförande

Katarina Ahlström
Generalsekreterare

Per Berggren

Lena Isaksson

Carola Lavén

Doreen Månsson

Maria Stockhaus

Morgan Alling

Christina Elffors Sjödin

Christine Andersson

Sofia Åkerman

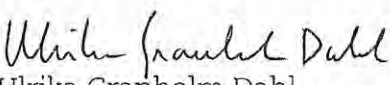

Charlotta Oom

Marie Aktö

Vår revisionsberättelse har avgivits den 12/5 2014

Ulrika Granholm Dahl
Auktoriserad revisor

Rolf Klingvall
Förtroendevald revisor

Revisionsberättelse

Till kongressen i Bris – Barnens Rätt i Samhället, org.nr 802013-3420

Rapport om årsredovisningen

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för BRIS – Barnens Rätt i Samhället för år 2013.

Styrelsens och generalsekreterarens ansvar för årsredovisningen

Det är styrelsen och generalsekreteraren som har ansvaret för att upprätta en årsredovisning som ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen och för den interna kontroll som styrelsen och generalsekreteraren bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen på grundval av vår revision. Granskningen har utförts enligt god revisionssed. För den auktoriserade revisorn innebär detta att denna utfört revisionen enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige. Dessa standarder kräver att den auktoriserade revisorn följer yrkesetiska krav samt planerar och utför revisionen för att uppnå rimlig säkerhet att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter.

En revision innefattar att genom olika åtgärder inhämta revisionsbevis om belopp och annan information i årsredovisningen. Revisorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Vid denna riskbedömning beaktar revisorn de delar av den interna kontrollen som är relevanta för hur föreningen upprättar årsredovisningen för att ge en rättvisande bild i syfte att utforma granskningsåtgärder som är ändamålsenliga med hänsyn till omständigheterna, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i föreningens interna kontroll. En revision innefattar också en utvärdering av ändamålsenligheten i de redovisningsprinciper som har använts och av rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen, liksom en utvärdering av den övergripande presentationen i årsredovisningen.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Uttalanden

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av föreningens finansiella ställning per den 31 december 2013 och av dess finansiella resultat och kassaflöden för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar samt stadgar

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för BRIS – Barnens Rätt i Samhället för år 2013.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att med rimlig säkerhet uttala oss om förvaltningen på grundval av vår revision. Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige.

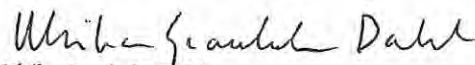
Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi utöver vår revision av årsredovisningen granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i föreningen för att kunna bedöma om någon styrelseledamot har företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Uttalande

Vi tillstyrker att kongressen beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 12 maj 2014

Ulrika Granholm Dahl
Auktoriserad revisor

Rolf Klingvall
Förtroendevald revisor

ÖSTHAMMARS KOMMUN KOMMUNKANSLIET
2015-10-21
Dnr KS 2015-752 003

HANDLINGSPLAN

Utifrån inventering och analys kring personer med psykisk funktionsnedsättning i Östhammars kommun

Gäller verksamhetsår	Datum för upprättande	Kommun
2016-2017	2015-10-05	Östhammars kommun
Deltagande verksamheter vid upprättande		
Socialförvaltningen samt Enheten för arbete och sysselsättning.		
Brukarorganisationer/motsvarande som erbjudits att ha synpunkter på handlingsplanen		
HSO (handikapporganisationernas samarbetsorganisation) inklusive RSMH (Riksföreningen för social och mental hälsa) Östhammar.		
Plan för uppföljning av handlingsplanen		
Uppföljning av handlingsplanen kommer ske årligen senast 15 september i styrgrupp med representanter från enheten för arbete och sysselsättning samt socialförvaltningen		

Bakgrund och syfte

Utifrån psykiatrisatsningen har en inventering gjorts inom målgruppen personer med psykisk ohälsa. Inventering ger ett underlag för verksamhets- och resursplanering. Kunskapen om målgruppens behov tydliggör hur gemensamma resurser ska användas på ett effektivt sätt och hur samverkansformer ska utvecklas både på övergripande nivå och på individnivå. Stödinsatser ska erbjudas utifrån individuella behov.

Analysen tydliggör vilka slutsatser som kan dras, vilka problemområden som behöver prioriteras och vilka förslag till utveckling och förbättring som kan formuleras. Analysen avser kvinnor och män. Analysen är utgångspunkt för åtgärderna i denna handlingsplan.

Inventeringen har utförts av personal från boendestödet, enheten för arbete och sysselsättning (United action samt aktivitetshuset), närpsykiatri, habilitering samt lokalföreningen RSMH Vallonerna, (Riksförbundet för Social och Mental Hälsa).

Handlingsplanen har gått för kännedom till socialnämnden och kommunstyrelsen (gällande enheten för arbetsmarknad och sysselsättning). Samarbete kring handlingsplanen har, vad gäller sysselsättning, även skett med försäkringskassan och arbetsförmedlingen. Samarbete har även löpande skett med brukar- och anhörigrepresentanter. Uppföljning av handlingsplanen kommer årligen att ske i styrgrupp med representanter från enheten för arbete och sysselsättning samt socialförvaltningen.

Nulägesanalys

Basfakta

Inventeringen genomfördes 2013. I inventeringen ingick 95 personer. 46 av dem var kvinnor och 49 av dem var män. 17 personer var mellan 18-24 år, 29 personer var mellan 25-44 år, 46 personer var mellan 45-64 år och 3 personer var över 65 år. Samarbete med kommun har skett kring 78 personer, samarbete med landsting har skett kring 68, samarbete med staten har skett kring 20 personer och samarbete med övriga organisationer har skett kring 4 personer. För 18 av personerna är en samordnad individuell plan (SIP) upprättad eller håller på att upprättas, för 50 personer föreligger ingen SIP och för 27 personer är ej känt om SIP finns.

Inventeringen gällande stadigvarande boende visar att 61 personer bor i ordinärt boende, av dem har 28 praktiskt stöd i hemmet från socialförvaltningen. 6 personer bor i särskilda boendeformer enligt SoL eller LSS. 9 personer bor stadigvarande hos nära släkt och 3 personer innehar socialt bostadskontrakt. Inventeringen gällande saknad av stadigvarande boende visar att 1 person tillfälligt bor hos släktingar. 8 personer är placerade, varav 3 personer utanför kommunen. 1 person är hemlös (hänvisad till tillfälligt boende). 59 av personerna bor ensamma, 18 personer bor tillsammans med en partner, 12 personer bor tillsammans med sina föräldrar, 2 personer bor tillsammans med annan vuxen person, och 4 personer är ej känt med vem de bor. 5 personer bor tillsammans med egna barn, 1 person bor tillsammans med andras barn och 3 personer är ej känt om de bor med barn.

5 personer har avbruten grundskola, 9 personer har fullgjord grundskola, 15 personer har avbruten gymnasieutbildning, 19 personer har fullgjord gymnasieutbildning, 1 person har avbrutna högskolestudier, 1 person har avbruten annan eftergymnasial utbildning, 4 personer har fullgjord eftergymnasial utbildning och för 41 personer är ej känt. 42 personer har haft sysselsättning under minst en månad de senaste tolv månaderna och 39 personer har inte haft det. För 5 personer har det ej varit aktuellt på grund av andra omständigheter. För 9 personer är sysselsättningen ej känd. 10 personer har arbetat på den öppna arbetsmarknaden, 2 personer har arbetat inom förening eller liknande, 4 personer har arbetat inom offentligt skyddat arbete, 17 personer har arbetat inom kommunal dagverksamhet, 9 personer har deltagit i öppen kommunal verksamhet, 5 personer har studerat, 9 personer har haft annan form av arbete eller sysselsättning och för 1 person är det ej känt.

6 personer har under de tolv senaste månaderna haft lön av arbete, 53 personer har haft sjuk- eller aktivitetsersättning, 7 personer har haft sjukpenning, 3 personer har haft ålderspension, 3 personer har haft studiemedel, 1 person har haft arbetslöshetsersättning, 16 personer har haft försörjningsstöd, 2 personer har försörjts av anhörig eller eget kapital, 5 personer har haft annan inkomst och för 11 personer är det ej känt.

För 95 personer har skattningar om svårigheter inom olika livsområden gjorts och för 92 personer har skattningar om hälsosituationen gjorts. 5 personer har inte ett aktuellt behov av psykiatriska insatser, 68 personer har ett sådant behov samt för 22 personer är behovet ej känt. 21 av personerna har under de senaste 12 månaderna genomgått en allmän hälsoundersökning, 6 personer har ej gjort det och för 68 personer är det ej känt.

Psykosociala insatser

Detta underlag innehåller även en bedömning över hur kommunen erbjuder de insatser som anges i antagna nationella riktlinjer gällande psykosociala insatser vid schizofreni eller liknande psykoser. Socialförvaltningen erbjuder "personlig kontakt vid utskrivning". Socialförvaltningen arbetar även med "delat beslutsfattande" men behöver se över och tydliggöra alla steg i denna process. "Utbildning om sjukdomen" ges inom ramen för vård- och stödsamordning (Voss). Samarbetet kring Voss behöver utvecklas tillsammans med landstinget. Strukturerna för Voss behöver utvecklas inom socialförvaltningen, varför en medarbetare från och med 2015 kommer genomgå en längre utbildning inom Voss. Utveckling av samverkan med landstinget behöver även ske för att socialtjänsten ska kunna erbjuda "socialpedagogiska åtgärder". "Familjeinterventioner" erbjuds ej inom ramen för socialtjänsten. "Anhörigstöd" erbjuds i enlighet med socialtjänstlagen och kommer att tydliggöras inom ramen för socialförvaltningens verksamhetsplan. "Social färdighetsträning" erbjuds och kommer utvecklas inom ramen för Voss. "Daglig aktivitet" erbjuds idag men behöver utvecklas för att tydliggöra ansvar för motivation samt för att utöka olika alternativ. "Praktik enligt IPS-metoden" erbjuds ej idag. Här behöver ansvar och resurser förtydligas. Under 2015 ska ett underlag tas fram för införande av ett IPS-projekt under 2016. "Boende i ordinärt boende",

”boendestöd” och ”bostad med särskild service” erbjuds inom ramen för socialtjänstens antagna riktlinjer. ”Intensiv case management” erbjuds ej, däremot erbjuds ”mindre intensiv case management enligt resursmodellen” genom samverkansmodellen Voss. Här behöver dock samverkan med landstinget tydliggöras.

Samarbete/samordnad individuell plan

Samarbete har skett kring en hel del av personerna i inventeringen. Då dessa personer ofta har en komplex situation behövs en tydlig och professionell samverkan som belyser och stödjer personens hela levnadssituation.

Ett strukturerat samarbete kring samordnad individuell plan (SIP) är viktigt för att tydliggöra och kvalitetssäkra samverkan. Samordnad individuell plan samt hälsofrämjande insatser är viktiga utvecklingsområden för samverkan. Kommunen samverkar gällande målgruppen med landstinget inom närvårdens arbetsgrupp för psykiatri. Samverkan mellan myndigheter inom kommun, landsting och stat behöver utvecklas så att personen får en trygg situation.

Inventeringen visar att det är ett mindre antal brukare som har en upprättad samordnad individuell plan. Kommunen bedömer att det är fler personer som har behov av att en individuell samordnad plan upprättas. Aktiviteter inom denna handlingsplan ska leda fram till att samordnad individuell plan tillförsäkras den enskilde vid behov. Under 2015 har en SIP koordinator anställts, utbildning till professionella har genomförts. Koordinatören har också stöttat de professionella i genomförandet av samordnade individuella planeringar. Utbildning till brukare och anhöriga kommer ske senare under hösten. Koordinatören kommer till viss del fortsätta med detta stöd under 2016.

För att stärka den enskildes och närståendes inflytande och delaktighet vid upprättande av SIP används Vård- och stödsamordning (Voss) som förberedelse inför SIP mötet. Representanter från Östhammars kommun ingår i ett länsövergripande samarbete för utveckling av samverkansmodellen Voss, där finns också landstinget representerat. Ett länsövergripande samarbete pågår gällande uppföljning av arbetet kring Samordnad Individuell Plan. Rapporten med resultat beräknas vara klar i november 2015.

Boende

Inventeringen visar att merparten av personerna stadigvarande bor i ordinärt boende med eget hyreskontrakt. Ett fåtal personer bor under tillfälliga förhållanden varav en person är hemlös. Tre personer har ett tillfälligt boende utanför kommunen. Inventeringen visar att personerna har ordnade boendeformer och att de erhåller stöd av socialtjänsten i sitt boende. Behoven får anses vara tillgodosedda på boendeområdet. Samhällets samverkan kring ansvar för målgruppens boendesituation måste även framöver fortsätta vara ett högt prioriterat område. En förvaltningsövergripande samverkansgrupp med representanter från kommunstyrelsen, tekniska kontoret, socialförvaltningen och allmännyttan finns inom kommunen för att tydliggöra kommunens ansvar gällande boendefrågor. Brukarna är delaktiga genom sin representation inom arbetsgruppen psykiatri inom Närvårdssamverkan.

Enkätundersökning Boende

I september 2015 har en enklare enkätundersökning genomförts, den har lämnats till brukare med insats från boendestöd, förberedande spåret och personligt ombud. Enkäten har undersökt hur personer inom målgruppen upplever sitt boende samt vad de önskar för boende.

51 enkäter har inkommit, varav 28 kvinnor och 22 män och 1 ej angivet kön.

Åldersfördelning och enkätsvar enligt nedan.

<i>Ålder</i>	<i>Antal</i>
18-35	24
36-50	11
51-70	16

<i>Hur bor du idag?</i>	<i>Antal</i>
I vanlig lägenhet eller hus, med eget hyreskontrakt	42
I vanlig lägenhet eller hus med bostadssocialt kontrakt (genom socialförvaltningen)	2
I särskild boendeform med beslut enligt SoL eller LSS	0
Stadigvarande hos mina föräldrar, syskon eller vänner	2
Tillfälligt hos mina föräldrar, syskon eller vänner	2
I familjehem eller i någon form av vård- eller stödinrättning	1
Hemlös (ex. akutboende, härbärge, jourboende, vandrarhem)	0
Annat	2

<i>Hur skulle du vilja bo?</i>	<i>Antal</i>
I vanlig lägenhet eller hus, med eget hyreskontrakt	44
I vanlig lägenhet eller hus med bostadssocialt kontrakt (genom socialförvaltningen)	0
I särskild boendeform med beslut enligt SoL eller LSS	3
Stadigvarande hos mina föräldrar, syskon eller vänner	0
Tillfälligt hos mina föräldrar, syskon eller vänner	0
I familjehem eller i någon form av vård- eller stödinrättning	0
Hemlös (ex. akutboende, härbärge, jourboende, vandrarhem)	0
Annat	4

Analys av enkäten visar att boendet är som de flesta önskar och utifrån detta resultat anses behoven inom boendområdet vara tillgodosedda för de tillfrågade.

Sysselsättning

Ungefär hälften av personerna har haft sysselsättning under minst en månad de senaste tolv månaderna. Ett fåtal personer har arbetat på den öppna arbetsmarknaden. De flesta personerna har haft sysselsättning inom kommunal eller statlig verksamhet. Det är viktigt att denna målgrupp känner en möjlighet av att erbjudas sysselsättning inom den öppna arbetsmarknaden, vilket ger större möjlighet att erhålla sysselsättning över längre tid och med större självständighet. Kommunen har i projektform kartlagt brukarnas behov, resurser samt inventerat de privata arbetsgivarnas inställning till att erbjuda målgruppen sysselsättning. Syftet med projektet är att utveckla samverkan och öka målgruppens möjlighet till sysselsättning. Brukarna är delaktiga genom sin representation inom arbetsgruppen psykiatri inom Närvårdssamverkan.

Kartläggning av arbetsgivarnas inställning

Enkät har skickats ut till totalt ca 50 privata företag och kommunala platser, 11 av dessa har svarat. Av svaren kan utläsas att många är tveksamma men inte helt ovilliga att ta emot en praktikant ur målgruppen. Av de svarande företagen tycker 7 att det vore bra med handledarstöd på plats. Detta är en hög siffra och stödjer väl tankar om metoden individuellt stöd i arbete, ISA. Andra stöd som företagarna var positiva till var personlig handledning av personal med kunskaper, möjlighet att avsluta snabbt samt utbildningsföreläsningar.

Enkätundersökning sysselsättning

I september 2015 har en enklare enkätundersökning genomförts, den har lämnats till brukare med insats från boendestöd, förberedande spåret och personligt ombud. Enkäten har undersökt hur personer inom målgruppen upplever sin sysselsättning samt vad de önskar för sysselsättning.

51 enkäter har inkommit, varav 28 kvinnor och 22 män och 1 ej angivet kön.

Åldersfördelning och enkätsvar enligt nedan.

Ålder	Antal	Kvinnor	Män	Inget angivet kön
18-35	24	12	11	1
36-50	11	5	6	
51-70	16	11	5	

Vilken form utav sysselsättning under de senaste 24 månaderna?

Form av sysselsättning	Antal
Arbete	5
Praktik	4
Studier	3
Sjukskrivning	26
Annan sysselsättningsverksamhet (ex. Förberedande spåret, RSMH)	5
Inget	8

Om du fick ett arbete/en praktik idag skulle du kunna ta det då?

Ja, med hjälp av stöd på plats	26
Ja, utan något stöd	5
Nej, jag vill inte arbeta/praktisera	18
Ej svarat	2

Hur mycket tror du att du skulle klara av att arbeta/praktisera?

%	Kvinnor	Män
25 %	11	7
50 %	5	6
75 %	4	1
100 %	2	0
Inget alternativ/inget svar:	7	8

Analys av enkäten visar att område sysselsättning är ett område som behöver utvecklas för målgruppen. I ett första steg bör detta fokusera på sysselsättning med 25 %. Anpassat stöd behövs för att möjliggöra för brukarna att klara av arbete och praktik, detta stöd behöver också utvecklas. Genusperspektivet bör också beaktas.

Delaktighet

Ytterligare en enklare enkätundersökning kommer genomföras under hösten. Enkäten ska undersöka känslan av delaktighet hos de brukare som beviljats boendestöd och hos deltagare vid förberedande spåret.

Fortsatt utveckling

Den genomlysning som skett inom PRIO-satsningen tydliggör behovet av ett ständigt fortsatt utvecklings- och förbättringsarbete gällande handläggning och insatser till målgruppen. Ansvarsförhållanden för olika insatser och helhetsperspektivet behöver förtydligas och förstärkas. Samverkan både internt, inom och mellan flera förvaltningar, och externt måste systematiseras. Utåtriktade insatser för att ändra attityder i samhället behövs också.

Brukar- och anhörigperspektiv

Handlingsplanen har varit på remiss hos HSO för synpunkter.

Vid HSO:s styrelsemöte diskuterades PRIO handlingsplaner enligt nedan.

”Med anledning av överenskommelsens punkt 9 vill vi framhålla följande:

- Delaktighet för patienter/brukare fungerar inte som det är tänkt.
- Upplevs att brukarinflytande på organisationsnivå är bara i tal men inte i praktiken.
- Inflytande på verksamhetsnivå har hittills inte fått effekt”.

Planering för hur verksamheten ska utvecklas 2016-2018

Område: Samarbete/samordnad individuell plan		
Aktivitet	Ansvar	Tidsplan
Utveckla rutiner inom kommunens verksamheter för att implementera SIP	Socialförvaltningen	2016
Erbjuda SIP utbildning till brukare och anhöriga	Socialförvaltningen	2016
Utvecklingsarbete i samverkan gällande SIP och Voss, lokalt och i länet	Socialförvaltningen	2016
Fortsatt utveckling av samverkan mellan socialtjänst och närpsykiatri	Socialförvaltningen	2016
Fortsatt utveckling av samverkan mellan socialtjänst och arbetsförmedling	Socialförvaltningen	2016

Område: Boende		
Aktivitet	Ansvar	Tidsplan
Fortsätta arbetet med att tydliggöra behov, ansvar och roller gällande boende för aktuell målgrupp	Socialförvaltningen	2016-2017
Inom närvården tillsammans med brukar- och anhörigrepresentanter ta fram åtgärder för att öka deras inflytande inom boendeområdet och hur synpunkter kan inhämtas	Socialförvaltningen	2016-2017

Område: Sysselsättning		
Aktivitet	Ansvar	Tidsplan
Inom närvården tillsammans med brukar- och anhörigrepresentanter ta fram åtgärder för att öka deras inflytande inom sysselsättningsområdet och hur synpunkter kan inhämtas	Socialförvaltningen och Enheten för arbete och sysselsättning	2016-2017
Tillsammans med arbetsförmedlingen, försäkringskassan och landstinget utveckla plattform för samverkan med stöd av nya funktionen, Samverkanskoordinator. Via denna plattform skapas ett länsövergripande nätverk för kunskapsutveckling gällande personer med psykisk ohälsa	Socialförvaltningen och Enheten för arbete och sysselsättning	2016-2018
Utifrån kartläggning gällande resurser och inventering av näringslivets inställning till att erbjuda målgruppen arbete/ sysselsättning, samt utifrån enkät, i projektform arbeta med att erbjuda IPS eller liknande metoder	Socialförvaltningen och Enheten för arbete och sysselsättning	2016
Fortsätta utveckla möjligheter till samordnad rehabilitering utifrån gemensamt projekt med försäkringskassan (Impuls)	Socialförvaltningen	2016
Tillsammans med försäkringskassan och arbetsförmedlingen nu praktisera de kunskaper som lärts vid utbildningen i att hålla nätverksmöten.	Socialförvaltningen och Enheten för arbete och sysselsättning	2016-2017

Kommunledningsförvaltningen

ARBETSORDNING FÖR KOMMUNFULLMÄKTIGE I ÖSTHAMMARS KOMMUN

Utöver det som föreskrivs om fullmäktige i lag eller annan författning gäller bestämmelserna i denna arbetsordning. (5 kap 63-64 §§ KL)

Antalet ledamöter och ersättare (5 kap 1-3 §§ KL), (14 kap 16-17 §§ VL), (5 kap 4 § KL)

§ 1

Kommunfullmäktige har 49 ledamöter.

I vallagen och även kommunallagen finns det bestämmelser om antalet ersättare.

Ordförande och vice ordföranden, Presidium (5 kap 6 § KL)

§ 2

De år då val av kommunfullmäktige har ägt rum i hela landet, väljer kommunfullmäktige bland ledamöterna en ordförande samt en förste och en andre vice ordförande (presidium). Presidievalen skall förrättas på ett sammanträde som hålls före utgången av **oktober månad**.

Presidiet väljs för kommunfullmäktiges löpande mandatperiod.

§ 3

Tills presidievalen har förrättats, tjänstgör som ordförande den som har varit ledamot i kommunfullmäktige längst tid (ålderspresidenten).

Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid som ledamot, ska den äldste av dem vara ålderspresident.

§ 4

Om ordföranden eller någon av vice ordförandena avgår som ledamot eller från sin presidentpost, bör kommunfullmäktige så snart det kan ske välja en annan ledamot för återstoden av tjänstgöringstiden för den som har avgått.

Om samtliga i presidiet är hindrade att fullgöra uppdraget, fullgör ålderspresidenten ordförandens uppgift.

Presidiets uppgifter

§5

En del av presidiets uppgifter preciseras nedan.

- Presidiet planerar, leder och ansvarar för fullmäktiges sammanträden,
- Presidiet kallar till överläggningar med den kommunala revisionen och med gruppledarna för de politiska partierna i fullmäktige,
- Presidiet är kommunfullmäktiges kontakt till den kommunala revisionen,
- Presidiet introducerar nya ledamöter t.ex. genom olika utbildningsprogram,
- Presidiet ansvarar för miniseminarium och utbildningar för ledamöter och ersättare,
- Presidiet ansvarar för medborgarskapscermoni,
- Presidiet ansvarar för uppvaktningar av den förtroendevalda organisationen.

Tid och plats för sammanträdena (5 kap 7 och 8 §§ KL)

§ 6

Ordinarie sammanträde med kommunfullmäktige hålls på dag och tid som kommunfullmäktige bestämmer för varje år.

Första sammanträdet med det nyvalda kommunfullmäktige hålls under **oktober** på dag och tid som kommunfullmäktige bestämmer.

Ålderspresidenten bestämmer dagen och tiden för det första sammanträdet efter samråd med kommunstyrelsens presidium.

Om det är påkallat av särskilda skäl, får ordföranden efter samråd med vice ordförandena besluta, att visst sammanträde ska hållas på annan dag än den som kommunfullmäktige har bestämt.

Dag för extra sammanträde bestäms av ordföranden efter samråd med vice ordförandena, om inte kommunfullmäktige självt beslutar därom. Begäran om extra sammanträde skall göras skriftligen hos ordföranden. Av begäran skall det eller de ärenden framgå som skall behandlas.

Uppgift om beslut enligt tredje och fjärde styckena skall snarast och minst en vecka före den bestämda sammanträdesdagen anslås på kommunens anslagstavla och inom samma tid sändas till varje ledamot och ersättare i kommunfullmäktige.

Sammanträdestiden för kommunfullmäktige är begränsad till kl 23.00. Ordföranden har att besluta om sammanträdet skall fortsätta efter kl 23.00.

§ 7

Om det föreligger särskilda skäl för det, får ordföranden efter samråd med vice ordförandena ställa in ett sammanträde. Om ordföranden beslutar att ett sammanträde skall ställas in låter ordföranden snarast underrätta varje ledamot och ersättare om beslutet.

Uppgift om beslutet skall snarast och minst en vecka före den bestämda sammanträdesdagen anslås på kommunens anslagstavla.

§ 8

Kommunfullmäktiges sammanträden hålls i lokal och på ort som presidiet bestämmer.

Annonsering av sammanträden (5 kap 10 § KL)

§ 9

Annonsering i ortstidningar om sammanträde med kommunfullmäktige ska även omfatta information angående allmänhetens frågestund **ett urval av de ärenden som ska behandlas (föredragningslistan) samt information om webbsändningar och webbsida.**

Förlängning av sammanträde och fortsatt sammanträde

§ 10

Om fullmäktige inte hinner slutföra ett sammanträde på den utsatta sammanträdesdagen, kan ordförande/fullmäktige besluta att förlänga tiden för sammanträdet.

Fullmäktige kan också besluta att avbryta sammanträdet och att hålla fortsatt sammanträde en senare dag för att behandla de ärenden som återstår. I ett sådant fall beslutar fullmäktige genast, när och var sammanträdet ska fortsätta. Om fullmäktige beslutar att hålla fortsatt sammanträde, utfärdar ordföranden en kungörelse om det fortsatta sammanträdet på vanligt sätt.

Om sammanträdet ska fortsätta inom en vecka, behöver inte någon kungörelse utfärdas. I ett sådant fall låter ordföranden dock underrätta de ledamöter och ersättare som inte är närvarande när sammanträdet avbryts om tiden och platsen för det fortsatta sammanträdet.

Handlingar till sammanträdena

§ 11

Ordförande bestämmer efter samråd med vice ordförandena när fullmäktige ska behandla ett ärende, om inte annat följer av lag.

Kommunstyrelsens och övriga nämnders förslag till beslut eller yttranden i de ärenden som tagits in i kungörelsen bör tillställas varje ledamot och ersättare före sammanträdet.

Ordföranden bestämmer i vilken omfattning övriga handlingar i ett ärende skall tillställas ledamöter och ersättare före sammanträdet.

Handlingarna i varje ärende bör finnas tillgängliga för allmänheten i sammanträdeslokalen under sammanträdet.

Interpellationer och enkla frågor bör tillställas samtliga ledamöter och ersättare före det sammanträde vid vilket de avses bli ställda.

Anmälan av hinder för tjänstgöring och inkallande av ersättare (5 kap 12-17 §§ KL)

§ 12

En ledamot som är hindrad att delta i ett helt sammanträde eller i en del av sammanträdet, ska snarast anmäla detta till gruppledaren.

Vad som här har sagts om ledamot gäller även ersättare som redan har kallats att tjänstgöra.

Om ledamot utan att i förväg ha anmält förhinder uteblir från sammanträde eller hinder uppkommer för en ledamot att vidare delta i ett pågående sammanträde, kallar ordföranden in den ersättare som är närvarande vid sammanträdet och står i tur att tjänstgöra.

Ordföranden bestämmer, när en ledamot eller en ersättare ska träda in och tjänstgöra under ett pågående sammanträde. Endast om det föreligger särskilda skäl får inträde ske under pågående handläggning av ett ärende, exempelvis om ingen ersättare har kunnat utses och majoriteten påverkas.

Placeringsordning

§ 13

Vid kommunfullmäktiges sammanträden intar presidiet, kommunfullmäktiges sekreterare och kommunchefen särskilda platser vid presidiebordet. Ledamöter i kommunfullmäktige intar de platser som särskilt anvisas de.

Media intar särskilt anvisade platser.

Allmänheten och icke tjänstgörande ersättare skall anvisas platser väl avgränsade från ordinarie ledamöter och tjänstgörande ersättare.

Upprop

§ 14

En uppslagslista som utvisar de ledamöter och ersättare som tjänstgör ska finnas tillgänglig.

Vid sammanträdets början uppropas samtliga ledamöter och de ersättare som står i tur att tjänstgöra i ledamots ställe. Därefter uppropas övriga ersättare. Uppropet sker enligt särskild lista (uppslagslistan). Ordföranden uppropas sist. Upprop förrättas även vid början av sammanträde som efter längre avbrott fortsätter vid senare tidpunkt. Upprop avslutas med klubbslag.

Ledamot som infinner sig vid sammanträdet efter det att uppropet har avslutats, skall anmäla sig hos ordföranden, som tillkännager närvaron och låter ledamoten tjänstgöra.

Ledamot och tjänstgörande ersättare får inte annat än tillfälligtvis lämna sammanträdet utan att anmäla detta till ordföranden.

Upprop förrättas också i början av varje ny sammanträdesdag, vid fortsatt sammanträde och när ordföranden anses att det behövs.

Föredragningsordning (5 kap 40 § KL)

§ 15

Vid sammanträde handläggs ärendena i den ordning de står på föredragningslistan. Kommunfullmäktiges ordförande får besluta om ändring av ordningsföljden.

Ordföranden bestämmer, när under ett sammanträde ett ärende ska behandlas som inte finns med i kungörelsen.

Yttranderätt vid sammanträdena (4 kap 18 § 1 st, 5 kap 21-22, 53 och 56 §§ KL)

§ 16

Ordförande och vice ordförande i nämnd

Ordföranden och vice ordförande i en nämnd vars verksamhetsområde ett ärende berör får delta i överläggningen i ärendet.

Ordföranden och vice ordförande i en kommunfullmäktigeberedning får delta i överläggningen, när kommunfullmäktige behandlar ett ärende som beredningen har handlagt.

Ordföranden i en nämnd eller i kommunfullmäktigeberedningen eller någon annan som besvarar en interpellation eller en fråga får delta i den överläggning som hålls med anledning av svaret.

§ 17

Förtroendevalda revisorer

Kommunens revisorer får delta i överläggningen när kommunfullmäktige behandlar revisionsberättelsen och årsredovisningen.

Revisorerna får också delta i överläggningen, när kommunfullmäktige behandlar ett ärende som berör revisorernas egen förvaltning.

§ 18

Ordföranden låter efter samråd med vice ordförandena i den utsträckning som det behövs kalla ordförandena och vice ordförandena i nämnderna och kommunfullmäktigeberedningen, revisorerna samt anställda hos kommunen för att lämna upplysningar vid sammanträdena. Detsamma gäller utomstående sakkunniga.

Om kommunfullmäktige inte beslutar något annat, bestämmer ordföranden efter samråd med vice ordförandena i vilken utsträckning de som har kallats för att lämna upplysningar på ett sammanträde får yttra sig under överläggningarna.

§ 19

Kommunchef och kommunfullmäktiges sekreterare

Kommunchefen får delta i överläggningen i alla ärenden.

Kommunfullmäktiges sekreterare får yttra sig om lagligheten av det som förekommer vid sammanträdena.

§ 20

Frågeställare och förslagsställare

Vid behandlingen av fråga under allmänhetens frågestund bereds frågeställaren möjlighet att yttra sig under frågestunden.

Den som har väckt ett ärende genom medborgarförslag har rätt att yttra sig med anledning av svaret på medborgarförslaget.

Berednings initiativrätt (5 kap 23 § 1 st 4 p)

§ 21

Beredning som har tillsatts av kommunfullmäktige har rätt att väcka ärende hos kommunfullmäktige, om kommunfullmäktige beslutar det.

Talarordning, talartid och ordningen vid sammanträdena

§ 22

Den som har rätt att delta i kommunfullmäktiges överläggningar får ordet i den ordningen han/hon har anmält sig och blivit uppropad. Anförande ska hållas från särskild anvisad plats.

§ 23

Talartiden vid varje debattinlägg under kommunfullmäktiges sammanträden maximeras till fem minuter förutom replik.

Talartiden för gruppleddaren vid inledningsanförande vid behandling av budgetärenden maximeras till femton minuter. Talartiden för ordförande i nämnd maximeras till 10 minuter.

Den som har rätt att delta i kommunfullmäktiges överläggningar har också rätt till ett kort inlägg på högst två minuter för en replik med anledning av vad en talare har anfört. Inlägget görs omedelbart efter den talare som har ordet, då begäran om att få göra inlägget framställs.

§ 24

Skulle någon i sitt yttrande avlägsna sig från ämnet, får ordföranden med klubbslag fästa talarens uppmärksamhet på det. Om talaren inte rättar sig efter ordförandens erinran, får ordföranden ta från honom ordet. I övrigt får ingen avbryta en talare under hans anförande.

Ordförande kan utvisa den som uppträder störande och som inte rättar sig efter tillsägelse.

Uppstår oordning som ordföranden inte kan avstyra, får han upplösa sammanträdet.

Yrkanden

§ 25

När fullmäktige har förklarat överläggningen i ett ärende avslutad, går ordföranden igenom de yrkanden som har framställts under överläggningen och kontrollerar att de har uppfattats rätt.

Ordföranden befäster genomgången med ett klubbslag. Därefter får inte något yrkande ändras eller läggas till, om inte fullmäktige beslutar medge det enhälligt.

Den ledamot som har framställt ett yrkande ska avfatta det skriftligt.

Propositionsordning (5 kap 41, 45 §§ KL)

§ 26

Ordföranden får vägra proposition, om han anser att ett framställt förslag eller yrkande strider mot lag eller annan författning. Om någon yrkar att proposition ändå skall ställas och detta yrkande bifalls, får ordföranden inte vidare vägra proposition.

Ordföranden skall vägra proposition, om han anser att ett framställt förslag eller yrkande innebär ett nytt ärende, varvid ordförandens beslut blir gällande. Detta är inte tillämpligt i ärende som inte behöver beredas.

Deltagande i beslut (4 kap 20 § 1 st KL)

§ 27

En ledamot som avser att avstå från att delta i ett beslut, ska anmäla detta till ordföranden, innan beslutet fattas.

En ledamot som inte har gjort en sådan anmälan anses ha deltagit i beslutet, om kommunfullmäktige fattar det med acklamation.

Omröstning (4 kap 20 § 2 st, 5 kap 42-44, 46-47 §§ KL)

§ 28

Vid omröstning avges rösterna efter upprop. Upprop sker enligt uppopslistan. Ordföranden uppropas och avger sin röst sist.

Avgiven röst får inte ändras efter det att uppropet och avgivande av röster har förklarats avslutade genom klubbslag.

Ledamot eller tjänstgörande ersättare, som inte varit närvarande vid uppropet, får efter denna tidpunkt inte utöva sin rösträtt.

Före varje omröstning skall ordföranden anmoda justeringsmännen att anteckna de avgivna rösterna.

Valsedlar

§ 29

Vid val som inte är proportionellt, skall valsedel för att bli giltig:

1. vara enkel, sluten, omärkt och fri från all tvetydighet i fråga om namn,
2. uppta lika många valbara namn som valet avser.

Personer med samma tillnamn skiljs åt genom sina förnamn eller dessas begynnelsebokstäver. Om det är ovisst vem som åsyftas med något namn på valsedel, skall valsedel kasseras.

Om valsedel vid proportionellt val gäller särskilda bestämmelser.

Allmänhetens frågestund

§ 30

Allmänheten har rätt att ställa frågor till någon av kommunfullmäktiges ledamöter, ordföranden och vice ordförande i kommunstyrelsen, nämnder, bolag och stiftelse samt till kommunens revisorer och chefstjänstemän.

Allmänhetens frågestund hålls klockan 18.15 under högst 45 min.

Frågor inlämnas till kommunkansliet senast 6 dagar innan sammanträdet.

Frågorna får inte gälla myndighetsutövning mot enskild.

Frågan ska vara kortfattad och bör helst nedtecknas på särskilt underlag som finns att tillgå på kommunens hemsida och på kommunkontoret.

Ordföranden avgör efter samråd med vice ordförandena om en fråga får ställas, i vilken ordning de ska behandlas och vem som har att besvara frågan om det inte framgår av frågan.

Ordföranden läser upp frågan vid kommunfullmäktiges sammanträde.

Frågeställaren ska vara närvarande vid det sammanträde där frågan ställs och besvaras.

Frågeställaren bereds möjlighet att yttra sig under frågestunden.

Svaret ska vara kortfattat.

Debattinlägg av fullmäktiges ledamöter får ej förekomma under frågestunden.

Information

§ 31

Information till kommunfullmäktige kan lämnas från kommunalråden, nämnder, styrelser, förvaltningar, fullmäktigeberedningar och kommunala bolag vid inledningen av sammanträdet.

Motion (5 kap 23 § p 2, 33 § KL)

§ 32

Motion skall vara skriftlig och egenhändigt undertecknad av en eller flera ledamöter i kommunfullmäktige. Frågor av olika beskaffenhet får inte behandlas i samma motion.

Vid överlämnande av motion bereds motionären att vid kommunfullmäktiges sammanträde lämna en kort presentation av motionen.

Ersättare får väcka motion endast vid sammanträde då han/hon tjänstgör som ledamot.

Kommunstyrelsen skall årligen vid kommunfullmäktiges ordinarie april- och november sammanträden redovisa de motioner, som ännu inte är färdigberedda.

Medborgarförslag (5 kap 23 § p 5 och 33 § KL)

§ 33

Den som är folkbokförd i kommunen får väcka ärende i fullmäktige (medborgarförslag).

Ett medborgarförslag ska vara skriftligt och undertecknat av en eller flera personer.

Namnförtydligande, adress och telefonnummer ska anges.

Ämnen av olika slag får inte tas upp i samma medborgarförslag.

Ett medborgarförslag väcks genom att det lämnas in till antingen kommunkansliet eller direkt till fullmäktiges presidium på fullmäktiges sammanträde.

Ett medborgarförslag kan bara behandlas i sak i fullmäktige om det ligger inom fullmäktiges befogenhetsområde.

Fullmäktige kan i vissa fall överlåta till kommunstyrelsen eller annan nämnd att besluta i ärendet. Förslagsställaren ska i så fall underrättas om vilken nämnd som i fortsättningen kommer att handlägga ärendet.

Om fullmäktige har överlåtit ärendet till en nämnd gäller inte följande bestämmelser som avser handläggningen i fullmäktige:

Medborgarförslag ska beredas så att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det förslaget väcktes.

När ett medborgarförslag beretts färdigt och beslut ska fattas, ska förslagsställaren underrättas.

Kommunstyrelsen ska årligen vid kommunfullmäktiges april- och november sammanträden redovisa de medborgarförslag som inte har beretts färdigt samt de medborgarförslag som besvarats i kommunstyrelse eller nämnd.

Den som har väckt ett ärende genom medborgarförslag bereds möjlighet att presentera medborgarförslaget och bereds även möjlighet att yttra sig när svaret lämnas.

Interpellation (5 kap 49-53 §§ KL)

§ 34

Vill ledamot eller tjänstgörande ersättare framställa interpellation gäller följande utöver vad som stadgas i kommunallagen.

1. Interpellationen ska vara skriftlig och egenhändigt undertecknad av en ledamot.
2. Interpellation ska avlämnas till kommunkansliet senast arbetsdagen före sammanträdesdagen då den är avsedd att framställas.
3. Interpellation bör besvaras senast vid nästa sammanträde.
4. Interpellationer som inlämnas senast 10 dagar innan sammanträdesdagen bör besvaras skriftligen på det sammanträde som den läggs fram.
5. Interpellanten bör ges tillfälle att senast dagen före det sammanträde, då interpellationen ska besvaras, ta del av svaret i skriftlig form.
6. Uppgift om att interpellationssvar kommer att lämnas vid visst sammanträde bör intas i kungörelsen om sammanträdet.

7. Kommunstyrelsens ordförande får överlämna interpellation som framställts till honom till annan ledamot av styrelsen som på grund av sitt uppdrag har särskilda förutsättningar att besvara interpellationen eller till ledamot i styrelsen för aktieföretag, ekonomisk förening eller stiftelse som har utsetts av kommunfullmäktige. Överlämnandet förutsätter att ledamoten har förklarat sig beredd att besvara interpellationen.
8. Ersättare får framställa interpellation endast vid sammanträde då han tjänstgör som ledamot. Vidare förutsätts att interpellationen genom ersättarens försorg då är tillgänglig för kommunfullmäktiges ledamöter. Ersättare får delta i debatt när interpellationen besvaras.

Fråga (5 kap 54-56 §§ KL)

§ 35

Vill ledamot eller tjänstgörande ersättare framställa frågor, gäller följande utöver vad som stadgas i kommunallagen.

1. Frågan ska vara skriftlig och egenhändigt undertecknad av en ledamot.
2. Fråga **ska** avlämnas till kommunkansliet senast arbetsdagen före sammanträdesdagen då den är avsedd att framställas.
3. Frågan ska kunna besvaras utan större beredning.
4. Den tillfrågade ska närvara vid sammanträdet.
5. Frågan bör besvaras vid det sammanträde vid vilket den har ställts.
6. I debatt med anledning av frågan får endast den som framställt frågan och den tillfrågade delta.

Ordförandens remissrätt

§ 36

Motion eller annat ärende, som ska prövas av kommunfullmäktige och inkommer mellan två kommunfullmäktigesammanträden, får ordföranden eller på dennes uppdrag kommunchefen remittera till kommunstyrelsen för beredning.

Om ärendet inte har överlämnats till kommunfullmäktiges prövning vid nästa sammanträde, ska ordföranden då göra anmälan om remissen.

Kommunfullmäktige beslutar om remiss för beredning av motion eller annat ärende som inte har remitterats med stöd av bestämmelserna i första stycket.

Valberedning (5 kap 34 § KL)

§ 37

Vid första sammanträdet efter det att val av kommunfullmäktige har ägt rum väljer kommunfullmäktige för löpande mandatperiod en valberedning bestående av **en ledamot och en ersättare från varje parti representerat i kommunfullmäktige.**

Kommunfullmäktige väljer samtidigt och för samma tid bland valberedningens ledamöter en ordförande och en vice ordförande.

Valberedningen ska upprätta förslag till alla val som förekommer hos kommunfullmäktige utom val av kommunfullmäktiges presidium och valberedning.

I fråga om förfarandet vid fattande av beslut, förande av protokoll mm gäller för valberedningen vad den själv bestämmer.

Kommunfullmäktige kan dock besluta att förrätta val utan föregående beredning.

Protokollsjustering (5 kap 61 § KL)

§ 38

Sedan upprop förrättats väljer kommunfullmäktige två ledamöter att jämte ordföranden justera protokollet och i förekommande fall biträda ordföranden med rösträkning.

Ordföranden bestämmer tiden och platsen för justering av protokollet från sammanträdet.

Kommunfullmäktige får besluta att en paragraf i protokollet skall justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt, innan kommunfullmäktige justerar den.

Reservation (4 kap 22 § KL)

§ 39

En ledamot som reserverar sig mot ett beslut bör vid reservationen ange om reservationen är muntlig eller skriftlig.

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen, skall ledamoten göra det skriftligt. Motiveringen skall lämnas till sekreteraren senast två dagar före den tidpunkt som har fastställts för justeringen av protokollet.

Expediering mm

§ 40

Utdrag ur protokollet ska tillställas de nämnder, andra organ och personer som berörs av besluten i protokollet.

Kommunstyrelsen och kommunens revisorer ska dock alltid tillställas hela protokollet.

Ordföranden undertecknar och sekreteraren kontrasignerar kommunfullmäktiges skrivelser och de andra handlingar som upprättas i kommunfullmäktiges namn, om inte kommunfullmäktige beslutar annat.

Sekreterare

§ 41

Som sekreterare hos kommunfullmäktige och valberedningen tjänstgör **kommunjuristen**, om inget annat påkallas av omständigheterna. Ersättare för sekreteraren utses av **kommunchefen**.

Denna arbetsordning träder i kraft den 1 oktober 2015.

Arkivreglemente för Östhammars kommun

ARKIVREGLEMENTE FÖR ÖSTHAMMARS KOMMUN

Förutom de i arkivlagen (SFS 1990:782) och arkivförordningen (SFS 1991:446) intagna bestämmelserna om arkivvård gäller för den kommunala arkivvården inom Östhammars kommun följande reglemente, meddelat med stöd av 16 § arkivlagen.

1 Tillämpningsområde (1 och 2a §§ AL)

Detta reglemente gäller för kommunfullmäktige och kommunens myndigheter. Med myndigheter avses i reglementet kommunstyrelsen och övriga nämnder, kommunfullmäktiges revisorer samt andra kommunala organ med självständig ställning. Fullmäktigeberedningar och nämndutskott sorterar under respektive ansvarig nämnd.

Reglementet gäller även för aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar och stiftelser där kommunen utövar ett rättsligt bestämmande inflytande samt de samägda företag för vilka kommunen har arkivansvar enligt särskild överenskommelse. Med myndighet avses därmed även sådana juridiska personer.

För att reglementet ska gälla för kommunala företag måste bestämmelse härom införas i bolagsordning, ägardirektiv, stiftelseurkund eller stadgar.

2 Myndighetens arkivansvar (4 § AL)

Varje myndighet ansvarar för att dess arkiv vårdas enligt arkivlagen och på det sätt som framgår av paragraferna 4-9 i detta reglemente. Hos myndigheten ska finnas arkivansvarig och övrig personal (arkivredogörare) för fullgörande av arkivuppgifter hos myndigheten.

Arkivansvarig befattningshavare har till uppgift att bevaka arkivfrågorna inom myndigheten och svara för kontakterna mellan nämnd, personal och arkivmyndigheten.

Arkivredogörare svarar för den praktiska arkivvården. Det innebär bl a att bevaka arkivbildningen och tillsammans med kommunarkivet utarbeta och revidera dokumenthanteringsplaner, utföra beslutad gallring och iordningställa material som ska överlämnas till kommunarkivet.

3 Arkivmyndigheten (7-9 §§ AL)

Kommunstyrelsen är arkivmyndighet.

Arkivmyndigheten utövar tillsyn över att kommunens myndigheter fullgör sina skyldigheter beträffande arkivbildningen och dess syften samt över arkivvården i kommunen.

Hos arkivmyndigheten ska finnas ett kommunarkiv.

Kommunarkivet ska vårda hos sig förvarat arkivbestånd samt främja arkivens tillgänglighet och deras användning i kulturell verksamhet och forskning.

Kommunarkivet ger myndigheterna råd i arkivvårdsfrågor.

4 Redovisning av arkiv (6 § 2 p AL)

Varje myndighet ska redovisa sitt arkiv dels genom information om vilka slag av handlingar som kan finnas och hur arkivet är organiserat (arkivbeskrivning), dels i en systematisk förteckning över de handlingar som förvaras i myndighetens arkiv (arkivförteckning).

För myndighet som regelbundet avlämnar sina arkivhandlingar till kommunarkivet upprättas arkivförteckningar på kommunarkivet.

5 Dokumenthanteringsplan (6 § 1 p AL)

Varje myndighet ska upprätta en dokumenthanteringsplan som beskriver myndighetens handlingar, hur de hanteras och uppgift om bevarande och gallring. Planen ska fortlöpande revideras.

6 Rensning (6 § 4 p AL)

Handlingar som inte ska tillhöra arkivet, ska fortlöpande rensas eller på annat sätt avskiljas från arkivhandlingarna senast i samband med arkivläggningen.

Rensning bör utföras av person med god kännedom om handlingarnas betydelse för ärendet, dvs normalt den som handlagt ärendet, och det bör ske så snart ärendet avslutats.

7 Bevarande och gallring (10 § AL)

Myndighet beslutar, efter samråd med arkivmyndigheten, om gallring av handlingar i sitt arkiv, såvida ej annat följer av lag eller förordning. Beträffande arkiv som överlämnats till arkivmyndigheten beslutar denna efter samråd med överlämnande myndighet.

Handlingar som gallras ska utan dröjsmål förstöras.

Handlingar som kan behövas för allmänhetens insyn i myndigheters verksamhet, kommunens förvaltning, framtida utredningar, rättsskipning och forskning ska undantas från gallring.

8 Överlämnande (9, 14-15 §§ AL)

När arkivhandlingar inte längre behövs för den löpande verksamheten hos en myndighet, kan de efter överenskommelse med arkivmyndigheten övertas av kommunarkivet för fortsatt vård. Av dokumenthanteringsplanen eller beslut av fullmäktige kan framgå när så ska ske.

Om en kommunal myndighet har upphört och dess verksamhet inte har förts över till annan myndighet inom kommunen, ska arkivet överlämnas till arkivmyndigheten inom tre månader, såvida inte fullmäktige har beslutat något annat.

Vid överlämnandet ska arkivmaterialet vara ordnat och befriat från oväsentliga handlingar (rensat).

Kommunfullmäktige får enligt lagen om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring (SFS 1994:1383) föreskriva att allmänna handlingar som kommit in till eller upprättats hos en kommunal myndighet får förvaras under viss tid hos ett specificerat enskilt organ, t ex ett bolag eller en stiftelse, utan att handlingarna upphör att vara allmänna.

9 Arkivbeständighet och arkivförvaring (5 § 2 p och 6 § 3 p AL)

Handlingar som ska bevaras ska framställas med material och metoder som garanterar informationens beständighet.

Myndighetens gallringsbara handlingar ska framställas, och förvaras så att informationen kan användas under den tid den är aktuell, oavsett media.

Arkivhandlingar ska alltid förvaras under betryggande former.

Närmare bestämmelser om arkivbeständighet och förvaring meddelas av arkivmyndigheten.

10 Utlåning

Arkivhandlingar får lånas ut för tjänsteändamål till kommunens myndigheter och för vetenskapligt ändamål till institution som beviljats inlåningsrätt av riksarkivet.

Utlån till enskild (privatperson) är inte tillåten.

Utlåning av arkivhandlingar ska ske under sådana former att risk för skador eller förluster inte uppkommer.

Förutsättning för utlåning är att utlämnande kan ske enligt tryckfrihetsförordningens och sekretesslagens bestämmelser.

Biblioteksplan för Östhammars kommun 2016-2017

Samrådsversion

Gulmarkerad text = förändring i slutversion

Rödmarkerad text = tas bort i slutversion

Innehåll:	sid
I. Bakgrund och syfte	2
Lagar och styrdokument	2
II. Biblioteksverksamheten i Östhammars kommun	3
Organisation	3
Bibliotekets roll	3
Prioriterade grupper	4
Finskt förvaltningsområde	4
Digital delaktighet	4
Skolbibliotek	5
Barn- och ungdomsbiblioteksverksamhet	5
Samverkan mellan skol- och folkbibliotek	6
III. Nytt huvudbibliotek i Östhammars kommun	7
IV. Nyckeltal, styrtal och prioriterade insatser	8

I. Bakgrund och syfte

Enligt 17 § i bibliotekslagen (2013:801) ska kommuner och landsting anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteksplanen ska vara ett brett förankrat politiskt dokument som beskriver hur kommunen organiserar biblioteksverksamheten i enlighet med de lagar som gäller på området, dvs. bibliotekslagen och skollagen.

Kultur- och fritidsnämnden har i uppdrag från kommunstyrelsen att ta fram en biblioteksplan för Östhammars kommun i samarbete med övriga nämnder och förvaltningar. Biblioteksplanen antas av kommunfullmäktige.

Biblioteksplanen ska styra det strategiska utvecklingsarbetet och inriktningen för biblioteksverksamheterna i kommunen under planperioden genom ett antal prioriterade insatser. Planen anger också med vilka nyckel- och styrtalet biblioteksorganisationerna ska följa upp sina verksamheter årligen som en del av respektive nämnders/förvaltningars verksamhetsplanering. Nyckeltal, styrtalet och prioriterade insatser syftar till att uppfylla kommunfullmäktiges prioriterade mål 2015-2018.

Biblioteksplan för Östhammars kommun 2016-2017 ersätter Kunskap och läslust, biblioteksstrategier för Östhammars kommun 2006-2015.

Lagar och styrdokument som planen förhåller sig till:

Bibliotekslagen (2013:801)

Skollagen (2010:800)

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Regional biblioteksplan för Uppsala län 2015-2017

UNESCOS folkbiblioteksmanifest

UNESCOS skolbiblioteksmanifest

II. Biblioteksverksamheten i Östhammars kommun

Organisation

I Östhammars kommun finns fem folkbibliotek. Huvudbiblioteket ligger i Östhammar. I Öregrund och Gimo finns folkbibliotek och i Alunda och Österbybruk finns integrerade skol- och folkbibliotek.

Utöver de integrerade skol- och folkbiblioteken på Olandsskolan i Alunda och på Österbyskolan i Österbybruk, finns skolbibliotek på Vallonskolan och Bruksgymnasiet i Gimo samt på Frösåkersskolan i Östhammar och på Öregrunds skola.

Huvudbiblioteket i Östhammar ansvarar även för 23 övriga utlåningsställen med mediedepositioner. Dessa utgörs av äldreboenden, dagbarnvårdare, väntrum inom sjukvården, bygdegårdar, Folkets hus m.m.

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för folkbiblioteksverksamheten, och barn- och utbildningsnämnden ansvarar för skolbiblioteksverksamheten.

Bibliotekets roll

Enligt 2 § i bibliotekslagen ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Folkbiblioteken i Östhammars kommun är viktiga mötesplatser och kunskapscentra med stark förankring i lokalsamhället. Biblioteken är platser där individer och föreningar kan mötas och utbyta erfarenheter. Här kan besökare ta del av såväl information som kulturupplevelser, och möjligheter till utveckling erbjuds genom forskning och kreativt skapande.

Folkbiblioteken är till för alla, och tillgänglighet är en viktig ledstjärna i verksamheten. Huvudbibliotekets mediedepositioner ökar delaktigheten och livskvaliteten för de personer som av olika skäl inte själva kan ta sig till biblioteket. Bibliotekens hemsida biblinord.se är alltid tillgänglig. Här kan användarna tipsa om böcker, beställa fjärrlån och göra inköpsförslag. Med lånekort från kommunens bibliotek kan man även ladda ner e-böcker från hemsidan.

Dela Läslust är ett gemensamt utvecklingsprojekt för folkbiblioteken i Dalarnas, Gävleborgs, Uppsala och Värmlands län. Projektet medfinansieras av Statens kulturråd och pågår från

januari 2015 till januari 2017. Syftet med Dela Läslust är att utveckla den läsfrämjande och litteraturförmedlande verksamheten.

För att i ännu större utsträckning anpassa bibliotekens tillgänglighet och verksamheter efter invånarnas behov behöver man genomföra en marknadsundersökning/kundundersökning. Undersökningen kan användas som underlag för att utforma öppettider och mediebestånd.

Prioriterade grupper

Enligt 4 och 5 § i bibliotekslagen ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska.

Biblioteken samarbetar med socialförvaltningen, studieförbund och daglig verksamhet för att nå målgrupperna äldre och personer som omfattas av LSS. Samarbetet sker bland annat genom att främja och utveckla högläsning för målgrupperna. Utöver de bokdepositioner som finns på äldreboenden och vårdcentraler i kommunen tillhandahåller biblioteken anpassade medier till personer med olika behov. Till exempel nedladdning av litteratur via Legimus som är en service av MTM (Myndigheten för Tillgängliga Medier). Där finns talböcker, punktskriftsböcker, e-textböcker, taktila bilderböcker och teckenspråkig litteratur.

Medier på nationella minoritetsspråk och andra språk, liksom böcker på lättläst svenska köps in till biblioteken baserat på den efterfrågan som finns på respektive ort.

För att ytterligare säkra tillgången på medier till prioriterade målgrupper och för att spegla kommunens demografiska sammansättning ska en mediepolicy tas fram för biblioteksverksamheterna i Östhammars kommun. Mediepolicyen ska ligga till grund för hur biblioteken utformar sina individuella medieplaner.

Finskt förvaltningsområde

Östhammars kommun är finskt förvaltningsområde enligt 6§ i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724). Detta innebär att invånarna bland annat har rätt att använda finska i sin kontakt med kommunen. Kommunen ska också kunna tillhandahålla förskoleverksamhet och äldreomsorg delvis på finska. Utöver dessa insatser ska kommunen även verka för revitalisering av det finska språket i kommunen. Här spelar biblioteken en viktig roll som mötesplatser och som tillhandahållare av finska medier och litteratur. Samarbete finns med koordinatören för finskt förvaltningsområde, framför allt på biblioteken i Gimo och Österbybruk.

Digital delaktighet

Som en del av samarbetet inom Uppsala län deltar Östhammars kommun i **det Digitala nätverket** tillsammans med Länsbibliotek Uppsala. Syftet med **nätverket** är att öka den digitala delaktigheten, det vill säga att fler ska kunna använda och ta del av internet och andra digitala medier och de möjligheter som detta medför. **Länsbiblioteket svarar för omvärldsbevakning och organiserar utbildningar och seminarier kring digital delaktighet.**

Skolbibliotek

Enligt 36 § i skollagen ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Skolbibliotekens verksamhet och innehåll ska vara anpassat efter elevernas behov och stimulera deras intresse för läsning och litteratur, samt tillgodose deras behov av material för undervisningen. Skolbiblioteken är också en resurs för skolan att uppnå de mål i läroplanen som relaterar till informationssökning och källkritik.

På Olandsskolan och Österbyskolan finns integrerade skol- och folkbibliotek. Skolbibliotek finns även på Vallonskolan och Bruksgymnasiet i Gimo samt på Frösåkerskolan i Östhammar och på Öregrunds skola.

Som en del i sitt läsfrämjande arbete genomför skolbibliotekarierna bokprat för klasser i grundskolan. Man arrangerar också klassbesök på biblioteken som en introduktion för eleverna till biblioteksverksamheten. Skolbiblioteken stöttar även lärarna genom att ta fram material för undervisningen. **Biblioteken har även tillgång till inlästa läromedel via inläsningstjänst och skolbiblioteken kan ge samma service via Legimus som folkbiblioteken.**

Under läsåret 2016/2017 kommer grundskolorna i Östhammars kommun att arbeta med Läslyftet, en lärarfortbildning i språk-, läs- och skrivdidaktik som bygger på kollegialt lärande.

Gymnasiebibliotek

Bruksgymnasiet i Gimo har ett stort och välutrustat skolbibliotek med många arbetsplatser och datorer där eleverna kan arbeta både enskilt och i grupp. I biblioteket finns det förutom ett stort utbud av faktaböcker och skönlitterära böcker även databaser, dagstidning, faktatidningar, skrivare, scanner och spel. Biblioteket har även tillgång till **inlästa läromedel**. En bibliotekarie finns som serverar elever och personal med boktips, informationssökning och det mesta som har med skolarbetet att göra.

Barn- och ungdomsbiblioteksverksamhet

Enligt 8 § i bibliotekslagen ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

Sedan 2012 saknar Östhammars kommun barn- och ungdomsbibliotekarie. Folkbiblioteken bedriver barn- och ungdomsverksamhet utifrån de resurser som finns på respektive bibliotek, men det saknas övergripande utvecklingsarbete, uppsökande verksamhet och omvärldsbevakning på området.

Östhammars kommun deltar i Språknätet, ett regionalt samarbetsprojekt mellan Länsbiblioteket, BVC, Öppna förskolan och biblioteksverksamheterna i tre av länets kommuner. Samarbetet syftar till att stärka de yngsta barnens språk- och läsutveckling och omfattar bland annat gåvoböcker och information kring språkutveckling från BVC, samt informationsträffar för nyblivna föräldrar på biblioteken. **Språknätet utvärderas under 2015.**

Biblioteken tillhandahåller bokpåsar på kommunens förskolor som föräldrar kan låna med sig hem. Huvudbiblioteket tillhandahåller även temalådor med barnböcker som förskolor och fritidshem kan beställa. Som en del av Kultur- och fritidsförvaltningens arbete med barn- och ungdomskultur arrangeras två föreställningar med barnteater per år på varje folkbibliotek. Huvudsaklig målgrupp för föreställningarna är barn i förskoleåldern.

Samverkan mellan skol- och folkbibliotek

Enligt bibliotekslagens 14 § ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka i syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser.

Folk- och skolbiblioteken i Östhammars kommun har gemensamt biblioteksdatasystem och bokbestånd vilket ger låntagarna bredd i utbudet och flexibilitet när det gäller återlämning av böcker. På de orter där folkbiblioteken och skolbiblioteken inte är integrerade erbjuder folkbiblioteken kommunens skolor klassbesök i samarbete med skolbiblioteken.

Samarbetet mellan skol- och folkbibliotek varierar från ort till ort. De integrerade skol- och folkbiblioteken i Alunda och Österbybruk har ett närmare samarbete eftersom de delar lokaler för verksamheten. Det saknas en handlingsplan för hur skol- och folkbiblioteken ska samarbeta.

För att strukturera och effektivisera samarbetet mellan skol- och folkbiblioteken, och på så sätt skapa bästa möjliga förutsättningar för kommunens barn och unga att möta framtidens utmaningar, behöver Barn- och utbildningsförvaltningen och Kultur- och fritidsförvaltningen ta fram en gemensam plan för samverkan i biblioteksfrågor.

Kultur- och fritidsförvaltningen och Barn och utbildningsförvaltningen ska också arbeta fram en gemensam strategi för läsfrämjande arbete med barn och ungdomar i kommunen.

Utvärderingen av Språknätets samarbete utgör ett av underlagen för arbetet med strategin.

III. Nytt huvudbibliotek i Östhammars kommun

Ett nytt huvudbibliotek i Östhammars kommun ska byggas, och planeras stå klart våren 2017. Huvudbiblioteket byggs integrerat i biografen Storbrunn och på så sätt skapa ett kulturhus i Östhammar.

När det nya biblioteket är byggt och integrerat i Storbrunn är huset öppet och tillgängligt för alla alltid. Huset upplevs som öppet, både vad gäller den fysiska miljön och den känsla huset väcker hos besökaren. I kulturhuset skapas ett samtida, öppet och medierikt bibliotek, som tillsammans med bio, ungdomsgård samt program och mötesverksamhet kommer att vara basen i utbudet. Prioriterade målgrupper är barn och unga samt personer med funktionsnedsättning.

För att skapa en verksamhet i det nya huvudbiblioteket i enlighet med de förväntningar och krav som ställs på ett bibliotek från allmänheten idag krävs utökade resurser, främst i form av personal.

I samband med färdigställandet av det nya huvudbiblioteket finns det anledning att se över biblioteksstrukturen i kommunen. Det finns vinster i såväl effektivitet som kvalitet med att samordna fler processer i biblioteksverksamheten. Några exempel på områden som kan samordnas i större utsträckning än idag är kompetensutveckling, medieinköp, fjärrlån, aktiviteter och marknadsföring/kommunikation. Ett naturligt nav för gemensamma processer är det nya huvudbiblioteket som med rätt planering kommer att kunna vara drivande i utvecklingsfrågor. De olika biblioteken kan också i högre grad profileras och tilldelas utvecklingsansvar för specifika områden utifrån sina lokala förutsättningar.

Under hösten 2016 påbörjas installation av RFID-system på biblioteken i Östhammars kommun. Detta möjliggör bland annat meröppna bibliotek, dvs. att biblioteket kan vara öppet för besökare även när det är obemannat. Med meröppna bibliotek kan resurser som läggs på bemanning och arbete bakom disk omfördelas till utvecklingsarbete och annan form av service.

För att möta framtidens utmaningar på biblioteksområdet behöver Kultur- och fritidsförvaltningen ta fram en strukturplan för biblioteksverksamheten i Östhammars kommun.

IV. Nyckeltal, styrtal och prioriterade insatser

KF 1: Östhammars kommun ska vara en kommun som ger barn och unga goda förutsättningar att möta framtidens utmaningar.

Prioriterade insatser 2016-2017

- För att strukturera och effektivisera samarbetet mellan skol- och folkbiblioteken ska Barn- och utbildningsförvaltningen och Kultur- och fritidsförvaltningen ta fram en gemensam plan för samverkan i biblioteksfrågor.
- För att stärka barns och ungas läsförståelse, skrivförmåga och språkutveckling ska Kultur- och fritidsförvaltningen och Barn- och utbildningsförvaltningen ta fram en gemensam strategi för läsfrämjande arbete med barn och ungdomar i kommunen.

KF 6: Östhammars kommun ska vara en attraktiv kommun där befolkningen trivs och kontinuerligt ökar.

Nyckel- och styrtal

- Kundnöjdhet på biblioteken
- Antal besökare på biblioteken
- Antal besök/invånare
- Antal utlån
- Antal utlån/invånare
- **Antal bibliotekarier/invånare**
- Ur SCBs nöjd medborgarindex: Vad tror eller tycker du om biblioteksverksamheten?
- Hur många timmar i veckan har huvudbiblioteket öppet utöver tiden 08-17 på vardagar?

Prioriterade insatser 2016-2017

- Kultur- och fritidsförvaltningen ska göra en medborgarundersökning/kundundersökning för att få fram underlag för hur öppettider och mediebestånd ska planeras på biblioteken.
- För att ytterligare säkra tillgången på medier till prioriterade målgrupper och för att spegla kommunens demografiska sammansättning ska en mediepolicy tas fram för biblioteksverksamheterna i Östhammars kommun.
- För att möta framtidens utmaningar på biblioteksområdet ska Kultur- och fritidsförvaltningen ta fram en strukturplan för biblioteksverksamheten i Östhammars kommun.

Östhammars kommun

Handling H, KS 2015-11-17

ÖSTHAMMARS KOMMUN KOMMUNKANSLIET
2015-06-18
Dnr 2015-543 913

Snesslingeberg 2015-06-12

Motion gällande framtida kommunal hantering av mervärdesavtalet i Östhammars kommun.

Mervärdespengarna, dvs det avtal där SKB förbinder sig att stödja de två utvalda slutförvarskommunerna i Sverige är en i grunden positiv utvecklingsmöjlighet för Östhammar och Oskarshamn, men ställer också krav på att kommunerna själva hanterar detta korrekt så att det inte förvandlas till en belastning och en juridisk snårskog varför nuvarande system behöver ses över. Det är också viktigt att tydliggöra Östhammars kommuns egna suveränitet och säkerställa dess trovärdighet för att på sikt inte riskera varumärket Östhammar.

Det är inte rimligt att en styrgrupp endast bestående av två personer skall besluta om strategiskt viktiga beslut utanför den ordinarie kommunala beslutsprocessen, en maktkoncentration som därigenom sätter kommunfullmäktige ur spel. Då mervärdesgruppens beslut rör sig inom områden som: strategiska prioriteringar i kommunen som bredband, skola och infrastruktur, och dessutom för tredje part helt avgörande beslut inom olika typer av föreningsbidrag samt riktade bidrag till enskilda företag i form av borgenärskap o dyl, krävs en mer demokratisk organisation alternativt en helt fristående expertgrupp utan politiska kopplingar.

Vi anser det mycket väl kan vara rimligt med sponsring från SKB i form av mervärdespengar för det kommunala engagemang det innebär, men då måste det tydligare klargöras hur kontaktytorna mellan kommunen och SKB skall se ut för att fungera även ur ett demokratiskt och juridiskt perspektiv. Med några års erfarenheter av dessa mervärdespengar kan man skönja allt mer att det blir en förlängd del av den ordinarie kommunala budgeten varför den för att följa kommunallagen även styrningsmässigt måste anpassas efter detta.

Motionären yrkar att kommunfullmäktige beslutar:

Att upprätta en ny kommunal mervärdeshanteringsorganisation, som ger alla partier ansvar och inflytande över hur mervärdesmedlen används. Detta är enligt motionären det enda sättet att komma tillrätta med kommunal externfinansiering av detta slag för att undvika diskussioner om beroendeställning och otillbörligt gynnande, och därmed ge den demokratiska förankring som krävs för att legitimera mervärdesprogrammets intentioner.

Kommunen omedelbart tillsätter en revisionskommitte, där alla partier har en röst och en plats, för att gemensamt upphandla en kontrollrevision av tidigare av någon part icke avtalad revisionsbyrå för verksamhetsåret 2014, för att klargöra alla kontaktytor mellan SKB och kommunen, de juridiska och ekonomiska förehavandena samt motverka fortsatt spekulation om hur mervärdesavtalspengarna använts.

Upprätta en ny mervärdespolicy att träda i kraft och gälla f o m 2015, vilket t ex kan göras under formen av en gruppledd konferens.

Lars O. Hönngren
Borgerligt Alternativ, BoA

Datum 20 oktober 2015-

> >

DNF KS 2015-543
DPL 913

1 (2)

Förvaltning Tillväxtkontoret
Handläggare Ulf Andersson

Tjänsteutlåtande

Kommunal hantering av Mervärdesprogrammet

Bakgrund

Lars O Holmgrens skickade under sommaren 2015 en motion (KS-2015-543) där han berörde angelägenheten i en korrekt hantering av resurserna inom Mervärdesprogrammet.

I motionen läste jag in att den korrekta hanteringen skulle kunna involvera antingen en mer demokratisk organisation eller en fristående expertgrupp fristående från politiken.

Motionen innehöll också ett förslag om att ge alla partierna inflytande och ansvar för resurserna inom programmet, samt inrättandet av en revisionskommitté

Hanteringen idag

Mervärdesprogrammet har sedan starten 2009 rent administrativt hanterats av Tillväxtkontoret.

Det är också chefen för Tillväxtkontoret som bistått KSO i samband med Styrgruppens möten och i externa kontakter kopplade till programmet.

Chefen för Tillväxtkontoret rapporterar månatligen till kommunchef och våra tre kommunalråd vad som är aktuellt inom programmet. Detta görs inom Tillväxtberedningen.

I Tillväxtberedningen redovisas även regelbundet resultatet av genomförda insatser.

I insatser som involverar andra förvaltningar än Kommunledningskontoret engageras relevant förvaltning och (i förekommande fall) nämnd. Några sådana exempel är projektet Entreprenörskap i skolan, Teknikcollege och Föreningslyftet.

Nyligen fattade Kommunstyrelsen beslut att ge KSau en starkare roll i beredningen av ärenden Östhammars kommun väljer att ta upp för styrgruppens ställningstagande. Innan KSO tar upp ett förslag till insats i den partssammansatta styrgruppen ska – enligt detta beslut – KSau ställa sig bakom föreslagen insats. KSau får också – genom detta beslut – en särskild årlig redovisning av utfallet av beslutade insatser.

§ 226

Dnr KS-2015-708

Dpl 001

Organisation Mervärdesprogrammet, fastställande

Organisationen för Mervärdesprogrammet utgår ifrån det förslag som tidigare beslutades i Kommunstyrelsen december 2009, dnr 2009KS505.

Arbetet med Mervärdesprogrammet sker huvudsakligen från Tillväxtkontoret där Tillväxtberedningen fungerar som en beredande instans.

Idag bereds och redovisas mervärdesinsatser i Tillväxtberedningen och via årliga verksamhetsberättelser till SKB. Verksamhetsberättelser lämnas till bokslutet, till kommunchefen och genom årliga föredragningar i Kommunstyrelsen.

Näringslivschef Ulf Andersson föredrar ärendet.

Arbetsutskottets förslag 2015-10-06

Mervärdesinsatser bereds i tillväxtberedningen och därefter i kommunstyrelsens arbetsutskott.

Beslut om genomförande av insatser tas av Styrgruppen för Mervärdesprogrammet.

Redovisning av genomförda insatser görs till tillväxtberedningen samt till kommunstyrelsens arbetsutskott med anmälan till kommunstyrelsen.

Förstudier bereds, beslutas och rapporteras enbart i tillväxtberedningen.

Den kommunala ersättningen för arbetet fortsätter löpande enligt mervärdesprogrammet.

Kommunikation av insatser och förstudier ansvaras av tillväxtkontoret med stöd från utsedd kommunikatör från marknad- och kommunikationsenheten.

Näringslivschef Ulf Andersson föredrar ärendet.

I ärendet yttrar sig Cecilia Bernsten (C), Margareta Widén Berggren (S), Lars O Holmgren (BOA) och Lennart Owenius (M).

Kommunstyrelsens beslut

Mervärdesinsatser bereds i tillväxtberedningen och godkänns i kommunstyrelsens arbetsutskott.

Beslut om genomförande av insatser tas av Styrgruppen för Mervärdesprogrammet.

Redovisning av genomförda insatser görs till tillväxtberedningen samt till kommunstyrelsens arbetsutskott med anmälan till kommunstyrelsen.

Förstudier bereds, beslutas och rapporteras enbart i tillväxtberedningen.

Den kommunala ersättningen för arbetet fortsätter löpande enligt mervärdesprogrammet.

Kommunikation av insatser och förstudier ansvaras av tillväxtkontoret med stöd från utsedd kommunikatör från marknad- och kommunikationsenheten.

Delges:

Tillväxtkontoret

Samtliga ledamöter i Tillväxtberedningen

Samtliga ledamöter i Styrgruppen för Mervärdesprogrammet.

Ekonomikontoret

Ingemarsson, Kersti

Ämne: VB: Svar på motion från BOA

-----Ursprungligt meddelande-----

Från: Spangenberg, Jacob

Skickat: den 2 november 2015 13:12

Till: Kommunstyrelsen

Kopia: Ingemarsson, Kersti

Ämne: Svar på motion från BOA

Extraärende ksau 2015.11.03

Borgerligt alternativ har genom sin gruppleadare Lars O Holmgren 2015.06.12 motionerat om att Östhammars kommun ska införa ett nytt beslutssystem för genomförandet av Mervärdesprogrammet, samt att en parlamentarisk revisionskommitte skall revidera de sedan 2009 hittills genomförda mervärdesinsatserna. Våra kommentarer till BOA:s motion och förslag till beslut återfinns nedan:

- Mervärdesprogrammet (MV) förhandlades under perioden 2007-2009 mellan fem parter SKB, Vattenfall, EON, Oskarshamns och Östhammars kommuner. Överenskommelse ingicks i april 2009 mellan parterna och för Östhammars kommuns del konfirmerades denna genom ett beslut i april 2009, i kommunfullmäktige. MV är således ett avtal där flera parter delar på ansvaret för dess genomförande. MV är att likna vid ett sponsorsavtal vilket skapar gemensamma värden för såväl sponsor som kommun. Programmet har sedan det ingicks bidragit till en positiv utveckling i Östhammars kommun genom ett flertal beslutade insatser inom områden som till exempel näringslivs- och kompetensutveckling, infrastruktur och föreningsliv. Det formella besluten om insatsernas genomförande och finansieras, tas av en beslutsgrupp bestående av fem personer där kommunstyrelsernas ordförande enligt avtalet ingår. För Östhammars kommuns del bereds besluten av Tillväxtkontoret och tillväxtberedningen. Förslagen skall dessutom enligt beslut i kommunstyrelsen 2015-10-20 beredas i ksau innan de går vidare till beslutsgruppen för MV.

- Samtliga handlingar gällande genomförandet av MV finns tillgängliga i kommunens diarium, liksom själva Mervärdesavtalet och flertalet viktiga handlingar finns på hemsidan. Den av BOA efterfrågade informationen finns där tillgängliga.

- En ny mervärdespolicy i likhet med den som BOA efterfrågar är liktydig med att hela avtalet måste förhandlas om av samtliga fem parter. Då Avtalet hittills inneburit stora fördelar för Östhammars kommun och kan förväntas göra det under den kommande perioden ser vi ingen anledning till en sådan omförhandling.

Med hänvisning till ovanstående föreslår vi att BOA:s motion avslås i sin helhet.

Östhammar 2015-11-01

Jacob Spangenberg (C) Margareta Widen-Berggren (S)

Skickat från min iPad

Anmälningssärenden

Kommunstyrelsen 2015-11-17

98. Barn- och utbildningsnämnden, sammanträdesprotokoll 2015-10-22. Utredning om Frösåkersskolan.

99. Brottsofferjouren. Månadsbrev september 2015.

100. Länsstyrelsen Uppsala län. Beslut 2015-10-20. Tillstånd till ingrepp inom och i anslutning till fornlämningarna RAÄ 386:1 och 430:1, Tensta socken, fastigheten Kungstomt 2:1, Uppsala kommun (A 39216-2015)

101. Sveriges Kommuner och Landsting. Meddelande från styrelsen nr 11. Överenskommelse om att stärka jämställdhetsarbetets inriktning mot män, pojkar och maskulinitetsfrågor.

102. Sveriges Kommuner och Landsting. Ekonomirapporten om kommunernas och Landstingets ekonomi – oktober 2015.

103. Tidningen Vision. Nr. 7/2015.

104. Upplandsbyggd Leader. Pressmeddelande 2015-11-03. PRM 200 genomförda lokala utvecklingsprojekt i Uppland.

Kommunstyrelsen

Paragraf	Ärende	Status/ åtgärd Ansvarig
§ 68/2014-04	<p>Granskning av ärendehanteringsprocessen inom tekniska nämnden och samhällsbyggnadsnämnden</p> <hr/> <p>Kommunstyrelsen har tagit del av rapporten och yttrande från tekniska nämnden och samhällsbyggnadsnämnden och konstaterar att när det avser de kommunövergripande dokumenten såsom arkivreglemente och hantering av post, e-post och fax ska en uppdatering av befintliga dokument göras.</p> <p>För kommunens medverkan på sociala medier har kommunstyrelsen antagit riktlinjer för sociala medier och dokumentet revideras av tillväxtkontoret.</p>	<p>Robert Carlsson, Dan Malberg Jansson</p> <p>Arkivreglemente behandlat KSAU 27/10 KS 17/11</p> <p>Övriga delar pågår</p>
§208/2014-11	<p>Fastställande av ersättning för utförare av daglig verksamhet</p> <hr/> <p>Ersättningen till utförare av daglig verksamhet uppräknas med 2,5 %.</p> <p>En översyn av nuvarande ersättningssystem görs med avseende på nivåindelningar, regler i samband med annat stöd, samt en omvärldsanalys som belyser samma frågor i jämförbara kommuner.</p> <p>Översynen ska vara klar till nästa års fastställande, kommunstyrelsen i oktober 2015.</p>	<p>Peter Nyberg</p> <p>Fastställande av ersättning behandlas av KS 17/11</p>
§29/2015-02	<p><u>Biblioteksplan för Östhammars kommun 2016-</u></p> <p>Kommunstyrelsens beslut</p> <p>Kommunstyrelsen ger kulturnämnden i uppdrag att i samråd med kommunens övriga nämnder och förvaltningar påbörja arbetet med ny biblioteksplan för Östhammars kommun.</p>	<p>Lena Hellström</p> <p>KF i dec</p>
§63/2015-03	<p>Vallonbruk Uppland <u>Ansökan om verksamhetsstöd för år 2015</u></p> <p>Kommunstyrelsens beslut</p>	<p>Ulf Andersson</p>

	<p>Vallonbruk i Uppland beviljas ett verksamhetsstöd med 75 000 kronor för år 2015.</p> <p>Tillväxtkontoret får i uppdrag att bereda frågan om fortsatt finansiellt stöd inför kommande verksamhetsår.</p>	
§73/2015-04	<p>Äldreplan <u>Framtagande av ny plan</u></p> <p>Kommunstyrelsens beslut</p> <p>Kommunstyrelsen uppdrar till Socialnämnden att ta fram förslag till en ny äldreplan att gälla från och med 2018.</p> <p>Kostnaden anslagstäcks ur socialnämndens budget.</p> <p>En återkoppling av arbetets gång ska ske till kommunstyrelsen var 6:e månad.</p>	<p>Till Håkan Dahlquist 17/8-2015</p> <p>KS Jan 2016 Juni 2016 Dec 2016</p>
§165/20150818	<p><u>Brottsofferjouren, ansökan om bidrag</u></p> <p>Kommunstyrelsens beslut</p> <p>Kommunstyrelsen beslutar att anslå 85 tkr årligen för brottsofferjour.</p> <p>Avtal upprättas med brottsofferjouren som reglerar brottsofferjourens och kommunens åtaganden.</p> <p>Kommunchef Peter Nyberg ges delegation på att teckna avtal mellan Brottsofferjouren och Östhammars kommun.</p> <p>Återrapportering ska ske minst en gång/år.</p> <p>Kommunstyrelsens arbetsutskott ges delegation på att utse en person som har en insynsplats i styrelsen.</p> <p>Kostnaden anslagstäcks ur kommunstyrelsens budget för oförutsedda kostnader.</p> <p>_____</p>	<p>Återrapportering i KS i september 2016</p>

Kommunfullmäktige

Paragraf	Ärende	Status/ åtgärd Ansvarig
§15/2014-04	<p>Folkinitiativ om folkomröstning i Östhammars kommun</p> <hr/> <p>En utvärdering av den gemensamma räddningsnämndens verksamhet bör genomföras i god tid före utgången uppsägningstid 2017-06-30.</p> <p>Östhammars kommun ska initiera en sådan utvärdering tillsammans med de två övriga ägarna Uppsala- och Tierps kommuner.</p> <p>Resultatet av utvärderingen ska ligga till grund för beslut om Östhammars kommun ska fortsätta räddningstjänstsamarbetet eller ej.</p> <p>En särskild medborgardialog ska genomföras och föregå beslut i kommunfullmäktige om eventuellt fortsatt samarbete.</p> <p>Östhammars kommun ska förbättra informationen kring ärendehanteringens exempelvis via webben, i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.</p> <ul style="list-style-type: none">• Information om vilka stora övergripande frågor som är påbörjade att utredas• Information om hur långt beredningen av ärendet har kommit• Information om när ärendet ska tas upp för beslut.	<p>Tillväxtkontoret ansvarar för detta</p>

2015KS058

Delegationsbeslut – Yttranden i markfrågor 2015, har lämnats till Bygg- och miljönämnden för följande fastigheter:

2015KS058

Delegationsbeslut – Yttranden i markfrågor 2015, har lämnats till Bygg- och miljönämnden för följande fastigheter:
